

סיימונו, ומה
עכשיו?
עלון בית העירוב
עמ' 71

אסיפת גליונות

פרשת נצבים וילך תשפ"ו

אסור לעיין

בשעת התפילה וקריה"ת

החוברות מיועדות לבתי כנסת
על דעת התורמים

נא לא להוציא מבית הכנסת עד לאחר שבת

תוכן העניינים

מורינו הרב רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל.....	5	מכון לשכת סופרים.....	43	מכון לשכת סופרים.....	43
היכל החת"ם סופר	9	זעליחוב	45	זעליחוב	45
במשנתו וזמרתו של מרנא ורבנא חת"ם סופר זיע"א.....	9	שם משמעון	49	שם משמעון	49
לאורו	15	הגה"צ רבי שמעון הירששער זצ"ל	49	הגה"צ רבי שמעון הירששער זצ"ל	49
מורן הרה"ק בעל אמרי יוסף מספימא זיע"א ועיכ"א.....	15	האר"י החי	51	האר"י החי	51
תורת אור החיים	19	מגנינים מתורתו של המהר"א"ל צינץ זיע"א ועיכ"א.....	51	מגנינים מתורתו של המהר"א"ל צינץ זיע"א ועיכ"א.....	51
מתורת בעל האור החיים הקדוש זיע"א ועיכ"א.....	19	באמונתו יחיה	53	באמונתו יחיה	53
לודמיר	23	המשפיע הגאון הצדיק רבי משה וואלפסאן זיע"א ועיכ"א.....	53	המשפיע הגאון הצדיק רבי משה וואלפסאן זיע"א ועיכ"א.....	53
להפצת משנתו של הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א.....	23	רזא דשבת	55	רזא דשבת	55
בקדושתו של אהרן	25	מורן הגה"ק רבינו שבת שפעטל ווייס משימאני זיע"א.....	55	מורן הגה"ק רבינו שבת שפעטל ווייס משימאני זיע"א.....	55
הרה"ק מבעלזא זיע"א.....	25	פארו עלי	59	פארו עלי	59
יסודי העולם	27	הגה"צ רבי אברהם צבי קלוגר שליט"א.....	59	הגה"צ רבי אברהם צבי קלוגר שליט"א.....	59
מורן צדיקי הדור מייסדי החסידות אחר המלחמה	27	תורת המזווה	63	תורת המזווה	63
משה עבד ה'	31	להחזרת מ"ע דאו" של מצוות מזווה	63	להחזרת מ"ע דאו" של מצוות מזווה	63
מורן הרה"ק בעל יושועות משה מויד"נץ זיע"א.....	31	אוצר ידיעות התורה	65	אוצר ידיעות התורה	65
הלכה לסעודת שבת	33	מגיד מישרים הרה"צ רבי אהרן קאהן שליט"א.....	65	מגיד מישרים הרה"צ רבי אהרן קאהן שליט"א.....	65
הרה"צ משה שניאור זלמן גרוסמן שליט"א.....	33	תשובה בעניין תשלום למי שלא ידע ממה	70	תשובה בעניין תשלום למי שלא ידע ממה	70
דורשי יחודך	34	גזל	70	גזל	70
הגה"צ רבי חיים ליברמן שליט"א.....	34	הרה"ג ר' מנחם דיידסון שליט"א.....	71	הרה"ג ר' מנחם דיידסון שליט"א.....	71
שערים לתורה	35	מחמדי התורה	71	מחמדי התורה	71
הגאון הרב שמואל יוסף שטיצברג שליט"א.....	35	הגאון רבי שלמה שווארץ שליט"א.....	71	הגאון רבי שלמה שווארץ שליט"א.....	71
יומא דהילולא	36	משמחי לב	70	משמחי לב	70
רבינו השרף הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זיע"א.....	36	עניני הלכה.....	70	עניני הלכה.....	70
יומא דהילולא	37	בית העירוב	71	בית העירוב	71
יומא דהילולא	37	בית הורא לעניני עירובין	71	בית הורא לעניני עירובין	71
כ"ק מורן האדמו"ר רבי יעקב יצחק בידרמן מלעלוב ירושלים זיע"א.....	37	מתיקות הדף היומי	73	מתיקות הדף היומי	73
יומא דהילולא	41	הרה"צ רבי אברהם ישעיה קובלסקי שליט"א.....	73	הרה"צ רבי אברהם ישעיה קובלסקי שליט"א.....	73
כ"ק מורן אדמו"ר הגה"ק מאונגוואר זיע"א בעל משנה הלכות	41				

בְּיָדֵינוּ טוֹב לְלוּמֵי בְּרִי כְּוֹנֵן עוֹלָם

בע"י ימים ניו לאס סא
ממסור ממוגס - ממר ילו סליס ח" - מכון ססס יסס
בבוע סס (ססל מיום ב')
כיר סלס: ספרים וויסל
בני בר: ססטמ סר ספרים וססנו ספריסן ספרים סליס סיסס וססס

**ע"פ ההלכה אסור לעיין בגליון
בעת אמירת קדיש**

שו"ע (סימן נ"ו ס"א): יש לכוין בעניית הקדיש
משנה ברורה (סק"א):

בספר **מטה משה** סימן ת"א הביא בשם מורדש שחכם אחד נתיירא לתלמידיו בחלום וראה התלמידים ששניהם לו כתם במצחו וא"ל מפני מן אינך דך כך א"ל מפני שני ידיתי נזר מלכדים כשהזון היה אומר קדיש. ואפי' להרהר בד"ת אסור בשעה שהזון אומר קדיש מפני שצריך לבזון

ההרהר בענייני הקדיש [פרי חדש]. ואין חילוק בין קדיש על ת"ך או אנדה או משניות [פמ"ג]

מוקדם לרפואתו השלימה של מרן אדמו"ר רבי ישראל בן לאה אסתר שליט"א

החוברות מיועדות לבתי כנסת

על דעת התורמים - נא לא להוציא מהבית כנסת עד לאחר שבת
למעוניינים - ניתן לשלם במחיר סימלי דרך נדרים פלוס קופה חסידים הראשונים

**מערכת אסיפת גליונות 0733-45-44-99
לפרסום בחוברת 0733-45-45-17**

עֵימוּד: מֵאוּרוֹת - בֵּית"ע 0548463972
הַדפְסָה: קוֹנְטְרוֹל פִּי חֵירוֹם 6 יְרוּשָׁלַיִם 02-9971070

יעורי לימוד

בִּרְבַּע מֵיָּנִים

בִּילּוּב מִן הַיַּחֲוָי

לֵב לֵב לֵב לֵב

מפי מומח נו"ע

ר"ר רבי לטר לי ו מרמור טיין ליט"ר

מו" בברכפל מויעין עילוי

ניסן לוי : 053-3144016

לכו נא על הקברים

סגולה בדוקה ונפלאה מאת תלמיד הבעש"ט הק'

הרה"ק מרן רבי מנחם מנדל בן רבי אליעזר מפרימשלאן זי"ע
 רבו המובהק של בעל הישר דברי אמת. בספרו מביא הרבה מדבריו הק'

בספר דרכי ישרים בקונטרס הצוואה (באות י') כתב זה לשונו:

בכל צרה וצוקה ח"ו תלכו על קברי בשביות לב ובצדקה ובפרט בעשרת ימי תשובה וערב יום כפור

אולי אזכה להתפלל עבורכם, כל זה יהיה בשבירת לב
באמת לפני אלוקים בצדקה. עד כאן לשונו הטהור

יש לציין שרבינו ז"ע נסטר ביום הושענא רבא וא"א לעלות לקברו ביום היארצייט אז עשרת ימי תשובה הוא הזמן הקרוב להשתטח על קברו

מקום מנוחת כבודו, בבית החיים העתיק בטבריה

בחלקת תלמידי הבעש"ט הק', אשר כידוע הוא מקום קדוש המסוגל לכל הישועות
תפילת רבים ברוב עם, להעתיק על הכלל והפרט

ותקיים בע"ה בעת רצון עשיית ליל שישי פרשת האזינו □ שובה, ז תשרי, לאחר חצות הלילה

יידע

פאר פֿעויר!

ממליכים
את הקב"ה
מתוך רוממות
עילאית
ודבקות עליונה

שווה לכל נפש

שלהבת אור הרשב"י

מאמרי הזוהר הקדוש מהיכלא
דרשב"י, וגן עדן הכוונות והרמזים
מתורת האר"י הקדוש והבעל
שם טוב הק', רצוף אהבה מנועם
צוף ספרי היראה והחסידות.

ע"ר 580491702

מופץ
לזיכוי הרבים
ללא עלות
היום!

מוקדי הפצה חינם:

ירושלים: ישיבת מיר בית ישראל | ביהמ"ד בעלזא קרית בעלזא | ביהמ"ד 'חזון איש' רמת שלמה, רחוב זולטי 23 | משכן שרגא רמות ב' | אוהל יוסף רמות ד' | נהר שלום נחלאת, רחוב שילה 6 | ביהמ"ד בית וועד לחכמים גאולה, נחום 9 | שטיבלאך זכרון משה חפץ חיים | ביהמ"ד נחלת עקיבא גני גאולה, רחוב תכלת מרדכי | ביהמ"ד בעש"ממילכטשטאט הרובע היהודי, בית א-ל 17 | ביהמ"ד 'תורת חכם' גוש שמונים, אהלי יוסף 16 | ביהמ"ד הגדול בית ישראל רחוב עזרת תורה 18 | ביהמ"ד ויזניץ רחוב נחמיה 14 | ביהמ"ד ראחמיסטריווקא רחוב גבעת משה 10 | תולדות אהרן מאה שערים, רחוב מאה שערים 91 | ביהמ"ד תולדות אברהם יצחק רחוב עונג שבת 7 | ביהמ"ד חניכי הישיבות נווה יעקב | ביהמ"ד קהל חסידים שערי חסד, ר' בר זכאי **בני ברק:** פוטו ציון רבי עקיבא 144 | ביהמ"ד חסדא (פא"י) הרב דסלר | שטיבלאך קרית ויזניץ | ביהמ"ד סלאנים ברוסלב 7 | ביהמ"ד צאנז ר' יהודה הלוי 22 | ביהמ"ד ויזניץ מעונות ויזניץ 4 | שטיבלאך קהל חסידים סורצקין 6 | ביהמ"ד המרכזי שיכון ה' זבולון עמר 16 | שטיבלך זיו יהודה ק. הרצוג | ביהמ"ד בית השם | ביהמ"ד המרכזי רמת אלהן במבואת הכניסה **קרית גת:** ביהמ"ד קרעטשניף נתיבות שלום 8 | ביהמ"ד קהל חסידים הרב עובדיה יוסף 23 | ביהמ"ד גור רחוב פרת **אחיסטך:** בית כנסת המרכזי רח' הרב אלישיב **אלעד:** ביהמ"ד צמח צדיק יונתן בן עוזיאל 34 | ביהמ"ד 'מאור שרגא' אבן גבירול 24 **רכסים:** ביהמ"ד חניכי הישיבות החצרית 1 | בית כנסת המרכזי הספרדי **רחובות:** שטיבלאך פא"י עזרא | ביהמ"ד קרעטשניף **אשדוד:** בית המדרש ויזניץ הרתום 29 | ביהמ"ד בעלז' בית דוד שאול חנינא בן דוסא 4 | שטיבלך קהל חסידים הורקנוס **ביתר עילית:** בית הכנסת באיאן רבי עקיבא 31 | שטיבלאך מרכזי "קארן" דרכי איש 14 | ביהמ"ד האלמין הבבא סאלי פינת נדבורנא **בית שמש:** שטיבלאך קאשו נהרדעא 8, 31 | משרד 'אתכנשו' תלמוד בבלי 11, קומה 6 | בית הכנסת תולדות אהרן רחוב בן איש חי 56 | בית הכנסת לב אליהו נחל שורק 29 **מודיעין עילית:** ביהמ"ד ביאלא ברכפלד, רשב"י 41 | ביהמ"ד ירוסלב רשב"י | ביהמ"ד היכל יצחק רחוב חפץ חיים | ביהמ"ד זכרון משה נתיבות המשפט 40 **צפת:** שטיבלאך מאור חיים קרית מאור חיים | ביהמ"ד לעלוב העיר העתיקה, טו 94 | ביהמ"ד צאנז רחוב תרפ"ט 8 **מירון:** ציון הרשב"י, **עפולה:** ביהמ"ד קרעטשניף | ביהמ"ד ויזניץ רחוב הזית **באר שבע:** תפילת אבות רחוב אבוהצירא 1 | בית כנסת באר מרים הכט 42 **אופקים:** ביהמ"ד תפארת תורה בפרויקט | בית הכנסת היכל דב חזון איש **נתניה:** ביהמ"ד צאנז דברי חיים 5 | ביהמ"ד של הרב יוסף חיים | גבאי אריה בן אליעזר 44 **חיפה:** ביהמ"ד "נדבורנא" רחוב מיכאל | ביהמ"ד צאנז רחוב מיכאל 32 | ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ רחוב מקור ברוך **טבריה:** בית כנסת הרב קוק שד' הרצל 2 | שטיבלך אור תורה רחוב ורני | ביהמ"ד צאנז רחוב שזר | ביהמ"ד תולדות אהרן רחוב השלום

רבי שםעון רחמי!

כלל חברי חבורות הזוהר 'אתכנשו' מתאחדים
בקוויטל הכללי שיונח בציונא קדישא של
התנא האלוקי רשב"י הקדוש
בכל ימי הדין והרחמים
לְרַחֲמֵי זְרַחְמֵי בְּנֵי חַיִּי וּמְזֻזֵּי

הגשת הקוויטל בציונא קדישא של התנא האלוקי
בשליחותכם ולמענכם, יוגש במעמד עילאי נורא הוד
ע"י שליחי גדולי הדור שליט"א
ביום בריאת העולם כ"ה אלול, ערב יום הדין תשפ"ז

בני חבורות הקודש 'אתכנשו'
ימסרו את שמם ובקשתם
עד יום ראשון הבעל"ט-כ"ד באלול,
בעמדות נדרים פלוס,
בחרו 'אתכנשו' מילוי טופס קוויטל
או בשליחה לפקס: 153-330-6666

הגשת
הקוויטל
ימי
הרחמים
תשפ"ה

המצטרפים החדשים

מבני למחבר את שומם נכבונם בבני אהבונם

אברהם אבינו

ספר הקדוש עבודת ישראל

אתם נצבים היום בולבם לפני ה' אלהיכם. הענין הוא, כי איש הישראלי העובד את ה' בזמנת אלו הוא הולך ממדרגה למדרגה כמו שאמר הכתוב (זכריה ג, י) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, עד שגם למדרגה גבוהה וסוף מעמד ומנצח מאין להלך עוד כי הוא לפני ה' ממש, משל למלך בשר ודם אשר כל איש היוצא לנצח בית המלך המיטיב לרץ לילך ממדרגה למדרגה ומתחיל לפלגין עד שגם לפני המלך ושם הוא בזמנת עומד, כי תחלת המליכה היה גם כן לעמוד בחצר המלך. וזה היא תפלת העמידה. ויחזקאל היטב על פי המדרש (שמו"ד טו) שדרש על פסוק וזה אתם נצבים, הדא הוא דכתיב (שפי"ט ט) איומיה בדרגותיה, דימיה דקרי"א את ישראל מנחלשי. מנחלשי תכחי (ישעיה יב, ג) שריפשי עומדים, שריפאל תכחי כדכתיב נצבים. מנחלשי אומרים קדוש קדוש קדוש, ושריפאל אומרים אליה אליה ושרפאל תפאק ואלהי תכחי

והענין הוא, כשאנו אומרים קרבנות, אז אנו מעלין כל חלקי עולם העשיה ומיחדים אותם ומתחילים לייקר ליצירה. ואז אנו מתחברים עם עשרה כחות המלאכים הקדושים ומתחילים לומר צירות ומשפחות ונקראים פסקוי דומרה. והולכים ממדרגה למדרגה עד שאנו נכנסים בהיכלות הצבאים, ושם אנו הולכין מהיכל להיכל ומיחדין היכלין נפשינן בנפשינן רוחין ברוחין נשמתינן בנשמתינן עד שאנו נבאים להיכל קדשי הקדשים. ומשם אנו נבאים למלכות לדאילותא קדישא, ומשם אינן לנו להלך עוד, כי שם אנו נקראים עומדים, וזה נקרא תפלה עמידה כמו שאמר הכתוב (תהלים קו, י) **ויעמוד פנחם ויפלה**, ודרשין במדרא (ברכות ו ע"ג) אין עמידה אלא תפלה. ואף התכונה עליונה מתפשטת בכל עשר ספין לדאילותא קדישא ומשוטטת בכל דרגין מדרגה לדרגה להשפיע להם, אף על פי כן אנו נקראים שם בצבצבית עמידה, מחמת שכל הדרגין וכל המדות הם דבוקים שם בצבצמות ית"ש ומיחדים שם ביחוד נפלא ונקראים צביתא אחד:

ובשאלנו באים לבחינה זו או אנו מתחילים לומר ברוך אתה ה'. ברוך הוא מקור והוא החכמה עליונה, אלהי אברהם, כי אברהם אבינו ע"ה היה הולך בכל העולמות ונבחר לו להיות מרכזה לחכמה עליונה על ידי גמילות חסדים ונעשה מרכזה להחפשט בעולם ונקרא אלהי אברהם קו ימין. ויחזק גם כן להסמל בכל העולמות ונבחר לו להיות מרכזה לעולם הצינה שימשיך על ידה הצרעה בכל העולם על ידי השהיה מודיע לכל בצי עולם דאית דין ואית דין וזרק פחד לכל בצי עולם לפחד מה' והוא קו השמאל. וזו האומרים אלהי יתחק. ועל יעקב נאמר ואלהי יעקב, להורות שאות ה' מתיחסת אל יעקב יען אשר כל דרכיו היו בצמת כמו שמעיד עליו הכתוב (מקס"א, ב) **תתן אמת ליעקב**. וגם רז"ל (ב"ר ס"ב) העידו עליו כמה שדרשו על פסוק (בראשית כו, ט) **אנכי עשו כבורך**. ונעשה מרכזה לאמת העליון קו האמצעי.

וְגַם שלש זרכות הראשונות הם גם כן כנגד אברהם יצחק ויעקב. זרכה אחד כנגד אברהם כמאמר חז"ל (ב"ר י) אל תקרי זהבדאם אלא זהבדאם זו זכרא העולם והכל היה כלליין זו והבן. ואחר כך אנו אומרים אמה גבור כנגד יצחק. אמה קדוש זרכה שלישית כנגד יעקב. וזה פירוש דברי המדרש מה המלאכים נקראים עומדים אף ישראל נקראים נצבים בתפלת העמידה. ומה המלאכים וכו', כי ידוע שהמלאכים אומרים קדוש קדוש קדוש, כנגד חב"ד, אף ישראל אומרים שלש זרכות אלה כנגד שלש אבות אלה גם כן מרבה לנצח ד':

וזה פירוש אתם נצבים, היינו שאתם במדרגות נגזים. ולכן אתם כולכם לפני ה', כי מי שהוא במדרגת נגז הוא לפני ה' ממש כו', וזה פירוש הפסוק צימים ההם אין מלך בלדום נגז מלך, כי הדיק אשר נגז במדרגת נגז הוא המלך בלדום. כי לא ללדום ממחשבת המלוכה והכן. וזה גם כן פירוש מה שאמר יתרו למשה (שמות יב) ויזן אליהם וילת עמוד, ופירש רש"י ואם יעבד על ידך לא חולל לעמוד, וקשה מה חידש רש"י בזה, אבל יובן בזה שאמרנו, כי נגז למדרגת עומד צריך לזה מחשבת טובה ובהירה לכל יטרוד אותו. וזה שאמר יתרו ויזן אליהם, היינו שלא יהיה לך כל כך טרדות, אזי וילת עמוד, דהיינו לנצל בלחית עמידה כו'. וזה שפירש רש"י ואם יעבד אל ידך, שאפילו משה שהיה רשן של כל הציאים ואם לא היה הקצ"ה מקטרים לזה לא היה במדרגת עמידה, וכן שם מאוד

טבעת האפד

מטבע לשון הספרים הקדושים
שטבע מודנו הרב זצ"ל בשיעוריו

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אליכם
ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש
ישראל (דברים כט, ט)
זהו אמרו 'אתם נצבים היום', ביאורו, שיש
לכם התייצבות ותקומה 'לפני ה', מפני אשר
'ראשיכם שבטיכם זקניכם וגו' כל איש
ישראל', פירוש שכולם הם כאיש אחד בלב
אחד, לאהבה אחוה ורעות.

מאור ושמש פרשת נצבים בד"ה אתם נצבים

ושבת עד ה' אלקיך (דברים ל, ב)

זה שאמר 'ושבת עד', שתעשה תמיד תשובה, לפי ש'ה' אלקיך', ושמא לא יצאת כפי החיוב לעבוד נגד אין סוף ברוך הוא וברוך שמו.

קול יעקב פרשת וילך בד"ה ושבת

ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת המוות ואת הרע וגו' ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך (דברים ל טו - יז)

זה שאמר משה רבינו עליו השלום, הנה
'אתי לפניה' שני דרכים לבטל היצר הרע,
האחד 'את החיים ואת הטוב', הישן לדבר
בתורה ומסירת נפשו להשם ייחבר, שהוא
החיים והטוב, כמו שאמר (ברכות ה.) טוב
זו תורה, 'ואת המות ואת הרע', דהיינו
שישבר את יצרו ביום המיתה וידינו גיהנם
שנקרא רע, ואמר על זה 'ובחרת בחיים
למען תחיה אתה וזרעך', שיעמוד צדקתו
לפני גיהנם.

פנים יפות פרשת נצבים בד"ה ראה נתתי

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אֲנִכִּי
הַיּוֹם (דברים לא, ב)

היום מלאו ימי וצנתי ביום זה וטלדתי וציוס וז' אמות (רפ"ט)
ולפי זה שאמר גם כן רע"א מהימנא בעת
נגייתו, כ' מאה ועשרים שנה אנכי היום,
רצונו לומר, היום הזה נעשיתי בן מאה
ועשרים שנה, שכל ימי היותי תאיבנא
להשגת יום זה, ולו אלה בידי עד היום
הזה, ואם כן תשוקת כל המאה ועשרים שנה
המה ביום זה.

אגרא דכלה פרשת וילך בד"ה ויאמר משה

ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (דברים יח, 20)
מרמז כאן, 'ואנכי הסתר', היינו כשתתן לב
להבין שאנכי הוא בהסתרה, אז 'אסתר' על
דרך (אסתר ז, 2), 'הדסה היא אסתר' וזהו 'ס' מספר
חיים' עם הכולל, והיינו שאז תוכל ליאור באור
פני מלך חיים, וזהו 'אסתר את פני'.

דגל מחנה אפרים פרשת וילך בד"ה ואנכי הסתר

■ כתבת האפר ■

א. הרה"ק בעל "צמח צדיק" זי"ע מוויז'ניץ היה מופלג בעבודת התפלה שהיה מתפלל בהתלהבות יתירה אין קץ בכוחות אדירים ובקולי קולות. ובתפילתו היה בוקע רקיעים ומתפלל.

ספר הקדוש קדושת לוי

אתם נצבים היום בלכם לפני ה' אלקיכם. זו יצואר הגמרא (ר"ה לה"ט) אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם אמרו לפני זכרונות כדי שתעלה זכרונות לפני לטובה. כי הכלל, הוא הצורה ברוך הוא דרכו להטיב וצפרט לישראל זה ראונו כשמשיע טויות וזכרות לישראל עמו וחס ושלו כשישראל אינם ראויים להשיע עליהם טויות אין זה ראונו הצורה ברוך הוא אדרבה ראונו הצורה ותענוגו כשמשיע טויות על ישראל והם ראויים להשיע עליהם כל הטויות והזכרות וחס ושלו להיפך אין זה ראונו הצורה.

והכלל הוא, דבר אשר הרגון רואה צוה הצמינה הזאת נקרא פנים ואשר אין הרגון רואה צוה נקרא אחר. והוא הרמו בגמרא אמרו לפני

בתפת האפר

מלכיות שמה שתמליכו אותי יהיה צמינה פנים. והוא אמרו לפני זכרונות, והזכירה תהיה לפני צמינות פנים ולא צמינה אחר ועל ידי זה כדי שתעלה זכרונות לפני לטובה, כי צוה שאני משיע טויות ראונו צוה להשיע עליכם טויות כדי שתהיו צמינה פנים. והוא כדי שתעלה זכרונות לפני, צמינות פנים לטובה שראוי צוה על הטוב להשיע. והוא הרמו כפסוק חסם נצבים היום כולכם לפני ה', חסם היום לפני ה' צמינות פנים.

וזהו אלקיכם, כי המדה המשפיע טויות לישראל המדה הזאת נקרא אלהים, כלומר צוה שחסם נצבים היום לפני ה' צמינות פנים על ידי זה יושפע עליכם כל הטויות הגרמו צמלת אלקיכם כנ"ל, כי מלת פנים הוא מלשון פונה וצוה טויות השם יתברך שרואה לפנות לעמו ישראל לטובה: אצל בהרעה אין רואה השם יתברך נקרא אחר שאין השם יתברך פונה לזה.

והיה דרכו להשיב לכל שואל מה שגזר למעלה ולמטה ומה שיתהוה בכל העולם כפי מה שצפה ברוח קדשו מסוף העולם ועד סופו, וכל תלמיד ותלמיד היה מכין לעצמו איזו שאלה הן בדרוש הן בגמרא ופוסקים או שאר ענינים ולכולם היה משיב ומגלה נסתרות, ואותו תלמיד החליט לשאול מה שנפל ברעיוני ביום האתמול מדוע נתגלה עישון ה'טאבאק' בדרונו, כשהגיע תורו ושטח את שאלתו לפני הבעש"ט נענה אליו "אמור אתה", ואכן הגיד התלמיד לפני רבו עיקרי הדברים שעלה ברעיוני כיום אתמול באמצע אמירת ה'תיקון', אמר לו הבעש"ט "תפרט יתר הדברים שהיו במחשבתך אז", נזכר הלה וסיפר איך מצא לימוד זכות על חבירו, והיה כשמוע כן הבעש"ט שמח מאד, וגילה לו שעל ידי התרעומת שלו גרם קטרוג על חבירו ועתה ע"י הלימוד זכות נבטל הקטרוג, והזהירו שמכאן ואילך דין תמיד את האנשים יראי ה' לכף זכות, ולא לעורר עליהם דינא ודיינא, וזוהי יהיה לו ולהם טוב בזה ובבא.

ג. פעם נכנס לפני הרה"ק רבי שלמה מקארלז'צ'ע איש חוטא ובעל עבירה, שיצא עליו הקול בעדים שעבר על איסור אשת איש החמוד באיסור ידוע ומפורסם לכל ישראל, ואעפ"כ קרבו הרבי כאילו לא היה ידוע דבר, באותה שעה עמד מן הצד הרה"ק רבי אורי' השרף מסטערליסק ז"ל [ע"ד י"ד כ"ג אלו] שהיה נמנה בין גדולי תלמידיו, ומאד חרה לו הדבר שהרבי אינו מגרשו מחדרו החוצה בשן ועין, ויהי הוא עודו מהורהר במחשבותיו ולפתע פנה אליו רבו וצוה עליו לצאת מן החדר, והמשיך לדבר עם החוטא באהבה ובאחוז. בהזדמנות ביאר הרה"ק מקארלז' לה'שרף, שזה יסור מצות אהבת ישראל, לאהוב כל יהודי בכל מצב שיהיה ואפילו הגרוע והשפל ביותר.

בסיפור זה ישנן כמה נוסחאות אך כך היא מקובלת, והרי לא המעשה עיקר אלא המדרש לאהוב כל יהודי ואפילו הגרוע ביותר, אך למען נעמוד גם על דיוקן אביא נוסח שונה שהובא בספר 'מעשה צדיקים', כי הרה"ק מסטערליסק היה מתלמידי הרה"ק רבי שלמה מקארלז' ז"ל אשר צוה קודם פטירתו שלאחר מותו יתאחדו החסידים ויסתופפו בצל קדשו של הרה"ק רבי מרדכי מנעשכי ז"ל, כשמוע כן הרה"ק מסטערליסק לא התעכב כלל ומיד יצא לדרך ונסע אל עבר העיר נעשכי. אחר תלאות רבות הגיע למפתן חדרו של הרה"ק מנעשכי ונעמד בין המחכים לקבל פניו, לפתע הבחין בין העומדים עשיר מאושם שבעיניו הקדושות ראה עליו אותות ניאות שבה הלה על אשת איש רח"ל, והנה לתדהמתו נכנס העשיר אל הקודש ונתקבל על ידי הרבי בסבר פנים יפות ונכבדו גדול, ויתפלא על כך ה'שרף' מסטערליסק ומאד חרה לו על הקירוב שהוא מנחיל לרשעים כאלו.

ויהי הוא עודו תפוס בשרעפיו, ולפתע הרים עליו הרה"ק מנעשכי את קולו בגערה וצוה עליו לעזוב תיכף את ביתו, בפני נפש ובלתי בריה יצא ה'שרף' מן החדר וישם אל בית המדרש פניו, שם התיישב על אחד הספסלים וכשהוא תפוס במחשבתו התעמק על מה שעבר עליו, על הטיחה והיגיעה שעשה כדי להגיע לנעשכי והנה בבואו קנה גורש בבושת פנים על ידי הרה"ק מנעשכי.

כאשר יצא הגביר מחדרו של הרבי שלח לקרוא את ה'שרף' מבית המדרש, בכניסתו נתן לו הרה"ק מנעשכי שלום, ופתח ואמר לו, ידעתי גם אני מה שידעת, אך לכן שלחך רבך לבוא הנה, כדי שתלמד שמי שאינו מסוגל לחבק ולנשק בעלי עבירה סימן מובהק הוא שאין מדת אהבת ישראל תקועה בלבו, ולא הגיע אפילו לחצי עבודת השי"ת שלו, והיינו טעמא כי על ידי שמקריבים את הרשעים זוכים להחזירם למוטב שישבו בתשובה שלימה לפני יתב"ש, זולת רשע גמור החוטא להכעיס רח"ל שאותו חייבים להדיח ולרחק.

שם אצל המתפללים עמו התעוררות גדולה עד מאוד, ושמעתי מפי הרה"ק ר' שלמה יעקב, נכד החסיד ר' אברהם יוסף לאקס זצ"ל שזקינו שהיה תלמיד חכם ובר דעת ואדם חשוב עד מאוד היה אומר, בהתרפקות וגעגועים, שלאחר אריכות ימיו ושניו, בקשתו אחת הוא 'כשיסיים לסדר הכל' עם ב"ד של מעלה 'ויפרע את חובותיו' על מעשיו שעשה בהאי עמלא, תהיה לו בקשה אחת בלבד, והיא שיזכה לשמוע עוד פעם אחת את תפילתו של ה'צמח צדיק' ז"ע.

אגב מענין תפלתו של ה'צמח צדיק', שמעתי מיהודי חסיד וזקן, פעם החליטו כמה אברכים בני עליה להכנס אל הקודש פנימה ולבקש מהרבי שיאמר להם דברי מוסר ודברי חיזוק וחסידות. שמוע ה'צמח צדיק' את בקשתם ולאחר כמה ימים נכנס לביהמ"ד להתפלל (שלא כמנהגו שהיה מתפלל בחדרו ביחידות), ונעמד ליד העמוד להתפלל כשליח ציבור, והתפלה היה בהתלהבות עצומה כזו עד שהגיעו אברכים אלו לידי התפשטות הגשמיים ממש ולכלות הנפש, ובירד מהם את כל הפסולת. אחר התפלה אמר להם ה'צמח צדיק': "נו, האב איך מיט איין גיט געשמעסט?", שהתפלה בציבור שלו היה ה'שיחה' שלו בדברי חסידות, שדרכה קירב את החסידים והוציא מהם את דם התמיצות.

וכן סיפר הרה"ק רבי יהודה הורוביץ מדיזיקוב ז"ע: שכאשר היה ה'צמח צדיק' אומר בתפילת 'נעילה' ביום הקדוש, 'שובו מרדכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל' נפלו על החסידים אימתה ופחד, והיו חוזרים בתשובה בלב נשבר. וכן קבלתי מחסידים ששנה אחת בערב ראש השנה בעת אמירת הסליחה 'שלו עשרה מידות' הסתובב ה'צמח צדיק' אל עבר הקהל ואמר בקול חוצב להבות את נוסח הפיוט "אם אישמתם גדלה עד שמי רום וכוכביהם, נא כל מדה נכונה אבקש רחמים עליהם" התנפל אחד החסידים על הארץ, וזעק מקירות לבו - אוי, דאס מיינט מען דאך מיר.

ב. פעם אחד עמדו תלמידי מו"ר הבעש"ט הק' ז"ע בראש השנה והתפללו ונפלה קופסת ה'טאבאק' מאחד התלמידים והגביהה, משהבחין בכך חבירו חרה לו הדבר מאד איך הפסיק בתפילתו ולחזר כל כך אחר שאיפת ריח ה'טאבאק' כמנהגו, ובלבו התורעם עליו על הדבר הזה. הבעש"ט ראה ברוח קדשו שהתרעומת של צדיק זה גרם לחבירו שיפסקו עליו גזר דין מיתה באותה שנה רח"ל, ועלה בעליית נשמתו למעלה וטען הרבה טענות להמתיק מעליו הדינים אך ללא הועיל, עד שבליל הושענא רבה כאשר עלה שוב לעזוק ולצעוק ולהתחנן לבטל את רוע הגזירה הצליח לפעול בתפילתו שאם ימצא המקטרג מעצמו זכות על חבירו יפטר חבירו מגזר דין מיתה.

ישב התלמיד המתרעם בליל הושענא רבה ועסק בתיקון ב'משנה תורה' בבית המדרש, לפתע נכנס הבעש"ט וגרם לבטל ממנו את ה'מוחין דקדושה' וממילא לא הצליח להמשיך להגיד בדביקות כראוי את אמירת ה'תיקון', לפיכך התהלך אנה ואנה לחשוב ברוממות הא-ל ויחדו ובאיזה ענינים כדי לעורר חזרה את התרבות הראש והמחשבה בכתחילה, בתוך כדי הרהוריו נפל במחשבתו, מפני מה נתגלה בדור האחרון ענין עשב ה'טאבאק' לשאוף ולעשן, לאיזה ענין ותכלית בראו קוב"ה בעולמו, ולאחר כמה דקות הסיק כי יש כמה נשמות יקרות בדור האחרון שאינם יכולים להתלבש בדבר גשמי, ולכן עיקר תיקונם ע"י הריח שהוא דבר דק, כטעם "אשה ריח ניחוח לה" (ויקרא ט, ט), ומזה עבר מענין לענין עד שנזכר דבר המעשה שהרים חבירו את ה'טאבאק' באמצע התפילה דראש השנה, ובאותה שעה חזר בו ודן אותו לכף זכות, כי מי ידוע איזה נשמה ודבר יקר העלה בשאיפת ה'טאבאק' על ידי היחודים שפעל.

פרק י"ג - ויאכלו בני ישראל (א)

וגם פס"ח בגימטריא קמ"ח כמו שכתב התורת חיים (תניינא אות כ"ז), לעומת זאת חג השבועות הוא זמן מתן תורתנו, הרי שהקדים השם יתברך להשפיע לבני ישראל את חג הפסח שהוא השפעת הפרנסה, ורק לאחר מכן היה מתן תורה לישראל.

*

היהדות עליה להביא פרנסה בריווח

היה רבינו האהבת ישראל זי"ע רגיל לברך אנשים שיזכו לשיבה טובה, והיה מברך ברכה זו אף לאנשים צעירים ואברכים, שכלפי חוץ לא היה נראה שזקוקים עדיין לברכה זו.

כששאלוהו על כך, ביאר את כוונתו, כי שיה"נ נוטריקון ש'פע ב'ר'כה ה'צל'חה, כשהאות י' הוא באמצע, המורה על האיש היהודי, והיינו שהיהדות עליה להיות בריח תיכון ועמוד נאמן לברכת השפע וההצלחה, ולא חלילה להיפך, אלא שיושפע לכל בני ישראל שפע רב וכל טוב סלה.

*

קשים מזונותיו של אדם

רבינו האהבת ישראל זי"ע ביקש בכל יכלתו להשפיע פרנסה לבני ישראל, אמנם היה אומר כי קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף (פסחים קיח.), והדבר הוא בקושי גדול, והרבה פעמים מן הנמנע להושיע את החסיד המבקש על פרנסה בהרחבה.

שמעתי מהרב החסיד רבי בערל הירש בריטוויטש ז"ל בנו של הרב החסיד רבי שמעלקא בריטוויטש ז"ל חתנו של החסיד המפורסם רבי יודל עביר רוזנברג זצ"ל, שאמר לו זקינו רבי יודל עביר רוזנברג זצ"ל, כי ראה אצל רבינו האהבת ישראל זי"ע את כל המופתים האותות והנפלאות שהובאו על אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע בספר שבחי בעל שם טוב, מלבד בענייני המשכת הפרנסה, שהיה זה מילתא דלא שכיחא שיעפל רבינו האהבת ישראל זי"ע ישועה לפונים אליו בעניין זה.

כך גם אמר רבינו האהבת ישראל זי"ע לחסיד רבי יעקב רוזנברג ז"ל, כאשר נפרד הימנו לשלום בנסיעתו לאמריקא, והתבטא בפניו, כי הנה באים לכאן הרבה בקשות, בעניינים שונים, אמנם בענייני הפרנסה, קשים מזונותיו של אדם.^א

הפרנסה כתנאי לעבודת השם יתברך

רבינו האהבת ישראל זי"ע מנהיג היה את קהל מרעיתו, כשהוא משפיע להם מאוצרות השפע, ויושב ודורש תמידין כסדרן בצורך הגדול להשפיע לבני ישראל כל צרכיהם ומחסורם, למען יוכלו לעבוד את הבורא יתברך שמו בכל לבבם ובכל נפשם.

בהקשר לכך היה רבינו האהבת ישראל זי"ע חוזר תמידין כסדרן על דברי החובות הלבבות (שער הפרישות פרק ה'): "ראש הפרישות תיקון הפרנסה"^א, היינו שהיסוד והתנאי ההכרחי ביותר עבור שיוכל האדם להתנהג בפרישות הנרצה, היא שיהיה מתוקן לאדם כל צרכי פרנסתו, אשר או אז לבבו שלם עמו לאהבה את השם יתברך וליראה את שמו בכל לב ונפש.

גם זאת היה רגיל על לשונו של רבינו האהבת ישראל זי"ע לומר, פריער פרנסה, קודם געזונט, היינו שבוודאי כי הדבר הראשון שאמור להיות אצל האיש הישראלי בכדי שיוכל לעבוד את השם יתברך כראוי, הוא פרנסה ומזונות בהרחבה, מכל מקום הבריאות קודמת וחשובה עוד יותר, כי בלעדיה אין מאומה, שהרי אדם הסובל ממכאובים אינו יכול לעבוד את השם יתברך ביישוב ובהרחבת הדעת.

*

השפעת הפרנסה קודמת לקבלת התורה

פעמים רבות היה רבינו האהבת ישראל זי"ע מזכיר, כי הנה מצאנו במשנה (אבות פ"ג מ"י"א) אם אין קמח אין תורה אם אין תורה אין קמח, וכתב האלשיך הקדוש (משלי ג, א), שהדבר הוא וויכוח בין בני ישראל להקדוש ברוך הוא, שבני ישראל אומרים 'אם אין קמח אין תורה', וצריכים תחילה להשפיע לבני ישראל כל צורכם, ואז יכולים המה לעסוק בתורה. לעומת זאת השם יתברך אומר להם 'אם אין תורה אין קמח', אשר אם אין עוסקים תחילה בתורה, אין יכולים להשפיע להם פרנסתם.^ב

והיה מוסיף על זה, כי ניתן להוכיח כי בני ישראל הם שניצחו כביכול את השם יתברך בוויכוח זה, וכי הודה להם השם יתברך שהסדר הנכון הוא להיות תחילה השפעת הפרנסה בהרחבה לבני ישראל, ורק לאחר מכן יכולים בני ישראל לעסוק בתורה. ההוכחה היא, מכך שחג הפסח קודם לחג השבועות, והרי חג הפסח הוא הזמן בו נידונים על התבואה (ראש השנה טז.),

א. וזה לשונו באריכות: "וכן אתה צריך להשתמש בהם במה שימלא ספקך וימנעך מן השאלה ומקחת ממון אסור, ומקנות חסד עמך במה שמעניקין אותך ומטיבין לך ותקנה זכויותך לזולתך וחסדיך למי שנתחסד עמך. ולא תהיה למשא אל בני אדם, כמו שאמר אחד מן החכמים, האלקים ירחם עבד שפרש מן העולם ולא הייתה פרישותו למשא על אוהביו וסלק מעליהם טרחו והתעסק באבריו במיני המלאכות, כמו שנאמר (תהלים קמח, א) 'גִּיעַ כַּפִּי כִּי תֹאכַל גֹּו'. וכבר נאמר, ראש הפרישות תיקון הפרנסה, ונאמר עוד, ראש הפרישות תיקון המחשבה על תיקון הלחם, רצונו לומר שייגע להתעסק בספקך".

ב. האלשיך הקדוש הסמיך את דבריו לדברי המדרש (איכה רבה ה, כא) על הכתוב (איכה ה, כא) 'השיבנו ה' אליך ונשובה', שבני ישראל אומרים לפני השם יתברך פסוק זה, אשר תחילה 'השיבנו ה' אליך', ורק לאחר מכן 'ונשובה', ואילו השם יתברך אומר לבני ישראל את דברי הכתוב (ויקרא א, א) 'שׁוּבוּ אֵלַי גֹּו' ואשוב אליכם, אשר תחילה יהיה 'שׁוּבוּ אֵלַי' ורק לאחר מכן 'ואשובה אליכם'. ובאותה מידה כתב האלשיך הקדוש, הוא הוויכוח בעניין השפעת הפרנסה לבני ישראל, וכאמור.

ג. כיצא בזה היה גם כן אצל בנו הרה"ק רבי חיים מאיר ה'אמרי חיים' מוויזניץ זי"ע, שגם כן קשה היה לפעול אצלו ישועה בעניין פרנסה. ואף שמעתי ממנו פעם אחת שהתבטא בלשון הזה, כי קשה לו לפעול בענייני הפרנסה.

מעשה אפד

שיחות מלווה מלכה ממורינו הרב ז"ע

באמונת העולם לבני ישראל, כיון שאף על כל חטאותיהם, בני ישראל הם.

(ד) אמר הגה"צ רבי עמרם בלום ז"ע, כי לכאורה דרשת שבת שובה היא למותר, שכן בשלמא דרשת שבת הגדול, צריך הרב לדרוש בפני קהל עדת מרעיתו, שכן עליו ללמד את הלכות חג הפסח הקרב ובא, אמנם בדרשת שבת שובה הלוא אין עוסקים בהלכות יום הכיפורים וסוכות, אלא מעוררים את הקהל בתשובה, ואם כן מדוע צריכים הרבנים לדרוש ברבים בשבת שובה.

איהו מוטיב לה ואיהו מפרק לה, וישוב ואמר, כי אין זה, אלא משום שהרבנים אין בידם כל דבר חטא, ואין להם על מה לחזור בתשובה ביום הכיפורים, שהרי בכל השנה כולה עוסקים הם בתלמודם עד למעלה מראשם, ולכן עומדים ודורשים הם בשבת שובה לפני הקהל, און יעדער ווארט איז דאך א עבירה, כביטוי המורגל בפי העם על המדבר דברים שאין בהם תועלת, שכל מילה שהוא מוציא מפיו הרי זה עבירה, שדבריו נופלים על אוזניים ערלות, וממילא על ידי זה יש לו לרב על מה לחזור בתשובה ביום הכיפורים.

(ה) כאשר ביקר הרה"ק המנחת אלעזר ז"ע בארץ הקודש, והגיע לבקר כידוע את הגאון רבי שלמה אליעזר אליפאנדרי ז"ע, שח לו תחת אחד השיחים, כי ישנם צוויי גוטע אונגערשע ספרים, שישנם שני חיבורים טובים מרבני ארץ הונגריה, הראשון הוא 'חתם סופר', והשני הוא 'בית שערים', ומיני אז היה הרה"ק המנחת אלעזר ז"ע מעלה על שולחנו ביותר את חיבורו של הגה"צ רבי עמרם בלום ז"ע.

(ו) כידוע בארץ הונגריה נחלקו הרבנים בעניין הטיילונג, הוא הפירוד הנוודע, בין החרדים לדבר ה' ודתו למתחדשים, ודעת רוב גדולי הדור היה בעד הפירוד, אמנם היו כמה מתלמידי החתם סופר ז"ע שלא ראו את הדבר בעין יפה, והתנגדו לכן בתוקף, אלא שכל אלו הרבנים שהתנגדו לכן נענשו על כך משמיא, כאשר רוב יוצאי חלציהם ירדו מדרך התורה, וראו רח"ל עין בעין כי נענשו על הדבר.

מגדולי המתנגדים לטיילונג היה רבה של קראלי, כאשר לימים סרו כמעט כל בני העיר מדרך ה', ותלו זאת בהתנגדותו של הרב לטיילונג, מלבד כמניין אנשים מצומצם שנתורו דבקים בה' ובתורתו, ביניהם הרב עצמו.

רבה של קראלי היה גאון עולם, כשבין השאר היה רבו של הגה"צ רבי עמרם בלום ז"ע, אשר העיד ואמר עליו, כי עד להתנגדותו לטיילונג, האיר מאור פניו כאור השמש, ואילו לאחר התנהגותו לטיילונג, כבר לא היה לו קירון אור פנים זה.

עוד העיד הגה"צ רבי עמרם בלוי ז"ע, כי מאותו מעשה החלו יוצאי חלציו של רבה של קראלי, בעיקר חתניו לוקחי בנותיו, לסור מדרך ה', ועל כן לכתחילה היה לוקח לבנותיו בחורים קלי דעת, ביודעו כי שולטת עליו לטותא דרבנן. היו אנשים שלא ראו את הדבר בעין יפה, שהוא לכתחילה לוקח לבנותיו חתנים שאין רוח חכמים נוחה הימנו, אמנם רבה של קראלי אמר להגה"צ רבי עמרם בלוי ז"ע, כי יודע הוא שיש המתרעמים עליו על שהוא לוקח חתנים קלי דעת לבנותיו, אמנם בראותו כי לקח את חתנו הראשון שהיה בחור ישיבה משכמו ומעלה, ועם כל זה התקלקל ואיבד את כל אשר לו, גמר ואמר כי אין הדבר הגון ליקח בחורים יקרים מפז ולגרום להם להתקלקל, על כן החליט ליקח לכתחילה בחורים קלי הדעת, שאין הנזק גדול כל כך בקלות ראשם.

ז"ע ועכ"א

הגה"צ רבי עמרם בלום ה'בית שערים' מחוסט ז"ע

יו"ד כ"ו אלול תרס"ז

(א) אומר היה הגה"צ רבי עמרם בלום ז"ע בדרך צחות ובדיחות, כי ישנם אנשים אשר בדברים דברי בטלה, אינם ממהרים לשום מקום, אלא תמיד יש בידם די זמן סבלנות ואורך רוח, מלבד באיזה מקומן, אשר או אז נחפזים וממהרים המה לצאת, ואינם יכולים להתעכב בשיחה.

אחד הפעמים הוא בעת דרשת הרב, כאשר הוא משמיע בפני בני עירו דברי מוסר ותוכחה, דברי כיבושין, אשר קצה נפשם משמוע דברי תוכחה, הרי שבאותה שעה מוצאים הם אמתלא לתלות את סיבת חפזונם למחר ולילך לביתם, ואינם יכולים להתעכב ולו לרגע.

פעם נוספת הוא, כאשר התארכה התפילה, ומוצאים הם את עצמם מתעכבים בתפילתם יותר מכפי יכולתם, או אז גם כן נחפזים הם לילך אותם אנשים, ועל כן משמיעים הם את קולם בכדי לזרז את שליח הציבור, לבא יאריך שעות ורגעים בתפילתו יותר מהנדרש.

פעם נוספת היא, כאשר מתאספים נדיבי עם בכדי לעורר את כל העם כולו להיות לעזר ולסייע לאיזה מקרה, במותן תרומה נכבדה, אשר אף באלו הזמנים, מהר ימהרו לילך לביתם, פן יבולע להם כאשר יצטרכו להוציא מתחת ידם סכומים הגונים, ועל כן נשמטים הם יחד למחר לילך לביתם.

אמר על זה הגה"צ רבי עמרם בלום ז"ע, כי בזה ניתן לפרש את דברי המשנה () על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, כי לגבי שלושה דברים אלו, 'העולם עומד', היינו אנשים נעמדים והולכים להם, ואינם מתעכבים יתר על המידה, והם 'על התורה', בשעת דרשת הרב, 'ועל העבודה', בשעת אריכות התפילה, 'ועל גמילות חסדים', כאשר מעוררים אותם ליתן צדקה לעניים...

(ב) כאשר כיהן הגה"צ רבי עמרם בלום ז"ע כרבה של אויפאל, התגוררו בה אנשים רבים שלא התנהגו כהוגן, ולא היו מצייתים לדבריו. פעם אחת אמר הגה"צ רבי עמרם בלום ז"ע בצחות, כי מעודו הסתפק מדוע אין דבריו נכנסים באוזני אנשי העיר, האם זאת משום שאין דבריו יוצאים מן הלב באמת, ועל כן אין הדברים נכנסים אל ליבות השומעים, או שמא אין זה אלא משום שאין לשומעיו לב כל עיקר, ולכן אף שדבריו יוצאים מן הלב, אין להם לאן להיכנס.

וסיים ואמר, כי יש בידו הוכחה, כי אין זה משום שאין דבריו יוצאים מן הלב, אלא משום שאין לשומעיו לב כל עיקר, והוא כי פעם אחת ביקש מראשי הקהילה שיוסיפו לו על משכורתו, מחמת שלא הייתה משכורתו מספקת את כל צרכיו, אך בכל זאת לא נענו ראשי הקהילה לדבריו. והנה דברים אלו בוודאי שהיו דברים היוצאים מן הלב, ועם כל זה לא נכנסו הדברים לליבם, ומן ההכרח לתלות את הדבר בכך שליבם לב האבן, ואינם מקבלים את שאומרים להם...

(ג) היה הגה"צ רבי עמרם בלום ז"ע מפרש את אמריו (סדר תחנון) 'סרנו ממצותיך ולא שוה לנו', כי הגם אומנם אשר 'סרנו ממצותיך', סרנו מן הדרך נלך בה, וחטאנו לפני השם יתברך, מכל מקום 'ולא שוה לנו', עדיין אין מי שישווה

היכל החתם סופר

מלחין שביעי בעשונות ותורת
של מרנא ורבנא החתם סופר זיע"א

גליון ע"ב • פרשת נצבים-וילך • כ"ג אלול תשפ"ו

בפתח היכל

שתולים בבית ה' - זמן השרשה ג' ימים

בזוה"ק פרשת ויקרא (דף ט"א) אלוהו חמינא לאבא ביומא דראש השנה ויום הכפורים דלא בעי למשמע צלותא מכל בר נש אלא אי קאי עליה תלת יומין קודם לדכאה ליה. וכן הביא המג"א (תקפא ס"ק ט) בשם הש"ל שהש"צ והתוקע צריכים להפריש עצמם ג' ימים קודם ראש השנה.

ורבינו בדרשותיו (דף שסח ע"א) מחדש, דבזמנינו אין דין זה נוהג רק בש"צ, אלא צריכים כל הקהל גם יחד, לנהוג בפרישות והתבודדות ג' ימים קודם ר"ה. וכתב כן בשני מקומות ומשני טעמים. ראשונה בדרשות שם, שכיון דבזמנינו אין אנו יוצאים מן הש"צ אלא מתפללים לעצמינו, א"כ נעשינו כולנו כש"צ וצריכים לפרוש: "והיינו בימים קדמונים שהש"צ התפלל בעד הציבור והוציאם י"ח, אז ה' הכל תלוי בש"צ והציבור מכוני' עליו וכדאמר' בנוסחא 'עני עמר במ תליות', אבל זוה"ל אין הש"צ מוציא רבים י"ח כמ"ש מג"א שמשו"ה אין מדקדקים כ"כ בעשינו אחר ש"צ אם הוא הגון כל כ"כ, ואפי' הפיוטים והתחנונות אומר כל יחיד בעצמו ושופר נפשו לה' א"כ כל אחד ואחד צריך לפרוש עצמו ג' ימים לפני ר"ה ולזכר מחשבתו לה'..."

ובשנת תק"ע (דף שנו), שנים רבים קודם לכן, כתב כן מטעם אחר: "לפי שדברי הספרים לענין ש"צ היו שייכים בדורות הראשונים שה' שלוחי ציבור ותוקעים הגונים או ת"ח המנהיגים ונתכוננו לבס לאביהם בשבשים כראוי וכוונן, אך בעוה"ב באס כל אלו, אנשי אמונה אבדו, והוצענו על חגליו ויקים, אין לנו אלא כל א' ישא בעד עצמו רינה ותפלה ויתבודד עצמו ג' ימים אלו, אולי יתעשת האלקים לנו".

ואת טעמה של פרישות זו ג' ימים, מבאר רבינו (דרשות דף שסח ע"א) עפ"י דברי הגמ' (קידושין מ): 'צדיקים דומים לאילן הנוטע במקום טהרה ונופו נוטה למקום טומאה'. והיינו כ"י מקורם במקום מים חיים את ה', ונופם נוטה בעוה"ב, והעוה"ז כפרודורז בפני העוה"ב. ומעתה הן בראש השנה אנו רוצים להיות כל עם ה' צדיקים וקדושים, ולהיות נטועים בחצרות ה' במקום טהרה. ומאחר דזמן השרשה ג' ימים, על כן אנו זקוקים כבר להכין נפשנו ולבבנו לעשות השרשה ג' ימים קודם בוא יום ראש השנה, וכך נזכה כבר להיות אז נטועים בבית ה' וע"ש עוד.

א הרי"ף למה
הולך

פנינים מתורת רבינו

עיונים בשפה ברורה לשולחן השבת

ויתפרש על דרך מוסר כל זמן שעומדים בפני הת"ח ושומעים בדרי מוסר, הם מטיים אונם לשמוע ולשוב, אך כמעט חיש קל כשבאים לחוץ מכתלי בית המדרש, שבים לסלסל ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם. ובה נבוא אל המכוון, כי הנה האב בית דין נקרא בשם "הנותן" [מאה בדמסכת שקלים (פ"ה א"ר וברע"ב) ק"שמה ממונים של בית המקדש מונה הכשרים שבכולם וכל האחרים נקראים על שמו, וה"נ אין רחוק לומר דכל אב בית דין נקראים על שם יהונתן, שהיה הראשון והכשר הנקרא בשם זה בפרק ואלו מגלחין (מועד קטן כו.) על שאלו ועל יהונתן בנו (שמואל-ב א, יב), שאלו זה נשיא יהונתן זה אב בית דין]. על כן אמר פה, 'אשר ישנו פה עומד לפני ה', לא שלכם היא, אלא 'ישנו ביהונתן בני' שהוא קבץ אתכם, היינו אב בית דין שבודד והוא מוכיח אתכם. אמנם 'אם ישנו בארץ' שתצאו לחוץ לעסוק בארצות שלכם, איש קל 'ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים' וילמדו מעשיהם.

(על התורה עמוד ק"ח)

זכרינו לחיי העולם הזה וכתבנו גם לחיי העולם הבא

לא יאבה ה' סלח לו (כט, ט).

כי הקב"ה רוצה ומתאוה לתשובת רשעים ולעומת זה לא יחפץ במתן המוות. והענין בזה כי הקב"ה הוא מלך חפץ בחיים וגם אלקים חיים, ובבחינת אלקים חיים רוצה שנהיה ראוים לדבק בו ית"ש בסוף, כדי שבמיתותם קרוים חיים (ברכות יח.) כי נדבק אז בחיים האמיתיים אלקים חיים, ומצד בחינת מלך חפץ בחיים רוצה שנהיה חיי העולם הזה, כי על שם העולם הזה נקרא מלך, ואינו מלך בלא עם, על כן במיתת אדם מתמעט הדמות (מועד קטן טו:) וכבוד מלכותו. ועל זה אנו מתפללים וזכרנו לחיי העולם הזה להיות מלך חפץ בחיים, וכתבנו בספר החיים העולם הבא להיות מלך חיים. והקב"ה מתאוה לרשע שישבו כדי שיזכה גם לחיי העולם הבא.

אבל זה ההולך בשרירות הוא האפיקורוס אשר אמרו עליו כל הפורש ממינות מית' (עבודה זרה יז.), אין הקב"ה מתאוה לתשובתו, כי מה שמריח בבחינת אלקים חיים יפסיד בבחינת מלך חפץ בחיים כי אם ישוב מית' על כרחו, על כן לא יאבה ויתאוה ה' לסלוח לו, אבל אם ישוב מקבלו וימות, אלא שלא יאבה ויתאוה הקב"ה לזה.

(על התורה עמוד ק"ב)

בכך שעברו על הברית נצבים כעת במדרגה גדולה
ע"י שעשו תשובה

אתם נצבים היום קלכם לפני ה' אלקיכם וגו', לעברך בברית (כט, טא).

יש לפרש, במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד (ברכות לד.). וישראל היו אז קודם כניסתם לארץ בעלי תשובה מחטא העגל והמרגלים, וגם באותו יום מת משה וכיפר עליהם. ולזה אמר 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' במדרגה גדולה, וזה מפני שהיה 'לעברך בברית' על ידי שהיו עוברין בברית ועשו תשובה, כי כך זכו למעלת בעלי תשובה.

(תורת משה עמוד ק"ה)

זכות הנשים בתורת בעליהם ונבניה גדולה יותר מהם

טפכם נשים (כט, י).

אף על פי שהנשים בכלל כל ישראל המצווים ומוזהרים, חזר והזכירם עם טפכם, כי אמרו חז"ל (ברכות יז.) הני נשי במאי זכין ששולחות בעליהן ללמוד, וממציאים ביניהם לבית תלמודם, ואמרו חז"ל (חגיגה ג.) 'אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע, טף למה באים ליתן שכל למביאיהם'.

ונראה לי כי הא דשאל 'נשי במאי זכין', רצונו לומר במאי זכין יותר מאנשים (דאמרין גדולה הבטחה שהבטיח לנשים יותר מאנשים, ראה ישעיה לב, ט. וברכות שם), ובמאי זכו יותר, ואמר בזכות שמחזיקים ידי בעליהם ומגדלים בניהם לתורה, כי הבעלים בעצמם ומכל שכן הבנים אפשר שיקלקלו ויקופח שכלם, אבל הנשים עושות שלהם להחזיק ידיהם, כאילו הם בטוחים בצדקתם ותורתם, על כן אף אם יקלקלו הם ח"ו, מ"מ שכל האשה לא יקופח כאילו היא מגדלת בעל וכן צדיקים גמורים, ע"כ גדול הנאמר בהם מבאנשים.

(תורת משה עמוד ק"ה)

בשעומדים בפני ת"ח רוצים לשוב בתשובה, אך כשיצאים להעסקת בארצות לומדים ממעשה הגוים

כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' (כט, די).

במסורה יש ד' פעמים 'לשנו', א. את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה'. א. ישנו ביהונתן בני (שמואל-א יד, לו). ג. אם ישנו בארץ (שם כג, כ). ד. ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים (אסתר ג, ח).

שלא ייבש המעיין

דרשות חתם סופר המבואר

ראש השנה - מי' הסליחות - דף אלול

יצירת פאר נוספת מבית הוצ'ה מנחם חתם סופר, דרשות מנחם סופר שבהם קלה השווה לכל נפש בבואו משולב עם לשון מקור, נלוות להמרים ביאור ממוקד, לצד הביאור מופרסם הדרשות.

הכרך הנוכחי מכיל תנע"א עמודים והיו הרביעי בסדרה זו, ועד עתה יצאו לאור הכרכים שבת הגדול - פסח - שבועי של פסח - ספירת העומר, פורים - ד' פרשיות.

מתכנן: ספרים חדשים בתורת רבינו החתם סופר זכאים לניסוח את ספריהם במדור זה, למפרים ניתן למנות לאימייל: chasamsofer@gmail.com

חייגו:

0733.454.678

1/10 ימי (נאכסא)

ארה"ב:

1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וספודי קודש מתורת מרנא ורבנא החתם סופר זיע"א

לשה"ק אדיש אנגלית צרפתית

כמ"כ תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגליון, ואפשרות מענה על מדור 'לחידושי'

קו היכל

החתם סופר

ואתפלל כדת

עבדכי טאמי הדרוזי תעלפלים בחינת רביו

יום תְּרֻנָּה יְהוָה לָכֵם האם התוקע מוציא את הציבור מדין שליחות?

תמימת הרמב"ם בתשובתו: אם מצות שופר הוא בתקיעה ולא בשמיעה א"כ איך מוציא התוקע את הקהל? דברי רבינו דאם המצוה הוא בתקיעה א"כ הוי שליחות במעשה מצוה, ומעיל בזה "שליחות" דברי הב"י דכי היאם דארמינן שומע כעונה ארמינן גם כן שומע כתוקע

מח' ראשונים אם המצוה התקיעה או השמיעה, ודברי רבינו דהוא פלוגתא בירושלמי

נחלקו הראשונים במהות מצות שופר, דברב"ם (פ"א מהל' שופר ה"א) כתב דהמצוה היא השמיעה ולא התקיעה. ולכן פסק שם (ה"י) דמברך וצונו 'לשמוע' קול שופר. וכן (שם פ"א ה"ג) כתב: 'שופר הגולש שתקע בו יצא, שאין המצוה אלא בשמיעה הקול כו' ואין בקול דין גזל'. והביא ראיות לכך בתשובתו (פאר הדור סי' נא).

אמנם הרא"ש (ר"ה פ"ד סוף ט"ז) הביא מחלוקת הראשונים בזה, דעת ר"ת שיש לברך על 'תקיעת' שופר, משום דעשייתה היא גמר מצוה. וכן ס' הסמ"ג (מ"ע מה) וביאר שהטעם הוא כי המצוה היא התקיעה, וכן דעת השאלות (סי' קעא). ואילו הראב"ה (ה"ה) כתבו דמברכים לשמוע בקול שופר. ובכ"י (ה"ה) הביא את ב' השיטות, ולהלכה בשו"ע (שם סי' א) פסק דעת הרמב"ם.

ורבינו כתב (ר"ה כה) דשני הדעות בזה הוא פלוגתא בירושלמי, דא"י בירושלמי (סוכה פ"ג ה"א), ושופר עכו"ם או של עיר הנידחת כו' תני רבי חייא כשר כו'. ומקשי' התם 'מה בין שופר ומה בין לולב' (דפסול). א"י יוסה ללולב כתיב ולקחתם לכם משלכם, לא משל איסור הגנייה, ברם הכא יום תרועה יהיה לכם מכל מקום, א"ל לעזר תמן בגופו הוא יוצא, ברם הכא בקולו הוא יוצא, ויש קול אסור בהגיה [בתמימה]. ללאו טעמו של ר' לעזר הוא משום דהמצוה הוא השמיעה ולא התקיעה, ואילו ר' יוסה דהוצרך לטעם אחר סיבור ללאו דמצות שופר בתקיעה. ובהו ביאר רבינו פלוגתא דהרמב"ם דהראב"ד (שם פ"ג ה"א) בטעם הכשר שופר הגזול. (אמנם ראה מה שהעיר בזה במגיד ספר ה"א סי' נ מדברי הראב"ד בתמימה דע"ס סי' קפו).

והנה הרמב"ם בתשובתו שם הוכיח כדבריו דהמצוה הוא השמיעה ולא התקיעה, ממה שהאחרים יוצאים ד"ל, דבשלמא בשמיעה שייך שומע כעונה, אבל איך מוציא במעשה התקיעה. וכן כתבו לתמוה אחרונים רבים.

דברי רבינו דלמ"ד שהמצוה הוא התקיעה אפשר שמוציא את הרבים מדין שליחות

והנה רבינו בתשובה בהלכות לולב (א"ח סי' קפב) נוגע בנקודה זו, ומייר' שם מהילפותא דלמדנו בגמ' (סוכה מה) בלולב, 'ולקחתם' שתהא לקיחה לכל אחד ואחד, והקשה הכפות תמרים, מה גריר לימוד לכן שאין האחד נוטל בשביל כולם, הא כללם איך דבמצות שופר אין מועיל שליחות, וכמו בתפילין ובשופר דאין מועיל שליחות.

ותכתב רבינו על דבריו, דמתפילין ושופר דנקיט דעין אין ראי' דאין מועיל שליחות למצוה שבגופו, דתפילין י"ל דממעט' ליה כמו דממעט' בלולב מדכתבי' 'וקשרתם' ללמד שתהא קשירה לכל אחד ואחד. ומה שהוכיח משופר דאין מועיל שליחות, אינו ראי', דממנ"פ, דלעות הראשונים דהמצוה בשמיעה, בזה פשיטא דאין שייך שליחות, כדגילה הר"ן בגיטין (סו' וע"ג גמ' ר"א פ"ש דרי"ק ע"ב) דשמיעה דהוא מילתא דממילא ולא י"ל מעשה ולכן אין מועיל בזה שליחות.

ואילו להצד דהמצוה הוא התקיעה, כתב רבינו בדאמת י"ל דמוציא את הקהל מדין שליחות [ומה דבעי' שיהיו שם וישמעו תקיעתו, זה כמו הוא בעצמו שאם תקע לתוך הבזר ולא שמוע התקיעה] לא יצא אף התקיעה חוץ בתקיעה, והאחרונים האירכו לכאן הגדר בזה]. ושפיר חזינו דמועיל שליחות אף במצוה שבגופו.

ולמדנו מדברי רבינו, דלהצד דמצות שופר בתקיעה, ללאו ר"ה הוא מוציא יד"ח מדין שליחות. וכן כתב להדיא בחידושינו ל"ח (מה) בבאר דיעה זו: "למ"ד דעיקר מ"ע היא התקיעה כו' ואפי' בלולב אי לאו ולקחתם לכם שתהא לקיחה לכל אחד ואחד היה אחד לוקח בעד כולם, וה"ל בשופר אחד תוקע בעבור כולם והו"ל כאילו הם כולם תוקעים..."

וכן כתבו אחרונים רבים לכאן בדעת שיטה זו שהמצוה היא השמיעה (עי' יתר תרועה ר"ה כה. שו"ע"ה תפ"ה ס"א). וראה גם הגמ' שופר פ"ג ה"ט, אמנם בב"י (סי' תקה) העתיק דגם לצד זה דהמצוה הוא התקיעה מועיל בזה 'שומע כעונה', וכלשונו: "כי היכי דהשומע כעונה, ה"ל שומע כתוקע". והיינו דתקיעה אינה מעשה גרידא, אלא ענין השמעת קול ושפיר מועיל שומע כעונה.

דברי האבני נזר דגם לפי יסודו של הת' ר"ד בקידושין אכתי י"ל דבשופר יש שליחות

והנה כונת רבינו בתשובתו שם הוא רק להעיר על דברי הכפות תמרים דנקיט בלישניה דחזינו בתפילין ושופר שאין בהם שליחות, ועל זה העיר רבינו, דמשני דברים אלו אי אפשר להוכיח דאין מועיל שליחות למצוה שבגופו, דבתפילין קרא כתיב, ובשופר היינו יכולים באמת לומר דמהני.

אך לגופם של דברים, דאם פשיטא לרבינו כדברי התוס' ר"ד בריש האיש מקדש דודאי אין שייך שליחות במצוה שבגופו. ואם מתפילין ושופר א"ל להוכיח כן, עדיין יש להוכיח ממצה ועליה לרגל ועוד מצוות רבות דפשוט דאין בזה שליחות.

ורבינו הביא במקומות רבים את דברי התוס' ר"ד הללו וביאר הגדר בהם בקרבן למה שידוע לכאן בשם הקצוה"ח (סי' קפב סק"א), דע"י שליחות אפשר לייחס השליח המשלח, דכאילו עשה המשלח, אבל מה שצריך להקשות בגוף השליח אינו אנו רואים כאילו נעשה בו ע"י שנעשה בגוף השליח. וז"ל רבינו (שו"ת א"ח סי' ר"א):

"והשריש תוס' ר"ד שם וכן ביאר בס' כפות תמרים פרק לולב הגזול באורך [מ"א ע"ב ד"ה מנא ה"מ], דוקא מצות שנעשה בגופו הוה שלוחו כמותו אבל לא מצות שעל גופו, על דרך משל רצה הקדוש ברוך הוא ושהיו הקדשים נשחטים ושום מצוה שיעשה ע"י הבעלים ואם נשחטה בהבהמה ע"י שליח בעלים הוה כמותו, שיהיו נימולים ומצוה על האב שימול ושולחו כמותו, שנקשו תפילין בזרועינו, הנה הקשירה נוכל לעשות ע"י שליח שקשור יד תפילין על זרועי כאילו אני קשרתי, אבל להניח על זרועו או ללמוד ערלתו ויה' כאילו מניחים על זרוע המשלח, או ערלת המשלח נכרת, זה אינו, ע"כ נאמר מצות שער"ג גופו שלוחו כמותו אבל לא מצות שעל גופו, ושתהא אפסר לעשות שליח אלא אם כן שומע גם הוא דהוה שומע כעונה, אבל בלא"ה לא הוה עקימת שפתיו של שליח כשל משלח דהוה מצוה שעל גופו".

אמנם מה שכתב דבתקיעה מועיל שליחות להצד המצוה הוא התקיעה, זה אפשר לקיים אף למאי דביאר דברי התוס' ר"ד. זאת, שהרי לפי ביאור זה הדבר תלוי בין 'העשיה' לבין 'מצאות' המעשה שהיא מיד דממילא. דמעשה הנחת תפילין של השליח מתייחס אל המשלח, אך מה שהוא מונח על ידי השליח זה אינו מתייחס אל המשלח מונח על המשלח. ומעתה בשופר אם המצוה הוא בתקיעה, א"כ יש לומר דהוא כמו מעשה מצוה גרידא, ושפיר מועיל בזה שליחות כמו שליחות בקרבן פסח ומילה ושאר מצוות של עשה שמועיל שליחות. וראה באב"ז (ח"ק ט"ו מה) דהקשה לו נכדו על ביאר הקצוה"ח בשליחות במצוות שבגופו, דא"כ איך מועיל שליחות בתקיעת שופר להראשונים דמצוות בתקיעה, "איך יוצאים השומעים, יחשב כתוקע בפח השליח". והשיב לו דתקיעת שופר דומה למעשה הנחת תפילין ולא למציאות הימצאותם על היד, ולכן שפיר מועיל בזה שליחות לייחס את מעשה התקיעה אל כל המשלחים. והן דרבי רבינו.

למאי דיליף רבינו וקשרתם שתהא קשירה ללאו, לא יועיל שאדם אחר יליבש לו התפילין?

אלא דעל דברי רבינו בתשובה שם בנוגע לתפילין, יש לעי' דאם כנים הדברים דאף אם היה ראי' שיהיה שליחות גם בתפילין, אלא דנתמעט משום שנאמר 'וקשרתם' שתהא קשירה לכל אחד ואחד. א"כ ימצא דלא רק 'במקום הקשירה' אין מועיל שליחות [וכד' רבינו בס' ר"א] אלא גם על 'מעשה' הקשירה' לא יועיל, ומעתה אם אינו יכול להליבש לעצמו תפילין ויעשה שליח להליבש לו, לא יצא יד"ח, דהא איתמעט מקרא. ומעתה תמוה דאמר' בגמ' (ע"ז ט"ז) באשה ששטת לחבר והיתה קשירתו לו תפיליו על ידו, והרי דמועיל קשירה.

ויעי' בספר עקב סוכות ע"מ"ס סוכה (במגוריא תרס"ט, דף מה) שחמה קן בדברי רבינו, ותייר' דגם אם נאמר דשייך שליחות במצוה שבגופו כמו על פעולה וצריך מיעוט ע"כ מקרא מ"מ מסכת יותר לאוקמי' למיעוטא של מקום הנחתה, שהוא יותר תמוה מבעי' השליחות. ולא על מעשה הנחתה, אמנם באמת בלא"ה ל"ק"מ דהוא כתבו הראשונים דשם מיירי שהאשך קן סייעה לו בהנחה ולא בהניחה לו לבדה (עי' חו"ט מנחות לו. והגמ"מ פ"א מצותיה ה"ב סק"ז ועוד), וכן מוכח דלא"ה הרי אין אשה נעשית שליח (אמנם ראה מהר"ם שיק א"ח סי' טו).

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודות

הודות רעיונים עיתונות רבית ז"ל

מכניסי רחמים הכניסו רחמינו: הנה ידוע דעת גדולי עולם שהתנגדו לאמירת פיוט מכניסי רחמים משום דאין אנו צריכים לממוצע ויכולים להתפלל לבד להקב"ה. ולכאורה תמוה מאי שנא ממה שאנו מבקשים מאנשים אחרים להתפלל עלינו או מצדיקים שיתפללו עלינו?

שו"ת חת"ס א"ח סי' קסו

בין המשיבים בחודש אלול, תתקיים הגרלה

פרס שני:

2 זוכים כ"א בסך 400 ש"ח

פרס ראשון:

1,000 ש"ח

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

1. בנדרים פלוס בקטגוריות "היכל החתם סופר" 2. בטלפון 0733.454.678 שלוחה 4 (לאחר בדיקת תשובה)
3. במייל CH3131325@gmail.com

יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.

יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקבץ קדושים

שכח ענין ו' צ"ע צדיקי תעארי הדרות

המהרש"ם מברא"ן צ"ל (ב)

החת"ס מגיע אליו בחלום שיפעל לבחירת נכדו רבי אה"ד סופר

אחר פטירת הגר"ל סופר בעל הסופר מהיר, ביום י"ג תמוז תרס"ו, התועדו ונקבצו יחדיו כמאתיים רבנים וגדולי תורה מגאליציה לאספה רבנית בעיר סאנאדאוו ויושניא שער' ללוב, ביום ט"ו וט"ז אלול. בתוך הבאים היו המהרש"ם מברעזאן והגה"צ מאקישאנב, וגם גבאי כולל גאליציה בארץ ישראל' שבאו כדי לבחור נשיא שימלא את מקומו של רבי יצחק של סופר שנפטר זה עתה.

אחד המועמדים לתפקיד זה היה [בנו] רבי אה"ד [רבי אברהם חיים דוד סופר], אשר תורה וגדולה התאחדו אצלו על שולחן אחד, והיה ראי' למלא מקום אבותיו שהחזיקו ונעמדו זו יותר ממאה שנים, והחיו אלפי נפשות בא"י. מסופר: כי בעיצומם של הדיונים באספה הגדולה, כאשר דנו בדבר מינוי הנשיאות, ונשמעו דעות לכאן ולכאן, אם למנות את רבי אה"ד סופר כנשיא, פרש המהרש"ם מן הדיונים למנוחה. הסתגר בחדרו ונדרם. בשנת חלם את דמותו של הגה"ק מרן החתם סופר צוק"ל שאומר לו בשאלה: "מדוע אינך חס על כבודי, ואינך פועל לבחירת הנשיא הראוי מזרעך, הוא רבי דוד?" המהרש"ם התעורר משנתו, ומייהל לו אולם הדיונים, בו היו מסובים כל גדולי ורבני ישראל ופעל בכל כוחו לבחירת רבי דוד. וחפץ' בידו הצליח, ומינויו של רבי דוד הפך לעובדה מוגמרת, וכל המסובים ענו אחריו מקודש מקודש...

פליטת בית סופריהם עמ' 169

תולדותינו

פרקי חיינו של רבינו זצ"ל

מאטערסדארף (ב)

הוא - השמש, סובב על הבתים בעוד ליל לעורר את העם לסליחות, עד שאמרו ש"במאטערסדארף אפשר למשש בידיים את חודש וסליחות". האבת תורה השתקפה גם באותו מנהג מיוחד למאטערסדארף, להכריז על הפסקה בין שחרית של שבת, למוסף, כדי לקבוע בזמן זה שיעורי תורה.

עיר גדולה לאלוקים

מיוחדת במינה היתה קהלה זו בכל תהלוכותיה. עמודי העירוב שהקיפו את הרובע היהודי בעיר, כאילו ותיחמו את גבול השלטון הנכרי, ומכאן ולפנים שלטו שלטון יהודי עם כל הזכויות שניתן לה לנהל את ענייניה הפנימיים. בפנקס מיוחד נרשמו הדיונים וההחלטות שנתקבלו, ופסק דין שניתן על ידי שניתן על ידי השלטונות מאטערסדארף גם בעניני ממונות. הוכר על ידי השלטונות האזרחיים הנכריים, כדבר שאין עליו עוררין ואף היו נכונים להוציאו אל הפועל.

היו אפילו משטר של עונשין על כל דבר חטא ופשע, והיה קיים בפתח בית הכנסת כמין טבעת ברזל שם היה מקום העמדת הנענשים.

ללמד על הכלל, נעתיק פסק דין מבית דינה של מאטערסדארף בעת שבת רבינו בתוכו, ועל החתום גם רבינו, שם השיתן עונש על אחד מאנשי הקהילה שנהג שלא כהוגן, וממנה נלמד על אופי הנהגת הקהילה שם. ז"ל הפסק (נדפס ירחון מוריה חלק קא-קב עמ' צט):

"בהיות ש'... בן הרב ... ז"ל עשה שלא כהוגן כמה פעמים וכו', והי' מהראוי לחרום ולגדולת אותו ולעשות לו כמה קנסות כפי הראוי וכפי דתה"ק. וכעת אשר הכה וכו' להוסיף על פשעו ורשעה. בכך נעשה ל'... פסק ליתן להאשה אשר הכה עשרה ז'ב', ומלבד זה לא יבוא לתוך הברירה [בחירות בקהילה] שני פעמים בשנים הבאים לטובת בהתחשבות הקהל. ובמינה הוגר'ה הבע"ל לא יעלה לתורה בבהכ"ס, וגם מחויב ליתן נר של שעוה בבהכ"ס להדליק ומשקלו יהי' ג"ב לויט כמזין שמו וכו'. ונעשה במעשה קהל יצ"ו ובצירוף אמ"ו הרב הגאון אב"ד וי"ד צדק נעשה היום יום א"כ כ' תמוז תקס"ב ויזכרו בבהכ"ס הקדושה יום ה' הבע"ל..."

שבע קהילות

בבואנו לפעולת צדיק לטובה בפרק של מאטערסדארף, שומה עלינו לשרטט קוים קצרים לדמותה של קהילה קדושה ועתיקה זו.

במחוז בורגלאנד נתפרסמו "שבע הקהילות" בארגונם הקהילתי ובחיים היהודיים שתססו בהן. על שבע הקהילות נמנו העיריות: מאטערסדארף, אייזנשטאט, קויברסדורף, פרינקינגס, צעהלים, קיצע ולאקנאב. כשהקהילות הגדולות בהם הם אייזנשטאט [השיתן גם עיר המחוז] ומאטערסדארף.

איגוד שבע הקהילות נוסדו בשנות ה' המוקדמות, ובאו אל מנוחת מה, כשהנסין אסטרזיה קיבל תחת חסותו את הקהילות בשנת תנ"ד. הנסין איפשר להם לבנות בתי כנסת ומקוואות, והוא אף סייע לכך. כמ"ז מבטיח ליהודי שבע הקהילות הגנה בתקופתו של רבינו היו במאטערסדארף קרוב לאלף יהודים, והתגוררו בצפיפות בלא יותר משלשים בתים ברחובות היהודיים.

מאטערסדארף - העיר והאם בישראל

העיר והאם בישראל מאטערסדארף, מונה את ישובה היהודי על פי תעודות מוסמכות עוד מלפני אלף שנה, והטבחה שהיתה חקוקה בכניסה לבית המדרש העדה על בית הכנסת הקדום ביותר שונגה במאטערסדארף בשנת ה' ק"ד, דהיינו לפני למעלה משש מאות שנה. בתקופתו של רבינו היו במאטערסדארף קרוב לאלף יהודים, והתגוררו בצפיפות בלא יותר משלשים בתים ברחובות היהודיים.

אהבת התורה ולימודה הקיפו את כל בני הקהילה, ואף הפשוטים שבעם הקדישו עתים רבות לתורה, ומהם שהיו מופלגים בידעיותיהם הרחבות. ומן המותר לספר בשדה הרבצת התורה של רבינו מאטערסדארף עם תלמידיהם, עד כדי כך שאימרה היתה נפוצה בימי ההם ש"במאטערסדארף בין מנהל מעריב, אפשר לרכוש בקיאות כה רחבה, הרבה יותר מבשאר ישיבות באמצע סדר הלימוד".

אנשי העיר מאטערסדארף לעולם לא יסבחו את קולו הקורא של השמש שהיה עובר ברחובות הרובע היהודי, להזכירם זמני תורה ותפלה, ובמיוחד בימי הרחמים, כשהיה

לישון קדישו

ניצוצי אור על פרישת השבוע
בלשון קדישו של רבינו זצ"ל

ביאור התחלת הסליחות "לך ה' הצדקה" בדרך משל

לך ה' הצדקה, מה שאנו אומרים בהתחלת סליחות. י"ל על דרך משל מי שמבקש דבר מאת המלך והוא אינו נמצא באותו העת, אין מן התימה שלא יענהו כיון שאין המלך בביתו, וא"ל הוא בביתו אולי בא לפניו בשריפ"ט - [מכתב] שלא נעשה כנימוס, או הדברים אשר כתובים בתוך השריפ"ט אינם ראויים שיענה לו. אך ידוע כי העניינית לו מאת המלך אטפיט"ט עקסעפצ"ע, והוא שר ממנו מהמלך לכתוב בחנם להעניינים את מבוקשם, וזוהי יבואו לפני המלך, והשרים ההמה הואיל ומאת המלך הם נבחרים אי אפשר שיעיבו ריקם אם המלך נמצא באותו העת, ואם בכל זאת ישיבוהו ריקם אז צריך חקירה מה פשעו.

וזהו שאנו אומרים נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה, פירוש נחפוש ונחקור מאי טעמא לא תקובל תפלתנו, הלא ימיר פשוטה לקבל שבים, שעתה העת שהמלך ית"ש עומד הכן לקבל השריפ"ט. ואנחנו אילו באנו לפניו בחסד או במעשים הייתי אומר אולי לא צדקו מעשינו לפניך, אך באנו כדלים וכרשעים מעיקרא, ובאנו בבחינת כי אתה רחום וחונן, ולמה לא תענה, הלא דבר הוא.

ובכעין זה, מה שאנו אומרים בפזמון ג"ג מדות תמכתי יתדותי בי"ג תיבות, היינו הביטשריפ"ט של י"ג פונקטין - [מכתב בקשה המיוסד על י"ג נקודות], והוא מסודר בתכלית הסודר מכבוד עצמו ית"ש (ראה ד"ה ז'). ובשערי דמעות כי לא נשלכות, פירוש עמדתו במקום שהמלך בודאי נמצא שם. ולהיות כי אם ימצא שריפ"ט כנ"ל ברחוב וימסרהו למלך בודאי לא יעשה לו בקשתו, כי אין לבו נכון לבקשה היא ולא ציוה לסדרה, וכן הקונה סליחה ומחזור ומתפלל בו ולבו כל עמו, ועל כל אומר שסומך בתוכן לבות כי ה' ידע לבו נכון. ושלא יאמר אה"ג הכל נכון מ"מ אינך כדאי לאותו אצטלא שאתה רוצה להתלכש בו, על כל אומר ובזכות שלשת אבות, כי בניהם ראויים לכל טוב בלי ספק.

(דרשות ד"ר יצחק ד"ר ע"א ד"ה ק)

ענייני דיומא

ישיבוי אורי חיינו רבינו בחיפשוהו זו

יום פטירת רבו הגה"ק רבי נתן אדלער זצ"ל

הן ידוע כי רבינו החת"ס דבק מנעוריו ברבו הקדוש, הנשר הגדול חסיד שבכונה הגה"ק רבי נתן אדלער זצ"ל, בן הרב ר' יעקב שמעון זצ"ל. רבי נתן נולד בפפ"ד ביום י' טבת שנת תק"ב, ובשנת תקמ"ב נתקבל לאב"ד דק"ק באסקאוויטץ, שם היה עד שנת תקס"ח, ואחר כך חזר לק"ק פפ"ד.

רבי נתן זצ"ל לא חיבר ספר מחידושי, כמו שכתב בשם הגדולים החדש, בזה"ל: "ושמעתי מהגאון מו"ה שמעון אבדק"ק אקאטא הי"ו ששמע מאביו הגאון מאוה"ק מה' משה סופר שאמר על רבו הגאון הקדוש מהו' נתן אדלר שלא שכח כלום ממה שהקדוש דברי תורה משום על דעתו וכו', וכל דברי תורתו היו חיות על לוח לבו, ולכן לא רצה לכתוב. באמרו כי לא לו התירו לכתוב דברי תורה משום עת לעשות לה', כי בטוח הוא שלא ישכח. ועל ששה סדרי משנה וכו' עשה כמעט בכל משנה נקודות וכו' שיוכר המקום אשר חידש בו, וכך היה כותב חדושי תורתו..."

ביום כ"ז אלול שנת תק"ס חשכו המאורות, הורם הגזר והוסרה העטרה, ובק"ק פרנקפורט דמיין השיב רבי נתן את נשמתו הטוהרה, ולמחרתו ביום כ"ז אלול נקבר

הליכות והנהגות

עדרי וצמח רבני ז"ל

עניני תפילות ראש השנה

זמן מסוגל לתפילה

ימי ראש השנה הוא זמן המסוגל לתפילה, ועיקר זמן התפילה הוא בשש שעות ראשונות, ואח"כ כשנתעורר המלאך ע"י התקיעות, אז כבר מצוה לאכול ולשתות (דרשות דף שס"ו טור ד"ה כ). וע"ש דף שס"ב טור ד', כי אף שיעקר זמן התפילה הוא בשעות ראשונות ולא אחר אכילה ושתייה, מ"מ חסידים ואנשי מעשה המודים להשם על כל הטובה, המה ישאו קולם ירונו בגאון ה' אחר אכילה, וכדברי חז"ל תענית כו. אין אומרים הלל הגדול אלא בכרס מלאה).

שוכני עפר מצטרפין לתפילותינו

קבילנו שבראש השנה יום הכפורים מצטרפים עמנו בבית הכנסת בתפילותינו גם הנשמות הקדושות שכבר מתו ונשמות האבות (דרשות דף ש"ט טור ג' ד"ה אשר ישנו).

לא לבקש על פרנסה

בימים הקדושים והנוראים האלה בבוא כל איש לפשוט שיחו לפני בורא ית"ש, אין ראוי לבקש פרנסה ולכלכלה, כי אנו רואים שעושה בחסדו עמנו מה שלא יסוער, אך ככה ראוי לאמר, אתה חסת עלינו על צרת גופינו, חוס נא על נפשנו ותן לנו לב טהור לעבודך באהבה ויראה, והסר רוע שאור מלבנו (דרשות דף ש"ח טור ב'). "כי בושה גדולה היא לנו בהתפלל אל ה' עבור צרכי גופינו, בראותינו ניסיו ונפלאותיו עמנו, וכמה צרות ותלאות עברו ראשינו, וה' ברחמינו וחסדיו הושיע לנו מצרותינו, ובמי רעבון בשיענו, וצרכי העולם הכל הבל במאזנים לעלות, פעם זה עולה זה יורד, ופעם בהיפוך, והמה מהביל יחד, וכו', ואין לא נחוש על אהבתנו את ה' ואהבתו לנו שלא תפדן ח' ותתנו אהבתנו ינצחית, ואין לא נחוש על גלות השכינה וכבוד התורה בע"ה אשר בזה נתיחדו משארי אומות" (לשון רבינו בדרשות דף ש"ח טור ג').

להתפלל שיחדש כליותינו לשוב אליו

והמבקשים "הבן לן חיי ומזוני ובני" בימים אלו "לשוא עמלו אלו... כי לא הוכנו הימים הללו לך, ולא יבינו אל פעולות ה', כי העיקר להתפלל שיחדש כליותינו לשוב בתשובה שלימה לפני ית"ש, להתכתב עם הצדיקים ולסבול דינו ברחמי המורבים" (דרשות דף ט"ו ט"ב, ב"ה את תמלה וכו'). נ"ע שם דף מ"ב ע"א בדברים חריפים על ע"ה המבקשים הב לבכוד עצמם, גורעין מכלבים המבקשים הב לבכוד הש"ת).

כונה בעת התפילה לייחד הכל על פדות נפשינו

ובאמת מרן ז"ע מזהיר על כך פעמים רבות לתפילות וכוונות מחשבותינו בימים הקדושים האלו רק על גאולתנו ופדות נפשינו, ולזכות ולהדבק באור החיים, ולא תהיה עיקר מחשבותינו על פרנסת הגוף ולחמול על עוללנו וטפנו, וכתב כי זהו הטעם שנפסק בשר"ע (א"ח סימן צ"ח) שאין להביא טף לבית הכנסת כדי שלא יבלבל את הצבור, כי "בעומדם לפנינו יכמרו רחמנו עליהם, ונשיא לבנו להתפלל עליהם בייחוד ויתבלבל המחשבה מהכוונה הנרצית" (דרשות דף ט"ב טור ב').

לבקש שנזכר לטהרת הלב ושיכירו כל העולם מלכותו

כל תפילות ראש השנה שוכבים על שנזכר לחיות בנוגע ה' ולהנות מזיו שכינתו, ושכל העולם יכירו וידעו אלקותו, ואנו עמו מקורבים ביותר" (דרשות דף ט"ו טור ב' מ"ב ואח"כ).

יתפלל שצרכי הגוף יסייעו לו לעבודת השי"ת

ואף שאין להתפלל על צרכי הגוף כאמור, אלא לחזות בנוגע ה' ולעבוד לבלב שולם, מכל מקום כתב רבינו שיש להפיל תחינה גם על צרכי הגוף, אולם בכונה מיוחדת, וכלש"ק: "ליתעורר דבר ידוע לכל משכיל, כי אין כוונתנו בימים האלו להתפלל על המחיה ועל כלכלה כלכלת הגוף העכור הלוה אשר מטוב לא ייטב לנו, אף כי יריע על השכל יתגבר להעלות אידים עשנים להכחות עינו לכבוד אורו נר ה' שנמא אדם (משל כ"ז), אך תכלית כוונתנו ליתקון נפשינו להעלות נר תמיד במסילה העולה בית קל, ויען וביען אז אי אפשר בלי סיוע הגוף, ואין אדם עובד ה' והוא רעב וצמא ע"ף ויגע מורדף בלי חשק, על כן שמנו לבנו להתפלל על הדין אכסניא לכלכל שיבתו, ואהני ליה שטותיה" (דרשות דף ט"ו טור א'). ובשםתפלל על חיים ופרנסה, יהיה כוונתו שיע"ז יהיה פנוי לעבודת ה' יתברך (וה"מ דברים עמו ק"ב).

היכל המעשה

עבודתו ושיעוריו הוד עקדושי רבנינו ז"ל

שלושה מופתים ברגע אחד

המכתב עם הצעת השידוך הגיע לביתו של רבי יצחק ווייס, ועיניו ברקו מהתרגשותו, הן ראות כזאת לא פילל, שרבן של ישראל, החתם סופר, מוכן ומזומן לבוא עמו בקשרי שידוכין, מה זכה לך?...

אך לאחר שרגע מהתרגשותו, התיישב בדעתו שלא להמיר לענות ה', בטרם יברר על טיבו של הבחור מהו, החזק הוא ובתורה אם רפה, ומה מידת גדולתו ביראת שמים ומידות טובות. על כן שיגר את מחותנו רבי יוסלע חריף שייכנס אל היכל ישיבתו של החתם סופר בפרעשבורג, שם הגה בתורה גם בנו, רבי אברהם שמואל בנימין, והוא יתנה על קנקנו ויבדוק מקורבו מה יופיו ומה טובו.

על השידוך שכמובן יצא לפועל, ועל מה שאירעו ביום שמחת הנישואין כבר סיפרנו במדור זה לפני שבועיים (גליון פרשת כי תצא), וכעת על מה שסיפר רבי יוסלע את אשר ראו עיניו בביקורו בהיכל הישיבה:

עם כניסתו להיכל הישיבה מצא את רבינו החתם סופר מפלפל עם תלמידים בפלפול עצום ועמוק באתר הסוגיות התמורות, אך לפתע פתאום עצר החתם סופר את פלפולו, והכריז "וידבר...!"

הגיע זמן תפילת מנחה!

לך במעבר חד ומהיר, עבר החתם סופר מעבודתו כעבודת ה' במעבודת ה' בעמוד התורה, לעבודת ה' בעמוד התפילה.

רבי יוסלע אשר היה בעל עין חדה, והיה מבני בינה היוצעים על מה להביט ולהתבונן, תמדה והביט אחרי משה איש האלקים לראות את סדר עבודתו, וראה כיצד החתם סופר ממשיך את סדר אמירת הקרבנות בלחש, כשהוא ניצב על עמוד כמעט ללא ניע וזיע, ורק ידו אחת הדוקה בתוך ידו השנייה. כלפי חוץ לא יתה נזכרת עליו האש הגדולה העצורה בתוכו, אך רבי יוסלע שעמד מקורב את פתאום כיצד באותה שעה כאשר החתם סופר אומר פרשת הקרבנות והקטורות, לשלם פרים שפתינו כמו בזמן שבת המקדש היה קיים, נבקעו מעיניו הטהורות של החתם סופר שני מניינות של דמעות, שירדו ללא הרף עד שניקו על הארץ בשלולית הניכרת...

שלושה מופתים בבת אחת ראיתי בעת ההוא! - סיפר לימים ר' יוסלע חריף, ואלו הם שלושה המופתים:

א. ראיתי מופת פלא איך שהחתם סופר מסוגל לפשוט צורה וללבוש צורה מרגע לרגע, ומתוך עוצם הפלפול צמצם את מחשבותיו ופנה כהרף עין אל התפילה בכל לב.

ב. ראיתי מופת פלא איך שהחתם סופר עמד בלי להניע אפילו אבר אחד, וכלפי חוץ לא נראה עליו מאומה, ובכל זאת לבו היה מלא התלהבות ורגשי בל עד כדי כך שזלגו עיניו דמעות מאין הפגומה.

ג. והמופת הפלאי הגדול ביותר היה, שאלו היה ענין כזה נעשה במקום אחד, ומערישי כל העולם על המופתים הללו, ואילו כאן בפרעשבורג לא היה איש אחד ששם לבו לכל המראה הנורא הזה, כאילו היה ענין פשוט ומובן מאליה, והוא מופת פלא שפעל החתם סופר אצל הקהל! שלא יהיה שיחה בפי הבריות ולא יכירו בגדולתו!

(מקור: באר מרים, הדרת מרים עמוד מ"ז-מ"ח, בשם הגאון

בעל דעת סופר זצ"ל)

אין בכל העולם עוד קול מתוק ומרגש, מרטיט וממים לבבות, כמו הקול הזה.

קול התורה! --

גם אילו בעלי השיר והמנגנים בכלי הזמר מכל קצו תכל יתקבעו ויעמדו על בימה אחת, וינגנו יחד יצירה מופלאה, לא יצליחו להשמיע אפס מה מהקול הרוחני הענוג של "קול התורה" העולה מפייהם של מאות בעלי התורה היושבים צפופים ומתנענעים רוחים על הגמרות; מחדדים זה את זה בחידודה של תורה; מתפלפלים בפלפולה של תורה, ומורתיים את האוויר בריחא דאורייתא, עד שכל הנכנס להיכל לבו נמש כדונג בתוך מעיו.

אלו הם הקולות והמראות שנגלו לעיניו של הגה"צ רבי יוסף הלוי לייכטנאט, זצ"ל, אב"ד זבארוו, המכונה ר' יוסלע חריף, כאשר עומדות היו רגליו בשערי העוסקים בתורה בישיבה הרמה בפרעשבורג.

הוא אמנם הגיע לכאן במטרה מסוימת, לתהות על קנקנו של אחד מבחורי הישיבה, אך עיניו לא שבעו מלהביט על כל בית המדרש שהיה מלא וגדוש בלומדים היושבים ונהנים מזיו השכינה, ובעיקר הביט בחדרת קודש על המחזה נורא ההוד כיצד רבינו החתם סופר ז"ע, עומד ומפלפל עם תלמידיו בעומקה של תורה, כל שרעפיו והגיגיו תפסוים במשא ומתן עם התלמידים, והדברים יוצאים מפיו הקדוש כברקים וזיקים.

מה באמת חיפש ר' יוסלע חריף בפרעשבורג? ולאילו מטרה הוא הגיע לכאן?

הכל החל כאשר בתו של הגביר החסיד והצדיק, בר אוריין ובר אבהן, רבי יצחק ווייס זצ"ל, מהעיר גאריץ אשר בגליציה, הגיעה לפרקה, ואביה רבי יצחק, שרצה להשיא את בתו לתלמיד חכם וירא שמים, שלח אגרת אל רבינו החתם סופר שישלח לו את הבחור הטוב ביותר משיבת פרעשבורג, אותו הוא חפץ לקחת כחתן לבתו.

שלח לו רבינו החתם סופר בחור חשוב ומיוחד עד מאד, למדן מופלג ומדקדק בהלכה, הבחור נסע לארליץ כדי לקשור קשרי שידוכין, אולם כעבור זמן קצר חזר כלעומת שבה, והשידוך לא יצא לפועל.

רבי יצחק אף שלח לומר לחתם סופר את הסיבה שהשידוך לא נעשה: הוא הבחין שהיו לו לחתן 'מגנטיס' בשולי מכנסיו, ובמיהם היה זה סימן לרוחות המתחדשים. אף שהחתם סופר ידע על בחור זה שלם בתורה וביראה, אך רק יצחק לא רצה להכניס לביתו חתן שיש בו סימן כל-שהוא של שייכות למודרניים, ולכן ביקש מהחתם סופר שישלח לו בחור אחר, בחיר התלמידים בישיבתו.

כאשר שמע החתם סופר את הדברים הללו, התפעל מאד מהמסירתו וחרדתו של רבי יצחק מפני כל שמץ של חדשנות, ובאותו רגע על לבו של החתם סופר: אם אכן ביתו שמור וגדול כל כך, חשקה נפשי להיות מחותן עמו, והלא בני בכורי, לא אברהם שמואל בנימין (אשר לימים נודע בישראל כבעל הכתב סופר ז"ע), גם הוא הגיע כבר לפרקה, ומי יתן ורבי יצחק זה יקח את בני כחתן לבתו...

אך היות ודרכו של עולם שלכל שידוך צריך להיות שדכן העומד בין הצדדים, על כן שלח החתם סופר יהודי איש שישמש כשדכן, וביקש ממנו שהוא יכתוב מכתב לרבי יצחק מגאריץ שאם הוא חפץ בבנו של החתם סופר כחתן לבתו, ימה שלח לבר...

דוד חקו הולנדין 0733.454.678 אורח: 10.10.65.15
בעמודים נדרים פלוס "היכל החתם סופר"
דוד האמיני 0656.157010@gmail.com

לציון קדשו של מרן
החתם סופר ז"ע בפרעשבורג

הקיסר יחזקאל יחזקאל מוקדם קדוש מדי שבת

אפיוני לשלוח
קויתול

ידיד על ידי:
היכל החתם סופר

המופעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר

להתאספות לקבלת אגלי באשילי:

chasamsofer@gmail.com

היכל החתם סופר

התרגשות וציפייה בקרב שלומי אמוני ישראל ברחבי תבל לקראת מעמדי הילולא קדישא של רבן של ישראל מרן החתם סופר זיע"א

במרכז המעמד: **הכנסת ספר תורה** מהודר במיוחד שנכתב לכבוד ולזכר נשמת רבינו זיע"א ויצא בליווי אלפי ישראל ברוב גילה והמון חוגג בחוצות עיה"ק ירושלים ■ לאחר מכן **סעודת ההילולא המרכזית** ■ **מעמדי סיומי הש"ס** שנלמדו בקרב רבבות עמך ישראל ■ לצד זאת יערך **יום שכולו תורה ויריד ענק מספרי רבינו** בשיתוף כלל המחברים והמכונים ■ **מעמדי הילולא נוספים** ייערכו בארה"ב ובלאנדאן ■ **סיסת צ'ארטער מיוחדת** תצא אל הציון הקדוש בפרעשבורג, ובצעם יום ההילולא יוכנס ספר התורה לבית המדרש בהיכל הקדוש "היכל חתם סופר" בפרעשבורג

התורה המהודר, שם יוכנס ברוב כבוד ויקר לבית המדרש החדש "היכל החתם סופר" שהוקם ברוב פאר בסמוך לציון הקדוש בפרעשבורג.

לעתותי ערב, בשעת רצון והתעוררות, לאחר הכנסת הספר תורה להיכל הקדוש, יעמדו השלוחים על הציון הקדוש ויעתירו בתפילה ובתחנונים **בעד עם הקדוש היושב בציון ובעד אחינו בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם**, לישועת הכלל והפרט, לפקודת ישועה ורחמים, לשנה טובה ומתוקה ולכל מלי דמיטב.

שמותיהם ובקשותיהם של המשתתפים יוזכרו על הציון הקדוש, מתוך אמונה בכוח התורה והזכות הגדולה של אותו רבן של ישראל, אשר מסר נפשו כל ימיו למען ביסוס היהדות הנאמנה וקדושתן של ישראל.

ההילולא בתפוצות ישראל

בד בבד עם המעמדים המרכזיים בארץ הקדוש ובפרעשבורג, נערכים בימים אלו ההכנות לקיום **סעודות מעמדי הילולא מרכזיים בתפוצות ישראל**, בארצות הברית ובלאנדאן, בהשתתפות קהילות קודש, רבנים ומרביצי תורה.

פרטי המעמדים ברחבי תבל, זמניהם ומקומות עריכתם, יתפרסמו א"ה בהמשך.

בעז"ה כלל ישראל כולו מתעתד להתאחד ביומא דהילולא קדישא סביב מורשתו המאירה של רבינו, להרבות בלימוד תורתו, להתחזק בדרכיו ולהמשיך להעמיד את מסורת ישראל סבל על מכונו, כאשר היתה באמנה אתו כל ימי חייו.

"זכרו תורת משה עבדי".

אל התהלכה בחוצות ירושלים צפויים להצטרף אלופי ואלפי ישראל, זקנים עם נערים, בני תורה ותשב"ר, בשירה ובזמרה ובכבוד הראוי לכתרה של תורה, כשהמעמד כולו מוקדש להגדלת אורו ותורתו של רבינו הגדול זיע"א.

סעודת ההילולא

לאחר הכנסת ספר התורה יערך **המעמד המרכזי - סעודת ההילולא קדישא**, באוהל (שאטער) רחב ידיים שיוקם במיוחד, בהשתתפות גדולי תורה ויראה, אדמו"רים ורבנים, קהל עם רב, ונכדי וצאצאי בעל ההילולא זיע"א.

סיומי הש"ס ועולם הבא מסכת

במהלך המעמד ייערכו **סיומי הש"ס** שנלמדו לזכרו הטהור של רבינו, זאת כאשר רבבות אלפי ישראל נטלו חלק בלימוד הש"ס, וכן לומדי ונבחני הפרויקט של "עולם הבא מסכת", בו כל אחד בחר מסכת שלימה ונבחן עליה, לזכר נשמתו הקדושה של רבינו זיע"א, ולטובת נשמת צאצאיו שלא נתינו אחריהם זש"ק.

עמוד הישועות

בשורה מיוחדת לציבור הרחב תהיה האפשרות להעביר במהלך מעמדי ההילולא **קוויטלעך ושמות לתפילה**, אשר יילקחו בידי שלוחי הקדוש אל הציון הקדוש בפרעשבורג, שכן למחרת ביומא דהילולא רבא, תצא א"ה **סיסת צ'ארטער מיוחדת מארץ הקדוש לפרעשבורג**, ובה שלוחי עמך בית ישראל, בתוכם יזכו להשתתף כל זוכי ההגדרות בחלוקת הש"ס ובעולם הבא מסכת, וכן קבוצה מיוחדת של רבנים חשובים, אשר יעלו אל מקום מנוחתו של רבינו זיע"א, יחד עם ספר

עם נערים, לעשות ישיבה על קברו בסדרי לימוד לזכר נשמתו הטהורה, בהשתתפות קהל רב מכל החוגים והעדות.

יריד ספרים ענק ומיוחד!

בנוסף בקומה מיוחדת לכך, יתקיים בשעות אלו **יריד ענק ונדיה**, מכלל הספרים העוסקים בתורתו ומשנתו וחיי של רבינו החתם סופר. היריד המיוחד, פרי ההיערכות של חדשים ארוכים, לקבץ את כלל המכונים ומחברי הספרים בתורת וקורות חיי רבינו תחת קורת גג אחת, ולהגיש לציבור קרוב למאתיים ספרים: במחירים מיוחדים וחסי תקדים. היריד נערך בשיתוף כלל המחברים והמכונים, כאשר עשרות רבות של ספרים, חלקם נדירים שלא נדפסו שנים רבות, ירדו למכבש הדפוס במיוחד לקראת היריד הענק.

לצד היריד יוצגו **תיעודים ומסמכים היסטוריים מימי חיי הקדושים**, אשר ישפכו אור על דמותו הגדולה: בית מדרשו, ישיבתו, והעמדת הדת על תילה בפרעשבורג ובכל גלילות המדינה ומשם לכל תפוצות תבל עד דורינו אנו.

תהלוכת ספר התורה

עם תום סדרי יום התורה, יתקיים א"ה מעמד סיום כתיבת האותיות, כשרבנים גדולי ישראל יקחו חלק במצות כתיבת הספר תורה המהודר.

לאחר מכן תצא א"ה **"תהלוכת הכנסת ספר התורה"** ברוב פאר והדר, בגיל ורגן לכבודו של תורה בחוצות עיה"ק ירושלים, לעבר בית מדרש גדול בו יוכנס ספר התורה עד למחרתו, אז כאמור יועבר ספר התורה בטיסה מיוחדת יחד עם קהל רב לעיר פרעשבורג עיר ממלכתו של רבינו.

התרגשות קודש וציפייה דרוכה שוררות בימים אלו בקרב רבבות שלומי אמוני ישראל, ההוגים בתורתו ומקושרים למורשתו הטהורה של **רבן של ישראל רבינו "החתם סופר" זיע"א** מאור הדורות ועמוד האש לדורו ולדורות הבאים. זאת לקראת שורת המעמדים הגדולים אשר ייערכו א"ה ביומא דהילולא קדישא, ברוב עם הדרת מלך ולכבודה של תורה.

מעמדי השנה יעמדו בסיומן התחזקות מחודשת בדבקות בדרכו ובתורתו של רבינו זיע"א, אשר אור תורתו מאיר עד היום הזה בכל תפוצות ישראל, ובפרט לאור המצב בו היהדות הנאמנה פרי יסודו של רבינו זיע"א עומדת כנגד כל מצריה ורודפיה וכל כלי יוצר עליה לא יצלח, והכל לאורו של אותו צדיק אשר ברוח קדשו חזה את דור העתיד להיות להם למגן ולמבצר מיד רודפיהם.

גולת הכותרת תהיה הכנסת ספר תורה מהודר אשר נכתב לכבודו ולזכרו של רבינו זיע"א, אשר לאחר שמחה של מצוה בעיה"ק ירושלים יוכנס ברוב כבוד ויקר להיכלא דמלכא בפרעשבורג בבית המדרש הסמוך לציון הקדוש אשר שיפצו ע"י "היכל החתם סופר" מסתיים בימים אלו, ייחוד נעלה ונשגב נודע לו לספר תורה זה, בהיותו - ככל הידוע - **ספר התורה הראשון המוכנס במקום לזכרו של רבינו מאז שנות המלחמה הנוראה**, אין ספק כי דבר גדול הוא לעורר זכותו הטהורה כדי להשפיע על כל המשתתפים ועל כל בית ישראל שפע רב.

יום שכולו תורה

סדר המעמדים בעיה"ק ירושלים ייפתח א"ה עם הכנה דרבה ב"יום שכולו תורה" בערב ההילולא הקדושה, בה יתקיימו סדרי לימוד משותפים ומיוחדים יחד שבטי ישראל, זקנים

בסייעתא דשמיא

יְבָרֵךְ הַתּוֹרָה מְשִׁיחַ עַבְדֵּהּ
היו נכונים!

ששים ושמחים אנו לבשר לאלופי ולאופי ישראל
כי בעז"ה השנה יתקיימו

מעמדי

ההילולא קדישא

של רבן של ישראל

מרן החתם סופר זי"ע

ברוב פאר והדר

בעיה"ק ירושלים תובב"א

בשילוב:

**הבנסת ספר תורה
לזכר נשמת רבינו זיע"א**

יום שכולו תורה

סעודת ההילולא רבתי

יריד ענק ומיוחד לספרי רבינו

סיומי הש"ס

לכבוד התורה, לכבוד בעל ההילולא,
ולכבוד מורשתו הקדושה המאירה לדורות.

פּרטים יפּאָנוּ!

כאורה

של מן שר בית החור
רבי הקדוש האמרי יוסף זיע"א

המאמר

לאורו של צדיק

ימים הנוראים בצל הקודש של רבינו ה'אמרי יוסף' זיע"א

הבראשונה רב זצ"ל שזכה הסתופף שנים רבות אצל רבינו האמרי יוסף ורבינו החקל יצחק - בזכרונותיו: "...בערב ראש השנה היה כמעט בלתי אפשרי לבוא לפניו ולדבר עמו, מחמת המון אדם רב, רק אחרי ראש השנה... ובקושי רב דווקא גדול זכיתי לבוא לפניו נאווה קודש'."

ידוע כי רבינו נהג להליץ טובה על ישראל וללמד עליהם סגוריה ללא הרף, כל השנה ובמיוחד בימים הנוראים. ברוב קדושתו לא היה מסוגל לשמוע דבר רע על ישראל, אלא תמיד לימד עליהם זכות. כאשר מעיד בזה רבינו הקדוש **החקל יצחק** בספר עשרה מאמרות (מאמר ז' אות ו'): "ול'."

'מעולם לא דיבר סרה על שום איש מישראל אף על שונאיו, וכעשי מספרין לו איזה דבר רע ומגונה על איזה אדם, היה מחפש לו זכות, וכשלא היה מוצא לו זכות היה אומר שהוא בודאי שקר. והיה דרכו תמיד ללמד זכות על כל ישראל...'

והיה מרגלא בפומיה לומר, מי שמלמד זכות על אחרים, אזי בשמים מלמדין גם עליו זכות, מה שאין כן מי שמלמד חוב וכו' [וכבר הארכנו בענין זה בגיליון הקודם במדור 'לאור העבודה' בסעיף דשמיא].

אנוסיים במליצה ישרה שאמר רבינו כדי להמליץ טובה על ישראל ולעורר עליהם רחמים אף אם אינם ראויים, כפי שאמרה רבינו מרן **אדמו"ר צוק"ל**, כפי ששמענו מזקנו הקדוש רבינו **החקל יצחק** זיע"א.

וכה היה אומר רבינו מרן **אדמו"ר צוק"ל** בהשתפכות הנפש בקול חוצב להבות אש, עד שאחזה התרגשות בלב כל השומעים. עד היום מתרפקים רבים בזכרון תפילותיו הזוכים ועמימות עבודתו הקדושה, כל אחד שהסתופף בצילו מספר בהשתוקקות על ההתעלות העליונה שהרגישו מנועים תפילותיו, ומעריכת שולחנותיו הטוהרים. זאת כל השנה, ובמיוחד בימים הנוראים.

רבינו האמרי יוסף זיע"א היה נוהג לומר בשם הגה"ק רבי **יוסף מיאמפאל** זיע"א בנו של המגיד הקדוש **מזלאטשוב** זיע"א, לפרש מה שנאמר (שמות כ"א) "אך אם יום אז יומיים יעמוד לא יוקם כי כספו הוא". 'יום' מרמז על יום הכיפורים, 'יומיים' על ראש השנה, ואין עמידה אלא לשון תפילה (ברכות כו:), שאותם אנשים שמתפללים בכוונה רק בראש השנה יום הכיפורים, 'לא יוקם' - הקב"ה לא יקבל חספיהם ויחליהם את תפילותם ולא תהיה להם תקומה. 'כי כספו הוא' - שהרי כל תפילתו בכוונה הוא רק משום שחפץ בכסף ושאר עניני גשמיים...

אולם - אמר רבינו הקדוש האמרי יוסף בלהט אש קודש - אנו אין מפרשים כך, אלא מבקשים אנו מהקב"ה, רבנו של עולם! אף מי שמתפלל לבונוה רק בראש השנה וביום הכיפורים 'לא יוקם' שלא 'תנקמו' בו מן השמים בטענה 'ליתן אותה כל השנה', 'כי כספו הוא', שבאמת כל יהודי חפץ להתפלל כראוי כל השנה, אולם למורה הצער הוא טרוד ב'כסף' - לכלכל את ביתו ולהרוויח כדי מחייתו, ולכן לבו בו עימו להתפלל כראוי. ולכן מבקשים אנו שתפילותיו בימים אלו יתקבלו לרחמים ולרצון...

ואנו מייחלים שזוכה אף אנו - הלוהמים את תורתו הקדושה, וחפצים להתעלות בנועם אור הגדול - לזכות בברכותיו שנהג לברך את כל הסובבים אותו, וכמו שנשא במחשבתו את כל החפצים בקרבתו, ישא אף אותנו במחשבתו כל השנה, למען נדע איך לעבוד את ה' אלוהינו, ולזכות לכל הטוב בזה ובא, אמן כן יהי רצון.

הן נודע בשער בת רבים עבודתו הקדושה של מרן רבינו הקדוש האמרי יוסף זיע"א בימים הנוראים והקדושים, אשר בקעה רקיעים, והרימה את כל המשתתפים להתעלות עצומה. וכבר זכינו להביא בגיליון הקודם מעט מן המעט אודות עבודתו הקדושה בימים אלו אשר לא היו כלל בגדר אנושי, אלא למעלה מן הטבעי.

לא מביעי בשנים שכבר נסעו אליו אלפים רבים להסתופף בצילו הקדוש, ולהתעלות במחיצת קדשו. אלא גם בשנות קדמוניות בצעירותו, כאשר החל לערוך את תפילות הימים הנוראים בעצמו בעיר ספינקא, בפקודת רבו הקדוש.

ונביא מעט מאשר מובא בספר **פאר יוסף** (עמ' לו ואילך) מדברי החסיד הישיש **רבי חיים בלאן** זצ"ל:

רבינו הקדוש היה נוהג לנסוע לימים טובים אל רבו הקדוש שר בית החור **רבינו יצחק אייזיק מדיזיטשוב** זיע"א לחסות בצל כנפיו ולהתאבק בעפר רגליו. ההעצה העצומה של רבו הקדוש אליו - אי אפשר לתאר כלל, ואין כאן המקום להאריך. אולם כאשר עבר להתגורר בעיר ספינקא פקד עליו רבו הקדוש שישאר בימים הנוראים בעירו ויערוך שם את תפילותיו הקדושים.

רבינו הקדוש היה אז בשנות אברכותו, ושמו לא נתפרסם עדיין כלל וכלל, אולם כל מי שזכה להשתתף בתפילותיו הזכות בראש השנה וביום הכיפורים יצא מגדרו מרוב נעימות ומתיקות תפילותיו הקדושים. היו שם חסידים מופלגים שהיו עוד אצל הגאון הקדוש **מראשניץ** זיע"א ואצל הגאון הקדוש **מסטרעטץ** זיע"א, ועוד צדיקים, ועם כל זה נפעמו עד כלות מתפילותיו ומעבודתו הקדושה.

בביל ראש השנה הלך **רבי חיים** הנזכר אל רבינו האמרי **יוסף** לסעודת ליל ראש השנה, ונבהל לראות את רבינו אפוף באימת ויראת הש"ת כמצוות היום, זאת כשהיה בפני עצמו ללא תלמידים וחסידים.

וכה מספר **רבי חיים**:

'הלכתי לבית מרן הקדוש זצ"ל והיה לו אורח אחד אצל השלחן, הזקן מוה"ר **זאב** מכפר שדה לבן, ואנכי יושבתי על הדיוקן שהיה שם אצל הכותל מזרח, ונבהלתי מראות איך שישב אצל השלחן ולא דבר מאומה, רק למד משניות ראש השנה וישב ברכת וזיע כל גופו בפחד ויראת הש"ת ודביקות נפלא בבואו ברוך הוא'.

ואחרי כי הורגלתי בין צדיקי הדור... [כאן הולך ומונה כמה מצדיקי הדור שזכה להסתופף בצילם ולחזות בנועם עבודתם הקדושה, ומסיים:]...ועל כן כאשר ראיתי את מרן הקדוש יושב על השולחן כנזכר, אז חשבתי במחשבתי הלאו ראי להיות אלפי ישראל להסתופף בצילו ולהיות מאור תורתו ודביקותו בהש"ת'.

במשך השנים, כאשר נודע ברבים עבודתו הקדושה, נסעו אליו אלפי ישראל להסתופף בצל הקדוש בימים הנוראים, והתעלו במחיצתו לאין ערוך, וזכו שיפעל בעבורם שנה טובה ומתוקה.

וכה מובא בספר **שושלת ספינקא** (עמ' קצא):

'מרגלא בפומיה [של רבינו האמרי יוסף]: אדם מישראל כי יבוא אליו לראש השנה, הריני נושא אותו אחר כך במחשבתי במשך כל השנה! ואכן המונים פוזרי ישראל, אשר האמינו בכה קדושתו אמונת אומן, באו לספינקא בימים הנוראים כדי לשהות במחיצתו. וכן כתב הגאון החסיד המפורסם רבי דוד שפרבר

ברכת השנים

מכתב קודש מרבינו הקדוש משיטתו אל רבינו האמרי יוסף זיע"א
בו הוא מברך את כל החוסים בצילו

הנה מספרים באת סכת קודש (סוכה כפא) יוסף עמוד (ג) מרבינו הקדוש משיטתו זיע"א אל רבינו הקדוש האמרי יוסף זיע"א בו הוא מברך את כל החוסים בצילו והמסתופפים בצילו שיכתבו להיום טובים ולשלום ויחידוש עליהם שנה טובה ומתוקה.

ובואיך ברכת זו חלה גם על כל החוסים בספרי הקדושים ובסוכות אפלי לומר: וקראו גיליון התעלילים ומסתופפים לאורו הגדול של רבינו הקדוש האמרי יוסף זיע"א המאיר עד עצם היום הזה וכן על כל החוסים להשתתף על ציונו הקדוש

ב"ה עש"ק וא"ו דסליחות תרס"ג לפ"ק

רב שלום וברכה לכבוד ידידי ה"ה הרב המאור הגדול החריף ובקי חסידא ופרישא מופת הדור המפורסם רבים ילכו לאורו כקשת מוה"ר יוסף מאיר שליט"א.

יקרה בצירוף פ"ג בליל.

ואני תפילה בעדו ובעד ביתו וכל הגליון אליו והמסתופפים בצילו, שיכתבו ויחזקו לאלתר לחיים, ויחדשו עליהם שנה טובה ומתוקה.

נפשו ונפש יידיה הספיק לנשמות טובות
הק יחזקאל שרגא הלברשטאם

איך מתמתקים הדינים בראש השנה שחל בשבת שאין תוקעין בשופר?

פנימיות עבודת תקיעת שופר לאורם של רבותינו הקדושים האמרי יוסף והחקל יצחק זיע"א במיוחד לשנה זו

במדה שאדם מחזיק עצמו לאין, זה גופא מליץ יושר.

בפשטות הכוונה, שעל ידי שהאדם מחזיק את עצמו כאין וכאפס, ומכניע את עצמו לבורא כל עולמים, זהו גופא מעורר עליו רחמים.

אולם לאורם של דברי רבותינו הקדושים האמרי יוסף והחקל יצחק זיע"א, מאירים הדברים באור יקר ובהירות עמוק יותר: מי שמחזיק עצמו כאין, אין הדינים יכולים לשרות עליו כלל, ורק על מי שמחזיק עצמו לישות יכולים חלילה הדינים לשרות.

העולה מהאמור, שעבודת האדם בשעת מצות 'תקיעת שופר' הוא, להכניע את עצמו עד מאד בשעה גורלית זו, עד שיחזיק עצמו כאין ממש - בטל ומבוטל עד אין שיעור, ואז לא יוכלו הדינים לשרות עליו.

ואם בכל שנה האופן להגיע לביטול הישות הוא על ידי מצות 'תקיעת שופר' והכנעת הלב בשעה זו, הרי שבשנה זו - שחל יום ראשון של ראש השנה בשבת קודש, השבת עצמה מביאה את האדם לידי ביטול הישות והכנעה להש"ת. ויתכן, שבשנה זו יכול האדם להגיע לידי כך הרבה יותר בניקל מכל שנה, שהרי שבת קודש כוחה עצום ורב לסייע לאדם לבטל את עצמו ולהשיג עצמו כאין.

כדאינתא בספרים הקדושים שזוהי מהותה של השבת קודש, שכל הבריאה כולה מתבטלת להש"ת. אפילו בחיצוניות העולם רואים זאת באופן מוחשי, שכל אחד נוהל את עסקיו על מנתול לבדו, מפעלים אדירים השוקקים אלפי עובדים כל השבוע, מתרוקנים לפני שבת קודש. הרי אומר - ביטול הבריאה להש"ת.

ולא רק בחיצוניות העולם הדבר הוא כך. כמבאר בספרים הקדושים, שגם בפנימיות כל העולמות מתרחש שינוי עצום בשבת קודש, שכל העולמות מתבטלים וחוזרים לשורשם, אנו כמובן לא רואים שום שינוי בעולם, השמש מאירה כאתמול וכו', אך מאמינים אנו בדברי חכמינו ז"ל, שכל הבריאה כולה מתבטלת להש"ת וחוזרת לשורשה.

ומצאנו בשבשנה זו, יותר קל להגיע לפנימיות עבודת תקיעת שופר, שהוא ביטול הישות. ובה נמתקים כל הדינים, ושוקטים כל הקטרוגים, ומתבטלים כל הגזירות רעות, שהרי הדינים אינם יכולים לחול על מי שהוא בטל בעיני עצמו.

ובזה כל אחד זוכה שיומשכו עליו רחמים עצומים עד אין שיעור וגבול, נחלה בלי מיצרים, ונכתב ונחתם לחיים טובים ארוכים ולשלום בספרן של צדיקים גמורים.

ונסיים בדברות קודש של סניגורם של ישראל רבינו הקדוש **רבי לוי יצחק בן שרה אשאה מנאדיטשוב זיע"א**. כ"ק מורן אדמו"ר הרה"ק **מלעלוב זיע"א** [שנל"ע ביום הכיפורים] היה חורר על דברים אלו בהתרגשות עצומה באש קודש. כי בשנה שחל ראש השנה בשבת כותבים בשמים רק טוב על ישראל!

בשנה זו, שראש השנה חל להיות בשבת, לכאורה הרי אסור לכתוב בשבת, והאין אנו אמורים בראש השנה יכתוב. ויתר, דעל כרח צריך לומר, דבאמת בשנה זו, אסור לכתוב על ישראל שום דבר על חלילה, שהרי שבת קודש היום וכתובה מלאכה היא, אמנם טובות וחסדים מותר לכתוב עליהם, לפי שפקוק נפש הוא זה, ודוחה את השבת אשר על כן, בשנה זו כותבים בשמים על ישראל אך טובות וישועות...

אמן כן יהי רצון בזכות רבינו הקדוש רבי לוי יצחק בן שרה אשאה, ובזכות רבותינו הקדושים האמרי יוסף והחקל יצחק ובזכות של הצדיקים.

הקל יצחק

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירישתה וישבת בה (דברים כו א).

יש לומר על פי מה שכתב באמרי יוסף פרשת בהר מהבש"ט ז"ע, אשר לבא למדת הכנעה אין שום עצה רק לבקש מהש"ת שיתן לו מדת הכנעה, עיין שם מה שפירש בזה. והנה בתקיעת שופר בראש השנה, אמרו חז"ל (ראש השנה כו:) דהמצוה הוא בכפופין שיהיה השופר כפוף. וכתב הטורי זהב בסימן תקפ"ו (סק"א) דכפוף הוא יותר מצוה משל איל. והטעם על כרח צריך לומר כדאינתא בגמרא (שם) דכל מה דכ"ף אינש דעתיה טפי מעלי.

ויש להסביר הענין על פי מה שכתב באמרי יוסף פרשת נח, דכל השראת הדין ח"ו הוא רק על מי שהוא בחינת 'יש', דהיינו שמחזיק את עצמו לבעל מעלה, אבל מי שהוא בעיניו אין ואפס שפל ונבזה אזי אין מקום להשראת הדין ח"ו, כי על דבר שהוא אין ואפס אין הדין יכולים לשרות, עיין שם בדבריו הקדושים.

ועל כן, בראש השנה שהוא יום הדין הגדול והנורא, צריכין להיות כפוף, אין ואפס, כדי שלא יהיה מקום להדין לשרות. וגם כבר הבאתי כמה פעמים מהספר **ברית שלום**, דב' רומז למדת הדין וה' למדת הרחמים.

וזה פירוש הפסוק, 'והיה' דהיינו ראש השנה, שהצירוף של תשרי הוא וה"ה, 'כי תבוא אל הארץ' למדת הכנעה שיהיה נחשב בעיניו כמו הארץ שהכל דורסין עליה, 'אשר ה' אלקיך נתן לך שמדה זאת הוא רק מתנת הש"ת, 'וירישתה' שתירש המדה הזאת, ועל ידי זה 'וישבת ב'ה' שתעשה מב' ה' שתהפך מדת הדין למדת הרחמים. אמן כן יהי רצון.

(פרשת כי תבוא)

אנו עומדים באימה ובידא ברתת ובדיע, ושומעים את קולות השופר בוקעים ועולים, תקיעה שברים תרועה, ומכוונים את לבנו אל אבינו שבשמים.

אין לנו אף קצה של מושג מה מתחולל ברגע זה בשמים, **מהפכה של ממש**. דינים קשים מנשוא נמתקים, קטרוגים אימים ונוראים מתבטלים כלא היה, גזירות קשות ואכזריות נמתקים ברגע קט, מידת הרחמים מתפשטת בכל העולמות, וחסדים ורחמים עד אין שיעור יורדים על עם הקודש.

כל זה נעשה, על ידי קיום מצות 'תקיעת שופר' שבני ישראל מקיימים, כמו שאינתא באריכות בדברי חז"ל הקדושים לדורותיהם בגודל מעלת מצוה זו.

אולם, בשנה זו, החל יום א' דראש השנה ביום שבת קודש, שחז"ל גזרו בו שלא לתקוע בשופר, אין וזמתקו הדינים הקשים ויתבטלו הקטרוגים המרים?

וידוע מה שכתבו בספרים הקדושים, שיום השבת קודש לבד הוא המתקה גדולה ועצומה [ראה עוד מה שהבאנו בסוף המאמר מרבנו הקדוש מנאדיטשוב זיע"א בענין זה].

אכן עוד כתבו רבותינו הקדושים, שהגם שאין מקיימים מצות 'תקיעת שופר' בפועל, מכל מקום פנימיות מצוות 'תקיעת שופר' בדין לקיים אף ביום השבת קודש, ובה נמתק כל מה שצריך להתמתק, ומתבטל כל מה שצריך להתבטל, ונמשך על ישראל רחמים וחסדים עצומים.

הנה, בדברי חז"ל הקדושים מובאר שהמצוה בתקיעת שופר הוא דווקא בשופר כפוף, והפוסקים כתבו דיש לקוח דווקא מן האיל לפי ששופרות אלו **כפופים** הם. שואל רבינו הקדוש **החקל יצחק זיע"א** מה ההסבר לכך?

מביא רבינו הקדוש **החקל יצחק זיע"א** יסוד עצום ממה שכתב רבינו הקדוש האמרי יוסף זיע"א. כאשר אדם מכניע את עצמו, ויודע שלו עצמו אין שום כח ומעלה, וכל מה שיש לו הוא רק חסד ורחמים מאת השם יתברך, חל בזה הוא משים עצמו כאין - הוא עצמו אינו אפילו מאומה, דהיינו אין לו כלל שום כח עצמי ושום מציאות, רק מה שנתון לו הש"ת ברוב רחמי וחסדיו. אזי על אדם כזה אין יכול לשרות שום דינים חלילה, לפי דיינים יכולים לשרות ח"ו רק על מציאות, מי שמחזיק עצמו בבחינת 'יש', דעל מי שמחזיק עצמו לאפס - לאין. וכלשונו של רבינו:

...דכל השראת הדין ח"ו הוא רק על מי שהוא בחינת 'יש', דהיינו שמחזיק את עצמו לבעל מעלה, אבל מי שהוא בעיניו אין ואפס שפל ונבזה אזי אין מקום להשראת הדין ח"ו, כי על דבר שהוא אין ואפס אין הדין יכולים לשרות.

וזה רמזו לנו חז"ל הקדושים כשקבעו שהשופר צריך להיות כפוף, להורות לנו וללמדנו: על ידי שהאדם יכופף את עצמו, וכינע את לבו בהכנעה אמיתית להש"ת, בזה יזכה שיתבטלו ממנו כל הדינים והקטרוגים הקשים והמרים.

...ועל כן, בראש השנה שהוא יום הדין הגדול והנורא, צריכין להיות כפוף, אין ואפס, כדי שלא יהיה מקום להדין לשרות.

ביסוד זה יאירו עד מאד דברי רבינו הקדוש **מנאדיטשוב זיע"א**, שכתב לפרש דברי הפייטן (מוסף ימים נוראים) 'באין מליץ יושר וכו', וזה לשון קודשו בספר **קדושת לוי** (לארץ השנה):

'דעיקר הוא, דאדם אף על פי שחטא, רק כיון שיוודע שחטא ומבקש מלפניו יתברך שימחלו לו, ומכיר בשפלותו, זה הוא גופא מליץ יושר לפניו. וזהו 'באין',

היכל הזכות (ב) אתה יכול להיות סגור על ישראל!

את שפלות עצמו, שלא יחזיק את עצמו לחזק ובעל כח, הוא תנאי ראשון בעבודת השם.

וזה היה התביעה על נח על מה שלא התפלל על בני דורו, אף שהחזיק עצמו אינו ראוי להתפלל על עצמו - וכל שכן על אחרים. אולם האמת היא, שכשאישי ישראל - אף כשאניו ראוי - פותח את פיו בדיבורי סגוריה ומליצה ישירה בתפילה על בני ישראל, מתעורר בשמים רחמים עצומים ורוח סגוריה על בני ישראל, והדין נוטה לזכות. ולכן היה תביעה על נח, מדוע לא הליץ והתפלל עליהם לטובה.

העולה מהאמור: אף האדם הפשוט ביותר מישראל, שחושב על עצמו שאין בו זכויות מיוחדות, אם יפתח את פיו בתפילה על ישראל ויליץ עליהם לטובה, יכולים דיבוריו הפשוטים לחולל מהפך, שיניו עצום לטובה, בבית דין של מעלה!

✪ ✪

וכדי שנראה עין בעין עד היכן מגיעים הדברים, נביא סיפור נורא שהביא הגה"ק בעל **הפלא יועץ** זיע"א, שדיבורים פשוטים של אשה פשוטה הצילה יהודים רבים מגזירת הריגה רח"ל - לחיים!

זה לשון ספר **פלא יועץ** (ערך סגוריה):

"...כי לא אשר ידבר האיש, עושה רושם ומעורר בפמליא של מעלה, אם מדבר קטיגוריא מעורר המקטרגים, ואם מדבר סטיגוריא מעורר סגורים, ודבריו עושים פירות [ומביא שם כמה מקורות על זה מדברי חז"ל בכמה מקומות, עיי"ש].

...ובאזינו שמענו, שבזמן שמד שהיו כמה נפשות מישראל יוצאין ליהרג על קדושת השם, יצאה אשה אחת לקראתם ואמרה 'רבנו של עולם, יפה ידעת מה שבחרת, מי כעמך ישראל שנהרגים על קדושת שם', וגילה מגיד אחד, שתיכף על פי דיבורה נתבטלה הגזירה. וכהנה רבות'.

לא יאומן כי יסופר! עד כמה דיבורים פשוטים ביותר - ללא שום חידושים ורעיונות מחוכמים, דיבורים של אשה פשוטה [-והיא שהיתה אשה כשרה, אבל **הפלא יועץ** לא מוסיף שהיתה בו צדקות מיוחדת], ביטלו גזר דין נורא שכבר היה חתום בשמים וכמעט שכבר נתבצע בהם רח"ל, וברגע האחרון נתבטל על ידי דברי הסגוריה של האשה!

ומסיים **הפלא יועץ** "וכנה רבות" שישנם הרבה מעשים כאלו שנתבטלו גזירות אכזריות מסמורות כל לב על ידי דיבורי סגוריה ומליצות ישירות.

ספרי רבותינו הקדושים מלאים בענין זה, אמנם מחמת חוסר המקום נביא קטע אחד מדברות קדשו של הרה"ק **הדברי ישראל ממאדו"ץ** זיע"א.

זה לשון בספ"ק **דברי ישראל** (פר' אמור בהגה"ה):

"וכמו שאמר **א"ז זקוק** ל**מקאמרי** בזה הלשון, כי מה שיכולין לתקן העולם הזה להמליץ טוב בעד ישראל, דהיינו לומר שבעד יותר מכפי כוחו כל איש ישראל, משבר כח המקטרגים יותר ממלאכי מעלה ומעשרת אלפים נשמות של צדיקים בגן עדן, כי סובב הכל על פי הבשר ודם למטה על הארץ'.

דברים נוראים שנינו כאן! בעולם השפל הזה, כל אחד מאיתנו יכול לשבר כח המקטרג למעלה, יותר ממלאכי מעלה! יותר מעשרת אלפים נשמות של צדיקים בגן עדן! על כן, לא יפסיק פינו מלמלל דיבורים טובים על ישראל, ולעורר רחמים רבים על ישראל, בפרט בימים קדושים אלו, אשר כל העתיד נידון מחדש. ומי יודע כמה ישועות ונפלאות נזכה לחולל בזכות הדיבורים הפשוטים שלנו...

על עלמא קמי קודשא בריך הוא, דניחא ליה, מאן דאמר טבא על בנהו.

מנא לן, מגדעון בר יואש, דלא הוה זכאי, ולא בר זכאי, ומשום דאמר טיבותא על ישראל, מה כתיב ביה (שופטים ו יד) 'ויאמר לו' ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין'. מהו 'בכחך זה'. טיבותא דא דאמרת על בני, יאה לך חילא סגיא, לשיבותהון מן ידא דמדן.

תרגום הזהר:

רבי אליעזר ורבי יהושע היו יושבים בעיירה הסמוכה לטבריה. אמר רבי יהושע [לרבי אליעזר]: רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו [שלא וישמרו במצוות]? אמר לו: אפילו הוא בעצמו לא חשב בלבו שימלט [-לפי שרבו עונותיו החזיק עצמו שאינו ראוי שייציל], ולפיכך לא בקש רחמים [על דורו], ואמר בלבו: הלואי שאבקש רחמים עלי [ותקבל בקשתי] - ואמלט, כל שכן [שאני ראוי] שאתפלל על אחרים.

אחר כך אמר רבי אליעזר: עם כל זה [שהחזיק נח עצמו שאינו ראוי לכל], היה לו לבקש רחמים על העולם מלפני הקדוש ברוך הוא, כי נוח ומרובה להקדוש ברוך הוא מי שאומר טוב ומלמד זכות על בניו [אף שהוא עצמו אינו ראוי זכאי].

מנין לנו זאת? מגדעון בן יואש, שלא היה צדיק ולא בן צדיק, ולפי שאמר טוב על ישראל [עיי' שופטים פ"ו ובפירש"י שם] מה כתוב בו? 'ויפן אליו ה' ויאמר, לך בכחך זה והושעת את ישראל מכף מדין'. מהו 'בכחך זה'? בזכות הטוב שדברת על בני, יהיה לך כח גדול ועצום להצילם מיד מדין [ע"כ תרגום הזהר].

כשמעינים בפסוקי הנביא מה היה המעשה שמביא הזהר הקדוש מגדעון בן יואש, עולה תמיהה קטנה. גרעון לא אמר איזה דיבורים גבוהים ועמוקים על פי דרכי הספירות הקדושות [אולי היה לו כוונות נוראות - זאת לא נדע, אך על כל פנים במפרשי ה"ק לא מובא מאומה על כך], אלא כל דיבוריו היו דברים סגוריה על ישראל, שאף על פי שאינם ראויים יושעים השי"ת - דיבורים פשוטים בתכלית, ועל ידי זה קיבל כוחות עצומים להושיע את ישראל.

והשאלה נשאלת: מה הועילו דיבוריו? הרי הקב"ה אוהב את בניו ורוצה להושיעם הרבה יותר מכל אחד בעולם גם בלא שגדעון יפתח את פיו וילמד זכות על ישראל, מה נתחדש אפוא על ידי דיבורי גרעון?

לאור דברי רבותינו הקדושים מובנים הדברים עד מאוד. גם לימודי זכות פשוטים - שנאמרים על ידי איש פשוט, יש להם כח עצום ומכריע להטות לזכות את כל הדין, **לפי שדיבורי האדם למטה - הם המה הקובעים את הדין למעלה**.

ולכן דברי גרעון בן יואש שסגר על ישראל וביקש שיעזרם השי"ת הגם שמצבם הרוחני שפל היה - הם הביאו לכך שיעזרם בשמים טענה זו, והדין יוכרע לטובת ישראל. ואם לא היה טוען כך, מי יודע מה היה בגורל ישראל...

[ואפשר דיש להוסיף בזה עוד, שבספר שופטים נאמר, לאחר הצלת בני ישראל מיד מדין 'ויאמר איש ישראל אל גרעון, מִשָּׁל בָנוּ גַם אַתָּה גַם בָּנוּ גַם בְּנֵי, כִּי הוֹשִׁיעָנוּ מִיַּד מִדִּין' (שופטים ח כב) - מאחר שגרעון הושיעם רצו שימלך עליהם. וגרעון השיב להם: **'לא אמשל אני בכם**, ולא ימשל בני בכם, **לא ימשל בכם'** (שם כט). דהיינו, שגרעון הכיר בהאמת, שמה שזכה להושיע את בני ישראל, לא היה מכוח הגדול ולא משום שהיה בו זכות מיוחד, כי אם מחסדי השם יתברך, ולא ייחס את ההצלחה אליו כלל. **ולפי שהכיר באמת זו, שאין לו כוחות עצמיים אלא הכל מאת השם, זכה לקבל כוחות מן השמים, בזה שדיבר טוב על ישראל**. כידוע מהספרים הקדושים, שהכרת האדם

בגליון הקודם הבאנו בסייעתא דשמיא יסוד נורא מדברי רבותינו הקדושים, שדיבורי האדם המה קובעים את הדין בבית דין של מעלה, לטובה או ח"ו להפך. ממנו עולה ההבנה, אשר רק כאשר איש ישראל מדבר רע על מעשה עבירה שעשה ישראל אחר, אז יש בכח המקטרג לקטרג עליו, ואזי עלול להיעש בבית דין של מעלה ח"ו. אבל כשאין איש ישראל מדבר עליו רע, אין כח למקטרג לקטרג, מפני שדוחים את דבריו בבית דין של מעלה. וכמו שהבאנו באיריות מרבינו הקדוש **האמרי יוסף** זיע"א בשם הגה"ק **רבי משה מפשווארסק** זיע"א, ומהגה"ק **התפארת שלמה** זיע"א.

עתה ננסק בסייעתא דשמיא בנקודה נוספת וחשובה עד מאד היוצאת מדברי רבותינו הקדושים. עד כמה יש כח עצום לכל איש ישראל - פשוט ככל שיהיה, לסגור על בני ישראל, ולעורר עליהם רחמים עצומים, ובהם להטות את הדין על ישראל לטובה.

✪ ✪

בתחילת דברינו נביא שוב הדיבורים הקדושים שהביא מרן רבינו **האמרי יוסף** זיע"א בשם הגה"ק **מבארדיטשוב** זיע"א, שכבר הארכנו בהם בסייעתא דשמיא בגליון הקודם, אמנם עתה נתבונן בנקודה נוספת העולה מדבריו הקדושים.

זה לשון קדשו (קדושת לוי פר' שופטים):

'הקדוש ברוך הוא שופט את הכנסת ישראל בבוא יום המשפט בגדול רחמי וחסדיו, אך צריכין אתערותא דלתתא לעורר את המדה של רחמנות למעלה, ועל ידי מה נתעורר אותה המדה של חסד, כשאנו למטה מתנהגים בחסד, ומלמדים זכות על כל איש מישראל לדון לכן זכות, ואז על ידי זה, גם למעלה נתעורר אותו המדה, ומלמדין גם עליו ועל כל דור ישראל חסדים. ואם כן, האדם מעורר עובדא שלמטה, השער העליון, לפתוח שערי חסד להריק ברכה על כל דור ישראל'.

רבינו הקדוש **מבארדיטשוב** זיע"א מלמדנו, כשאחד מלמד זכות על איש ישראל, על ידי זה גורם בבית דין של מעלה לימודו עליו זכות, ושערי החסד נפתחים להשפיע ברכה על כל איש ישראל.

וכאן המקום להתבונן, האם כח זה, להליץ טובה על ישראל, נמסר לרצוננו, לצדיקים, או ע"פ לאנשים יראים ושלמים? האם אדם פשוט כמוני יל יל גם הכח לעורר רחמים על כל ישראל?

כאשר נעיין היטב בדברי **הקדושת לוי** לא נמצא שם שום תנאי מסוים או איזה הגבלה על אנשים מסוימים וכדומה, הוי אומר: לכל אחד ואחד נאמרו הדברים. וכל איש ישראל, אף הפשוט שבפשוטים, בידו להליץ זכות על ישראל, ולעורר רחמים עליהם.

וכאן מתעוררת תמיהה רבת, היתכן? אני הקטן יכול לעורר רחמים על כל ישראל?!

✪ ✪

מקור קדום ליסוד גדול זה מצאנו בספר **הזהר הקדוש** - האור הגדול המואר עיניהם של ישראל בדור עקבתא דמשיחא.

זה לשון **הזהר הקדוש** (ה"ח פר' נח לט):

'רבי אליעזר ורבי יהושע הוו יתבי בפלכי טבריא, אמר רבי יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו. אמר לו, אפילו הוא לא חשב בלבו שימלט... ולפיכך לא בקש רחמים, אמר בלבו ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שכן שאתפלל על אחרים.

לבתר אמר רבי אליעזר, עם כל דא, הוה ליה למתבע רחמין

האם ידוע לך איזה ישועה אתה צריך?!

רבי מאיר חסיד מופלג בתורה וחסידות היה, רוב עותותיו היו מקדושות לתורה ועבודה בתהלכות וחיות, עד שיצא שמו כחסיד מופלג ירא ושלם.

מפנים לפנים שלחו יד במסחר כלשהו, כדי לקיים את אשר נתקלל אדם הראשון 'בדעת אפך תאכל לחם', והש"ת שלח ברכה במעשי ידיו.

בכדי להתעלות כראוי בעבודת הש"ת בשמחה ובאופן הראוי, היה נוהג להספיק רבות צדיק קדושי הדור, ללמוד מדרכיהם ואורחותיהם חיותם את המעשה אשר יעשו, ואת הדרך אשר יחלך בה.

כל אימת שהגיע אצל הצדיקים, נתקבל בחביבה וכבוד גדול, בחיותו עובד הש"ת מופלג, ומפורסם במעשיו הטובים.

מכל נמיה כזאת, היה חוד רבי מאיר מלא וגדוש ביראה חיות, עד אשר הגריש שעליו לסמוע שוב ללא אסמיו שבע.

לימים נדמנה לפתחו הצעה מפתה בנוגע לסמוע כל שהוא, אשר היה נראה כי אפשר להרוויח סכומים הגונים כתוצאה ממסחר זה. אולם הכינים היו גם כן רבים, והוא לא ידע מה להחליט.

במשך כמה ימים התחבט במחשבות שוב ושוב, ולא מצא מנוח. כאשר ראה כי אינו מסוגל להחליט לבדו, גמר אומרו בלבו כי שאלה כזאת יש להניח לפתחו של צדיק - 'עשה לך רב, והסתכל מן הספק'.

בשנים הללו החל מנצנץ ובוקע אגור גדול של רבינו הקדוש **האמרי יוסף זי"ע**. יצא לו הרבה לרבי מאיר לשמוע מרבים שנתמנו לאורו הגדול, ונתנו מעצתו וברכות קדש.

'כמושני, שלם אתה חרט את אסע לספינקא, אשטח את ספקותי באזני הצדיק, ואת אשר יאמר לא אעשה, באשר השם עמו חשב רבי מאיר'.

רבי מאיר לא אחר לעשות אשר חפץ. שעה קלה לאחר מכן כבר היה יושב על עזלה מקדושת שהתנהלה לאטה בדרים העקלקלות בינות המפרים והעציות השונות.

כדרכו, הכין עצמו בתכנה דבר הקדם כניסוח אל הקדוש פנימה.

והנה הוא ניצב בחדר הצדיק, חרד קודש שררה בחדר הקדוש, המקום שנתקדש בתורה ותפילה במסירות נפש בלתי להטש לבדו.

רבי מאיר הוציא ביראת הכבוד את הקוויטל שהכין מבעוד מועד, בה פירט בדקדוק רב את כל שאלות, וציפה לתשובת הצדיק.

רבינו טטל את הקוויטל ומתבונן בה.

הצדיק משא עיניו המאורות ושואל:

אמור לי אברך! מה על לעשות? גופך רצון תצא, כמפורט בפתקא. אך נשמך רצה תיקון אחר.

רבי מאיר הרגיש חלילה עצומה עוטפת אותו מן ראש ועד גול, מה קורה כאן, איזה פנים מצא בו הצדיק?

'מה עשית בבחירתך במקום פלוני בשנה פלנית בזמן פלוני?...' - שאל רבינו ובכן, אמור אתה בעצמך, אל מי על לפנות תחילה, לגופך, או לנשמך הרצון תיקון?!

כאן כבר לא היה יכול רבי מאיר להתאפק, ובכי גדול שטף את כל כולו. הוא נזכר את אשר שחזר מה מכבר.

לאור הישועה

אף שהתבונן לכן, וידע שזה יכול לקרות יום אחד, אך בשעת מעשה המצב קשה מאד.

שלטונות הרשע פשטו על משרדו של מיוענן, ועצרו אותו. תוך כדי שהם נוטלים מסכומים מרשיעים המעידים בפה מלא על מעשיו אשר נגד חוקיהם. עורך הדין המומחה והמפופל שהודעק לסייע ולהציל כלל שניתן, הודיע לאחר בדיקה ולימוד מעמיק של התיק:

תשמחו את הפסק דין שתפק במאות אלפי ₪ וכמה חודשי מאסר...

לטענה מדוע מייאש את המצב, הגיב: לא אמרתי כאן את דעתי, רק נתחית את תמותת המצב...

מספרים חבריו הנאמנים: אנו כחברים לא יכולנו לעמוד מנגד, ואף שהמצב היה נראה קשה מנשוא, והיה נראה כי יש לשלשונות הרשע אינטרס מיוחד להחמיר בעונשו למען ילמדו וייראו. אך כיהודים מאמינים בני מאמינים לא הסכמנו להרגשות הייאוש לחלל בנו.

קמנו ועלנו אל המקום המסוגל לישועות נפלאות ונוראות, ה"ה ציון המצוינת של הצדיק הקדוש רבינו **האמרי יוסף זי"ע**, שכבר הושיע רבים טובים אף במצבים רגועים ממצב זה.

בתעוררות רבה שפכנו שייח, פרקי תהילים ותפילות ורתחות נאמרו בציון הקדוש.

תוך זמן התברר גדול הנס. חברנו שוחרר ללא איום מעצר - אף לא מעצר בית, וללא שום קנס כספי!

לנו לא נותר אלא להודות לה' על הנס, ולומר 'מזמור לתודה'...

רבינו הקדוש, אשר בחיים חיותו הציל רבים ממשפטים קשים ומרים, ממשיך גם עתה ומושיע מידי זרים... 'אדולים צדיקים במיתתם יתנו מבחייתם'.

כשרבינו שומד למעלה כסגור, אפשר להיות רגועים!

בעמדות עכשיו לקראת יום הדין הקרב ובא, הבה ניקח לנו את רבינו הקדוש לסגור, על ידי הלימוד בספריו הקדושים, ועל ידי השתתחות על צינו הקדוש, ובה ניצל מכל המקורגים והמשפטים, ונזכה לשנה טובה בכל העניים, אמן ואמן!

לפני שנים רבות - בדיוק באותו זמן שהזכיר רבינו - נתארח שבת אחת אצל קרוב מסוים שהיה קל דעת, ועל ידי פתיו המארח נכשל מעט בעניני שמירת שבת.

שנים רבות עברו ממעשה עונש זה, רבי מאיר כבר הספיק להתעלות בתורה וביראה, אך הנשמה לא שכחה... ונשאה כבאב רב את המסג 'כי זכור כל הנשכחות'.

עוד, כאשר זכתה הנשמה הקדושה של רבי מאיר, לשהות בחדרו הקדוש של רבינו נשאה תזונה אליו, להוציאה ממסגר נפשה וליתן לה תיקון... רבינו שמע את הצעקה של הנשמה הבוקעת מוסף העולם ועד סופו ואינה מוצאת מנוח...

נרעש ונפחד עמד רבי מאיר בחדר הקדוש. ובכיות עצומות ביקש מרבינו הקדוש שיתקן את נשמתו תחילה.

רבינו נתן לו דרך תשובה מפורט. ומובן אף בירכו שצליח במעשי ידיו כאשר ביקש. ואכן המסחר הצליח למעלה מן המעושר באופן מופלא עד מאד.

מאז נתעלה רבי מאיר עד מאד, התעלה במעלות רמות, בתורה ועבודה מתוך דיתא שמנים טהורה.

המחזה הנורא בחדרו של רבינו נשאה חקוקה אצלו כל ימיו, והגבירה אותו טפח טפחים מעל הקרקע.

סיפור נורא זה סיפר רבי מאיר ללידיו האנן הצדיק משיירי כנסת הגדולה רבי **אברהם צבי ווייס זי"ע** מגדולי הרבנים לפני המלחמה הנוראה, לימים רבה של שכונת נוה-אחיעזר בעיר בני ברק, דמותו הוותה אות וטעם לעיני כל אף נראו גדולי ישראל מהדרות הקדומים, הסתפקו בצל רבינו **החזק יצחק** שנים רבות, ולאחר מכן אצל ממשיך דרכו מרן רבינו זצוק"ל.

מסיים הגדה **רבי אברהם צבי זי"ע**: וכן ראינו ושמענו פעמים רבות, כי לפני רבינו נגלו העצומות ומעשי אנוש ופקודותו כמפורסם, ורבים השיב מעון על ידי זה!

(בסת אברהם פרשת מצורע ו' אייר תשל"ז)

מסדרת חז"ל יצחק ספינקא

ע"ס חז"ל ספינקא
רבי יצחק יוסף זי"ע
החזק יצחק (בני ברק)

לרגל ימי הרחמים והסליחות

יתקיים בעז"ה

ביום שני בערב

אור ליום ג' סליחות

בשעה 10:30 בערב

מעמד תפילה והתעוררות רחמים רבים

במקום המסוגל ציון המצוינת של מרן שר בית הזוהר רבינו הקדוש

האמרי יוסף זי"ע

לזכות לבתיבה וחתמה טובה

בספרן של צדיקים גמורים

הסעות חנים לזכות התורמים

פרטים והרשמה בקו אמרי יוסף

073-3026171

יהודי יקר! נצל הזדמנות יקרה זו ותזכה

בעז"ה לנחת דקדושה מכל יוצ"ח והצלחה

בכל העינים ובתיבה וחתמה טובה

תחנות בני ברק

בשעה 10:00

1. חזון איש רבי עקיבא (בני ברק)

2. רבי עקיבא חזון איש (מרכנתיל)

3. השומר רבי עקיבא

4. בר אילן קלישר

5. השומר מנבי אש

אלעד

בשעה 10:00

פרטים והרשמה בקו אמרי יוסף

יושלים

הסעות חנים בשעה 9:20

פרטים והרשמה בקו אמרי יוסף

אמרי יוסף

אמרי יוסף

אמרי יוסף

אמרי יוסף

אמרי יוסף

אמרי יוסף

אמרי יוסף

אמרי יוסף

תורה האור החיים הקדוש

פרשת נצבים-וילך תשפ"ו

פניני חסידות

על פי דברי רבינו

משה רבינו הוכיח את ישראל למדות חולשות

לא אוכל עוד לצאת ולבוא ו' אמר אלי לא תעבר את הירדן הזה. (דא, ב).

עוד נתבאר בסמיכות ו' אמר אלי למאמר לא אוכל וגומר, להודיע נאמנות עבדותו לבדו בדרך הוא, שהגם שלא יוכל עוד לצאת ולבוא - אם יאמר אליו ה' עבור את הירדן יהיה מתאור ועומד ומשמש להכניסם לארץ, ולא היה נמנע מצד שלא היה יכול לצאת ולבוא, אלא ש' אמר אליו לא תעבר וגומר.

רבינו מפרש את דברי משה לישראל שהגם שאין בו כבר יכולת לצאת ולבוא, מכל מקום אילו היה ה' מצווה לעבור את הירדן ולהכניס את בני ישראל אל הארץ היה אזור כח ועושה זאת, ורק משום ש' אמר אליו שלא תעבר את הירדן אינו מעבירם.

ובספר 'ערוגת הבושם' ע"ה הביא דברי רבינו, וכתב בזה"ל: 'ויש ליקח מזה מוסר השכל, שבנינו הנהגת העיבור ולהורות לעם דרכי ה' לא יהיה אדם שפל רוח לאמר מי אנכי שאצא ואבוא לפני העם הזה, אלא צריך שיגבה לבו בדרכי ה', וכמו כן לא ירף אדם מחמת תשועת כחו או מחמת חסרון שלמותו וחלישות דעתו, אלא אפילו אם אינו יכול לצאת ולבוא מכל מקום יתחזק לבו, והחלש יאמר גבור אני. והראיה ממשוה רבינו, אי לאו דאמר לו השי"ת לא תעברו היה מתחזק לעבור לפניכם אע"ג שהגיע כבר למדרגת לא אוכל עוד לצאת ולבוא. וזה נרמז בכונת המדרש תנחומא 'אין וילך אלא דברי תוכחה', דבענין דברי תוכחה להורות לעם ה', צריך שיהיה בבחינה זו'.

ובאותה דרך פירש גם בספר 'קור לודו' את סמיכות הפסוק הקודם 'וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל', למה שהמש"ח ואמר 'בן מאה ועשרים שנה אנכי היום' וגו', שהנה כתב רבינו בחיי שמשוה רבינו ע"ה הלך אצל כל אחד ואחד מישראל לנחמו על מותו. וא"כ יש לומר שעל זה אמר להם 'בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל לצאת ולבוא', ורצה לעוררם שהכל תלוי ברצונו של האדם, ואין שום תירוץ וטעם להתנצל ולפטור עצמו שאין בידו לעשות רצון אביו שבשמים, 'שהרי אתם רואים שאני בן מאה ועשרים שנה, ואף על פי כן אני הולך כל היום בלי שום עייפות'.

ומן הענין להסמך לזה מאמר האדמו"ר מביאלה זצ"ל בעל 'חלקת הרושע' על מאמר הגמרא 'האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנוקין': פירוש, הכלל בעניני תורה ומצוות אונס רחמנא פטריה, אבל האי מאן דבעי למהוי חסידא - יקיים תורה ומצוות באופן דמילי דנוקין שבהם הכלל הוא 'אדם מועד לעולם', ואינו נפטר בטענת אונס.

פניני אור החיים

וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת דְּבַר יְהוָה הָאֵלָּה וְהִתְפַּרַּךְ בְּלִבּוֹ לֵאמֹר שְׁלוֹם יְהוָה לִי כִּי בְּשִׁרְרוֹת לִבִּי אֵלֶּךָ. (כט יח).

קשה, מהי הכוונה "לאמר". ועוד, מהו הנתנית טעם שאומר "כי בשרירותי לבי אלך". ויש לפרש, דהרי אמרו חז"ל דעיקר השבועה חלה על ידי מחשבת הלב. ואם האדם נשבע ולא קיבל את השבועה בלב בלב שלם - אינה שבועה. ומעתה יבוא האדם ויאמר, שהגם שמשוה רבינו השביע את כלל ישראל, וענה גם הוא "אמן", עם כל זה, הוא יבטל השבועה בלב, שיכין בלבו שלא לקבל על עצמו את השבועה. וזו הכוונה "והתברך בלבבו", שהוא יתפאר בעצמו "בלבבו" - 'בשביל לבו' שלא לקבל השבועה. כי "בשרירותי לבי אלך", שעיקר השבועה בלב, והשבועה לא חלה. ואומרת התורה, שעל זה שלא רצה לקבל את השבועה ייענש בעונשים חמורים.

וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַפְּרָכָה וְהִקְלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ. (לא א).

יש לפרש, על פי מה שאמרו חז"ל, חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ולכן אמר "והיה" לשון שמחה - שהאדם צריך לשמוח ולברך, על כל הדברים האלה - בין על הברכה ובין על הקללה. עוד מדויק, שבתחילה אמר "והיה כי יבואו עליך", ובהמשך נאמר "אשר נתתי לפניך", ועל כך כותב רבינו: והצצתי וראיתי מה נעמה חיבת הקודש אשר חבב אלוקינו אותנו. דתחילת הפסוק מדבר מהברכה, ולכן אמר "והיה כי יבוא עליך", אבל בקללה יהיה רק "לפניך", ולא יבואו ממש על האדם.

וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לִבְכָּךְ בְּכָל הַיּוֹמִים אֲשֶׁר הִדִּיתִּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שְׁמָה. (לב ב).

קשה, שלא פירש הפסוק במה ישוב אל לבו. ויש לפרש, שעל ידי שיתבונן שהוא גולה ונידח בכל הגוים, ויאמר ללבו, ראה מה גרמו מעשי הרעים, וידע כי רע וזר עוזבו את ה', מתוך כך יתעורר לתשובה. ואם יבוא היצר הרע ויאמר לאדם - הרי יש הרבה אומות בעולם שהם בגלות, ואין הוכחה מזה שכלל ישראל חטאו. על זאת אומרת התורה, שהאדם יתבונן שהם מזורים "בכל הגוים" - שאין גלות כגלות ישראל, אשר נתפזרו בארבע רוחות העולם.

לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַת בְּקוֹלוֹ וּלְדַבְּקָה בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאַרְךָ יָמֶיךָ. (לכ א).

יש לפרש הכוונה "חייך" - הוא עולם הזה, ו"אורך ימך" - לעולם הבא, שגם בעולם הזה, אם הוא חי ללא שמירת המצוות, חיוו אינו חיים, וכלשון רבינו: כי מה לאדם חיים, אם לא רצונו יתברך.

עיתון העדה החרדית של הספר "כל הכתוב לחיים"
לזכות הפטרון יהודה בן שרה ערים, וכל עשיר

כל הכתוב לחיים
הערויות באורים בדברי רבינו

שלימות התשובה - העלאת מידת האהבה להשי"ת

הבעש"ט הק' זי"ע, על לשון הכתוב (ויקרא כ. יז) "ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא": כי זה האהבה של העריות חסד הוא, מעולם החסד שהוא עולם האהבה האלוקות היא נטולה, וצריך אתה לברור מן הרע ולקשרה אל השורש כנ"ל, ולא למשוך אחר הרע שבתוכו. וכן בכל המדות גם כן עיקר העבדות הוא כך, שעל זה מצפה משיח צדיקנו שנבא לזו המדריגה לברר ניצוצות הנ"ל, שזהו סוד הבירור לברר הטוב מן הרע שמלוכב בו על ידי השבירה.

ומדברי רבינו עולה עוד, שהעלאת מדת האהבה אל השי"ת, אינה נצרכת רק בכדי להנצל מן החמדות והתאוות הרעות, אלא זו היא שלימות דרך התשובה ותיקון המידות. ודברים אלו נבארו באריכות בספה"ק פרי הארץ שם על דברי הגמ' (ו"ה יא, ט) 'כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעי', שנאמר (מכה ז, יח) "נושא עון ועובר על פשע" וכו'. וזה לשונו: פירוש 'מעביר על מדותיו' הוא, שלא לעשות כפי התחייבות מדותיו, אבל הוא מעביר ומשנה מדותיו וכו', שהרי מדותיו הראשונים הם עדיין בתקפם וגבורתם וכו', וזהו שאמרו רז"ל 'כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו', שכן בלשון 'מעביר ראשון ראשון' אמרו רז"ל, "ועון עצמו אינו נמחק", מפני היותו עדיין מתחיל להעביר על מדותיו שלא לעשות כמעשיהם, אבל עדיין המדה עצמה לא נמחקה מאתו לשרש אחריה, לכן מדה כנגד מדה מעבירין לו פשעיו והעון אינו נמחק, עד שיגמור תשובתו הרמתה לעקור המדה מעיקרה מלהשתמש בה בגשמיות בלתי לה' לבדו, וזה הנקרא תשובה שלימה באותו פרק באותו מקום וכו', והעון עצמו נמחק מעיקרו.

ומעין זה כתב עוד במקום אחר (פר' כי תשא): שאף כאשר אדם אינו חוטא במעשה, מכל מקום, יתכן ששורש העון אינו נמחק מליבו, ורק אם יזכה להתענג על ה' כאותו התענוג והדיבקות שמשיג בגשמי היותו דבוק אליו וכו', וכן בכל מדה ומדה להתקשר אליו ית' כאותו ההתקשרות שיש לו בגשמי, בזה מתעלים כל מדותיו אליו ית', ושורש העון בעצמו נמחק מלבו, ומתעלים כל ההתקשרות בגשמים.

"וּמִלֵּא הָאֱלֹהִים אֶת לִבְךָ וְאֶת לִבֵּי בָבָא וְיִרְדְּקָה לְאֹהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ" (ל, ו).
כתב רבינו: יִשְׁ לְהַעֲרִי, אַחֲרֵי שֶׁאָמַר לְמַעַלָּה "וְשִׁבְתָּ עַד ה' וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ", מִה מִקוֹמָה לִּמְרָעוֹ "וּמִלֵּא ה' ... אֲכָן, לִפִּי מִה שֶׁפָּרַשְׁתִּי בְּפִרְשִׁתְּ כִּי תְבֹא בְּיָדִי בְּעֵינֵי הַבְּרָכּוֹת בְּיָדִי בְּעֵינֵי הַקְּלָלוֹת שֶׁיֵּשׁ ג' דְּבָרִים כְּלָלִיּוֹת בְּמִצְוֹת ה': א'. הֵיא עֵסֶק הַתּוֹרָה. שְׁנִית, שְׁמִירַת מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. שְׁלִישִׁית, קִיּוּם מִצְוֹת עֲשֵׂה. לָזֶה כִּשְׁבָּא לִמְרָעוֹ תַקְוֹן הַתְּשׁוּבָה סִדֵּר שֶׁלְשָׁתָם ... וּכְנֻגָּד שְׁמִירַת מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה אָמַר "וּמִלֵּא ה' וְגו' אֶת לִבְךָ" וְגו', וְיִדְעֶה כִּי עֵרְלַת הַלֵּב הִיא עֲשׂוֹת רָשָׁע וְאֹהֲבַת הַרָשָׁע שֶׁלֵּבָא שֶׁל אָדָם מְחַמְדָּתוֹ, וּכְנֻגָּדוֹ אָמַר "וּמִלֵּא ה' לְאֹהֲבָה אֶת ה'", פְּרוּשׁ, שֶׁתְּלַבֵּשׁ הָאֹהֲבָה אֶשֶׁר תִּכּוֹן בָּהּ הַתִּקּוֹן בְּרִיאָתָהּ בְּנִיעִימוֹת יְדִידוֹת חֶבֶת אֱלֹהִים. עכ"ל.

בדברי רבינו מבואר, שהדרך למילת ערלת הלב - התחמדה והתאוה לעשיית מעשי רשע - היא על ידי שיעלה את מידת האהבה שיתכן בו הבורא, ויהפוך אותה אל צד הקדושה, להרגיש את נעלימות ידידות חבת השי"ת.

ודברים אלו המה מעיקרי תורת החסידות, שכל המידות וכוחות הנפש ניתנו לאדם כדי שישתמש בהם לקדושה, כמו דאיתא בספה"ק פרי הארץ (פר' כי תבא): "זוה כל האדם, שלא להשתמש במדות לפעולות הגשם, כי לא הקרה ה' לפניו אותה כי אם להזכיר בשם ה' ולהתדבק עמה בשורשה עד אין סוף, כי אחרי ידיעתו שמדות נפשו הם עולמות ואורות עליונים וכו', איך ישתמש עמהם להנאת גשמית וחיי שעה".

וכן איתא בספה"ק מאור עינים בשם מרן

"פלאי החיים"

חידושי גפלאות בעשית של האור החיים הקדוש

נערך על ידי העשפיע
הרה"ג דוד תיקאל שווארץ שליט"א,
עז"ס יד העשפיע, וז"ר עבן פלאי התורה

חידוד א'

אין יתכן, אדם שהשביעו אותו על איזה דבר וענה אמן על השבועה אבל בלבו הוא ביטל את השבועה (ולשיטת רבי עקיבא בשבועות דף כ"ו ע"א - השבועה מבטלת, כיון שצריך שיהא פיו ולבו שווים), אם עשה 'בהיפך' ממה שהשביעו אותו, הוא יענש בעונש יותר חמור מאשר זה שענה אמן וקיבל עליו את השבועה גם בלבו ואחר כך עבר עליו?

מקור לתשובה: אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ פן יש בכנס וגו' שורש פרה ראש ולענה.

חידוד ב'

כתוב במדרש תנחומא (תולדות ז') - שאין הקדוש ברוך הוא מייחד שמו יתברך על החיים, ואף לא על הצדיקים. היכן מצינו שהקדוש ברוך הוא כן מייחד שמו על אנשים חיים?

מקור לתשובה: אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ וה' הוא ההולך לפניך וגו'.

בין כל המשיבים תשובה נכונה לאחת החידות, בפסק 15388556981 או בדוא"ל מכון 'מבאר הפלאות' q222678q@gmail.com יוגרלו:

2 זכויות בסך 100 ₪

2 זכויות בסך 50 ₪

2 זכויות על סט מפואר

מספרי המכון למורשת אור החיים הקדוש.

שימו לב: על כל תשובה נוספת נכנסים להגרלה פעם נוסף.

הודעה חשובה

ההגרלה בין כל המשיבים לחידות של חודש אלול יתקיים בשבוע הבא, ושמות הזוכים והתשובות לחידות - יפורסמו בגיליון הבא ראש השנה תשפ"ז.

בס"ד אנו נמצאים בשלבי עריכת
פרויקט ענק על ספה"ק "אור החיים"
עם הרבה גילויים והוספות נפלאים.

מי שיש בידו איזו הערה, הוספה, קושיא וכדו' בדברי רבינו, מתבקש לשלוח אלינו לזיכוי הרבים, ויפורסמו בעלון ובספר, לפי הענין.

פרטי המכון
כתובת: סוקולוב 9 כניסה ב' ב"ב | פקס: 03-5796398
מייל: torat6398@gmail.com

החיבור שלך לרבינו 'אור החיים' הקדוש זי"ע והפצת תורתו הק'

- שיעורים יומיים קצרים וברורים בספה"ק אור החיים באידיש ובעברית
- הדפסת וחלוקת ספרי האור החיים הק' המסוגלים לשמירה והצלחה
- תפילות והזכרת שמות בציון רבינו הק' ע"י ראש המכון בכל שבוע
- הוצאת והפצת גיליון שבועי במשנת רבינו הקדוש לזיכוי הרבים
- כולל להוראה "כנסת ישראל", כשמו ובדרכו של ישיבת רבינו הק'
- כולל "ליל שיש" ללימוד ספה"ק "אור החיים" על הפרשה

לפרטים והשתתפות במפעלות הקודש בקו מורשת אור החיים: 0733713620

שער התורה

♦ ללמוד ודלמוד ♦

צריך גם ללמוד וגם ללמד:

יד. במצות תלמוד תורה יש שני חלקים, האחד הוא ללמוד בעצמו, והשני הוא ללמד לאחרים, ועל כל אדם מוטל שני החיובים יחד, הן ללמוד והן ללמד (טו).

המלמד לאחרים יזכה להתעלות בכוחות עצמו:

טז. ושכרו של מי שמלמד תורה לאחרים, שלאחר הסתלקותו מן העולם, לא יזדקק לטובת המלאכים שיוליכו אותו לישיבה של מעלה, רק יזכה ללכת בכוחות עצמו, בזכות השתדלותו ללמד לאחרים (טז).

♦ חשוק וחשק ♦

צריך ללמוד מתוך חשק התורה:

טז. צריך האדם ללמוד בחשק גדול [ג], באופן שבעודו לומד, לא יסתפק בזה, ויתאווה בנפשו ללמוד עוד, ודבר זה יוכיח שהוא אוהב את התורה וחפץ בה (יז).

עד שיהיו רגליו מוליכות אותו לבית המדרש:

יז. וכל כך צריך להיות חשקו של האדם אל התורה, עד שימשך מעצמו ללימוד התורה, ויהיו רגליו מוליכות אותו לבית המדרש ללמוד, מרוב אהבה וחשק (יח).

♦ לשימור ולעשות ♦

עיקר הלימוד צריך להיות על מנת לעשות:

י. עיקר עסק התורה צריך להיות, שילמוד על מנת לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הזאת, וזהו הלימוד המובחר ביותר (יא).

גם מי שכבר קיים כל המצות צריך ללמוד:

יא. ומכל מקום אין מצות תלמוד תורה תלויה ועומדת בשמירת המצוות, כי גם מי שכבר שמר וקיים את כל מצוות ה' מחוייב לעסוק בתורה, ואל יאמר האדם שמאחר וכבר קיים את כל המצוות, שוב אינו מחוייב ללמוד, כי מצות תלמוד תורה היא מצוה הנוהגת תמיד (יב).

גם מי שלמד הכל מחוייב לחזור:

יב. ולכן אפילו מי שכבר למד הכל כמה וכמה פעמים, והוא זוכר את כל לימודו, מחוייב הוא לחזור על תלמודו ולהמשיך בתלמודו, כי זאת חוקת התורה, שיהיה האדם עוסק בתורה בכל מצב (יג).

מטרת השכחה היא להגביר החשק:

יג. אמנם כדי שיוכל האדם להתחזק ולהרבות בתלמוד תורה, וכדי שלא יתמעט חשקו ורצונו ללמוד, לכן ברא הקב"ה את מידת השכחה, כדי שעל ידי זה יוקל בעינו ללמוד, גם לאחר שכבר למד כמה פעמים (יד).

מקור השפע

(טו) 'אור החיים' (ויקרא כו, ג): 'עוד ירצה כי צריך האדם בקיום מצות התורה ב' דברים, הא' ללמוד לעצמו, והב' ללמד לאחרים, דכתיב ולמדתם אותם את בניכם, ושננתם וגו'... ללמוד וללמד לשמור ולעשות'.

(טז) 'אור החיים' (ויקרא כו, ג): 'עוד יתבאר על דרך מה שאמרו בפרק השוכר את הפועלים... סימן להכיר כסאו של רבי חיא, בהליכתו מגן עדן של מטה, לישיבה של מעלה, שהיה עולה מעצמו, ולא היה צריך למלאכים להעלותו... באמצעות השתדלות בתורה ללמוד וללמד'.

(יז) 'אור החיים' (שמות טו, כו): '...לרמו להם שיהיה עסק התורה בחשק גדול, שהגם שעודנו לומד יתאוה ללמוד עוד, וזה יגיד שאינו שבע וקץ בלמודו'.

(יח) 'אור החיים' (ויקרא כו, ג): 'עוד ירצה, על דרך שאמרו ז"ל... שהיה דוד חושב לעשות ענינים ורגליו מוליכין אותו מעצמם אל בית המדרש, לרוב החפץ והרצון והרגילות בדבר'.

ציוד השפע

[ב] וכך מעיד רבינו על עצמו בהקדמת ספרו 'חפץ השם': 'דע לך אחי, כי כל מה שלמדתי בחיי, לא היה אלא מאהבת ה' ומחשק התורה'.

עיתון "מורשת" קודש - עטרת
אור החיים לזכות השפוען שיהיה ז"ל
רחל, וכל עשיר

שבת קודש בהלל רבנו הק'

ויצא כחתן לקראת כלה, ויהיה יושב ומשמר
עד שיגיע השבת "לעשותו", פירוש, לקיים
מעשים הצריכים בו.¹

כי תשא לא טו [ד]

יש כח לבני ישראל לקדש שעות מיום חול לקדושת שבת

"ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את
השבת". עוד ירצה באומרו "לעשות את
השבת" כי מה שמוסיף מחול על הקודש
יסכים ה' לקרותו שבת, ונמצא זה האיש
עושה שבת ממש, כי שעות מיום ו' וגם שעות
מיום א' שהם חול - בני ישראל עושים אותם
שבת.²

כי תשא לא טו [ה]

2. מצות 'תוספת שבת' סגולה לזרע של קיימא: מובא
בספרים (סגולות ישראל מערכת ב' אות כ"ח בשם משפט צדק,
ועוד) בשם האריז"ל, שמצות תוספת שבת היא סגולה
לבנים. ולפי דברי רבינו, ירמיהו בהמשך הפסוק (לדחותם,
שבנות) ושמרו בני ישראל - תוספת שבת, זכוי להעמיד
דורות. ויתכן להסביר גם הטעם בזה לפי דברי רבינו, ותוספת
שבת הוי כחתן היוצא לקראת כלה, ובזכות זה זוכה לבנים.
[ויש לפרש: שעל זאת משבח המשוחר בזמן כל מקדש 'דורשי' זה דרע
אברהם אהוב, המאריך בלאת מן השבת וממחרת לבא.]

3. רמז במקרא לשמירת ל"א שעות: יש לדייק בלשון רבינו
שכתב 'שעות' ביום ששי, ו'שעות' ביום ראשון, דהיינו
בערב שבת אין אפשרות מעיקר הדין לקבל תוספת שבת
קודם פלג המנחה שהוא שעה ורביעי קודם צאת הכוכבים,
ובמציאות שבת השיעור הוא זמן כל שהוא [ולת שית השעת
תמיד (ס' ק"ח סק"ה) שמצוה להוסיף שעה ורביעי, אולם המנהג
(שם סק"ה) חולק עליו]. ובפשוטו יש לומר דרבינו כינה
לשעה ורביעי 'שעות', ועל דרך דאיתא במסכת ברכות (ג. ב.)
משכרה ופלגא משמרות קרי ליה, אך יש לומר עוד, דכמות
רבינו דיש להוסיף על פי קבלה ומנהג תוספת ל' חלקים לקבל
השבת מצוות אלו, וגם במציאות שבת להמשיך השבת
לתוך הלילה.

ובבני יששכר (מאמרי שבתות מאמר ב אות ד) כתב: מרן
האריז"ל כתב, אשר תוספת שבת יכולין להוסיף עד ל'א
שעות, היינו מן חצות יום השישי, עד שעה אחת בליל א',
והיינו ל'א שעות, ע"כ. ובכך החיים (פאלאטי ס' ל סעיף ד)
כתב: מי שאינו נזהר בתוספת שבת שתי שעות בביתו,
ושעה אחת בציאתו, שמיע ל' דפונם בשם הו"ה ב"ה,
וגורם פירוד ח"ו. ודבר זה למדות ממה שכתב בספר פרי
בגימטריא עשרים ושבע פעמים הו"ה, והוא נגד עשרים
וארבעה שעות, ושתיים לפני ואחת לאחריו, הרי ד'.

הזכירה וההזמנה לשבת צריך להתחיל מיום ראשון

"זכור את יום השבת לקדשו. ששת ימים
תעבוד ועשית כל מלאכתך. ויום השביעי
שבת לה' אלוהיך". פירוש שיזכרו מיום
ראשון, ולזה הקדים המאמר, כי מן הראוי
היה להקדים ולומר ששת ימים וגו' ואחר כך
יאמר זכור, אלא נתחנן לומר שהזכירה תהיה
מיום ראשון, על דרך אומרו ז"ל (מכילתא) שכל
יום יאמר היום יום א' בשבת וכו', פירוש ובה
יקדשו ולא יטעה בו. גם ירצה, "לקדשו" לשון
הזמנה, על דרך אומרו ז"ל (בצה טז א) מחד
בשבא לשבא.³

יתרו ח

לפני שבת יכין עצמו לקדושת שבת וייצא כחתן לקראת כלה

"ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את
השבת". עוד ירצה על דרך אומרו ז"ל (וימא
פא ב) שצריך להוסיף מחול על הקודש, ולא
לימנע ממלאכה אחר שיגיע ויתנוצץ יום
השבת, אלא צריך להכין עצמו בקדושת שבת,

1. גם בשבת ימי מלאכה 'תעבוד' את השבת: כתב
בספר "ק' אור המאיר (פרשת בחקוקים): מצאתי בכתוב בספר
אור החיים בשם הרמב"ם, 'ששת ימים תעבוד ועשית כל
מלאכתך', ובאר 'ששת ימים' ימי חול 'תעבוד' עבודת
בוראך, אפילו בעשות 'כל מלאכתך' שאי אפשר וזולתם, עם
כל זה 'תעבוד' עממה גם כן עבודת בוראך, עין יום לשונו.
על האור המאיר. ויראה שכוונתו לדברי רבינו כאן, ומפורש
כותב רבינו כל שביעית בכל יום פעולה לכבוד שבת.

[ובאור המאיר שם מאריך בענין זה, ח"ל. ועתה בעזרתנו הרבים פרצו
רוב עולם את משישים, ועינינו רואות כל זמן שאין שוקקים ערין
במשה ומתן וכוונתו מעיני העולם, עומד קצת בקיומו, ויתכן שיצא
לפעול ויבשרו להבאת טורפו ומזונו, פורץ גדרו ואין משאו ומתנו יפה
עם הבריות, וכל שביעיתו שוקקים, ומתביע על דרך לא טוב, ובזו
לא יבשרו והכלים לא ידעו (ע"פ דמיה ח ב), כי הסידי מסוה הבישה
מגד פניהם, ודי שיעקיר התורה נשכח ממנו לעבוד עבודת הבורא
עם מעשיו בחייו, אלא שום עולתה נמצא בו, ואין לאותה בושה
ולחילה, ומי ויתן ויהי לבנה זה לום לירא את השם הנכבד והנורא
(ע"פ דבריה ח ט; ויש כח, נח), לקנות בעצמותו דרכי הישרה ונכונה
לעוסק בתורה ומצות, וגם מזה אל יחיו ידם לעבוד את הבורא ב"ה
עם עבודתו ומעשיהם בחייו נכבד בשם הרמב"ם, וכאשר החכמים
הגדו (אבות פ"ב כ"ב) טוב תורה עם דרך ארץ, כלומר אפילו בדרכי
אציות המורשת, טוב לאדם שידבק נפשו באותיות התורה המלוכס
לשם. ע"כ.]

עיתון הספר "פניני הפנין"
חפץ ה' וסמל השפוען וז"ל
מן ערים שירה, וכל עשיר

פניני הפנין ה'

מחילה

דרך הצדיקים למחול - על כל מה שנוגע להם בלבד

אמר ליה [בר הדיא שהיה פותר חלומות, ולרבה]:
אשתך שכבא. וכו'. אמר, רשע, בדידך קיימא וצערותן
כולי האי, כולו מחילנא לך, בר מברתיה דרב חסדא
[שהיא היתה אשת רבא].

ואומרו רבא 'בכל וכו' חוץ מברתיה דרב חסדא, נראה
כי להיות כי הצדיקים מדרכם למחול ולא להעניש,
לזה אמר כי כל מה שבידי אני מחול, אבל הא מילתא
דברתיה דרב חסדא, אין בידי למחול, שגרם מיתת
אשתו, ואיפשר דהגם שירצה למחול, היא תרצה
לנקום נקם שגרם מיתתה, לזה עבד דינא לאשתו
ונקם נקמתה. וק"ל.¹

ברכות נו, א

הקב"ה רוצה שהצדיק ימחול על עלבונו

כל שחבירו נענש על ידו, אין מכניסין אותו במחיצתו
של הקב"ה. וכו'. אלא מהכא "גם ענוש לצדיק לא
טוב" (משלי יז, כו).

לא אמרין 'אין מכניסין' וכו', אלא דוקא בהיכא
שמענישו הצדיק, דהיינו עיקר העונש בא על יד
הצדיק, זהו שאין ה' ברוך הוא חפץ בו, וחפץ שיהיה
הצדיק מחול על עלבוניו, ויהיה כצאת השמש
בגבורתו. וקל להבין.

שבת קמט, ב

1. באור החיים הקדוש פרשת ואת הברכה (ו, א) כתב: טבע אנשי ידיו הסובב רע,
והגם שידוע הוא הצדיק לסבול אחר היכולת, זה יועיל שלא לשנוא אותם, אבל קורבת
הלב היא מנעת על כל פנים. ע"כ.

2. בספר שפתי חכמים (הש"ס ברומת) כתב בזה: לאורא האין מחול לו על דאמר לו
לעיל 'בנין ובנותין דשטיבן, ועוד, האין יכול למחול על עון כזה שהוא כעין שפיכות
דמים. ויש לומר, ובכלל 'בר מברתיה דרב חסדא' הוה נמי בניה ובנותיה. וזה דאמר ליה
בלשון זה, יש לומר דהכי קאמר, אפילו אי לא היה נשיי, אלא בנתיה דרב חסדא בלבד, גם
כן לא מחילנא לך. ע"כ. ובדקדוקי סופרים שם אכן הובאה גירסה מכתב יד: 'בר מבני
ובנתי ובברתי דרב חסדא'. ובדואר שהיא הגירסה האמיתית. ע"כ.

3. ובאור החיים הקדוש פרשת בהעלותך (א טו): והרעה אשר עליה צעק לבו, היא שאם
יגורוהו ישראל יתחייבו ליה ונמצא שגורמו לו להענישם, גם לזה יחשב תחלואי הנפש
על דרך מאמר (משלי יז) "גם ענוש לצדיק" וגו'.

4. וכמ"ל על פס' ב. בהענישם אינם עולבין וכו' עליהם הכותב אומר ואחובי כצאת
השמש בגבורתו. וראה בערך 'בדיוטת'.

ספרי מכון "מורשת אור החיים הקדוש" בראשות הרה"ג משה שווארץ שליט"א

זמירות לשבת קודש עטרת אור החיים
[גם במסע ל'ט: מנין אור החיים על סדר הזמירות, ופרקים
נרחבים על מנין והלכות וכו' מעיני משה שווארץ]

סידור עם פירוש אור החיים הק'
לחול ולשבת נוסח ספר - ב כרכים.
ונסח ערות המדבר - בכרך אחד.

כתבי אור החיים הקדוש:
גלויות ואגרות מכתביו רבינו ונחמיהו,
עם לקויות ששטת מכתביו למעדי רבינו.

כל הכתוב לחיים:
ילקוט אלפי ביאורים ודעות מפורסות לדורות על ספר
אור החיים ח"ב - ב כרכים. עם מפתחות.

פרי תואר:
על יורה דעה - ח כרכים וסו"א - ח כרכים.
עם ביאורים ודעות, וסדר "מסקי פרי תואר"

פניני ומסקי פנין ח"ו:
אוצר מנין עצה מאמר חסידות אור החיים מוסכמים בקדוש
הפנין על פסקות דעות. עם ביאורים ודעות ופסקים

תהלים עטרת אור החיים:
אוצר פנינים חסידות אור החיים מוסכמים בקדוש
התהלים. עם פסקות ודעות.

נר המעריב:
פרקי חיים ותולדות רבינו אור החיים ח"ו, עם מסכמים
וענינים נדרים. סך שם מכל מפתחות ודעות.

עטרת אור החיים:
ביאור דרך על הקדמות אור החיים. ופרקי מנחם
ובללים לפרסום פסקי אור החיים.

ראשון לציון:
על ש"ס ויהי דעה - ח כרכים. עם ביאורים
והערות, וכרך מיוחד "מסקי ראשון לציון"

להשיג בקו המורשת 0733713620, או בנדרים פלוס קופת "מורשת אור החיים".

או במייל: torat6398@gmail.com הפצה: ש. פרנקל 0534153889

להצטרפות לקבלת הגליון, במייל המערכת: g0774904173@gmail.com

לודמיר

מקושרים לצדיק מאז ועד היום

להפצת משנתו ותורתו הבהירה של
קודש הקדשים רבי שלמה מקארלין ז"ע
סיפורים ותולדותיו, ותולדות זרעו אחריו

שבוע של חיים

מתורתו של רבינו ותלמידיו הק'

פרשת נצבים וילך

אתם נצבים היום (כט, ט).

אמר הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זצ"ל, רצה לומר כי 'דובר שקרים לא יכון לנגד עיני', אבל הדור הזה היו אנשי אמת, זה שכתוב "אתם" אותיות "אמת" - נצבים.

(אמרי קדוש - סטרעליסק)

ושובת עד ה' אליהם... ושב וגו' (ל)
 ושב ה' אליהם (ז). אמר הה"ק ר' אורי שמרובסק
 (פנהדרק ציו"ע) אם לא עשו ישראל
 תשובה, הקדוש ברוך הוא מעמיד
 מלך כימ'ק ויהיו מוכרחים
 לתשוב. זה שמאר וישוב, ר"ל יהיו לו
 שני דרכים, או תשוב בעצמן ברצון
 והטוב והיח' עד ה' אליהם שעדי' אינו
 מעורר עליהם גמור, ואם לא תרצה
 לשוב בעצמך - שמתאמר ח"ו אבדה
 מקצותינו אחר שאין לנו השגה לשוב
 לעצמנו. ולאת רש' ה' אליהם
 יחברו יכריחו ושב.

(נצח)

ללא אוכל עוד לצאת ולבוא (לא, ב).
אמר הה"ק ר' אורי מסטרליסק
צ"ל, ר"ל כי הנשמה באה לעולם
שלא תאכל בהמא דסכסוף, וכשנא
לעולם העליון ומתעדת שם, ושכרצין
להולוכה למדרגה ברוהו יתיר בהכרח
שאינה ראויה, ואז נתן לה כל בנתנה ה'
גם כל בהמא דסכסוף, בהכרח שתבוא
לעולם, היינו יושנא מבתר יחיד'
(משל טו, כז), שעל ידי מה שהשמה
שונאת מתנות להתפרנס בהבם, על כן
מסרחת לבוא להיות בזה העולם, אבל
משהלך מה שהיה בזה העולם זכה,
בכ"ז נבראו בעולם ומשה זכה כלולס
(בגמ' יאנא דכולס יננוש חסר
ואתח), נמצא דאי לא היה צריך לבוא
לזה העולם, כי בזה העולם דאי אי
אפלו להשיג יתר.

(iv)

אורו הקדוש

**שאלות ותשובות בחיי היום יום
במשנת רבינו הקדוש**

שאלה

ראיתי שבעולות האחרונים אתם עוסקים בענייני חודש אלו, והייתי רוצה להעלות שאלה שמציקה לי מאוד בימים אלו.

גם אני, כמו רבים, מנסה לנצל את הימים הללו לטוב בתשובה, לתקן את מה שמקלקלתי ולקבל על עצמי בקלות טובות הלב – בציפור, לעשות תשובה כמו כמי שצריך.

אבל שכשנני מתחיל להתבונן במעשיי, אני פשוט נבהל: אני יראה מה עיני הן פגמים וחטאים, ואניני מבין איך בכלל אצלי לתקן את כל מה שקלקלתי.

ממערב כך, כפי שגני, אצמי מכיר את עצמי ואת החולשות שלי, קשה לי להאמין שהחטאה או הקבלות שאקבל על עובדי עכשיו ישיארו כדבר רגיל במחשבה ויחיוני ממד לאורך זמן, איך אדוך כמניני, שעומד מוצף עם כל כך הרבה חטאים ופגמים, יכול להחליף בתקלימי תשובה שיחיוני ממד לאורך זמן?

תשובה:

כשקוראים את שאלתך, קשה שלא להודות איתך. השאלה שהנחת מעלה אינה שייכת רק לך - זוהי השאלה הנוגעת לרבים, וכל אחד מהמתבונן בעצמו נתקל בה. הלא מי יכול לומר 'זיכיתי בלבי' מיהו? השיכול להעיד על עצמו שלא פגע ולא מעד מעולם? דווקא מושג כך, הניסיון לתקן כל פגע ופגם בנפרד נראה כמשוגע בלתי אפשרי.

כדי לדעת את הדרך הנכונה והסלולה, ולהבין איך
יניגשים למלאכה עצומה כזו בלי להישבר, כדאי
להתבונן במשל קטן:

ממשיך באדם ששם לב יום אחד שהברז במטבח מוציא מים עכורים ומלוכלכים. הוא לא התעצל: פירק את הברז, ניקה את הפילטר, הבריק את הצינור והחזיר הכל למקום, מתוך תקווה שהמים יחזרו להיות זכים. אך כשצצה למזוג כוס מים - שוב זרם לכלוך. הוא פירק וניקה שוב ושוב.

יותר מזה: כשהלך לבדוק את הברז הנוסף בבית ואת הברז בחצר, גילה לתדהמתו שגם מהם זורמים מים עכורים. הוא החל לרוץ מברז לברז, לשפשף ולנקות כל צינור בנפרד, אך שום דבר לא עזר.

כאשר מים עכורים יוצאים מכל ברזי הבית, זוהי הוכחה מובהקת לכך שהלכלוך מגיע מן הצינור הראשי של המערכת. כל עוד לא ינקו את המקור הראשי - שום קרצוף של ברז יחיד לא יועיל. אך ברגע שיתרו את הברז הראשי - ממילא ירמו מים ברגע בכל ברזי הבית.

כאשר אנחנו מנסים לעשות תשובה, אנחנו נופלים לא פעם בדיוק לאותה מלכודת: אנחנו מנסים לטפל בכל 'ברו' בנפרד - בכל חטא, בכל פגם ובכל דיבור לא טוב. וכשאנחנו רואים את כמות הלכוד הזורמת מכל הברזים, אנחנו מתייאשים ומרגישים שאין לנו סיכוי.

למסירת שאלות, הערות או הארות למדור זה, ניתן לפנות לקו לודמיר: 02-301-1122-22 שלוחה 99
או לדואר אלקטרוני: A023011122@gmail.com בחירת השאלות לפרסום נעשית על פי שיקול דעתם הבלעדי
של חברי המערכת. איזו המערכת מתחייבת לבחור או להשיב לכל שאלה שנשלחה.

הגאווה"צ רבי מרדכי קלפפיש
זצ"ל מווארשא ההסכמתו על
ספר שמע שלמה:

**"זכות קדושת תורתו יעמוד
להקונים
להשפיע עליהם שפע ברכה
והצלחה כנפשם:**

דברים שנחרטו
על גווילי אש

האֹהֶב לְכָל יִשְׂרָאֵל וּבִפְרֹט
לְהוֹצִיִּים עֲבוֹדַת הַמִּזְבֵּחַ עַל יְדֵי

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע
 ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁכַּח
 אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתֶיךָ

שיחה מרוממת במיוחד עבור גליון 'לודמיר'
עם הגה"צ רבי אהרן שפירא שליט"א - רב פרדס כץ בנייברק, נכד רבינו השרף זי"ע

יסודותיו הקדושים של רבינו בעל ההילולא זי"ע והלימוד מדרכיו הקדושות למעשה

מסופר שהגאון רבי מרדכי זיסקינד כתב מכתב לסטרליסקער, וכתב שם, בין יתר התארים: 'הגאון'. ותמה על זה רבינו השרף. והסביר רבי מרדכי ואמר שכל אחד הוא גאון בתחומו ובנושא שלו, וכדרך שצמינו ששמואל היה מופלג בדיני ממונות ואילו רב היה מופלג באיסור דהיתר, ולכן 'הלכתא כרב באיסורי וכשמואל בדיני'. השרף הוא גאון ביראת ה', באהבת ה' ובאהבת ישראל!
 [ובאמת זה קצת פלא, כי ידוע שהשרף, לצד עבודת התפילה הגדולה שלו ואהבת ישראל, היה גאון הגאונים בתורה. והעידו תלמידיו שלמד הלכות מליה אף פעמים, בלא גוזמא, והיו לו דברי הרמב"ם ונו"כ שגורים על לשונו בעל פה].
 על ציון קודשו נחרט 'רבי' השב"מ מעוין. ואכן, אהבתו לכל יהודי הקיפה את כל ענייניו, ברוחניות ובגשמיות, ודאג לכל מחסורו.

עבודת האמת

מסופר כי רבינו השרף נסע במשך שנים ארוכות להסתופף בצל הצדיקים, ובראשם בצילו של רבי שלמה מקארלין. ובהיות שנעדר זמן רב מביתו, טענו לו כי הלא התחייב בכתובה לזון ולפרנס, ומדוע אשתו הרבינית צריכה לעמול על כך.
 ענה רבינו השרף: הלא כתב 'כמנהג גוברין יהודאין דניזין ומפרנסין ומכלכלין ומסוברין ומכסין כי נשיתון בקושטא'. 'קושטא' פירושו 'אמת', ובשביל לדעת מהי האמת, לכן נוסע אני אל הצדיקים.

וברב אלו, 'מי הרחמים והרחוק, הזמן גרמא והעת כשרה להתחזק בעבודת התפילה, להוסיף עוד חיות והתלהבות ועוד כוונה, להיזקק בדרכו וללמוד מעבודת התפילה של רבינו השרף, לעמוד ולהתפלל בקול ובכוונה. אמנם לבחינה גבוהה זו של 'ארבעה פנים לאחד', שראו אצל השרף - זה בוודאי לא שייך אלינו, אבל כל אחד יכול לקחת מן להוסיף ולהתחזק בתפילתו, כל אחד לפום דרכו ולפי דרגתו.

אפילו כלשהוא

דבר נחוץ ביותר לדורנו הוא יסוד גדול שלמדנו רבינו השרף. רבים דורשים מעצמם גדולות ונצורות, דרגות גבוהות מאוד, ורבים מצפים להגיע לשלמות. רבינו השרף, אך שדרש וטבע לעבוד ולעמול, והגם שהיה השרף הגדול בעבודתו הנוראה והמבהילה - בכל זאת גילה יסוד גדול, על דרך לשון המשנה: 'מעלה עשן כלשהוא' - אפילו כל דבר קטן הוא חשוב מאוד ומקובל במשימים. יהיה צריך לדעת שכל 'כלשהוא' מעלה גם הוא 'עשן' לרחי ניחוח!

ובפרט בימינו, אשר הורים ומחנכים מצפים מילדיהם להגיע להצלחות ולשלמות. על כך מלמדנו רבינו הקדוש, שהגם שאין להסתפק במועט, אבל חובה לדעת שכל פעולה קטנה נחשבת אף היא לאין ערוך.

אין זה ואחר בעלמא. זהו יסוד גדול שצריך להחזיר ללב ולהתעלות בו יותר ויותר. צדיקים אמרו שליהודי צריך שיהיו באמתחתו שני שעונים: שעון אחד לראות בו שכבר מאד מאוחר, והשני לראות בו שעדיין לא מאוחר...

וידוע עם זאת, יש אמרה מרבינו: 'ברוך שאמר והיה העולם' - ברכה כזו שביכולתה לברוא עולמות - על זה יאמר 'ברוך הוא'. הרי לנו שרבינו השרף דרש לעמול להגיע לעבודה הגבוהה ביותר, אך בד בבד עם זה הוא מלמדנו שלא להתייאש, וכל פעולה ועבודה קטנה נחשבת לאין ערוך!

ועל פי אמרה זו של רבינו השרף, ובצירוף אהבתו הגדולה לכל בר ישראל, יובן היטב מעשה נורא שאירע זמן מועט לפני הסתלקותו. רבינו גילה כי בבית דין של מעלה יושב צדיק גדול ונורא המחמיר בדינים של המתייצבים לפניו, ומן השמיים רוצים להביא איין דבר במקומו, שיפסוק לטובה. ורמז רבינו כי הוא זה אשר יעלה השמימא והיה הידין לטובה על ישראל. והדברים מתיישבים עם אהבתו הגדולה לישראל, ועם יסודו הגדול של 'מעלה עשן כלשהוא'.

צידוד

יהודים הם ממתינים ומצפים לישועות גדולות ברוחניות ובגשמיות. בוודאי שאפשר לפעול לישועות גדולות בזכותו הגדולה של רבינו. וכבר אמר תלמידו הגדול, השר שלום בעלזא: **'מימות אחיה השילוני לא היה אדם שיכיר בנשמות ישראל כמו רבי אורי קדוש מסטרליסק'**.

ועצה טובה לחפצים להיושע בכל מילי דמיטב, כפי הידוע מספ"ק, היא לעסוק בספרו של הצדיק וליקח לאור דרכו, לנסות לבצע את דבריו הלכה למעשה. בכך נעשה האדם לתלמידו של הצדיק, והצדיק הרי דואג לתלמידיו שיהיו להם כל צוריהם... חזקו ותחזקו. ניקח לנו מאור עבודתו הגדולה של רבינו השרף זי"ע, לעלות ולהתעלות. פעמים שאנו שקועים בעבודת האישיות שלנו, בתפילה ובלימוד, והשרף מסטרליסק מלמדנו שלא לשכוח את זהות: לאהוב כל יהודי ולסיע לו בכל מה שאפשר, הן ברוחניות והן בגשמיות. ובטו"ר ניגשים לעבודת התפילה בלבט אש - עליו להתכוון אליה כראוי בקבילת 'ואהבת לרעך כמוך', ובד בבד להתחזק בעבודת התפילה עצמה, בהתלהבות ובאש קודש.

זכות תגן עליו ועל כל ישראל, אמן.
 (ניתן לשמוע את השיחה במלואה בקו לודמיר 02-3011122, שלוחה 1)

עמוד התפילה

מסופר על הרבי ר' זושא מאניפול, שפעם אחת היה רצון קודשו להסתגר בחדרו ביחודיות ובאין מפריע, והורה למשמשו ואמר: 'תראה לא להכניס שום אדם לחדרי'. והנה הגיע רבינו הקדוש רבי אורי מסטרליסק, ולא הניחו המשמש להכנס. לאחר שנודע לרבי זושא מכך, גער בגבאי ואמר לו:

"אמרתי לך לא להכניס שום אדם אצלי, אבל לא אמרתי לך שלא להכניס אלי שרף! רבי אורי מסטרליסק, הוא אינו אדם אלא שרף!"...

דבר נדיר ביותר היה בימינו של רבינו הקדוש רבי אורי - לכנות אדם בשם 'שרף'. לא זו בלבד, אלא שאפילו בחיינו כוונה הנורא והמבהיל הזה. כמה וכמה טעמים והסברים ניתנו לתואר שניתן לרבינו. אחד מהם, על שום שפעם אחת ראו, בשעה שעמד בתפילתו, שפניו הקדושות נראו גם לאחוריו, בבחינת 'ארבעה פנים לאחד'. אך בפשטות נקרא בשם 'שרף' על שם עבודת התפילה הנוראה שלו, כשרף עליון ממש, בלבט אש קודש, בקול רעש גדול ובמסירות נפש.

ידוע שרבינו השרף נסע מתחילה אל כמה מצדיקי הדור, ובהם: הרבי ר' אלימלך מליזענסק, רבי פינחס מקוריץ ועוד. אולם לבסוף קיבל על עצמו כרבו המובהק את רבי שלמה מקארלין, וממנו לקח את עבודת התפילה הנוראה שלו. "כאחד משרפי אש", כך כתב על רבינו הקדוש בספ"ק 'שומר אמונים' - "כל היום וכל הלילה מפחד מגדול בוראו, והיה נשמע קול תפילתו..."

ובימים אלו, 'מי הרחמים והרחוק, הזמן גרמא והעת כשרה להתחזק בעבודת התפילה, להוסיף עוד חיות והתלהבות ועוד כוונה, להיזקק בדרכו וללמוד מעבודת התפילה של רבינו השרף, לעמוד ולהתפלל בקול ובכוונה. אמנם לבחינה גבוהה זו של 'ארבעה פנים לאחד', שראו אצל השרף - זה בוודאי לא שייך אלינו, אבל כל אחד יכול לקחת מן להוסיף ולהתחזק בתפילתו, כל אחד לפום דרכו ולפי דרגתו.

מסופר כי בכל יום, לפני לכתו של רבינו השרף לתפילתו, היה נפרד מכל בני ביתו, מחשש שמא מרוב הדבקות והעמל הגדול בתפילתו עלול הוא לעזוב את העולם. וגם היה אומר להם בשעה זו, שכיוון שאינו בטוח שישבו אליהם לחיים ולשלום אחר עבודת התפילה, היה מודיע להם כי הכתיבים מנומנים בתבה אצלו אינם חידושים משלו, אלא דברים שקיבל מפי רבו הקדוש רבי שלמה קארלינער...

עדות נוראה על עבודת התפילה מסטרליסק

אספר עדות נפלאה ששמעתי, הממחישה לנו את עבודת התפילה הגדולה והאיומה של רבינו השרף הקדוש. אך תחילה נקדים מעשה שהיה.

פעם אחת ישב השרף בביתו עם בני המשפחה, ולפתע קרא ואמר: "ס'גלוסט זין מיר א טאנץ - נפשי חשקה לרקוד לפני ה'!"

והיתה שם באותה שעה נכדתו הקטנה ברקליה, כך חתנו רבי איציקל מסטרליסק, שהייתה ילדה פשוטה. יצאה הילדה לנער לנער השרף, והושיטה לו ידה, והחל לרקוד עימה בדבקות גדולה דקות ארוכות. כשהסתיים הריקוד, ברכה השרף מעומק ליבו שהלח:

"כיוון שהסתה לי קורת רוח ושמחה עצומה, כך ישמח אותך הקב"ה בחמישה בנים שיאירו את העולם, כנגד חמישה חומשי תורה..."

רבינו הקדוש השרף נישא בחייו שני לבת הרד"ק רבי יעקב קאפיל חסיד. לבתה של הרבנית נולד בן של רבינו השרף צבי הירש לנדמן. ויהי היום, כשהגיעו נכדת רבינו מרת רבקה והבחור צבי הירש לנדמן לפרקם - נישאו בשעה טובה ומוצלחת, והתקיימה בהם ברכת רבינו, ונולדו להם חמישה בנים צדיקים ענקי עולם, שהשאינו חיבורים לקיים ונפלאים.

אחד מחמשת חומשי התורה היה הצדיק רבי אורי לנדמן מסטרליסק [שכמדומה היה הראשון שנקרא ע"ש רבינו השרף], גדול וגאון נפלא שהותיר כתבים רבים אין מספר. לפני כמה שנים סיפר לי בן בנו של רבי אורי לנדמן מסטרליסק, שהתגורר בעיר נטניה, ששמע מאחותו הגדולה, שעוד זכתה להכיר את הסב. וסיפרה לו איך שהייתה בביתו ושמעה אותו קורא קריאת שמע שעל המיטה בקול רעש גדול, בשאגת ארי, וזאת המקובל בקרב האש מסטרליסק. והיא שכבה במיטה, ומרוב התבצרה והקול הגדול התחילה להזדעזע ולרעוד, ונשמט מידי התפוח ארצה...

אוהבן של ישראל

אמר הרד"ק מטשורטקוב בהאי לישנא (הובא בספר 'דברי דוד'):

"ליבי יוצא מקנאה על גדול אוהב ישראל שהיה לשרף מסטרליסק..."
 ואף שהיה רבינו שרף נורא הבעור באש - כל זאת אמר מצא את אהבתו הגדולה בכל ליבו ונפשו אל כל בר ישראל. מסופר כי פעם ראה יהודי עוסק בחטא ר"ל, ואנפיק בלם פיו ולי העיר לו על כך, וזאת מגדול אהבתו לאותו יהודי.

ויחזק לומר שמידה גבוהה זו של אהבת ישראל של רבינו השרף באה ידיקא מכוח עבודת תפילתו הנוראה. שהרי לפני התפילה אנו אומרים 'הריני מקבל עלי מצוות ואהבת לרעך כמוך'. אפשר שכפי רום עבודת התפילה של השרף, כך היה גם גדל הכנותו אליה, ובכללה העובדה של 'ואהבת לרעך כמוך'.

בקהדושתו של אהרן

מֶרֶן הַרְהָ"ק מֵהַר"א מִבְּעֶלְזָא זִיעַ"א

ימי הרחמים והסליחות

להם, ואילו הבריתים אומרים כי הם שייך להם, אבל יוס'לע של(הבעל תפילה) אומר 'אשר לו הם (הוא עשהה)... כשאת הפסוק קרא מרן זי"ע בתשעה מיוחדת בנוסח התפלה של הימים הנוראים.

במוצאי יום מנוחה

אמר הרה"ק מטערעליס זי"ע, כי הכתיבה והחתימה של ראש השנה ויום הכיפורים הקדוש, הוא מתחיל מיום א' של סליחות.

*ססה, (אמרי קדוש השלם)

כידוע, היום הראשון של סליחות - די ערשטער טאג סליחות - תפס מקום חשוב וראשון במעלה בחצר הקדוש בעלזא.

כ"ק מרן מהר"ד זי"ע פירט פעם את שלושת הזמנים המיוחדים שנקבעו בחצרות הקדוש לימי התעוררות רבתי בתקופה זו של הימים הנוראים בנוסף לראש השנה ויום הכיפורים.

וכן היה מונה:

בחצר הקדוש טשערנאביל נקבע יום ערב ראש חודש אלול, בחצר הקדוש צאנז נקבע יום "ג' מדות", ואילו בחצר קדשנו בעלזא נקבע יום א' דסליחות ליום ההתעוררות הגדול.

זוחלים ורועדים

מיום בואך

בפרוס הימים נוראים של שנת תש"ד, הגיעה משלחת של ראש ונכבדי הקהל בעיר פעסט לביקור אצל כ"ק מרן מהר"א זי"ע, בכדי לתאם ולתכנן כראוי את סדרי ומקומות התפלה בימים הנוראים.

עם סיום הביקור, טרם יציאתם מן הקדוש, נענה אחד מראשי המשלחת - 'ראש הקהל' הרבני הרה"ג ר' פינחס דוד פרוידוויגער ז"ל - ואמר: "אבקש מהרבי לומר לנו מה הנפקא-מינה שראו בבעלזא בין ה'הייליגע טעג' לשאר כל ימות השנה".

תחב מרן את ידיו הקדושות באבנטו, והשיב בהתלהבות: "ביים טאטש זי"ע (=כ"ק מרן מהר"ד זי"ע), 'שבת מברכים' אינדערפרי האט מען געדארפט צולייגן נאך א קאלדרע, און 'שבת סליחות' האט מען געדארפט צולייגן נאך א וואריס פלאש..." (=אצל כ"ק אבי זי"ע, 'שבת מברכים' אלול' בבוקר היו צריכים להוסיף לו שמיכה נוספת, ואילו מ'שבת סליחות' אדילן הוצרכו להוסיף לו אף בקבוק-חימום).

*

בספר "אלף כתב" מביא כמה ממנהגי כ"ק מרן מהר"א זי"ע בתקופת הימים הנוראים - כפי שהגיעו לאוזניו בשנת תרצ"ה, ביניהם:

"בליל א' דסליחות, כמו ב"א בלילה, בא אליו המשמש דקהילה עם מקלו בידו, ואומר אליו בזה הלשון: 'רבי אהרן בעדארפט תשובה צוא טוה' (=רבי), אתם צריכים לשוב בתשובה, וכל עצמותי יאחזומו רע..."

"הוגד לי [בשנת תרצ"ה] איזה מנהגים מהנהג' דבעלזא [מורא] שליט"א, וראיתי כי טוב לציינם... ביום א' סליחות גומרים בבי מדרשא

"עשה למען יונקי שדים שלא

חטאו"

בשנות ילדותו של כ"ק מרן מהר"א זי"ע מינה זקנו כ"ק מרן מהר"א זי"ע את החסיד רבי אבנר זי"ל שישמש כ'מלמד' של נכדו הצעיר ילימים. אולם, לא חלפו ימים רבים ור' אבנר חזר אל מרן מהר"א זי"ע ובקשתו בפיו שיפטר מללמוד עם הילד.

הטעם ר' אבנר את בקשתו, שזאת מאחר והוא שומע לא אחת 'תורות' ופירושים נפלאים מפי הינוקא, ובשל כך נדמה לו כי אולי בגלגול הקודם היה הוא אחד מגדולי הצדיקים, וכיון שכך הוא מתיירא ללמוד עמו.

כשמעו את הדבר, הורה מרן מהר"א זי"ע לנכדו הקט שמשהיו והלאה ימנע מלומר 'תורות', ור' אבנר המשיך ללמוד עמו כמימים ימימה.

'באלו פנים נשפוך שיחים' - במאור פנים של שבת

כ"ק מרן זי"ע דבר בקדשו טעם למנהג אשכנז שמתחילים לומר סליחות ביום א' בשבוע - ממחרת השבת, ולא ביום מסוים בחדש, ואמר כי בפתחה של הסליחות אנו אומרים: "אך נפתח פה לפניך דר מותחם באלו פנים נשפוך שיחים", כי אין אנו יודעים אך נישא פנים לגשת לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ולשפוך תחנונינו לפניו, והלא ח"ו נעזי לפנינו לפני כסא כבודו לבקש רחמים מלפניו לפני יום הגדול והנורא בעוד שאנו עדיין מלוכלכים בעונות רח"ל, ואך אנו יכולים להתארת פנינו ולבקש סליחה מלפניו.

הנהגה איתא במדרש (ב"ר יא ב) כי בשבת קודש ברכו הקב"ה לאדם באור פנים, והיינו, שבשבת קודש נבחר האדם באור פנים ופניו מאירה מקדושת השבת, ועל כן אם אין אנו יכולים לעשות איזה הנאה מפני מיעוט שכלנו, ואין אנו יודעים "אך נפתח פה לפני דר מותחם", על כל פנים "באלו פנים" כאשר בעוד קדושת שבת נראה על הפנים שלנו - 'נשפוך שיחים', ועל כן 'במוצאי מנוחה קדמנך תחילה', היינו בקדושת השבת אנו עומדים לבקש רחמים מלפניו באור הפנים של שבת נשפוך שיחים, ועל ידי זה על רחמי אנו בטוחים.

בהגיע ימי הסליחות פנה ר' אבנר ושאל את הילד: "אמרו נא לי מה חידשת היום", ניסה הילד להתחק למענות, שכן הוא מצווה ועושה מפי זקנו הקדוש שלא לומר ולגלות את חידושי. אולם, משהרהבה המלמד להפציר בו, נעתר ואמר: "הנה, אנו אומרים בסליחות 'עשה למען יונקי שדים שלא חטאו, עשה למען גמולי חלב שלא פשעו'. ולכאורה יש להבין מדוע מבקשים אנו שהקב"ה יעשה לנו בזכות העוללים הרכים, הרי בינקותם עדיין אין להם כל זכות בידם שכן אין להם בחירה.

"אלא מאי" - ביאר הילד - "הכוונה היא אפוא לבעלי התשובה שהיו שקועים בעוונותיהם עד צוואר ושבו בתשובה, שבעת שהם שבים מדרךם הרעה וזונתים את מעשיהם הרי הם נחשבים כתינוק בן יומם, שהם בעלי בחירה הם - ובכל זאת נמנעים מלחטאו..."

נדהם המלמד מדבריו הנכוחים והמפלאים של הילד הקטן, ומיהר לחזור על דבריו בפני זקנו מרן מהר"א זי"ע. כאשר שמע מרן זי"ע את הדברים, קרא מרן שוב לילד - מרן מהר"א זי"ע - והזהירו במשנה תוקף שלא יחזרו שוב על חידושי, ואכן מני אז והלאה נמנע כליל מכך.

"אשר לו הים והוא עשהו"

בעת מלחמת העולם הראשונה, בה נלחמו המדינות - בין היתר - על השליטה בחלקים מסוימים בים, התבטא פעם כ"ק מרן מהר"א זי"ע ואמר: "די טערקן זאגן אז די ים איז זייערס, די ענגלענדער זאגן אז די ים איז זייערס, אבער מיין יוס'לע זאגט 'אשר לו הים והוא עשהו'!" (=הטורקים אומרים שהים שייך

רוממות ימי הסליחות

בעיצומם של ימי הסליחות הגיע פעם אל כ"ק מרן מהר"ד זי"ע הרה"ג רבי אלטר חיים לווינון זצ"ל, שהתעסק בכתיבת תקנות לקראת אסיפת הרבנים בענייני 'פרצות הדת ותיקון העצירות', ברצותו להציג בפני מרן זי"ע את התקנות שגייש, לראות הטובים הם בעיני מרן ולקבל את חוות דעת קדשו בענין.

מה גדלה תמיהתו ופליאתו, כאשר נוכח לראות שהגבאים ואנשי הבית אינם מגיחים לו להיכנס אל הקדוש. "הרי מרן מבעלזא היה הראשון מבין גדולי ישראל שעורר אותי לעסוק בענין חשוב זה, ולקבץ יחדיו את רבני ישראל לאסיפת הרבנים, ואך יתכן שאין נותנים לי להיכנס אליו להציע בפניו את הדברים" הרהר.

בצר לו, הלך רבי אלטר חיים ותניה את דבריו בפני בנו הגדול של מרן זי"ע, ה"ה כ"ק מרן מהר"א זי"ע.

נענה מרן מהר"א זי"ע וביאר את טעם הדבר מדוע אין מכניסים אותו אל הקדוש - חרף חסוקו בעניינים העומדים ברום של עולם, וזאת לפי שבימים קדושים אלו מתפלל אביו מרן זי"ע עבור כלל ישראל וממליץ טוב בעדם, ולפיכך אינו רוצה שיוכירו לפניו בימים אלו את פראות הדור. הוסיף מרן מהר"א ואמר, שגם מכתבים העוסקים בעניינים מכונן דא - המגיעים אל אביו הקדוש בתקופה זו, מוצנעים עד לאחר חג הסוכות, ורק אז נמסרים המה לפניו.

להראות לך עד כמה גדלו ושגבו ימי הסליחות, עד שבימים אלו לא התעסקו רבותינו הקדושים אפילו בענייני תיקון פראות הדת, בכדי שהדבר לא יפגע חלילה בעבודת הקדוש של לימוד זכות ומליצת יושר על עם ישראל.

עורי צפון ובואי תימן...

בתקופה שמשכן קדשו של כ"ק מרן מהר"א זי"ע היה בשכונת בתי ווארשא בירושלים ת", סמוך לשכונת התימנים, הוזמן שמול חלונות חדרו של מרן הפונה לרחוב מאה שערים, שכן בית המדרש של אהרן בני ישראל יוצאי תימן, וחלונות בית המדרש היו בדיוק קרוב לחלונות חדר קדשו.

באחד הלילות של חודש אלול אירע פעם שהשעה התאחרה עד מאוד, ומרן זי"ע עדיין לא פנה לנחם מעבודת קדשו, וברקע כבר החל להישמע קול תפלתם של התימנים שפתחו באמירת הסליחות בעניניה המיוחדת המקובלת אצלם מדרו דור, וכמנהגם לומר סליחות מתחילת חודש אלול.

כאשר שמע הגבאי הנ"ח ר' הלל וינד ז"ל את קול תפלתם, פנה תיכף לסגור את החלון, באמרו למרן שהשעה כבר מאוחרת מאוד 'און מידארף מאכן נאכט' (=צריך לעשות לילה, כלומר: הגיעה השעה ללכת לנחם מעבודת היום).

נענה מרן זי"ע ואמר: "לא, לא, עס דערמאנט דאס קול פון די לוויים אין בית המקדש" (=עזוב, עזוב. קול בית המקדש מזכיר את קולם של הלוויים בבית המקדש).

כל חמשה ספרי תהלים, והוא בעצמו החזן לפני העמוד לזה. ובכל יום מימי הסליחות גומרים ספר אחד דתהלים. יש לו שמש היושב אצלו באלו הלילות מחודש אלו ואילך, אשר יש לו פקודה חזקה ממנו, שאחר כל שינה של חמש מינוטען וכדומה, צריך להקיצו.

(אלף כתב אות תרמ"ה)
כן מספרים המשמשים בקודש אצל כ"ק מרן מהר"א ז"ע, כי במוצאי שבת סליחות, טרם פרש מרן ז"ע למנוחת הלילה, ביקש מן המשכ"ב שיעיר אותו לאמירת הסליחות, כי המנהג להעיר לסליחות בהגיע העת, היה המשכ"ב דופק על דלת החדר מבחוץ, ומרן היה עונה מיד לקריאתו.

*

ביום א' דסליחות שנת תרפ"ו, השנה האחרונה לחייו של כ"ק מרן מהר"ד ז"ע, הלך מרן ז"ע לבית הכנסת לאמירת הסליחות בשעה מאוחרת, כאשר כבר האיר היום. כיון שהשמש כבר יצא על הארץ, לא לקח השמש - הרה"ח ר' חנמן הערש צינגער ז"ל - את הלאמטערנע' בידו כבשאר השנים, מתוך מחשבה שהפעם אין צריך להאיר עם העששית.

אולם, טרם יציאתו מן הבית שאל מרן ז"ע את ר' חנמן הערש האם הביא עמו את הלאמטערנע, ומשנענה בשלילה הורה לו מרן לסיוב על עקבותיו להביא את העששית כנהוג, ורק משהביא את הלאמטערנע' המשיך מרן בדרכו לבית הכנסת לאמירת הסליחות.

סיפור דומה התרחש אף בצל קדשו של כ"ק מרן מהר"א ז"ע בשנת תש"ט בליל אביב, כאשר מרן ז"ע כבר יצא לדרכו לאמירת הסליחות, ולפתע עצר מרן על עומדו וקרא בפליאה: "אף אבנו מזכיר! הלא בבעלזא היה המנהג להכנס לאמירת הסליחות עם 'שליפ' (=מעיל פרווה)!"

חזר מרן ז"ע לחדרו ופשט את הרעזוואלקע, וחרף החום הכבד ששרר על פני הארץ התאדר ב'שליפ', וכן נכנס לאמירת הסליחות.

*

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א: פעם אחת, בעת שהלך כ"ק דודי ז"ל (מרן מהר"א ז"ע) לאמירת הסליחות ביום א' דסליחות, שאל אותי האם הבאתי עמי את הצעיף. הדבר היה בעיני פלא באותה עת, שהרי דודי ז"ל נכנס לאמירת הסליחות באמצע היום כשהתחמם כבר וזחה על פני הארץ, ובאותה שעה לא היו זקוקים ללבוש צעיף כלל. ברם, לאחר שהתבוננתי היטב בדבר עלה במחשבותי, שכונות קדשו היתה, כי היות וזמן אמירת הסליחות הנהוג מבעלזא הינו לפנות בוקר, בשעה שמתנשבת בחוצות רוח קריה, על כן שאל אם התעטפת בצעיף...

*

כ"ק מרן מהר"א ז"ע סח פעם, שפעם אם בעת אמירת הסליחות כבר מאיר היום, בכל זאת שפיר ניתן לומר "בועקם בעור ליל" (פזמון "במוצאי מנוחה" ליום א' סליחות), היות ורבים משלומי אמנוי ישראל אכן אמרו את הסליחות וזעקו אל ה' במעוד ליל.

אמירת תהלים ביום א' דסליחות

בכתבי כ"ק מהר"ם מפבילגוריא ז"ע מובא מה ששמע מפי קדשו של אחיו כ"ק מרן מהר"א ז"ע, שמקורו של מנהג אמירת תהלים ביום א' דסליחות נעוץ במנהג עתיק ששרר בעיר בעלזא בשנים קדמוניות, עוד בטרם עלות כ"ק מרן מהר"ש ז"ע לכהן פאר כאב"ד ק"ק בעלזא.

וסיפר מרן מהר"א ז"ע, שבשנים הראשונות למגורי מרן מהר"ש ז"ע בבעלזא זמן זקן אחד, שאנו שפוט, לרדת לפני התיבה לאמירת תהלים ביום ראשון של סליחות. כל עוד היה הזקן חי, לא אבה מרן ז"ע לקפח את חזקתו, על אף שהאיש לא היה בר הכי ופתלו היתה רצופה שיגאות ושיבושים.

רק לאחר פטירתו של אותו אדם, נטל

מרן ז"ע חזקה זו והחל לומר בעצמו את כל ספר תהלים לפני התיבה ביום זה, ומני אז נותר מנהג זה על כנו, כשרבותינו הקדושים ניגשים לפני העמוד לאמירת תהלים ביום א' דסליחות.

עוד מציין כ"ק מהר"ם ז"ע, שהרה"ק רבי שלום מקאמינא זצ"ל, מגדולי תלמידי כ"ק מרן מהר"ש ז"ע, השתוקק כל השנים שרבו מרן ז"ע ירד לפני התיבה באמירת תהלים ביום א' דסליחות, והוא זה שהתאמץ לפעול זאת אצל מרן, וזכה שהתקבלה דעתו.

*

הרה"ח ר' זעקלי יעקבוביץ ז"ל מארה"ב היה מספר, שבבחרותו, בשנת תרצ"ט, זכה להסתופף בצל קדשו של כ"ק מרן מהר"א ז"ע בבעלזא ביום א' דסליחות, ובמשך כל עת אמירת תהלים נדחק מאחורי מרן, ברצותו לזכות ולשמעו את קולו בקודש. אך למעשה לא הגיע לאוזניו קול אמירת תהלים של מרן.

רק לקראת סיום ספר תהלים, בקאפוטל קגמ, זכה לשמוע את נעימת קדשו של מרן בסיום הפרק (פסוק יב), באמרו בקול חזק ונמרץ: "ובחסדך תצמיח איבי והאבדת כל צררי נפשי כי אני עבדך". וציין ר' זעקלי, כי פסוק זה - כפי שזכה לשמוע מפי הקודש - נחקק היטב בירכתו מוחו, עד שלמים, כאשר עבר את מוראות השואה האימה וחווה מצבי ייאוש ופחד, היה תמיד מתחזק ומתעורר על ידי כך שחזר לעצמו פסוק זה באותה נעימה ששמעה ממרן, ובכך זכה לצלוח את כל הקשיים שהיו מנת חלקו.

*

התעוררות מרובה מורגשת בהיכל קדשם של רבותינו הקדושים בעת אמירת "היה רצון" שאחר אמירת כל ספר תהלים ביום א' דסליחות, כאשר מעיני הקהל הקדוש וזלגות דמעות של תשובה והתעוררות, בעת אמירת הבקשות והתחנונים של תפלה נרגשת זו.

וכפי שכתוב כ"ק מהר"ם מפבילגוריא ז"ע אודות כ"ק מרן מהר"א ז"ע: "עיקר התעוררות היה על ידי כ"ק מרן אחי [שליט"א] ז"ע" - "בהיה רצון של אחר תהלים יום א' דסליחות ובהשלחן הקדוש ליל א' דראש השנה".

בענין זה מסופר, שביום א' דסליחות האחרון לחייו של כ"ק מרן מהר"ד ז"ע, שנת תרפ"ו, הפצירו אנשי הבית במרן ז"ע שימנע מהליכנס לבית הכנסת לאמירת תהלים לפני התיבה כמדי שנה בשנה, בגין חולשתו ומצב בריאותו הרופף. ברם, מרן ז"ע לא שעה לדבריהם ולא אבה לוותר על קיום מנהג זה, ונכנס לבית הכנסת לאמירת ספר תהלים.

אמנם, בשל חולשתו הגדולה, אמר כ"ק מרן ז"ע את ספר תהלים בישיבה, כשכנעו כל פרק ופרק נעמד על רגליו וסיים את הקאפוטל בקול רם, ואז חזר לשבת עד לסיום הפרק הבא.

לאחר מכן, כשהיו מרן לביתו אחר אמירת כל ספר תהלים, פנה אל סובביו ואמר: "וכי לא היה כדאי הדבר להכנס לבית הכנסת לאמירת תהלים, ולו בכדי לשמוע איך הקהל הקדוש שופכים לב כמים באמירת יהיה רצון" שאחר אמירת ספר תהלים?!"

*

כ"ק הגה"צ מנאראל זצ"ל הנהיג לעצמו לנסוע מדי שנה על 'שבת מכירים אלול' אל כ"ק מרן מהר"א ז"ע, לשהות בצל הקודש.

לימים סיפר דבר זה להשבתו, אז, כי בעוד שבכל שבתות השנה כאשר אמר מרן ז"ע את התפלה "ירבון כל העולמים אדון כל הגשמות" וגו' - הנאמרת בליל שבת קודש לפני קידוש - שם מרן את הק"ש על התיבה הנאמרת אחר תיבת 'מלך' (יינו: "מלך אביר, מלך ברוך" וגו'), הרי שבשבת זו הדגיש מרן במיוחד את התיבות 'מלך' הנאמרות בתפלה זו, באמרו: "מלך אביר, מלך ברוך, מלך גדול" וגו', והרגיש במוחו שמרן כבר מתכוון בהכנה דרבה לקראת המלכת מלך מלכי המלכים בראש השנה.

תקע בשופר

בחלק מקהילות אשכנז נהגו לתקוע בשופר

בחודש אלול לאחר תפלת מנוחה. כאשר הזדמן פעם כ"ק מרן מהר"א ז"ע לעיר פראג בחודש אלול והופיע לתפלת מנוחה בבית הכנסת 'אלט-ניי', נבחר מרן לראות שנוהגים שם במנהג זה, וכפי שמוצא בכתבי הקודש של כ"ק מהר"ם מפבילגוריא ז"ע:

"כ"ק אחי [שליט"א] (מרן מהר"א ז"ע) אמר לי, שהיה פעם בפראג בחודש אלול, והתפלל תפלת מנוחה בבית הכנסת אלטניי שוהל של המהר"ל מפראג ז"ל... גם נוהגים שם לתקוע בשופר בחודש אלול בין תפלת מנוחה למעריב, והיה אצלו לפלא, כששמע איך שתוקעים את התקיעה עם תנועה בסופה ולא תקיעה פשוטה, ממש כמו שנוהגים בבעלזא".

שלא יצטרכו עמך זה לזה...

כאשר הביא היישוב' הגאון החסיד המפורסם רבי ישראל הובנבינער זצ"ל הי"ד את בנו פייעלע' אל כ"ק מרן מהר"ד ז"ע בפעם הראשונה, בעת שמרן ז"ע השתכן בעיר הולושיץ בתקופה שלאחר מלחמת העולם הראשונה, זכה הילד לקריבה יתירה מעם מרן, הודות לאביו הדגול שהיה מהיושבים ראשונה במכלות בית בעלזא.

פעם אחת ביום השבת, כאשר נכנסו נכדיו של מרן ז"ע לחדר קדשו לקבל ממנו פירות כפי שנהג לחלק להם מדי שבת, הבחין מרן בילד פייעלע' העומד בסמוך. קראו מרן בחיבה ואמר לו: "הלא רוב בני ונכדיי הינם תלמידי אבין, ובשל כך נחשבים הם לאחין, שהרי אמרו חז"ל (עי' ליקושי' יתחנן תתא) תאמרו כי התלמידים כבנים המה, וכיון שכן מגיע גם לך לקבל פרי". ומרן ז"ע העניק לו פירות מלוא חפניים ואמר לו לברך על הפירות בקול רם. אולם, מרוב התרגשות לא היה הנער מסוגל להוציא הגה מפיו.

כראות זאת מרן, נטל את ידי הנער ואמר לו כדברים האלה: "הלא אבין ניגש לפני התיבה לאמירת תהלים אחר התפלה במשך חודש אלול, כנהוג. פעמים קרה, שאבין התבלבל בעת אמירת התהלים, מרוב אימאט דציבורא ששררה עליו. פעם אחת אירע, שבעת אמירת הקדיש שלאחר אמירת תהלים התרגש אבין עד מאוד ונבהל כל כך, עד שאבריו לא לרא נקש. ניגשתי אליו אפוא, נטלתי את ידיו ואמרתי עמו קדיש מילה במילה, ומני אז והלאה חדל להתבלבל. אך דע לך, שבפני אמירת תהלים שזאת נפתחים שערי שמים, והיא מביאה את כל שומעיה להרהר בתשובה שלימה".

הסיק כ"ק מרן ז"ע ואמר לו: "הנה, בנוסח יהיה רצון" שאחר אמירת תהלים אנו אומרים: 'שלא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר', ולאכארה יש להבין את כוונת הדברים. אבל אם תהיה כאן בחודש אלול ותזכה לשמוע את אבין אומר לפני התיבה מילים אלו' - והטעים מרן את המילים בנעימה המקובלת בבעלזא - "או אז תשכיל להבין את פירוש המילים הללו, והיא, כי לפעמים נקלע יהודי לעת צרה ולפי מצבו אין הוא זכאי להינצל, ולכן השית' מעריך אותו מול יהודים פחותים מאיתו, ולנגדם הוא ראוי להיושע בדבר ישועה ורחמים. ברם, לפעמים יש שמתרגשת צרה על יהודי שמצב שכוה, עד שאין בנמצא שום איש יהודי שהיו במצב גרוע הימנו. או אז מעריכו הקב"ה ביחס לאומות העולם, לנגדם נמצא דודי כל איש ישראל בתכלית השלמות".

"וזה הנונה בלשון התפלה: 'שלא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה' - היינו שאף אחד מבני ישראל לא יקלע למצב כזה שיצטרכו להעריכו ביחס ליהודים אחרים כדי להמציא לו זכות ומליצת יושר, וכל שכן 'ולא לעם אחר' - שלא ייאצלו לאמוד שם יהודי כלפי נכרי חלילה, אלא שבני ישראל יהיו ראויים תמיד מצד עצמם".

יסודי העולם

מדשן ביתם של הני צדיקים יסודי העולם זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל
ששתלם הקב"ה בדורינו אחר המבול
להקים את עולם התורה והחסידות אחר המלחמה

מרן הרה"ק האמרי היים מוויז'ניץ זצוק"ל

ימי חודש אלול במשנת ובמחיצת רבינו זי"ע (ב)

הכנה כיצד

פעם באחד מימי אלול התקיימה אספת גדולי התורה בענייני ציבור, ודנו בדברים משניים הקשורים לנושא. רבנו התייחס לכל העניין בקרירות רבה. כשנשאל לסיבת הדבר, השיב: 'איך האב שוין איבער געמישט דאס בלעטל, איך האלט שוין ביי מלכיות זכרונות שופרות! (עברתי כבר לך הבא, אני כבר במלכיות...)'.

בתחילת שנת תש"כ, בערך, לפני ר"ה כנס ראש חבורת מחזורים אל רבינו, ושאלו על מה ישוחח עם הבחורים שבחבורתו. ענה מרן: 'הן עתה הזמן של צאת השנה, בפרט ימי אלול, חודש הרחמים והסליחות, ויש להתבונן כראוי כיצד נאמר לפני השי"ת בראש השנה את ברכות מלכיות זכרונות, שופרות'. לא ירד אותו אברך לסוף דעת רבנו, ושאל על כוונתו צי"ל. תשובת מרן היתה:

"כוונתי פשוטה ביותר: יש להכין כראוי את הפה, בו נאמר מלכיות זכרונות שופרות, ואת תפילות הימים הנוראים, לנקות מהחלודה שנעמרה עליו במשך השנה החולפת, לטהרו מאבק לשון הרע ורכילות שנצטבר בו במשך הימים, לרחצו מלכלוכי עוונות שבו אדם לחברו שאדם דש בעקביו, לקנחו מוזהמת הפקרות הפה, הלשון והשפתיים, לשטפו במימי הלב, בפסוקי תהלים, בשירות ותשבחות לקל חי, על מנת שלא נבוש ולא נכלם בעת נאמר בו, בפה זה, את תפילות ימי הסליחות ותחשובה, הבאים עלינו לטובה".

סיפר מרן, שחסדי אחד שבת אצל רבו באחת משבתות הקיץ, לאחר השבת מהר להיפרד מרבו, באמרו, כי הוא בעל תפלה בימים הנוראים, וצריך להתכונן, לעיין במחזור. אמר לו רבו: במחזור כתוב בדיוק כמו בשנה שעברה, לא נשתנה בו כלום. עדיף שתתבונן בך, בעצמך, ותראה את אשר חטאת השנה, לשוב על זה בתשובה שלימה.

מרן שאל פעם יהודי: 'האם כבר שבת בתשובה?' השיב הלה: 'חפץ אני לעשות תשובה' ומי מעכב בערך? שאל רבנו, והפטיר: 'אני רוצה לרצות!'

בשאלו את אחד: 'האם כבר שבת בתשובה?' השיב הנשאל: 'יצר הרע אינו מניח לי...' 'הכיכיד - תמה רבינו - הלא כל היום הוא נמצא אציל!'

בציאותת דא

סיפר רבינו: פעם באחד מימי חודש אלול, ישב הרה"ק רבי פנחס מקארין זי"ע בחדרו, ערך חשבון הנפש, וברוב ענוותנותו מצא כי המצב ברוחניותו הוא 'קוויטק' (אינו משביע רצון).

הרהר בליבו: הרי יש לי בעיר הסמוכה חבריא חשובה של עובדי השם, אסע אליהם, נתתי יחד, נערוך חשבון הנפש, ואולי גניע למשהו...

גם בני החבורה שלי ישובו ביישוב סמוך, נדברו איש אל רעהו בענייני 'תכלית', ואמרו זה לזה: הנה ימים באים, הימים הנוראים קרבים, והאידן גיגע לקראתם? באלו אנפין נתיצב ליום הדין?

הציע אחד מהם: ניסע אל הרבי, ונשמע מה יורה לנו.

נסעו כולם, ונפגשו באם הדרך. שמחתם רבתה, והם החלו לשוחח בענייני תשובה ופשוט במעשים.

בחודש אלול תשכ"ד, כאשר שהה רבינו בעיר נתניה לשם מנוחה, נסעה קבוצת בחורים מהישיבה לסעודת 'שבע ברכות' של תלמידי הישיבה שבחנותנו לא השתתף רבינו. כשנכנסו הבחורים לקבל 'שלום' מהרבי, קידמם ופתח בסיפור דלילי מהרה"ק רבי פנחס מקארין. באומרו שהרבי היה במוצאי שבת בעת סעודת מלוה-מלכה, ועוד באמצע הלילה כמו החבריא ונסעו אל רבם.

והוסיף מרן צי"ל: 'אם אני יושב כאן ומהרהר בליבי: אנו עומדים לפני 'מלכיות זכרונות שופרות'; היכן יש לי כמה ידידים שאוכל דארעך-שמיטען [לשוחח איתם בהתבוננות] בענייני 'תכלית' - אהבת ה' ויראתו? והנה לשמחתי באתם אלי!'

בימים האחרונים של אלול תשכ"ו, בסעודת שבע ברכות, פנה רבנו אל אחד ושאלו: 'האט דין שוין געוואשן? והלא, בחשבו כי כוונתנו ה'ק' לנטייל יריים לסעודה, השיב: 'לא'. שח לו מרן בצחות: 'כבר אלול! ימים ספורים לפני ראש השנה, און ביזט נאך גישט געוואשן?...'.

פעם לפני ראש השנה שאל כמה אברכים (כל אחד בנפרד): 'היכן אתה אווז בהכנות לר"ה? האם שומעים כבר את קול השופר? והפטיר: 'זיית קול השופר הולך וחזק מאד, משה דיבר' (שמות ט, יט), כשמשוה דיבר האבני זיי דערהערט א קול שופר, בני ישראל התעוררו מדבריו כמקול השופר'.

פעם בש"ק פ"ר נציבים, ב"ד"ת בסעודה השלישית הזכיר רבינו כי היום (כ"ה אלול) יומא דהילולא של התנא רבי אלעזר בר רשב"י, אשר הוא מליץ טוב עבורנו לקראת ראש השנה, שהרי רשב"י אמר כי יחד עם בנו יכול לפטור את העולם כולו מן הדין מיום שנברא

מרן הרה"ק האביר יעקב מסדיגורא זי"ע"א

זכרונות מאחינו כ"ק מרן אדמו"ר מקופישניץ שליט"א

דודי הקדוש בעל האביר יעקב זי"ע אמר שנהג לרשום את כל הדיבורים ששמע מאביו 'אורי ישראל' מסאדיגורה וכל ימיו הצטער על אותם רשימות שנאלץ להשאיר מאחור בסדיגורה, בעת שנמלט משם בפרוץ מלחמת העולם הראשונה, והיה אומר כי זהו אחד מהדברים שעליהם מצטער ביותר על שלא לקח עמו.

ואף אמר כי תמיד הרגיש יחס של חסיד לרבו כלפי אביו, רק בימי מחלתו האחרונים כאשר שהה עמו הרגיש מעט את היחס של בן לאביו.

**

דודי האביר יעקב זצ"ל סיפר לי, שבעת פטירתו של הטשעפענישטער שהה בעיר טשערנובין שאינה רחוקה מאוד משם, ונסע תיכף ללוויה וחשב להישאר ללון בשטעפינעזשט. אך הגיעה שמועה לאזנו כי רוצים להכתירו כממלא מקומו של הרבי מטשעפינעזשט ותיכף ומיד עזב את העיר וחזר לטשערנובין.

פעם נסעתי במונית עם דודי האב"י זי"ע ובדרך ראה את הרבי מאו"זרוב ואמר לו להיכנס למונית, ואמר לו שכמה ימים שהוא רואה בחלומות את הס"ק מרוז'ין זי"ע"א בלילה. ותיאר איך נראה צורתו של הס"ק מרוז'ין, ודודי אמר שלפי התיאור נראה שאכן ראה את הס"ק מרוז'ין.

**

דודי ז"ל מלבד מדרגותיו הנשגבות היה גם מתמיד גדול, תמיד היו רואים אותו יושב ליד הגמרא, וכשהגבאי ר' מושיא ז"ל היה לפעמים אומר לו שממתינים אנשים בחוץ, היה אומר מה הם רוצים ממני, האם הם רוצים לנתקני מלימוד הגמרא.

**

אפיית המצות בוויז'ניץ מידי שנה בשנה ביום ה' ניסן היה דבר מיוחד במינו, דודי היה אופה מצות בראשונה בתל אביב ולא היה כל כך מרוצה, ע"כ כשבוויז'ניץ החלו באפיית מצות החל לבוא לוויז'ניץ, בראשונה היה מטפל בעניין הרה"ח ר' משה שוימר ז"ל וסיפר לי ר' משה, שה'אמרי חיים' היה קורא לו יום לפני זה ומורה לו לאמר 'מחר מגיע הנה הרבי מסאדיגורא ותשגיח ביתר שאת שהכל יהא על צד היותר טוב מכל הבחינות'.

זכורני בשנת תשי"ח שה'אמרי חיים' היה אז בביה"ח ודודי היה עצב ונאנח בשנת תשי"ח לא היה בשנה זו בעת האפיה.

אני זוכר זאת, שבעת האפיה של דודי הורה ה'אמרי חיים' לבחורים להתקבץ במאפיה ולזמר את הזמר יחד, אח"כ שאל האמרי חיים 'סאדיגענער רבי, איך נראה בעיניכם הניגון?'

נזכר אני בא' הביקורים האלה, אחר אפיית המצות, וזה היה אחר כמה שנים שדודי הפסיק לעשן סגריות, האמרי חיים כיבדו בסיגריה, דודי לא רצה לעשן ובכל זאת כיון שהאמרי חיים כיבדו שאף כמה נשיפות מהסגריה ותו לא (השיריים מאותה סיגריה נמצא ברשותי...).

מרן הרה"ק רבי איציקל משעווארסק זי"ע

כשמבקשים צדקה אין מתחמקים

רב אחד במדינת שווייץ קיבל מכתב מקרובו שבאמריקא, ובו כתב לו כי הוא זקוק לסכום כסף גדול עבור ענין נחוץ ביותר. בקראו את המכתב תמה הרב מאוד, בידעו כי קרובו זה נמנה על קהילה גדולה ומפוארת באמריקא, ומה ראה לבקש עזרה דוקא ממנו. מאידך גיסא חשב הרב בליבו, כי כיוון שמעולם לא ביקש ממנו קרובו עזרה, הרי שאם עתה פנה אליו - כנראה שהדבר דחוף לו ביותר, והחליט להשתדל עבורו ולהשיג מעט ממון להקל מעליו את המשא.

התקשר הרב לידידו וסיפר לו על אודות המכתב והצורך הגדול של קרובו. שאל אותו ידיד בתמימה: "כיצד יתכן שתלמיד חכם חשוב כזה, השייך לקהילה כה גדולה, יצטרך לבקש עזרה מאיתנו?" לא היה לרב מה להשיב, ובכך נסתיימה השיחה.

למחרת היום בהשכמה, עוד קודם תפילת שחרית, הגיע אותו ידיד בריצה אל בית הרב ובידו חמש מאות דולר (סכום נכבד מאוד באותם ימים) עבור המטרה הנזכרת. תמה הרב ושאלו: "מה נשתנה היום שחזרת כך, ובאת בריצה עוד לפני התפילה עם סכום כה נכבד?"

השיב לו היהודי: "הלילה ראיתי בחלומי והנה אני יושב אצל שולחנו של רבי איציקל (אותו יהודי היה רגיל לנסוע לרבינו בחיין). כל הקהל עברו לפניו ליטול 'שיריים', ורבינו נתן לכל אחד ואחד, אך לי לא נתן. שאלתי בתמימה: 'רבי, ומה איתך?' ענה לי רבינו ואמר: 'כאשר מבקשים ממך כסף לדבר טוב - אין מתחמקים! על כן מיהרתי לבוא אליך בבוקר השכם להשתתף במצוה זו בנתינה יפה'."

חפץ באורה לסעודתו

סיפר הרה"ח ר' משה מענדל גליק שליט"א, אשר בהיותו בחור זכה להיות נוכח בשמחת הברית ופדיון הבן של גין רבינו, ה"ה הרב רבי נפתלי אלימלך רייך שליט"א, בן כ"ק הרה"צ רבי משה אהרן רייך זצ"ל. שתי השמחות נערכו ביום אחד - ה' בטבת.

קהל רב של אורחים הגיעו מקרוב ומרחוק להשתתף בשמחה הגדולה, וציבור כה גדול לא נראה בבית פשעווארסק עד אותו יום. סעודת המצוה של הברית והפדיון נמשכה עד הלילה, ורבינו היה שרוי בשמחה גדולה על שזכה לערוך 'סעודת מצוה משולשת'. שכן באותו לילה - אור ליום ו' בטבת - חל יום ההילולא של דודו הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע, ועל כן התאחדו שמחת הברית והפדיון עם סעודת ההילולא.

סעודת פדיון הבן היתה משולבת גם בסעודת ההילולא. כאשר נסתיימה הסעודה, הכריז הגבאי ר' אנשיל כי אין לאיש להישאר שם על שבת קודש, אלא יסעו הכל לביתם תיכף ומיד, מפני שהרבי חלש מאוד בערך בריאותו. כשמע זאת רבי איציקל, נענה ואמר: "פוסק חדש..." אולם הקהל ציית לדברי הגבאי, ולמעשה לא נותר שם איש לשבת, מלבד ר' משה מענדל.

אף הגבאי בעצמו לא נותר שם לשבת. בליל שבת קודש לאחר התפילה, כאשר גיגש הרה"צ רבי משה אהרן רייך זצ"ל לומר 'גוט שבת', אמר לו רבי איציקל: "הנחתני בלא אורח!" הראה רבי משה אהרן על ר' משה מענדל, לרמן לי הרי נותר אצלו אורח אחד, השיב לו רבי איציקל: "אורח עם שטריימל אני צריך", היות ור' משה מענדל היה עדיין בחור. אמר רבי משה אהרן: "נו, יברך הסבא שיזכה ללבוש שטריימל במהרה..."

קודם הסעודה שר רבי איציקל בעצמו 'שלוש עליכם' וקידש על היין. לאחר הקידוש ביקש ר' משה מענדל להגיש לפני רבי איציקל את הכלי והקערה ליטיל ידיים, אך רבי איציקל קם ממקומו וגרר עצמו על רגליו הכואבות, באומרו כי הגמרא אומרת (סוטה י' ע"א) שעל כן נקרא שמשון הגיבור בשם זה, מפני שלא הניח לאחרים לשמשו.

לאחר מכן אמר רבי משה אהרן: "סבא, הבחור מרגיש עצמו פגוע על אשר לא רצה הסבא להשתמש בו". מאז והלאה, נאות רבינו והניח לו לשמשו.

מרן הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע

טובות זכרונות שגשגמו מפני הרב החסיד המפואר רבי זלמן גרוסמן שליט"א מחשובי חסידי פינסק קארלין [הרב]

[ב] לפני רבות בשנים הכינו במוסדות מגדל אור במגדל העמק קייטנה גדולה למאות ילדים שעמדו לפני כניסתם ללימוד במוסדות הקדושים. ולשם כך פנינו לאיש אחד בשם דוד שהיה מתאים לתפקיד, וקבענו איתו שהוא ינהל את הקייטנה.

אולם לראובנו, שבועיים לפני הזמן המיועד עבר הלה תאונה והוצרך לעבור ניתוח שנקבע לימי הקייטנה, והוא כבר אמר לנו שלא יוכל להגיע והציע להביא איש אחר במקומו. ואני ידעתי את גודל השפעת הקייטנה על הילדים ונחיצות העניין, אז אמרתי לו: דוד, אתה לא עושה שום דבר בלי הסכמת הרבי מלעלוב, הבה וניסע אליו וככל היוצא מפיו תעשה. ונסעתי איתו לרבינו ונכנסתי עמו והצגתי, וסיפרתי לרבינו דברים כהווייתם, תוך כדי שהסברתי את נחיצות העניין לתועלת הילדים.

ואחר ששמע רבינו את דבריי, הגיף רבינו באצבעו וסימן: לא ולא! והורה לא לעשות את הניתוח. וציווה את ברכתו. כאשר יצאנו מהקודש אמרתי לאותו איש, אתה יכול לשוכח מהכל, אתה מתחיל את העבודה עם הילדים בקייטנה. הרבי אמר שאין צורך בניתוח, והכל יהיה בסדר. והוא קיבל את דברי רבינו, והתעלם באמת מכל עניין הניתוח והגיע לערוך את הקייטנה לצעירי הצאן, וב"ה התרפא האיש והבריא בלי שום ניתוח וחי עוד בטוב ובנעימים.

[ג] בהיותי פעם בל"ג בעומר באתרא קדישא מירון, נסעתי בדרך חזור לטבריה, ורבינו ערך שם את שולחנו הטחור (היה זה זמן מועט לפני שנחלה ל"ע) וקרא רבינו לעברי ואמר בהתלהבות קודש: "רבי שמעון איז דא! רבי שמעון איז דא!"

[ד] פעם כששבת רבינו בעיה"ק טבריא, באותה שבת היה אחי הגה"ח ר' יצחק דוד שליט"א בביתו שבמגדל העמק, וקיבל חום גבוה, ובצפרא דשבתא כשהלך למקווה, הכניס את רגלו והרגיש שהמים קרים מאוד, ולפיכך הוא יצא מהמקווה מבלי שטבל. לאחר מכן בהמשך היום כבר הרגיש יותר טוב, ובמציאות שבת נסע לטבריא אל רבינו בעיה"ק טבריא. כשהגיע, אחזו באמצע סעודה שלישית. ולפתע נענה אליו רבינו ושאל בקול מתגנן: אישע דוד, יש מקווה במגדל העמק? ותיכף פתח וסיפר על זקנו הרה"ק ר' דודל זי"ע שהייתה שבת אחת שלא חש בטוב, והלך למקוה והכניס את רגלו, ואז נתן רבינו דפיקה על השולחן וקרא בקול יוקד: "און ער איז יא אריין!" (-והוא כן נכנס למקוה!). הציבור לא הבין מה עניין הסיפור הזה לספרו בדיוק אז, אולם אחי שליט"א הבין גם הבין...

[ה] בתקופה אחרי שאירע אצל רבינו ל"ע האירוע המוחי, היה שוהה רבות בסביון. וגולד לי בן למז"ט, ונכנסתי לרבינו ואמרתי לפניו שברצוני לערוך את הברית אצלו ולכבדו בסנדקאות. ואמר לי רבינו שאינו יודע האך יריגש אז, והאם יהיה בכוחו להיכנס לברית ולשמש כסנדק, ואמרתי לרבינו שבכל אופן יבוא לברית גם אאמ"ר (הגה"ח רבי ישראל גרוסמן זצ"ל), ובאם לא יחוש רבינו בטוב ח"ו, אז אכבד את אאמ"ר כסנדקאות. ואכן ביום הברית נסענו לסביון, ובה' הרגיש רבינו בטוב, ואמר לי: סנדק וועל איך זיין, דיין טאטע וועסטו מכבד זיין מיט סידור קידושין. ואכן כך עשיתי, וכשנכנס בני לחופה, כיבדת את אאמ"ר בסידור קידושין.

[ו] עובדא ידענא ביהודי אחד מעובדי משרד השיכון, שהגיע לאחי הגה"ח רבי יצחק דוד שליט"א רבה של מגדל העמק, ובכה מרורות על אשתו שחלתה במחלה קשה ל"ע. אחי שליט"א לקח אותו ונסעו יחדיו עם האשה החולנית אל בית רבינו זי"ע. בהגיעם, פנה רבינו ושאל לעברה בלשון הקודש: האם את מאמינה שרבי לא משקר? כך כמה פעמים, עד שענתה לחיוב, ואחר כך אמר לה רבינו: אם תדליקי נרות שבת עם שמן זית, אני מבטיח לך שתהיה לך רפואה, ואכן, ברכת רבינו לא שבה ריקם וכך היה והאשה הבריאה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

התורה והברכה למערכת "חיינו" ד"ק פינסק קארלין, על סיועם הרב בהכנת המדור הנוכחי.

מרן הרה"ק החלקת יהושע מביאלא צוק"ל

צום ערב ראש השנה

ביום ערב ראש השנה היה רבינו צם עד חצות היום.

מחזור חלקת יהושע

היה מחלק בערב ראש השנה סקין לכמה יחידים סגולה, כמו כן אמר לכמה אנשים, שיקנו סקין, ע"ש הכתוב: חותך חיים לכל חי. ומקורו במנהג הרבי מלובלין (זכרון טוב חידושי אות יד), רבינו ביקש דווקא סקין מתקפל בלי שיניים, שכן נהג זקינו הדברי בינה.

התרת נדרים עשה בבית המדרש עם הציבור, ואמר מסירת מודעה מסידור ישועות ישראל, והוסיף: על דעת האר"י הקדוש ועל דעת רבינו ישראל בעל שם טוב. לאחר מכן פתח את ארון הקודש ועשה התרת קלות עם כל הנוסח במעמד הקהל.

רבי יצחק קרישבסקי שליט"א

ימים נוראים זמן לצמיחת ראת שמים
יום ד' ערב ראש השנה שנת תשי"ח. [אמר:] לכל סוגי הצמחים והתבואות יש זמן מיוחד לזריעתם, כן ביראת שמים ותורה - עיקר הזמן הטוב ביותר להם, הוא עתה (בימים הנוראים), ואם זורעים אותם בזמן [הראוי] יש לכל השנה.

כתב רבי דוד יצחק קלמן שליט"א

צריך לחשב בכל מצוה מי יעשה המצוה אם לא יעשהה הוא

בחורתי הוצע לי לכהן כבעל תפילה בימים הנוראים בישיבה הקדושה בישוב "אופקים", סרביט בטענה, שבחורים אינם מתפללים לפני העמוד, כמובא בהלכה שצריך להיות נשוי, גיסי ז"ל אמר לי: כל ענין אתה שואל את דעתו של הרבי, וכאן אינך שואל כלל. אמרתי, אשאל את רבינו ז"ל, אולם אין ספק שלא יסכים לזה. בהיותי אצל רבינו ספרתי לו על ההצעה, ואמרתי שסרבותי, רבינו שתק, ואחר אמר שאינו נכון מה שסרבותי, ואני צריך להתפלל לפני העמוד. אמרתי, והלא המתפלל צריך להיות נשוי, השב לי, אמת, אבל בכל דבר מצוה שמבקשים מהאדם, צריך לעשות חשבון מי יעשה את המצוה אם הוא לא יעשה.

וקם ממקומו ונתן לי אבנט לבן שלו, ונתן לי ואמר: הא לך גארטל שלי, און וועסט גוט דאן ווענען. ותתפלל היטב. רבינו המבשר טוב ז"ל, כאשר ספרתי לו המעשה ביקש ממנו שאביא לו את הגארטל הזה בריקוד המצוה טאנץ אצל נכדיו שיחיו.

רבי מרדכי יפה שליט"א

ב' סליחות תשי"ט

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ביקש להודיע, כי רצונו הוא שתימנה עמנו בימים הנוראים הקרובים ובאים לקראתנו לשלום, ותבוא בס"ד להיות ביום הדין יחד עם אנשי שלומינו בירושלים קרית דשופרא.

א' דסליחות לסדר כי חלק ה' עמו. תש"ך

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א פקד עלי לכתוב לך, כי רצון קדשו הוא לראותך בריש שתא עמנו, בתוך עמי אנכי יושבת, ותשתתף עמנו בימים הקדושים חמדת הלבבות, ימי הרצון והרחמים בתפילה,

אגרות רבינו ז"ל לרבי מרדכי יפה שליט"א

נסיעה אל הרבי לראש השנה

בני רבי הנדב העניך שליט"א כנסו בבריתו של אברהם אבינו ביום א' דראש השנה שנת תשל"ב, אבי מורי ז"ל [הרה"ח ר' נחמן דוד] שהיה רגיל לנסוע כל ראש השנה לרבינו ז"ל נכתב בסנדקאות, ונסע ליום טוב לבני ברק. בנסיעתו הבאה לרבינו ז"ל, שאלו הרבי: היכן היה בראש השנה. וסיפר לרבינו ששימש כסנדק אצל נכדו בבני ברק. אמר לו רבינו: היית צריך להניח את הברית ולבוא אל הרבי.

הרה"ג רבי רפאל שמחה הכהן צוקרמן שליט"א

הליכות ראש השנה

ביום ראש השנה לא שתה רבינו כלל לפני התפילה, אפילו כוס קפה - שהיה שותה בכל יום קודם התפילה, בראש השנה נמנע מלשתות גם אחר תפילת שחרית, עד אחר מוסף.

פסקי תשובות

בשנותיו אחרונות של רבינו ז"ל קודם השיתוק, כאשר בנו הלהבת דוד ז"ל שימש כבעל מוסף, ביקש מרבינו שיסכים לאכול, ונימק לרבינו טעם, שהוא כדי שלא ליתן פתחון פה לאומרים שהרבי

בר"ה עולים התפילות שלא נתקבלו כל השנה

אתם נצבים היום בלכם. לרמו אתם [ו"]אכן מקיר תזעק [והבוקר ב' א] - על תפלות ישראל שלא נתעלו, אבנים קרמו על אותיות [התורה ותפלה] (ספר יצירה), אתם נצבים, אין עמידה אלא לתפלה (ברכות א'), 'היום' קרמו על ראש השנה, שבראש השנה נתעלו כל תפלות ישראל של כל השנה שלא היה להם תקון, ואין, כאם אלקים, שיש אידות, אז נקשר בששר.

חלקת יהושע (פ' נצבים)

מנחה זו תביעה את חותמה על שני ימי ראש השנה וה"ה להתעוררות שנתעוררה בשני הימים.

בליל ראש השנה עברו ציבור עצום שדומני שעוד ז"ל היה כמורו - לקבל את ברכת מרן שליט"א לפני השלחן הטהור. בליל א' בא הר"ר בונם שליט"א [הלב שמחה], ואחריו בא כ"ק אדמו"ר מגור שליט"א [הבית ישראל] עם פמלייתו, ושהה בחדר אדמו"ר שליט"א ביחידות בעשרה רגעיים.

אגרות ואיכאנסדור מילד ז"ל (ר"ה תשי"ט לאדמו"ר המבשר טוב. הרב הקדוש מביאלא עמי 529)

עלה אלקים בתרועה

באמת אמרו, מי שלא היה בתקיעות שופר בביאלא, לא ראה את פירוש הכתוב: עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר. די היה בתרועה - קולו של רבינו ז"ל שנשמע למרחוק, להפיל פתח ואמה על כולם, גם אנשים שהיה לבם לב אבן - נמס באותה שעה, בראיית פני קדשו של רבינו ובשמיעת קולו מתוך האש - היה ה"חדרת אלקים" דבר מוחש ונרגש, לאחר מכן כשנשמע קול השופר - כבר היה זה בבחינת ה' בקולו שופר - במדת הרחמים.

כאשר עלה רבינו ז"ל אל הבימה לבשה את כולם חרדה, וכאשר אך פתח את פיו בדברי תורה ומוסר שקודם התקיעות, פרצו כולם בבכי, רבינו ז"ל עומד היה באותה שעה לבקש רחמים לפני קונו, בעינים נחלים נחלי דמעות ובבכיות נוראות להמליך זכות על ישראל, וקרא לצדיקים הקדמונים שיבואו לסייע לישראל בעת המשפט הגדול והנורא.

לאחר ססיים דבריו שררה דומיה מוחלטת, ורבינו פתח את

הספר "תנא דבי אליהו" (רבה פ"ט) ובקול רועם פתח: נוכח פני א-ד-נ-י! במורא גדול, היה רבינו עומד ומדבר נוכח פני ה', והקהל, הכל מטים אזנם לשמוע כל תיבה שיוצאת מפי רבינו, בלב מלא עד גדויות מתארגנות, בעומדו עתה לפני ה' ובית דינו להגיש את משפט ישראל להוציאם לזכות, בהגיעו לאמירת ה' ה' הנמצא באותו הפרק, קראו עמו כל הציבור וזעקו יחדיו בקול גדול. קודם ברכות תקיעות שופר, קרא בקול גדול נורא, שהרעיד את כל הלבבות, רחמנא אמר תקיעו!

לא תמיד טוב להפציר על דבר הרבה

ידעתי מאז ומקדם, שבימים הקדמונים היה קפידא אצל צדיקים, שאחד שנסע לצדיק אחד שלא יסע לצדיק אחר, שאי אפשר לקבל הדרכות ואורחות חיים משתים. שאלתי את רבינו ז"ל על הדבר הזה, ואמר לי: לאחר המלחמה לא קיימות הקפידות בענין זה, היום לא שייכים כל הענינים האלה.

אחר לידת בתי שתחיה, חפצתי מאד בן זכר, ומכיון שידעתי שמעשה שאחד לחץ על רבינו מאד וזכה לבן זכר לתקופת השנה - הפצתי לו אני ברבינו ז"ל מאד שיברכני. אמר לי רבינו: לא טוב תמיד להפציר יותר מדאי!

בפורים שאחריו בשנת תשל"ב, בבתי לרבינו, קבלני רבינו במאור פנים ואמר: אפרים, כי הפרני אלקים בארץ ענני! ברכני ברכות לרוב, ואמר לי בפסקנות, שיהיה לי בעזרת ה' יתברך בן זכר. כעבור עשרה חדשים, ביום י"ח טבת תשל"א, נולד לי בני הגדול ר' לייבוש שיחיה, מיני אז כאשר הייתי כנסני אליו, קבלני בפסקו: כי הפרני אלקים בארץ ענני.

רבי אפרים לסקר שליט"א

ביטל ההפסקה כדי שלא יאכלו קודם התקיעות

יש לציין בשנים הראשונות להנהגתו של אדמו"ר המבשר טוב ז"ל, היה הרבי יורד לטבול במקוה קודם התקיעות, באותו עת הציבור קידשו ואכלו מיני מזונות, יחיד סגולה היו שלא טעמו דבר, ביניהם הרה"ח ר' ירחמיאל וסרמן ע"ה והרה"ג ר' מאיר בראנד ע"ה שהיה הבעל תוקע, ועוד כמה החיים עמנו היום שיחיו לאורך ימים ושנים טובות. אולם הציבור ברובו קידשו ואכלו. משנוכח אדמו"ר ז"ל בזה, ויורר על הליכתו למקוה, ובטל לגמרי את ההפסקה, שלא יבואו לעשות סעודות קודם התקיעות, ואך מי שקשה עליו מאד - מקדש ואוכל באופן פרטי, אולם לא בציבור.

רבי מנחם דוד זיכרמן שליט"א

מנין שלא אכלו קודם התקיעות

רבינו ז"ל היה חפץ שיהיה מנין של מתפללים במוסף ובתקיעות, שלא אכלו קודם לכן כלל. רבי לייבוש שליט"א

ראש השנה תשי"ט

ימי ראש השנה עברו עלינו ב"ה מתוך התרוממות והתעלות. יהי רצון שיהיה "עד שתתפח", ולמותר להזכיר יגיעות של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אשר היתה בצורה בלתי משוערת, ולא ניתן להעלות על הכתב, ממש עד כלות הנפש, ולא היה כבר הדיבור בפיו. ומי שלא ראה המנהג דערב ראש השנה לא ראה קרבן מנחה מימיו, כשעה וחצי עד שעתיים.

מרן הרה"ק בעל השפע חיים מצאנז ז"ע א

בארה"ב אחר המלחמה - מאוצרותיו של הרה"ח ר' נתנאל צבי וקס ז"ל

עבודת הקודש בפסוקי דזמרה

מעשה נורא סיפר הרבני הסידר ר' ישעיה גליק ז"ל: בשנים בהן התגורר כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע בווייליאמסבורג וחינו להסתופף בצל קדשו מקרוב, שמנו לב התלמידים המקורבים כי הרבה פעמים ביום שני של ראש השנה בהגיע רבינו בפסוקי דזמרה לאמירת 'אשרי' היה דרכו בקדוש האריך מאד, במיוחד בפסוק פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון, ובני בינה ידעו לומר כי במקום הזה הוא ממשיך השפעות פרנסה טובה וכלכלה רחבה לבני א-ל חי.

והנה בשנה אחת שמנו לב כי רבינו לא האריך כלל באמירת פסוק זה ביום שני של ר"ה, ולעומת זאת האריך מאד בפסוק 'ישלח דברו וימסם ישב רוחו יזלו מים', מאד התפלאנו על כך, אך כמובן שאף אחד לא העיז לשאול את פי קדשו לפרש דבר ונשאר בגדר תעלומה. ויהי בהגיע יום הפורים באותה שנה, בעת משתה היין אחרי שרבינו בקש לקיים מצוות עד דלא ידע, ההין הרה"ח ר' אלימלך ראטה ז"ל שהבחין שהשעה קרינה לכך ושאל את רבינו לפרש הדבר מה טעם שינה בר"ה ממנהגו השיב לו רבינו: הבה ואומר לכם, בעת אמירת 'אשרי' הבחנתי אשרי' הבחנתי השיב לו רבינו: הבה ואומר לכם, בעת אמירת 'אשרי' הבחנתי כי שערי תפילה בשמים נעולים, נקשתי ונקשתי ולא נפתחו, אם כן מה היה לי לעשות עוד והמשכתי בתפילה, עד שהגעתי לפסוק 'ישלח דברו וימסם וגו', והבחנתי שהשערים נפתחו מעט מיהרתי להדק פנימה ובה' פעלתי כל מה שחפצתי----

עד כלות הנפש

סיפר הגה"צ רבי יצחק שלמה אוגנר ז"ל, גאב"ד חוג חתם סופר בבני ברק, ששהו אצל מרן ז"ע בגרמניה שם הגיע לחסות בצל כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע לראש השנה הארשון אחר השחרור, שחל אז ביום חמישי ושישי, כך שהיו שלשת ימים של קודש רצופים, שני ימי ראש השנה ושבת שובה לאחריה. ומרן ז"ע השקיע בעבודתו הקדושה כוחות על-אנושיים והבעיר בלב כולם סביבו התעוררות לתשובה וליראת שמים, במדה שאין לתאר. תפילותיו בלבב אש ובכיותיו מלב קרוע ומורתח, הסעירו כל נפש. כמו כן קריאת התורה וסדר התקיעות, מלכיות וזכרונות ושופרות, הכל הצטרף ל"בהר דינור" עצום שהשתפך ועבר על גדות הנשמה.

אך החידוש והרבבות שהפליאו ביותר, היו בליל "שבת שובה" כשעמדו למרן ז"ע הכוחות לערוך את שולחנו הטהור ברוב עם, במשך שעות ארוכות, כמנהגו בכל ליל שבת קודש, עד השעה שלוש לפנות בוקר, כל זאת לאחר עבודת קודש מיגיעת והתאמצות כמעט עד כלות הנפש במשך שני ימים רצופים, שבהם לא נתן תנומה לעפעפעי ומנוחה לאשמורת עיניו הקדושות.

פרשת נציבים וסליחות

בפרשתנו ומל ד' אלקין את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ד' א' בכל לבבך ובכל נפשך למען חיך ואומרים פסוק זה בסדר הסליחות וצריך להבין מ"ש למען חיך שמשמע שאהבך ד' בכל לבבך תהי' למען חיך הרי אמרו לא תהי' נעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס.

וגראה שכונת הכבוד והורונו שלא נטעה לומר שבעשותנו מצוות ומעש"מ כביכול חי' אנו מטיבים להקב"ה ועובדא הוה אצל זק"ה בעל דברי חיים ז"ע - זכות להזכיר וזכות כעת - שאחד מחשובי החסידים התבטא ה"ב"ב לא עשה מקח רע עם בני' ענה זק"ה לעומתו ה"ב"ב"ע הכל צריכים לו והוא אינו צריך לשום אדם (כלשון הרמב"ם).

ויבאר ומל ד' א' את לבבך וגו' ככל זאת לא בשביל שהוא צריך חי' את העבודה שלך רק למען חיך" כפי שצי"ז אתה תהי' ויהי' לך טוב.

זה יבאר ברמז שאמרו אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול והיינו אני כנסת ישראל מבקשת לדודי למען כבוד השי"ת ולא ע"מ לקבל פרס.

"דודי לי" השי"ת רוצה שאשמור תורתו למעני כי שייך לנו כל טוב, הוא אינו צריך את הכבוד בעוה"ז וכל העוה"ז הוא כאין וכאפס לעומת כבודו בעליונים אלפי רבבות מלאכים משרתי עושי רצונו.

אמשיכים בסדר הסליחות המצא לנו בבקשתנו כמ"ש ובקשתם משם את ד' א' ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך יבואר למראית העין נדמה כי הסתר פנים גדול מאד אבל לאמיתו של דבר מי שרוצה יכול לראות גם היום ניסים נוראים שלא כדרך הטבע לא כשמים שחושבים שהיום אין גישים.

בכל יום ובכל רגע רואים ניסים ד' וכ"כ היעב"ח בבקשה לסידור שקיימנו בגלות שה אחת בין שבועים זאבים גדול יותר מכל נסים ונפלאות שנבעו לאבותינו במצרים ובמדבר ובארץ ישראל וככל שהגלות מתארך נתאמר הגם היום.

ושמעתו מ"כ"א אאמר ז"ע בביאור הראנו ד' חסדך שזוכה לראות חסד ד' שהחסד יהי' באופן גלוי ונראה לעיניים, ולפי דרכו י"ל שבקשתנו שגם במצב הנוכחי יאירו עינינו לראות נס ד' ונפלאותיו שכלל עת וישפך תתן לנו שכניר ונדע שזה ישפך ולא נטעה בדבריו הכופרים שמלבישים הכל בטבעיות ופונים לעדות הגויים.

זהו ובקשתם "משם" כשאדם בארץ אייביים בגלות תבקש את ד' "ומצאת" התגלה לעיניכם שגם שם רואים את נס ד' כמו מצאה שמכוסה מן העין ואח"כ נמצאת.

(מתוך דרשה יום א' דסליחות תשד"ט).

מרן הרה"ק רבי חיים זאנוויל מריבניץ ז"ע א

עניני שבת קודש א

בעת ובאנו לתאר עבודת שב"ק במחיצת האי צדיק וקדוש רבינו ז"ע יש לציין כי לא היתה נסתרת מנוחת נפשו של רבינו עם היותו מרבה בעבודות ביגיעה רבה למעלה מן הטבע, ושלושים יחדיו ותמים היו עבודת קדשו ביגיעת גוף ונפש לכבוד שב"ק ובשבת קודש למעלה מטבע אנוש, יחד עם נייחא ומנוחת שלו' מסטרא דקדושה. ובענין זה יסופר כי פע"א בעת תפילת רבינו בליל שב"ק כדרכו לפני העמוד, בין קבלת שבת למעריב כיבד לאחד מהמתפללים לומר, וזימר אותו יהודי פרק נגינה ידוע והאריך בחזנות, וכשסיים הלה, ציווה לו רבינו לחזור ולשנות פרקו, וכן עשה. ובעת נגינתו הכיר רבינו על המתפללים כי קצרה נפשם מעט מחמת אורך הזמן, ואחר שסיים פנה רבינו אל המתפללים שם ואמר כי יש לידע כי שב"ק הוא יום מנוחה, ונייחא (ראה תיקו"ז תיקון ו כא, א), ואין להיות בו בבהילו ובחיפזון. וכך אכן היתה דרכו של רבינו לערוך עבודתו במנוחת נפש שלמה ונכונה בנהירו עילאה.

אצל רבינו נראה היה שקדושת שבת בוערת בקרבו מיום חמישי אחר תפילת שחרית, ופעמים היה אומר שיש למהר או שאין זמנו בידו כי הנה שבת קודש באה. ואף היה מקדים רבינו בליל שישי את עבודת 'חצות' של כל לילה.

עוד היה מוסיף בליל שישי בעסק התורה לזמן ארוך יותר מהרגיל, עד שפעמים היה נמשך לתוך בוקרו של יום השישי.

רגיל היה רבינו בליל שישי לדבר מהרה"ק ר' שלום שכנא מפראהבישט ז"ע אבי הרה"ק מרוז"ן ז"ע, ורבינו היה רגיל לקרותו 'דער גרויסער ר' שלום', והזכיר מה שמקובל שכאשר מדברים מר' שלו' בליל שישי, הרי זה מסוגל להיות 'שבת שמחה', ואפילו אם אין יודעים אודותיו, ידברו אפילו משולחנותיו וספסליו, והוסיף רבינו שיועיל גם לשתות לחיים ולהזכיר שמו הטהור, או להדליק נר לזכר נשמתו הקדושה.

בליל שישי היה נוהג רבינו לשתות לחיים ולהזכיר השם 'ישראל' בן פעריל' - שמו של הרה"ק מקו"נץ ז"ע, שכידוע מסוגל הזכרת שמו הקדוש לרפואה, והיה באותו זמן עת רצון אצל רבינו.

גם היה מורה לפעמים להבאים לפניו בבקשת ישועה, שילמדו בלא הפסק, ולאחר מכן לשתות לחיים ולהזכיר השם 'ישראל' בן פעריל, שבזכות כוח הצדיק יזכו לרפואה וישועה.

בערב שבת קודש התכונן רבינו בסילודין לכבוד שבת מלכתא ואף בטירחא דגופא. ופעם מצאוהו עומד ליד החלון ומטלית בידו לגקות החלון לכבוד שב"ק. ובראשית תקופת בואו לאמריקא נוהג היה רבינו להטריח עצמו ולקנות בגופו הנצרך לכבוד שב"ק.

כשהביאו ילדי השכנים אליו מצרכים לכבוד שב"ק היה נותן ביים מתן שכרם בצידם איהו מעות. גם היה יוצא רבינו בערב שבת קודש עם הילדים לסדר ספסלי דבי מדרשא והמחיצות בביהמ"ד. וביום שב"ק היה מבקש מהילדים לאמור עימו תהלים.

א מפי הרה"ר יחזקאל הרמן.

ב ובאותו ענין: סיפר הרב אלשטוק מע"ת ביתר, שנוהג להזכיר הרבה פעמים בליל שישי את ר' שלו' שכנא בן ר' אברהם מפרוביטש ז"ע, שזוכה בזכותו לשבת שמחה. לפני תקופה, נסע בטעות לנחם משפחה בשם דומה למשפחה שהכיר וחשב שעליו לנחם, וכאשר סיים לנחם בטעות את אותה משפחה בליל שישי חזר כמנהגו שבזכות ר' שלום שכנא מפרוהביטש יאה לנו שבת שמחה, וראה תכונה והתרגשות כאשר הזכיר זאת. לשאלתו מה ענין ההתרגשות שאחזה בהם, סח לו, כי המנוח ז"ל היה נוהג ורגיל בכל ליל שישי להזכיר את ר' שלו' שכנא בן ר' אברהם מפרוהביטש, אמנם בליל שישי זה נשכח מהם והנה כעת כאשר הזכירנו וזכורו אף הם בדבר, ונפעמו מהשגחה פרטית ומופלאה שנדמנה להם.

ג מפי הרה"ר משה צבי ברוקוביץ [משב"ק].

ד מפי הרה"ר משה צבי ברוקוביץ [משב"ק].

ה מפי הרה"ר ישראל מנדלוביץ.

ו מפי הרה"ר יחזקאל הרמן.

ז מפי הרה"ר דב גראס.

משה עבד ה'

במשנתו של האי צדיק הרה"ק
בעל ישועות משה מוויז'ניץ זי"ע ועכ"א

תבין לך הדרדך

עבודת ההכנה בימי חודש אלול

לקראת הימים הקדושים הבעל"ט בידח האיתנים (ג)

בראש ובראשונה:

תיקון ושמירת האיברים בקדושה ובטהרה

זקיה"ק ה'אהבת שלום' מביא בפרשתנו משל שאמר הבעש"ט חק' זי"ע לתוקעים ולבעלי תפילות, שפעם מדרו החיות במלכם האריה, ויקצוף המלך מאד ותמתו בערה בו, והיו החיות מבקשים עצה ותחבולה כיצד לפייס את מלכם.

עמד השועל פיקח שבחיות ואמר להם: לכו עמי אל המלך, ואני אפייס בשלש מאות משלים שהגני בקי בהם. וייטב בעיני החיות עצתו ונתרצו לילך עמו אל המלך.

ויהי בעודם הולכים עמו ועדיין רחוקים המה מחצר המלכות, נפגה אליהם השועל ואמר להם: אל נא אחי ירע לבבכם, עצתי היתה לפייס את המלך באמצעות המשלים, וכעת שכחתי מקצתן, נענו החיות ואמרו: אולי יתפייס המלך בעבור הנותרים.

והנה בבואם ממש לחצר המלך אמר שוב השועל אל החיות: אחי, אל נא ירע לבבכם עלי, היות ושכחתי את כל המשלים, ברם אעפ"כ לכו עמי, אולי השי"ת יתן לנו רחמים וחנינה לפני המלך ויתרצה אלינו, כי מה לנו עוד צדקה כי אם לצעוק אל המלך.

וישמעו אליו החיות וילכו אתו ויבואו לפני המלך ויפלו על פניהם ארצה, ויען השועל ויאמר: אדונינו המלך, בושנו וגם נכלמנו להרים פנינו אליך, אך היות ויהיית בקי בדברי משל ומליצה הממשיכים את הלבבות, לכן אמרתי אולי נוכל לרצות ולפייסך בהן, וכעת מה נעשה שכולם נשכחו מאתי, והנה אנחנו בידך כחומר ביד היוצר, ויש בידך להמית ולהחיות, מבקשים אנו אליך בבכי ובצעקה, רחם נא עלינו ועשה עמנו חסד חנם ואל תשחיתנו.

מה התחנן רבינו במכתביו לאחיו הצעיר ממנו?

צוהר מרטיט ומרעיד אל לבבו של רבינו, נתגלה אחר הסתלקותו של אחיו כ"ק האדמו"ר ה'תורת מרדכי' זי"ע מוויז'ניץ-מאנסי.

במגירתו האישית של הרבי ה'תורת מרדכי' עצמו, שימר בקפידה אמתת מיוחדת שעליה רשם בכתב ידו: "אחי", שם, קיבץ עשרות רבות של מכתבי-שלומים שאחיו הגדול - רבינו - שיגר אליו מאז שנות אברכותו המוקדמות, מכתבים נוספי אחוה כדבר איש אל אחיו החידי, ומבין שיטתן מתנקזים זרמי לבבו באין מעצור. המכתבים נסובים על דא ועל הא, ותוך-כדי-דיבור משתפך רבינו לפני אחיו שוב ושוב בתחינות מכמירות-נפש. מתוכן, קיבצנו כאן מספר דוגמאות בולטות המשקפת את הלך רוחו:

"אבקשך לזכור אותי בימים הקדושים הבאים לקראתנו לשלום שאוכל לדבק עצמי בהשי"ת". ובמכתב אחר:

"אחובי אחי יקירי, תזכור אותי לטובה לחיות דבוק באין סוף ב"ה; תבקש רחמים עבור תיקון נפשי". מכתב שלישי:

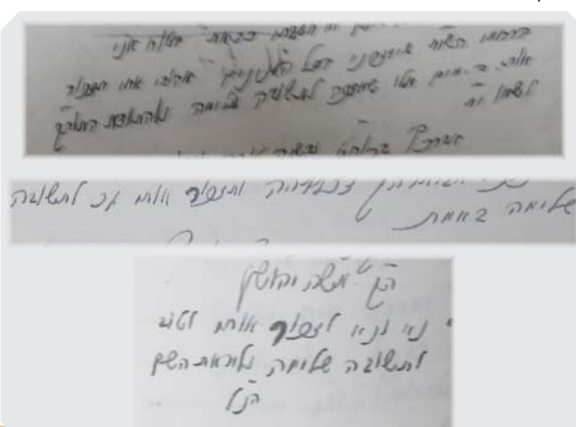
"אבקשך מאד לזכור אותי לטובה שאזכה לתשובה שלימה ולעבודתו השי"ת מתוך שמחה, הנני צריך לרחמי השם שיקרבנו לעבודתו ית"ש. אחיך אותבך מאד ומחכה לרחמי השם בקרוב". וכן:

"אבקשך לזכור אותי בימים הקדושים הבאים לקראתנו לשלום, שאוכל לדבק עצמי בהשי"ת מתוך יראה ושמחה".

כך לא רק באגרות-השלומים בתקופת אלול ותשרי, אלא לאורך כל השנה כולה. הבקשה המכמירה נשנית שוב ושוב:

"נא ונא לזכור אותי לטוב לתשובה שלימה וליראת השם". או: "ותזכור אותי ג"כ לתשובה שלימה באמת". וכיצא בזה לזיכ.

בקשה של אח אל אחיו הצעיר ממנו. מרעיד.

להמליך על ה'כל פעול' ו'כל יצור' האישי שלך...

ביום ב' הראש השנה שנת תש"ס אמר רבינו:

ראש השנה הוא בסוד קריאת שמע, קבלת עול מלכות שמים, ביום זה ממליכין את השי"ת על כל העולם כולו, וימי ר"ה מזרחים אורה בנשמות ישראל, מלהיבים לבותיהם לאביהם שבשמים שבראנו לכבודו וקרבתו לשמו הגדול, להודות לפניו, ליחדו ולרומם מלכותו על כל העולם.

"הן אומרים אנו יידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו" - 'כל פעול' מכוון גם על האדם עצמו, אשר בכל אבר הפועל ומתנועע על ידי רצונו - ידע וירגיש כי אתה פעלתו, זמלכותו בכל משלה, הוא ית' ורק הוא ית' האדון על כל המעשים לבל תהא ליצר הרע שום שליטה, בשום מעשה ופעולה שהיא וידע ויבין לעשות כל מעשיו לשם השי"ת אשר פעלו ויצרו.

"וענין זה מעורר את האדם לתשובה, כי לב יודע מרת נפשו איה נגוע הוא בנגעי היצר, על אלו אברים שליט היצר באדם לרע לו, זה בכה וזה בכה, ובהעלות על הדעת את המעשים שעשה באברים אלו שמסטרא דיצר הרע נגעו - נמצא סותר את דבריו בתפלתו ויודע כל פעול כי אתה פעלתו, ומיד מתחרט מעומק לבבו ויקבל ע"ע לסור מן הרע, לבל ישוב לכסלה עוד מעתה לעשות רק טוב.

*

לעבור על כל אבר ולערוך חשבון נפש

בליל שב"ק פרישת נצבים שנת תשנ"ד, אמר רבינו:

‘צוואה’ לפני התפילה

אמר רבינו:

מסופר על חסידיו של הרה"ק רבי אורי מסטערליסק ז"ע, שהיו נפרדים מבני ביתם עם ‘צוואה’ טרם לכתם להתפלל, מפני שלא ידעו מה יעלה בגורלם בעת התפילה. הם ניגשו אל התפילה מתוך כוונה למסור נפשם וחיותם להש"ת - גם בכל תפילה של יום חול משך השנה.

הבה נתבונן בכמה דרגות רחוקים אנו מהם ומהשגותיהם...

ברי הדבר, כי חסידים ואנשי מעשה אלו קידשו וטיהרו את איבריהם, לא פנו אחרי תאוות והבלי העולם הזה, ולפיכך זכו להתפלל בראי. ‘זואס מיינט איהר... אז מ'האט טהרת האברים, זעהט מען אנדערשט אויס...’

כאשר יש טהרת האברים, אזי הכל נראה אחרת - אש קודש תוקד בקרבו לא תכבה!

*

ה‘עבירה’ של הרבי ר' אלימלך

סח רבינו:

הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע בא ביום מן הימים לפני רבו הרבי רבי אלימלך ז"ע ומצאו מרתת בכל גופו ומשמיע קולות אנחה משברי לב.

חרד התלמיד אל רבו, והרר"א אמר לו: ‘זכי איך לא דאג, אחר שבאה עבירה לידך’.

תמה החוזה: ‘זכי איזו עבירה כבר יכול היה הרבי לעבור’, והרר"א השיבו כי בתפילת שחרית, אחר שפתח באמירת ‘הודו’, באה לפניו אשה מרת לב ושיזועה כי בתה זקוקה לישועה ונתונה בסכנת חיים, והוא הפסיק מתפילתו לשאול לשם היולדת ולשמה, ועל דא קא בכי.

תמה החוזה, שהרי מעיקר הדין מותר לרבו לפני ‘ברוך שאמר’ ומה פגם יש בדבר, אך הרר"א טען כנגדו כי מכיון שעל פי נוסח אשכנז נאמרים פסוקי ‘הודו’ אחר ‘ברוך שאמר’ הרי שכבר יש בכך טרף פגם...

והפסיר רבינו אחר ספרו זאת: ‘מה נענה אנו אבתריה. על ‘עבירות’ מעין אלו קונן הרבי רבי אלימלך וסבר כי יצטרכו לברוא גיהנום חדש במיוחד עבורו, כי הגיהנום הקיים אינו די עבורו; ואילו אנו סמוכים ובטוחים בחלקנו בגן עדן’...

*

“בקדושת האיברים אפשר לפעול”

בתוך דברות קדשו בליל שב"ק פרשת נצבים שנת תשנ"ה, התחנך רבינו לפני קונו ואמר:

‘דבש"ע, זאת שוועתי אלך, שאזכה תמיד לעשות רצונך באין מונע ומפריע!’

‘תבוא לפניך שוועתי הזאת בימים אלו, לתת את שאלתי ולעשות את בקשתי, לדבק לבי בתורה ה', שזו תהא חיות לבי ומגמתי תמיד!’

והפסיר: ‘בקדושת האיברים יכולים לפעול אצל הש"ת להיות דבריו נשמעין, וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים’.

ארבע שבועות לא לשמיע חדשות ולא לקרוא עיתונים, כי לקבל על עצמו למשך שנה שלימה קשה הדבר למי שמורגל בכך, על כן ניסה קודם להימנע מהם בידה האיתנים, ולאחר מכן כאשר יזוכה אשר טוב הוא דבר ה'זה, יוכל להמשיך דרכו הלאה בזה.

*

עדות מן הקודש פנימה:

כך נראתה ההכנה ברגעי השיא

סיפר אחד ממשמשי של רבינו:

‘זימן לי הש"ת לחזות בעבודת רבינו ברגעי השיא, צמוד לרגע גשתו לתקיעת שופר.

‘עמדנו על משמרתנו אחורי דלתו, בציפיה דרוכה לשעה היעודה’, מתאר הגבאי: ‘מן העבר האודו מתרכזים אלפי-אלפים שהגיעו מכל קצו תבל לחסות באברת הפרקליט הגדול, מן העבר השני מסתגר רבינו בחדרו, מתכונן בסילידין למערכה המוטלת לפניו (ציין, כי עד לעלותו על סף ההנהגה היה רבינו חש בשעה זו גם לטבילת מקוה). מראו בהכנסו לחדרו, הספיק להודיע בנו את אימת השעה. בקושי לגם קמצע, ‘הזכורות’ המטלטלות שזרמו אליו חידדו את גודל הזמן, ותנועתו המואצת להגיק דלתו ולהסתגר עם קונו הטילה חרדת אלקים.

הופתענו כשהדלת נפתחה רגעים בתדים לפני המועד. רבינו החל לצאת אל מבוא הכניסה לבית המדרש, וצינתי בפניו כי עוד יש שהות קצרה עד לשעה היעודה שהוכרזה.

הוא סב בחדות אחור. נכוננו לו עוד דקות של הכנה. ראיתיו שועט אל ארון הספרים, שולף גמרא, ומסתער על שורותיה בעודו עומה, מלעיס כל קרביו בעוד שטיקל של ‘נשחבה אל ה’...

הרי כך סיפר רבינו עצמו על זקינו ומאור-דרכו הרבי ה‘אהבת ישראל’ ז"ע, שראתו הוגה בשעה זו בחיבורו העיוני והעומק של מהר"ט אלגאזי על מסכת בכורות, ואחד הנוכחים נמלא תמיהה. נימק לו הרבי: ‘בברכת מלכויות אנו אומרים ‘בתורתך כתוב לאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד’, והיינו, שכל התורה כולה מכרזת ‘ה' אחד’, בהתדבקות בכל תיבה מן התורה אפשר למצוא את הש"ת'...

“מתכוונים אליי”...

היה רבינו מספר:

באחת השנים, בסליחות של ‘זכור ברית’ בערב ראש השנה, כשהגיע זקני הק' ‘צמח’ ז"ע לתיבות ‘אם העו פני מלכם בעזות פנים ומצח’ עורר כל כך את הקהל, עד שאחד מן החסידים קפץ וזעק: ‘רבי! מיק מיינט דאס! [-רבי, אלי הכוונה...]

יכולים אתם לתאר לעצמכם כי לא אליו היתה כוונת הרבי, ‘נישט איהם האט מען געמיינט’. כי מי שהתנהגותו היא כזו שבאמת אליו היתה הכוונה, היה מתבייש להכריז זאת על עצמו. ברם, תפילת הרבי כה עוררה אותו, עד שנחשוש היה כי אליו היתה הכוונה...

*

והנה כשמוע המלך זאת נכמרו רחמיו עליהם ובתרצה להם ומחל את עונותיהם. והנמשל מובן. ע"כ מביא וקיה"ק ה‘אהבת שלום’.

בימים אלו, בהתקרב יום המשפט שבו כל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון, מתעורר כל איש ואיש מישראל לתשובה וחשבון הנפש, לתקן את מעשיו הלא-טובים אשר פעל במשך כל השנה. [והיור רבינו: הגם שכאשר זולתו ויכחו וייסרהו על פניו בגין מגרעותיו וחסרונותיו לא ישית לבו אליו ולא יודה לו לדבריו, ברם בלבו פנימה יודע הוא היטב את אשר עוה ונטה מרצון הבורא ב"ה]. הדרוש בעת הזאת הוא: לעיין הדק היטב על כל אבר ואבר מאיברי הגוף, ולשפוט את השטן בהם תיקון ושיפור. יתבונן באלו איברים הפגם מרובה, ונחוצה לו תרופה חזקה.

ראשית דין הקדימה יתן לאיברים ‘השגשמה תלויה בהם’, דהיינו המה והלב שעניני הנשמה, ענינים הרוחניים, תלויים בהם, אשר על כן נדרש לטהר את מחשבות מוחו ולבו שיהיו זכים ונקיים ממחשבת פגול אשר לא לרצון יעלו לפני ה'. גם את העינים ישקול בפלס המשפט יען תלויין בהם מעשי האדם לטוב או להיפך ח"ו, כי העין רואה והלב חומד (רש"י ס"פ שלח), וידע אשר משנה זהירות נדרש לנקוט בשמירתם שלא יפגמו ח"ו. כן יתבונן על מצב אזניו כדאיאת (כתובות ה:) אשר האזניים נכויות תחלה לאיברים, ‘בידוק אם אינו פוגם את אזניו בשמיעת דברי לשון הרע וריכות, ליצנות

דוברים אסורים, וככה יעשה בכל רמ"ח אבריו להסיר מהם הפגם אשר עוה ויקליל בהם, ויתקנם שיהיו מכוונים לעשות רצון אבינו שבשמים, מוחו יהא עסוק בדברי תורה, ועיניו מביטים בתורה הקדושה, בספרי יראה וספרי חסידות.

*

לקבל החלטה ל-4 שבועות: אפשר לחיות בלי ה‘צייטע’

באותה שיחת קודש אמר רבינו עוד:

בעת הזו אשר כל אחד ואחד מתעורר לשלוב אל ה', לאחור דרכו בתשובה תפלה וצדקה המעבירין את רוע הגזירה, נדרש לצמצם את ההתעסקות בחדשות והיות העוה', להימנע משמיעת חדשות וקריאת עיתונים.

כחים נמדה לבני אדם שאי אפשר להימנע מזה, מהאט אזוי אופק געשטעלט די וועלט, מתעניינים מה אמר פלוני ומה

השיבו רעהו, מה הם שיחם ושיגם של רבי המלוכה ושרי המדינות, ברם האיש המשכיל ובר לבב צריך לקבוע עצמו החלטה חזקה ואיתנה - אפשר לחיות גם מבליעדי ידיעת חדשות מדי יום ביומו.

כל ההתעסקות בזה הוא בלבול המוח גרידא, האדם שאינו להוט ותאב לשמוע ולידע את כל חדשות העוה"י יש לו מנוחת ושלוות הנפש. כבר אמרנו זה כמה, אשר ענין ‘צום’ שמכוון כנגד ‘תשובה’ (כידוע שצום קול ממוך מכוונים נגד ‘תשובה’ ותפילה וצדקה) אין מכוון דייקא לצום ולסגן את גופו מאכילה ושתייה, אלא ‘צום’ היינו ‘צמצום התאוה’, איש איש בתאוותיו אשר נלכד בה, יש לו להתאפק ולמשול ברוחו למשך ידו מהנהג, ובזה יקיים ענין הצום בשלימות. יש לקבל ע"ע במשך

נערך בסייעתא דשמיא ע"י
הרה"ג משה שניאור זלמן גרוסמן שליט"א
מו"צ וראש כולל "זכרון מרדכי" בני ברק

הזכרה לסעודת שבת

בלשון המובנת לכל המשפחה

סעודת ליל שבת

אכילת הסימנים בליל ראש השנה

האדמה, יקח פרי אדמה חי כגון בננה ויברך עליו ואח"כ יאכל את הסימנים.

ה) מנהג העולם כשיטת הבה"ג להקדים תמיד ברכת 'בורא פרי העץ' לברכת 'בורא פרי האדמה' אבל לפי פסק המשנה ברורה^א אם פרי האדמה חביב עליו יותר מכל פירות העץ המונחים עכשיו לפניו, יש לו להקדים ברכת 'בורא פרי האדמה'.

ו) כשאוכלים פירות בסוף הסעודה לקינוח, יש לזכור לא לברך עליהם כי כבר בירך על הסימנים בתחילת הסעודה, ואפילו אם הלך באמצע הסעודה ל"שיש" ואוכל שם פירות לקינוח, הם נפטרים בברכה שבירך בביתו על הסימנים^ב.

התפוח שמטבילים בדבש, ונאמרו כמה ישובים למנהג זה^ג. ומי שנוהג כן עדיף שיגיש את התמר והרימון לשולחן רק לאחר שבירך "העץ" על התפוח ובוזה יצא ידי כל הדעות^ד.

אך יכוון בעת ברכת "העץ" לפטור גם את התמר והרימון שיגישו עוד מעט^ה, ובדיעבד גם אם לא כיוון בפירוש לפטורם הרי הם נפטרים בברכת "העץ" שבירך על התפוח^ו.

ז) את ברכת 'בורא פרי האדמה' נוהגים לברך על ה"קרא" כי מבשלים אותו עם סוכר ונעשה כעין "קומפוט", אבל הכרת^ז, הסילקא והרוביא הם תבשילים כשאר המאכלים הנאכלים בסעודה, ובפשטות הם נפטרים בברכת 'המוציא'^ח.

ומי שיש לו ספק אם צריך לברך על מיני

א) בליל ראש השנה נוהגים לאכול מיני פירות וירקות המרמזים בשמם או במהותם על סימנים טובים ואומרים על כל מין את ה"היה רצון" השייך לו^א.

ב) מינים שמברכים עליהם "העץ" ו"האדמה" יש להזהר שלא לומר ה"היה רצון" בין הברכה לאכילה, אלא יאכל מקודם חתיכה ואח"כ יאמר היה רצון^ב.

ובדיעבד אם אמר היה רצון בין הברכה לאכילה אין זה נחשב להפסק^ג.

ג) את ברכת 'בורא פרי העץ' יש לברך על התמר כי הוא משבעת המינים והוא חשוב יותר מהרימון, לפי שהוא נכתב בפסוק סמוך יותר לתיבת "אריך"^ד.

יש נוהגים על פי הקבלה לברך "העץ" על

סעודת צפרא דשבתא

ברכת "שהחיינו" בראש השנה

ומכוונים עליו ב"שהחיינו" של הקידוש, ויש האוכלים אותו בשתי הלילות ולוקחים פרי חדש אחר ללילה השני.

ז) הנוהג לברך 'העץ' על התפוח ומביא את הרימון רק לאחר מ"כ נ"ל^א, צריך לחזור ולברך שהחיינו על הרימון, דכיון שלא היה לפניו על השולחן בעת 'שהחיינו' של הקידוש, לא נפטר בברכתו.

והוא הדין שאם שכח להניח את הפרי החדש על השולחן בעת 'שהחיינו' של הקידוש צריך לחזור ולברך שהחיינו על הפרי^ב.

ח) בלילה השני - יש הנוהגים לאכול את הפרי החדש מיד לאחר קידוש כדי להסמיכו ל'שהחיינו' ויש הנוהגים לאכול בתוך הסעודה כדי להקדים 'המוציא' ל'העץ' וכדי שלא להפסיק בין הקידוש לסעודה.

"שהחיינו" בעת הדלקת הנרות ידליקו סמוך לקידוש בעת שכבר נמצא הפרי החדש על השולחן ולא יפסיקו הרבה בין הברכה לאכילה.

ד) כמו כן, בעת תקיעת שופר של היום השני טוב שילבש הבעל תוקע בגד חדש ויכוון לפטור בשהחיינו^א. ובשנה זו אין צריך לעשות כן, דכיון שיום הראשון חל בשבת תוקעים רק ביום השני וממילא צריך לברך 'שהחיינו' על השופר לפי כל הדעות.

ה) מי שאין לו פרי חדש ולא בגד חדש, אעפ"כ יברך 'שהחיינו' גם בקידוש^ב וגם בתקיעת שופר^ג של היום השני, כי מעיקר הדין, ההלכה היא לברך בשניהם.

ו) הרימון בראש השנה הוא בדרך כלל פרי חדש, על כן נוהגים רבים לאכול רק בלילה השני ומניחים אותו על השולחן קודם קידוש

א) ברכת "שהחיינו" מברכים ארבע פעמים בימי ראש השנה - בקידוש של שתי הלילות ובתקיעת השופר של שני הימים. והזמן גרמא להודות להש"ת שהחיינו שנה נוספת וכתבנו בספר החיים.

ב) מנהג הרבה נשים לברך ברכת 'שהחיינו' בעת הדלקת הנרות וממילא אינן צריכות לברך "שהחיינו" בעת הקידוש, על כן יש אומרים^א שלא יענו הנשים אמן אחר ברכת שהחיינו של קידוש כדי שלא יהא האמן הפסק בין הקידוש לשתיה. אך יש אומרים^ב שיכולות לענות אמן ואין זה נחשב להפסק.

ג) כיון שיש ראשונים הסוברים שאין לברך שהחיינו ביום השני לאחר שכבר בירך ביום הראשון, ע"כ יש להניח פרי חדש על השולחן בעת הקידוש או ללבוש בגד חדש ולכוון בשהחיינו גם עליו^א, והנשים המברכות

מקורות וציטוטים

א. כריתות ו' ושו"ע סימן תקפ"ג סעיף א' ב. משנ"ב שם סק"ד ג. מטה אפרים שם ס"א ד. שו"ע סימן ר"א ס"א וס"ד ה. עיין פסקי תשובות סימן תקפ"ג אות ג' ו. הליכות שלמה סימן א' ס"ק כ"ו ז. רמ"א סימן ר"א סעיף ה' ח. עיין ביה"ל שם ד"ה ובלבד, דדעת בעה"ב מועיל לזה, ובפרט אם התפוח חביב יותר עיין משנ"ב ס"ק ל"ג ט. עיין שו"ע סימן קע"א י. כף החיים סימן ר"א סק"ו יא. סימן ר"א ס"ק י"ח יב. סימן קע"ח שווע"ר ס"ד וביה"ל ד"ה ואכל יג. עיין שמירת שבת כהלכתה פרק מ"ד ס"ד יד. אגרות משה או"ח ח"ד סימן ק"א טו. שו"ע סימן ת"ר ס"ב טז. משנ"ב שם סק"ז יז. שו"ע שם ס"ב יח. רמ"א שם בס"ג ולא בהמחבר יט. בשו"ע סימן ר"ח ס"ג מבואר דהברכה היא על הראיה כ. מטה אפרים סימן ת"ר ס"ב כא. הלכות בחג פט"ז הערה ו' בשם הגריש"א, וע"ע כף החיים סימן ת"ר סק"ז

הדרגתי יחד

ענני הסיודות מאגדות שיטתיות
ושיטתיות של המשפיע הגדול
רבי הרים לרובמן שלישי

ומל ה"א את לבבך ואת לבב זרעך כי אני לדודי ודודי לי

והנה ס"ת אני לדודי ודודי לי, ד' יודין כנגד ארבעים יום כ"ל שהם ימי תשובה המתקבלים ברצון אל דודי, ודודי מקבלם באהבה, הם הם הממשיכים הייעוד ומל ה' המדבר על לעתיד לבא שאז תתעורר התשובה מלמעלה, ואזי יכרית ה' כל הסט"א והקליפות ורוח הטומאה מן העולם, ויתגלה המילה הגדולה של ונגלה כבוד ה' לעיני כל בשר.

וזה נמשך גם היום באתערותא דלעילא ע"י האתערותא דלתתא מהרמוז של "אני לדודי ודודי לי", שהם ע"י התשובה בארבעים יום האלו מר"ח אלול עד יוה"כ המקובלת להיות לב קרוב אל דודו בתשובה, ואז דודו קרוב לו לקבל תשובתו מאהבה, והוא כעין המילה הקטנה הנאמר בפסוק ומלתם ערלת לבבכם, ע"י נמשך אתערותא דלעילא הנרמז ב"ומל ה' אלוך" וגו', שהיא ההמשכה של הגילוי הגדול הנק' המילה הגדולה.

וכל זה נמשך ג"כ היום בימי הארבעים יום מר"ח אלול עד יוה"כ, ע"י התשובה שנמשכת מהארת י"ג מידות של הרחמים בחודש אלול, כ"ל מהאריז"ל, אזי זוכים ג"כ היום כאר"א מישראל להאיר בפנימיות נפשם מהארת הגילוי שיהיה לעת"ל, והוא הרמז מהפסוק "ומל ה' אלוך" וגו'.

וכידוע שכל ההמשכה מהארת י"ג מידות הרחמים נמשכים מלמעלה מסדר ההשתלשלות, שהוא ממקור הרחמים מאור אין סוף ב"ה בעצמו ממש, וזהו הגילוי שיתגלה לעתיד לבא ממקור הרחמים שלמעלה מהעולמות, כמ"ש ברחמים גדולים אבקצב בב"א, וזה מתגלה גם היום בכל חודש אלול הגילוי של "ומל ה' אלוך", שהוא הגילוי דלעת"ל, מהארת י"ג מידות הרחמים שלמעלה מהעולמות, וכמובא לעיל שהגילוי הוא כמשל המלך בשדה.

כי הרי עצם מדת הרחמים נמשך גם בתוך סדר העולמות, אלא שבתוך העולמות יש לה הגבלות עד כמה ועד היכן מרחמים. כמשל העני שמבקש תמיכה ועזרה מהעושר, פעם ראשונה נותן לו התמיכה והעזרה בסבר פנים יפות, ואח"כ כשהעני בא אליו בפעם שניה ומבקש תמיכה ועזרה, הוא גם מרחם עליו ונותן לו תמיכה ועזרה עוה"פ, אבל כבר לא באותו סבר פנים יפות ככפעם הראשונה. ואח"כ שבא בפעם ה' הוא ג"כ מרחם עליו ונותן לו אבל כמובן לא כמו בפעם הב' ובדואר לא כמו בפעם הא', וכן הלאה בכ"פ מתמעטים הרחמים עד שנפסק לגמרי. והסיבה היא מפני שהרחמים הוא בתוך העולמות בהגבלה.

אבל כשהרחמים נמשכים מלמעלה מהעולמות ממקור הרחמים מבעל הרחמים הבית"ש, אצלו אין שום חילוק בין פעם הא' לפעם האלף, ויותר מזה לאין שינוי, שהרי הוא למעלה מכל גבול, והרחמים שהם אצלו וממנו ית' הם ג"כ בלי גבול. ואדרבה, אצלו ית' הרי אין הגבלה של זמן והיום ומוחר ואתמול שיום אצלו, ועבר הוה ועתיד הם ברגע אחד אצלו, וגם כלא חשיב ממש, בלי שום ערך ותפיסת מקום כלל, ולכן אצלו הכל שוה ומשוה, ולכן המשכת י"ג מידות הרחמים הם ממקורא ושרשא דכולא, ממקור האור אין סוף ב"ה בעצמו ובכבודו ית', והוא ברחמי יקיים בנו והכן לבבם אליך ויכן לבבנו לימים הקדושים הבאים עלינו לטובה.

התעמק | סיפורת הפסוקים

ה"ענוני" של הבעש"ט

רבי ישראל חריף מסאטניב בעל התפארת ישראל זצ"ל היה בראשית דרכו מתנגד לחסידות,

וכאשר נחלה בנו מאוד עד שלא מצאו מזור למחלתו, הפצירה בו אשתו הרבנית שיסע להזכיר אצל הבעל שם טוב הק' זיע"א, אך לא הסכים.

כאשר החמיר המצב ואשתו הפצירה בו מאוד, אמר כיסע אל הבעש"ט, וישאל אותו רמב"ם שקשה לו כבר שנים רבות, ואם הבעש"ט יישב לו את דברי הרמב"ם, יזכיר את בנו, ואם לא יוכל לתקן, אזי סימן שאינו בעל שם ולא זכיר את הבן.

רבי ישראל הגיע למעבדו לשבת סליחות, ובמשך כל השבת לא הצליח להיכנס אל הבעש"ט.

במוצאי שבת בעת אמירת הסליחות, כשהבעש"ט אמר לפני התיבה את הפיוט ענו וכו', נזכר פתאום ר' ישראל ברמב"ם המוקשה ותרן כדי כך עלה במחשבתו תירוץ ליישב את הקושי.

אחר הסליחות פנה אליו הבעש"ט ואמר לו: "ו, מיין ענו קען פארענטפערן א רמב"ם?" - הענו? שלי יוכל ליישב רמב"ם? - ורבי ישראל חריף הזכיר את בנו ומאז התקרב לבעש"ט ונעשה מגדולי תלמידיו.

זכותם יין עליו ועל כל ישראל.

מובא בהלכה ובספח"ק הרמז לתשובה בחודש אלול שנאמר ומל ה' אלוך "את לבבך ואת לבב ר"ת אלול. והוא ענין כריתת ומילת ערלת ואוטם הלב, וכמ"ש בשלה"ק שענין התשובה הוא ענין טהרת הלב. דהיינו שיטה לבו לגמרי, בג' אופני התשובה, עזיבת החטא, חרטה גמורה, קבלה על העתיד, כמובא לעיל בשם הרמב"ם הל' תשובה ה"ב שיצונו החוטא חטאו ויסירו מחשבתו ויגמור בלב שלא יעשה עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו'. ובזה יטור את לבו ויכרות את ערלת אוטם הלב, והר"ת "אלול" בפסוק ומל ה' אלוך "את לבבך ואת לבב" מרמז שבחודש אלול הוא הזמן שצריך למול ולכרות את ערלת הלב.

ואפ"ל שקשורים זה בזה בשייכות מיוחדת הרמז "אני לדודי ודודי לי", עם הרמז ומל ה' אלוך "את לבבך ואת לבב", ר"ת אלול. כי הרי מובא מהטור ס' תקפ"א מפרקי דר"א שמפני שמשרע"ה עלה להר לקבל לחות אחרונות והעבירו שופר במחנה שלא יטעו אחר ע"ז, לכן תקנו חז"ל לתקוע בשופר בחודש אלול, בכל שנה ושנה כדי להזהיר את ישראל שיעשו תשובה, שנאמר אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, ומובא בהל' במ"ב שם, שיש אסמכתא מקרא "אני לדודי ודודי לי" ר"ת אלול, וס"ת ד' יודין עולה ארבעים, כנגד ארבעים יום מר"ח אלול עד יוה"כ, כי בארבעים יום אלו התשובה מקובלת להיות לבו קרוב אל דודו בתשובה, ואז דודו קרוב לו לקבל תשובתו מאהבה, ועוד סמך מקרא ומל ה' אלוך "את לבבך ואת לבב" זרעך, ר"ת אלול.

ידוע ענין "אני לדודי ודודי לי" עפ"י פירוש בעל התניא וליקוטי תורה ז"ע בד"ה אני לדודי, שיש אתערותא מבחי' "אני לדודי", ע"י שמאיר בחודש אלול הארת י"ג מידות הרחמים, ובזה מתעורר ה"אני לדודי" בהארת תשובה מתוך רחמים מלמעלה, ועפ"י לשון החינוך שהקב"ה מחסיד האל ית' על בראוי לפקוד אותם ולראות מעשיהם בכל שנה ושנה יום אחד כדי שלא יתרבו העונות כ"כ ויהיה מקום לכפרה והוא רב חסד מטה כלפי חסד וכו', ועפ"י פירוש הבעש"ט ק' על הבת בוק היציאת בכל יום מהר חורב, שהוא ההרהור תשובה שיש לכאור"א מישראל בכל יום כל אחד כפי דרגתו וכו', מבואר שהענין התשובה בחודש אלול הוא באופן של תשובה מתוך אהבה, ע"י ההתבוננות בחסדי האל ית' הני', ובהארת י"ג מידות הרחמים, שהם כולם השפעות רחמים מרובים מלמעלה על נשמות ישראל לעוררם ולקרבים אלי ית' בתשובה מאהבה וחמלה גדולה.

ובארבעים ימי אני לדודי ודודי לי שכנגד ארבעים יום מר"ה עד יוה"כ שיעלה משרע"ה להר לקבל לחות אחרונות, הם ימי תשובה שמתקבלת להיות לבו קרוב אל דודו בתשובה ואז דודו קרוב לו לקבל תשובתו מאהבה, הם הם הנחות לקיים הסמך השני מהפסוק ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך.

והוא עפ"י המבואר בתורה אור (פ' לך לך ד"ה בעצם היום נמול אברהם וגו'), דהנה תמוה שבנצטות מילה שנצטוו אברהם אבינו ז"ל, כתוב בתנ"ך בלשון נמול אברהם בל' נפעל, ולא כמ"ש וימל אברהם את ישימעאל וכל אנשי ביתו מקנת כספו, בלשון פועל. וגם תמוה למה לא מל אברהם אבינו א"ע עד שלא נצטוו.

ומבואר שם עפ"י הידוע שיש שתי בחי' מילה. א' מילה הגדולה, ב' מילה הקטנה. פירוש שיש ב' פסוקים שלכאור"א סותרים א"ז, א"ז, עקב כתב "ומלתם" את ערלת לבבכם וגו', ובפ' נצבים כתיב "ומל ה' אלוך" את לבבך וגו'. "ומלתם" הכונה שאתם תמולו את ערלת לבבכם, דהיינו שזה תלוי בידכם, ואילו "ומל ה' אלוך" הכונה שהקב"ה ימול את ערלת לבבך, ואינו תלוי בידו אלא ביד ה'.

והתי' הוא כ"ל שיש ב' בחי' מילה, דהיינו "מילה הגדולה" ומל ה' אלוך, שזה יהיה לעתיד לבא, שאז יעביר ה' רוח הטומאה מן העולם, ואזי תתקיים המילה הגדולה שהיא כריתת ערלת הלב לגמרי, ויהיה כבוד ה' מלא את כל הארץ, ומלאה הארץ דעה את ה' וגו'. והמילה הקטנה היא "ומלתם את ערלת לבבכם", שזהו בזה"ז שעדיין אנו בגלות והחורש יכסה ארץ, ע"ז בא הציווי על כאור"א מישראל לעשות מה שביכולתו לכרות ערלת הלב כמה שאפשר. אעפ"י שאין ביכולתו להכרית לגמרי את ערלת הלב, שאין זה בדינו, מ"מ מה שיש בדינו הוא האתערותא דלתתא, בכח התהו"ק והמצות והמס"נ בקבוענו"ש וכו'. וע"ז יתעורר אתערותא דלעילא לעתיד לבא להכרית לגמרי העלת הלב.

ובזה מיושב שני הפסוקים הנ"ל, הפ' "ומלתם" הכונה לזה"ז שהוא המילה הקטנה ע"י עבודתנו בתורה ומצוות וכו', והפ' "ומל ה' אלוך" הכונה מה שיהיה לעתיד לבא המילה הגדולה, שיעביר רוח הטומאה והסט"א מן העולם, ונגלה כבוד ה' לעיני כל בשר וגו'.

ומבא בספח"ק שאע"ה המשיך את הענין הזה, ההמשכה מהגילוי של המילה הגדולה שיהיה לעתיד לבא, גם לכל הדורות אחריו, לכל כאור"א מישראל עד סוף כל הדורות. דהיינו שיש גם כאור"א מישראל שמקיים מצות מילה, מהארת עצמותו ית' שיהיה לעת"ל.

פירוש שיש בכח בנשמות ישראל עד סוף כל הדורות גלות בפנשים גילוי הארת עצמותו ית' למעלה מסדר ההשתלשלות, גם בזה"ז ע"י מס"נ בתורה ומצוות ע"י ביטול אמינות ליחוד ית' בק"ש ואהבת וגו' ואח"ז ודברתם וגו'.

שערים לתורה

יו"ר ע"י מכון "שערים לתורה" – בראשות הגאון הרב שמואל יוסף שטיינברג שליט"א מחבר ספרי "שערי הברכה" ועוד המכון ללימוד והמחשה וחיבור לתורה ולהלכה – ע"י שערים הרצאות פאנלים וסידורים בחלקי התורה והטעמים המוחזקה לצורך הבטת חיבור והבנת המציאות לפסקת הלכה למעשה.

"בלעטלעך" – המהות וההלכה

כשיציאים בדורנו – דור השפע, לשוק ארבעת המינים, ומנסים להטות אוזן ולב למה מתרחש בעומק מחשבותיהם של הקונים, נגלה שחלק ניכר ממתנות מסביב לסוגיית הבלעטלעך. אבל עם כל זאת, רוב האנשים ימצאו את עצמם בערב יום טוב, עם אתרוג שיש בו איזהוהו בלעטלעך מי גדול ומי קטן, ויברכו על האתרוג הזה על אף הבלעטלעך.

מה לעשות שאתרוגים בלי בלעטלעך כלל שמוך לרוב לבדלי ממון ויחיד סגולה. בשורות אלו ננסה להביא תמצית מעשית של הסוגיה הרחבה, מתוך מה שהוצג ונידון לפני משתתפי הקורס הנפלא "שערים לתורה" שנמשך במתקן לשון ע"י הגאון הרב שמואל יוסף שטיינברג שליט"א העומד בראש המכון "שערים לתורה". הקורס נמסר בעיר בית שמש ואשדוד (בשכונת הבעל"ט יתקיים בביתו ובני ברק, ובעש"ת בעיר ק"י ירושלים).

מה זה בלעטלעך?

מצינו כמה גורמים שיכולים ליצור בלעטלעך באתרוג ובכדי לחבץ טוב את הסוגיה שי צורך ללמוד ולהבין אותם:

א. - שפשוף עלה.
לפעמים בלעטלעך נוצר מחמת שפשוף של העלים והענפים של העץ באתרוג. באדיש וגרמנית "בלאט" (או "פלאט") הוא "עלה", גם בזמנים מכונים עלה קטן בלשון "בלעטלעך", וזה הבלעטלעך הדוב שהובא בראשונים ובפוסקים.

ב. - מחמת נקבית קוץ.
עץ האתרוגים מלא בקוצים קטנים, והם כל הזמן פוגמים את האתרוגים הנמצאים על העצים. מחמת הדקירת האלו נוצרים בלעטלעך.

בלעטלעך שנוצר מקוץ פעמים רבות יותר עמוק מזה שנוצר מעלה, יש מקרים שהוא משאיר גם כעין שקע עמוק באתרוג. אך יש לשים לב! שלפעמים נעשה חור שלא נגדל לגמרי ונשאר על האתרוג שאלה חמורה של חסר שמסתתרת תחת הבלעטלעך, משום שהאתרוג לא הספיק להיות על העץ אחרי שניקב מספיק זמן שיבירא חזרה.

ג. - פגיעות חרקים. כגון אקריות, או טריפסים. בדרך כלל בלעטלעך של חרקים הוא שונה, פעמים שניתן לראות שיש לו מראה שנראה כעין רשת, אבל לפעמים נראה כעין נגיסות בגוף האתרוג, ולפעמים אפשר לראות את מסלול הטיול של החרק על גבי האתרוג, כי נשאר אחרי נקבים על פני הפרי שניתן לראותם.

הבלעטלעך המצויים בימינו

בזמנינו הולך ופוחת הבלעטלעך שבאים מחמת עלים וקוצים, משום שהפרסרנים והארגומים שוקדים בטיפול העץ במשך כל זמן הגדילה, ונותנים טיפול אישי לכל אתרוג, על ידי שקשורים את הענפים שעלולים לפגוע באתרוג, ואפילו נותנים ספוגים בין האתרוגים כדי לשמר שלא ישתפשו אתרוג במשנהו.

הגדר ההלכתי של בלעטלעך

הפוסקים דנו באריות לגבי הבלעטלעך המצויים באתרוגים, הרמ"א הביא שני טעמים מדוע נהוגים להקל בהם:

א' - משום שאינם גבולים משאר האתרוג. ב' - שנחשבים מראה אתרוג כיון שרגילים להיות באתרוג.

[הביאור הלכה (ור"ה הנשיים) הביא בשם הגר"א, שאף שאין מראה הבלעטלעך שווה באמת למראה של שאר האתרוג כלל, מ"מ הוא נחשב למראה האתרוג - ככה נראה אתרוג ולכן הוא כשר ללא פקפוק.]

סוגיית הבלעטלעך אינו כנעם כלל במחלוקת לגבי "אתרוג המנומך במראות כשרים" - היות שהו מראה אתרוג. ולכן בלעטלעך עדיף יותר אפילו מסתם שאר מראה כשר. ולפי זה פשוט שאפשר להקל אפילו אם הבלעטלעך נמצא ממש על חוטמו של האתרוג. אבל יש נפק"מ חשובה בין שני הטעמים שהביא הרמ"א (סק"ג), באופן שהבלעטלעך גבוה משאר האתרוג, שהרי לפי הטעם הראשון אין להכשיר, אבל לפי הטעם השני כשר אפילו כשהבלעטלעך גבוה כי זה עדיין מראה אתרוג.

לסיכום:

מדריך מתומצת לבדיקת בלעטלעך

א. יבדוק שהבלעטלעך לא גבוה מבשר האתרוג על ידי בדיקה בעיניים עצומות כנ"ל.
ב. יבדוק שהבלעטלעך אינו מסתיר תחתיו שאלה של חסר.

כל אחד יכול להבין באמת בארבעת המינים!

השנה מחיר מיוחד! 200 ש"ח במקום 450

קורס ארבעת המינים

מפי הגאון הרב שמואל יוסף שטיינברג שליט"א מחבר ספרי "שערי הברכה" וע"ס עמוד בראש כשרות מהודות לארבעת המינים

קורס מרכז, ממוקד ומקיף במיוחד
2 מפגשים בני שעות"ח וחצי
(כולל הפסקת התרגומים וחפילת ערבית)
בין השעות 20:00 - 22:30

מתחילים השבוע!!

לפרטים ולרישום: קו שערים לתורה
07747-10-145
(שלוחה 2/2)

פריסה ארצית:

אשדוד
יא, יג אלול

ביתר
כה, כז אלול

בית שמש
י"ז אלול

בני ברק
כד, כו אלול

ירושלים
ד, ה תשרי

יהוה דהיה רחל

העשרה מסטרעליק

לרגל יומא דהילולא המאזנים של רבינו השו"ת הרב הקדוש רבי אורי מסטודעליסק זי"ע

יומיים לפני הסתלקותו שח רבינו דבר נורא, כי ב"ד של מעלה הוא כעין ב"ד של מטה, ויש שם סנהדרין של שבעים

רבינו עסק בתורה במסירות נפש עצומה ולא שת לבו למצבו שהיה דחוק ביותר.

שנים רבות כיתת את עצמו בהיכלי הצדיקים שבדורו, אבל רבו מובהק היה הרה"ק קדוש ה' רבי שלמה מקרלין הי"ד

כל החומר נלקט מהספר הקדוש "אמרי קדוש היכל סטרעליסק" שהם דברי תורתו של רבינו ובימים הללו יוצא בעז"ה שוב לאור עולם

דברי הצדיקים על רבינו השרף

אמר פעם לגבאז שלא יכניס אליו אנשים, אבל על רבינו התבטא שאינו בכלל אדם.

אמר שהשרף מדרגתו גדולה מאוד שלאחר פטירתו יעבירו אותו לארץ ישראל.

אמר להרה"ק רבי יצחק איזיק מזידיטשוב שביקש שיאמר לו איזה משהו רבו, הסתכל נא לתוך ליבי ותידע מי היה רבי הקדוש.

אמר על רבינו השרף שהוא יד ימינו של המשיח

אמר שבכל הדברים אינו מקנא בגיסו רבינו השרף, אבל בדבר אחד הוא כן מקנא בו, שיש לו כזה תלמיד כמו הרה"ק רבי יהודה צבי, מעולם לא ראיתי רב שלא יסיר את מחשבתו רגע אחד מתלמידו ותלמיד שלא יסור רגע אחד מרבו, והמה ממש בבחינת משה ותלמידו יהושע.

כמה ד"ת מרבינו לימים הבעל"ט

אמר, הכתיבה וחתימה טובה של ראש השנה ויום כיפור מתחיל ביום א' דסליחות,

אמר, שמקפיד על צעטיל הכולל אשר נתנו בראש השנה מכל האנשים הנוסעים אליו שיכתבו כל ענין בפני עצמו, היינו לחשובי בנים בפני עצמם וכדומה. כל ענין בפניו", ואמר הטעם שלפעמים יש אחד אשר הוא בעל מזל יותר ועל ידי זה נתקבל בנקל מה שמתפללים בעבורו, ומאחר שנפתח עבורו השער בקל יכול להמשיך לכל אדם הצריך לזה.

הנה ידוע שרבינו מסטרעליסק שנקרא בפי כל השרף שהיה כמו אחד משרפי אש כל היום וכל הלילה מגדול פחד יראת בוראו והיה נשמע קול תפלתו כמה פרסאות והיה כמו קול שחל ושאגת ארי, ואפילו אבן נסמ למים, ולא נח ולא שקט כל היום ממסירות נפש עד שנבהלו מגדול פחדו להתקרב אליו ומי ישער ריבוי ועוצם קדושתו המפורסם בבית ישראל.

ידוע מאמר הרב הקדוש השרף שכל תיבה ותיבה מתפילתו צריכים לומר בכל כוחותיו ולתיבה השניה גותו הקדוש ברוד הוא כוח ואומץ מחדש. בבחינת וקוי ה' יחליפו כח.

בבנו של רבינו השרף הרה"ק רבי שלמה בא אל הרה"ק מרז"ן וביקש הימנו הריינער שיאמר לו איזה הנהגה ישרה מאביו השרף, אמר לו הרה"ק רבי שלמה, שכל יום קודם לכת להתפלל תפילת שחרית היה הולך אל המטבח להפירד מהרבנית שלו ובני ובני הבית, כי אולי יתחלק בתפילתו מרוב דביקות בבורא.

עוד דבר היה עושה אד, אמר להם דעו כי יש איתי בביתי תיבה אחת עם כתבים, דעו כי הכתב יד קודש שנמצא בתיבה המה של מורי ורבי הרה"ק רבי שלמה מקרלין ולא ממני, לבלתי יתלו בי אלה החידושי תורה.

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב אמר, היינו אצל הרה"ק השרף מסטרעליסק ועמדנו מאורווי, ולאחר התפילה היו חייבים לשאת אותו לחדרו, כי תפילתו היתה נוראה מאוד כמו מלאך ושרף, ואחר התפילה היה חלש מאוד עד שאפילו את קופסת הטאבאק שלו לא היה יכול לשאת בידו.

מסופר על רבינו השרף שהיה מתפלל בקול צרוד לא בקולו הרגיל, באמרו כי אין לבוא אל המלך באותו קול שמדבר דברים בטלים.

גודל מעלת התפילה בימי"נ

אמר, ראינו גודל מעלת התפילה, הלא ראינו בר"ה ויוכ"פ לא תיקנו לנו הקדמונים ללמוד כמה דפים גמרא, אלא לעמוד כל היום ולהתפלל.

באמרנו בתפילת ישתבח, הבוחר בשירי זמרה, אמר רבינו הקדוש שעיקר החשיבות של תפילה בהתלהבות, היא הרשימה בנקודות הפנימית אשר נשאר בלב, כי הלהב בעת התפילה איך קרוב לדימוית שמלא האותו, אבל הרושם הנשאר בלב שלא מילא תאורו ושקטו עדיין זה חשוב יותר אצל הקדוש ברוך הוא. וזהו הבוחר בשירי כלומר שירי הזמרה שנשאר אצל כלב בזה בוח' ד' יותר.

על סדר התורה ומועדי השנה
עניני עבודת ה' והתחנות קודש

מסביר קדושת ארוננו מדינת ויבנו, פאר דער וועלט,
בנינו קדוש, חסדא ופרש, נעויר עילאח,
אספוליה האלד, מנודה הווענד, ראש גיל אריאל,

השפה מסמיעים

נסתב רצא לאוד ע"י תלמודו המובהק

הרה"ק רבי אבא וואלף שניצלסון זצ"ל

נערך תסודר מחדש בעזרת השי"ת בתוספת מיזם

לְקוּשׁ בְּתוֹר לְקוּשׁ מִצֵּי מַפְרִיחַ וּמִצֵּי מוֹפְרִיחַ
עַל יְדֵי

מידכי ארית ברע

תלמידו הרה"ק רבי
שלום מבעלזא

כשהיה קורא בתורה היה רואה אותיות התורה באש שחורה על גבי אש לבנה.

רוח הקודש לאמיתה

ראיתי רק בסטרעליסק.

מימות אחיה השילוני

לא היה אדם שהיה מכיר

בנשמות ישראל כמוהו.

הרה"ק רבי ישכר

מבעלזא אמר, שרבינו

השרף עבר את העולם

הזה כמו אחד שרץ על

גחלים בוערות.

זכותו הקדושה תגן על

רל רוי ישראלי אמז ואמז

יהודה ההירא

הרה"ק רבי יעקב יצחק זיע"א מלעלוב - ירושלים ארבעים וחמש שנה להסתלקותו כ"ג אלול תשמ"א

זצוקלל"ה נסתלק לשמי רום, שבר גדול השברה ירושלים וכמו שהתייפח מרה הרה"ק רבי מרדכי מראחמיסטריווקע זיע"א אחר מיטתו, חצי מהידישקייט של ירושלים נסתלקה מאתנו... אולם שבר על שבר השבר רבינו שאיבד את רבו זקינו שהיה לו כאב, ואת ביתו, לאחר כשנה קמו רבינו ואחיו הגדול אדמו"ר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א ואיתם אחותם הצדקנית ונסעו לאביהם הק' אל מקום מושבו שבקראקא הבירה אשר בגאליצא המדינה.

שם בצל אביו הק' עלה ונתעלה במעלות התורה והחסידות בקבלו לקח מפי ש"ב הרה"צ רבי ישעיה בידרמאן זצלה"ה שמרן הרש"ג בחר בו להיות מלמד לבן זקונו, ואף הוא בעצמו היה עומד עליו להדריכו בדרכי הצדיקים והנהגותיהם, וכן היה מספר רבינו שכאשר מרן הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א עבר פעם בבסיעתו דרך העיר קראקא, נטלו אביו הק' מבית רבו והוליכו אל תחנת הרכבת שזיכה לחזות באור פני הקודש.

ובוצין בוצין מקטפיה ידיע, כרוך היה אחר אביו ללמוד מדרכיו ולדבוק באורחותיו, מסגל לעצמו את גינוני הקדושה והטהרה, ואף אביו לעומתו האיר לו פנים, לימדו דברים מכבשנו של עולם והטעים לו סתרי מנהגיו, וכמו שבכה עליו אחיו הגדול כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק מהרמ"מ מלעלוב זיע"א לאחר שהודיעו על פטירתו "ער איז דאך געווען אינגאנצן דער טאטע"..." הרי כל כולו היה כדוגמת אביו הגדול.

לאחר שנים ספורות, במר חשוון תרפ"ו חזר מרן הרש"ג לארץ הקודש ולשערי ירושלים, אז דברו נכבדות ברבינו עם הרבנית הצדקנית בת הרה"צ רבי אלתר חיים הלוי שו"ב שיפמאן זצ"ל פארה של עדת חסידי קארלין בעיה"ק טבריא, בעהמח"ס "ליקוט החיים", ביום השישי ערב שבת קודש פרשת תצוה ט' אדר ראשון תרפ"ו התקיימה שמחת הנישואין בעיה"ק טבריא, ועד זקנה ושיבה היו בני טבריא מספרים על שמחת בית צדיקים, וזכרונות רויי הוד מאותו שבת המרוממת שזכו ששהו צדיק בקרבה מרן הרש"ג, שנחקק היטב בעצמותיהם.

לא ארכו ימי השלוה ובשלהי שנת תרפ"ח חלה מרן הרש"ג בגרונו, גדולי הרופאים שהוחשו אליו מייצעים לנסוע לנתחו במרכז הרפואי הגדול שבפאריז, אך גם שם לא עלתה ארוכה

מעשה, לילה אחת ורבינו שהיה ילד צעיר שכב במיטתו לאחר שכבר קרא קריאת שמע שעל המיטה, אירע וחתול ירושלמי התגנב אל הבית, וכאשר הילד המבוהל השמיע צעקה להבריתו משם, וזקינו הק' סטר לו על אשר הפסיק לאחר קריאת שמע.

ולחזיון פלאים וגילו שמיימי זכה פעם רבינו בעודו בטל ילדותו בבית זקינו הק'. חלון היה לו להרבי ר' דודל בביתו, המשקיף על מקום מקדשנו שחרב ושועלים הילכו בו, והרבה פעמים היה הרבי עומד ומתבונן במבד

לחלון וכולו ערגה וציפיה לבנין מקדשנו ונפשו משתפכת בזמר קה ריבון עלם, ועיניו זולגות נחלי דמעות כשני צינורות של מים, כשהוא חוזר ומתחנן למקדשך תוב...

פעם נטל הרבי את נכדו רבינו, שהיה עדיין נער עול ימים, ומבעד לחלון החוה לו בידו על הר הבית הנשקף ממול ואמר לו, ראה בני, תדע, שבאם זוכים רואים הא"ך שאלהיו הנביא זל"ט עומד ומקריב קרבנות...

לא ארכו לו שנות הטובה, כי לאחר זמן לא רב, בחמשה ימים לחודש אלול התרע"ח חשכו המאורות ורביה"ק מרן רבי דוד צבי שלמה

ענף עץ אביו

שמשו של רבינו הק' זרחה בעיר הקודש ירושלים שלפנים מן החומה בכ"ג ימים לחודש שבט שנת התרס"ז, בהיוולדו לאביו מרן אדמו"ר הרה"ק רבי שמעון נתן נטע מלעלוב זיע"א ואמו הרבנית הצדקנית מרת חנה רייצא ע"ה, ביום השמיני הוכנס לבריתו של אברהם אבינו ע"ה על ברכי זקינו מרן אדמו"ר הרה"ק רבי דוד צבי שלמה זיע"א ששימש לו כסנדק ומוהל, ואף נתן לו שמו, על שם זקינו הקדושים ראשי גולת אריאל המאורות הגדולים לממלכת החסידות, הרה"ק רבינו יעקב יצחק ה"חזוהי מלובלין" הרה"ק רבינו יעקב יצחק "היהודי הק" מפאריסחא זיע"א.

בהיותו ילד כבן שמונה שנים נפטרה עליו אמו הצדקנית ע"ה, ימים קשים היו אז בקיץ תרע"ו, הישוב הקטן שבירושלים נתון היה בזלעפות רעב ומגיפת הטיפוס השתוללה במלא עוזה והפילה חללים רבים, בשכונתו של מרן הרש"ג נפלה אשה אחת מעדות המזרח למשכב בחולי זה, ומטבע הדברים פחדו הבריות להתקרב אליה ואל ביתה, והחולה שכבה גלמודה בביתה באין דורש ובאין מבקש, וכשנתוודע הדבר להרבנית ע"ה לא יכלה לעמוד מנגד ושמה את נפשה בכפה ונכנסה לטפל בשכנתה החולנית לעזרה ולסעדה, ולאחר זמן מה נדבקה במחלתה, וביום המר לכלל ישראל כ' בסיוון השיבה את נשמתה המזוככת לבוראה.

מחמת צוק העיתים ששרר אז בירושלים ימי מלחמת העולם הראשונה וגזירת הגיוס, הוכרח מרן אדמו"ר הרש"ג לצאת את הארץ, והיותו הרכים ה"ה מרן אדמו"ר

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א רבינו זיע"א ואחותם הצדקנית הרבנית אלישבע ליפשיץ ע"ה נשארו להתגדל בבית זקנים הק' הרבי רבי דודל (נשא בני המשפחה כבר נישאו והקימו את ביתם).

בשנות ילדותו היה רבינו בבית זקינו שהתייחס אליו באבהות רחמימית ולסב וכאב היה לו, מפיחו אכל ובמיטתו ישן, כשהוא שם עינו הפקוחות עליו לחנכו ולהדריכו במעגלי צדק כי לגדולות נועד, מושג מה באוויר הפסגות ששררה שם ניתן להבין כמה סופר רבינו על אותה פעם יחידה שייסרו זקינו הק', וכך היה

למכתו ולקראת חג הפסח תרפ"ט חזרו לביתם, ממחרת ראש השנה ג' תשרי תר"ץ צום גדליה פרח לו איש האמת ונשמתו הטהורה עלתה בסערה השמימה.

מקארלין ההחוקה שיגר לו רבו הק' אדמו"ר רבי אברהם אלימלך זיע"א מכתב נדיר במינו, ובתוכו דברי סמיכה והכתרה וזל"ק ... ואברכו שיזכנו הש"ת שיוסיף לדרוך בדרך אבותיו הק' שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, וכן ישיפע שפע ברכה והצלחה...

בנו צדיקא

מעטה מסתורין היה אופק את רבינו הק' "דער באהאלטיגער צדיק" כפי שקראוהו בהערצה, מסתתר תחת ערפלי טוהר של פשטות ועממיות האופינית לבית לעלוב, מתהלך ברחוב העיר סולם מוצב ארצה, אך ראשו מגיע השמימה, מוזה מרחק בעולמות טמירים וליבו כיקד יקוד אש ובפניו לא תכיר מאומה.

לא בדברים סתומים ולא בהנהגות שאינם מובנים הסתתר, כי אם בסתר עצמו, הסתר בתוך הסתר, נוח לבריות ומאיר פניו לכל, והרבה חושבים שמכירים הם אותו, אך הקרובים אל הקודש מיחידי הסגולה שהסתופפו בצילו והתפלשו בעפרו, שלהם נפתח חרך צר בפרגוד ההסתר המה ראו

עד כמה עמוק דרכיו וגבחו מחשבותיו... באמת אמרו, איזהו מעולה יותר מאיש סוד... זה שאינו מראה בעצמו כלל שיש בו סוד.

ברם הצדיקים הקדושים אשר עיניהם פקוחות והרית ביראת ה' אשר בקרבם המה ידעו והמה הכירו ביציר פלאים זה ויצאו מגידרם לעומתו, וקראו אחריי מקודש מקודש.

סיפר כ"ק אדמו"ר בעל 'נתיבות שלום' מסלונים זיע"א, כי בהיות רבינו אברהם צעיר סמוך על שלחן חתנו ושקד על תלמודו בישיבת "אור תורה" שעל ציור רעמבה"ן בעיה"ק טבריה, הגיע אז לבקר הרה"ק רבי אברהם בעל 'בית אברהם' מסלונים זיע"א, אשר כידוע לא נשא פני איש וסיביו נשערה מאוד, כשהלכו בני החבורה לטיול שלום קירב לפליאתם את רבינו ז"ל מאוד ונשתעשע עמו מאוד, אחר כך התבטא הבית אברהם על רבינו והסביר מה ראה בו "ער איז א ריינער יונגערמאן" אברהם זך וטהור...

בשנת תרצ"ג עלה ארי מבבל הרה"ק רבי שמעון שלום מאמינו זיע"א, ורבינו שהיה עדיין אברהם צעיר לימים ביקר אצלו, וכאשר המתקן עמו סוד ראה כי טוב הוא ומצא חן בעיניו וביקש שיבא לדבר עמו מידי יום ביומו. ולא זו

בלבד אלא ביום הפורים כאשר רבינו עדיין לא הספיק לעלות להרה"ק עם משלוח מנות כנהוג, הקדים הרה"ק לשלוח אל רבינו על ידי שליח, הוא ניהו בנו ממלא מקומו הרה"ק רבי מאיר'ל... ידידות איתנה זו נמשכה גם לרבות עם בנו הרה"ק רבי ירחמיאל יהודה מאיר זיע"א אשר היה לרבינו אוהב ובכל עת מצאו השתדלו להפגש ולהשתעשע יחדיו, וסיפר אחד מתלמידי

כידוע שאברהם אבינו ע"ה מרמז על מידת החסד ויצחק אבינו עה מורה על מידת הגבורה, ויעקב אבינו ע"ה כלל את שני המידות ושילבם יחדיו, וזהו מידת תפארת שהיא כוללת הן חסד והן גבורה וזהו שלמות. ולדרכנו יש לנו ללמוד לאחוז במידת האבות הק' שגם כאשר תופס במידת הגבורה ובא להוכיח את האדם יתפוס אף במידת החסד גם כן, כשהיה התוכחה בדרך של ימין מקרבת ולא ח"ו בתוכחות וניאוצים, וזהו מידת תפארת וכמו שהביא בספר הק' 'תפארת שלמה' על מן רבינו הק' רבי דוד מלעלוב זיע"א, וז"ל (אבות פ"א מ"ו) וכה אמר הרב היהודי האיש האלוקי מפשיסחא זיע"א כי קיבל דברי הרב הצדיק האלוקי רבי דוד מלעלוב זיע"א שלא להוכיח עוד אנשים בדברי תוכחה וניאוצים כדי להשיבם בתשובה שלימה לפני הש"י ב"ה, כי אם להתהלך עמהם בדברי ריזיו ובנחת ולקרב את לבבם באהבה לעוררם ביראת שמים.

בשבת זו היא האופיזא של זקנה"ק מן אדמו"ר רבי יעקב יצחק זיע"א, דכירנא שפעם התלווית אליו ביום השבת כשהלך כאן בסביבת בית המדרש ברחובות שכונת בית ישראל מקום מגוריו, ודרך הילוכו נקלע לפניו יהודי אשר הסתובב ברחוב העיר ועישן סיגריה בפרהסיא רח"ל, שכן בימים ההם עדיין לא היו כל התושבים כאן שומרי תורה ומצוות ה", וניגש אליו והתחיל לדבר אליו ברוגע דברי חכמים בנחת נשמעים בתארו לפניו את מעלת השבת שהיא מתנה טובה וגנוזה שהנחילה הקב"ה רק לבני ישראל עם קרובו, ופנה אליו ברוך אחי רחמיא אבקש נא ממך שתניח מה שבידך ולא תחלל את השבת גם לא שחך להזהירו שלא יזרקוהו אלא יניחו בנחת בכדי שלא יכשל ח"ו גם באיסור כיבוי, ונענה ההוא ואמר בלשונו בגלי שירבית אלא כל כך יפה אקבל את דבריך ולא אעשן עוד וכן עשה שהניח את הסיגריה בנחת והלך לדרכו.

וכידוע שכן היה דרכו בקודש וזו היתה עבודתו של אותו צדיק, שהיה יודע לקרב לבבות ישראל לאביהם שבשמים ולהרחיקם מלעבור על חוקי רצונו, מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל.

(כ"ק אדמו"ר מלעלוב ירושלים שליט"א שבת חול המועד סוכות תשס"ה)

ז"ל השתתף בתוך המון עם השחוחים וכוואבים באשכבתיה דרבי גילה דבר זה לבני לווייתו, ואמר הרגשתי שבכוונתו לרמו לי 'אז מען דארף אריינאכפערן... שיש להזדרז ...

פרשיה מיוחדת בפני עצמה היא התקשרות אל מן הרה"ק בעל הבית ישראל מגור זיע"א, בכל חג ומועד היה משורר לפתחו, וגם הוא לעומתו קבלו באהבה ובחיבה תמיד ומתוך הערצה יתירה, דלתי ביתו היו פתוחים לפניו אפי' שלא בזמנם, שולח היה אנשים שהיו זקוקים לישועה ושיכירו עצמם אצלו, וביטויים נדירים התבטא עליו.

כשברו נכבדות בביתו של רבינו עם חדב"ג הגאון הגדול רבי יעקב מיזליש זצלה"ה מגדולי תלמידי מן החזון איש זיע"א, שלח רבינו לשאול את הרה"ק מגור בענין הקפידא מצוואת רבי יהודה החסיד שלא יא שם חתן כשם חותנו, וענה הרה"ק להשליח שיאמר לו שאין כאן שום בית מיחוש, א רבי האט נישט קיין נאמען ...

הליכות מלכי בקודש

הנהגותיו בקודש מופלאות ביותר היו, מידי יום היה מתנשא כארי ומעורר את השחר לעבודה שבלב זו תפילה, ובהכנה למצוה הגדולה מהמצוה גופא, בויכוח גופו הטהור ועבודת הטהרה במקוה, ואזי נהג כאביו הק' להכין את רוחו ונפשו בישוב הדעת והכשרת המח בעסק תורתנו הקדושה

במשך כמה שעות, והתעמק בתורת הרו ובכתבי האר"י שעסק בה רבות, ורק אז ניגש לרצות את קונו.

ותפילתו של רבינו ... יושב בסתר לחלות פני עליון, ספון בחדרו ומשתתף בצקון לחשו כזקן מלא רחמים, בנהימה חרישית המרעיד את הלב, מתפלל מתוך סידור האר"י ז"ל וקושר כתרים לקונו ביחודא עילאה, גוילי פניו לוהטים, אגלי זיעה ודמע נגירו ממנו, ואין אתנו יודע עד מה.

בערוב היום כאשר גמר את תפילתו אז נפנה לטעום משהו להחיות נפשו, ורק לאחר כלות סדר יומו העמוס, קרוב לחצות הלילה היה נוטל ידיו ואוכל כפרוסת לחם ומעט מבשיל וגם זה לאחר הכנות וכוונות מרובות. וכבר העיד עליו שארו כקש"ת אדמו"ר רבי משה הלוי מבוסטון זיע"א שלמד עמו בצעירותו בישיבת אור תורה, שאינו נוטל ידיו לסעודה עד שאינו מחשב חשבון נפשו של אותו היום.

אהבתם של ישראל

כמה שניסה רבינו הק' להסתיר דרכו ולהצניע דרכיו, הרי בדבר אחד לא עלה בידו וניכר היה לעין כל, במידת "אהבת ישראל", אהבה בלי

ישיבת אמינו באותם הימים, שפעם באמצע שיעורו של האדמו"ר רבי מאיר'ל הגיע רבינו לבקר וכיון שלא רצה להפריעו נשאר לעמוד בצד הדלת, כאשר הבחין בו הרה"ק קם בבהלה ונטל עמו את כסאו ורץ לקראת רבינו אל הדלת והושיבו, ובשנה אחת בערב יום הכיפורים שלח לו פיתקא דרחמי בשמו ושם אמו, שיזכרוהו לטובה בתפילותיו הזכות ביום הקדוש.

לקירבה מיוחדת וחביבות יתירה זכה מרבינו אהרן קדוש ה' מבעלזא זיע"א, כידוע לא נהג הרה"ק מבעלזא לקרא הפתקאות דרחמי במו עיניו, אלא המשמשים בקודש הקריאו לפניו, על פעמים בודדות בלבד ידוע שחגר מגדרו וקרא הפתקאות בעיניו הטהורות, ואחד מהם הוא הקוויטל שאדמו"ר זיע"א נתן לו.

בחודש תמוז תשי"ז כשעבר הרה"ק להתגורר במעונו החדש שבישיבה דחסידי בבעלזא ברה"א אגריפס, ורבינו הגיע לטיול שלום כדרכו, נענה אליו הבעלזער רוב זיע"א במאור פנים ברוך השם מיר וואוינען שוין נאנט... ב"ה שאנו מתגוררים כבר קרוב.

לאחר כששה שבועות כאשר הורם הנזר ונלקח כבוד מישראל ביום כ"א אב ואדמו"ר

לאחר שנפרד מבו שיחו ורבינו הכיר את הפליאה בעיני הגר"ש, נפנה לפרש לו שיחתו, ואמר לו, שווה בנפשך, תיגור עולל המתייסר בכאב שינוי כל הלילה, מתהפך על משכבו ומייל מרות, וכאשר יבוא אחד ויעשה את הפלא, יריגע את כאבו ועוד יעלה בת צחוק על שפתיו, כמה נחת רוח עושה הוא לאביו... על אחת כמה וכמה נפש מישראל המדוכאת ביסורי נפשה ושפופה בצערה, ושכינה אומרת 'קלני מראשי קלני מזרועי', הרי כאשר אנו משחים אותו ומרוממים את רוחו, כמה נחת רוח עושים בזאת לאביו שבשמים.

וזאת היתה מידתו של רבינו שהיה עבד נאמן ליצריו ובוראו כפשוטו ממש, את כל נפשו לכבודו הפקיר למען כבודו יתברך, מעודו לא ברר ולא חילק בין מצוה למצוה. כשהתאונן לפניו פעם אחד מנשברי לב שכמותם לא חסרו בירושלים של אז, שאין לו מי שניקה את ביתו לכבוד שבת, לא היסס רבות, נטל את המטאטא והלך לנקות את חורבתו של הלה.

היטב להגדירו מחותנו ומעריצו הגדול הגה"צ רבי נתן נטע ציינווירט זצלה"ה, שאצל רבינו הגשת כוס תה חס להחיות נפש, היה באותו להט דקדושה ושמחה של מצוה כהנחת תפילין ליהודי.

צדיק מושל ביראת אלוהים.

בימי פחד ולחץ כאשר ירושלים הופגזה תכופות על ידי הפורעים הערבים שמעבר לחומות, הגיעו פעם אל ביתו קבוצת בחורים מסולאים בני חבורתו של בנו הגדול שמשיך דרכו כ"ק אדמו"ר רבי שמעון נתן נטע זיע"א מלעלוב - ירושלים, לאחר שיצאו מן הבית השתתה אחד מהם קצת בחצר, ופתאום יצא רבינו מחדרו בבהלה ומשכו שיכנס אל הבית, לא עבר רגע וקול שריקה חדה נשמעה ולאחריה פיצוץ מרעיש, כעבור כמה דקות יצאו החוצה נדהמו לראות את גודל הנס כאשר פגז בודד נפל בחצר במקום עמידתו, אך רבינו נענה ואמר, כוחו של חבר נאמן, ראה נא הנס שאירע לך בכדי שלא יהיה עוגמת נפש לבני יקירי חברך הטוב.

אברך שעברו עליו הרבה שנים מנישואיו ועדיין לא זכה להפקד בפרי בטן, דפק על פתחי צדיקים והסתובב אצל הרופאים אך עדיין לא קרבה ישועתו, יעצו לו רבים שיפנה לרבינו, הלה שמע לעצתם אך רבינו עשה עצמו כמיתמם והתחמק ממנו, פעם בעידנא דחדוותא בשמחת ברית מילה במשפחת רבינו ניגש הלה והתייפח בפניו ושפך את מרי שיחו זמ"ה יהיה עמי" זה הרבה שנים שהנני ערירי והאם נכזבה תוחלתי חי"ו... ואז פעל, ונענה לו רבינו והבטיחו שיושע בקרוב, ואכן לפקודת השנה נולד לו בנו יחידו, אשר ממנו זכה לראות דורות ישרים מבורכים.

אשה אחת מרת נפש באה להתחנן לפני אדמו"ר זיע"א על נפש עוללה, בנה הקטן שחלה במחלה קשה ומסוכנת, והגיע עד שערי מוות וגם הרופאים כבר פכרו ידיהם וייאשו אותו, מן ז"ל שנכמרו רחמיו עליה קם ונסע אל היכלא דרשב"י בארזא קדישא מירון, שם נסתגר

די הצורך ושפך מצלחתו אל צלחת רבינו, ובכדי שלא לביישו חרג רבינו מגדרו זה רבות בשנים ולמרות שהיה איסטנים ומעורן המשך לאכול כאילו כלום לא היה.

אך בכך לא תם הסיפור, מיד אחר הסעודה ויהי אך יצא יצא הקיא רבינו כל מה שאכל, גופו הקדוש ונפשו הטהורה לא יכלה שאת בקרבה אפילו רגע אחד יותר מההכרח שלא לבייש.

יום הושענא רבא יום החתימה, מהימים הטורדים ביותר אצל רבינו, מהפעמים הבודדות שבהם נגלה מעט מסך ההסתר שחפץ בעדו, קודם אור בוקר התחיל עבודת קדשו באגידת ההושענות, ורק עם נטות צללי ערב סיים את תפילתו,

מתהלך כל היום בדביקות עילאית, וידעו כבר בני ביתו שביום זה אין להטרידו בשום דבר.

איש אחד היה בירושלים יושב בדד ושמר ר' דוד, שנה אחת הודיע לרבינו שהחליט לכבדו שאת סעודתו ביוםא ד"אושפיזא דיליה" הושענא רבא יבא לסעוד אצלו! רבינו מאיר לו פנים כשמה על "כבוד זה", ואכן בשעה היעודה הופיע הלה ורבינו נפנה מכל ענייניו ועבודתו וישב עמו בסעודתו, כשעתיים תמימות "כ"בד" הלה את רבינו במאמריו ופניניו ורבינו יושב ומאזין ללהג בהנאה גלויה כאילו כל הזמן שבעולם עומד לרשותו,

כאשר פנה הלה והלך ניסה אחד מבני הבית לבקש משהו מרבינו, אך לא, רגע כמימרה עבר ורבינו כבר דבוק בשרעפיו, הן היום קצר והמלאכה מרובה...

בברית מילה

ובאמת שהנהגה זו מסורה אצלו במשנת אבותיו הק', כמסופר שפעם בערב יום הכפורים הגיע הגה"צ רבי שמואל שיינקער זצלה"ה חתנו של מרן הגר"ח זוננפלד זיע"א ומגדולי בעלי המוסר בעיה"ק ירושלים לקבל בברכת השנים ממרן הרה"ק הרדצ"ש זיע"א, ולתדהמתו הגדולה מצאו יושב עם אחד מהדמויות הצבעוניות של ירושלים שכוכב מזלו כבה ביום היוולדו, והם משוחחים בניחותא ובדברי צחות.

מצרים שלא נמצא לה תחום ומסגרת, אהבה טהורה שאפפה את כל כולו ושפעה על גדותיו, שום סכר לא עמד בפניה ושום פרגוד לא סכך בעדה.

יורד היה אל העם שומע את מועקת לבבו ומרעיף טללי תחיה וישועה, מתמסר לכל אחד מגדול ועד קטן, מוכן להפקיר עצמו עבור כל אחד ואחד באשר הוא יהודי... כל הנהגתו אמרה הדין פריש מדבית אבא, נצר נאמן לגזע הקדוש בית "לעלוב" אשר על שרשים איתנים של אהבת ישראל שתולה.

שמח בשמחתם ומשתתף בצערם, בכל צרתם לו צר, מאז שנות המלחמה העולמית הנוראה בה כאשר עלתה גולת אירופה על מוקדה, סיגף את עצמו באופן מבהיל ומאז לא אכל בסעודת החול שני תבשילים בסעודה אחת.

בתקופות הקשות ביותר, ימי דחק בצורת ומלחמה, כאשר עוני ומחסור מנת חלקו, היה ביתו פתוח לרווחה ואורחים ועניים בני ביתו, מתחלק עמהם מפתו הקמוצה בסכר פנים יפות ובחביבות עצומה, גם נשברי לב אשר לא שפר עליהם גורלם מצאו מקומם בביתו, ורבינו קבלם תמיד במאור פנים ובסבלנות אין קץ, אף שהפריעו לו בסדר יומו ובעבודת קדשו לא הקפיד מעולם, נפש מישראל היתה כנגד כולם.

את כל חומרותיו והנהגותיו היה מפקיר בכדי להטיב לבני ישראל, וכמו שמספרים שפעם באישון ליל שבת קודש כאשר עבר בשטיבלאך בית ישראל הסמוכים לביתו פגש בשבור לב היושב בבדידותו וכששאלו אם הוא חפץ לאכול, ענה הלה בודאי ועל זה הוא יושב ומכסה, ביקש ממנו שיסור עמו לביתו הקרוב ויתן לו מכל טוב, אך הלה ענה בעזות, אם אתה דואג לי אל תתן לי רעיונות רק תביא לי לאכול, והגם שהחמיר על עצמו בין שאר דקדוקיו וחומרותיו שלא לטלטל ביום השבת, אבל כאשר ראה שכל בני הבית פרשו כבר למנוחתם חרג מגדרו וטלטל בעצמו להביא להווא מאכלי שבת להחיות את נפשו.

אגב, כאשר סיפר זאת פעם נכדו כ"ק אדמו"ר מלעלוב ירושלים שליט"א לכ"ק מרן אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א התפלא ומה עם ההלכה שכל הנהגה טובה שנהג את עצמו שלשה פעמים הוי כנדר וצריך התרה, ונענה האדמו"ר שליט"א שכנראה כאשר קיבל על עצמו שלא לטלטל בשבת היתה הקבלה על תנאי שאם יהיה יהודי שיצטרך למשוה ולא יהיה מי שיביא לו, הרי אין כאן שום קבלה, ונתקבלו הדברים.

וסיפר אחד מבאי ביתו, בימים ההם ימי הצנע ייבאו השלטונות קופסאות בשר משומר מחוץ לארץ, רבינו שכל ימיו לא טעם בשר כי אם בשבתות ומועדים, וגם אז רק מהשושנות המיוחד שהיה לו, וכששהה איזה תקופה בחו"ל לא טעם שם בשר כלל, כמובן ופשוט שלא עלה בשר זה על דל שפתיו, אך להקטנים והאורחים בשלו את זה בבית, פעם סעד אצלו אחד מנשברי לב והבחין שרבינו קיבל מנה מועטת ובלי בשר, חשב שזהו מכיוון שלא היה

ממיתו בבגדי שינה וחייבון ונשקו, ואני שלא יכולתי לסבול את המראות והריחות רק בקשתי להימלט משם, עשיתי את שלי ויצאתי החוצה להמתין לרבינו באוויר הצה, לאחר כמחצית השעה יצא משם רבינו בפנים מאירות ואני שאלתי, רבי, איך יכולת לסבול אותו ואת כל הסובב אותו, אך רבינו הביט עלי כמתמיה, אני צריך לסבול אותו? למה? כי אני גדלתי בבית אבי הק' והוא בבית אביו, ואילו היה להיפך...

ברבות הימים כאשר הכניסו ספר תורה שנכתב לשמו ולזכרו של רבינו זיע"א כשדברו אודות מפעולותיו הכבירות הללו, נענה כקשתי אדמו"ר רבי ישראל מרדכי מראחמיסטריווקא זיע"א שעל זה נאמר 'אור זרוע לצדיק' כי מפעולות הצדיקים הם כוריעה שגרעין קטן מצמיח עץ גדול רב פארות, כן רבינו זיע"א הוריע במסירות נפש גרעין של קירוב לבבות וזיכוי הרבים, ומצא מאה שערים, כיום בימינו שאכשר דרא וקמים ארגונים וישיבות לרוב אשר מקרבים את הבריות אל דרך התורה, והכל מכוחו של אותו זקן.

אשכנזיה דרבי.

מרוב סיגופיו ותעניתיו נחלש גופו הטהור מאוד, מיעוט אכילתו והנהגתו הפלאית שברוב שנותיו כמעט לא עלה על מיטתו, עשתה בו שמות, לא בחינם אמרו שאין לך נוקם ונוטר כגופו של אדם... כעשר שנים שכב רבינו והוא מחולל מפשעיו, מתפתל ביסוריו ומגין על הדור כולו, שמחה שריו על פניו ושלמות נפשו לא נשתנתה עליו, לכל הדורשים בשלומם עונה במאור פנים, גילויבט דעם בורא פאר זיינע חסידים.

מרגל בפומיה על כל היסורים ועגמת נפש עדו עלי, שתרופת צרי נתן לו אביו הק' באמור לו, אמנם אין דורות אחרונים כדורות הראשונים החפצים ומבקשים בייסורים... אבל זאת כן, הייסורים שכבר העניק לנו הבורא ית' את זה לא אמכור עבור כל חללי דעלמא,

בליל שלישי אור ל"כ בחודש אלול תשמ"א הגיע עת מצוא, אחר שנוכח ונתמרק כמאמרם 'זהו צדיקים מיתתם בחולי מעיים וביארו בתוס' לזית נקיים וטהורים כמלאכי השרת, וכחות הלילה שבה נפשו של האלוקים ונשמתו הטהורה אשר כולם כאחד יעידו יגידו עליו שלא נהנה מעוה"ז אפי' כאצבע קטנה עלתה השמימה. בפטירה פלאית כשפניו מזוהרים כוזהר הרקיע, ולמחרת היום הובא למנוחת עולמים בהלויה המונית שהשתרכה רגלית לאיטה עד לחלקת אבותיו הק' במרומי בהר הזיתים,

מעשה פלא היה כשיצאו לתור מקום למנוחתו, שכן את זה ידעו אנשי החברה קדישא מאז, שהשרה בו נטמנו גדולי וקדושי ירושלים מאורי דור, ובתוכם זקניו הק' רבי אלעזר מנדל והרבי רבי דודל זיע"א סגורה כבר מזמן מחוסר מקום, אך באותו יום מצאו מקום אחד פנוי, והיו בטוחים שבודאי שקע שם איזה קבר אך כשהתחילו לחפור ראו שיש שם סלע, ויהי לנס, ושם חלקת מחוקק ספון... מכנה הארץ זמירות שמענו הצבי לצדיק.

ומזהירים בדרכו החביבה בפרטי שמירת שבת, וכן חילק המון "מכונות גילוח" שלא יכשלו ח"ו באיסור הנורא של גילוח הזקן בתער.

ובפרט השקיע רבינו הרבה כוחות במצוות תפילין, אשר רבים מעמי הארץ אם שמאמינים בה' ובתורתו הרי במצוות תפילין היה אז הנהגה נוראה, ומבלי שום פרסום היה מהנחשונים הראשונים ויחד עם רעו הרה"צ ר' פישל רחנר זצ"ל הלכו בארץ לא זרועה בחורף ובקיץ, השרב לא עצרם והגשם לא מנע בעדם, וסובבו על הפתחים להכריז מי לה' אלי וקשרו קשר של תפילין לבני ק"ל חי.

עובדא מאלפת שמענו מפי הגה"צ רבי מרדכי ברנשטיין שליט"א מגדולי מרביצי התורה בעיר בני ברק, שבימי עלומיו היה מצטרף עם חבריו לתלמידי שיבת חיי עולם לסייע לרבינו ז"ל. ביום מן הימים כאשר הגענו עם אדמו"ר ז"ל אל המעבורת, פנה מרן אל בעל דוכן לממכר עיתונים במקום וביקשו ברוך שיקצב מזמנו כמה רגעים להניח תפילין, מיד התפרץ הלה בחמת זעם לא, היום לא אניח תפילין בשום אופן, לא איש כרבינו ייבהל מזה ושוב שאלו למה לא ירצה באמת להניח תפילין הלא בדבר קט זה יזכה לחיי העולם הבא, וענה הלה בעזות מצח, היום לא הצלחתי למכור כלום, ולא הרווחתי די פרנסתי, ומי אשם...

אנו, המלומים, מספר בן שיחנו, נבהלנו מאוד מחוצפה כזאת לדבר דברי בלע ונאצה, ופנינו אל מרן ואמרנו, רבי, הרי אפיקורס גמור הוא האיש עזבתו לנפשו, אך הרבי שלא הביט און

בחופה

ביעקב ולא ראה עמל בישראל משיב לנו חס ושלום, הרי מאמין גדול הוא, חי הוא באמונה מוחשית שכל פרנסתו הוא מידי הבורא יתברך הזן לכל באי עולם, ורק היום מתוך כאבו דיבר כן, ואין אדם נתפס על צערו, וכך המשיך לקרבו ולשבחו על גודל אמונתו התמימה, לא ארכו הרגעים והלה הרכין ראשו בהכנעה, ופשט את זרועו להניח תפילין.

סיפור נוסף שמענו מאחד מבני לוייתו בימים ההם המגלה טפח מטוהר לבבו ועומק ענותותו.

פעם הגיע אחד להתנצל שאינו מצליח לסדר את שעון החשמל בביתו, וביקש ממני רבינו שאתלווה אליו לסדר להווא את השעון כרצונו, לאחר נדודים וחפושים במרחבי המעברה מצאנו את 'ביתו' של הלה שלא היתה אלא צריף גדול של פח, כאשר רק נפתחה הדלת והלה ראה את דמותו הקורנת של רבינו בפתח קפץ

ונתעצם בתפילה ובתחנונים להמתיק רוע הגזירה, לאחר כשלושה ימים חזר ושלח לקרא לה ובפנים מאירות הבטיח לה שמרגיש שפעל ב"ה ובודאי ירפא בנה ויחזור לאיתנו, ועוד תראה ממנו רוב נחת, וכאשר אמר לה כן היה, ומדבריו לא נפל ארצה,

וכבר אמרו על כגון דא, אמנם לפעול רפואה ע"י התעצמות בתפלה כמה ימים על ציון התנא האלוקי אין זה רבותא כל כך, אבל ליסוע למירון על כמה ימים עבור אדם זר לישא בעדו רינה ותפילה זהו רבותא, ורבותא גדולה היא...

ורבים השיב מעון.

הרבי רבי דודל בהיותו פעם על אם הדרך הנמל אודסה השתוללה מגיפה במקום וגם הוא ניגף בה ונפל למשכב, מיום ליום גברה עליו מחלתו והגיע עד ששרי מוות, מארחיו מסתובבים סביבו בתוגה ונדים בראשם על פרי עץ חיים זה, אשר עומד להיקטף באיבו בארץ ניכר, לפתע פקח החולה את עיניו ונשא ידיו אל על התחנן ואמר, רבונו של עולם השיבה לי ששון ישעך, ומבטיחך אני שאקיים את הכתוב "ואלמדה פושעים דרכיך"... וכל מעשי תקפו וגבורתו כמקרב רחוקים ומוציא יקר מזהל לא עת האסף, רק נציין מה שגילה פעם על עצמו, שהוא כהידית של הרבי רבי אלימלך אשר כל הקרב אליה והנוגע בה לא ימות בלא תשובה.

ונכדו אדמו"ר זיע"א לקח עצמו אל דרך קודש זה בכל נפשו ומאודו, וכדרך שהתווה סבא קדישא רבינו דוד מלעלוב כמחזר בספר הק' תפארת שלמה (פרקי אבות א') וזלה"ק וכה אמר הרב היהודי האיש אלוקי מפרשיסחא זיע"א כי קיבל דברי הרב הצדיק האלוקי ר' דוד מלעלוב זיע"א שלא להזיכיר עוד אנשים בדברי תוכחות וניאוצים כדי להשיבם בתשובה שלימה לפני הש"י ב"ה כי אם להתהלך עמם בדברי ריצוי ובנחת ולקרב את לבם באהבה לעוררם ביראת שמים...

ועבודה גדולה ומיוחדת היתה לו בזה. על לוח לבו חרוט באותיות של דם ואש מה שכתב זקינו הק' הרבי רבי משה איש האלהים מלעלוב במכתב זול"ק אשר כל נפש מישראל יקרה היא מאוד בעיניו... לא חשך שום עמל בנפשו מכתת את רגליו לשכונות המרוחקות שבירושלים, ובנהרות של אהבה וחבה מיישר לו מסילות ללב העם מלטפו ברוך אבאיה ומשיבו לחיק אבותיו.

ידיד נעוריו ומעריצו מאז הגה"צ רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל מייסד ונשיא מפעל הגדול "טהרת המשפחה" הכיר בגודל כוחו כגברא דמרא סיינא והרתים אותו לענין נשגב זה, וכל ברזל שם לו אדמו"ר זיע"א לחוק שלא ליהנות מקדשי שמים מעבודת קודש זו, להשיב בנים תועים אל צור מחצבתם.

והנה פלא, אשר למרות דחקו הרב שמעולם לא לנה פרוטה יתירה בביתו, הרי אמצעים רבים היו לו למפעלי קודש אלו, כאשר עלו רבבות עולים ארצה מארצות המזרח וחשש שלא יעמדו בבסיסן שמירת השבת קודש, אירגן רבינו ז"ל אלפי שעוני שבת וחילק להם כשהוא עומד אליהם

הזאת

שביבי אש ונטפי זיכרון – אפס קצתו של צדיק מה פעל, מקצת ממעשי חייו המופלאים
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מאונגוואר זי"ע בעל משנה הלכות
שנקלטו מכתבי חסידים ומפי השמועה לרגל יומא דהילולא קדישא ער"ה כ"ט אלול תשע"א לפ"ק
מנוחת קדשו בבית"ח העתיק בצפת

ראש הקהל דשם (שהיה מאנשי אמריקה בימים ההם) באישון ליל שהאור בביהכנ"ס דולק, והחליט לפטר את רבינו ממשרתו יען שלא כיבה את החשמל, והחליט להכנס, אך הופעת לגלות שרבינו יושב ולומד בקול גדול ומתוק מדבש ואינו שת ליבו לכל הנעשה מסביב וכמובן מיד שינה החלטתו.

(ו) זכורני בימי ילדותי בכל ערב שבת היה מגיע רבינו לבית אבי הגה"ק ולומד ד' וה' שעות ברציפות ובהתמדה וכך היה במשך תקופה ארוכה אשר נחקק בזכרוני מחזה הוד זה, (כ"ק אדמו"ר מצאנו שליט"א)

(ז) כד' שבועות לפני הסתלקות הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע היה רבינו משוכני שבת בצל קדשו, ורוב הציבור שלא הכירוהו כי דר בארה"ב, אך בברכהמ"ז אמר מהר"א שיכבדו את "דער רב דער גאון פון אמריקה" וכיבדו בכל עוז ובתביבות יתירה, (הרה"ר ר' שמחה אלי קרויסוויט)

(ח) ראיתי פעם איך שגוי מגושים ועברייני ידוע יוצא מפתח בית רבינו, ולא יכולתי להתגבר על פליאתי ושאלתי את הגוי מה מעשיו הנה, וענה לו הגוי שכידוע עבודתו היא ליסטוס הבריות וכדו' והנה יש בעיר חברה העוזרת לאנשים להתגרש שלא ע"פ דין התורה, כדוגמא גט בכפיה, שאם יש אחד שמסרב ליתן גט שולחים אותו ואני כבר מסדר שיהיה גט ודל, וזה כמובן בעבור סכום עצום שאני מקבל, אך פ"א קרא אותי הרב (רבינו) ואמר לי ש"כפ' שיתן לו סכום גדול שם בעבור המלאכה אבא לפה ואקבל סכום כפול עבור להימנע מלעשות דבר זה, וזה מעשי פה כעת, וביקש ממני שלא לגלות כי רבינו ביקש לשמור זאת בסוד, (א"ב ד' טשאבא נאנדון)

(ט) אחד ממפעליו הכבירים הי' חיבור ספרו הקדוש מצוות המלך ויסוד מפעל מצווה יומית שכל אחד מישראל ילמד על מנת לעשות בכל יום מצווה מתרי"ג מצוות והשקיע בה כוחו עצומים ויגיעה רבה, ועבודת חבורו זה נמשך כששה חדשים, וישב בכל יום משעה תשע ערב עד שילוש לצב' והתבטא שהוריד מהשעות שבהן ממילא היה ממעט בשינה והי' יושן ב' שעות בלילה. (בנו כ"ק מרן אדמו"ר מאונגוואר שליט"א)

(י) מעשה נורא סיפר רבינו בעצמו וכן גולל בכתב"ק עליו גליון בכמה מקומות, פ"א התקשה רבינו בדבריו המורה הגדול הרמב"ם זי"ע א' בעניין צומת הגידים והוקשה לו במשך זמן רב, ובצר לו שפך לבו כמים שיאיר ד' עיניו ובאחת הלילות חלם שנגלה

בתקיעת שופר בהושענה רבא

בפני הבי"י מה זכה רבינו בגיל כה צעיר (כן לי בערך) שספרו ינחו על שולחן מלכים, וענה לו "אז דו וועסט הארונען וועסטו האכט אנקומען דערצו" (אם תתייע כמוהו גם תבוא למדרגותיו).

(ד) פ"א בימי עלומיו בישיבה"ק באונגוואר טשעכי פנה אליו רבו הקדוש מהר"א כהנא מאונגוואר זי"ע שיש לו עניין מיוחד שסיים עד למחרת איזשוה מסכתא, אך דא עקא שרבינו אחז אז בלימוד מס' חולין בדף נ', אך החליט שהולך לסיים ויהי מה, וכן גמע כל הלילה דף אחר דף עד לסיום למחרת (מפי הרה"ר ח' חנינא שייף ד' משב"ק גור)

(ה) מיד לאחר המלחמה מונה לרב קהילת ליאדי נוסח האר"י בוומס, ובתקופה הראשונה לכהונתו הבחין

א) סיפר הרה"ק מצאנו קלויזענבורג זי"ע בעת שערך לחיים רבינו לרגל הופעת חיבורו הראשון משנה הלכות על הבה"ג בשנת תש"ח וכך היה המעשה, אחר המלחמה הגיעו חמש מאות ילדים ממחנה בוכעוואלד למחנה בצפת וביניהם היה רבינו זי"ע, המחנה נוהל ע"י אנשי הבונד שהיו רחוקים משמירת תורה ומצוות, אך הקימו עבור הילדים מטבח כשר שאף זה נזקק לזכותו של רבינו זי"ע שפעל זה בכמה תחבולות, לאחר תקופה הגעתי לביקור בצפת לאחר שהתגוררתי במחנה שארית הפליטה בדייטשלאנד הוא לא הכיר אותי אך כיוון שהגיע רב בא לקבל פני ואי ראיתי בחור צעמחו לו פאות וגדהתי מאוד כי זה היה מחזה נדיר ביותר באותם הימים, ושמחתי איתו ושוחחתי עימו ארוכות וזה היה ביום ד' אהצ"צ וביקשתי לו שישאר עימי לשב"ק ואמרתי לו הן היום יום ד' לשעת ערב ומחר יום ה' ולמחרת כבר ערש"ק אנא תישאר עימי במחיצתי ותתענג בעונג עילאי בקדושת השבת, אך הוא סירב וחזרתי והפצתי בו כמה פעמים ושוב נעניתי בשלילה ותמהתי בפניו אולי לא מצאתי חן בעיניו, נענה רבינו ואמר ח"ו מה מאוד הפצתי לשהות במחיצת הקדוש אך אני נושא בעול האחריות של כשרות המטבח במחנה, בעבר נאלצתי פעם להיעדר מהמחנה וכשהזרתי גיליתי שהטבח כולו נטרף וחמש מאות ילדים נגאלו רח"ל במאכלות אסורות ולכן למרות רצוני העז לא אוכל לשוב בצילו, והפטיר הרה"ק מקלויזענבורג לא הסרתי עין השגחתי מנער פלאי זה, וגם שלחתי לו אז פרה שיוכל לחלוב חלב ישראל כשר.

(ב) ביום ראש השנה תשל"ג אמר הרה"ק בעל הבית ישראל מגור זי"ע בד"ת בעת הקידושא רבא קול הגער באשר הוא שם' (וכראשית אודות ישראל הבית ישראל הא"ך יכול היה הקאזניצער מגיד לדבר באדיש באמצע קריאת התורה, ונענה יש על זה ישוב בהלכה מאת רבינו זי"ע ששרא' משנה הלכות והאדמו"ר הרה"ק השפע חיים מצאנו קלויזענבורג זי"ע ג"כ נוהג כן והיה זה כשרבינו היה בן מ' שנים, (הגה"ר יצחק זילברברג)

(ג) סיפר הגאון האדיר ר' מאיר ברנסדורפער זצ"ל בעל קנה בושם וחב"צ "עדה"ח שבצערותו היה בא ונכנס אל הבית ישראל מגור זי"ע וראה איך על השולחן מונח ספרו של רבינו על הבה"ג ותמה

אין לנו שיור רק התורה הזאת

דברים חוצבים להבות אש
טעמים מתוך הדרשה האחרונה

ליל א' דסליחות קודם שמע קולינו

[משם נסע רבינו לבית החולים לקבל טיפול רפואי בידוע, והן בעצם דברי פרידה וצוואות האחרונה מצאנו מרעיתו]

הנה ימים הנוראים הגיעו 'אריה שאג מי לא ירא' כתבו הקדמונים 'אריה' הוא נוטריקון אלול ראש השנה יום הכיפורים הושענא רבה. ישראל קדושים, אומרים בימים קדושים אלו 'זוחלים ורועדים מיום בואיך', זכורני שאדמו"ר הקדוש זי"ע הוציא אותנו לחוץ והראה לנו במוחש איך שהאילנות ורועדים מאימת יום הדין וכל היקום בפחד. כל שכן מי שיש נשמה באפו בוודאי שיש לו להכין את עצמו כראוי לקראת הימים הקדושים.

וצריך להבין, יהודים יקרים יראים ושלמים, הלא מתפללים ומנחים תפילין בכל יום ומורסים נפשם עבור כל מצוה ומצוה ואפילו על דקדוקי מצוות באופן שאין לשער וזה לימוד זכות גדול, א"כ למה אין בזה מספיק כדי להכריע הכף לטובה, ויוצאין כאילו לא עשו כלום. אך האמת הוא דעדיין יש חסרון אחר וחושבים שאפשר גם בלי זה, והוא לימוד התורה, מסתדרים עם לימוד קצת פה וקצת שם, תופסים קצת, אבל היסוד של הכל הוא התורה הקדושה, בכל זמן ובכל מצב

את השמיעה ונצרך למכשירים, אלא שבאותם הימים זה היה מכאיב, ע"כ הציעו הרופאים ללמדו שפת השפתיים, אולם היו שאמרו שעדיף מכשירי שמיעה, ונכנסתי לרבינו לשאול בעצתו, ואמר לי שבמשנה כתוב שמיעת האוזן קודם עריכת שפתיים ומכאן ראה שעדיף מכשירי שמיעה משפת השפתיים, ואמרתי את זה לפני כ"ק האדמו"ר הפני מנחם מגור ז"צ ואמר לי שתשובה כזאת באה מיהודי חשוב כל היום רק בדברי תורה (הגר"ד אולבסקי זצ"ל ר"י גור) (טו) הרה"ק הלב שמחה מגור ז"צ הגיע לשמחת נישואי בן רבינו עם חתן הגה"צ מוה"ר אי"ל אלתר זצ"ל בעל ארי במסתרם, וראה"כ בגור במיוחד לארה"ב למרות חולשתו ואמר שכדאי לו כל הטרחה בשל כבוד המחותן, וביום החופה ב' שעות לפני החופה הופיע בבית רבינו, וקודם שלח את הרה"ק ר' מאיר מנדל ז"ל ואמר לו תיכנס קודם ואם לא תצא סימן שאני יכול להיכנס, וכך היה, ונכנס וישב רבינו עם תפילין דר"ת ועסק בנהג"ק משוש חייו בשלווה וברוגע כאילו אין הוא מוביל את בתו הבכירה לחופה, ולא הי' יכול להרגע ממחזה זה זמן רב, ופעם כשביקרו רבינו יצא לפניו הלב שמחה עם ספריו מצוות המלך שלומד בזה בכל יום, ובהשגחה פרטית בדיוק בעוסק בספר זה נכנס רבינו בעל המחבר, עוד מסופר שכשהביא לו רבינו את הספר אמר לו רבינו שעשה ספר זה בעיקר עבור ילדים וצעירי האנן להרחיב ידיעותיהם בתרי"ג מצוות עננה הל"ש ש בנים אתם

בשמחת החתונה של חתנו הגר"א אלתר זצ"ל עם הרה"ק הלב שמחה ופני מנחם וראחמיסטריווקא ז"צ

הבחין שכבר נגמר הנדר, וחזר לכתוב כרגיל. (תלמידו הגר"א הלפרין שליט"א גאב"ד בה"ח אהל דוב), וידוע שהגה"ג ר' משה שמואל שפירא זצ"ל ר"י באר יעקב שהי' שואל את רבינו בצחות מהו סוד השבעת הקולמוס שזכיתם.

שנמצאים בו צריך לדעת בלי התורה אין כלום, אין לנו שיוור רק התורה הזאת. אין לי ח"י תרעומות בענין זה על אף אחד, אבל עכ"פ מהקרובים אלי אני מבקש, מתבטלים לפעמים שעה או חצי שעה ולא שמים לב על כך.

שמע קולנו ה' אלו קינו, קול התורה ממלא כל חללי דעלמא 'כקל קדם שד', וכל אחד מישראל יכול לראות זאת, וזה בוקע עד למעלה למעלה, ובכח התורה אנו מתקבלים לרצון לפני הבית"ש. מעוררים שישראל יתעוררו לתשובה. אני מבקש מכל אחד שהתורה הקדושה היא אצלו ראשון וראשון לכל דבר, לאחזה את התורה, ומה ימשך לאחזה את המצוות ואת הבריאה כולה שברה הבורא ית"ש עבור כלל ישראל.

ולזה אומרים שמע קולנו, קול התורה הבוקעת את הרקיעים, ועי"ז יתקבלו גם תפילתנו אנא חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפילתנו.

אליו הרמב"ם ומבאר פירוש נפלא ומאיר עיניים בענין שהוקשה לו, וחלם שאמר לו הרמב"ם שליטמנא מילתא יהי לו שזה אכן הי' הרמב"ם שיראה שלתקופת זמן יוולד לו בן ויהי לו סימן במצחו וכשיראה זאת יבין שאין זה אלא חלום אמת ושיקרא שמו כשם הרמב"ם, ואכן לאחר זמן גולד בן וקרא לו רבינו בהתרגשות שמו בישראל משה כשם הרמב"ם (הוא יהוה כ"ק אדמו"ר מאונגוואר מ"ע שליט"א), וכן מגולל שם מרן עוד שאלות ועניינים שדן שו"ת עם הרמב"ם.

(א) קשר מיוחד במינו היה לו עם הגה"ק בעל הקהילות יעקב מסטיפלא ז"ע שמחלופי אגרותיהם נדפס חיבור בפני עצמו "קהילות ישראל", והי' מכנהו פאר הדור ואביר הרועים והמשבים שבדור אשר קטנו עבה ממתיני ועוד הפלגות נדירים אשר לא היתה דרכו כלל וכלל, ובנישואי בנו כ"ק אדמו"ר מאונגוואר שליט"א הביע הסטיפלער עוז חפצו לערוך שמחת שבע ברכות בביתו באר"ק, ואכן נטל

ידיו לסעודה והשתעשעו שניהם בד"ת כמעין המתגבר וכן השתתפו שם בנו מרן הגר"ק זצ"ל והאגון ר"ב זילבר בעל אז נדברו זצ"ל, ובשעת ברכה"מ"ו ושב"ב לפילאית כל הנוכחים הציאו מרן הסטיפלער מגניזו את השטר"מ של המקובל בעל הלשם שבו ואחלה ז"ע שקיבלו ממחותנו מרן ר"ש אלישיב לואות חביבות ולכבוד רבינו הליבשו על ראשו, כשידוע שחשב בחייו פעמים בודדות במשחמח"פ פלמ"ש.

(ב) סיפר אחד, שהתלווה לרבינו בימי אברכותו שהיה נוסע כל יום ברכבת לעבר וחי' לומד בכל

הדרך וסיים רבינו כמה פעמים מס' מנחות רק מנסיעות אלו, וכן סיפר הנ"ל שהי' פעם אצל הרה"ק מסאטמער ז"ע שביקש לו איזה מראה מקום נידח הלך הלה ופנה לרבינו שמיד אמר לו היכן זה כתוב, ושאלו הרה"ק מסאטמער האין ידע כ"כ מהר, ענה לו הלה שמע המראה מקום מרבינו, אמר לו שאם שמע זה מרבינו אין זה חכמה כלל כי רבינו יודע כל התורה כולה.

(ג) מונח בזכרוננו, גדול שקיעתו בתורה עד שלא היה שם לב שנכנסו אנשים לחדרו כמה וכמה דקות, ופעם שמתו לב שבעת כתיבת התשובות כתב על השולחן עוד שורה ועוד שורה שאלתי אותו למה כותב על השולחן, או אז

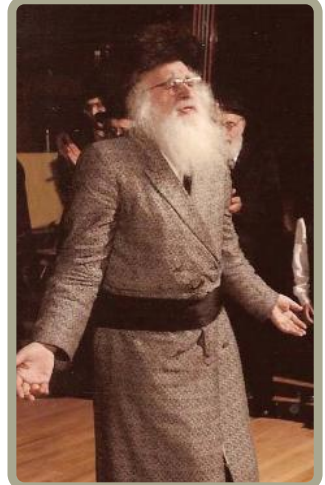
בכפרות עיוה"ק

עם מרן הרה"ק מייזיג' מונסי סקול'ע בחנוכת הבית לבית מדרשו בב"פ

שלא יצטרך לחכות על התור וכד' ותמיד כשדיברו ביחידות ונתארך הזמן צלצל המזכיר הרב חזקוני בפעמון, והמשיכו לדבר למשך זמן רב, וחזר הדבר הזה הרבה פעמים למשך שעות ארוכות, וביקש המזכיר מרבינו שיבוא בשעת הלילה שאז אין אנשים (הרב חזקוני)

עוד חזון למועד אי"ה, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

במצווה טאנץ בשנים קדמוניות

בפתח הלשכה

העכברים המרושעים

מסופר על יהודי שהיה "נעבעק" עני ואביון מגולג, לא היה בידו ולו פרוטה אחת שחוקה, ביתו היה ריקם מכל, מה שכן היה לו בשפע, זה עכבריו ענקיים שהתרוצצו בלילות כשבני הבית נמו את שנתם. וכשאלו השכימו היו האחרים נמלטים אל חוריהם שגם הם היו בשפע בקירות.

יום אחד קם היהודי בבוקר, זה היה בחודש אלול, והחליט שהוא הולך לקנות נעלים לילדים שלו ויהי מה, אך נעלים עולים כסף, וכסף הרי אין לו, ועם עכבריו אי אפשר לקנות נעלים, מה עשה, החל ללכת יום יום לבתי יהודים רחמנים והושיט את ידו לתרומה, כך משחולל להם שבועים היה בידו די כסף לקנות עבור ילדיו נעלים חדשות. אומר ועושה, הלך ורכש נעלים לפי המידות שהיה צריך, והטמין את הנעלים האחד הפינות בבית, וכמובן השמחה בבית היתה אין לשער, הילדים היחפים חיכו בקוצר רוח לראש השנה, שאז יחדשו את הנעלים. הלך בעל הבית לישון בלב שחמ ומאוש, אך כשקם בבוקר ורץ לראות מה שלום הנעלים ראה כי חורים ענקיים פיארו אותם, ובעוד הוא מוכח הלה, הוא ראה עכבר קטן וזחוף קופץ הנעל של בן השניים והחתינה עזר בפין היהודי החל לרדוף אחריה, אך ההוא היה רזי ממנו ובשבריר שניה כבר היה עמוק במחילה מתעננ לו על הסעודה שזודמנה לו.

היהודי היה שבור ורצון, וכשילדיו ראו את הנעלים החדשות מחוררות, נפתח מעיין דמעותיהם ולא יכלו להרגע. מיד הלך שוב היהודי וכמעטו בראשונה כך מעשהו בשנה, אף כסף, קנה נעלים והשמחה חזרה לשכון באהל, אבל רק ליום אחד כי למחרת בבוקר הם ראו שוב שהעכברים היו רעבים וגססו בתיאבון מופרז בנעלים החדשות, שוב הלך היהודי ושוב אסף כסף וקנה נעלים ושוב ראו שהעכברים אכלו אותם, ושוב אסף וקנה נעברים אכלו, כך שוב ושוב.

עד שבא פיקח אחד ואמר לו תפסיק לאסוף כסף, לך תסתות את החורים של העכברים, תמגר אותם, ואז תקנה נעלים.

כשעומדים בימים נעלים אלו ימי רחמים ורצון המסר של הסופר מובן: יש אנשים שעושים תשובה אך לא מטפלים בבניות מהשושן, עושים תשובה ואז מגיע הנסיון ונופלים, עושים שוב תשובה ושוב נסיון ושוב נפילה ושוב תשובה ושוב.....

מגיע הפיקח ואומר ליהודי: אם יש משהו שמכשיל אותך תפסל בזה שלא תיפול שוב, וכך 'התשובה' תהיה כמו שצריך.

אך גם בענייני נשמות ניתן ללמוד מסופר העכברים. סופר סתם עובד בדרך כלל כעצמאי והוא צריך להיות מאד מסודר ומאורגן כדי להצליח לספק סחורה, וכאן בדיוק טמון המוקש של ה'סידור' להסדות הדעת הרבנית שיש לכל אחד, הם העכברים שנוספים בידי של כלול, בסוף עובר היום בל כתבו כלום או שכתבו רק קצת כי ביום א' הדוד מחתן ובוים ב' יש אירוע מרגש, ובוים ג' יש חילום לילד ובוים ד' תזונוט אצל סבתא. כל יום ו'תירוצים' החדשים, וכמו שכבר התגנן מפיו של המשורר הזקן 'שערי תירוצים' לא נעללו... אי שער תירוצים לא נעללו.

צריך להבין דבר אחד, כשיש כל כך הרבה 'עכברים' צריך דבר ראשון למגר אותם. כלומר העבודה שסופר סתם לעשות עם עצמו בנושא של 'ניחול זמן' זהו 'הסתימת חורים' שלא יצאו משם ה'תירוצים'.

אנו מתיימרים להביא את 'פתרון קסם' לבעיית הסחבת וניתוח הדעת, כי קצרה היריעה, אך כן נביא דוגמה קטנה:

סופר סתם קבע את זמן הכתיבה שלו לשעות הלילה, והוא מוצא את עצמו יום יום מבוטל בגלל סיבות מצוקיות, כי כמעט מידי יום יש לו אירוע בלילה, מה שהוא צריך לעשות או פשוט לחפש זמן אחר ביום שאותו יקדיש לכתיבה, ולא ישלה את עצמו שממחר זה יעבור כמו שעון. מטפלים בשרוש ומונעים את התירוצים הבא!

בירורי הלכה בהלכות סת"ם

ראש המכון הרב ר' אהרן שמרל שליט"א מ"מ משמרת ההלכה

פולמים בקולמיוס

שמיעת ניגונים או שיעורים מטייפ בשעת כתיבת סת"ם

בדין אין צריך לשמה בכל עת הכתיבה ועוד בדין מתנגמם או שותה משקה המשכר שאסור לכתוב

תורת משה לשם קדושתו ומספקת אמירה זו לכל זמן כתיבת הספר שא"צ לאמור עוד" (ומה שכתב שכיון שהגיד שוב אין א"צ להיות חוזר ומגיד, יש בזה דעות בפוסקים ואכמ"ל). וכן בסיומן רע"ו (סעיף ב') כתב "נתבאר בסיומן רע"ד שבתחילת כתיבת סת"ם צריך שיאמר שכותב לשם קדושת ס"ת, ואותה אמירה מהני לכל הספר, דכולה חד מעשה הוא שלא נגמר הספר עד תכליתו".

דברים אלו עומדים וסותרים לדברי השו"ע הרב שכתב שצריך כוונה לשמה בעל עת הכתיבה, אך עדיין יש מקום לומר שכונתם שאין צריך לומר בפה לשם קדושתה אלא בתחילה בלבד ותו לא, וזה מספיק לכל הספר, אך במחשבה וכוונה הלב לשמה בזה לא כתבו שא"צ.

אמנם לדעת המלאכת שמים שהובא לעיל אכן אין סתירה, כיון שדין לשמה יש אכן רק בתחילת הכתיבה, אך במשך כל שעות הכתיבה צריך להזהר מהיחס הדעת כגון כתיבה לאחר תשיית משקה משכר או כתיבה בנגמם, וזאת כדי שלא יבוא לידי טעות.

יישוב הבית שלמה שרק משום השמות יש להזהר

והנה יש מן האחרונים שיישוב סתירה זו בדרך אחרת, שאכן אין צריך אלא לומר בתחילת הכתיבה שכותב לשמה ודין, ולא אמור שלא יכתוב מתנגמם אלא משום הצורך לקדש את כתיבת השמות כל שם ושם בעת כתיבתו, וכשמתנגמם יש חשש שלא יהיה לקדש השמות, וכן בשעת משקה המשכר, ויסוד דבריהם הוכיחו מזה שהרמ"א הולך וקאי על כתיבת שמות דהרי זה לשון סעיף י"ט בשלמותו "בתחילת הכתיבה יאמר בפיו אני כותב לשם קדושת תפילין, ומלבד זה בכל פעם שכותב אזכרה צריך לומר שכותב לשם קדושת השם: הנה: י"א דסגי כושמש שכותב האזכרות לשמן הואיל והוציא בתחילת הכתיבה בפיו סגי בהכי, ויש להקל בדיעבד, וכשכאף למנמם לא יכתוב דאיו כותב אז בכוונה". הרי מוכח שמה שכתב שלא יכתוב מתנגמם אינו אלא מפני קדושת השמות שצריך לקדש בכל פעם, אבל לא מפני שצריך לחשב לשם תפילין בכל עת הכתיבה.

וכן כתב בשו"ת בית שלמה (א"ח סימן ה') וז"ל "כיון שאמר בתחילת שכותב לשמן שוב לא צריך לכוון אח"כ, דככהא גזנא ודאי טמון לשמה קאי, כיון שכותב ואמר בתחילה וכו', ועל כרחק צריך לומר דמה שכתב רמ"א וכשכאף למנמם, אכתוב שמות דלעיל מזה קאי, דבתחילת השמות צריך לחשוב עכ"פ, ולא מהני מה שאמר מתחילה, ואף אם נאמר דאכל כתיבת התפילין קאי, מ"מ י"ל דמתנגמם הוי קטן, וישן גרע מקטן כמו שכתבו התוספות (ביבמות דף ג' ד"ה שוין), ועכ"פ י"ל דמתנגמם הוי קטן ומשום הכי י"ל, אבל לעולם דכל שהוציא מפיו בתחילת הכתיבה שכותב לשמן אין צריך כוונה אח"כ שכתב לקדושת תפילין, רק קודם כתיבת השמות יאמר לשם קדושת השם".

דעת החו"א שאין לחוש למחשבות זרות בעת כתיבה

ובחזון איש (א"ח סימן ו') כתב בא"ד "מה שאמר בתחילת הספר סגי, ואין צריך מחשבה בכל פעם שבא לכתוב,

בענין השאלה הנפוצה בקרב סופרי סת"ם שקשה להם לשבת זמן רב ולכתוב במקום שקט ובאים קצת לידי עצבון רוח, ורוצים להחיות נפשם בשמיעת קול זמרה ומטייפ או נגן או שמיעת שיעורי תורה בהלכה ואגדה, והשאלה היא אם מותר לכתחילה לנהוג כן, או שיש בזה משום היקור הדעת מהכתבה.

דין המתנגמם או שותה משקה המשכר לא יכתוב

הנה הרמ"א (בהנה על השו"ע א"ח סימן ל"ב סעיף י"ט) כתב "וכשכאף למנמם לא יכתוב דאיו כותב אז בכוונה" ומביא מקורו מהאור זרוע, ומשמע מדבריו שצריך כוונה לשמה בכל עת הכתיבה ולכן לא יכתוב מתנגמם. וכן כתב בקסת הסופר (סימן ד) ומוסיף "וכן אם שותה משקה המשכר לא יכתוב אז משום דאיו יכול לכוון כראוי" וציון היקור הדעת שמים סוף כלל כ"ה.

לא יכתוב מפני הטעות

ובמלאכת שמים משמע שהטעם שלא יכתוב לאחר ששתה משקה המשכר או שמתנגמם הוא משום שלא יבוא לידי טעות בכתיבה, וז"ל "וצריך הסופר לזהר כדי שלא יטעה בשום דבר, ובפרט בחסרות ויתרות בנקל יבא לכלל טעות, והוא פסול דאורייתא, וכן חיבה שיהא קרי וכתוב, וכתב כמו שהיא נקראת, כגון שכתב ישכנה במקום ישגלה, או בטחורים במקום ובעפולים, כל זה הוא פסול דאורייתא, וכשכאף למנמם לא יכתוב, כי אין לו הכוונה כראוי וכל שכן בשעת הכתיבה המשכרים".

דבריו הפלאיים של השו"ע ד'

אך בשו"ע הרב (א"ח סימן ל"ב סעיף ל"ב) כתב וז"ל "כשכאף למנמם לא יכתוב מפני שאינו כותב אז בכוונה לשמה", ומוסיף במוסגר "שאף שלומר בפיו א"צ אלא בתחילת הכתיבה, מ"מ במחשבתו צריך להיות בכל הכתיבה שכותב לשם תפילין, ולא כמתעסק בעלמא כמו שבגט צריך להיות במחשבתו בכל תורה הגט שכותבו לשמו ולשמה כמו שנתבאר למעלה". ויצא א"כ לדברי חידוש עצום, שיש לכוון כוונה לשמה בכל עת הכתיבה ולא סגי בתחילת הכתיבה.

קושיה על דברי השו"ע ד'

ודבר זה צריך עיון גדול שהרי נפסק בשו"ע (ו"ד הלכות ספר תורה סימן רע"ד סעיף א') "צריך שיאמר הסופר כשיתחיל לכתוב ספר זה אני כותב לשם קדושת ספר תורה ומספיק לכל הספר" וכו"כ בקסת הסופר (סימן ד) ומוסיף להדיא שאין צריך כלל לחשב שום מחשבת לשמה בכל עת הכתיבה אלא לומר בפיו בכוונה בתחילה בלבד ותו לא, ומקור דברי המאמר הם ברמ"א (הלכות ספר תורה מחמת) שכתב להדיא "כשיתחיל לכתוב סת"ם יאמר סת"ם זה אני כותב לשם קדושת תורת משה, ותו לא צריך, אמנם בשעת כתיבת האזכרות צריך שיחשוב לשם קדושת השם" וכו"כ המרדכי (פרק התכלת דמנחות אך לגבי שמות מצריך בפה). ובבני יונה (בסיומן רע"ד סעיף א') כתב "הסופר שמתחיל לכתוב צריך שיאמר בפיו הריני מתחיל לכתוב ספר

דכל הכתיבה חד הוא, אבל אזכרות צריכה מחשבה שאינה בכלל מחשבה ראשונה, והדיבור הוא קודם שהתחיל ומורה על מחשבה בשעת מעשה ואף אם טרוד במחשבות אחרות לית לן בה."

הרי שלדעת הבית שלמה והחזו"א א"צ אף מחשבת שלמה, אחר שכבר אמר בתחילה שכותב לשמה, ואף אם מחשבותו משוטטת לית לן בה. ודלא כהש"ע הרב שאע"פ שאמריה א"צ אלא בתחילה אך "במחשבתו צריך להיות בכל הכתיבה שכותב לשם תפילין ולא כמתקס בעלמא".

הנפק"מ לדינא בין הדעות

יש כמה חילוקים לדינא בין הדעות, ואחת מהן יוצא נשק"מ"א מותר לכתוב מגילת אסתר, שלדעת הבית שלמה מותר כיון שאין בזה שמות הקודש, אך לדעת השו"ע הרב אסור מפני שצריך לשמה וכן לדעת המלאכת שמים אסור משום חסירות ויתירות.

אין יתכן לחוש לדעת השועה"ר

והנה אם באנו לחוש לדברי השו"ע הרב לא מצאנו ידיו ורגליו בבית המדרש, שהרי הדבר פשוט לכל בר דעת שאין ביכולת אנשים ילודי אשה קרוצים מחומר להחזיק מחשבתם בכל עת הכתיבה ואף לכמה רגעים קשה הדבר, וכל שכן למשך זמן מרובה, וזה דבר על טבעי, ושיקל למלאכי מרום, והרי לא ניתנה תורה למלאכי השרה, וטבע האדם להיות מחשבתו הולך תמיד מדבר לדבר ואם ת"ח הוא מחשב בלימודו, ואם עוסק האדם מחשב בעסקיו, ואם בא לחוש לזה לא הנתח ספר תורה אחד כשר לקרוא בו.

יסוד חדש מהו כוונת לשמה בעת כתיבה

והנה במקדש מעט (סימן קע"ד ס"ק 1) מרמז בדבריו קצרים ליישב הסתירה בין פסק השו"ע שמספיק לכל הספר ומנגד פסק הרמ"א שלא יכתוב מתנמנם והוא שיש ב' ענינים ב"לשמה", האחד הוא אמריה בפה קודם תחילת הכתיבה שכותב לשמה, והשני הוא המשך הכתיבה שנוקף לאמריה ראשונה מכח "כל העושה על דעת ראשונה עושה", וכל עוד אינו דוחה הלשמה בידיים כגון באופן של "מתנמנם" או "מתקס בעלמא" אין סתמא לשמה, כיון שעל דעת ראשונה עושה, אך אם כותב מתנמנם או מתקס הרי שאין לזקוף מעשה כזה על דעת ראשונה.

אולם עיי"ש ובגידולי הקדש (ריש סימן קע"ד) שדעתו נוטה שצריך לחזור ולומר בכל פעם אחר הפסקה כיון שאחר הפסקה אין אומרים כל העושה על דעת ראשונה עושה. ועפ"י כתב ליישב את דברי השו"ע הרב שאין כוונתו שצריך מחשבת לשמה בכל עת אלא צונו לומר שאם הפסיק צריך לחזור ולחשב לשמה וזהו שכל עת צריך לחשב לשמה היינו שלא יהיה הפסק בין כוונת לשמה לכתיבה, אבל לא בשעת כתיבה צריך לחשב כל העת במחשבה לשמה.

דברי פוסקי זמנינו בזה ובענין שמיעת טייפ

והנה בשו"ת שבת הלוי (ח"י סימן 1) הביא את המחלוקת בין השועה"ר לבית שלמה וחזו"א, וכתב שמעיקר דין סמכין על הבית שלמה והחזו"א שא"צ לשמה בכל עת הכתיבה, אך לכתחילה מאד ראוי לחוש לחשב בכל עת הכתיבה לשמה וכדעת השועה"ר. ובין הדברים מרמז שם לחילוק שכתב המקדש מעט בין כתיבה סתמא לבין היסח הדעת. ומסיק שם "בענין הסופרים הפותחים הטייפוקרדר בשעת כתיבה, כבר גליתי דעתי כמה פעמים שרע עלי מאד המעשה וראוי למחות בהם".

ומו"ז בשו"ת משנת יוסף (ח"י סימן ק"ז) נשאל ג"כ בענין שמיעת שיעורי תורה או שירה וזמרה בעת הכתיבה, וכתב בין הדברים בשם סופר ת"ח ויר"ש אחד שאמר לו שנוהג בעת שכותב מזוזות ששומע דברי תורה, ובעת כתיבת השמות הוא מכבה הטייפ ומתכוון כראוי לכתיבת השם, והביא סברא נכונה להטיר שהרי כלאורה אינו מסיח דעת על ידי השמיעה וכדוגמת נהג הנוסע על הכביש שמדליק שיעור תורה ואע"פ שמתרכז בנהיגה. ונע"פ מה שכתבנו שיש חילוק בין כתיבה

בסתמא לבין דחיית מחשבת לשמה בידיים, נראה היא סברא שכל עוד הוא יכול להתרכז בכתיבה היטב אינו דוחה המחשבת לשמה, משא"כ באופן שמתנמנם הרי שכתבתי גונא ודאי נקרא היסח הדעת בידיים ודומתו בנהג הרב שאם מתנמנם הרי זה מסתכן בפשט חזק ומיד! והביא שם עוד איזה סופר מובהק מהדור האחרון שהיה שומע בטייפ משניות בשעה שכתב סת"ם, אך מ"מ למעשה מסיק וז"ל "למעשה צריך סופר סת"ם להיות מרוכז בעבודתו עבודת הקודש, הן בכוונה לשמה כראוי, והן בכתיבת האותיות וההתנן וכו' כהלכתם, וסופרי קמאי בודאי לא היו שומעים כלי שיר או שיעורי תורה באמצע כתיבתם. ובדורנו החלש שצריך לחזק העצבים, מי שמרגיש שצריך לזה מאד, אולי ככה"א גונא לא אסר מרן בשבת הלוי, שוב אמר לי כעת סופר שקיבל סומא מהעדה החרדית שבהוראות בכתב שקיבל כתוב שאסור לשמוע שום דבר בעת הכתיבה, אולי רק מדוחק אפשר לשמוע שירים".

ובשו"ת אבני ישיפה (א"ח סימן ז') כתב "ולאורה נראה להכונה שצריך בכתיבה היא שיוודע שהוא כותב, ואם הוא מתנמנם הרי אינו יודע מה הוא עושה". אך הוא מסיק שגם בשמיעת שירים יש משום היסח הדעת (שהרי לפעמים אינו שם כל למה שעושה, כיון שמתעסק בשירה), ועוד יש בשמיעת שירים חשש שטעה בחסירות ויתירות וכדומה ועוד דהוי לזלזל במלאכת הקודש. עכ"פ.

הסופר צריך לכתוב במקום שקט ללא הפרעות

שו"ר בספר בית אריה (לבעל אניה דינא עמוד ל"ה סימן ל"ו סוף פרק א') שכתב וז"ל "והנה אחר שאמרנו דסופר המחסר אפילו נקודה קטנה מחריב העולם, אם כן סופר שהוא ת"ח ועיונו תמיד בתורה, צריך להזהר בשעה שכותב סת"ם שאל יענין בשעה שכותב, כי

בקל יכול להכשל שמחסר או מיתר אות, לזה הזהיר ר' ישמעאל לרבי מאיר שהיה גדול בתורה והזהירו בכל הג"ל כנלע"ד, ויצא מזה מוסר דהסופר בשעה שכותב סת"ם שיהיה שקט ושנאן בשעה שכותב ולא יענין בדבר אחר, ואפילו הרחוק תורה אסור לו אם הוא חכם בתורה, רק ישים כל מחשבתו ודעתו לא מה שכותב". וקע"נ זה כתב בלשכת הסופר (סימן ד' סעיף א') "טוב הוא שיהיה להסופר חדר מיוחד לכתיבה כדי שלא יבלבלו אותו בשעת כתיבה".

היוצא למעשה

היוצא מדברינו שמעיקר הדין כיון שאמר בתחילה קודם הכתיבה שכותב לשמה, שוב אין צריך מחשבת לשמה כלל בכל עת הכתיבה, אך לכתחילה כתב בשבת הלוי להחמיר ולכוון לשמה בכל עת הכתיבה (ולענין מסתבר שכונתו בעל השבת הלוי אינו שהיו צריכים לחשוב כל הזמן שיעשה לשמה, שזה דבר שאי אפשר, שהרי יכולים לבוא לידי שגגות מה, רק שלא יסיח דעת בידיים על ידי דברים אחרים), ובאבני ישיפה וכו' במשנת יוסף כתבו שהכוונה הנצרכה בעת הכתיבה הוא רק שידע מה הוא עושה ולא כמתנמנם. אך דעת החזו"א שאין לחוש כלל למחשבות זרות שחולפות בעת הכתיבה ולית לן בה. אמנם כלי"ע אין להסיח דעת בידיים ע"י שמיעת שיעורים או נגינים, אך במשנת יוסף משמע שבשעת הדחק יש מקום להטיר לשמוע שירים. והטעם שכתבו לאסור שמיעת טייפ הוא מכה סיבות, א. כדי לחוש לכתחילה לדעת השו"ע הרב שצריך לשמה בעל עת (ונע"פ לא להסיח דעת במיד). ב. משום חשש טעות בכתיבה והכלותיה. ג. משום לזלזל בעבודת הקודש.

ספרא רבא

צדיקי וגדולי ישראל שכתבו סת"ם

הגה"ק רבי משה זבארו זי"ע

הגה"ק המקובל רבי משה זבארו זי"ע ממגורשי ספרד מח"ס מלאכת הסופר, שימש שנים רבות כסופר סת"ם, וכתב בכתב הנקרא "וועליש" (כתב ספרדי).

וכה כתב בספר צדקת הצדיק (להלן רבי אריה לייב פרידמן זצ"ל) בשם הגה"מ טולידא זצ"ל רבה של תל אביב, באמצע דבריו, תוך כדי שהוא מביא עד כמה היה נפוץ בכל הדורות הכתב הספרדי הנקרא "וועליש", וז"ל: "הסת"ם שבמצרים וכמו"כ שבספרד וצפון אפריקה כלם הם בכתב ספרדי, הס"ת של הר"ן שנמצא עד היום בטבריה בכתב ידו, ומובא בתשב"ץ סימן נ"א, וכמו"כ הס"ת של הרדב"א במצרים, ושל ר"י אבוהב ור"י סוליאמן אוחנא מתלמידי האריז"ל, ושהיה גם סופר מובהק נמצאים בצפת, ושל ר' משה זבארו הסופר הידוע בספרד בדור הגירוש (ה' אלפים ר"ב), שכתב כמאתיים ס"ת כמו שכתב החיד"א בשם הגדולים אודותיו, ושלשה ספרי תורה בכתב ידו נמצאים עוד כיום במארקו, גם הם כתב ספרדי יפה".

מתוך עשרות ס"ת שכתב, שרדו כמה מהם, ואחד מהם אף עלה לארה"ק (ע"פ עדותו של הרב אברהם ביבאס רבה הראשי של טיטואן, מובא בהקדמה למלאכת הסופר).

מסופר עליו שהיה כותב בקדושה ובטהרה והיה לו קולמוס מיוחד לכתיבת שמותיו של הקב"ה ואמר שאין ראוי לכתוב את שם ד' עם אותו קולמוס שכתב בו שמות רשעים כגון עשו ולולוי, וקודם פטירתו ציווה שיקברו אותו יחד עם הקולמוס המיוחד שכתב בו שמות הקודש, ובעת פטירתו שכחו צוואתו זו, ובשעה שנשאו המלווים את מיטתו נדהמו לראות כי כבדה הארון ואי אפשר להרימה, ולא ידעו פשר הדבר, עד שזכרו את צוואתו והביאו את קולמוסו המיוחד והניחוהו בתוך ידיו, וכאשר אף הניחו הקולמוס מיד נעשה קל ביותר, והיה לפלא. (ספר מלאכת הסופר בהקדמה ובספר מלכי רבנן ובלבד יוסף ש"פ).

תקנון הסופרים הידוע המיוחד למורה"ם זבארו זי"ע

077-47-10-321

לשמיעת פרטים ולהרשמה לקורס הכשרת סופרים
חייגו למערכת הטלפונית של מכון לשכת סופרים:

מכון
לשכת
סופרים

וועד בוני זעליחוב

מקום מנוחת קרשו של רבינו

הרה"ק רבי

אהרן יחיאל מקאזניץ זיע"א

נלב"ע ד' תשרי תש"ב

גליון י"ח

זעליחוב

נצבים וילך

ליקוטים שמועות וסיפורים לרבוה"ק לבית קאזניץ

בוהו של אותו צדיק

דרבו הטמיר של השרף הרה"ק רבי אהרן יחיאל מקאזניץ זיע"א

מזכרונות הרה"ח רבי ישראל יצחק קיהן ז"ל

לחוש ולהשתתף בצרתם. "ומה הביא עד הלום" - המשך המשמש - "וכי יש לכם צרה בביתכם, או סתם השיא לך לבוא ולחיות בצל הקודש". אבי נענה לו: "במודאי ברצוני לראות פני ה' ואף לשתפו בחיי היום יום, אך לצעירי גיסי חולה מאוד והרופאים מזמן נתיאשו מלמצוא לו מזון ותרופה, ועל כן הגעתי לשפוך שיחתי לפני הרה"ב, ושיעניק לי מברכותיו שיתרפא מחליי."

המשב"ק נחרד למשמע השמועה, התנצל ואמר: "תיכף אכנס בקודש פנימה, ואמסור לפני הרה"ב כי כבודו ממתין בחוץ, ואין לי שום ספק, כי במהרה יקראו לך להיכנס."

אבי נשאר שם לעמוד על תורו, ממשיך להתבונן מסביביו מזעזע המראות, הבני והכאב המוסיבים אותו. לאחר כעשר דקות חזר אליו המשמש בראש מורכן ומילמל: "הרה"ב מסר לי אליך שהוא עסוק כעת, ולכשיתפנה יקראך אליו."

לא הבנתי - התפלל אבי - מה אמר הרה"ב? האם אמרת לו שזה אברהם גדליהו קיהן, ידיד נעוריי? הגבאי הנהן לו שאכן הדויד כך. אך אבי לא נתן לו להמשיך, והמשיך לשאול את הגבאי: "האם כך אמר הרה"ב?" "האם אתה בטוח שהרה"ב הבין שזה אני?" - והתעקש אבי - "אולי אנסה להיכנס אליו, שהרה"ב יראה אותי". אך המשמש לא נתן לו, ואמר: "לא נראה לי שכדאי לנסות להיכנס עכשיו."

אבי שלא הבין את המתרחש, והתלבט מה לעשות. מחד לא היה ברצונו להמיר דברי הרה"ב, אך מאידך חשב לעצמו כי אפשר שהרה"ב לא הבין במי המדובר, ואף באם יחליט להיכנס אולי יפגע מכך המשמש כשיראה כי אינו סומך עליו. כך עמד שם זמן כשכולו מבולבל, לאח"י יצא המולת בית הרה"ב למקום שקט, שעה ארוכה טייל בסביבות הבית, עד אשר גמלה בליבו ההחלטה שיעמוד ליד הדלת בכדי שהרה"ב רק יראה את פניו, ויחכה שיקרא לו. וכך היה, נכנס שוב אל בית הרה"ב, חזר לתוך ההמולה שרק הלכה וגדלה מזמן יציאתו, ופנה תיכף לעבר חדרו של הרה"ב. בעודו מפלס את דרכו קלט עינו של המשב"ק, המשיב"ק מיד סובב את פניו בכדי לא לגרום לו לאי נעימות, והנה הגיע אבי אל פתח דלת חדרו של הרה"ב. הדלת הייתה סגורה, שהרי מן הסתם ברגע זה יושב בפנים יהודי השוטט את צרותיו לפני הצדיק. אבי עמד שם וחיכה עד אשר נפתחה הדלת, הציץ אל הקודש פנימה וראה אותו יושב עד כסאו כשלפניו שולחן גדול ועליו מברקים ומסמכים רבים. ניצל את ההזדמנות וקרא לעברו של הרה"ב, אך הרה"ב הביט אליו, ומיד הסית את ראשו על הקיר וקרא לו לילך להתפלל מנחה.

אבי שלא הבין מה מתרחש, נעמד שם קפוא על מקומו. תור עמד יהודי בא בשנים עם בנו העומד ליכנס בעול התורה והמצוות, והגיעו לבקש את ברכתו של הרה"ב. אבי נאלץ לחזור על עקבותיו, נכנס להבית המדרש שהיה בביתו של הרה"ב, וחיפש מגין לתפלת מנחה כפקודת הרה"ב, על אף שעוד היה היום גדול. כשסיימו התפילה נשאר בביהמ"ד שעות ארוכות בעודו מחכה להמשמש שיודיעו כי הרה"ב מוכן לקבלו.

לאחר רדת החשיכה החליט לנסות לפנות אל הרה"ב שנית, בחשבו אולי ראייתו של הרה"ב נחלשה, ולא הבחין בו כראוי. ניסה לעמוד שם לחכות להזדמנות הבאה, לאחר כרבע שעה נפתחה הדלת וממנה יצאה אשה עם שני ילדיה כשחיוך גדול על פניהם לאחר שקיבלו ברכתו של הרה"ב. הציץ שוב לעבר חדרו של הרה"ב, וקרא בקול: "רבי! דאס בין איד! אברהם גדליהו קיהן!" הרה"ב רק שמע את קולו, הסית פניו אל הקיר בשנית וקרא

אבי וזקניו היו מקושרים לאדמו"ר בית קאזניץ, משפחתו היו מקורבים לשושלת זו עוד מימי המגיד הק', ואף רבים מבני משפחתי היו קרויים על שמם של מייסדי השושלת. זקני הרה"ח רבי משה אליקים בריעה קיהן היה ממקורבי האדמו"ר רבי ירחמיאל משה ז"ל, גם היה קרוב על שמו של הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאזניץ זיע"א, ואף לי קראו ישראל על שמו של המגיד הק'.

אבי הרה"ח רבי אברהם גדליהו שנתגלה בין חסידיו קאזניץ, היה חבר עוד מימי הילדות עם הרה"ק רבי אהרן יחיאל - הרה"י זיע"א, וכשהוכתר הרה"ב כממשיך השושלת, התחבר אליו אבי בכל נימי נפשו. אע"פ שהנהגת הרה"ב היה שונה מקודמיו, אמנם, הוא היה איש שיח שריבים ואלפי ישראל ששקדו על פתחו יום יום הנהגו ממנו עצה ונתיחה, אך ביום השבת, היה משנה את עורו ונהפך לצדיק מסתורי וקדוש עליון.

כשדויד - אח אמי נחלה בבלקת ריאות חמורה, והיה רתוק למיטתו זמן רב. לאחר שהרופאים נתיאשו לחיי, שמעתי את אמי מבקשת ומתחננת מאבי שילך להרה"ב לבקש את ברכתו, כי אין לנו שום תקווה אחרת וזולת ברכתו של הרה"ב. אבי תמה עליה בתמייה, וכי הרה"ב אינו יודע? וכי אין תשובה שהרה"ב לא חש את הדבר? אך אמי התעקשה בתוקף, כי יש לנו לקום ולעשות מעשה, וכבר מזמן שהרה"ב עבר לאטוואצק, כך שגם הדרך לא ארוכה כל כך.

אבי ארז את תפוצו, ונסע לאטוואצק אל הרה"ב - ידיד נעוריו הרה"ק רבי אהרן יחיאל זיע"א. הדרך לשם ארכה יותר מהרגיל, הרגשים סוערים ומצפונים קשים עברו עליו בדרך, האילנות והגוף שעברו בדרך לא הצליחו לפנות את מחשבתו לנודד במרחקים, מחשבתו היתה נתונה על מצב גיסו החשוב שחולה עד מאוד ואין שום נסנו וזולת ברכתו של הרה"ב - צדיק גזור והקב"ה מקיים. בדמיונו ראה אבי כיצד נכנס אל בית הרה"ב, והרה"ב מקבלו ברועות פתוחות, ושואל בשלומי ולשלום בני המשפחה, ושהרה"ב מברך את גיסו בברכת רפואה שלימה, ובעזרת השם עוד יקום מחליי ויתגבר על מחלתו. אלא שלפתע נתן לו ק"ה הרה"ב.

לאחר שעות ארוכות הגיע אבי אל בית הרה"ב, והנהגה אף נכנסה את הבית נחרד למראה עינו כי שורה ארוכה משתרכת במסדרונות הבית, אנשים רבים הגיעו לקבל את ברכתו של הרה"ב, זקנים ונערים, חולים ובריאים, עניים ועשירים. התבונן אבי בקהל התאספים, וראה צורתו הרוגה של עם ישראל וכי רבים המצפים לישועה. משמאלו עמדה אשה אלמנה עם שני בניה הקטנים הרעבים ללחם, והנה בצד השני זקן פיסח המשתמש בחתיכת לא מעובדת לעזר סיוע. לפניו ראה אם שהחזיקה את תינוקה הבוכה על ידיה, התינוק נראה חולה מאוד, והאם שעמדה הסתר אוניו מתייפחת בבכי ללא הפסק. אבי חשב על אשתו וילדיו בביתו, על קרוביו וידידיו, על מעמדו המכובד, ושאין ערך למעמד ואין לו כל משמעות בעת חולי ומדווי, הודה בכל ליבו להקב"ה על כל הטוב שנתן והעניק לו בחייו, התפלל תפלה חרישה לרפואת הכלל, כשדמעותיו זולגות ויורדות על לחיו.

כך עמד שקוע במחשבותיו, והנה פנה לעברו המשב"ק שהכירו היטב: "רבי אברהם גדליהו, ס' שייך דיר צו זעהן, וואס מאכסט דו?" אבי התעורר ממשבותיו, פנה מבטו אל המשב"ק, "שלום וברכה, ומה שלומכם?" המשב"ק השתמש וענה, "ניתן לראות את המצב. לא פשוט."

אבי תמה בפניו, "והוא אני כי אנשים רבים מתדפקים על דלתו של רבינו". נענה לו המשמש בקול חלש: "לכן עבר הרה"ב לאטוואצק בכדי להיות קרוב יותר לעם ישראל,

יום שלישי
ד' תשרי פ"ו
15/9/2620 מזמינים
ראשוניםהזרז
נישבר

הישועה זעליחוב

זמא החילולא של מנחם המילא רבי אהרן מקאזניץ זיע"א - ד' תשרי תש"ז

עזליחוב קאזניץ ליענסק דינב רימנוב צאנז קראקא ראדושיץ

מאגזין ע"י
חנות

התקשר עכשיו > 073-302-9834

החשבונית חתומה משרת חלוקת
חנה צ'אב"ד לימנוב שייש"א

זימא דהלולא

הרה"ק רבי ירחמיאל משה מקאזניץ זי"ע - י"ג אלול תרס"ט

ענף עץ אבות

הרה"ק רבי ירחמיאל משה נולד י' אלול תרכ"ט לאביו הרה"ק רבי יחיאל יעקב מקאזניץ זי"ע (בן הרה"ק רבי אלעזר בן הרה"ק רבי משה אליקים בריע בן המגיד הק' מקאזניץ זי"ע). ולאמו מרת שרה דבורה בת הרה"ק רבי אלימלך מגראדיסק זי"ע (בן הרה"ק ממאנליצא זי"ע נכדו של המגיד מקאזניץ).

המגיד התגלה בחלום להר"י ישעי' מושקאט

שמחת הברית התקיימה בעיר גראדיסק בבית הסבא קדישא - הרה"ק רבי אלימלך מגראדיסק זי"ע. על שמחת הברית הופיע החסיד הישיש הרה"ק רבי ישעי' מושקאט מפרסא - שעוד זכה לחסות בצילו של המגיד הק' מקאזניץ זי"ע. וסיפר, כי המגיד הק' התגלה אליו בחלום, ותמה לפניו: 'אצלי יהיה יום שמחה למחר, ואתה תישאר בעירך'.. בבוקר קם ונסע לגראדיסק ומשהכניסו את התינוק הופיע ר' ישעי' ונתכבד בסנדקאות.

עם הגוטער איד מניישטאט

בילדותו הבחינו בו כי לגדולות נוצר, נתברך בכשרונות אדירים וניצל זמנו להתעלות בתורה ויר"ש. מסופר, שבהיותו בן חמש שנים נסע אביו לחשתתף בחתונה בעיר מישעו ולקח עמו את הנער, שם הבחין בו הגוטער איד מניישטאט והבחין את הילד שעשועים בלימודיו, אח"כ העניק לו מטבע חמש זהובים, באמרו שהיה כדאי כל הטיחא והנסיעה למישעו לפגוש בילד שעשועים זה.

שומר ישראל - שומר שארית ישראל

בהיותו כבן שש שנים נסתלק אביו לשמי רום בר"ח תמוז תרכ"ו (בהיותו כבן כ' בלבד), בהשאירו אחריו בנו יחידו ירחמיאל משה כבן שש ובתו מרת לאה ריזל (לימים הרבנית של הרה"ק רבי נתן דוד מפארצאוו זי"ע). בימי השבעה הופיע הרה"ק רבי נתן דוד משידלאווצא זי"ע לנחם את האבלים, ואמר: 'שומר ישראל' - ששומר את הרה"ק רבי ישראל המגיד הק' מקאזניץ זי"ע, 'שומר שארית ישראל' - רחם נא על שארית פליט צאצאיו.

קאזניץ - קארלין

אמו האלמנה נישאה בזו"ש להרה"ק רבי אשר מקארלין זי"ע (בן הבית אהרן מקארלין זי"ע), ועברו לגור בקארלין (ממנם נולד הרה"ק רבי ישראל הינוקא מסטאלין זי"ע ואחותו) ומאז נתגדל בבית זקנו חורגו הבית אהרן מקאזניץ זי"ע אשר שם עינו הפקוחה לגדל את הנער, וממנו ספג וינק דרכי החסידות.

שוב נתהדקה הקשר בין חצרות הקודש קארלין וקאזניץ, כמסופר בטרם הסתלקות הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע הי"ד, נישא אליו תלמידו הרה"ק רבי אשר מקאזניץ זי"ע והפציר בו כי אין לו בנים וגם אין לו בן זוג, ואמר לו הרש"ק לנסוע לפולין אל המגיד מקאזניץ שם יקח אשה וממנה יוולד לו בן זכר. ואכן לאחר פטירת רבו קם ונסע לקאזניץ ושידך לו המגיד הק' מרת פייגא אלמנתו של הרה"ק ר' אהרן שותק מעזליחוב זי"ע, המגיד הבטיח לו קעסט על שולחנו י"ב שבועות והתיישב תקופה בעיר עזליחוב, עד שחזר לטטאלין שם נולד לו בנו הרה"ק רבי אהרן הכ"ת אהרן מקארלין זי"ע. ועתה בבואו של הילד ירחמיאל משה לקארלין, אמר הבית אהרן: 'מיר צאלן אפ דעים טאטינס קעסט'. ובענותו אמר: 'דער טאטעלע האט זיך געהאדעוועט ביי דעם קאזניצער מגיד, דערפאר האבען מיר די זכיה, אז מיר האדעווען היינט זיינע קינדער'.

רבי ירחמיאל משה זי"ע ניצל ימי נעוריו בבית זקנו חורגו ללמוד תורה וחסידות מפיו, ורשם לעצמו מנהגים והנהגות כעבודתם בקודש. הבית אהרן לימד אותו ניוגונים ואמרות שקיבל מפיו אביו המיוחסים למגיד הק' מקאזניץ זי"ע, ומחיתת הקודש כל אימת שיצא לו לה"בית אהרן' ללבר משגב קדושת המגיד הק' מקאזניץ זי"ע לבש ה"בית אהרן' כובעו העליון וחגר עצמו באבנט.

האיש מקדש - המשך לבית קאזניץ

בהגיעו לפרקו בא בקשרי שידוכין עם הרבנית ברכה צפורה בת הרה"ק רבי מרדכי מלאיעוו, החתונה הוקבע לשנת תרל"ב כשהחתן בן י"ב שנים, הבית אהרן ערך מכתב בקשה לכבוד חסיד קאזניץ להשתתף בהוצאות החתונה אם אמרתי אספרה כמו לפאר ולרום לקדושים אשר בארץ המה וכל חפצי בהם באהבה וחיתת הקודש, אשר השריש בלבי כבוד אמאמר' זצוקלה"ה, קצרה היריעה, כי נהירגא דלא פסק שבחי' מופמין' הק' ודבריו שמעתי מתוך האש אשר יצאו מהבל הטהור בדברים היוצאים מן הלב. ות"ל לא אלמן ישראל ויצאו אחריו חוטר מגזעו דור דור ומנהיגו, להאיר כנה אחרים משוכה, וגם עתה לא יבוש בראותם נצר מטעיהם ילד שעשועים, אשר ת"ל גדלתי ורוממתי סביב לשולחתי כשתלי יתיח, ולד חכם ומשכיל קנקן חדש

מלא רוח חכמה, ישמחו כל רואיו בעזה"י, וכעת אשר בעזה"ש הגיע לפרק נשואין כפקודת הקודש מר זקינו אשר ציוה לבני ובנו, כי ת"ל הילד שעשועים הוא כלי יקר ונחמד מזה ומפז וחוט חן וחסד משוך עליו, ובעזר השי"ת ימצאו בו קורת רוח איש כלבבו וכו'.

הנער עדיין הספיק להניח תפילין ע"י אביו חורגו הרה"ק רבי אשר זי"ע, אך שמחת בר מצוה נערכה בימי השלושים לפטירתו. אמנם, מחמת פטירת הבית אהרן (י"ז סיון תרל"ב) וכשנה אחריו פטירת בנו הרה"ק רבי אשר (ט"ז אב תרל"ג) נדחה החתונה לשנת תרל"ד בעיר לויצב.

קאזניץ

תקופה לאחר נישואיו חזר לבית אמו בסטאלין. לעמוד לימין אחיו הרה"ק רבי ישראל מסטאלין זי"ע בראשית ימי הנהגתו, לימד עמו הנהגות וכדו' שהבחין באביו וזקנו זי"ע, וידידות עמוקה נקשרה ביניהם לאורך ימים.

בשנת תרל"ט חזר הרה"ק רבי ירחמיאל משה זי"ע לעיר אבותיו לכהן במגידות בעיר קאזניץ, ונסמך ע"י זקנו הרה"ק רבי אלימלך מגראדיסק זי"ע לכהן באדמורת וניהל עדתו הק' לתפארה. זקני חסידיו אביו ולמעלה בקודש תמכו בו, גם הרה"ק רבי אברהם'ל מפוריסוב - תלמיד מובהק לזקנו הרה"ק רבי אלעזר מקאזניץ זי"ע התבטל לפניו. בבואו לעיר קיבלו את פניו בכבוד גדול אך הרה"ק רבי ירחמיאל משה זי"ע מאס בכל אלה.

עם אחיו הרה"ק רבי ישראל מסטאלין זי"ע

ידידות עמוקה שררה בין האחים הקדושים, גם לאורך ימים ושנים נפגשו בידידות, א' מחסידי קאזניץ שהיה גר בסטאלין, ובכל פעם כשחזר משם נכנס להאדמור"ר הרה"ק רבי ישראל מסטאלין והביא לו פריסת שלום מאחיו הרה"ק רבי ירחמיאל משה, הרבי מסטאלין ישב האזין לדבריו בקשב רב, וחקר לדעת הנהגות בקודש וכדו', ובשמעו על חיי הפרשות וקדושה וטהרה בה מתנהג, היה קם מכסאו מלא קומתו ואמר: 'אודאי, אודאי, מין משה'ל איז א געצייכענטער אין גאנץ פולין'. ואחז בבגדיו כנגד לבו, והוסיף בהתרגשות: 'מיר ווייסן גארנישט, נאר בלויז סערצע צו גאט ברוך הוא'.

בצל גדולי דורו

הרה"ק רבי ירחמיאל משה זי"ע ניצל כל הזדמנות לנסוע להסתופף בצל גדולי דורו, ביניהם נסע הרבה להרה"ק רבי איציק'ל מסקווירא זי"ע (ראה במאמר מיוחד על מכתבו של הרה"ק רבי איציק'ל מסקווירא להרה"ק רבי אלימלך מגראדיסק בה ניכר התרגשותו על חזרת העטרת לבית קאזניץ בהכתמת הרה"ק רבי ירחמיאל משה), הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע, דודו הרה"ק רבי נתן דוד משידלאווצא (בן הרה"ק רבי ירחמיאל מפעזרישטא זי"ע) ובניו הרה"ק רבי פנחס מקינצק והרה"ק רבי שרגא יאיר מנאליבאריזק בעמח"ס 'ארון עדות' והרה"ק רבי יעקב יצחק בעמח"ס 'דברי בינה' במביאלא זי"ע.

כאמור, הסתופף בצלו של הרה"ק רבי איציק'ל מסקווירא זי"ע, עד כדי שהקפיד שלא לקרוא בשם לאנשים אחרים ששמן כשם רבו - יצחק, ולכן הקפיד לקרוא בכינוי 'איטשע' וכדו'.

אמרות קודש שנשמעו מפ"ק

כל ישראל ערבים זה לזה - פירוש מתוקים זה לזה, כלשון ועברת לה'.

אמר בזה הלשון: מיר טייטש: 'לא אמות - כי אחיה, אז איך לעב - זאל איך נישט זיין געשטארבן.

עץ הדעת - היינו שיש לו תאוה לדעת הכל.

מאן דבעי למיהוי חסידא לקיים מילי דאבות - להנתנהג בדרך אבותיו.

הסתלקותו

בקיץ שנת תרס"ט שהה הרה"ק רבי ירחמיאל משה זי"ע בווארשא, שם השיג לעצמו מנורה ותיבה המיוחסים להעמיד על הקברים, ומסרו ביד משמשי להבינם ברזו מה לעשות בה לאורך ימים.

כאביו - הרה"ק רבי יחיאל יעקב זי"ע - ניצל כל הזדמנות להתעלות בקדושה לטבול במקוואות. שנים רבים סבל הרה"ק רבי ירחמיאל משה זי"ע ממחלת הכליות, והצליח להעלים 'סורי גופו מקרוביו ובני משפחתו - בחושש שימנעוהו להרבות עוד במקוואות. משתגברה עליו חוליו המליצו החסידים לשלחו למקום מרפא בגערמאניא להקל עליו חוליו, אך רבי ירחמיאל משה סירב באמרו על מדינת גערמאניא שמליאה טומאה, ובשם אביו חורגו הרה"ק רבי אשר מקארלין זי"ע שדרכם של הגערמאנים לומר 'האבן זי קיין פארקט' - ובזה פגיא את היראת אלוקים שבלבו של האיש'.

א. ראה בספר 'שית קונים' ח"ו עמ' כב: - סיפר הרה"ק רבי שמואל מרגליות ז"ל, ששמע מרבו הרה"ק רבי אהרלע מקאזניץ ז"ל, שאמר בשם צדיק סטאלין, שכשמגיעים לבלוב מדינת גערמאניא שומעים מהם שני דברים. א. - נעמקין זיין צו לינסק, כי שם נוסעים בצד שטאל. ב. - האבען זי ניקס קיין אנגסט - מחר, היינו כשהיו בודקים את החבילות של המגיעים, וראו שמפחים מחמת הבדיקות, היו אומרים כנ"ל. והטעם שהיו אומרים כן, משום שהם מורע עמלק - על קן אומרים שינונו לצד שטאל, ושאיין צריכים להתיירא.

מבלי ארון הצדיק, החסידים התגבלו עליו בתחנונים להחזירה אל שארית הקרונות ולהמשיך בנסיעה עד 'גארבאטקע', שם נטלו החסידים הארון על כתפיהם והלכו עמו - מרחק המשה עשר קילומטר - ורגלי עד קאזניץ.

אחיו - הרה"ק רבי ישראל מסטאלין ז"ע המתיין על הלוייה מסטאלין כשכולו אחוז שרעפים, וכשהביאו את המטה וראה מה שראה תפס עצמו בשתי ידי ואמר: 'אידן, האט חזמנות! חזק עצמו על הארץ עד הארון וגנב בקול נהי ובכי' 'מיי ברודער, הייליגער ברודער...' הייליגער ברודער!...

משיגשו החברא קדישא להמציא לי מקום מנוחה, לא מצאו מקום בתוככי האהל, אך בעמדם שם כאילו תרחבה המקום מאילו ובדרך נס מצאו מקום ליד זקנו הרה"ק רבי משה אליקים בריע ז"ע, ושם מנוחתו כבוד.

צאצאיו:

בנו הגדול חתן הרה"ק רבי אהרן יחיאל ז"ע (אהרן - ע"ש זקנו וחתן הבית חתן הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין ז"ע, יחיאל - ע"ש אביו הרה"ק רבי יחיאל יעקב ז"ע). בנו הרה"ק רבי אשר אלימלך (אשר - ע"ש אביו חורגו הרה"ק רבי אשר מקארלין, יחיאל - ע"ש אביו הרה"ק רבי יחיאל יעקב ז"ע). חתן הרה"ק רבי אברהם טייטלבוים (נכד הישיבה משה ודבריו חיים וחתן הרה"ק רבי אלימלך בעל צבי לצדיק מבלאוויץ ז"ע). בנו הרה"ק רבי ישראל אלעזר (ישראל - ע"ש זקנו המגיד הק' מקאזניץ, אלעזר - ע"ש זקנו הרה"ק רבי אלעזר מקאזניץ והרה"ק רבי אלעזר מליעניסק יוסף מולטאפאל ז"ע) וחתנו הרה"ק רבי ישראל מסטאלין ז"ע וחתנו רבי הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין ז"ע). בתו הרבנית רחל חיה מרים אשת הרה"ק רבי קלנימוס קלמן מפיאטעצא ז"ע ה"ד (אחזקת וזקנו הרה"ק רבי ירחמיאל משה ז"ע בהיותם צאצאי הרה"ק רבי אלימלך מגראדיסק ז"ע) אשר נתגדל בבית הרה"ק רבי ירחמיאל משה ז"ע לאחר פטירת אביו הרה"ק רבי אלימלך האדמו"ר מלכה אשת מגראדיסק (בן הרה"ק רבי ישראל מגראדיסק בן הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל רבי הרה"ק רבי אלימלך מגראדיסק ז"ע) - חתן הרה"ק רבי ישראל מגראדיסק נשא הרבנית נתנה מיינא בן הרה"ק רבי אשר מקארלין - אחות מאם של הרה"ק רבי ירחמיאל משה ז"ע). בתו מרת חנה גאלדא אשת האדמו"ר רבי אברהם יושע העשיל ממאקאבוב (מנע מאקאבוב - סערבאבלי - לובלין). בתו מרת חוה (ע"ש הרבנית ונזלה של הבית אהרן - בת הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ ז"ע) אשת הרב שלום יוסף שפירא (בן הרה"ק רבי יצחק מרדכי מגראדיץ בן הרה"ק רבי אהרן ערמאנגליצא וחתן הרה"ק ישראל מסטאלין ז"ע).

נצי קאזניץ

די קנייה פון קאזניצער רבי זי

הנהגותיו ופיתוחיו... (הנהגותיו ופיתוחיו...)

הנהגותיו ופיתוחיו... (הנהגותיו ופיתוחיו...)

הנהגותיו ופיתוחיו... (הנהגותיו ופיתוחיו...)

הנהגותיו ופיתוחיו... (הנהגותיו ופיתוחיו...)

הנהגותיו ופיתוחיו... (הנהגותיו ופיתוחיו...)

משתקפו עליו יסוריו, נסע בשלי דקייטא תרס"ט לעיר המרפא קריניצי - שבגאליציא. אך לדאבון מקורביו לא הוטב מצבו, ומשם נסע לעיר המרפא - קשאבונ. שם הורגש ברע וביקש מבאביו למהר לחזור לקאזניץ בקראו 'אהיים - אהיים...' בליה האחרון לחייו הכין עצמו לקדש הלבנה בסילודין, ולא הועילו הפצרות ותחנוני בני משפחתו, והוצרכו לשאת אותו לטבול ולחזירה קידש את הלבנה. כוחותיו אלו נדלדלו, בטרם הסתלקות פנה אל העומדים בסביבו ושל: 'בין איך שוין ריין...? ומשענו מקורביו: 'יא, בציג את שמותו בסילודין' 'בג אלו תרס"ט בטרם מלאו לו חמשים שנה. (חתנו הרה"ק רבי קלנימוס קלמיש מפיאטעצא ז"ע המליץ עליו הכתוב 'ימות משה בחד - ב' ב', למו על שנת החמשים).

בעת היא כיהן הרה"ק רבי נפתלי משקאבונ ז"ע כרב העיר, ובמסכתו הגדול בכוחו לא אותו צדיק - הרה"ק רבי ירחמיאל משה ז"ע, ביהך את כל בני העיר המצפים לישועה להיושע בכוח הצדיק שנחלק בעינם. ואכן, רבים מבני העיר נושעו בבנים בשנה ההיא וקראו לבנם 'ירחמיאל משה' על שמו.

כד אולו רבנן לאנסוקי ביה, בקישו אנשי העיר קשאבונ לקביו בעינם, אך ראו מקורביו ראו בבקשתו האחרונה להחזירו לקאזניץ להביאו שם בדרכו האחרונה. אך דא עקא, המרקה בין היעירות, והשגת רשינות ואישורים להעביר גופו הטהור ממדינת אוסטריה לפולין לא איסחייא מילתא עד שגישג' מחשבוני החסידים - הרה"ק ר' נתנאל ראדזינער ז"ל אל המיטה, והכריז: אם רצונו של הרבי שיימניו גופו הטהור בקאזניץ רבי מיר האבנע נעטוהו וואס מ'קען, יעצט זאל דער רבי טוהן וואס ער קען'. ותיכף אח"כ הגיעה הודעה מפעטערבורג כי אישרה הרשיון המיוחד.

ערכת הטהרה נערכה בקשאבונ, כשרצו החברא קדישא לטבול גופו הקדוש, לפתע הבחינו שהנפטר הרכין ראשו וטבל את עצמו. לא"ח כשסיפרו זאת לאחיו הרה"ק רבי ישראל מסטאלין ז"ע, נענה: 'הא! דער ברידער! ס'שטייט דאך גדולים צדיקים במיתות' יותר מבחינים' (חולין ז'). משם הכניסו הארון ל'וואנאן' מיוחד ל'הכאה' שהושכר לטובת החסידים והממליים, ונסעו עד גבול מדינת פולין. בדד השני של הגבול המתינו עליהם אלפי חסידים שבורים ורוצים על סילוקו של אותו צדיק, ופרצו בכביה רבתי קורעת לב לעבר ה'וואנאן' שנשאה גופו הטהור, עד שמנהל ה'סטאנציע' רגז וכעס על הגעשה וניחא את ה'וואנאן' מיתר הקרונות - שמשך'ך ה'וואנאן' לנסוע

מיוענדע צו דער לוייה פון קאזניצער רבי

אין קאזניץ כענייט דעם פער'... (אין קאזניץ כענייט דעם פער'...)

אין קאזניץ כענייט דעם פער'... (אין קאזניץ כענייט דעם פער'...)

אין קאזניץ כענייט דעם פער'... (אין קאזניץ כענייט דעם פער'...)

אין קאזניץ כענייט דעם פער'... (אין קאזניץ כענייט דעם פער'...)

אין קאזניץ כענייט דעם פער'... (אין קאזניץ כענייט דעם פער'...)

אין קאזניץ כענייט דעם פער'... (אין קאזניץ כענייט דעם פער'...)

אין קאזניץ כענייט דעם פער'... (אין קאזניץ כענייט דעם פער'...)

אין קאזניץ כענייט דעם פער'... (אין קאזניץ כענייט דעם פער'...)

אין קאזניץ כענייט דעם פער'... (אין קאזניץ כענייט דעם פער'...)

אין קאזניץ כענייט דעם פער'... (אין קאזניץ כענייט דעם פער'...)

נפטר געווארן דער קאזניצער רבי.

ד' חשוון תרע"ט... (ד' חשוון תרע"ט...)

ד' חשוון תרע"ט... (ד' חשוון תרע"ט...)

דער יודישער פון קאזניץ... (דער יודישער פון קאזניץ...)

דער יודישער פון קאזניץ... (דער יודישער פון קאזניץ...)

דער יודישער פון קאזניץ... (דער יודישער פון קאזניץ...)

דער יודישער פון קאזניץ... (דער יודישער פון קאזניץ...)

דער יודישער פון קאזניץ... (דער יודישער פון קאזניץ...)

דער יודישער פון קאזניץ... (דער יודישער פון קאזניץ...)

אויפן וועג קיין זעליחוב

מתוך שיחות הרה"ג רבי שמעון הירשעלע ז"ל בדרך לזעליחוב בעצם יומא דהילולא ד' תשרי - תשע"ט

...מיר שטייען דא ביים ציון פון די הייליגע צדיקים הטובים פה, טאקע יעצט אין די עשרת ימי תשובה איז נישטא נאך אזא פאסיגער צייט אין אזא פאסיגער פלאץ, מיר זענען געקומען צו פארן להשתטח על ציון מגונות הצדיק וואס האט זיך כל ימיו מוסר נפש גיווען מחזיר זיין אידען בתשובה, וממילא אפילו אזעלכער אידען ווי אויז וואס זעהן נישט בדרך הטבע ווי אזוי און ווען מיר זאלען קענען תשובה טוהן באמת, און ווער רעדט נאך פון א תשובה עד שיעיד עליו בעל תעלומות שלא ישוב לכסלה עוד כמבואר ברמב"ם, אבער ווען מ'רעדט פון אזא צדיק וואס באהיי האט מען געזעהן ביי עהם בחוש כח עליון להחזיר בתשובה למעלה מדרך הטבע, און אפילו אזעלכער אידען וואס קיינער האט נישט געזעהן פאר זיי א וועג צוריק, אבער דער צדיק האט געקענט זיי מהפך זיין אין איין רגע, אדער אפילו נאר מיט איין בליק, האט ער אנגעזונדען זייערע נשמות און זיי אויפגעלאקערט לעבודת הש"ת מרשעים גמורים לצדיקים גמורים. הבה ונתבונן, אזא כח התשובה וואס איז דא ביי דעם צדיק איז נישא כדאי צו פארפאשטקענען, ולכאורה המקום מסוגל לתשובה טפי, איז אוודאי דא דער פלאץ ווי יעדער איד קען געהאלפען ווערען לתשובה ולתיקון המעשים וכו'... ובפרט בעשרת ימי תשובה המסוגלים טפי, ועוד בעצם יומא דהילולא האט דער צדיק א גרעסערע כח, ובטוחני בכוחו של אותו צדיק שמסר נפשו כל ימיו להחזיר פני ישראל לתשובה אז ער וועט אונז א טובה טוהן, כי לא תעזוב נפשי לשאל לא תתן חסידך לרדת שחת...

כוחו של אותו צדיק המשך מעמוד א'

לו לילך להתפלל תפלת מעריב... אבי ניסה להתחנן לפני הרבי, מדוע שלא ישים מבטו אליו וכו'... אך פני הרבי אל הקיר כשאנו פונה אליו כלל. הגיע תור יהודי זקן להיכנס, והלה דחק את אבי לאחור, ונכנס.

אבי חזר לבית המדרש והתפלל מעריב, כשסיים יצא מביתה"ד בראש מורכן ובפנים זועפות, לפתע שמע לאחד הקורא בשמו: "ר' אברהם גדליהו, ווי גייסטו?". הסתובב לאחור, והכיר את המשב"ק והלה השמיע לו באזנו דברי נחמה, כי בודאי הרבי רוצה לראותו, אך כנראה שעוד לא הגיע הזמן המתאים לכך. אבי הסתכל על המשב"ק כמשתאה לדעת המתרחש, אך המשב"ק הוסיף לו: "בוודאי אתה מכיר את הרבי וכוחו הטמיר, הרבי יש לו דרכים משלו, תן לו זמן, בינתיים אסדר עבורכם חדר לישון ולנוח, עד שהרבי יחליט כי הגיע הזמן לקבל אותך לפני ולפנים". המשב"ק הוסיף להתחנן, עד שאבי התרצה להיות אורחו. בערב ערך הרבי שולחן הטהור לאלו השוהים במחיצתו, גם במהלך ה"טיש" לא דיבר אליו ולא פנה לעברו.

למחרת בבוקר קם אבי בחיפזון ובתוקה שהיום יזכה להתקבל אצל הרבי, כנכנס לבית המדרש, התעורר בטליתו, הניח תפילין, בהגיעו לברכת "רפאנו" בתפילת שמו"ע התרפק בתחנונים על גיסו החולה, ובקול בכיה קיווה שבקרוב ישמע על החלמתו המהירה.

אנשים רבים מכל רחבי פולין היו מגיעים לבית הרבי, יש מהם שעשו בביתו כשבויעים ויותר, ברצונם ללמוד הימנו דרכים והנהגות בעבודת הש"ת. מכתבים הרבים שנשלחו אל האורחים היו מגיעים לידי הרבי, כשהרבי פותח כל מכתב לפני שהעבירוהו ליעדו. לאחר התפילה היה הרבי נכנס לחדרו, פתח מכתבים וקרא בהם לברך ולהתפלל לרפואת כלל ישראל.

באותו בוקר לאחר שסיים הרבי בקריאת המכתבים, נשאר שם מכתב אחד סגור ונחתם. הרבי צויר לקרוא לאבי, המשב"ק שמח על ההזדמנות, והלך לביהמ"ד לקרוא לאבי. אבי ישב ולמד גמ', קם ממקומו בחיפזון והלך לחדרו של הרבי, הרבי לא פנה לעברו, והזמינו להצטרף עליהם לאכול 'פרישטיג'. במשך כל הסעודה לא דיבר עמו הרבי, בסוף הסעודה הושיט לו הרבי את המכתב הסגור ונחתם, ואמר לו לחזור לביתו וביכור שלא ידע עוד שום צער ושבר בגבולו.

אבי התבונן בעיניו היוקדות של הרבי, שכאילו בישרו על הבשרה המרה, וכי הרבי משתתף בצערו, הרבי ליווה כשמכרכר ב'בשרות טובות'. אבי פתח את המכתב, שם היה כתוב כי הענין סודר.

מסע הישועות זעליחוב
יומא דהילולא דהרב אהרן סטאנצין זצ"ל • ד' תשרי תשנ"א • ויזניץ • קלויז • סאטמאר • סאטמאר • ויזניץ

מה נזר המקום הזה

אורי אורי

באשכנז

רחמים

בימי הרחמים והסליחות
כולנו כאחד בבקשת רחמים ותחנונים
במקום שפתחו שערי רחמים

יום שלישי
ד' תשרי כ"ו
15/9/26

יום חמישי
ו' תשרי כ"ז
17/9/26

20 מזמינים
ראשונים

החזיר נשבר

מארצות
חוץ
ישראל

התקשר עכשיו < 073-302-9834

עליו רבתי לשון הקודש
ומעמד נורא בקיפת שיערי שמים
ויבא דהילולא דבא פון רבינו
הרב ר' אהרן סטאנצין זצ"ל
להחיותו... עליו רבתי לשון הקודש

שומר הבית החיים + 48.883.542.452
כדאי להתקשר לשומר כ 20 דקות לפני ההעגה

האדרעס של הציון הקדוש בזעליחוב

Reymonta 36A, 08-430 Zelechów, Poland

לשליחת סיפורי ישועות ולקבלת הגלייל למייל וכן הארות והערות office@zelechow.org

גליין ל' פרשת נצבים ויק'ן ותפס'ו

פנינים ואמרים נפלאים מאוצרות וכתבי תורתו של מזרינו הגה"ח רבי שמעון הירשליער זצ"ל

מישמעון

דבר בעתו

פנינים ובאורים בעניני דיוטא

דלתין דפקנו:

הקב"ה פותח לנו שער - שבשער ודם היה נועל

לא בחסד ולא במעשים באנו לפניו. כללים וקרישים דפקנו דלתין. דלתין דפקנו רחום וחנן, נא אל תשיבנו ריקם מלפניך. מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו. כי אתה שומע תפלה.

לאורה יש כאן יתירות ואריכות לשון, שכן הפייטן כופל את התיבות "דפקנו דלתין - דלתין דפקנו". וכן המשפט "נא אל תשיבנו ריקם מלפניך - מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו", נראה ככפל לשון ממש.

ונראה בסביעתא דשמיא לבאר את הפסוקים הללו על פי משל. כשבא איש עני מעיר אחרת למקום שאין מכירים אותו, ודופק על הדלתות לבקש נדבה - בדרך כלל הוא מלא בושה וכלימה. בני אדם מרחמים עליו בראותם את שפלות רוחו ועצבון נפשו; אף על פי שאינם מכירים אותו כלל ואינו אומר דבר, מכל מקום חזונו מעידה עליו כי איש עלוב הוא. בכך מתעוררים רחמיהם לעזור לו, אם בדבר מאכל להשיב את הנפש ואם במטבע סכף.

אבל אם יבוא איש זר מעיר אחרת, וידפוק על הדלת בחזקה ויידבר בעזות מצח, בלי שום שפלות - לא רק שהבריות לא ייתנו לו כלום, אלא אף ישליכוהו מביתם. הם יאמרו: ראו איש בזוי וחסר כל, איך מלאו לבו להתנאות כאיש נכבד! והרי אפילו הקב"ה שונא דל גאה (פסחים ק"ג).

אלא שכן הוא מנהג בשר ודם, אך מידתו של מלך הרחמן אינה כן. גם כשבא אדם דל ורש, חסר מעש, ודופק על דלת התפילה בלי שום בושה כאילו הוא בעל זכויות רבות - אף על פי כן הקב"ה מרחם עליו ושומע תפילתו.

זהו שמו אומרים: "לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך" - אלא לנו שום זכות לבקש סליחתך, כי אין בדינו מעש, ורק "כלים וכרשים דפקנו דלתין". ועוד אנו מוסיפים להתנצל. שמלבד זאת שאין לנו זכויות לבקש סליחה, אנו מוסיפים לחטוא בכך שעצם בואנו לבקש סליחה הוא בלי לב ורגש כלל, אלא רק "דפקנו דלתין". עקבותינו הרבים דמיונו לאותו עני הדופק על דלתו נדיבים בלי שום הכנעת הלב.

ואם שזו חוצפה ועזות גדולה חלילה, מכל מקום הרי אתה רחום וחנן, ולכן "לא אל תשיבנו ריקם מלפניך". וכי תאמר איך נעני לבקש דבר כזה, לכן אנו שבים ומגדשים: "מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו". הלא לפניך גלויים מעלמות הלב, ויודע אתה שרצוננו לעשות רצונך ורק השאור שבעיסה מעכב (ברכות ז'). זהו הדיוק "מלפניך מלכנו" - אילו היינו עומדים לפני מלך בשר ודם, לא היה רואה אלא את החיצוניות שלנו. אך הרי אנו עומדים "לפניך", דייקא, שאתה רואה גם את הפנימיות ויודע אתה מכוונתנו הלא להטיב דרכינו ולשבות אליך.

ועל כן אנו חותמים: "כי אתה שומע תפלה". שאתה מבין צפונות ונסתרות הלב, על דרך הכתוב (בראשית כג, כ) "כי שמע יוסף, ופירש רש": מבין לשונם. ששמיעה כאן היא עניין של הבנה ודייקה אמיתית של פנימיות הדברים. והבן כל זה היטב.

שה לבית

פנינים ובאורים על סדר הפרשה

קורא הדורות מראש:

רמזים נפלאים במניין סדר הפסוקים

והתברך בלבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרותי לבי אלך (כט, יח)

מדברים הנפלאים שבתורתנו הקדושה, ידוע שסכום פסוקי התורה כולם הוא חמש אלפים שמונה מאות וארבעים וחמישה (5,695). התבוננתי ומצאתי לפי חשבון, שהפסוק - שהפסוק ה-5,695 מתחילת התורה, שהוא כנגד שנת ה'תרצ"ג - שנת עליית הרשע היטלר ימח שמו לשלשון ברמניה, הוא הפסוק "והתברך בלבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרותי לבי אלך". והרי ידוע שאתו רשע רצה למשוך על כל העולם כולו.

כמאן ממשך החשבון בדיוק נמוך. הפסוק ה-5,698. המקביל לשנת ה'תרצ"ג בה החלו פרעות הגויים, הוא (שם, יט) "ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה... מה חרי האף הגדול הזה". וכן הלאה עד פסוק ה-5,704. שנת ה'תש"ד (כולם פסוקים גוראים המדרים בתוכחה).

סוף המלחמה הגוראה היה בשנת ה'תש"ה. בפסוק המקביל לשנת ה-5,705, אמר הכתוב (שם, ל, א-א) "והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה בהכנה והקללה... ושבתי עד ה' אליך ושמת בקולו... אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך".

ולפלא גדול שהפסוק ה-5,708. המקביל לשנת ה'תש"ח, הוא "והיבאך ה' אליך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וגו'". שנה זו היא שנת הקמת השלטון הציוני בארץ ישראל. ומי יודע, ייתכן שהייתה אז התעוררות בעולמות העליונים המסוגלת להביא לאולה, אלא שתתקלקל הדבר על ידי שלטון הכפירה הציוני והמדינה הבשרית.

הדבר בלא, ומכיון שוב כי לית מידי דלא רמזא בתורה. מן הרמזים הנפלאים הללו אנו לומדים מה עמקו מחשבותיו יתברך שמו, קורא הדורות מראש, אשר כל התפלות העולם ומאמרי טמונים ברמז ברור בתורה הקדושה.

מדוע נתחברו סליחות בחרוזים

פיוטי סליחות מהמתי מדוע נתחברו סליחות בחרוזים, כאילו הם מעשה אומנות השירה וצחות הלשון, הלא בתחנונים דיבר רש, ולא בשירת חרזים.

ואפשר לבאר ע"פ מה שהקשו בפסוק (מבדרי כז, טו-יז) "ויקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה וגו' ולא תהיה עדה ה' כצאן אשר אין להם רעה". דמיונו הוסיף משה רבינו ע"ה את התיבות "ולא תהיה עדה אשר אין להם רעה", כלום היה צריך ליתן להקב"ה משל ודוגמא, ולמה לא התפעל בתפלה "פקודי ה' איש על העדה וגו' בלי הוספת הדמיון לצאן אשר אין להם רעה. ושמעתי בשם הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין שתיקף, שבראי לא אמר משה רבינו זאת כבדי להסביר דבריו למעלה, אלא עבור עצמו אמר כן, למען שהוא בעצמו ירגיש ביותר במה

שמדבר, כשהוא מציד לפני עינו צאן בלי רועה, ודפח"ח. וכמו כן אפשר לומר, שהקדמונים חששו שמא כשאומרים את הסליחות לא יתנו לב למה שמצאיים בפה, ויהיה בבחי' "על חטא שחטאנו לפניך ביודי פה", שמתוודה בפיו ולא בכונה אמיתית ח'ו. לכן תיקנו אמירת הסליחות בחרוזים, כדי לקרב הדברים לליבות המתפללים שחצות צחות הלשון וצויר הדברים במילות נאות. ודו"ק כי נכון הוא.

מדוע נקראים הפזמונים סליחות ולא כפרות או מחילות?

יש להבין הענין, מדוע אותם הפזמונים נקראים "סליחות" ולא כפרות או מחילות. שהרי שלש שמות הן, מחילה סליחה וכפרה. וי"ל דענין סליחה נאמר אפילו על הזדונות, כמו שאנו אומרים בנטח התפלה קל מלך יושב, "מרבח מחילה לחטאים וסליחה לפושעים", שהפושע הוא חמור יותר ממזיד, כמו שאחז"ל (יומא לו:) שפעים אלו המרדים, ולכן אנו קוראים את התפלות האלו סליחות, מפני שאנו מבקשים סליחה אפילו על הזדונות והפשעים.

עוד יש לדקדק, למה נקראו "סליחות" בלשון רבים, ולא סליחה.

ונראה לבאר על פי ענין תשובת רב סעדיה גאון (מובא בספר סדורו של שבת כ"ב ח"ב דרוש השלישי פ"א), שתלמידו אהרן מסתגף בגלגולי של, ותמה על זה, כלום צדיק כמותו צריך לתשובה ביסורים וטעופים כאלה, ומה יענו אזובי קיר. והשיב לו רבו הרס"ג: באמת לא ידעתי שבערתי עבירה שאצטרך לסגופים כל כך, אבל נתעוררתי לזה ע"י מעשה פיה.

פעם התארחתי אצל איש אחד שלא הכיר בי, ויכבדני כמו כל אורח, ואח"כ כשנודע שמי ובאנו כל בני העיר לקבל פני, התחיל בעי'ב לכבדני מאד, וטרם נסמיתני משם נפל לרגלי וביקש סליחה ומחילה על שלא כיבד אותי כראוי, בימים הראשונים, בשעה שעדיין לא ידע מעלתי. והדברים הללו נכנסו בעמקי לבבי, אם בשר ודם כן, על אחת כמה וכמה בגדולת יוצר בראשית, שכל פעם שגדלה עבודתי ויראתי ואהבתי אליו ביתר שאת, צריך אני לסגף עצמי בתשובה ולבקש ממנו בתחנונים שימחל לי על מיעוט עבודתי לו בימים הקודמים, שעדיין לא הכרתי מעלתו כפי שאני מכיר עכשיו. ע"כ.

נמצא שבאמת מוטל על האדם לעוב לעוב בתשובה אפילו על התשובה שעשה אתמול, כי כל כמה שהאדם מוסיף ומכיר בגדולת ה', צריך יותר להתרחק על עבודתו מיום אתמול כי יעבור, שאז עדיין לא הכיר את בוראו כפי הכרתו היום, ולפי י"ל דלכן אנו מבקשים סליחות בלשון רבים, לדעת שאפילו על מה שאנו עושים תשובה ומגורו היום, עדיין אנו צריכים לחזור ולבקש עליהם שוב סליחה. וכן הלאה, כי אין גבול וערך לענין שלימות התשובה, ואל יחשוב האדם שכבר הגיע לתכלית התשובה. והבן הדברים כי נחמדים הם.

מפי השמועה

פנינים נפלאים שנשמעו מפי שומעים וסופרים

בבן המתחטא לפני אביו - לימוד הזכות המרטיט באשמורת הסליחות

אמר הפירוש בקול רם, כבן המתחטא לפני אביו:

רבונו של עולם! אם סררו כקרה, ווייסט דו פאר וואס (מפני מה אידעך), מרוב עתים וימים. שהם מטוטללים בגלות מזה עידן ועידנים, לכן סררו במעשיהם, אבל אין זה באשמתם. ולכן נא כל מדה מבונה אשא עין למרומים, על עמי אנצא מה וכו'.

אם סררו כקרה מרוב עתים וימים. סיפר לי ר' משה יוסף טעסלער, שמונה הגה"ק בעל נוחת אלעזר ממונקאטש היה לומר כמה פעמים דברי תורה והתעוררות באמצע הסליחות. ופעם אחת בערב ראש השנה, באמירת הפיוט שלש עשרה מדות, כשהגיע לפסוק "אם סררו כקרה מרוב עתים וימים",

"שפתי ישינים זיבנות" - קריאה של חיבה

אנו פונים בבקשה אישית לכל מי שזכה להכיר את המחבר ז"ל ויש במהתחתו זכרונות ועובדות ממסכת חייו, וכן למי ששמע מפיו סיפורים ופנינים מכלי ראשון או בשרשוות הקלטות מדבירי - אנה העבירו אלינו את החומרים היקרים הללו, למען נוכל להעלותם על הכתב ולזכות בהם את הרבים. נא לשלוח לכתובת המייל: 30004070650@gmail.com, המערכת

עניינא דיומא

ערב ראש השנה

הטעם שלא נהנו לחוסף מחול על הקודש בערב ר"ה

ראיתי בשו"ת מהר"ל (סי' לג), שנהגין לא לחוסף מחול על הקודש בערב ראש השנה קודם חשיכה, ושלא יקדש קודם צאת הכוכבים, והטעם כדי שלא יקדים עליו יום הדין קודם זמנו. ע"ש.

אך אנו לדידן יאמר עוד טעם לזה, שהוא כדי שלא להחסיך אפילו דקה אחת מהחודש הרחמים - חודש אלול, ושלא ימנע הימנה כלל וכלל.

מכבסין ומסתפרין בזכות מתנת התשובה

איטא בטור ושו"ע (סי' תפ"א) שמתכבסין ומסתפרין בערב ר"ה, להראות שאנו בטוחין שהקב"ה יעשה לנו נס, ויזכה אותנו בדין, ולכאורה יפלא, איך יעזי אדם לומר שבטוח הוא שהקב"ה ימחול עונותיו, ונראה שאמנם אין הכונה שאנו בטוחין שהקב"ה ימחול עונותינו, רק מכיון שהקב"ה נתן לנו מתנה טובה והיא התשובה, א"כ יש בדידנו להטות דינינו לטובה, וזו טובה עצומה ונפלאה לאדם העומד לפני יום משפט דינו, שהוא יודע שיכלתו לבצא בזה טוב.

גשמי ברכה

שמעתי טובות
מנדולי וטאורי ישראל

הנה"ק רבי ישראל מאיר הכהן ה"חפץ חיים" זצ"ל

בד אלול תרצ"ג

רבי בן ציון בלוי זצ"ל, ששמע מפי הפונדו"ער רב שלמד אצל הח"ח בראדן לכולל קדשים, שפעם למד עם החברותא שלו ובאו לענין מוקשה המבואר בספר 'ליקוטי הלכות' של הח"ח על סדר קדשים, ולא הבינוהו שנכתב בקיצור בשם ספר אחר. החליטו לילך לח"ח לביתו ולבקשו שיתן להם הספר שמשם ליקט דיבור זה. ואמר להם הח"ח, אין לי שום ספרים בביתי, ורק כשמצטרף אני לענין באיזה ספר אני הולך לבית המדרש לענין שם, ובכלל אין לי כסף לקנות ספרים, דכדי לקבל כסף צריך לעבוד, והלא לעבוד לכסף זה ביטול תורה. ואין לי בביתי רק חומשים ונ"ץ ואפילו ש"ס אין לי כי הלא אפשר לענין בביהמ"ד. ונכסחו הפונדו"ער רב לטעול, שאלוהו הר"מ דטעלז מה שמעת מ'האלטער' (הח"ח), וסיפר לו מה שאמר לו הח"ח בענין הספרים שבביתו. וכמובן שלא נתפעל הר"מ מזה ורק שאלו שוב: 'אזוי האט ער געזאגט' [כך הוא אמר], והשיב לו הפונדו"ער: רבי נין אזוי איז דאס גיווענעל... [לא, כך זה היה באמת]. כאילו בא לומר, אזוי צו זאגען קען יעדער, אבער אזוי צו לעבען ממש, קען נאר דער חפץ חיים... [כך לומר כל אחד יכול, אבל כך לחיות ממש יכול רק החפץ חיים].

הסר שטן מאחרני - סכנת ההתמדה היתרה

סיפר לי הרה"ג רבי מנחם רובערגט זצ"ל חבר ביד"ץ דההאקא"ח פה לונדון, שכשהיה בילדותו בעיר מולדתו 'ליווערפול' היה הרב שם הרב זלמן פליטניק ז"ל שהיה חתן הרה"ג רבי משה לאנדניסקי זצ"ל שהיה ר"מ בראדן תחת החפץ חיים, והוא רבי זלמן למד בראדן בעת שהיה שם הר"מ הג"ד נפתלי טרופ זצ"ל שהיה כידוע עמל בתורה בכל כוחו ומוחו. ונחשיה מסתובב בביהמ"ד בישיבה בין הספלים, היה מהרהר בדברי תורה בעיון נורא עד שהוצרך לשום סבוב לראשו מגבת שריוה במים צוננים.

וסיפר ה"ל שפעם קרא אותו החפץ חיים ושאלו: רבי נפתלי האם אתה אוכל בשר במשך ימי החול, וכשהשיב הגר"ט בתשובה שלילית, אמר לו החפץ חיים, העולם אומרים "יעדער נער איז א חכם פאר זיך" [כל שטוה הוא חכם לעצמו], אבער איך זאג א יעדער חכם איז א נער פאר זיך" [אבל אני אומר כל חכם הוא שטוה לעצמו], אדם שמתייגע כל כך בתורה וע"כ נחלש גופו וכוחו, מוכרח להתחזק במשך כל יום ויום, ואם לא "מאכט ער זיך נאריש" [קושה מעצמו צחצוק].

וכן פירש לו החפץ חיים, את מה שמתפללים אנו בתפילת ערבית בכל יום והסר שטן מלפנינו ומאחרני. דהנה הפירוש של "מלפנינו" מובן, אבל מה הפירוש של "מאחרני", אלא שבדרך כלל בא היצר הרע תמיד "מלפנינו", הוא מגיע לקדים ישר מלפנינו ומתחיל להסית אותו שלא ללמוד וישראל ללמד את גופו וכו'. אבל באופן שרואה שהאדם הוא חזק ומתחזק במצוות ומקיים את התורה על כל פרטיה, ולא יכול לו, אז השטן בא 'מאחרני' וזהו "מאחרני", היינו שהוא מסית אותו לסגן את גופו ומפריש לו את מה שכונה "הנחית בו יומם וליילה" שאל תאכל ואין תישן ורק תחמיל בלימודים כל היום, וממילא מובן מאליו שהוא יחלש ויחלה עד שח"ו ימות וישקב לו חיים ובצורה זאת יהרגו אותו. ולכן אנו מתפללים "והסר שטן מלפנינו" וגם "מאחרני".

וכשאלוהו הגביר מדוע הרב בוכה, תפס הח"ח ידו של הגביר בתוך ידו ואמר, "א ש אד א שאד, אזא גאלדענע האנט זאלל ברענען אין גיהנום" [חבל, חבל, י זהה שכזו תבער בגיהנום]. וכשתמה הגביר בזה, אמר לו הח"ח, הלא יש בבעלותך חיות הפתוחות בשבת. וכשראה הגביר גודל בכיותיו אמר, רבי, הריני מקבל על עצמי לסגור כל החניות שלי בשבת, אבל רק אחר עוד חודשיים שאז אסתדר בכל הענינים. השיב לו הח"ח, אם היה השבת קודש שלי, הייתי יכול להמתין עד ג' חודשים, אבל היות שהשבת קודש היא של הקב"ה, אם כן אין שום עצה ותבונה נגד ה' ואם חפץ אל שבת אחת "וועסטו ברענען אין גיהנום" [תבער בגיהנום]. והגביר התעורר מדבריו היוצאים מליבו הטהור ואמר, רבי נצחתני.

ראש שבטי ישראל

שמעתי מידידי הרה"ח רבי אלישע קפסר מירושלים ת"ו, ששמע מפי הגה"צ המקובל רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל, שהיה בעמקם של הסב"ק מוהרש"א אלפאנדרי זצ"ל בשנה שהודיעו לו שהחפץ חיים מוכן לבא לגור בארץ ישראל, והסב"ק אמר אז בהחלטיות כי הוא לא יבא. וכשאלוהו מקורביו מנין יודע הרב לומר, כך, השיב, בלשונות שמן השמים יעכבוהו, שהרי אם יבוא הנה בווידאי יצטרך לקנות עמדה ביוזיבה שבין העדה החרדית ובין הר' קוק בענין הרבנות בירושלים, ואז יתערב שמו של הח"ח בענין הפוליטיק ויאבד את הסמכות הגדולה שלו בקרב ישראל. ומכיון שמן השמים הסכימו שהח"ח יהיה "פוסק הדור" לכל שבטי ישראל, מוכרח להיות שלא יבא לארץ הקודש.

רבנות אין בה דין ירושה כבחן משוח מלחמה

פעם באו לפני מרן החפץ חיים בני עיר אחת שנסתלק רבם ורצו למנות אחר במקומו, ובבני של הרב הקודם ערערו על המינוי וטענו כי על פי דיני ירושה מגיעה להם הרבנות. שני הצדדים הסכימו לקבל את הכרעתו של החפץ חיים, וכך עשו ושטחו בפניו את טענותיהם. לאחר ששמע החפץ חיים את טענותיהם פנה ואמר, כי אף אם אמנם יש ברבנות דין ירושה ככל מנהגים של דברים שבקדושה, אבל הלא מצינו שבהן משוח מלחמה אין דין ירושה מבואר בסוגיות הגמרא ביאמה ע"כ.

וטעמו של דבר נראה כי הכהן המוציא ומביא את העם למלחמה צריך להיות מתאים לאיש מלחמה, ולכן אינו שייך בהו ירושה אם הבן אינו מתאים לתפקיד הזה. והוסף הח"ח ואמר, דהנה כאשר עם ישראל רובו ככולו הקפידו בשמירת תורה ומצוות ותפקידי הרבנות הנהגוהו על מי מנוחות. ועיקר תפקידו של הרב מרא דאתרא היה ללמד דעת את העם ולשפוט בין איש ובין רעהו, היתה הרבנות דבר שבקדושה ששייכת בו ירושה. אולם כאשר עתה אשר השכלה והצינון אחזה בכל פינות הבית, ועיקר תפקיד הרב הוא להיות "איש מלחמה" לגדור פרצות ולהשיב מלחמה שערה, אין שייך עוד לדון ברבנות דיני ירושה, והחובה לחפש אחר רב גדול בתורה שילחם מלחמות ה'.

פסטות ופרישות בלימוד התורה

עוד סיפר לי ר' יקותיאל זלמן סופר, ששמע מפי הרה"ג

כדי לתאר בקיצור רב את גדלותו הרמה של מרן החפץ חיים זצ"ל, יש להעתיק מה שכתב עליו ר' שמואל נח גוטליב בספרו "אהלי שם" שיצא לאור בשנת תרע"ב, בחיים חיותו של החפץ חיים:

הרב ר' ישראל מאיר במהור"ד ארי זאב זצ"ל הכהן, בעהמ"ח של הספרים המצוינים "חפץ חיים" "משנה ברורה", ועוד הרבה ספרים נעלים ונחוצים שנדפסו בכמה תוצאות באלפי אקומפלירים, ונתקבלו בחביבות עצומה ובתשוקה רבה בכל תפוצות ישראל. יסד בעירו ישיבה גדולה וקדושה ומאות תלמידים מצוינים ילמדו בה בסקירה רבה, ותחת השפעת הצדיק הנשגב הזה יתחכו ביראת ד' ובמדות נעלות ושגבונות ובמסירת נפשו הגדולה והטהורה ישתדל בכל שארית כחו כאב רחום למלאות כל מחסורי התלמידים האהובים והחביבים לו כיוצא חלציו ממש. הישיבה הקדושה הזאת מתפרנסת בעזרת נדיבים יחידים מצוינים היודעים לערוך את יקרת ערכה של הישיבה הקדושה הזאת ואת רוממות נפשו הזכה והטהורה של מסידה ומנהלה האדם הגדול הזה. ואנחנו תפילה, יאריך ד' הטוב את ימיו ושנותיו של אותו צדיק עד ביאת גואל צדקנו בב"א.

אמר העורך, לא הזכרתי בזה אף מקצת מן המקצת ממהותו האמיתי של הגאון והצדיק הנשגב הזה, עברתי בשתיקה על כל השלשלת הארוכה של מפעליו הנשגבים לחזוק הדת ולהרמת קרן התורה. פסחתי גם מלפרט את כל ספריו המצוינים אשר בהם זכה את הרבים, ולא הזכרתי אף שמץ מתוכנם תעודתם ותועלתם. ולמען חסדי מעלי פליאת ותולדות רבים אשר בצדק ישתוממו על זה, ולמען יבין דור אחרון לפחות מקצת מגדולתו ערכו אשר במקום גדולתו שם גם ענוותנותו של האדם הגדול הזה, אין לי דרך אחרת כי אם להפסיק את תשובת הצדיק הזה על בקשתו שבקשתו שירשני לחקוק לזכר עולם את תולדותו הרמה.

וכן דבריו הקדושים אלי, "אחד"ש הוד מעלתו. קבלתי מכתבו ומאד הייתי חפץ למלאות בקשת כתר"ה, אבל ידירי קשה לי הדבר הזה, כי כבר נתפרסם שמי הרבה יותר מן המדה נגד רצוני, ואין אוכל להיות בעצמי גורם עוד פרסום ע"י כתיבת כל חבורי (שהוצאתם רק בזכות כלל ישראל), וכנהנה, ויש לי עוד טעמים בזה קשה לי הדבר מאד ואתו הסליחה, יבקר ד' ויתן עז לי להצליח בכל עניני, וע"י פעולותי יתרומם כבוד ד' ותורתו כחפצו וכחפץ מוקיריו ומכבדיו... עכ"ל הטהור.

אמנם חושש אנכי כי גם פרסום המכתב הקצר הזה יהי לא לצורך להצליח הזה, אבל מקוה אנכי כי לבד הזה יסלח לי בנפשו הגדולה, באשר מוכרח מחייבי הייתי לעשות ככה.

פוסק הדור וקדושת השבת

סיפר לי הרה"ח ר' יקותיאל זלמן סופר, מעשה ששמע מהר"ד נפתלי צבי שאהן זצ"ל, ששמע מפי הג"ר שמואל יוסף ראבינאו זצ"ל רב דביהמ"ד 'גראוועליץ' בלונדון ותלמידיו יוסף, שפעם הלך עם מורו ורבו החפץ חיים לאיזו עיר לאסוף מעות בשביל הישיבה. ובאו לבית גביר אחד שנתן מתנה חשובה לח"ח, וכשקבלה הח"ח התחיל להכבדת. ואמר לו הגביר, אם כבודו מרגיש שזה לא לפי כבודו יכול הוא להפסיד נדבתו, אבל הח"ח לא נרגע והוסיף להכבדת.

א. כי ביאר הרצ"ב פ"ד מהל' כל המקדש הכ"א, והשליש הנבונים - שער אורח סוף פמ"ב.
ב. ועיין בערך השולחן עתיד קדושים סי' כג סקירה שם כתב כי לענין רבנות, ע"ה בשו"ת חתם סופר סי' י"ב.

הבטחת רבנו,
מזי שיתחיל
בהפסד
ספריו יהיה
לו המהפך
למלך

הארי החזי

פננמם נפלאים מתורתו של

המהר"א לייב צינץ

הגאון הבי אריה לייב צינץ זי"ע מפלאצק

גיליון שפ"ו, פרשת נצבים וילך תשפ"ו

מכון להוצאה הרשית ומפארת
של ספר מהר"א לייב צינץ זי"ע

ת.ד. 3498 אשדוד 77134
טל': 08-8648989
פקס: 08-8648686
tzintz@tzintz.org

עד שֶׁאֵב מִימִיךָ, לְעִבְרָךְ בְּבִרְיָהּ ה' אֱלֹקֶיךָ. ללמדנו כי כולם, ללא יוצא מן הכלל, מוכנים ומזומנים לקבל את התורה ולבוא בברית, אף אם אין להם השגה מעמיקה בה. לפי שהעיקר הוא המעשה ויראת הלב, ובזה כולם שווים לטובה.

(קומץ המנחה - פרשת דברים)

יחיד העושה רצונו ית"ש - נחשב כעם

למען הקים אתה היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים כאשר דבר לך וכאשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק ויעקב (כט, יב).
זה המיילל למען הקים אתה יש לומר, שאפילו היחיד נחשב לעם לפניו יתברך אם עשה רצונו. כי כל יחיד יכול לבוא למדרגה עליונה עד שייחשב עם בפני עצמו, שהרי כל נפש של צדיק היא עולם מלא.
וזהו כוונת הכתוב **כאשר דבר לך**, כי איתא במדרש שהדיבור היה מחזור על כל אחד ואחד מיישראל ואומר לו מקבלני אתה עליך. לזה נאמר "אנכי ה' אלקיך" בלשון יחיד, שאל כל יחיד דיבר. ולא תימא שאין כבודו יתברך שורה ביחיד אלא רק ברבים, לכן המשיך הכתוב הוא **וכאשר נשע לאבותיך לאברהם**, שאף על פי שהיה יחיד בעולם וכמו כן יצחק ויעקב, הרי שאין רצונו יתברך אלא בעושי רצונו, וצדיק אחד הוא יסוד עולם.

(מלא עמוד)

מחוטב עציץ עד שואב מימין - דרכו של כל יהודי לשלמות הנפש

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ואשיכם שבטיכם וקנינים ושוטריכם כל איש ישראל (כט, ט).

הנה ידוע הכלל כי 'דבר בעיתו מה טוב', ולכן דורשים בהלכות פסח בפסח וכדומה (סנהדרין קא, א), ואילו ענייני המוסר הרי הם תדירים וכוללים את כל הזמנים. אולם, כאשר באים לעסוק בחכמה, הרי שאינה שווה לכל נפש, שכן לא כל אדם מסוגל לדעת לעומקם של דברי חכמה.
אך מאחר שעיקר החכמה היא יראת ה' המהווה לה ראשית ויסוד - וכשם ששום דבר אינו יכול להתקיים ללא ראשית, כך לא תיתכן חכמה שאין היראה קודמת לה. וזהו ששינוי 'אם אין יראה אין חכמה' (אבות פ"ג משנה ז'), שכן אי אפשר לדבר שיתחיל בלא ראשית.
וזאת ועוד, בניגוד לחכמה השכלית, מעלת היראה שווה לכל נפש, ואפילו למי שאינו בר השגה. וזאת שלא כדעת הפילוסופים שסברתם נפסדת, הסבורים ששלמות הנפש תיתכן רק על ידי הידבקות במושכלות עליונות, ולפי שיטתם רק אחד ממי אלף יזכה להגיע לשלמות זו. לא כן אנו מאמינים: אלא כל איש אשר יחזק את לבבו ביראת ה', אף אם קצר מצע שכלו, הרי 'ירמנא ליבא בעי'. ומשום כך אמרו (סנהדרין ז, א) כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא.
לאור יסוד זה מבואר היטב הפסוק "אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם", ופירוט הכתוב בהמשך (פסוק י) "טפכם נשיכם... מחטב עציץ

פניני דרוש

נסיון העושר והשלווה - בחינה אחרת של הסתר פנים

פניו. כעת הוא בא לסתום בניסיון הפוך של עושר ושלווה לבדוק אם יעמדם בו.
נמצא אפוא שיש כאן הסתרת פנים עמוקה בהסתר ובהעלם. בנוסף להסתרת הפנים המוכרת המביאה צרות ורעות, קיימת גם השלווה עצמה המשתמשת בהסתרת פנים מוסווית ומעמידה את האדם בניסיון קשה לא פחות.
ולזה אמר הכתוב **ואנכי הסתר אסתיר פני**, שיהיה הסתר פנים בתוך מסתור, והכוונה היא לשלווה אשר תגיע להם, למען יתנסו בניסיון השלווה אם יעמדו בתשובתם. כי התשובה צריכה להיות במשקל שווה, וכפי החטא שחטאו מתוך שלווה, כמו כן צריכה התשובה להיות מתוך שלווה.
לזה אמר **על כל הרעה אשר עשה**, שצריך למרק כל הרעה כפי בחינת המעשה. כי הנה החטא אשר חטאו היה מתוך שלווה, ואם כן אם ישובו לארץ ישראל אולי עוד יוסיפו לחטוא, על כן ניסה אותם יתברך בניסיון השלווה. ואם יזכרו שרק ה' הוא הנותן להם כוח לעשות חיל, אזי ייטיב להם ויזכו לגאולה שלימה.

(קומץ המנחה - פרשת נצבים)

ואמר ביום ההוא הלא על פי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה (לא, יז-יח).
כבר תמזהו כל המפרשים בזה, אחר שאמרו **והתודו את עונם** שהוא וידוי גמור שהתודו באמרים **הלא על פי אין אלקי בקרבי**, תמזהו הדבר שתהיה משכורתם כפי שממשיך הכתוב באמרו **ואנכי הסתר אסתיר פני**, שהיא הסתרה כפולה ומכופלת. וכבר פירשנו בזה כמה פנים.
ואולם כפי כוונת נושא הדרוש תהיה הכוונה כמו שאמרנו, כי גלות ישראל נועדה למרק עוון וחטא ולמען ירצו את עוונם, כדי שישומו על לב מדוע עשה להם השם יתברך ככה. אך לאחר שישומו זאת על לבם וישבו אל ה' מתוך הצרות והתלאות, עדיין אין הם ראויים לגאולה שלימה, לפי שהגאולה דורשת לעשות תשובה מאהבה מתוך שלווה דווקא.
לפיכך מניק להם הקב"ה שלווה, אך שלווה זו עצמה ניתנת כסוג של ניסיון והסתרת פנים. שכן קיים חשש שמא דווקא השלווה תגרום להם חס ושלום לשוב לכסלם ואולתם, ולשכוח כי מאת ה' הייתה זאת להם. כדי להבין זאת לעומק, יש להתבונן במושג הסתרת פנים. בדרך כלל כאשר השם יתברך מסתיר פניו, מדובר בהסתרת פנים כפשוטה, והיא הסיבה לכל מחלה וכל נגע ופגע וצרות המוצאות אותנו חס ושלום, משום שהסתרת הפנים מורה על התגברות הדינים הבאים מ'אחוריים' והמקטרגים על ישראל. ואולם כאן, לאחר שכבר שבו מתוך הצרות והתלאות והיו ראויים לשוב בנים לגבולם, מתהפך הקטרוג ומשנה את

חדש!

ניתן לשמוע בכל שבוע דבר תורה מרבנו המהר"א לייב צינץ על פרשת השבוע,
מפי המשפיע הרב הגאון רבי ברוך שוורץ שליט"א
מרבני המכון ומו"ץ באוצר הפוסקים
08-8648989 שלוחה 5

ימי הרחמים והסליחות

נושא עון ועובר על פשע - אינו מוחק את החטא לגמרי -

כששב מאהבה יצורף לזכויות

אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה (תהלים לב, ב).

אמרו בילקוט על פסוק זה, אמר רבי יוסי יהודה, אם עשה תשובה שלימה שלבו עקור עקור עליו והקב"ה מוחל לו. וביאור אין ברוחו רמיה, שלא תהא תפילתו ותורתו רמיות. ויש לבאר דברי המדרש על פי דברי הגמרא (ראש השנה יז, א) על הפסוק (מכה ז, יח) לשא עון ועבר על פשע, שהקב"ה מעביר ראשון ראשון. והיינו שאת החטא הראשון הרי הוא מעביר מנגד עיניו ואינו מחשבו במניין עוונות. וביאור בספרים הקדושים, שמה שרק מעבירו מנגד עיניו ואינו מוחלו לגמרי, הוא משום שהשב מאהבה הרי זדונות נעשות לו כזכויות, ואם כן רוצה הוא גם בחטא הראשון שעשה שלא יימחה, כדי שאף הוא יתהפך לזכות. ולכן הקב"ה רק מעביר את החטא הראשון מנגד עיניו ואינו מוחלו. והנה השב מיראה הרי יש רמיה כלשהי במעשיו, שהרי אינו שב מפני גדלות ה', אלא משום שחש על עצמו שלא ייענש מפני חטאיו. ואדם זה זדונות נעשות לו רק כשגגות, כן היה חפץ שאת חטאו הראשון שמעביר ה' ימחה לגמרי, שהרי אף השגה משאירה כתם כלשהו בנפש.

והוא שנאמר במדרש שפסוק זה נאמר על מי שלבו עקור עליו, והיינו שמתחרט מעומק הלב על שחטא ושב מאהבה. ואדם כזה אושרו הוא דווקא במה שרק לא יחשוב ה' לו את העוון הראשון.

כלומר שרק העבירו מנגד עיניו ואינו מחשבו במניין עבירות אך לא מחלו לגמרי, שהרי עתה עוונות נעשות לו כזכויות ואף אותו עון מצטרף לזכויותיו. והוא מי שאין ברוחו רמיה, שאין תורתו תפילתו ותשובתו רמיה, כאותו ששב מיראה שיש מקצת מרמה במעשיו שלא עשאו מגדלות הבורא.

קומץ המנחה - פרשת האזינו

אצל הקב"ה אין הבדל בין שאלה לבקשה

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש וגו' (תהלים כז, ד).

ישנו חילוק בין שאלה לבקשה. שאלה היא בדבר שאינו גורם חסרון למשיב, וכאדם השואל מחבירו שאלה בעלמא וחבירו משיב לו שאין המשיב נחסר כלום. ולעומת זאת בקשה בדבר כלל היא בדבר גדול שמחסר את הנותן. אך הם הדברים בבשר ודם, לא כן הוא כלפי ה' יתברך שלו הארץ ומלואה, ולגביו אין חילוק בין שאלה לבקשה. והוא שאמר דוד המלך, **אחת שאלתי מאת ה' - אחת היא לפני ה' אם אשאל ממנו או אם אבקש הימנו**, שהרי לעולם אצלו כל שאבקש הוא בגדר שאלה שהרי הוא אינו נחסר דבר בעת שממלא הבקשה. ואף כלפי הרי **שאותה אבקש** - כאשר אני מקבל דבר מה מאת ה', הרי לעולם זו תנינה שיש בה ממש, כנתינה שלאחר בקשה.

מלוא העומר - אסתר פרק ב'

פניני ישועות

הוראת הקבע שהטיסה אותי ברגע האחרון לאומן!

לראשונה מזה שני עשורים, ייאלץ להישאר בארץ. לבו נקרע לגזרים; המחשבה שיוותר על אותה התעלות רוחנית עצומה, על האור ועל הכוחות המחוברים שהוא שואב שם לכל השנה כולה, הותירה אותו שבור ורצון.

התפנית המדהימה התרחשה ממש בדקה התשעים - ביומו הראשון של אמירת סליחות. ידיד קרוב שראה בצערו הגדול, שח לו על סגולת הפלא של תמיכה בהדפסת ספרי רבנו המהרא"ל צינץ זי"ע. ר' משה נאחו בשביב התקווה הזה. הוא חייג מיד למקד המכון, וביקש לייסד הוראת קבע חודשית בסך 72 שקלים - כמניין חס"ד. "אני מקדיש את התרומה הזו כדי שבזכות הצדיק תוסרנה המניעות ואזכה לנסוע גם השנה", אמר למוקדנית בתחינה.

הישועה לא בוששה לבוא, והיא הגיעה במהירות מסחררת. כבר למחרת בבוקר, הפקעת הסבוכה בביתו הותרה באורח פלאי ובלתי צפוי. המצב הסתדר לחלוטין והדרך נסללה. ר' משה מיהר להזמין כרטיס טיסה של הרגע האחרון, וזכה לנסוע לאומן בפעם העשרים בחייו! לאורך כל הדרך, בנמל התעופה ובטיסה עצמה, הוא לא הפסיק לשנתן את כל סובביו בנס הגלוי שחווה. "ההבטחה של המהרא"ל צינץ", הכריז בפני כולם בהתרגשות, "היא זו שקרעה לי את הים והטיסה אותי השנה לאומן!"

ר' משה ט. נוהג לנסוע לציון רבי נחמן מברסלב זי"ע באומן לראש השנה כבר קרוב לעשרים שנה. הוא עוד זוכר היטב את השנים הראשונות והמאתגרות, ימים שבהם התשתיות במקום היו רחוקות מלהכיל את ההמונים. באותה תקופה, המסע דרש מסירות נפש של ממש. הוא זוכר את הלילות הקרים על שקי שינה דקים במחסנים מעופשים או בדיירות רעועות וטולות חימום ראוי. הוא זוכר את מזוודות הענק שסחב מהארץ, עמוסות בקופסאות שימושים - שאימו למצרים לכל ימי החג, והכל כדי לזכות ולהסתופף בצל הצדיק בימים הנוראים.

עם חלוף השנים, הקיבוץ באומן גדל לעשרות אלפים, ותנאי האש"ל וההכנסת אורחים השתפרו לבלי היכר. ר' משה כבר אינו נדרש לישון בתנאי שדה או לסחוב צידה לדרך, אך את מקומם של הקשיים הפיזיים תפסו לעיתים קרובות ניסיונות מסוג אחר. כמעט בכל שנה צצו "מניעות" שונות ומשונות - טכניות, כלכליות או אישיות - שאימו להקשות על הנסיעה. ועם זאת, מתוך עקשנות דקדושה ואמונה איתנה, הוא תמיד הצליח לבקע את החומות ולהגיע ליעדו.

עד לשנה שעברה. באותה שנה, המניעות הגיעו לממדים שלא הכיר. בשל נסיבות משפחתיות ומצב מורכב ורגיש בביתו, ר' משה הבין שהפעם, ככל הנראה, קצרה ידו מלהשיע. נראה היה שהשנה,

ניתן להזמין חנים את ספרי רבנו לבתי מדרש וישיבות

08-864-89-89

ארה"ב: 718-2592395

**להשתתפות בהדפסת הספרים לקיום
צוואתו של הגאון זי"ע ולזכות בהבטחתו**

באמזונתו יהיה

דברי תורה ממורינו המשגיח זיע"א

יו"ל ע"י בית המדרש אמונת ישראל

גליון קמה

פרשת נצבים וילך תשפ"ו

פרנס החודש - בידך לזכות בזכות גדולה זו להנצחה / לע"נ יקירך

אמונת השבת

כל שבתות השנה - נכללות בש"ק זו

ושבת זו היא האחרונה בשבתות השנה. והורגנו מנעורינו מפי אבותינו ורבותינו שגדולה מאד מעלת שבת האחרונה. כי הנה כל שבת כולל את ימי השבוע, ושבת האחרון כולל את כל השבתות. ונמצא שנכללת כל השנה בשבת זו וניתן בה הכח לתקן את השנה כולה, [ובספק] אהבת ישראל איתא לרמז את"ם נצבים היום"ם כל"ם לפני הוי"ה א-להי"ם בגימ' שב"ת קד"ש].

וזה הענין שבשבת זו אנו קורין המצוות האחרונות שבתורה שהם מצוות כלולות. דהיינו מצות הקהל ומצות כתיבת ספר תורה. דהנה יש ששים רבוא אותיות לתורה [נוט' ישראל]. ומצות הקהל באה לכלול כל ששים ריבוא נשמות ישראל. וכן מצות כתיבת ס"ת כוללת כתיבת כל ששים ריבוא אותיות שבס"ת. ובשבת זו הכוללת כל השנה אנו קורין מצוות כלולות אלו.

(אמונת עתיך, נצבים)

בשבת זו - עת רצון גדול

ובשבת זו האחרונה בשבתות השנה, בעת סעודה שלישית גדולה מאד העת רצון בעת מנוחת אהבה ונדבה, וכעת אפשר ע"י תשובה מאהבה להפוך הזדונות לזכויות, ובשבת זו מסתיימים השבעה דנחמתי שנחם הנביא את כלל ישראל, ובדאי מרגשת הנשמה הנחומים. והנה הרי ודאי שסו"ס תצמח גאולתנו שכבר הבטחנו הקב"ה ברוב הבטחות שישוּב לגאולנו, וככל שמתארך הזמן יותר, הרי מוכרח ביותר שבקרב כבר תצמח הגאולה. ונזכה לר"ה הגדול שימלך הקב"ה על כל הארץ בכבודו.

ויהי"ר שזוכה לקבל עלינו מלכות, ולהרגיש בנעימות קבלת מלכותו עלינו. ובמהרה יתקע בשופר גדול ובאו האובדים מארץ אשור והנדחים מארץ מצרים והשתחוו לה' בחר הקדש בירושלים.

(אמונת עתיך, נצבים)

מעלת השבת האחרונה של השנה

פעם אחת בשבת האחרונה של השנה, אמר הרה"ק הינוקא מסטאלין ז"ע, כי הנה השבת האחרונה של השנה הוא כולל כל שבתות השנה, ואמר שיאמרו למשה ז'אנדא שהיה מכין את הקוגל, שיביא חמישים קוגל"ך, כי שבת זו כוללת כל השבתות של השנה, לכן אמר שיביאו חמישים קוגל"ך להעלות כל השבתות של השנה.

אכן מלבד מה ששבת זו האחרונה של השנה מעלה את כל השבתות, הרי היא גם כן משפיעה על כל השנה כולה, על כן צריכים לחטוף לאכול קוגל"ך עבור כל השבתות שהיו, ועבור כל השבתות שיהיו.

(שבת אחים פרשת נצבים וילך שבת לפני ראש השנה תשס"ז)

המשגיח זצ"ל היה רגיל לעורר לתלמידיו, להימנע מקריאת ספרים או גליונות בעת התפילה

אמונת הפרשה

עבודת ראש השנה - קבלת האמונה

אתם נצבים היום כלכם וגו' כל איש ישראל.

כתב בס' פרי צדיק שהענין בזה לומר שכל ישראל זוכים לתיקון ע"י הגליות והתוכחות.

ופרשה זו היא הנחמה השביעית שבסדר שבעה דנחמתי, והפטרת הנחמה הראשונה מסיימת "איש לא נעדר", וגם זה להודיע שכל אחד מישראל מגיע לכלל תיקון ואיש לא נעדר. ובגמר הנחמות הפסוק אומר "אתם נצבים היום כלכם" וגו' "מחטב עצץ עד שואב מימך", כל סוגי המדרגות בישראל, לרבות הפחותים, כולם זוכים לתיקון ומוכנים לחדש תשרי שבו עתידים להגאל, עכ"ל.

והנה בעיקבתא דמשיחא עיקר התיקון הוא ע"י אמונה כמ"ש חז"ל בא חבקוק והעמידן על אחת "וצדיק באמונתו יחיה". וכמו שידוע מדברי הרה"ק מאל"ק ז"ע מה שגילו לו מן השמים שתיקונם של הנשמות באחרית הימים הוא רק ע"י שיעמדו באמונתם.

וזה ענין אמירת מלכיות בר"ה, שהוא קבלת האמונה. וכמו שאומרים בנוסח של עלינו לשבח שבו מתחילים סדר מלכיות. ומסיימים פסוקי מלכיות בפסוק "אליקנו ה' אחד" שהוא קבלת האמונה [ונכנס בסדר מלכיות כדאייתא בר"ה לב].

וקבלת מלכותו ית"ש הוא הביטול להנהגת בלי שום קושיות וספקיות. שזהו ההבדל בין אב ובין מלך. שעם האב יש מקום לבן לטעון ולהתווכח, וכמ"ש "וירא את המקום מרחוק", שרומז על הקב"ה אביו על דבר הורדת בנימין למצרים, אבל עם מלך אין שייך להתווכח אלא צריך לקבל זורתו בלי שום פקפוק [וכמו שמוכח במדרש איכה אצל שר הישמעאלי שהשאר כותל המערבי ונהרג על זה]. וזהו קבלת המלכות של ר"ה, שאנו מקבלים עלינו האמונה בלי שום ספק, ובלי שום טענה ומענה.

וכבר ביארנו (נצבים תשנ"ז) שזהו ענין נסיון העקידה שקורין בר"ה, שעיקר הנסיון היה שהיו לו לאברהם אבינו ע"ה קושיות ובלבולים, וכמ"ש "וירא את המקום מרחוק", שרומז על הקב"ה שנקרא מקום, ואיתא בזוהר שראה אותו מרחוק מגדול ההסתרה ובלבול הדעת [כי כבר נאמר לו "כי ביצחק יקרא לך זרע"]. ועכ"ז התגבר אברהם אבינו והלך אל העקידה בתמימות האמונה, ועצם עינו ולא הביט אל הקושיות והבלבולים.

ונסיון זה היה העשירי שהוא מכוון לפסוק העשירי של מלכיות שהוא "שמע ישראל ה' אחד", ופסוק זה אומרים בסגירת עינים להורות על קבלת האמונה, שאין מסתכלים על הקושיות וההסתרות אלא אוחזים באמונה בסגירת עינים.

ונסיון העשירי של העקידה כלל כל העשרה נסיונות, וכמו שאחז"ל עה"פ "קח נא את בנך", וגו', בבקשה ממך עמוד לי בנסיון זה שלא יאמרו הראשונים אין בהם ממש. הרי שנסיון זה כלל כולם, ולכן עשרת נסיונות בגימ' ויר"א א"ת המקום מרח"ק. ובר"ה הוא עיקר קבלת מלכותו וקבלת האמונה כנ"ל, לכן קורין אז פרשת העקידה.

והתורה היא נצחית, והפסוק אומר לכל איש מישראל "לך לך אל ארץ המוריה", שהוא צויו לכל אחד מישראל שיבוא לבחי' אמונה של שמע ישראל בעצימת עינים כדרך שעשה אברהם אבינו בנסיון העקידה.

והנה בעיקבתא דמשיחא העיקר הוא האמונה כנ"ל, ולכן לפני ר"ה קורין "אתם נצבים היום כלכם" וגו' ופורט הפסוק כל המדרגות עד "שואב מימך" שהוא מדרגה האחרונה בעיקבתא דמשיחא, שכן עמידתו הוא ע"י האמונה, ולכן את"ם נצבים היום"ם בגימ' והעמידן ע"ל אח"ת. שהוא האמונה שעליה נאמר בא חבקוק והעמידן על אחת. וגם את"ם נצבים היום"ם בגימ' ול"ך לך א"ל ארץ המוריה, וכנ"ל שהוא צויו על קבלת האמונה בכל המצבים.

ועי"ז זוכים בדור אחרון, ולכן כ"רצ"ה עונ"ה בגימ' מלכיות. שעי"ז קבלת מלכותו ואמונתו נרצה עונה. ועיקר ראש השנה הוא קבלת האמונה כמו אברהם אבינו בנסיון העקידה, ולכן רא"ש השנה בגימ' והא-להים נס"ה א"ת אברה"ם.

המשך בעמ' ב'

אמונת הפרשה

המשך מעמ' א'

והנה אחז"ל "הוי"ה אורי" בראש השנה, ויש לרמז בפסוק **את"ם נצבים הוי"ם ככל"ם לפני הוי"ה א-להים** שהוא בגימ' הוי"ה אורי" **בא"ש השנ"ה**, וכמ"ש לעיל שפסוק זה הוא להודיע שכל ישראל זוכים אל התיקון, וע"י שהעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה, שזהו עבודת ר"ה לקבל האמונה באמירת מלכות, וכמו שנתבאר לעיל.

(נצבים, תשנ"ח)

שיתף עמו מידת הרחמים

בגמרא (ר"ה לב) בענין העשרה מאמרות שבהם נברא העולם, שלא מצינו בפרשה רק ט' מאמרות, וקאמר שם ד' **בראשית** נמי מאמר הוא. אמנם בזה"ק (ויקרא יא. ב.) איתא דמאמר הראשון הוא **"ויאמר א-להים יהי אור"**, ולפי"ז (מאמר העשירי הוא מ"ש **"ויאמר הוי"ה א-להים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו"**, ובודאי שאלו ואלו דא"ת, ויבואר בעז"ה להלן.

ונקדים מ"ש בזה"ק (פקודי רנז) בראש השנה איתער דינא ובעיא זכות וזה עקידת יצחק וכן יצחק ורבקה כחדי אינון דא דינא ודא זכותא ע"כ.

כי בכל ראש השנה מתעורר מדת הדין של יצחק אבינו, וע"י השופר מעוררים זכות עקידת יצחק, שענינו כבישת מדת הדין, ועקידת וקשירת מדת הדין של יצחק, וזכה לזה אברהם אצל נסיון העקידה.

וזה ענין התקיעות שלפני התרועה ושאחריה, שהם המתקת הדין של יצחק שהוא התרועה, ע"י אברהם יעקב שעומדים מסביב בתקיעה שלפניה ושלאחריה, וכמ"ש בזה"ק.

וכן זה פעל אברהם אבינו ע"י אמונתו התמימה אצל נסיון העקידה כנ"ל, וזכה אז לעקוד את מדת הדין של יצחק [וכענין זה הובא בספח"ק הוא קשירת התפילין על יד שמאל, שבוה קושרים ועוקדים את מדת הדין שבצד שמאל].

וזה נעשה בראש השנה ע"י השופר של איל המעורר זכות עקידת יצחק, ולכן מצות תקיעת שופר הנלמדת מפסוק **"והתרועה יהיה לכל"ם בגימ' ויעק"ד א"ת יצחק בנ"ו**, כי ע"י השופר של ראש השנה נעשה בחי' עקידת יצחק, ולכן ויעק"ד א"ת יצחק בנ"ו בגימ' ברא"ש השנ"ה.

והנה אחז"ל מתחלה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין וכשראה הקב"ה שאין העולם מתקיים צריך את מדת הרחמים. ולפי"ז י"ל שזה ענין שתי הסדרים של העשרה מאמרות שבגמרא ושבוזה"ק.

כי אם המאמר הראשון הוא "בראשית" נמצא שבכל העשרה מאמרות אין נזכר שם הוי"ה, רק אלקים שהוא מדת הדין והוא כפי שעלה במחשבה תחלה לברוא העולם במדת הדין, אבל אם המאמר הראשון הוא "יהי אור", נמצא שהמאמר האחרון הוא "ויאמר הוי"ה א-להים לא טוב היות האדם לבדו" וגו', וכאן כבר נזכר שם הוי"ה, והוא צירוף מדת הדין למדת הרחמים, כמו שהיתה הברירה בפועל. וזהו ענין שני ימים של "ר"ה, שמובא בזה"ק שיום ראשון הוא דינא קשיא ויום שני הוא דינא רפיא.

ולפי הנ"ל יום ראשון הוא הנהגה כפי מה שעלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין, ולפי הנהגה זו המאמרות מתחילים ב"בראשית", והוא דינא קשיא. ויום שני הנהגה הוא לפי הצירוף של מדת הדין למדת הרחמים, ואז מאמר הראשון הוא "יהי אור", ומאמר העשירי הוא "אעשה לו עזר כנגדו", ששם כבר נאמר צירוף שם הוי"ה לשם א-להים, והוא דינא רפיא [וזה"ק מסאטמאר ז"ע אחר עבודת יום א' דר"ה הוי רגיל לומר דאס שווערסטע איז שוין פארביבער].

והנה מבואר בזה"ק הנ"ל שרבקה היא בחי' הזכות הממתקת את הדין של יצחק, וכמובא הלשון לעיל, יצחק ורבקה כחדי אינון דא דינא ודא זכותא. ולכן המאמר העשירי, שהוא "אעשה לו עזר כנגדו", שם הוא צירוף מדת הדין למדת הרחמים כי רומז על רבקה המצטרפת ליצחק, שהיא העוזר כנגדו ועל ידה נמתק הדין.

וענין זה נפעל ע"י אברהם אבינו בעקידת יצחק, שאז עקד את מדת הדין של יצחק, ופעל ע"י נסיונו העשירי, המכוון למאמר העשירי של "אעשה לו עזר כנגדו", שע"י נמתק הדין של יצחק בסיוע רבקה. ולכן יתיך אחר העקידה נאמרה הבשורה "ובתואל ילד את רבקה", שזה נפעל ע"י העקידה שתולד רבקה, שיומתק הדין של יצחק ע"י רבקה.

וביום ב' של ר"ה קורין עקידת יצחק, שאז הוא דינא רפיא, ונמתק הדין ע"י העקידה. ומובן עפ"י הנ"ל מה שמוסיפין לקרוא גם את הפסוקים שאחר העקדה "ויהי אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם" וגו', כי שם נאמרה הבשורה "ובתואל ילד את רבקה", שזה בא להמתיק את מדת הדין של יצחק.

ולכן ביום ראשון שהוא דינא קשיא קורין לידת יצחק, וביום שני שהוא דינא רפיא קורין לידת רבקה, כדי לרפא למדת הדין של יצחק ולהמתיקו.

וע"ז אחז"ל "הוי"ה אורי" בראש השנה, שרומז להמתקת הדין של יום שני, שאז סדר המאמרות מתחיל במאמר "יהי אור".

וזה כל עבודתנו ב"ה להמתיק דינא קשיא, ולכן השני ימים של ראש השנה הם יומא אריכתא כידוע, כי צריך לקשר בקשר אמיץ את יום הראשון שהוא דינא קשיא עם יום השני שהוא דינא רפיא, ויהי כחדי כמו יצחק ורבקה, כדי להמתיק בזה את הדין. ולכן יומ"א אריכתא בגימ' אעשה"ה לו עזר, וכמו שנתבאר שע"י מאמר זה נעשה ההמתקה.

והמתקה זאת פעל אברהם אבינו ע"ה ע"י עקדת יצחק כנ"ל, ופעל אז לידת זונו של יצחק מצד החסד. ורבקה שהיא מצד הזכות ממתקת את יצחק שהוא מצד הדין, בבחי' נקבה תסובב גבר. וע"ז מצטרף הדינא רפיא עם הדינא קשיא. ולכן דינ"א קשי"א דינ"א רפי"א בגימ' נקב"ה תסובב"ב גב"ה.

וכפי שנתבאר ההמתקה נעשית בזה ססדר עשרה המאמרות מתחיל במאמר יהי אור. ולכן ויאמר א-להים יהי אור בגימ' שמנ"ה אל"ה ילד"ה מלכ"ה, כי זהו שורש לידת רבקה הממתקת את הדין של יצחק.

ובשבת פ' נצבים שהיא השבת לפני ר"ה מטפירים הנחמה השביעית, "שוש אשיש" וגו' "וככלה תעדה כליה", והיינו כי עתה נולדה הכלה שהיא העוזר כנגדו שעל ידה נמתק הדין בראש השנה, וככל"ה תער"ה כל"ה בגימ' בשפ"ה גוד"ל.

ועוד נאמר בהפסדה "ומשוש חתן על כלה ישיש עליך א-להיך", ונרמז בתיבות ומשוש חתן על כלה שהוא בגימ' ואדנ"ה הוי"ה בשופ"ה יתק"ע, וזהו השופר של איל שזכה לו אברהם אבינו בעקידה - והוא שופר של משיח כדאיתא במדרשים.

ויזכנו השי"ת לשוב אליו בתשובה שלימה ולהתפלל מעומק לבנו, ולשמוח בהכרתת מלכותו של אבינו מלכנו. ויקויים תפלתנו "יידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יציר כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה".

(נצבים, תשנ"ח)

וצדיק באמונתו

הבחורים גמרו אומר, כי מאחר והינם כבר נמצאים בראדיון, על כן מוטב יעשו אם ישכילו לעלות אל החפץ חיים ז"ע ולהיפרד ממנו, ואכן כך עשו, נעכסנו אל החפץ חיים ז"ע ונפרדו ממנו.

אלא שתכף לאחר מכן פנה החפץ חיים ז"ע להנהלת הישיבה, וביקש מהם שיקבלו שני בחורים אלו כתלמידי הישיבה, והדבר היה לפלא גדול, כי ידוע שהחפץ חיים ז"ע לא התערב מעודו בשום עניין הקשור בהנהגת הישיבה, ולכל לא עסק בדיון ודברים מול הנהלת הישיבה, וכאן היה דבר יוצא מן הכלל, שהחפץ חיים ז"ע עצמו ישלח לדבר עם הנהלת הישיבה, ועל כן כל בני הישיבה תמחו על הדבר, שיצא החפץ חיים ז"ע מגדרו בעניין זה, להשתדל לקבל שני בחורים אלו לישיבה.

כאשר שאלו על כך את החפץ חיים ז"ע, השיב ואמר, כי כאשר שוחח עם שני הבחורים, נודע להם כי נכדים הם להרה"ק רבי לוי יצחק הקדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע, שהוא כידוע היה סניגור הגדול למען בני ישראל, ועל כן רצה החפץ חיים ז"ע עד מאד שיהיה לו בבית המדרש בעת התפילות של הימים הנוראים, שני נכדים של הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע, ולכן השתדל עבורם שיתקבלו אל הישיבה, ויכולו להיות עמו בתפילות של הימים הנוראים, לעורר את זכות זקנים הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע, הסניגור הגדול של בני ישראל.

(שבת אחים פרשת נצבים וילך תשס"ב)

המשך בעמ' ד'

הגאון החפץ חיים ז"ע

כ"ד אלול תרצ"ג

(א) פעם הגיע לפני החפץ חיים ז"ע אחד העסקנים לעסוק עמו בעניין הנוגע לכלל הציבור שהיו צריכים למצוא בזה עצה הגונה, והנה הדבר היה בשנת השמיטה. ומשכך, התרהר החפץ חיים ז"ע לכמה רגעים, ולאחר מכן אמר, כי הרי עומדים אנו בשנת השמיטה, ואמרו בגמרא (נעילה ה:) כי במוצאי שביעית בן דוד בא, אם כן מדוע עלינו לנסות למצוא עצה ופתרון בעצמנו, הרי מוטב יהיה שנמתין עד לראש השנה, כאשר יהיה מוצאי שביעית, אשר אז יבוא משיח צדקנו לגאלנו, והוא בודאי יתן לנו עצה הגונה.

העסקן ששמע את הדברים, התחייך למשמע דברי החפץ חיים ז"ע, אמנם החפץ חיים ז"ע תפס בדש שרולול, ואמר לו, וכי הינן צדיקים על דברים אלו, הרי אצלי הדבר ברור ללא כל ספק כי במוצאי שביעית בן דוד בא.

(לחיים כ"ד אלול תשס"ח)

(ב) הובא בספר מאיר עיני ישראל, שסיפר הגאון רבי וועלוועל צציק זצ"ל תלמיד החפץ חיים ז"ע, כי פעם אחת הגיעו שני בחורים להתקבל בישיבת ראדיון, וביקשו להתקבל כתלמידים מן המניין בישיבה, אלא שהנהלת הישיבה הודיעה להם, כי אין כרגע מקום מיותר בישיבה, ואין להם יכולת לקבלם.

הזא רשבותי

דברי תורה מאירים כספירים, הליכות קודש וסיפורי נפלאות

ממרן הגה"ק

רבינו שבתי שעפטיל ווייס משימאני זי"ע

בעל הלכתא רבא לשבתא ומנחת שבת

יו"ל ע"י כולל "מנחת שבת" שימאני בעיה"ק ירושלים תובב"א

♦ השענא ציון המצויות ♦

כי חלצת נפשי ממות

הימים ימי השלטון הקומוניסטי, בשנות התש"ל, בחצות העיירה שימאני מהלך לו יהודי, חשכת הלילה כבר ירדה על העיירה, ריקה היא מיהודים, מעט היהודים שנשארו בה עד השואה האיומה נהרגו בידי הנאצים האורזים ימ"ש, תר הוא ההלך אחר היהודי האחרון שעוד נותר לפליטה בעיירה, מחפש הוא הנה והנה אך ללא הצלחה.

היה זה הרבני החשוב רבי ישעי' שלום גראס מלונדון שהיה עוסק במסירות רבה למען שימור בתי העלמין במדינת הגור. דרך ארוכה עשה עד אשר הגיע הנה, מהעיר ווינן נסע לשאפאן ברכבת היחידה שנסעה לשם במשך היום, מהעיר שאפאן כיתת את רגליו וצעד בכפוף ובשבל לעבר העיירה שימאני, במטרה לפקוד את ציון קדשו של מרן רבינו הק' משימאני זי"ע.

התרגשות גדולה אחזת בו, וכי דבר כל הוא זה, הן זאת היא לא הפעם הראשונה בה יזכה להשתטח על מקום מנוחת קדשו, אשר לשמו ולזכרו תאוו נפש. כל הטלטולים הרבים שעבר בדרכו, כל היגיעה הרבה שיגעו וטרח עד שזכה להגיע לרגע זה, כולם כאין נחשבו כלפי הזיכה הגדולה אשר תיפול בחלקו, הן גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייתם, ואם בחיים חיותו השתוקקו כולם לזכות לברכתו, על אחת כמה וכמה כי עתה בעת נשמתו בגבורה מרומים כוחו רב ועצום להשפיע שפע רב וברכות וישועות לרוב.

מרחוק נראו בתי העיירה, הקלה התפשטה בלבו, סוף סוף הגיע למחוז חפצו, משרק יכנס בשערי העיירה יפנה לחפש את ביתו של היהודי היחיד המתגורר בעיירה, זמן וואלף ביכלר שמו, והוא ממונה על שימור מקום קבורת מרן זי"ע, אביו של אותו זמן וואלף נקבר בסמוך לקבר מרן זי"ע, ובמשך שנים רבות היה הוא שומר על בית העלמין

המשך בעמוד ג'

♦ לדעת כל רז סודך ♦

מזל מאזנים השולט בחודש תשרי תלוי עד יו"כ

דהנה א' בירושלמי (ברכות פ"ט ה"ב) ועי' בערוך ערך חמה) שהרואה לבנה לאחר שהיתה מכוסה ג' ימים צריך לברך "עושה מעשה בראשית", ע"ש. וברכה זו נוהגת גם שלא בזמנו, וידוע דר' יוחנן הוא מרא דתלמוד ירושלמי, ומסתמך סבירא ליה הכי, וכן מדויק בלשון בש"ס דילן "המברך על החודש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה", כי לשיטתו באמת שייך ברכה גם שלא בזמנו, אלא שרק כשמברך בזמנו כאלו מקבל פני שכינה. וי"ל שגם נכלל בברכת "עושה מעשה בראשית" ברכה על הנאה מאורה, דהא נהנין מאור הלבנה שאין ממשיך באפילה, וכן אמרו (ברכות מג. ב.) שניצולין על ידה מן המזיקים, ע"ש.

ובאמת נ"ל דגם כשמברכין ברכת הלבנה ("אשר במאמרו ברא שחקים" וכו') בזמנה נכלל בזה גם ברכת הנהנין, ואדרבה בזמנה יש תוספת הנאה יותר מבשלא בזמנו, דהיינו כשהלבנה מתמלאת להשלים צורתה אפשר לראות בה מזל החודש אם הוא טוב או להיפך ח"ו, וכגון בתשרי ששולט מזל מאזנים נראה בצורת הלבנה לאיזה צד הכף נוטה (וכן בשאר החודשים, ע"ש).

ולפ"ז יובן הטעם שלא תיקנו תחמים לברך על הלבנה אלא בזמנה, שכיין שאז יש תוספת הנאה שרואין המזל, ורצו לכלול ברכה גם על הנאה זו, לכן לא תיקנו לברך ברכת הנהנין קודם זמנה, אלא סמכו שתהא נכללת בברכת הלבנה בזמנה.

קידוש החודש במוצאי"כ כי אז יש הנאה מראיית צורתה

ובזה יש לבאר דעת האומרים (רמ"א א"ח סי' תרב) שאין לקדש הלבנה בחודש תשרי עד מוצאי יוה"כ, ע"ש, דכיון שבחודש זה שולט מזל מאזנים המורה על הדין ועל המשפט כנ"ל, וכיון שבינוניים תלויין ועומדין עד יוה"כ, נמצא דגם כף הזמנים של המזל תלוי ועומד עד כנ"ל, ולכן לא שייך לדעת עד יוה"כ אם המזל יהיה לטובה או להיפך ח"ו. וא"כ תוספת ההנאה מצורת הלבנה אינה אלא מיוה"כ, לכן אין מקדישין הלבנה עד אז.

והנה כל הילוך הלבנה והמזלות הרי נמסרו בידם של ישראל, כמו שדרשו חז"ל ע"פ "החודש הזה לכם", שמסר השי"ת לישראל הכח לקבוע חדשים כרצונם, וכן תלוי טובת העולם והיפוכו לפני התנהגות ישראל, שיש כח בידם להעביר את רוע הגזירה על ידי תפלה ותשובה. וכיון שכל זה ניכר בצורת הלבנה, נמצא שרואים בעליל איך שכל התנהגות העולם מתנהל על פיהם.

מעתה יש לומר שמה שאמר ר' יוחנן "כל המברך על החודש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה", היינו מפני שבזמנה רואין בצורת הלבנה איך שהקב"ה מנהיג את עולמו על פי ישראל, ונראה שהשכינה שורה ביניהם, והוא קבלת פני השכינה (מנחת שבת מסכת סנהדרין, ע"ש מה שהוסיף לבאר ולפרש בזה).

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו (נהלים פ"א, ד.) וא"י בגמ' (ו"ה ת"א.) "איזהו חג שהחודש מתכסה בו, הוי אומר זה ראש השנה". וצריך ביאור למאי נפק"מ הא דהחודש מתכסה בו, ואמאי לא אמר בהדיא שיתקעו בשופר ברה"ה.

ונראה דהנה ידוע שבכל ר"ח אפשר לראות במזל השולט באותו חודש אם הוא סימן טוב ומזל טוב או להיפך ח"ו, על פי צורתו ונטייתו וכי"כ, אבל המזל השולט בחודש תשרי הוא מאזנים, שמורה על הדין והמשפט ששוקלן מעשי בני"א במאזני צדק, וכמו שאמרו חז"ל במדרש (פסיקתא רבתי ג.) על הפסוק (תהלים סב.) "אך הבל בכל אדם כזב בני אדם מאזנים לעלות המה מהבל יחד", שכל הבלים וכזבים של בני אדם ככל ימות השנה באים בחשבון לעלות בחודש השביעי שהוא מזל מאזנים, ע"ש.

וכבר אמרו חז"ל (ו"ה טו, ג.) ג' ספרים נפתחין ברה"ה וכו', צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין נכתבין וכו' למיתה. בינוניים תלויין ועומדין מרה"ה ועד יוה"כ זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה. ונמצא לפ"ז דגם כף המאזנים של המזל השולט בחודש תשרי תלוי ועומד מרה"ה ועד יוה"כ, דאפשר שיתנהגו נטייתו במשך הימים הללו, ולכן לא שייך לדעת בראש החודש אם המזל יהיה לטובה או להיפך ח"ו, ואדרבה לבקור זה נצטוו לתקוע בשופר, כדי שנתעורר לתשובה וישתנה נטיית הכף לזכות.

ע"י תשובה ותק"ש מוליכין את כף המאזנים לטובה

וז"ש "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו", ואמרו חז"ל "זהו חג שהחודש מתכסה בו", וז"ל שהסימן של המזל השולט בחודש זה מכוסה מעינינו, דאף על פי שנראה כרעה, יש בדיינו כח ואפשרות לשנותו לטובה על ידי השופר.

ויל"פ בזה הפסוק (תהלים פ"ט, טו) "אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון", דלכא"ר צריך ביאור הלשון "יהלכון", דלא הר"ל למימר אלא "ילכו". ובמדרש (ויק"ד טו, ט) הקשו וכו' אין אמות העולם יודעים להריע, ע"ש. אלא הכונה שאנחנו יודעים ומבינים שרצונו ית' לזכות אותנו בדין, שע"ז יוכל להאיר פניו אלינו, וכנאמר (משלי טו, טו) "באור פני מלך חיים", ולכן נתן לנו מצות שופר ברה"ה שנתעורר לתשובה ונזכה בדין.

וזהו הכונה "אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון", ר"ל אשרי העם שיודעים להתעורר לתשובה ע"י קול השופר שבוה הם מוליכים ומכריעים את כף המאזנים לזכות כרצונם וכאור פניו ית' (ש"ש מנחת שבת ל"ה).

תוספת הנאה בברכת החודש בזמנו שרואים להיכן הכף נוטה

בזה יל"פ מאמרו ז"ל (סנהדרין מב. א.) "אמר רבי יוחנן כל המברך על החודש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה" וכו'.

פטרון הגליין

ידידינו הנגיד המרומם הנעלה והנכבד ורדצ"ח לבו פתוח כאולם להפצת תורת מרן זי"ע

מוהר"ר רפאל שמואל ווייס שליט"א - פלעטבוש

לרגל שמחת לידת נכדו נ"ו למז"ט בשעט"מ

ולעילוי נשמת זקנו החשוב הגדול בתורה ויראה סהורה

הגאון מוהר"ר רפאל שמואל ווייס זצ"ל

בנו בכורו של מרן הק' זי"ע - וידידו רב לו בסידור הספה"ק הלכתא רבא לשבתא

נלב"ע כ"ב אלול תשי"ח לפ"ק - ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב

להאי גברא רבה הפועל גדולות ונצורות להפצת תורת מרן זי"ע

הרה"ג מוהר"ר אברהם ווייס שליט"א - ארה"ב

נכד אחי מרן זי"ע

לרגל השמחה הכפולה השרויה במעונו

בשמחת אירוסיו בנו הבה"ח אלימלך נ"ו עב"ג תת"י בשעט"מ

והיכנס בנו הבה"ח דוד מרדכי נ"ו לעול תומ"צ

יה"ר שזכותו מרן זי"ע נתן תנן עליו לרווחת רוב נחת דקדושה מכל יצ"ח

♦ הלכתא רבנא ♦

הדומ"ץ הרה"ג ר' מאיר לוי שליט"א

בענין תקיעת שופר בחודש אלול כשאין מגין בביהכ"נ

* עיון באופן תקנת חז"ל בתקיעות שופר בחודש אלול * חשש בל תוסיף בהוספת מעשה המצווה שלא בזמנה

טעם החילוק בין בזמנו לשלא בזמנו

ביאור יסוד זה האריכו המפרשים ואימנ"ל, אך בקצרה נאמר בדעת רבא שעצם מעשה המצווה יש לה חשבות גם בלא בכונה ומקיים בה מצוות ה', אך ההוספה מעבר למצוות התורה, אינה נחשבת כאילו מעשה מצווה לעבור בבל תוסיף, אלא אם יש לו כוונה לקיימה כמצווה אז הוי הוספה, וזהו לאחר זמן המצווה, משא"כ הוספת חלק על המצווה בזמן קיום המצווה (יחד עם המצווה), כן נחשבת למעשה גם ללא כוונה כמו מעשה המצווה עצמה, וממילא עובר בבל תוסיף.

מחזי כמוסיף על המצווה

ובגמ' סוכה (מח, א) היושב בסוכה בשמיני צריך לעשות היכר שאינו יושב בסוכה כדי להוסיף על המצווה, וכגון לפחות ד' פסחים מהסכך וכדומה, כלומר אעפ"י שאינו מכון להוסיף אסור לשבת בסוכה משום 'מחזי' כמוסיף וצריך לעשות היכר. וכן נפסק בשו"ע (א"ח תרסו ס"א), אך לאחר ההגב' כבר אין צורך בהיכר ולא מחזי כמוסיף על המצווה (רמ"א שם).

דין בל תוסיף במכוון להוסיף על המצווה שלא בסמיכות לזמן המצווה

התקוע בשופר או היושב בסוכה במשך השנה בכונה להוסיף על המצווה בזמן מעבר שציוותה תורה, ואינו סמוך לר"ה וסוכות וכדומה בשאר מצוות נחלקו בה הפוסקים אם עובר על בל תוסיף.

י"א דאין בו משום בל תוסיף דאין לו שום משמעות והוספה על המצווה הוא רק בסמיכות לקיום המצווה וזמן המצווה, ואין בו משום בל תוסיף. וי"א דהוי בל תוסיף בכל זמן שהוא אם עושהו למצווה.

ביאור דעת מרן בענין חשש בל תוסיף

ועתה נחזור לענין תקיעת שופר בחודש אלול, האם שייך בה חשש משום בל תוסיף או מחזי כבל תוסיף, הנה כיוון שהתקיעות אינם לקיום מצוות תקיעת שופר אלא מנהג שהנהיגו חז"ל לתקוע אי משום להודיע מעשה עלה להר, אי משום לעורר בתשובה, אינו בכל תוסיף לשום א' מהפוס', גם לא מחזי כבל תוסיף כיון שאינו סמוך לזמן המצווה.

א"כ צריך באמת להבין דעת מרן ז"ע שחשש משום בל תוסיף בתקיעות בחודש אלול אם יתקעו יחידים, וגם הם הנפק"מ בין יחידים למנין, ולכאורה צדקו דברי בעל השי"ח יצחק. ולהבנת דעת מרן מאד יתכן לומר כפי שכבר דקדקנו בחילת הדברים, דחז"ל שתיקעו לתקוע תקנוהו כעין התקיעה שתקעו כשעלה משה להר, ולכך זה על אף שכוונתם היה גם לעורר ישראל בתשובה, ולא רצו לתקן אותו לכל יחיד יחיד, כי חשש גדול חשש כי מרוב עתים וימים יעלה על דעת בנ"א שמצוה גמורה יש בה, ויכוונו בה למצווה, ואז בוודאי הוי חשש בל תוסיף, לכן תיקנוהו רק במנין כדי להזכיר שאין כאן מצווה של תקיעת שופר, אלא מנהג ותקנה, (עוד יש להאריך בזה אך איכמ"ל).

ובכן מדויקים דברי הפד"ר לתקוע בר"ה ובכל החודש, כי כמו התקיעה שהיה בימי משה הוא ליציבור ולא ליחיד, ובכך מובנים דברי מרן להפליא. ואכן כך כ' כמה וכמה פוס' שהתקיעה הוא רק במנין (עי' פס"ת סי' תקפא).

שוב מצאתי בספר **שו"ת תשובות והנהגות** (ח"ד סי' קלג) ודע עוד דהנהגה לתקוע בחודש אלול זהו בציבור ודוקא דומיא דתקיעת דמוסף דר"ה על סדר הברכות שהוא בציבור ודוקא, ושמעתי מקצתן כיון שמברכין על מנהג כמו בהלל דר"ה למה לא נגדל על התקיעות בדפוס בר"ה וכמ"ל, ונראה כמו דמצינו בשמיני עצרת דיושבים בסוכה ולא מברכין והטעם משום היכר כדי שלא יאחז חשש דבל תוסיף ה"ה כאן אין מברכין כדי שיהא ניכר שהתקיעות רק לקיים המנהג ולא למצווה.

ואם כנים בדרינו, אולי נוכל לרמוז הדברים במאמר חז"ל (א, ע"ד, א) לא הוי ישראל ראויים

לאותו מעשה (מעשה העגל)

אלא להורות תשובה

לרבים, על דרך הג"ל

דבני ישראל שעשו העגל,

לא ראויים לזה ח"ו, אלא

שמכך יצא שמשעלה

להר ותקעו והתקינו

לתקוע בכל שנה ושנה

בחדש אלול, והתקינו

להורות תשובה 'לרבים'

במנין דוקא ולא תיקנוהו

ליחידים כדי שלא יבואו

לטעות ולהוסיף על

מצוות תקיעת בר"ה.

והר"ד שנזכה לתשובה

שלימה ויעלה זכרונו

לטובה.

בטור (א"ח סי' תקפא ס"א): תנ"א **בפרקי דר' אליעזר** בראש חדש אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה, שזא עלה לקבל נחלות אחרונות והעבירו שופר במחנה משה עלה להר, שלא טענו עוד חור עבודה זה והקב"ה נתעלה להוציא חז"ל שיהיו תוקעין בר"ה אלול בכל שנה ושנה לכל החודש כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה כמו שנאמר 'אם יתקע שופר בעיר ועם אל יחרדו, וכדי לערוב השטן, וכן נוהגין באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה.

בשר"ת **שי"ח יצחק** (ח"א סי' רסד) כתב: כוח"ט לכבוד **אחוי אחי הרב הגאון מו"ה שפעטל אבדק"ק שימאניע"ל**. אודות אשר רצית לשאן לתקוע אחר התפלה בירחא דאלול, כי אם כשהיה מנין עשרה בביהכ"נ, וחילא דידך באשר לזכרון תוקעים, לזכור שופר שתקעו במחנה, כשעלה משה להר.

הנה בוודאי אם רק לזכר זאת היתה התקיעה הייתי מסכים עמך, באשר **בירושלמי דעירובין** (סוף פ"ק) איתא כמה הוא מחנה וכו' וממילא אין לתקוע בפחות מעשרה באשר לא נקראו מחנה.

אמנם כבר העירו הפוסקים דהרי בעת עליית משה רבינו ע"ה לא תקעו אלא ביום עלותו, דהיינו בא' דר"ח אלול או בב' בו (במנ"א סי' תקפא ס"ב) וכן **בתנא דבי אליהו** וכו' ועל כרחך אי משום טעם אשר שופר מחריד לתשובה, או משום האסמכתא **שבלבוש** (סי' ת"ל ס"א) 'תקעו בחודש שופר' לתקוע ל' יום, וכן נראה שהוא משום תשובה, דהרי יש מקומות שתוקעין בוקר וערב, וכן הוא מנהג פראג וכו' ויש שתוקעין באשמורת בסליחות וכו', ואי משום הזכרה דשופר דמדבר היה די פעם א' ביום, וש"מ שהוא משום תשובה, וכיון דכאן נמצא דאומרים סליחות אם אין מנין בביהכ"נ להתעוררות תשובה אף התקיעה אין למנוע.

ומה שהקרת אחוי אחי הרב נ"י, דיהא נראה בכל תוסיף, אם גם יחידים יתקעו, הנה בל תוסיף הוא רק כשבר התחיל זמן אשר ציוותה התורה בו המצווה, על **מג"א ולבוש** (סי' תרסז), ועל שו"ת **מתנה חיים** (ע"ד על א"ח סי' מג), לענין מתענה בעיני' לא שייך בל תוסיף, באשר לא התחיל זמן המצווה עדיין, עכ"ה השי"ח יצחק.

ובליקוט חתר בני חיים (ח"ב ריש הל' ר"ה) מיישב שלזאת אין תוקעים מ' יום עד יוה"כ (דהיי"ה המ' יום שהיה משה בהר), באשר חוששים לבל תוסיף, וזה באשר כבר התלה המצווה דאורייתא בר"ה, וזה כמה שנים דרכי להדר לשמוע תקיעות מדי יום יום בחודש הרחמים, אם אף התפללנו ביחידות." עכ"ה השי"ח יצחק.

*הביא כאן השי"ח יצחק מדברי אחיו מרן הק' ז"ע שרצה לחדש שאין לתקוע אלא במנין עשרה בביהכ"נ, כי תקנוהו לזכר שופר שתקעו במחנה, כשעלה משה להר, וגם מטעם דיהא נראה בבל תוסיף, אם גם יחידים יתקעו.

והשי"ח יצחק הוכיח דטעם התקיעות בכל החודש להתעוררות תשובה הם, ושייך גם ליחידים, ובענין בל תוסיף אינו שייך לפני קיום המצווה דראש השנה, ע"כ.

וכדי למצוא מהלך להבין דעתו של מרן ז"ע, הבה נתבונן דהנה הטור הזכיר בפ"י לשון הפרקי דר"א להזהיר ישראל שיעשו תשובה, היעלה על הדעת שנעלה זה מדעתו, אלא שלכא"ו יש להבין לשון הפרקי דר"א 'התקינו שיהיו תוקעין בר"ה וכו' וכל החודש', אם כבר תקנו תקיעות לכל החודש, למה הזכיר התקנה על ר"ה הר"ח כלול בכל החודש ויתקעו במנוח. וא"כ יש מקום לומר, שאמנם רצון חז"ל הוא להזהיר ישראל על התשובה, אך לא רצו חז"ל לתקן תקנה חדשה של תקיעות בחודש אלול לטעם זה, כי חששו לאיסור בל תוסיף וכפי שיתבאר א"ה בהמשך, לכן העמידו התקנה כהמשך לתקנה הג"ל שתקעו בר"ה כשעלה משה להר, והמשיכוהו לכל החודש כי נחוץ לנו התקיעות לכל החודש כמו שהיה נחוץ לישראל אז בר"ה.

ועתה נתבונן מאד בקצרה בכמה נקודות בדין איסור בל תוסיף הנצרכים למאמרינו זה.

בתורק" (דברים ה, ד.) 'לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו, לשמור את מצוות השם א'לוקיכם אשר אנכי מצוה אתכם, ופי' רש"י לא תוסיפו, כגון ה' פרישיות בתפילין ה' מינים בלולב ה' ציציות.

ומבאר בגמ' ר"ה (כח, א) ועוד מקומות, דאיסור בל תוסיף שייך גם בהוספת זמן קיום המצווה יתר על מה שציוותה תורה, כמו היושב בסוכה שמונה ימים וכדומה.

בל תוסיף בהוספת מעשה המצווה שלא בזמנה

והנה בגמ' (שם) 'אמר רבא זאת אומרת התוקע לשי"ח יצא (פי' תקע ללא כוונה לשם מצווה, ייח"י וכו'), קסבר רבא מצוות אין צריכות כוונה' וכו', אמר לו אביי, אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה לילה, (פי' לדברך דמעשה מצווה בלא כוונה לצאת ח"ו מצווה, א"כ כשמוסיף על המצווה גם בלא כוונה למצווה יחשב כמוסיף על המצווה, ועיבור על איסור בל תוסיף, וממילא הישן בסוכה בשמיני אעפ"י שלא התכוון להוסיף על המצווה לילה משום בל תוסיף).

ובתוס' (ח"א סי' טו אות ו' בהערתו) מוהר"ח ח' אהרן רובינפלד שליט"א יצא (פי' תקע ללא כוונה לשם מצווה, ייח"י וכו'), קסבר רבא מצוות אין צריכות כוונה' וכו', אמר לו אביי, אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה לילה, (פי' לדברך דמעשה מצווה בלא כוונה לצאת ח"ו מצווה, א"כ כשמוסיף על המצווה גם בלא כוונה למצווה יחשב כמוסיף על המצווה, ועיבור על איסור בל תוסיף, וממילא הישן בסוכה בשמיני אעפ"י שלא התכוון להוסיף על המצווה לילה משום בל תוסיף).

ובתוס' (ח"א סי' טו אות ו' בהערתו) מוהר"ח ח' אהרן רובינפלד שליט"א יצא (פי' תקע ללא כוונה לשם מצווה, ייח"י וכו'), קסבר רבא מצוות אין צריכות כוונה' וכו', אמר לו אביי, אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה לילה, (פי' לדברך דמעשה מצווה בלא כוונה לצאת ח"ו מצווה, א"כ כשמוסיף על המצווה גם בלא כוונה למצווה יחשב כמוסיף על המצווה, ועיבור על איסור בל תוסיף, וממילא הישן בסוכה בשמיני אעפ"י שלא התכוון להוסיף על המצווה לילה משום בל תוסיף).

ובתוס' (ח"א סי' טו אות ו' בהערתו) מוהר"ח ח' אהרן רובינפלד שליט"א יצא (פי' תקע ללא כוונה לשם מצווה, ייח"י וכו'), קסבר רבא מצוות אין צריכות כוונה' וכו', אמר לו אביי, אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה לילה, (פי' לדברך דמעשה מצווה בלא כוונה לצאת ח"ו מצווה, א"כ כשמוסיף על המצווה גם בלא כוונה למצווה יחשב כמוסיף על המצווה, ועיבור על איסור בל תוסיף, וממילא הישן בסוכה בשמיני אעפ"י שלא התכוון להוסיף על המצווה לילה משום בל תוסיף).

ובתוס' (ח"א סי' טו אות ו' בהערתו) מוהר"ח ח' אהרן רובינפלד שליט"א יצא (פי' תקע ללא כוונה לשם מצווה, ייח"י וכו'), קסבר רבא מצוות אין צריכות כוונה' וכו', אמר לו אביי, אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה לילה, (פי' לדברך דמעשה מצווה בלא כוונה לצאת ח"ו מצווה, א"כ כשמוסיף על המצווה גם בלא כוונה למצווה יחשב כמוסיף על המצווה, ועיבור על איסור בל תוסיף, וממילא הישן בסוכה בשמיני אעפ"י שלא התכוון להוסיף על המצווה לילה משום בל תוסיף).

ובתוס' (ח"א סי' טו אות ו' בהערתו) מוהר"ח ח' אהרן רובינפלד שליט"א יצא (פי' תקע ללא כוונה לשם מצווה, ייח"י וכו'), קסבר רבא מצוות אין צריכות כוונה' וכו', אמר לו אביי, אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה לילה, (פי' לדברך דמעשה מצווה בלא כוונה לצאת ח"ו מצווה, א"כ כשמוסיף על המצווה גם בלא כוונה למצווה יחשב כמוסיף על המצווה, ועיבור על איסור בל תוסיף, וממילא הישן בסוכה בשמיני אעפ"י שלא התכוון להוסיף על המצווה לילה משום בל תוסיף).

ובתוס' (ח"א סי' טו אות ו' בהערתו) מוהר"ח ח' אהרן רובינפלד שליט"א יצא (פי' תקע ללא כוונה לשם מצווה, ייח"י וכו'), קסבר רבא מצוות אין צריכות כוונה' וכו', אמר לו אביי, אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה לילה, (פי' לדברך דמעשה מצווה בלא כוונה לצאת ח"ו מצווה, א"כ כשמוסיף על המצווה גם בלא כוונה למצווה יחשב כמוסיף על המצווה, ועיבור על איסור בל תוסיף, וממילא הישן בסוכה בשמיני אעפ"י שלא התכוון להוסיף על המצווה לילה משום בל תוסיף).

ובתוס' (ח"א סי' טו אות ו' בהערתו) מוהר"ח ח' אהרן רובינפלד שליט"א יצא (פי' תקע ללא כוונה לשם מצווה, ייח"י וכו'), קסבר רבא מצוות אין צריכות כוונה' וכו', אמר לו אביי, אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה לילה, (פי' לדברך דמעשה מצווה בלא כוונה לצאת ח"ו מצווה, א"כ כשמוסיף על המצווה גם בלא כוונה למצווה יחשב כמוסיף על המצווה, ועיבור על איסור בל תוסיף, וממילא הישן בסוכה בשמיני אעפ"י שלא התכוון להוסיף על המצווה לילה משום בל תוסיף).

המשך מעמוד א' • הושענא ציון המצוינת

לבוא אל הבית, וכי על מי סמכתי בהיכנסי לכאן, הן הוא עלול לעמוד עלי לרצחני נפש, מי ימנע זאת ממנו ומיד ידרוש את דמי מידו.

אבל הוא התגבר על פחדו, ניסה שוב את מזלו, וענה לו כמצטער הרופא אשר עליו לשתות שום משקה שיש בו אלכוהול.

דבריו לא התקבלו על לב הערל, הוא קם ממקומו וצעק לעברו 'מיהו הרופא הזה שאסר עליך לשתות'. באותו רגע נצנץ בזכרנו של ר' ישעי' שלום זכרון ישרן נוסח, כי בימי ילומיו היה רופא גדול בסביבות העיר קאפאואהר ששמו היה דאקטאר יאפ, תיכף נענה ואמר לגוי כי דאקטאר יאפ הוא אשר אסר עליו לשתות יין.

כששמע זאת הגוי נרגע מכעסו, באמרו 'אה, דאקטאר יאפ, אם הוא אסר עליך לשתות אז באמת אסור לך לשתות. אם כן הבה נלך לביכרל'. ר' ישעי' שלום לא האמין למשמע אזהרה, וכי איך בפתע פתאום הפך הגוי את עורו, הלא עד לפני רגע כמעט כילה בו את חמתו, ובלי כל הסבר שינה את טעמו.

'הרגשתי היתה שזכרנו הגדולה של מרן רבינו הק' משימאני ז"ע היא שעמדה לי להינצל מדיו של אותו שיכור', סיפר אחר כך ר' ישעי' שלום, אשר מאז זכה לפקוד את המקום הקדוש עוד עשרות פעמים (קונטרס חולדות רבינו שבאשר ספר הלכתא רבנא לשבתא מהדר מוכן שום עולם מפי בעל המעשה).

וכבר גילה לנו מרן (מנחת שבת' פרשת משפטים) כי "צדיקים אחר פטירתם מתעלים להיות כמלאכי אש ומכל מקום מליצים טוב על ישראל ומבקשים רחמים על הפרט ועל הכלל, דהא נוהגים לפקוד מקום קבורתם כדי לעורר רחמים וכו', מפני שתחילה היו בני אדם ונהפכו להיות כמלאכים, על כן יש להם מעלה יתירה על שאר מלאכים, שהם יכולים להמליץ טוב על ישראל ולגרום להם מחילת עוונות".

ציון קדשו של מרן זי"ע

'מהבית הזה איך יוצא עד שלא תשתה מן היין'. אם עד עתה חשש ר' ישעי' שלום מהן השוהות בבית הגוי, הרי עתה נתקף בחרדה עצומה, בהבינו כי חששו לא היה לשוא, נקלע הוא כאן לעסק ביש עם גוי שיכור, הרגשותיו היתה כי פסע קטן מפריד בינו לבין הסכין התקוע על השולחן שלצדו.

חרטה עזה שבה ותקפה בלבו, מדוע נענית להזמנה

**חרטה עזה שבה ותקפה בלבו,
מדוע נענית להזמנה לבוא
אל הבית, וכי על מי סמכתי
בהיכנסי לכאן**

מפני פגיעתם הרעה של הגוים השכנים שהיו רוצים בכל מחיר לספחו לנחלתם, ולא אחת ניסו לחרוש את המקום.

ברם, כאשר דרכו רגליו של ר' ישעי' שלום על אדמת שימאני כבר ירדה החשכה, נפש חיה לא נראתה ברחוב ולא מצא את מי לשאול היכן הוא ביתו של ביכרל. הייאוש החל לכרסם בלבו, שמה לשוא עשה את דרכו הנה, וכי עקביו כלעומת שבא.

הרבה ברירות לא עמדו לפניו, בלב כבד החל לחפש אחר בית כלשהו בו ינסה לברר היכן מתגורר הוא ביכרל, בתקוה שיועילו יושבי הנכרים להדריכו איך להגיע אליו.

הוא ניגש איפוא אל הבית הראשון שמחלונותיו בקע אור, נקש בידו על הדלת כשבלבו נוקש אף הוא נקישות מואצות, קול גשם מתוך הבית המורה לפתוח את הדלת ולהיכנס. בחשש פתח ר' ישעי' שלום את הדלת, לחדרו ראה בבית שני נכריים יושבים סמוך לשולחן עץ אשר במרכזו תקוע סכין חד, ושותים יין לשכרה. הוא הסתפק מה עליו לעשות עתה, מצד אחד היה מעדיף שלא להיפגש עם יצורים מעין אלו, אבל מצד שני הריהו מוכרח למצוא את ביכרל, הוא אזר עוז ואמר לאנשים היושבים שם כי הוא מחפש אחר יהודי תושב העיירה העונה לשם ביכרל, השיב לו בעל הבית 'קודם היכנס אל הבית, ואחר כך ניקח אותך לביכרל'.

הוא נכנס פנימה והתיישב על כסא, בלבו הוא תוהה על ההזמנה התמוהה, מרגע לרגע התחזקה בו המחשבה כי לא היה לו להיענות להזמנה, אבל לא היה לו זמן רב לשקוע במחשבותיו, פתאום קם בעל הבית וניגש אליו באמרו 'בטוב אקח אותך אל היהודי ביכרל, תשתה עמי כאן בבית מייני, כמובן שר' ישעי' שלום סירב להצעה בעדינות. תוך שהוא נזהר שלא להעלות את חמתו של המארח הנכבד.

אך הגוי לא הרפה ממנו, עד שהרעים עליו בקולו מתוך יינו

◆ עניינא ריימא ◆

ראש השנה

תקיעת שופר בעלות השחר

עלות השחר של ראש השנה בעיירה שימאני, אפילת הלילה עדיין לא סרה, אף הלבנה אינה מאירה, הלא זה חג שהלבנה עדיין מוסכה בו, דמות שפופה פוסעת בצעדים נמרצים, חוצה את החצר המפרידה בין הבתים, נוקשת נקישות חזקות על דלת הבית השכן.

בבית שוחט העיירה, שהיה גם ה'בעל תוקע' בבית המדרש, בני הבית נמים את שנתם, נחים מעמל ערב החג, ואוגרים כוחות ליום המחרת, יום הדין של ראש השנה. לפתע נשמעות נקישות על הדלת, יושב הבית נחרדו עד מאד, לא יכלו לשער בנפשם מי הוא זה ואיהו הנוקש על הדלת בשעה שחר כה מוקדמת, ולא הצליחו להעלות על דעתם מה יכולה להיות הסיבה שהביאות לפנות אל ביתם ללא כל דיחוי, האם זקוק הוא לעזרה דחופה.

השוחט קם בבהלה ומיהר לעבר הפתח, הוא פתח את הדלת לראות מיהו העומד בה, אבל מבין כל ההשערות שעלו במוחו, דבר זה לא עלתה על דעתו כלל. לתדהמתו הרבה ולפליאתו העצומה, היה זה לא אחר מאשר המרא דאתרא, מרן רבינו הק' משימאני זי"ע, בכבודו ובעצמו, אשר עמד בפתח ושופר בידו, ומשרה את הבעל תוקע התחנן בפניו בלשון קדשו: 'בלאזן אינען שופר, איך האלט ניקס אויס' [אנא תקעו בשופר, איך בכוחי להמתין עוד] [רשומים בשמן, סיפורי קודש שנשמעו מפי הגריש' אונגאר זצ"ל גאב"ד חוגת"ס].

וכבר דיבר מרן בקדשו (מנחת שבת' ליל הסדר ד"ה מצה זו): "דהנה קיום התורה והמצוות, אף על פי שהם חובה על כל אדם, ומוטל לעשותם כשור לעול וכחומר למשא, מכל מקום בני עליה זוכים להרגיש בהם נעימות ומתיקות וטעם נפלא מעין העולם הבא, וכנוודע מה שכתב בספר מראה יחזקאל (ש"ת סי' קד) שיש צדיקים יחידים סגולה אשר תנח עליהם רוח חכמה ובינה להשיג השכל הנעלם של פנימיות התורה והמצוות, עיי"ש.

ודבר זה נוהג בכל דור ודור כי התורה היא נצחית ועומדת לעד בלי שינוי, וכל אחד ואחד לפי דרגתו יכול להשיג איזה הרגש נעלה בכל מצוה ומצוה לפי ענינה ובחינתה" וכו'.

בס"ד

עולו ואתכנשו להילולא דרבינו

הודעה משמחת

בהתקרב ובא האי יומא רבא ג' מרחשון תשפ"ז יומא דהילולא קדישא דמרן רבינו הק' משימאני זי"ע שמחים אנו לבשר כי בעזרת השי"ת נתכנס ונתאסף יחדיו מכל קצווי תבל ביום הילולא החל ביום ד' פרשת נח

לתפלת רבים על הציון הק' ולסעודת הילולא רבתי במקהלות עם

להרשמה יש לשלוח מייל
rd0504156839@gmail.com
או לפלאפון מס' 05341-74130
פועל'טס אלעס גוטס
זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

♦ הביטוי אל צור חויצבתם ♦

הגאון רבי רפאל שמואל ווייס זצ"ל – בנו בכורו של מרן רבינו
הק' משימאני זי"ע ~ כ"ב אלול תשי"ח לפ"ק

אהליו וכו', ועצי פרי זבוליו לבנה ואלונים פירות מאליו וכו', והרי לן שהאלמוג
שהוא אלון (עי' ר"ה כג. א וברשי" שם), פרה ורבה מאליו, ויש גורסים שם "לכרות
מאליו", ופרש בני מו"ה רפאל שמואל נ"י על פי מה דאיתא בגמרא (יומא כא. א,
טז. א) דשלמה המלך בשעה שבנה בית המקדש נטע על כל מיני מגדים של זהב,
והיו מוציאים פירות בזמניהם, וכיון שהרוח מנשבת נושרות פירותיהן, שנאמר
'ירעש כלבנון פרי' וכו', עי"ש, וכן האילנות הללו פירותיהן נושרים ונכרתים
מאליהן. ונמצא לפי זה דב' הגירסאות עולין בקנה אחד, דעל ידי שנכרת מאליו
גורם שיגדל אחר כך כי גדל מאליו, ולכן הגוזז את האלמוג בשבת חייב משום
קוצר ומשום נוטע, כי עצם הקצירה גורם שיגדל ויצמח כיון שצומח מאליו."
והרי לן מכל האמור, דלכנה וערמון שהוא אלון (עי' רד"ק ישעיה מז, יד) פרים ורבים
מאליהם, וכאן הלא היה צריך יעקב אבינו לנס מן השמים שתלונה הצאן עקודים
נקודים וברודים מאליהם. כיון שהפרידים לבן לעצמו, על כן לקח דייקא מקל לבנה ולח
וערמון, שהם גדלים מאליהם, ועשה פועל דמיוני למטה בארץ, כדי להמשיך הנס".

מגוריו בארה"ב

בשנת תרפ"ט נקלעו עסקי חותנו רבי אביגדור לקשיים, ועקב הלשנה הוכרח
לעקור לאמריקא, שם התקבל לרב בק"ק דאמייקא בקווינס. רבי רפאל
שמואל ומשפחתו וחמשת ילדיו הצטרפו אליו, ולמד והרביץ תורה שם.
הרבה ממכתבי מרן ששרדו לפליטה ממוענים אליו, ונשתמרו בידי בנו הרבני
החשוב מוה"ר אביגדור ווייס שליט"א ממאנסי.

בשנת תרצ"ה הוציא רבי רפאל שמואל לאור עולם את חיבורו **מרגליות התלמוד**
על אגדות הש"ס.

בשנת תשי"ז עבר להתגורר בוושינגטון הייטס, וביום כ"ב אלול תשי"ח נלב"ע
ונטמן בבית החיים מאנטיפיארי, סמוך ונראה לאהל אדמו"ר ליובאוויטש זצ"ל
(מבוסס על קונטרס תולדות רבינו שבראש ספר הלכתא רבא לשבתא מהדור' מוכן שם עוסק).

□ בינוס התעוררות בהיכל כולל מנהת שבת – שימאני ירושלים עיה"ק □

אבותינו, וכפי שהיה הר"ק מסאטמאר זצוק"ל מזכיר תדיר בדרשותיו את דברי המדרש
(ב"ר ע"ד) "ההולך בדרכי אבות, ומזכיר לו זכות אבות", וממילא כאשר מעוררים את זכות
האבות מתכללים בתוך הצדיקים שהלכו בדרכי אבות, ובכח זה ממתיקים את הדין.
ומטעים זה נוסעים להשתטח על קברי הצדיקים לעורר את זכותם שכולם יסייעו להמתיק
את הדין.

וכן מפרש מרן זי"ע (מנחת שבת י"ה) הפיוט "לצופה נסתרות ביום דין לקונה עבדיו בדיו", "יש לומר
הכוונה, כי ידוע שהדין בראש השנה בשמי מרום מוכרע על פי דעתם וגזרתם של צדיקי הדור",

ואמנם בפשטות הכוונה לצדיקי דורינו, וידוע הסיפור שהיה מספר
הגה"צ רמ"א פריינד זצוק"ל, שפעם אחת באחד מלילי חנוכה נכנס
הרה"ק הייטב לב מסעגט זי"ע לחדר שבו היו ישינים הבחורים
תלמידי הישיבה, וראה שאחד מהם משחק קארט"ף, פנה אליו
הרה"ק וגער בו ד', שעמסת זיך גיטש, והבחור נפל מתעלף. אחר
כך הסביר הבורח את סיבת עלפונו, כי לביל ראש השנה חלם שדנו
אותו למיתה, והחליטו שצריך לשאול את פי הבית דין של מעלה,
וישאלו את פי הייטב לב מהושיב כי אי אפשר לחתון מן העולם
שהיה הוא עדיין בחור צעיר, ובזכות זה נותר בחיים, וזה היה פשר
גערותו של הייטב לב, כי בא אליו בטענה איך תוכל לעשות כך אחר
שהצלתך ממות.

על כל פנים "הדין בראש השנה בשמי מרום מוכרע על פי דעתם
וגזרתם של צדיקי הדור, שהקב"ה מוסר להם דבר המשפט, ועל פיהם הוא יתברך מוציא דינו
לאורה. וידוע (עי' זוה"ק ח"ג ד"ק א) שכל דור ש' סי' יבוא לומדי תורה לשמה, וח"י אלפים בעלי רוח
הקודש ובני עליה (עי' סוכה מב. ב), אך המה נעלמים ונסתרים מעיני ההמון מלבד מיחיד טטלה".
וזהו הכוונה "לצופה נסתרות ביום דין", ד"ל שהקב"ה צופה ומבטיח ביום הדין על הצדיקים
הללו הנסתרים מבני אדם, שהם יפסקו הדין, ובזה 'לקונה עבדיו בדיו', שעל ידי שהצדיקים
יפסקו את הדין לטובה, יקנה הקב"ה את ישראל לעבדים למען יהיו כל צרכיהם מוטלים עליו
וישפיע להם מזון ומחיה מידו יתברך הרחבה".

בהיכל כולל מנחת שבת - שימאני בירושלים עיה"ק נערך ~ ביום ג' פרשת כי תבוא י"ב אלול
העלעל ~ כינוס התעוררות והכנה לימים נוראים במשנתו של מרן רבינו הק' משימאני זי"ע,
והביטול של מרן רבינו הק' משימאני זי"ע היה נהוג
להתכנס בערב חודש אלול, ומאות יהודים נהרגו אז אליו מכל
הסיבה, לאחר התפלה עברו כל הקהל להתברך מפיו בשנה טובה
ומבורכת. כהמשך למנהג זה התכנסנו כאן עתה להתעורר לקראת
הימים הנוראים הבאים לקראתנו לשלום.

בין הדברים שהיה מרן מעורר, ובפרט בדרשותיו בערב ראש חודש
אלול, שבהם היה מספיד את הצדיקים שנסתלקו באותה השנה,
הוא: "היוצא מכל דברינו, מה רבו מעלות הצדיקים שגם במיתתם
לאחר שנסתלקו מן העולם הרי הם חיים וקיימים ומשפיעים עליו
שפע קדושה ממרום, ובפרט בעמדינו לקראת הימים הנוראים
שהקב"ה יושב על כסא דין, וודאי יעמוד לנו זכות צדקתם שהיה הק' חפץ

זכות הצדיקים מסייע לבני ישראל להמתיק את הדין
בכל תפוצת ישראל נהוג לערוך כינוסי התעוררות לקראת הימים
הנוראים, ובהיכלו של מרן רבינו הק' משימאני זי"ע היה נהוג
להתכנס בערב חודש אלול, ומאות יהודים נהרגו אז אליו מכל
הסיבה, לאחר התפלה עברו כל הקהל להתברך מפיו בשנה טובה
ומבורכת. כהמשך למנהג זה התכנסנו כאן עתה להתעורר לקראת
הימים הנוראים הבאים לקראתנו לשלום.

בין הדברים שהיה מרן מעורר, ובפרט בדרשותיו בערב ראש חודש
אלול, שבהם היה מספיד את הצדיקים שנסתלקו באותה השנה,
הוא: "היוצא מכל דברינו, מה רבו מעלות הצדיקים שגם במיתתם
לאחר שנסתלקו מן העולם הרי הם חיים וקיימים ומשפיעים עליו
שפע קדושה ממרום, ובפרט בעמדינו לקראת הימים הנוראים
שהקב"ה יושב על כסא דין, וודאי יעמוד לנו זכות צדקתם שהיה הק' חפץ
לחסד" (מנחת שבת דרשת התעוררות ע"ה אלול תרצ"ו).

כידוע שבראש השנה הקב"ה יושב על כסא דין, ובתקיעת שופר מעוררים ומעלים בני ישראל
מזינותיהם, והקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא הרחמים, ומדי שנה בשנה מחפשים בני
ישראל זכויות להעלות אל ה'. וכפי שהיה כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווק זצוק"ל רגיל לומר
את דברי המגיד הק' מקאזניץ זי"ע (עבודת ישראל לראש השנה ד"ה שופטים ושופרים), כי בבוא "ראש
השנה יום הדין והנורא, אשר יבואו בני האלקים להתציב על ה' ומעלים הקטרוג ח"ו על אומה
הישראלית וכו', ובחוד ראש השנה קדושים הם, ויש בהם צדיקים
גדולים כל ימות השנה, ועל כל פנים כולם בכללות מתנחמים
ושבים בחודש אלול וכו', ועל ידי כי יעמוד מליץ טוב לצדקנו,
ואנו נצחין דינא רבו', ולפעמים הגם שח"ו ישראל אינם ראוים
במעשיהם, רק בזכות אבותם הקדושים ולימוד זכות שהקב"ה
מלמד על בניו, הם גם כן נוצחין הדין' וכו'.

ואמנם זכות אבות הכוונה להאבות הק', אבל גם כאשר
מעוררים זכות אבות, הלא צריך להשתדל שלא תפסוק
זכות האבות, וכאשר רואים שבני ישראל הולכים בדרכי
אבות, וכמו שאומר הרמב"ם רבי ר' אלימלך מליוענסק זי"ע
בתפלתו "וממדרגה למדרגה תעלה שזוכה לבוא למעלת

לקבלת הגליון
ולהשתתפות בהוצאות האדירות של הפצת
תורת רבינו זי"ע
ניתן לפנות אל הרב דוד לוי
פלאמון: 050-4156839
דוא"ל: 4156839@gmail.com
או לתתם בנדרים פלוס ע"ש "מוסדות שימאני"

האזינה עמי תורת
מספר הטלפון
לשמיעת שיעורים ודרשות
במשנת רבינו זי"ע ואחיו ראב"ד וועבריי זי"ע
מספר הטלפון הוא: 0773402213

מחזות הד"צ ר אברהם צבי קלוגער שליט"א רב דק"ק מדי ישרא

פארו ער

יהוד השבת

דרכי עבודת ה'
הנלמדים מהלכות שבת

אשיחה בחזקין

נקודה של התבוננות וחזיון
על פרשת השבוע

דברי חזקין מפי משה רבינו בסוף התורה ובאחרית השנה - כל המעברים והקשיים נובעים מרצונו של השי"ת בכל יהודי

"הוא אינו יכול להיבדל עכ"ס"

בפרשת השבוע אנו קוראים את הפרשיות האחרונות שמשה רבינו אמר לבני ישראל, ביום הסתלקותו. דברים אלו הם צוואות לדורות של משה רבינו, ויש לדקדק בהם וללמוד מהם את ההסתלקות הנכונה על מעברי החיים.

משה רבינו מכנס את כל בני ישראל ואומר להם: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם וגו'. לעברך בברית ה' אלהיך ובאלוהי אשר ה' אלהיך כרת עמך היום. למען תקום ארץ היום לו לעם והוא יהיה לך לאלהים כאשר דיבר לך וכאשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב."

רש"י הקדוש מבאר פסוקים אלו, וכותב לשון מופלאה: "לפי שדיבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באומה אחרת, לכן הוא אוסר אתכם בשבועות הללו, שלא תקניטוהו, אחר שהוא אינו יכול להיבדל מכם. עד כאן פירשתי לפי פשוטו של פשוט."

והיינו, שמשה רבינו אמר לבני ישראל, שכל הקללות האמורות בתורה - הן בהמשך הפרשה והן מה שקראנו שבוע שעבר, הכל נובע מתוך אהבתו העצומה של השי"ת לבני ישראל, שכן "אינו יכול להיבדל מכם", ולכן הוא [כביכול] נאלץ לגרום לנו לעשות את רצונו, בכל דרך שהוא. ורש"י מדגיש, שדברים אלו אינם דברי חזקין כי ביארם נאח בדרך אגדה, אלא "פשוטו של פשוט".

הצוואה של עשה רבינו ורש"י - רצונו של השי"ת בכל יהודי

כמו שהקדמנו, דברים אלו הם צוואות של משה רבינו לדורות עולם, ובכך שהם כתובים בסיום התורה - הם שופכים אור פנימי על כל מה שנאמר בתורה על שכן ועונש וכדו - שהכל נובע מרצונו של השי"ת בעמו ישראל, עד ש"אינו יכול להיבדל מכם", ולכן הוא עושה הכל כדי להשיב אותם אליו. אם לא בדרך זו, אזי בדרך אחרת, אך לעולם ועד השי"ת לא אוסר על יהודי מסוים שכבר אין צורך בו, וממילא גם אין צורך לייסור ולגרום לו להתקרב. שכן על כל יהודי נאמר "אינו יכול להיבדל מכם".

ויש לקשר דברים אלו למה שאמר רבי שמעון בר יוחאי ביום הסתלקותו: "אני לדידי ועלי תשוקתו. כל יומין דאתקטנתא בדיא עלמא, בחד קטירא אתקטנתא ביה בקודשא בריך הוא, ובגין כך תשתא ועלי תשוקת" (והזק ח"ג פתח).

ואמנם בפשטותו רש"י דיבר על עצמו, אבל אחר שנתבאר שמשה רבינו ביום הסתלקותו מאי לבני ישראל את הרצון של השי"ת בכל יהודי, מענה יש לומר שגם דברי הרשב"י סובבים על קוטב זה, ודבריו הינם כצוואה לדורות, שידע יהודי ש"עלי תשוקתו", והיינו שיש לו ליהודי חלק באמונה והיינו שהשי"ת משתוקק אליו ומחכה לו תמיד.

חזו חסידו לבני דברי הצדיקים, שיש להם את הכח של "איתפשטותא דמשה בכל דרא דרא", והם מלמדים את בני ישראל לדאות בכל דבר רק את ההתקדשות, ואת הרצון של השי"ת בכל יהודי מתוך אהבתו אותו.

התבוננות לעפר על כל צעברי השנה האחרונה - שהכל נובע מאהבה ואהבה

כמה יש להתחנך מדברים אלו כשעומדים בסוף השנה, שכן לפעמים יהודי יכול להרדף בפליאה ובכאב מדוע עבר עליו השנה ענין פלוני וכו'. והצד הצודק לחוש באוננו שמעברים אלו באו לו לזכות על ענין פלוני, ומנסה בכך להפריד את היהודי מקונו, על ידי שיוחך עם מחשבות של התרחקות, ח"ו.

אך משה רבינו מבקש מיהודי לזכור תמיד, שגם אם ענין פלוני בא לו 'גלגל חטא מסוים שהוא עשה, אין זה מחמת שנאה וכדי לרחק, כי אם כדי לקרב, והיינו מכיון שהשי"ת צריך אותו, ו"אינו יכול להיבדל מכם".

"עלמיתן ברצון קיבלו עליהם" - גם בעקבות שנתא ששייכים יותר לצעשלה

ההתבוננות בדברים אלו מזוהה הכנה נפלאה להמלטת השי"ת בראש השנה, כאשר כל איש ישראלי שומע באוזניו רוחו את הבקשה של השי"ת "אמרו לפני מלכותי, כדי שתמליכני עליכם", כלומר שתקבלו את מלכותו בכל מעברי חייכם.

ויש לשים לב לשון "שתמליכני עליכם", שנכתב כאן לשון 'מלכות דיקא'. שהרי השי"ת עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ומי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל. אך בקשתו מאיתנו היא "המליכני עליכם", כלומר "איני רוצה להיות 'משול' בכפה ובכח, כי אם 'מלך' ברצון ואהבה" [מניין שנאמר 'מלכותו ברצון קיבלו עליהם']. ואמנם בדרך כלל המלכות ברצון מתבטאת ביותר במקומות וענינים של 'לכתחילה', כאשר הכל הולך 'לעצוב' תגלה והרעא, אך השי"ת מבקש שנקבל את מלכותו והתנתנו ברצון גם במקומות וענינים שנראה שהם שייכים יותר לכפייה וממשלה, דהיינו מצבים שנראים כעונש והתרחקות וכדו, אך השי"ת מבקש שגם שם נמליך אותו ונקבל את תגלתו באהבה ורצון, מתוך ידיעה ואמונה שהכל נובע רק מרחמנותו ואהבתו אותו, מתוך ש"אינו יכול להיבדל מכם".

יעזר ה' שנוסה לקבל את מלכותו ברצון, בכל המקומות וכל הענינים שעוברים עליו, ומטה להיכנס ולהיחלץ לשנה טובה ומתוקה, שנה שבה נמליך את השי"ת עליו ועל כל הבריא, מתוך רחמים ותסדים, בטוב תגלה והרעא.

מלאכת הזרע

'יומא דמהימנותא' - "מאמץ בחי העולמים הזרע"

ל"ט מלאכות שבת נפתחו במלאכת 'הזרע', ובס"ד נבוא לבאר דבר חידוש שיש במלאכה זו, מה שלא מצאנו בשאר מלאכות שבת, ויתבאר המורם מהדברים בדרכי העבודה.

שהנה חז"ל מלמדים אותנו שמה שהתורה אוסרת לעשות 'מלאכה בשבת אין הכוונה לזריחה מרובה, אלא ליצירה, והיינו שנאסר עלינו לייצר ולחדש דבר-מה בשבת קודש, כיון שהתעסקות בבריאה הגשמית עלולה לגרום לאדם לפילול למחשבות של "כוחי ועוצם ידי". ולכן בשבת קודש, שהוא 'יומא דמהימנותא', נצטוונו להתרחק מכל דבר שעלול להשכיח מאיתנו את האמונה הטהורה, ועל ידי הארת האמונה בשבת קודש זאנו וזכרנו לזכור מהשי"ת גם בתוך ימי המעשה.

והנה, בכל שאר המלאכות, בגמר פעולת האדם, נשלמה המלאכה והיצירה. כגון במלאכת 'החורש', שמהות המלאכה זה להכין את האדמה לזריעה, וענין זה נשלם תיכף בגמר פעולת החרישה. וכן הקוצר והמעמר וכל שאר המלאכות. מה שאין כן בזריעה יש דבר חידוש, שהרי הזריעה עצמה אינו 'יצירה כלל, והולך היצירה לא נעשה על ידי האדם כלל, אלא רק בהמשך, כאשר הגרעין יקרב ויצמח על ידי הגשמים וכו'. ומענה צריך לברר מדוע נאסרה 'מלאכה זו, אחר שיעקר היצירה שבו היא 'בדי שמים', ואינה נעשית בזמן הזריעה.

ויש לומר, שבמלאכת 'הזרע' יש חשש אחר. והוא, שהאדם עושה פעולה שלכאורה אין בה שום שכל והגיון - לקחת גרעין חיטה ולהטמין באדמה עד שידקב. אלא מאי, שהאדם סומך על הטבע, שהרי דרכו של עולם שהגרעין מרקב באדמה, וצומח ומפתח בהמשך הזמן. וכמו כן האדם סומך על הגשמים שידרו בעיתם ויסייעו בצמיחת התבואה. מחשבות כאלו של הישענות על הטבע סותרות לכאורה את האמונה ב'השי"ת, שהוא זה שעושה ועושה ויעשה לכל המעשים.

וכשם שבשבת נאסרו מלאכות שיש בהם 'יצירה', כדי שלא לפילול במחשבת 'כוחי ועוצם ידי', כמו כן נאסרה מלאכת 'הזרע', שעלולה להפיל את האדם להרגשה של חיפץ אמונה, מתוך הסתמכות על 'טבע' הבריא.

ועל ידי זה שיתודיחי חי בשבת קודש בהארת האמונה שגם הטבע מונע על ידי השי"ת [ולכן אינו מתעסק בזריעה, שעלולה להשכיח אמת זו], יזכה גם בימות החול לחיות בתוך הגשמיות והטבע מתוך אמונה שלמה ב'השי"ת, שהוא זה שימנענו את הבריא.

ומטעם זה אמרו חז"ל (שבת לא) שסדר זרעים נקרא 'אמונה' - על שם האיסר ש"מאמץ בחי העולמים הזרע": בדברים אלו מלמדים אותנו חז"ל כיצד יש לו ליהודי לעסוק בסדר זרעים, שכן גם הגוי זרע את השדה, אולם הגוי סומך על הטבע, ואילו היהודי מתחנך ב'אמונה', לידע שגם הטבע הוא תגלתו ויתברך בלבד, שנותן כן חיות וקיום" (ושפת אמת פסח תרמ"ז). והדבר רמזו בלשון 'חי העולמים', מלשון 'העלמה', כלומר "שמאמץ שחיות הטבע גם כן מהשי"ת, שנקרא 'חי העולמים' שהחיות נעלם בטבע" (שם ליקוטים כי תבוא, וראה 'שפת צדיק' ברה). וכן מסופר על הגר"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל, אב"ד קוממיות, שהיה מורה לאנשיו לומר קודם הזריעה: "מאמץ בחי העולמים הזרע".

נמצינו למדים: שכאשר יהודי פורש בשבת קודש ממלאכת 'הזרע', הוא מחזיר בנפשו אמונה ב'השי"ת, שהוא זה שימנענו את העולם כולו, וטבע הבריא אינו סותר את האמת שהשי"ת הוא זה שעושה ועושה ויעשה לכל המעשים.

קומי אורי כי בא אורח

'שבת סליחות' – בקשת סליחות מתוך קרבת ה' ואהבתו

אל נקמות ה' – "שמעתי ממורי פירוש הפסוק על פי משל לאיש כפר שמרד במלך, שהכה ורגם איקונין [צורה] של מלך או כיצא בזה, ומיד עשה המלך אותו לאש, והעלהו ממדריגה למדריגה עד שנעשה משנה למלך, וכל מה שהטיב המלך עמו יותר והביאו ליותר מדריגה, וראה יותר כבוד המלך ומשרתיו והנהגותיו – היה יותר צער לזה שהיה בן כפר, ובזכו שמרד נגד המלך הגדול הרחמן הזה, ומה שהיה ראוי לעונש – הוא מטיב עמו יותר. והמלך עשה בכונתו מכוונת, שאם היה ממית – היה צער לפי שעה ותו לא, מה שאין בן בדרך ה'ל מצטער כל ימיו ומוסיף תמיד, כשעלה ליותר גדולה מוסיף יותר צער על צערו, איך מלאו לבו למרוד עיני כבודו. וד' אל נקמות ה' – רצה לומר, שננקמות הש"ת הוא על ידי מידת הרחמים, שלא כמלך בשור דם, והוא כי 'אל נקמות הופיע', רצה לומר שהנקמה הוא במה שהופיע לו מגדולתו, ובראותו גדולת המלך, ובזכו שמרד נגד מלך זה, אין לך צער גדול מזה, ודפח'ח".

נמצא, שהנקמה של הש"ת כביכול, הדיינו הדרך שלו לגרום לאדם לחזור אליו, היא על ידי שהוא משפיע עליו רוב טובה, ומתוך כך האדם בוש ומתיייר במחשבותיו – כיצד זה יכולתי לסור מהש"ת ולהמרות את פיר'.

ואמנם עיקר דבריו הוא שכלל שהאדם מכיר יותר בכבוד המלך, הוא מתפלא ומתיייר סף הרבה בנפשו לחטוא כנגד מלך רם ונשיא וכו'. אך יש להוסיף בזה גוון נוסף – שהמלך מראה לאדם כי באמת לאמיתו הוא כן מכבד אותו וקורב אליו, ומתוך כך הוא מתיייר "איך יכולתי לשכוח את מה שאני יודע באמת, שהמלך חפץ בקירי, ואני חפץ בקרבתי, ורוצני רק להתקרב אליו ולעשות רצוני".

מחשבות כאלו דומות עולות במחשבות של יהודי בבוא השבת קודש, כאשר הוא מקבל 'נשמה יתירה', ונשמתו חוזרת ומתקרבת לקונו, וממילא הוא חש קרבת ה'. ומתוך כך לבו נשבר בקרב, והוא מתמלא בוש וכלימה, ובעומק לבו הוא מתפלא: "איך יכולתי לעשות כן וכן, דהיינו באמת אני כל כך קרוב להש"ת".

נמצא אפוא, שאדרבה, לא רק שיש קשר בין השבת ובין עסק התשובה, אלא ששבת קודש הוא הזמן הראוי ביותר לתשובה הפנימית, להתעורר לשוב אל הש"ת ולדבקה בו. ומשם מקבל יהודי את הכח להמשיך בעסק התשובה גם בימות החול, לאחר שטעם בשבת קודש את טעם של קרבת ה', וממילא הוא חש צער וחרטה על מה שאירע בימות החול, ומתוך כך מתעורר לשפר את מעשיו.

תחילת הסליחות בהרצאת השבת קודש

אחר הדברים האלו, נשוב לענין 'שבת סליחות' ולכן שאנו מתחילים את עבודת חודש הרחמים והסליחות בסמיכות לשבת קודש. שהנה את הולכים לעסוק כעת שוב ושוב בבקשת סליחה ומחילה, הן בימי הסליחות שקודם ראש השנה, הן בעשרת ימי תשובה, ובפרט ביום הקדוש יום הכיפורים. ולכן קבעו להתחיל את העסק במצות התשובה דוקא סמוך לשבת, שעל ידי כל עבודת הסליחות תהיה בהארה של שבת קודש, מתוך קרבת ה', ומתוך בהירות בקשר הנצחי שבין יהודי לקונו, כאשר מתוך כך רוצה היהודי לתקן את המסקמות בהם קשר זה נחלש, ומקבל על עצמו להיות 'מוסיף והולך' בעבודת התשובה – "לשוב להש"ת".

ויש להוסיף ולהאיר בדברים אלו מה שאינו פותחים את סדר הסליחות בתיבות 'אשמונ', אלא באשרי יושב ביתך. כלומר, אנו מתחילים את עבודת ימי הסליחות בהרגשה של "אשר" אלו שזכרים בבית אלו ולהתענג עמו. ומתוך כך אנו נכנסים לעסק התשובה, מזכירים שאשמונ בגדנו וכו', ומבקשים סליחה ומחילה, כדי לחזור להרגשת הקרבה והאהבה.

[ופשוט, שדברים אלו שייכים גם לקהילות הקדוש שמתחילים באמירת הסליחות ביום ראשון לפנות בוקר, ומסמיכים בכך את בקשת הסליחות לשבת קודש (והנה עוד בענין אכילת סעודת 'מלוא מלכה ביום א' – אוצר החיים אות רב, אלף כתב אות שכה, אשל אברהם קעד).]

פרטי עבודת התשובה באים לאחר הבהירות בקרבת ה' הצטבעת בנו

דברים אלו, לא ללמד על עצמם יצאו – לבאר את ענין התחלת הסליחות במצאי מנוחה, אלא ללמד על הכלל כולו יצאו – על כלליות הרגשת הלב בעבודת התשובה. שכן לפעמים יהודי עוסק בבקשת סליחה ומחילה, ומדבר בעיקר על החלק השלילי, מפרט שוב ושוב את מה שלא עשה כראוי, וסבור שבכך הוא מקיים בשלימות את מצות התשובה.

אכן באמת יש לידע, שבדאי חלק יסודי מעבודת התשובה זה החלק של וידוי דברים, חרטה על העבר וקבלה על העתיד. אולם כל זה צריך לבוא אחר הבהירות הפשוטה במהותה של התשובה, שהיא הרצון לחזור לקרבת ה' הטובה בנו בעצם, ומתוך בהירות בטוב האמיתי שיש בנו.

יהודי עומד לפני הש"ת ומתבונן כיצד חלפה עליו השנה, נזכר בכל כך הרבה פעמים שהתגבר על יצרו, בינו לבין קונו, כאשר אף אחד בעולם לא ידע על כך, רק הוא והש"ת. ומפיו נפלטת זקקה חרישית: "הרי אתה ראתה כמה פעמים התגברתי וחזרתי אותו. רק אתה יודע כמה הייתי שבור אחרי נפילה בחטא, מחמת שבעומק לבי רצוני

הנציה בהבנת הציוג' שבת סליחות

עומדים אנו סמוך ונראה לראש השנה, כבר כמה שבועות קול השופר מהדהד באזנונו, ומזכיר לנו שבימים אלו היה משה רבינו במדבר, ועודר את רחמי ה' על בני ישראל, ופעל עבורם סליחה מחילה וכפרה על ידי גילוי השלש עשרה מדות של רחמים.

כמו כן, אנתנו מזכירים ומדמים למדות אלו מתחילת חודש אלול פעמים ביום, באמירת 'לדוד ה' אורי וישעי', בו כתוב שם הרי"ה י"ג פעמים, כנגד אותן מדות עליונות, ואנו מעוררים שוב ושוב את רחמי ה' על עמו ישראל.

והנה, אחרי כמה שבועות של הכנת הלב לקראת חודש הרחמים והסליחות, הגיעה השבת הגדולה – 'שבת סליחות'. הלא די בצמד מילים אלו לעורר גם את אלו שעדיין התמחמהו בצוק העתים, ומעלה כל הלבבות דורש את ה', והכל מחפשים את דרכי התשובה בימים הנפלאים הבאים לקראתנו.

אולם באמת, כאשר מתבוננים בתיבות 'שבת סליחות', מתעוררת תמיהה רבת – מה ענין 'שבת' לסליחות. הרי בשבת קודש לא אומרים סליחות כלל ועיקר. ואדרבה, גם כאשר מתחילים לומר סליחות בשבת לפני השבת האחרונה של השנה [דהיינו, כשראש השנה חל ביום ב' או ג'], בשבת קודש לא אומרים סליחות, ומה היא אפוא ההבנה במושג 'שבת סליחות' [ופשוט, שאין זה דומה לשבת זכור או 'שבת נחמו', שנקראות על שם קריאת התורה או ההפטרה של אותה שבת].

תחילת עבודת יצי הרחמים והסליחות בסמיכות לשבת קודש

ובאמת, לפני שאנו באים להבין את השם 'שבת סליחות', מודאי להתבונן בעצם הדבר שמתחילים לומר סליחות במצאי שבת קודש. שורש מנהג זה בדברי הרמ"א (א"ח הקפ"א א) שכתב שמתחילים לומר סליחות ביום א' הסמוך לראש השנה [או בשבוע שלפניו, כשהל ראש השנה ביום ב' או ג'].

ואמנם נחלקו קהילות ישראל מתי להתחיל את אמירת הסליחות: אם ביום א' לפנות בוקר, או במצאי מנוחה (ומבא בשם הר"ח הר"ב שמע"ב שכן נהג הבעש"ט הן), אך בין כך ובין כך נחלקו את תחילת אמירת הסליחות לשבת קודש.

למנהג זה נאמרו טעמים שונים, ונצטט את לשונו של הלל'ק יוש"ר (ימי הסליחות ד'): "עומדים לסליחות ביום ראשון משום שהוא סמוך לשבת, ונהג כל אדם ללמוד בשבת וכו', והעם שמחים מחמת מצות התורה שהם לומדים בשבת, וגם מחמת עונג שבת, ואמרין 'אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות, אלא מתוך שמחה של מצוה, לכן טוב להתחיל להתפלל מתוך שמחה של מצוה'".

מבואר, שרצו להתחיל את אמירת הסליחות מתוך 'שמחה של מצוה, ולכן הסמיכו את הסליחות לשבת קודש. ויש להתבונן בעומקם של דברים – מדוע על להסמיך את אמירת הסליחות לשמחה של מצוה, ומדוע דוקא למצוה של שבת קודש.

שבת – 'שבת בו תשוב'

ובאמת, אנו מוצאים קשר הדוק בין השבת לעבודת התשובה גם בכל ימות השנה, שכן השבת בעצמה היא זמן תשובה, כמו שכתבו הספרים 'שבת היא אותיות תשוב' (נצואת הרי"ב אות יח), ועוד רמזו 'שבת היא ראשי תיבות 'שבת בו תשוב' (סודו של שבת א א ד, שם משמאל בדר הר"ע). וכיון ששבת היא זמן תשובה, מובן אפוא שיש להתחיל את הסליחות משבת קודש. אלא שהא נוצר קשיא – הרי אין מתוודים בשבת, ומה היא אפוא המשמעות לכך ששבת היא זמן תשובה.

ולהבנת הדברים נצטט כמה תיבות מהשפת אמת (נצנים הר"ן): "עיקר התשובה אינו על עבירה דוקא, אלא שצריך האדם לשוב להתדבק בשורשו. ועל זה אמרו חז"ל 'שמעתי עד כסא הכבוד' – כלומר שצריך לשוב אל החלק שיש לכל איש נשמת אלוהי ממנו". ובמקום אחר כתב ש"עיקר התשובה לשוב להתדבק בעיקר חיות אלוהי שבו, לכן בשבת בנקל לשוב, כי יש לכל הבריה עליה בשבת קודש" (שבת תשובה תרל"ד).

נמצא, שאמנם בימות החול אנו מתעסקים בתשובה על מעשים שונים: בחרטה על העבר וקבלה על העתיד, כמבואר בכל ספרי הולכה והמוסר. אולם עיקר התשובה הוא 'לשוב להש"ת', שענין זה מתקיים בשבת קודש בתחילת השלימות, כאשר כל יהודי מקבל נשמה יתירה, ומתענג על ה', בתפילות השבת, בלימוד התורה בשבת, ובסעודות האמונה, ובכל חלקי העבודה של שבת קודש.

תשובה מתוך קרבת ה' – 'אל נקמות ה'

הנה נתבאר שצריך התשובה היא 'לשוב' אל ה', וענין זה מתקיים ביותר בשבת קודש. ובפשטות נראה שתשובה זו אף לא שייכות עם עבודת התשובה של ימות החול, ביידי דברים וחרטה על העבר וקבלה על העתיד וכו'. אולם כאשר נתבונן בעומקם של דברים נראה שבאמת יש בניהם קשר הדוק, והתשובה של שבת היא השורש להתשובה של ימות החול.

והדברים מיוסדים על דבריו המופלאים של הבעל שם טוב הן אודות דרכי התשובה מתוך קרבת ה', כמו שבאר בספר 'תולדות יעקב יוסף' (ופשט בא אות יא) על הפסוק

החולדה היא האשונה מה' שמונה שרצים', וזיא דדה בתוך העפר מתוך השייכות שלה לשומאח | ביאור שירת החולדה | קיום הקלדה של "בזיעת אפך תאכל דהם" אצל החולדה האוגרת מזון לעתיד

כל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה (חולין קכז).

הים הוא מקור הטהרה, כמאמר חז"ל (כלים י"ז) "כל שבים טהור", זה מה שאמרו חז"ל שיש לכל מין 'כנגדו' בים, שיש בכך ביטוי לשרוש הפנימי והטהור שיש לכל המינים. אולם החולדה יוצאת מהכלל, שכן "אין כנגדה בים", זה מראה את גודל פחיתותה, ועל תוקף שייכותה לבחינת הטומאה. ומובן בזה מה שהחולדה היא הראשונה מתוך רשימת השמונה שרצים שבפרשת שמini. וכמו כן אמרו חז"ל שהחולדה "דדה בעיקרי הבתיים" (פסחים קי"ה), והיטו שיש לה שייכות מיוחדת לעפר, שהוא הדרגה הנמוכה בבריאה [לעומת 'אש רוח מים']. והוא כענין המת, שהוא אבי אבות הטומאה, וגופו ניתן בעפר.

והנה שירת החולדה היא "כל הנשמה תהלל יה", ובספר 'בניה' כתב שהחולדה מתאוננת על כך שאין לה שייכות לרחיבות ולקדושה, שכן אין כנגדה בים כלל, ולכן היא אומרת ש"כל הנשמה תהלל יה", דהיינו שלכל הנבראים יש שייכות לאותיות ה', המורות על הקדושה, ואילו היא לא זוכה לכך, ויש לה שייכות רק לדרגה הנמוכה יותר, לאותיות ה', שנמצאות בתוך האותיות 'חולדה'. ולפי זה החולדה מתאוננת בשיירתה על פחיתותה וחסרונה.

ובאופן נוסף יש לבאר את שירת החולדה לאור דברי חז"ל ש"אין כנגדה בים", בהקדם דרשת חז"ל על פסוק זה - "על כל נשימה ונשימה תהלל יה", והנה המושג 'נשימה' שייך רק ביבשה, שכן בתוך הים אי אפשר לנשום [וחיות הנבראים שם הוא על ידי חמצן שהם מקבלים דרך המים וכו']. וכמו שנאמר במבול (בראשית א' כב) "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו" [ואכן הדגים שבים לא מתו במבול, אחר שאינם בכלל 'אשר נשמת רוח חיים באפיו' (כספא במפרשים שם)]. ומעתה יש לומר, שמיין החולדה שייך ביותר לענין 'נשימת רוח חיים באפיו', שהרי אין כנגדו בים, ולכן יש לו שייכות מיוחדת לענין שבה על כל נשימה ונשימה.

ומכאן ניכנס לענין נוסף, מענין לענין באותו ענין, ומטעם ניקח לעבוד את ה'. שהנה בכמה מקומות ממשיל דוד המלך בספר תהלים את יושיב תבל לחולדה, ובפרט בפרק מט שעוסק בגנות האוספים ממון לעתיד הרוח: "שמעו זאת כל העמים האזינו כל יושבי תלד וגו'. זה דרכם כסל לא ידעו, אל תדא כי יעשיר איש כי ירבה כבוד ביתו. כי לא במות יקח הכל לא יד אחריו כבוד". ואמרו חז"ל (ירושלמי שבת ע"ד): "למה הוא מושל כל באי העולם בחולדה, אלא מה החולדה הוזהרת ונמנת ואינה יודעת למי היא מנחת, כך הן כל באי העולם גורדין ומניחין גורדין ומניחין, ואינו יודעין למי הן מניחין".

ויש לומר, שטבעו של מעיד על חסרון באמונה ובטחון, שמתוך כך אוגרים וכונסים עבור העתיד. ולכן אנו מוצאים ענין זה דוקא בחולדה הטומאה. וכמו כן מובן ענין זה לכך ש"אין כנגדה בים", שכן בים לא שייך לאסוף ולכנס. ולכן החולדה שכל מהותה טומאה וריחוק - עד שאין כנגדה בים כלל - אוספת וכונסת.

סוגיא זו שייכת לחטא הקדמון, שגם לקללה של "בזיעת אפך תאכל לחם". שכן שורש החטא היה חוסר אמונה ופירוד מה', ולכן גזר על האדם להיות טרוד על מזונו. ואחר שנתבאר שהחולדה שייכת ביותר לענין הטומאה וההעלמה של העולם הזה, וכמו כן נתבאר שיש לה שייכות מיוחדת לענין הנשימה, ששייכת לזיעת אפך", מובן מה שאנו מוצאים אצלה ביתר שאת את הקללה של "בזיעת אפך" - בכך שהיא טורחת לאסוף ולכנס מזון לעתיד.

דברי תורה עשירים במקום אחד

יחוד השבת: 'יחוד השבת ח"ג מלאכת זורע.

אשיחה בחוקיך: 'אשיחה בחוקיך' שיהיה ג' תשע"ז.

קומי אורי כי בא אדוך: 'מלך ח"א מאמר א.

מסן שבתך: 'מסן שבתך' על פרק שירה ה-י עמוד תקה ואילן.

מי האיש: 'פרשה הגוף' פרשת חוקת, 'לבינה ואחיה' עמוד צב.

החפץ חיים: 'מלך ח"א מאמר ו.

אובד ימים לראות טוב: 'מורפא לשון עמוד סט, 'מלך שם.

רק לעשות רצונך", ואחר שגילה את הקשר הפנימי בינו לקונו, ממשיך ומבקש סליחה ומחילה על המקומות בהם כשל ונפל.

תכלית ה'ט' עלקות להאיר ליהודי ג' פעמים 'אחד' בגיטוריא 'אברה'

ענין זה נרמז גם ב'ט' מלקות שמלקים את האדם שעבר על דברי תורה - שאין תכלית ההכאות להכאיב לו ולצער, אלא להרעין עליו 'ט' חיים - לגלות לו שרצונו הפנימי הוא רק בטוב ובקרבת ה'. כנדוע ש'אברהם' עולה בגיטוריא ג'. זה שמכים אותו ג' פעמים ג', להאיר לו את סוד הג' פעמים 'אחד' - בגיטוריא ג'. 'אברה' אחד ושמן אחד ומי כעמן ישראל ג' אחד בארץ", היינו שמאירים בכך לנשמתו את האמת לאמתה, שהוא כן דבוק בהש"ת, ורצונו הפנימי הוא רק לעשות רצון קונו, אלא שיצרו תקפו ואנסו, ועתה על ידי המלקות הוא חוזר ומתקרב להש"ת [כנדוע דברי הוולף (ח"ג קסה). על "אנא דלא סליק נהורא" וכו'].

וכמו שאמרו חז"ל (מגילה ז') על הפסוק "ונקלה אחיך" - "כיון שלקה הרי הוא כאחיו", ולפי מה שנתבאר יש לפרש ולומר, שתכלית המכות אינה לצער ולדחוק, אלא לעורר את הטוב והקדושה שיש בכל יתד, לגלות שבאמת "הרי הוא כאחיו".

ענין זה נרמז גם בעבודת הסליחות, כמו שכתב המגיד מטרסק בספר 'מגן אברהם' (פרשת כי תבוא) "קדם ראש השנה מתחילין לומר סליחות, שהוא בכדי לעורר על ידי אמירת השלש עשרה מדות הר"ג מכליין דרחמי עילאין, ולהמתין הדינים מעל כל ישראל. ועיקר אמירת הסליחות הוא בשלשה זמנים האלו, שהם: סליחות הראשונות, ושבערב ראש השנה הנקראים 'זכור בריה', ושבעשר עשרה מדות. ובכל זמן משלשה זמנים האלו אומרים הר"ג מדות שהם ג' פעמים ג', כמגין ט'ל, שמרמז לטל של תהויה".

והדברים עולים בקנה אחד עם דברי הרמב"ם (ירושלמי ב' כ) בביאור דברי חז"ל "כופים אותו עד שיאמר רוצה אני", שהמכוון הפנימי בכך הוא שעל ידי הכפיה מעוררים את רצונו הפנימי והטוב, שכן "מאחר שהוא רוצה להיות מישראל - רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצונו הוא שתקפו. וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר 'רוצה אני', כבר גרש לרצונו". כלומר, "גרש לרצונו" החיצוני, וגילה ועורר את רצונו הפנימי והאמיתי.

בקשת סליחות עתן קירבתה - תיקון החטא הקדמון וחטא העגל

ובקוצר אמרים נוסף, שהנה עבודת התשובה בימים אלו שורשה בשני ענינים מרכזיים: חטא אדם הראשון [שהיה בראש השנה] ותיקון חטא העגל [שלצורך כך עלה משה למדום בארבעים ימי רצון, מ"ח אלול ועד יום הכיפורים]. ובשני חטאים אלו אנו רואים שחלק מהחטא היה הרגשת הלב וההתנתה לאחר מה שאירע.

נפתח בלשון הכתוב לאחר שאדם וחווה ואכלו מעץ הדעת: "ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלהים בתוך עץ הגן. ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה. ויאמר את קולך שמעתי בגן ואידיא כי עירום אנכי ואחבא" (בראשית ג' ח-י). ובספר'ק מביאר שמה שהם 'תחבאו' מהש"ת, היה זה המשך והעמקה של החטא, שכן גם כאשר יהודי נופל בחטא, אין לו להתחבא מהש"ת ולברוח ממנו, אלא יש לו לבוא לפני הש"ת בתשובה ותחנונים, "ומודה ועוזב ידוחם".

וכעין זה אנו רואים גם בחטא העגל, שלאחר החטא נאמר "ויתאבלו ולא שרו איש את עדי עילו" (שמות ט' ד), ומובא בשם החזוה הק' מלובלין "שעיקר החטא היה מה שהיו מתאבלים את החטא והולכים בעצבות, 'ולא שרו איש את עדי עילו', היינו לא שמו לא לבם כי עוד בם קוסטא דחיותא החלק אלקי, שהיא תכשיטא וקישוטא דישוראל, ומה דזהו הוה" (הפארת ישראל, אלכסנדר, א' ז).

והיינו שהחטא גרם שיהודי מרגיש שהוא מנותק מהש"ת ח"ו, ואינו מאמין בקשר הנצחי ששורר ביניהם. וזה גם עומק הענין שאדם הראשון 'תחבא' מהש"ת, שכן החטא גרם להרגשה שהוא 'כולו רע', ושוב אין לו קשר עם הש"ת, ולא נוטל לו כי אם להתחבא ולברוח.

ולעומת זאת, בשבת קודש מצוין תיקון לב חטאים אלו: שהרי אנו מקבלים את השבת בפרק "ממור שיר ליום השבת", אותו אמר אדם הראשון כתשובה על החטא הקדום, כמו שאמרו חז"ל (בר כ"ב) שהוא פגש את קין שמה, ושאל אותו: "מה נעשה בדיןך. אמר לו [קין]: 'עשיתי תשובה ונתפטרתי'. התחיל אדם הראשון מטפח על פניו, אמר 'כך היא כוחה של תשובה, ואני לא אהיה יודע'. מיד עמד אדם הראשון ואמר 'ממור שיר ליום השבת'. והיינו שאדם הראשון שמע שה"ת התשובה אין צורך להתחבא מהש"ת כי לבוא לפניו בבקשת סליחה ומחילה, והש"ת חנן המרבה לסלוח. וזה שאנו זוכים בשבת קודש להארת ה'נשמה יתירה', ששייכת לדרגה של 'קדם החטא'.

ומובן גם שייכות הדברים לכפרה על חטא העגל, שהרי לאחר מתן תורה חזרו בני ישראל לדרגה של "אדם הראשון קודם החטא", ועל ידי חטא העגל הם נפלו מדרגתם ואיבדו את הכתרם של נעשה ונשמע. אולם איתא שבכל שבת חוזרים הכתרים לנשמות ישראל, והיינו כמו שנתבאר שבשבת קודש זוכים לנשמה יתירה ששייכת לדרגה של 'קדם החטא'.

מובן איפוא מה שאנו פותחים את אמירת הסליחות בסמיכות לשבת קודש, לאחר שטעמנו טעם של קירבת ה', אחרי שהוברר לנו שוב הקירבה שלנו להש"ת [ובכך נתקן הריחוק שבא בעקבות החטא], וכעת אנו באים לפניו בסליחה ומחילה על כל המקומות בהם שכחנו את הקירבה אליה, ואנחנו מבקשים שנוכח לשנה טובה ומתוקה, "למען אלקים חיים".

בְּאֶשֶׁר עָשָׂה לְסִיחוֹן (לֵא ד)

'סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמּוֹרִי מָרְמוּ עַל 'סִיחוֹה' רֵאמֹדָה' | סִיחוֹן הָיָה ה'מִמְצָע' לְהַבְנִיעַ אֶת קְלִיפַּת עַמּוּן וּמוֹאָב תַּחַת יַד יִשְׂרָאֵל | 'כִּיבּוּשׁ מַלְחָמָה' אֲצֵל סִיחוֹן וּמוֹאָב, וְסוּד הַמַּלְחָמָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל מֶלֶךְ הַמִּשְׁחָה עַל יַד כַּח הַתְּפִילָה

לחיות ככל ארץ העמים, ועל ידי זה יתירו לישראל [שכן עמון ומואב הם מבנות המזרח הקדלפה, ואילו האמורי הם מה מדות, ולכן את יסליל להבניה קליפה זו, ואינם]. ויש ללמוד מה לכל המלחמות שבין האמות, שכל מה שנעשה בבריהא הוא לצורך ישראל, ויש לכך שיטת להכנתה כח הקליפה תחת כח הקדושה.

והנה מבאר בחול' ובק' (ל) ש'שני פירות טובות היו משוקעות בקליפת עמון ומואב [ולכן נצטוו שלא להילחם איתם], ומשם יצא דוד המלך, שורש אורו של משיח. ובביאור הדברים איתם, שדוקא במקומות הקשים ביותר סתתר אורו של משיח. ומעתה יש לומר שהכבוש של סיוחן את עמון ומואב שייר למלכותו של מלך המשיח, שאיתם בספרים שהם מלשון 'שיוח', והיו שיעיקר מלחמתו תהיה עם כח התפילה. נמצא איפוא, שזכר הכבוש אצל עמון ומואב [דהיינו נשמת דוד המלך שהיה טמנה שם] הוא כח התפילה. ובה מבאר מה שמציע רמזים של שיהיה ותפילה סביב 'סיוחן' מלך האמורי, אשר כבש את עמון ומואב, ששם היה גזו אורו של משיח, שמעורר את השיחה התפילה לפני השמים.

ובדברים אלו יש לבאר מה שחול' (נתיב' ל) למדו את ההלכה של 'כבוש מלחמה ממה שסיוחן כבש את עמון ומואב - שכן כל זה היה הכנה למלחמה הגדולה של משיח בן דוד, שייכבש את כל העולם על ידי שיפנה את לבם לא ויפת את פיהם בתפילה אליו תבקר.

מבאר בחול' (כב עת) ש'סיוחן מרמו על 'סיוח'. וכמו כן סיוחן היה מלך האמורי, היינו מלשון אמורי. ופלא, שיעיקר אביו אומר ליסוף העדיק שהוא כבש את שכם 'מיד האמורי' בחיבי ובקשת' (ובאשתי מה כב), וכבר הדגשנו: "גלולות ובעות", ומבאר שוב הקשר בין הכנעת האמורי ובין כח הדיבור והתפילה, והדבר אומר דרשני.

ולבנות הדברים נחננו בדברי חול' המופלאים (וחול' ס) "הרבה מקראות שראויין לשרוף, והן הן גופי תורה". ופרש רש"י: "הרבה מקראות יש שדומות לקוראיתן שהן ראויין לשרוף, שלא היה לו לסכתם, שאין להם צורך בתורה, וגנאי הוא להכבין עם הקדושה", אולם באמת הם גופי תורה. ואחת מהדוגמאות שהנמשא מביאה לכך הוא מה שנאמר בפרשת חוקת: "כי חשבון עיר סיוחן מלך האמורי היא והוא נחלם במלך מואב", והנמשא מתפאלת "מאי נפקא מינה", כלומר - מדוע מסופר בתורה שסיוחן כבש את מואב. והנמשא מסבירה שבאמת כל זה לצורך ישראל, שכן השליל ציוה שלא ילחם עם עמון ומואב, אך באמת הוצרכו לכבוש אותם ולהכניעם, ולכן סיבב השליל שסיוחן יכבוש את עמון ומואב, ובני ישראל יכבושו ממנו ארצות אלו. והנמשא מסיימת "והיונו דאמר רב פפא עמון ומואב יתירו בסיחון".

וכתב ר' גדון הכהן ודבי סופרים כ, ש'לא אמרו 'תורת', רק לשון 'סיוח', להודיע כי אסיוחן הקדום היה מפני טומאתו הגדולה בחיותה תחת ידם, וכשיבא מהם לסיוחן, יצתה מאותה טומאה הגדולה

הַאֲמוּנָה בְּכַח הַתְּשׁוּבָה תְּלוּיָה בְּקִדּוּשַׁת הַלֵּשֶׁן וּבְאֲמוּנָה בְּקִדּוּשַׁת הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

א ד, ע"ש ע"ד. אך עיקר הקושי במצות התשובה הוא ההתחזקות באמונה שאכן חטאו נמחל לו על ידי תשובה. וזהו הדרשונו לב. כיון שלאחר שהאדם מתוודה ועם התשובה איננו חש על בשרו שנמחל עונו, ועדיין "חטאתי נגדי תמיד", ולכן קשה לו להאמין שבדיבור שלו הוא ביטל את המעשה אשר עשה בידים. וכיון שקשה לאדם להאמין בכך, הוא נופל שוב בחטאו, ונעשה סבוך בו יותר ויותר, והכל נובע מכך שקשה לו להאמין בכוחה של תשובה [וראה עוד מה שנפסק בשו"ע (אורח חור' ו) ש"יום הכיפורים אינו מספיק אלא על השבים המאמינים בכפרתו"].

ואכן האמונה בתשובה היא עבודה בפני עצמה, ואחד מהדרכים להגיע לכך כרוך בשמירת הלשון. שכן מבאר בספר'ק שבמצות תשובה האדם מתחבר לחלק הטוב שבקברו, לנקודה הפנימית אשר לו נפתח לעולם, ושם מתגלה עצם הטוב שבשירא. ובכך ביארו מדוע תשובה מועילה רק לבני ישראל ולא לאומות העולם - כיון ש'תשובה' הוא שיישבו אל פנימיות לבבו, וזה הוא רק בישראל שפנימיות לבבו הוא נקי מכל סיג ופגם" (ישמעל ישראל בלק).

ומעתה יובן, שאם חסר לאדם בהירות באמונה בקדושתה של ישראל, ומתוך כך נוטה לעסוק בחלק הרע שבהם, ממילא יתקשה להאמין בכח התשובה, שהרי פנימיות עבודת התשובה היא החיבור לנקודה הפנימית והזכה של נשמות ישראל, ואילו הוא אחוז בחלק החיצוני והרע.

ומדה טובה מרובה - שכלל שהאדם יתעורר לעסוק בטוב שבכל אחד מישראל, ממילא יוכל גם להאמין בניקל בכח התשובה, שהרי ברור לו שרצונו האמיתי הוא רק בטוב, וממילא הוא יכול לחזור ולגלות את הטוב שבו, מאחר שאינו צריך 'לחדש' את הטוב, אלא רק לגלות את הטוב הפנימי הטמון בקברו.

ויש לדמו דברים אלו בלשון התורה הק' "כי קרוב אליך הדבר מאד - בפך", והיינו שהאמונה בכח התשובה תלויה בענין שמירת הלשון, וככל שהאדם ישמור את פיו ולשונו מלדבר רע על אחרים, יזכה לאמונה בכוחה של התשובה.

ובהו יובן מדוע דוקא החפץ חיים 'היקל' כל כך בענין מצות התשובה, שכן עבודתו בקדושת וטהרת הלשון היתה לגלות ולעורר את הטוב שבנשמות ישראל, ולכן הוא גם זה שיעורר לאמונה בכוחה של מצות התשובה, ועד כמה היא 'קרוב אליך מאד'.

הַחֶפֶץ חַיִּים הַסַּחֲכוֹת פְּנִימִית עַל שְׁמִירַת הַלֵּשֶׁן מִתּוֹךְ פְּרִשַׁת הַשְּׁבוּעַ

כי קרוב אליך הדבר מאד בפך ובכלבך לעשותו (ל ד).

מסופר, שפעם אחת נשא החפץ חיים זי"א מדברותיו בפני תלמידיו אודות כח התשובה, והרחיב לבאר כמה פשוט וקל לעשות תשובה ולתקן את כל החטאים והפגמים. והנה למחרת הלך אחד מהתלמידים לשמוע דרשה מפי דרשן אחר, ולפלאותו שמע מפיו בדיק התיפך - כמה קשה לחזור בתשובה שלימה, וכמה עמל ויגיעה צריכים כדי לזכות לתשובה אמיתית וכו'. גישגש אליו אותו התלמיד ונאמר בהתמוהות על הסתירה בין דבריו לבין מה ששמע אמש מפי החפץ חיים. ונענה ואמר לו 'בדודאי אצל החפץ חיים תשובה היא מצוה קלה ופשוטה, שהרי הוא גדול מאד בתורה ויראת שמים, ועל כך אצלו תשובה מילתא זוטרתא היא, אבל לא כל אדם זוכה לחיות בדרגה זו, וכולי האי ואולי נזכר'.

וכיון שהיה אותו תלמיד נבון בדבר, נכנס אצל החפץ חיים ושאל אותו האם אכן דבריו נעמדו רק לאנשי מעלה כמחור. אך החפץ חיים דחה את הדברים, והאריך בנעם שיה על כך שכל אחד מישראל קרוב מאד לעבודת התשובה, ואין זה דבר קשה כלל וכו'.

ולכאורה קשה, הרי די בהזכרת שמו של החפץ חיים כדי להתעורר לדקדוק הלכה מתוך יראת שמים צדקה, והלא כל נפלאות היא מסך ולא רחוקה היא וכו'. כי קרוב אליך הדבר מאד בפך ובכלבך לעשותה, וכתב הרמב"ן ש'המצוה הואת היינו מצות תשובה. מפורש אם כן בתורה שמצות התשובה היא 'קרוב אליך מאד'. אמנם רבים מעידים כמה אין הדבר עולה להם בניקל. ובס"ד נחננו בנקודה נוספת בענין הקושי בעבודת התשובה, ובשיטות שלה לעבודתו של החפץ חיים זי"א.

ויש לבאר את הדברים מתוך התבוננות בלשון הכתוב בפרשת השבוע - "כי המצוה הואת אשר אנכי שונה היאם לא נפלאות היא מסך ולא רחוקה היא וכו'. כי קרוב אליך הדבר מאד בפך ובכלבך לעשותה", וכתב הרמב"ן ש'המצוה הואת היינו מצות תשובה. מפורש אם כן בתורה שמצות התשובה היא 'קרוב אליך מאד'. אמנם רבים מעידים כמה אין הדבר עולה להם בניקל. ובס"ד נחננו בנקודה נוספת בענין הקושי בעבודת התשובה, ובשיטות שלה לעבודתו של החפץ חיים זי"א.

ויש לומר, שיעיקר הקושי במצות תשובה אינו בעצם קיום המצוה, שהרי נפסק להלכה "עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה, אינו זו משם עד שמוחל לו" (רמב"ם תשובה

ימי הולולא - ראיית הטוב וקריבת ה' במשנתם של צדיקי הדורות

אֵלֶּה יָמֵינוּ
לְדַאֲוָת טוֹב

ר' יִשְׂרָאֵל מֵאֵיזֶר זָכָה ב"ד אֶרְיָה זָאב זִיע"א. בַּעַל ה'חֶפֶץ חַיִּים' | כ"ד אֶלֶּה תִּרְצ"ג

'שלוחא דידך ושלוחא דרשמנא, לחבר ולקשר את כל נשמות ישראל כאחד להשית'.

ויש לבאר מה שהחפץ חיים זי"א הסתלק ביום כ"ד באלול - ערב יום בריאת העולם [בכל'ה אלול], זמן שמבטא את ההקדמה לבריאה, שהרי אמרו חז"ל ש'מבטא עלו במחשבת תחילתו', והינו ש'תכלית הבריאה היא נשמות ישראל, אשר יגלו את השליל בעולם, וענין זה מתחדש ומתעורר שוב מידי שנה, ובו ביום עלה החפץ חיים זי"א לפני סכא הכבוד להמליץ טוב על ישראל, ולעורר את התחדשות הבריאה מתוך הסתכלות על הטוב שבנשמות ישראל, אשר ממקיימא את תכלית הבריאה - לעשות להשית' דירה בתחתונים.

נשמה כללית, משבט הכהונה, שבאה להאיר את עיניהם של 'ישראל', להתכונן לאור הגולה שהולך ואור, ולחזור ולתקן את שורש החטא והפירות, כהנה לבנין בית המקדש וקיובו נדחי ישראל. ולכן 'הכהן הגדול מאחיו התעסק כה רבות בטוהרת הלשון, כדי לתקן את חטא הלשון ולעורר את האחדות בין נשמות ישראל'.

ענין זה שייך גם לחיבור ספרו הגדול 'משנה ברורה', בו הוא מאחד ומסבך את כל הפוסקים שהיו לפניו, מכל הסגנונות וכל הדרכים [וגם לרבות גדולי ישראל שנהא בחיצוניות שהיו מתנגדים זה לזה וכו'], והחפץ חיים הגיע ועשה מכולם תורה אחת, ואיחד בכך את כלל נשמות ישראל. ומובן גם שייכות הדברים לעיסוקו הרבה בעבודת המקדש והכהנים, שהם

חומתו של הכהן הגדול מאחיו, בעל החפץ חיים זי"א, טבעה בכל בתי ישראל, בצורה שאין לא את רועיה. הן בעסק הגדול שיש בדור האחרון, בענין שמירת הלשון, שענין זה נזקק לזכותו. וכמו כן קיימו וקיבלו היהודים עליהם ועל זרעם את ספרו 'משנה ברורה' כפוסק אחרון, וממנו ישקו כל העדשים, ההולכים לאורו וצועדים בנתיבותיו. כמו החפץ חיים עורר רבות על לימוד סדר קדשים, וגם חיבר את ספרו הגדול 'ליקוטי הלכות' על סדר קדשים.

ובעומק, כל הענינים האלו שייכים זה לזה וזכרונם זה בזה. שכן הגלות הארוכה בה אנו נמצאים היא בענין שנאת חיים וטוהא הלשון, אשר גרמה לפירוד בין נשמות ישראל. ובאחרית הימים שלה השליל

אוצר ידיעות התורה

• משיעורי המגיד דרה"ג רבי אהרן קאהן שליט"א •

המיוגו; מה לי לשקר או כוח הטענה (ב)

לעניין דיני איסורים, כפי שהזכרנו לעיל על אל המספר שקידש את בתו שהדבר נוגע לעניין איסורין, אין כל התחלת עניין לכוחו של המיוגו כ"כוח הטענה".

מעתה יש לומר, כי אדרבה, כל מה שהגמר נוקט לבאר את המקור של דין המיוגו, הוא רק משום שהמיוגו הוא כוח הטענה, ועל כן ככל והדבר נוגע לדיני ממונות הרינו יכולים לבאר להפליא את כוחו של המיוגו, וכפי שיתבאר בהמשך לפי כל המהלכים בהבנת המיוגו ככוח הטענה, אלא כשאנו באים לדין המיוגו כלפי איסורין, אשר בזה אין כלל מקום לטענות, על כן הוצרכו בגמרא לחפש מה הוא המקור לדין המיוגו, כשבתחילה אכן אמרו כי המקור הוא מדברי הכתוב, ולאחר מכן אמרו שהמקור הוא מסבאר בעלמא, אמנם כל זה במקום שאין לנו את היסוד של מיוגו כוח הטענה.

ההוכחה למהלך זה הוא, כי הנה הגמרא יצאה לברר על מקור דין מיוגו, רק כלפי הדין של איסורין, אף שבאותו הפרק כבר הוזכר דין המיוגו לגבי דיני ממונות, ולפי הסוברים כי מיוגו הוא מה לי לשקר, ואם כן הוא כוח של נאמנות בכל התורה כולה, הן בדיני ממונות והן בדיני איסורין, אם כן מדוע לא הוזכר בגמרא לברר את מקור דין המיוגו בנוגע לדיני איסורין, הלא את דעת הדין למיוגו בממונות ובאיסורין, ולמה לא אחריו לשאל את מקור דין המיוגו.

אשר יזכר בזה, כי כוח המיוגו גבי דיני ממונות הוא מדין מיוגו כוח הטענה, מה שמבאר את דין המיוגו היטב, ללא כל צורך לברר מה הוא מקורו של דין המיוגו, אמנם רק כשאנו באים לדין מיוגו גבי איסורין, אשר בזה אין מקום ל"כוח הטענה", שכן מערכת האיסורין אינה בנויה כלל על טוען ונטען, לכן הוצרכו לברר מקור אחר לכוח המיוגו, והדברים נפלאים ומיישבים היטב [ראה בכ"ז במשפטי המיוגו סימן א' אות ח' א"ק ח', ובהערה על הסכמת הגר"ש ברייש זצ"ל].

מקורו של דין מיוגו לפי הבנת כוח הטענה בדיני ממונות

לגבי עיקר הקושיא מה הוא מקורו של דין מיוגו לגבי ממונות כשהגדרה היא 'מיוגו כוח הטענה', אשר בזה כמובן אין כל כך סברא בדבר בפני עצמו. והובא בזה על ידי תלמידי הגאון רבי אלתרן ווסרמן זצ"ל, ממעמדי היסוד של מיוגו כוח הטענה, ששאלו אותו על הדבר, מה הוא המקור לדין המיוגו לפי הבנה זו של כוח הטענה, וענה להם, כי הבנה זו אינה סבא, אלא גזירת הכתוב.

מיהו דברים אלו, מלבד מה שלא נכתב על ידי הגאון רבי אלתרן ווסרמן זצ"ל בעיקר יסודותיו בדין כוח המיוגו ככוח הטענה, הרי הם רחוקים מאד מן הדעת, כי גם אם נאמר שגזירת הכתוב היא, עלינו למצוא מקור בדברי חכמינו ז"ל מה הוא גזירת הכתוב זו, ומאחר ובדברי הגמרא לא הוזכר כל מקור לדין זה, כיצד יכולים אנו לקום ולומר כי המקור הוא גזירת הכתוב, כשאין בדיני להצביע על עיקר על הכתוב שממנו נלמד גזירת הכתוב זו, אתמורה.

ברם, יש לתרץ בזה, כי כפי שהזכרנו בכל אופן אין סוגיא מפורשת של מקור דין מיוגו, כי גם מה שהזכרנו בדבר הגמרא על הפה שאסר הוא הפה שהתיר, אין זה אלא לדעת רוב הראשונים שדין הפה שאסר הוא דין מיוגו, וממילא הרי לנו התייחסות בדברי הגמרא למקור דין מיוגו. אכן ישנם ראשונים שדעתם כי דין מיוגו ודין הפה שאסר דינים חלוקים הם, וממילא לפי דעתם בכל אופן אין לנו התייחסות בדברי הגמרא למקור דין מיוגו, עד שהיו שכתבו (בית יעקב כתובות כב. ב"ה במראה), כי הוא הלכה למשה מסיני, או שמה יש איזה דרשה לדין זה שאינה ידועה לנו, וממילא הוא הדין שיכולים לבאר כן לפי הצד שמיוגו הוא כוח הטענה, ואין מקום לתמיכה עצומה זו, ואתה שפיר.

וזה לשון הבית יעקב (כתובות כב. ב"ה במראה): "מנין להפה שאסר. לכאורה קשה דהא מיוגו מן התורה, כמו שכתבו התוספות לעיל דף י"ח, וידוע דהפה שאסר עדיף ממיוגו, דהא כתבו התוספות בבבא קמא דף ע"ב ב"ה אין לך בו, וזה לשונם, דהפה שאסר אפילו במקום עדים אמרין, עין שיש, וכיון דצריך קרא להפה שאסר לפי הסלקא דעתך השתא, אם כן אין שיש קרא להפה שאסר, מכל מקום צריך קרא להפה שאסר, ואפשר, דמיוגו נלמד מקראו, אם כן הלא. ומכל מקום אצטרך קרא להפה שאסר, דשאני מיוגו בדשעה שאומר טענה זו היה יכול לטעון טענה מעלייתא, מה שאין כן בהפה שאסר, בדשעה שאומרת גרושה אני, אין לה מיוגו, דהא אין יכולה לחזור בלא אמתלא אפילו תוך כדי דיבור כמו שכתב המהרש"א, והוי קצת כמיוגו למפרע, ומכל מקום נאמנת משמע שופה שאסר בזה, כדן דידבר, ולא היה מיוגו למפרע, ועל זה צריך קרא. ועוד, דבדבר שבערה לא מהני מיוגו, כמו שכתב הרשב"א בקידושין דף ס"ד גבי בעל שאמר גרשתיה דהוי בידו, ואפילו הכי לא מהני בדבר שבערה, והפה שאסר מהני, ולזה אצטרך קרא".

ציוין, כי הקריית ספר (פ"ד מספלה ובלה) כתב בפשיטות מקור מחודש לדין מיוגו, שהוא: "מדחייב והנמא שבויע לשומריהם אשכנא בשבועה וזמנה מנו דהוי מצי למימר לא היו דברים מעולם ואם נתנה לו בעדים הוי מצי למימר החזרתי", והיינו שלדעתו מכך שחייבה התורה שבויע לשומר שבר בטענת שבויע וזמנה או לשומר חנים בטענת גניבה ואבדה, הרי זה משום שיש להם מיוגו שיכלו לומר להד"ם אם לא הפקיד בעדים, או לומר החזרתי, ומכאן הוכיח לדין מיוגו, וכמובן שדבריו מחודשים מאד, אמנם הרי לפנינו דוגמא אחת כמקור חדש לדין מיוגו, שיכול לשמש מקור לדין מיוגו לפי הסוברים שהוא כח הטענה.

בהמשך דבריו נעריך בזה את ההבנות המקובלות בעצם ההגדרה של מיוגו כוח הטענה.

אין לך בו אלא מחדשו

כפי שהזכרנו בהרחבה, ההבנה המחודשת ביסוד דין מיוגו שהוא 'כוח הטענה', היא הבנה מחודשת בעליל, כשכל מי שלא שמע אודות מהלכים מחודשים אלו, לא שיער בדעתו כי הבנה מעין זו יכולה להתקבל, כך שאין לך בו אלא חידושו ומחדשו, ואלו שלא שמעוהו לא ידעו כלל בדבר קיומו.

מסופר בזה כי פעם אחת באחד מכינוסי וועד הישיבות בארץ ישראל, שוחח הרה"ק הגהות שלום מסלונים ז"ע, יחד עם אחד מראשי הישיבות שנוכחו בכינוס בעניין מיוגו כוח הטענה, כשעל ידם ישב הגה"צ רבי אברהם שמואל בנימין סופר החשב סופר מפרעשבורג זצ"ל, אשר שמע כי השניים נדים בעניין יסודות המיוגו, על כן ביקש לידע על מה דברים אמורים, משכך היטה את אוזנו לשמוע בלימודים אודות דברי תורתם, והנה שמע כי המה חוזרים שוב ושוב על משפט 'מיוגו כוח הטענה', אלא שמתאחר ולא ידע כלל לקיומו של הבנה מחודשת מעין זו, לא הצליח להבין מה הוא התיבה השלישית במשפט זה, על כן שאל את הרה"ק הגהות שלום ז"ע, וכי מה הינך אומר, מיוגו כוח וואס, בתמיהה, כמבקש לדעת מה היא התיבה השלישית במשפט זה, כשבכך התחדד להרה"ק הגהות שלום ז"ע, כי אלו שלא נודע להם דבר קיומו של חידוש זה, כביכול אינם יודעים אפילו על קיומו של מושג 'מיוגו כוח הטענה', כשכמובן כך היה אכן פני המציאות, בכל אלו הגדולים שלא למדו בישיבות בהם התפשט כבר ההבנות המחודשות של תלמידי הגאון רבי חיים מבריסק, והמה לא ידעו כלל על דבר ושמם 'מיוגו כוח הטענה'.

החידוש שבמיוגו כוח הטענה מנול

אחד מן הדברים היסודיים אשר נדרש לברר ככל ואנו באים לעסוק בסוגיא זו של הגדרת המיוגו, כמה לי לשקר או כמיוגו כוח הטענה, הוא בדבר מקורו של כוח הטענה.

כבר הזכרנו במאמרינו, כי לא מצאנו מפורשות בדברי הגמרא התייחסות למקור כוחו של המיוגו מאין הוא, אם כי אין ספק שכוחו של המיוגו הוא מן התורה, מכל מקום לא הוזכר בשום סוגיא מקור מפורש לדין זה.

עם זאת, לדעת רוב הראשונים, הדין של הפה שאסר הוא הפה שהתיר, הרי הוא מציאות המיוגו, שכן הדין קובע כי אב שאמר על בתו כי קידש אותה למאן דהוא, ובכך אסר אותה על כל העולם כולו, ולאחר מכן הרי הוא אומר לאיש הזה, ובכך מתיר הוא אותה לאחר שתתגרס מהאיש הזה לשאר באי העולם, הרי הוא נאמן, משום שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. כך גם, מודה בשטר שכתב, אדם הבא ומודה על שטר שהוציא המלווה כנגדו שמקיים הוא, במקום שהשטר מצד עצמו אינו מקיים, הרי בכוחו לומר נגד השטר שכבר פירע את השטר, משום שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. דין זה מבואר בגמרא (כתובות כב.) שהוא סבא, כשהגם שמתחילה ביקשו ללמוד מן הכתוב, מכל מקום מסקנת הגמרא שמדובר בסבא פשוטה, והוא דין המועיל מדאורייתא.

מעתה, אם נאמר שהגדרת המיוגו הוא 'מה לי לשקר', וכפי שביארונו את המושג בפשיטות, שהאדם אומר טענה חלושה שאין לנו יכולת לקבלה מצד עצמה מחמת סיבה מסויימת, אלא שאנו אומרים, כי עד כמה שנחששי כי האיש שאמר, הרי יכול היה לשקר ולטעון טענה מהימנה יותר, שהיינו מקבלים אותה בניקל, ומכך שלא טען טענה זו, יש בדינו להוכיח כי טענתו זו אמת היא, וממילא מקבלים אנו את טענתו.

מובן מאליו, כי הבנה מעין זו, בבחינת לקום ולומר כי סבא יש בדבר, שכן הדבר מסתבר עד מאד, שאם האדם במוצא פיו אינו משקר את השקר היותר טוב שהיה יכול לשקר, מוכח מכאן שאיש אמת הוא, וסבא יש בדבר.

לעומת זאת, אם נאמר שהגדרת כוח המיוגו הוא משום כוח הטענה, ולא משום מה לי לשקר, כשאין שאל יחיד, מדובר בהבנה מחודשת עד מאד, וכפי שנבאר בהמשך דברינו כמה וכמה הבנות ביסוד זה של מיוגו כוח הטענה, אשר כל אחת מהנה בנייה תלפזלת וכוללת כמה הבנות מחודשות, כיצד יכולים אנו לומר כי דבר זה יאה נלמד מסבא, ואם כן הסוברים כי כוחו של המיוגו הוא 'כוח הטענה', מאין להם מקור נאמן לכוחו של המיוגו מן התורה, וביותר כיצד יכולים לומר על דבר זה שהוא סבא בעלמא.

והובא בזה בשם אחד מגדולי ראשי הישיבות שרצה להדגיש את גודל החידוש של כוח הטענה, כאשר לפי יסוד זה מקבלים כביכול את הכוח של הטענה השנייה, במה שהוא טוען את הטענה הראשונה, והגדיר ואמר, כי כבר כשרשעים שנה מחפש הוא את הסוס והעגלה, שיכול להעביט את הכוח של הטענה השנייה לטענה הראשונה, כשכמובן הדברים מבטאים היטב, עד כמה רחוק הדבר הוא מצד ההגיון והסבא.

חילוק בין מיוגו כוח הטענה השייך רק בממונות לדין מיוגו באיסורין

המקובל ליישב בזה, כי עד כמה שהמיוגו הוא 'כוח הטענה', הרי שיסוד הדבר אינו נוגע כלל לאיסורים, שכן הטענות שייכות רק לדיני ממונות, המכונים באמת הלכות טוען ונטען, אמנם

גזל מקטרג בראש

מקרי זכ"י, ואפילו שיש חולקים הרי כשיבוא לגמ"ח יכולים לטעון שהמקבל בכלל לא זכה וספק ממון להקל ולא יתנו לו א"כ לא זכה בכלום.

האם מקרי פירעון- ואפילו נאמר שזכה במעות עדיין לא נפטר מחובו ע"ז. שהרי מבואר ברוב ראשונים (גיטין י"ד, חר"מ קכ"ח) שאפילו אם זכה במעות כ"ז שלא הגיע המעות לידו לא מקרי פירעון, ועוד כיון שצריך להביא רא' שהמעות הוא שלו מבואר באחרונים (קצוה"ח קכ"ג) שמקרי שהמעות אינו ברשותו ובוודאי אם משלם והמעות אינו ברשותו של המלווה לא מקרי פירעון, ועוד י"א (המדת שלמה) שמעות שאינו יכול לקבלו בכלל לא מקרי שיש לו בעלות על הממון, וא"כ בוודאי לא מקרי פירעון במעות כאלו.

האם מותר להשתמש במעות- ועוד יש חשש אם נאמר שזכה במעות א"כ נעשה המעות של המלווה ואפשר שאסור להשתמש במעות בלא רשותו, ויש שטענו שזה פשוט כשיבוא הנגזל א"א ליתן לו כל המעות שאולי יש אחרים שגם חייב לו וא"כ הם זכו בחלק מהמעות וא"כ א"א ליתן לו כלום שמא יש הרבה אנשים שחייב לו, ובמקום שאם יבוא לא יתנו לו בוודאי לא מקרי זכות כיון שיפסיד את שלו

שמעותי מא' מגדולי הדיינים שבוודאי אינו מועיל שהרי מצינו בחז"ל שכתבו שהגזל את הרבים אין לו תקנה, וכתבו לעשות צרכי רבים שאינו תיקון גמור כיון שאין תיקון, ולא מצאו עצה כזו לזכות לו ממון וליתן הלוואה לאחר ועכ"פ שהוא יקבל עליו אחריות, וע"כ שאינו מועיל או עכ"פ אינו חייב לעשותו ואין ענין לעשותו ויש לדחות

[ועי' שו"ת חת"ס (חר"מ סי' קכ"ב) אם נשאר אצלו ממון מפועל שאינו יודע מי יורשיו ואין היורשים יודעים מזה המעות שלו הוא, ואם ירצה לעשות ולנהוג במידת חסידות יעשה דבר לצורך נשמתו והוי ג"כ קצת השבה, אלמא שלא כ"כ אלא אם וודאי חייב ואינו יודע למי ולא על חשש שמא הוא חייב, ואפילו זה אינו אלא אם רוצה לעשות מדת חסידות, ואינו אלא קצת השבה, ולא כתב כן אלא בדבר שיש צד גדול שהממון כבר שלו]

ואם רוצה להחמיר וליתן שהרי אם באמת חייב אפשר שחטא זה אינו מנכה לו, בוודאי שטוב ליתן לדבר מרכזי ולא של אנשים או קהילה מסוימת שאינו וודאי שנגזל רוצה ליתן לזה, ולהתנות בשעת הזכ"י שמזכה המעות רק אם מותר להשתמש בזה [שלא יהא חשש גנבה במי שלוקח הלוואה אם נאמר שזכה הנגזל ואסור להשתמש], ונותן לגמ"ח מרצונו אפילו הוא עדיין מעות שלו ואפילו שאינו מרוויח כלום ולא נפטר מחובו ולא תיקן כלום באיסור גזלה אפ"ה נותן [שלא להכשיל הגמ"ח באיסור גזל], ויתנה שאם יהא חשש גזל מהזיכוי של השני נותן לגמ"ח במתנה גמורה מרצונו שטוב. ועוד אולי יקיים בזה צרכי רבים.

המאמר המלא מודפס בקובץ וויעודם ומי שרוצה לקבלו יפנה ms025003205@gmail.com

מנחם דיודסון

לאחרונה פרסמו ע"י כמה גמח"ם שעל כל א' מוטל להפריש מעות אולי יש לו ספק גזל תח"י או אולי הזיק את חברו, או כשיודע שגזל אבל יש לו ספק ממי גזל נתנו עצה לזכות מעות לנגזל ועי"ז נפרע חובו שכבר קיבל דמיו ואח"כ מכניסים המעות לגמ"ח ומותר להשתמש במעות כיון שהוא זכות לגב' שעושים גמ"ח עם מעות שלו. ויש לדון האם חייב מדינא או ממידת חסידות לשלם חובות שאינו יודע מזה, ואם חייב לשלם האם מקרי תשלום שאפשר שהמלווה או הנגזל לא קנו כלל המעות שזיכה להם, ואפילו אם קנו האם בזה שזיכה הממון למי שלו או גזל ממנו הועיל שייקרא פירעון, ואפילו אם נאמר שקנאו הנגזל ומקרי פירעון האם מותר להשתמש במעות שלו בלי רשות. עוד יש לדון האם יש עליו חיוב להפקיד הממון בגמ"ח מצד יהא מונח, או חיוב מצד מה שנאמר בגזל את הרבים שיעשה בהם צרכי רבים.

האם חייב לשלם כשספק אם חייב- ראשית צריך לדעת שא"צ לחשוש שמא חייב כסף ושמא גנב שהרי א"י אם נתחייבתי בשמא ושמא אין עליו אפילו חיוב לציד"ש לשלם, ומבואר בש"ך (סי' פ"ח) שבמקום שיש חיוב לציד"ש אינו אלא מדת חסידות וא"כ כשאין חיוב לציד"ש אפילו מדת חסידות אין בזה, ואפילו אם וודאי לוהו וא"י אם פרע ואין מי שתובע אותו נחלקו האחרונים אם בכלל יש חיוב לציד"ש, ואפילו הסוברים שחייב לציד"ש מבואר באחרונים שאם אין לו אלא חשש רחוק שמא לא שילם לא מקרי א"י אם פרעתך, א"כ גם כה"ג א"צ לשלם אפילו ממידת חסידות.

חייב לאחד ואינו יודע למי- מה שיש לדון כשוודאי חייב כגון שגנב או לוהו או הזיק ואינו יודע ממי האם צריך להוציא המעות מצד הדין של יהא מונח. בלווה מא' מחמשה וא"י ממי והתובע שמא הדין הוא שיהא מונח, אפ"ה א"צ להניח בגמ"ח שלהלכה קי"ל על פי רוב הפוסקים כשהדין הוא יהא מונח הכוונה יהא מונח אצלו, ואפילו הסוברים בפיקדון וגזל שמניחו בב"ד בחוב שאינו מקיים בזה השבה כתב הנהגות ס' ע"ו שאינו חייב להניחו בב"ד אלא מניחו בידו, וא"כ א"צ להוציא מידו

מצד הדין של צרכי רבים. בגנב את הרבים הדין הוא שיעשה צרכי רבים, אבל מבואר שם שצריך לעשות דווקא דבר שהנגזל יכול ליהנות מזה וא"כ אם יתן לקהילה מסוימת וכד' אינו יוצא כיון שאין אפשרות לנגזל לקחת. ועוד בגזל מיחיד ואינו יודע ממי לא מצינו שיהא עליו בכלל חיוב של צרכי רבים. ובפרט אי מזכה המעות למי ששייך לו אם נאמר שחל הקניין ולא מקרי פירעון, לא מקרי שהוא עשה צרכי אלא נעשה ע"י המעות של המלווה שלא מקרי פירעון

האם זוכה המלווה במעות- ומצד מה שאמרו שמזכה לו המעות ואח"כ פורע עם זה [בוודאי הוא דווקא בנותן לגמ"ח שמקובל על כולם ונותן לכולם שיש לומר שהוא זכות לנגזל ובוודאי הסכים לזה]. ראשית צ"ע אי בכלל זוכה במעות אם מזכה לו כה"ג שמי שזכה ואין לו אפשרות לקחתו מבואר באמרי בינה שבדבר שאינו מזכה לאדם ידוע ואין לו אפשרות לקבלו לא

תורה המזוזה

ההזדהות מצות עשה דאורייתא של מצות מזוזה

גיליון מס' 5 - אלול תשפ"ו

בפתח המזוזה

מה עושים כשהמזוזה נפלה בשבת?

מחיר חדש!
ז'ר'ת
למעשה

ובאופן שרק נשמט קלף המזוזה מתוך נרתיקה, הובא בספרי הפוסקים כמה טעמים לאסור להחזירה בשבת, בחז"א (סוף סי' יג) כתב דיש בה משום איסור בונה, (ולשיטתו אפי' רק להביא את פסק הבית מזוזה עובר במלאכת בונה ועוד כתבו טעם לאיסור לדעת הפוסקים שאסור לדור בבית שאין בה מזוזה הוי כמתקן מנא א"נ משום מכה בפטיש והג"ן קרליץ (חוט שני) הל' שבת פ"ו ס"א) כתב הטעם משום דדרכה לבטלה בבנין. מאידך יש פוסקים (חקרי לב שדי חמד ועוד) שהתירו להחזירה בתוך נרתיקה, וכן פסק בשבט הלוי דאם אפשר לו להחזירה בנקל יש לו על מי לסמוך.

אם מותר לדור בבית שאין בה מזוזה:

נחלקו הפוסקים אם מותר לדור בבית שאין בה מזוזה, בערוך השולחן (סי' רפה ס"ה) ועוד הביאו דעת הפוסקים שבכל רגע ורגע שאין לו מזוזה בפתחו עובר בעשה ולפ"ז אסור לו לדור בביתו, [וברע"ק א"כ כתב בדבזמן שאינו נמצא בביתו אינו מקיים מצוות מזוזה ע"כ אם נודע לו כשאינו בביתו שאין לו מזוזה אינו צריך לחזור לביתו מיד ולקובעה רק כשיבוא לביתו לקבענה משום דעכשיו שאינו בביתו אין עליו חוב מזוזה, והרבה אחרונים חולקים עליו וסוברים דאפי' כשאינו בביתו יש עליו חוב מזוזה ואם נודע לו כשהוא בשוק שנפלה לו המזוזה חייב לרוץ לביתו להחזירה].

וכן פסק בפרמ"ג (א"ח סי' ל"ח סקט"ו) דמי שאין לו מזוזה בפתחו אסור לו לדור בביתו, וכן כתב בשו"ת ארץ צבי (ה"א סי' ז') דמי שזנכס לבית שאין בה מזוזה עובר בעשה.

מאידך בשו"ת אבני נזר (א"ח סי' תמ"א) ועוד פוסקים כתבו דאין איסור לדור בבית שאין בה מזוזה משום שאין האיסור חל על החפצא אלא אגבא שדר בבית גורם שיחייב לקבוע מזוזה בפתחו.

הוצא לדיוא:

אם נפלה לו המזוזה בחדר אחד בביתו אם יכול עדיין שלא להשתמש באותו חדר.

ואם נפלה לו המזוזה בכניסה לבית אם אפשר לו בנקל לעבור לבית אחר וללא חשש של כבוד הבריות צריך לעבור לבית אחר, אך אם היא טריחא יתירא לעבור עם כל משפחתו, או ביש בו משום כבוד הבריות יכול להישאר בביתו, [וכמו שפסק המג"א באו"ח דין נפסלה טליתו בשוק], וכן פסק להלכה בדעת קדושים, ובפרט בשבת שיש מצות עונג שבת, ויש שכתבו שטוב שיעקיר את ביתו בכדי להיפטר ממצות מזוזה, אך בשבט הלוי (ה"ד סי' קכ"ה) פסק דאין צריך להפקיד את ביתו, שהעיקר כדעת המקילים שמוותר לדור בבית שאין בה מזוזה.

ר' ישראל מוידענו התגורר בדירה קטנה שאך בקושי היה מוחיב במזוזה מתוך גודלו, אשר על כן הסיק שחייב הוא לעבור לדירה מרווחת יותר, אמר ועשה, וכפי אשר שיש שנהגו להיכנס לדירה חדשה בערש"ק, העביר את כל חפציו ביום חמישי, לא לפני שקבע מזוזה בפתחו כדת וכדין, ובבואו לביתו עם החפצים והרהיטים נפלה לו המזוזה ע"י הרהיטים שהעבירו בפתח, ולא שם ליבו לזה, ורק כששב לביתו בליל שב"ק אחר התפילה שם ליבו לכך שאין לו מזוזה בפתחו, ועתה ברוב צער ועגמ"נ בא לשאול את המעשה אשר יעשון אם מותר לו להחזיר את המזוזה, ואם לא האם מותר לו לדור בביתו בשבת.

ועתה נרחיב בדין זה בעזרת.

והנה יש לדון בכה"ג בכמה אנפי הן מצד איסור מוקצה, והן מצד איסור בונה אם מותר לו לחזור ולקובעה בשבת, והן במקום שאסור לחזור ולקובעה אם מותר לו לדור בביתו.

מוקצה במזוזה:

נחלקו הפוסקים האם המזוזה עצמה אסורה בטלול משום מוקצה, בספר מנחת שבת (סי' פ"ח ס"ק ל"ז - ל"ח) כתב שמזוזה שנפלה דנה דומה לדלתות הבית שהתפרקו שהם מוקצה כיון שהמזוזה מיועדת שיחזרה למקומה, וכתב דאפשר דהוי מוקצה מחמת חיסרון כ"ס, אמנם אם מונחת בביתו מותר לטלול למקום שמור.

אך רבו עליו האחרונים דאין דומה לדלתות הבית שהתפרקו והגם שקבועה בדלת אך מפני קדושתה אינה מוטבטלת לדלת, וגם על סברתו שכתב דהוי מוקצה מחמת חיסרון כ"ס נחלקו עליו, [ויש שתירצו דאפשר שמצוה התורה שתבטל המזוזה לבית].

ויש שכתבו (הח"ח ועוד) דהמזוזה דנה ככלי שמלאכתה לאיסור שמותרת בטלול לצורך גופו ומקומה.

ובכמה אחרונים מובא (חוט שני ח"ג פ"ג ס"ק א' - י"ב ועוד), שאם אפשר לקרוא בה מותרת

בטלול כדין כתבי הקודש, אך יש מאחרונים שהפריכו דאין מה ללמוד בו שצמצם הדברים הכתובים בה ישנם בכל סידור ובספר שערי המזוזה רצה לתרץ שאמנם עצם מה שכתבו בה אין מה ללמוד אבל מ"מ אפשר ללמוד מתוכה אופן צורת האותיות וכתביה, ובשבט הלוי רצה לחלק בין מזוזה פסולה דירקן שהיא מוקצה אבל מזוזה כשיהיה הוי ככלל כתבי הקודש ואינה מוקצה.

ובאופן שהמזוזה מונחת בביתו כלי"ע מותר לטלול לתחילה למקום השמור, אך בספר נחלת ישראל (פ"י

א"ח) כתב דיש לחלק באופן הבזיון ואין כל הבזיון שווה דאם מונחת באופן שאינו בזיון כ"כ ואפשר לסתור שלא יאה בבזיון אסור לטלול, ורק באופן שמונחת בבזיון ואין כל דרך להניחה במקום השמור אלא ע"י טלול מותר לטלול, אבל כתב דאם מונחת על הארץ בכל גווני הוי בזיון גמור ומותר לטלול.

מוקצה בבית המזוזה:

בדין הבית מזוזה נחלקו האחרונים, בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ג סי' יג) ובספר לוח המוקצה כתבו דבית המזוזה הוי מוקצה גמור משום דעומדת להתחבר לבנין, ויש שכתבו דהוי ככלי שמלאכתה להיות, משום דהיא מיועדת רק כדי לשמור על המזוזה.

להחזיר ולקובעה בשבת:

בגמ' (שבת קלא) א"ל וישן שאם ציץ טליתו ועשה מזוזה לפיתחו בשבת חייב חטאת, וביארו המפרשים דאף שמזוזה היא מצוות עשה שאין הזמן גורם אינו דוחה שבת, משום הא דא"ל אמור ר' אליעזר כל מלאכה שאפשר לעשותו מער"ש אסור לעשותו בשבת, וביאר הגר"א דרק מילה שמצוותה ביום השמיני דוחה שבת משא"כ ציצית ומזוזה דיכול שלא לביש את בגדו ולא ידור בביתו עד אחר שבת.

וטעם האיסור משום דהוי איסור מלאכת בונה, ואפי' באופן רפי אסור לקובעו משום גזירה שמא יתקע. ובדע"ק (סי' רפ"ט) הסתפק אם יכול לומר לגוי או לקטן לקובעה קביעת ארעי משום דהוי שבות דשבות ובמקום מצוה לא גזרו ביה רבנן, אך אפשר דאין יוצא בזה ידי חובת מזוזה אם קובעה ע"י נכרי או קטן, ובשבט הלוי (ה"ב סי' קכ"ח אות ב') הסיק להלכה שקביעת מזוזה ע"י נכרי או קטן אינו יוצא ידי חובת מזוזה.

הסידים
ואנשי מעשה
נוהגים לדבוק את
המזוזה בחודש אלול
שהוא מועד לתשובה
ופשפוש במעשים, והוא
מנהג טוב.
היות שהבדקה בחודש
אלול היא חלק מהתשובה
והפשפוש במעשים, דכן
יש לדבוק גם אם המזוזה
קבועה כהלכתה ומקומה
הראוי, וכן אם ישנם
פתחים בבית החייבים
במזוזה ואין בהם מזוזה,
כיון שגם כאשר המזוזה
כשרה ומזהדרת, אם אינה
קבועה במקומה הראוי,
אינו יוצא ידי חובתה,
והראוי לקרוא לבית חכם
הבקי היטב בהלכות
מזוזה שיבדוק את כל
הפתחים אם הם חייבים
במזוזה, ואם המזוזה
קבועה כדנה.

(המזוזה פ"ק ס"ז)

שאלות שהגיעו למכון

דין מזוזות שאינו מגיעות למשקוף:

בגמרא בעירובין (דף י"א:) איבעיא להו בצורת הפתח אם המשקוף צריך לגעת במזוזות הבית או לאו רב נחמן אמר אין צריך רב ששת אמר צריך, ואסיקנא כרב נחמן דתניא כוותיה בהא דתניא מחלו רבנן ורבי מאיר בצורת הפתח העשוי ככיפה.

ומה למדו דמזוזות שאינן מגיעות למשקוף אם גבוהות עשרה טפחים חייבת במזוזה, רק שהמשקוף צריך להיות מכונן מעל המזוזות (חובת הדר פ"ז ס"א).

מקום קביעתה:

יש להזהר בכה"ג דלא יקבע המזוזה בפנים על הקיר הפנימי, דאז אינו יוצא כלל מצוות מזוזה, דאין לקיר כלל שם מזוזת הפתח אלא חומה בעלמא היא, אלא יקבע את המזוזה על הגדר הימני, וירחיקה מן הקצה טפח ויקבענה, אמנם אם אין בזה טירחא יתירה עדיף שיספיק קורה מעל המזוזה שיהיה עד גובה משקוף, הרי זה מצווה מן המובחר, (ראה תמונה ג).

וכך משמע ממה שכתב הטור (בסי' רפ"ה ס"א) ותמיד בבואו ובצאתו יזכור יחודו של הקב"ה וכו', וגם ממה דא' בירושלמי (פ"ב דמגילה) דכשהפתח גבוה הרבה יניחנה כנגד כתפיו, אע"פ שהיא נמוך מתחילת שליש עליון. וכך נפסק להלכה בש"ך (סי' רפ"ט סק"ד) דלא יניחנה יותר גבוה מכתפיו, שלא יהיה יותר גבוה מראות עיניו, משמע מהא דהמזוזה צריך להיות גבוהה ענינו של אדם כדי לקיים מטרתו של המצווה ויזכור אהבתו יתברך שמו.

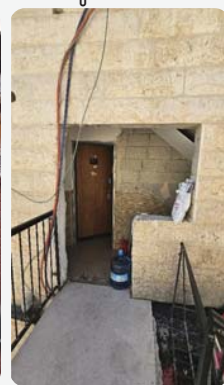
תמונה ג'

תמונה ב'

תמונה א'

שי"ת למעשה

רחוקות ניתן לפרקן ולהזיזן, אינן ממעטות מגודל החדר ויש לקבוע שם מזוזה בברכה, (דעת קדושים סי' רפ"ו סק"ח), וארונות שאינן מטלטלות כלל כגון ארונות במטבח שמחבורות לקרקע, נפסק בשבט הלוי (חלק ב' סי' קנ"ו), אם הם חלק משימוש החדר אינן ממעטות אבל אם הם אינן משימוש החדר ממעטות הן מגודלו של דע"ד ויש לקבוע מזוזה ללא ברכה.

שאלה: חדר שמעיקרו היא בגודלו יותר מד' על ד' בריבוע, והיא חייבת במזוזה לכו"ע והעמידו בחדר זה ארונות שממעטות את חלל החדר, לפחות משיעור דע"ד, האם אפשר לברך כשקובע שם מזוזה.

תשובה: אע"פ שארונות בדרך כלל לא מזיזין אותן ממקומן, אך מכיון שלעיתים

ברגשי גיל ושטחה נשגר בזאת ברכת מזל טוב מעומקא דליבא
אל מעלת כבוד ידידנו הדגול והנערץ

הרה"צ ר' **ברוך הלברשטאם שליט"א**

רב ביהמ"ד גארליץ בב"ב

בן כ"ק אדמו"ר מגארליץ שליט"א

וחתן הנה"ח ר' אפרים זלמן בעק שליט"א - ציריך שווייץ
לדגל השמחה השרויה במעוננו בהולדת בתו למזל"ט
ויזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעשים טובים

נתרם ע"י ידידנו החשוב בנש"ק
הרב **חנניה יו"ט ליפא טווערסקי שליט"א**
להצלחה בכל העניינים, ולהצלחת המכון.

נתרם ע"י ידידנו
הר"ר **מנחם הלוי רובינפלד שליט"א**
אשר ידיו רב לו, להוציא מן הכח אל הפועל גיליון זה, ובזכות
מצווה נשגבה של מזוזה יהיה לו הצלחה בכל העניינים

מחמדי התורה

לע"ז דענין מור"ר
כ"ק מרן
האדמו"ר מקורנו
הגה"ק רבינו
יוחנן בן דוד משה
בעל האמרי סופר
עלה בסעודה השמינית
י"ג לחודש
אדר א' תשע"ו
זכותו ית' עליו
ועל כל ישראל

לע"ז דענין אמרי
הגה"צ רבי
חיים יעקב מנחם
שוורץ זצ"ל
דומ"צ ק"ק אאנד
בעל ה"חיים יעקב"
נלב"ע
ליל שבת קודש
פרשת וישלח
ט"ז כסלו תשפ"ו

חמדת הדרוש

בן קמצר היה כותב בד' אצבעותיו

בתורה"ק בפרשתנו (נצבים כט - יד) כי את אשר ישנו מה עמנו עמד היום ואת אשר איננו מה. ובגמ' (יומא לח), ת"ר בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב, אמרו עליו שהיה נוטל ארבעה קולמוסים בין אצבעותיו, ואם היתה תיבה של ארבע אותיות, היה כותבה בבת אחת, ועליהם נאמר ושמעו רשעים ירקבו.

א'

היה שם שמים כסדרן

במנחת חינוך (מצוה תלוז אות ו) תמה, היאך אנו כותבין השם כסדרו, הרי כשכותבין י' ואח"כ ה' הרי כבר שם השם, וכשכותב אחר כך אות ו' הרי הוא מוחק את השם שהרי "יהו" איננו שם וא"כ הי"ל לחז"ל לתקן שיכתבו את ה' ואח"כ לפניו את ה' ואת ה', ואין לתרץ דהוי מקלקל ע"מ לתקן, דלכתחילה היכי שרי.

וכתב, דמכאן רא' מוכח למש"כ **הגית ורדים** (או"ח כלל ב סי'), שהביא דברי המצת **שימושים** בהלכות תפילין (לד ע"ב) שביאר בהא דכתיבת השם, עפ"י **הזה"ק** (ויקרא דף יא ע"ב), שכתב דיש להפסיק בכתיבת כל אות כמה פעמים, דבעינן שיכתוב השם כסדרו, ולכן אף על גב דכשכותב י' ואח"כ ה' הרי שם השם, מ"מ כשכותב אח"כ ו' הוי מקלקל ע"מ לתקן, ולא יכלו לתקן שיכתוב ה' מקודם דבעינן שיכתוב כסדרן.

ועל פי זה ביאר, מה היה השבח של בן קמצר שכתב כל השם בבת אחת, **דבזה לא ה' רגע א' של קלקול השם ל' ה' ה' דהרי בבת אחת כתב כל האותיות של שם השם.**

ב'

ובשו"ת **דברי חיים** (י"ד סי' כ"ז) הקשה על הגנת ורדים, מהאי סוגיא דיומא בבן קמצר שה' כותב את השם בבת אחת, והרי לא כתב כסדרו, ומוכח דגם בכתיבת שם השם לא בעי כסדרו.

ומוכח, דפליגי בזה הדברי **חיים והמנחת חינוך**, בהך דבעי כתיבת השם כסדרו, אם כתבו בבת אחת, דלהדריב חיים לא הוה כסדרו, ולהמנחת חינוך הוה כסדרו, והקפידא הוא רק שלא יכתבו שלא כסדרו. **ובדובר משימים** (ח"א סי' י"ח) דספק זו אי בבת אחת הוי כסדרו או לא, ו"ל דתלי בפלוגתא (מגילה ל), בחל להיות פורים בשבת עצמה א"רה לדברי הכל אין מקדימין, ור"נ אמר עדין היא מחלוקת, ופירש"י דהא לא קדמה עשיה, והיינו דס"ל דבעינן דווקא שיקדם העשייה, ובבת אחת לא הוה כסדרו, ומשא"כ ר"ה דס"ל לדברי הכל אין מקדימין, היינו משום דס"ל דבבת אחת גם הוה כסדרו, והקפידא הוא רק שלא תהי' העשי' אחרי הזכירה דייקא ע"ש. וכ"כ בכלי חמדה (פרשת ראה אות ד').

(ויעו"ש שכתב עוד, וכתב דאין לדחות שהוא ה' אומן נפלא והי' יכול לצמצם שיהיו כל האותיות נכתבין בבת אחת, דמסוגיין בדבורות יז), ת"ש נמצא מכוון בין שתי עיירות כי מ"ט לאו משום דקסבר בדי אדם אפשר לצמצם וכו'. מוכח דא"א בשום אופן לצמצם, דאם יש היכ"ת של אומן מומחה לצמצם, מאי מקשה נמנעא בין שתי עיירות והא אי אפשר לצמצם, דלמא מיירי באומן שנודמן שהוא יכול לצמצם, ובכה"ג איירי מתניתין, ומוכח מזה דלא שייך בשום אופן שעל ידי אדם יהי' אפשר לצמצם, ועל כן יש לנו רא' מבן קמצר, שלא איכפת לא אם כתב שם שלא כסדרו.

וכן הוא ברש"ש (יומא שם), דלכאורה מכאן סתירה למה שכתב במגילה (ב ח), דאותיות השם צריך לכותבן כסדרן. דהא א"ר כל שאינו בזה אחר זה אפי' ב"א אינו. אלמא דחשבינן ל"א מהם כאילו הוא אחורון וא"כ ה"ז נחשוב כאילו האותיות הראשונות מהשם נכתבו באחרונה ויש לחלק, ויעו"ש מש"כ (שם נז).

ג'

להורות דאין זמן אצל הקב"ה

בישמוח משה (בפרשתנו) **ביאר** - דלהורות בא, דהשם הוי ב"ה הוא היה הוה ויהיה ולפניו ית"ש הכל כחדא, דכל מה שעשית הוה היה והוה, וכל מה שהיה הוה הוה ועתיד, וזה אחד מהטעמים שאסור לנו להזכיר שם הוי' ב"ה ככתבו, כאמרו **ה' שמי לעולם**, דאי הוי אפשר להוציא כל השם כאחת, להורות כי אין העבר קודם וכו', ולא כיון שאין הפה יכול לדבר כן, ואי אפשר מבלי הקדמת את לאות לכל אסור, וכנה גדול ביוה"כ הוי שכניה מדברת מתוך גורנו כמ"ש האר"י הקדוש על אמרם היה יוצא מפי כה"ג. ובכדי להראותנו דאין אצל הקב"ה עבר והוה ועתיד, והכל הוא למעלה מן הזמן, **לכן כתב כל השם בבת אחד** יעו"ש באריכות נפלאה.

ושמעתיה ממור"ר **כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א**, שזה הכוונה כשאומרים ה' מלך ה' מלך ה' מלך ה' לעולם ועד, דהיינו זה שהקב"ה **מלך ומלך ומלך** הכל **לעולם ועד**, דאין זמן כלפי הקב"ה, ואמר זאת לפני אביו **הרה"ק השפע חיים מצאנז** זיעו"ל ונהאנו.

ד'

לא היה שם חסר אפילו לרגע

בלקוטי יהודה (ליוה"כ פ) בשם האמרי אמת, ביאר הברותא של בן קמצר שכתב שם השם בבת אחת, כי איתא **במס' סופרים** (פ"ה ה"ו), הכותב את השם, אפילו המלך שואל בשלומו לא יפסיק, ולכן יש בזה מעלה שכותבין את כל השם בבת אחת בלי שום הפסק כלל.

ובפרט למה שכתב **התוס'** יו"ט (יומא שם פ"ג משנה יא), שמעלתו בזה היא שיהא השם כולו נכתב בבת אחת, שלא יהיה רגע אחד שהיה שם חסר.

והוסיף על זה, שלכן איתא אצל הציץ (שמות לט, ל) **ויכתבו** עליו מכתב פיתוחי חותם קודם לד', נאמר **ויכתבו** בלשון רבים, שבכדי שלא יהי' רגע אחד קלקול בשם השם ח"ו, כתבו כמה אנשים בבת אחת ביחד את השם כדוגמת בן קמצר.

בתורה"ק
בפרשתנו
כי את אשר
ישנו מה
עמנו עומד

חמדת ההלכה

קבלת האבות אם מחייב את בניהם

היום ואת אשר איננו מה.

ידועים דברי השלה"ק [חלק עשרה מאמרות מאמר הב'], **ובעל עקידה** עה"פ **ואת אשר איננו**, במה שחקרו האין מהני קבלת אבותינו בשבועה לזרעם.

ומקור הדברים, אם מה שעשו האבות מחייב את הבנים, מהא דאיתא (פסחים כ.) בני ביישן נהוג דלא הוו אזלין מצור לצדון במעלי שבתא, אתו בנייהו קמי דר' יוחנן אמרו לי' אבהתין אפשר להו אנן לא אפשר לן, אמר להו כבר קבלו אבותיכם עליהם שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן, ונפסק **בשו"ע** (י"ד סי' רי"ד ס"ב) **קבלת הרבים** חלה עליהם ועל זרעם, הרי שעל הבנים לנהוג כקבלת אבותיהם משום **ואל תטוש תורת אמן**, והוא מדברי הריב"ש (סימן שצ"ט וסימן מ"ד) **בשם הרמב"ן** (במשפט החרם), דקבלת הרבים חלה גם על זרעם, דכתיב בה **את אשר ישנו מה עמנו עומד היום ואת אשר איננו מה עמנו היום**.

מצינו בראשונים שפסקו כהבנים נגד אבותם

ומצינו כמה תנאים ואמוראים שחלקו על פסק אביהם, יעו"ש שבת (יט). בהא דאין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת וכו' ופוסק עמו על מנת לשבות ואינו שובת דברי רבי, רשב"ג אומר אינו צריך, והוא רשב"ג אביו של רבי, עיי' **בפי' ר"ח** (שעל גליון הגמרא שם) שכתב, והלכתא כרשב"ג דהכי קי"ל הלכתא **כרבי מחבירו ולא מאביו**, ויעו"ש גיטין (מז), טבל וחולין מעורבים זב"ז דברי רבי, רשב"ג אומר של עכו"ם פטור ושל ישראל חייב, **ובפסקי הרא"ש** (מו"ק פ"ג סי' ל"ב) וקיי"ל כרבי שמחבירו ואף על גב דאביו פליג עליה, עוד הביא כע"ז מב"ב (קע), דגם שם פליגי רבי ורשב"ג אביו ופסק הרשב"ם כרבי.

ואפשר לומר, לפי מה שכתב בשו"ת **בית יצחק** (חיו"ד ח"ב סי' פ"ח אות ג'), דעד כאן לא אמרינן שהבן חייב לנהוג במנהג אביו משום אל תטוש אלא בדבר שאין בו טעם מצד הדין רק משום חומרא וזהירות, כהך דבני ביישן דל"ה אזלי מצור לצידון במעלי דשבתא, אבל כהך דתפילין בחוה"מ דהיא מחלוקת הראשונים ויש לו מקור בהלכה, אם אביו נהג אשכנז והבן נהג במנהג ספרד אין בכך כלום.

רק בדין אין חיוב אולם בחומרות יש חיוב לבנים

ובשד"ח (כללים מערכת המ"ם כלל ל"ז ד"ה מנהג שנהגו), שמביא כע"ז גם **משו"ת הרשב"ץ** (ח"א סי' מ"ט), לכן שפיר פליגי רבי על רשב"ג אין כן פליגי שמואל דאדבוק בדברים שאביהם הורו בהם הלכה מצד הדין, אבל בדברים שמצד הדין אין מחלוקת ביניהם, אלא שאביהם החמירו על עצמם משום סיג, בזה חייבים הבנים לנהוג מנהג אבותיהם ולא להקל נגדם משום אל תטוש תורת אמן.

ובשו"ת חות יאיר (סי' קכו), דהאיך מצינו ידינו ורגלינו **בכל דור ודור ובכל עת ובכל שעה ובכל מקום**, שיש חסידים מופלגים במילי דחסידיהם **ובתעניתים ואין הבנים נוהגים במילי דחסידיהם ההם**, אף כי גם הם צדיקים וישרים וכו' וכל איש ישראל שיקבל על עצמו או תחיל לנהוג איזה דבר כגון לעמוד באשמורת הבוקר ולטבול בכל ע"ש, **תיכף יהיו גם בניו חייבים להתנהג כן וכן כל הדורות הבאים ממנו עד אלק דוד**.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

אחריו לא מהני לחייב הבן לנהוג כך, רק הכל תלוי אם כבר התחיל הבן לנהוג כמנהג ההוא מעת שהגדיל שהרגילוהו אבותיו ללכת בדרכיהם.

גם בפר"ח (או"ח סי' תצ"ו בשם ס' משא מלך), שאין הבן חייב לנהוג דברי סייג או חסידות שנהג בו אביו, אא"כ עשאה הבן פעם אחת בחיי האב או אחר מיתתו דהשתא הרי קבלה הוא על עצמו.

אם שייך התרה לבנים ממנהגי אבותיהם

וראה דבר מיוחד, בחוות יאיר הנ"ל, וכן הוא בקרבן נתנאל דברי האחרונים שביארו מדוע בני ביישן לא עשו התרת נדרים למנהג אבותיהם, כי האיסור של האבות היה "בל יחל", אולם על הבנים אין איסור "בל יחל" אלא איסור אחר ומיוחד משום אל תטוש תורת אמןך [כפי שחידש רבי יוחנן בסוגיא בפסחים], ועל דין זה שאינו מפרשת הנדרים, לכאורה לא שייך התרה.

אולם דעת הפרי חדש (הנ"ל), דיש להוכיח מדברי הירושלמי, שהבנים יכולים להתיר לעצמם את המנהג שנהגו אבותיהם.

ולהלכה, כתב החיי אדם (סעיף יב) דלדעת הסוברים דאפילו דבר שנעשה לסייג יש להם התרה כשמתחרטים כולם, ואם כן כל שכן שיכולים בניהם כולם להתיר, ויש אומרים דדווקא האבות היו יכולים להתיר, כיון שהם המציאו אותו איסור, אבל לבניהם, לא מועיל התרה.

ונ"ל, דזה דווקא כשלא תקנו האבות על הבנים, אבל כשקיבלו על זרעם גם כן, לכולי עלמא לא מועיל להם התרה.

הנ"ל מהבית יצחק יוקשה יותר, לפי מה שחילק שמה שקיבלו האבות משום חומרא יתירה, צריכים הבנים לקיימם, א"כ הדרא תמיהה החוות יאיר.

רק אם האבות קבלו גם על הבנים זה מחייב

ואפשר לומר, לפי מה שחידש בשו"ת שאילת דוד (קונטרס המנהגים), דהא דגדרים שקבל היחיד, חלים גם על בניו אחריו, זה דווקא כשקבלם שינהג בהם הוא והבאים אחריו וכו' שכשם שהראשים יכולים לגזור על כל ישראל, כך יכולים האבות לגזור על בניהם, אבל בקבלת איזה מנהג פרישות שמקבל האדם רק לעצמו לא להנהיג בניו, בזה אין הבנים מחויבים בה כלל כיון שהאב לא גזר עליהם זה, ולזה י"ל דכל שהאבות אינם מקבלים אותן מילי דחסידות רק על עצמם ולא גם על בניהם, אין חובה על הבנים לנהוג באותו מנהג של אביהם.

וראיה לדברי השאילת דוד, הוא מדברי המאירי (פסחים שם), שגרס בגמרא, כבר קבלו עליכם, הרי שאם לא קבלו האבות את המנהג גם על בניהם אין הם חייבין לנהוג מנהג ההוא.

רק אם נהג הבן פ"א כאביו חייב

וביותר י"ל, עפ"י מש"כ בפ"ת (יו"ד סי' ר"ד סק"ח), בשם שו"ת זכרון יוסף (סי' י"ד), שאין הבן מחויב לנהוג בהנהגת אביו, זולת במה שהתנהג גם הבן מאז שהגדיל שהרגילוהו אבותיו ללכת בדרכיהם, משא"כ אם הבן לא התחיל מעולם להתנהג כמנהג הטוב של אביו אין הבן מחויב להתנהג בפרישות ההיא, הרי דגם קבלת האב על דעת לנהוג כן הוא ובניו הבאים

עצים למערכה, ואותן שלא מלו היו שואבי מים לעדה, והיינו דכתיב מחוטב עציך שהוא החשוב שבהם עד שואב מימין שהם הגרועים.

ג'

הרי סכנה מועטת ומותר

עוד י"ל - למאי דאמרו נדרים (לא), שמשא רבינו אמר אמוץ ואצא לדרך, סכנה היא לתינוק ונאמר וחי בהם, והקשה השטמ"ק הרי עדיין לא ניתנה תורה, ואם כן איך מותר לעבור על מצות מילה בגלל "וחי בהם" הרי מצוה זו עדיין לא ניתנה ותיקן, נראה לומר כן לחלל דבר אחד כדי לקיים מצוות הרבה. כלומר חייבים אנו לחלל דבר אחד שהיא מצות מילה, כדי לקיים את כל המצוות שמוזהר בהם.

הרי מדברי הגמרא והשטמ"ק שמצווים אנו לבטל דבר אחד בגלל הסכנה כדי שלא נפסיד דברים הרבה, ואיך מותר לנכרי להסתכן ולמולל כשיפסיד מזה כל מצוותיו, ואיך התיר הפנים יפות לקבל גר המסתכן במילה.

אלא שלסכנה מועטת מותר לגוי להיכנס, כי רק לישראל נאמר וחי בהם שאפילו לסכנה מועטת לא יכנס, אבל לגוי אסור להיכנס לסכנה ממש בלבד, אבל לא מוזהר מסכנה רחוקה, ולכן למול ולצאת לדרך יש בזה סכנה מרובה וזה אסור, ולכן משא רבינו לא מל את בנו, אך למול בלי רוח צפונית הרי זו סכנה מועטת ומותר, ולכן משא רבינו קיבל גרים במדבר. (מחמדי התורה)

ד'

במקומם היה רוח צפונית

אפשר לומר בפשטות - למאי דאמרו (יבמות שם), דכל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא נשבה להם רוח צפונית. מאי טעמא? איבעית אימא משום דנזופים הוו, ואי בעית אימא דלא נבדור ענני כבוד.

דלפי ב' הטעמים כל הני היו רק לישראל, אולם במקומות האחרים, של הכנענים וודאי נשבה רוח דלא שייך בהם הני טעמים, ולכך קבלם משה, ומלם משה במקומם, ששם יש רוח צפונית. (מחמדי התורה)

חמדת התורה

היאך גייר משה את הכנענים בלי רוח צפונית

בתוה"ק (כט"י), מחוטב עציך עד שואב מימך.

וברשי"י (ד"ה מחוטב עציך), מלמד שבאו

כנענים להתגייר בימי משה, ואחר כך נתנם לשואבי מים.

וקשה, היאך קיבלם משה רבינו לכנענים, והרי גר הוא רק במילה וטבילה, ובמדבר לא יכלו למול כיון שלא נשבה רוח צפונית כדאי' יבמות (עא:), והיה סכנה.

א'

קודם המילה דין גוי ומותר להם להסתכן

בפנים יפות תירץ - ד"ל דאף שישראל לא מלו מפני חשש סכנת נפשות שלא נשבה להם רוח צפונית, אף דדבר רחוק הוא שלא יתרפא בשביל זה, אלא דאין הולכין בפקוד נפש אחר הרוב ודוחה ספק פקוד נפש שבת וכל המצות, מטעם שאחז"ל [יומא פה ב] אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה.

אולם זה שייך בישראל, אבל הנכרים שבאו להתגייר היו יכולין להכניס עצמן בספק סכנה כדי שיתגיירו ויקיימו כל המצות דכיון שכאשר באו להתגייר היו גוים, ולגוי אין הדין של וחי בהם, א"כ מותר לו להכניס עצמו לספק סכנה כדי לקיים המצווה, א"כ א"ש דשפיר מותר לו למול אפי' שהוא סכנה.

וראה במנחת סולת (ח"א מצוה ב עמ' י"א), שהביא שכדברי הפנים יפות כתב בספר דרך פקודין (מצות מילה אות ל), דאם גוי בא להתגייר וצריך למולו, והוא סכנת נפשות, אפשר שיכולין למולו, כי הרי בלי המילה לא יהיה ישראל, וכעת כשהוא גוי אין לו הדין של וחי בהם ע"ש.

ולפי דבריו יש ליישב גם קושיתו על יתרו, היאך בא למול ולא חשש להא דאמרו וחי בהם וכו"ל, דגם יתרו כשבא להתגייר היה גוי ואין לו הדין של "וחי בהם", ומותר למסור נפשו על המילה.

ב'

אלו שמלו נתנם לעבודת המזבח ואלו שלא מלו נתנם שואבי מים

עוד תירץ - ואפשר שאותן שמלו נתן אותם לעבודת המזבח וחוטב

חמדת אבות

עובדות מאבותינו ורבותינו מפרשת השבוע

לא בשמים לאמור מי יעלה לנו רשותנו וכו' כי קרוב אליך הדבר וכו'. בעינו של הנתיא היה מגיד משימים שהיה אמר דברי כיבושין לציבור ומוכיחים למען ילכו בדרך טובים, קרא לו בעל התניא ואמר לכולם אתה אמור דברי תוכחה, ולי אין מי שיאמר, הני מבקש ממך לומר גם לי דברי מוסר.

המגיד שהופעת מהבקשה, כיצד יהיו להרהיב עוז בנפשו להוכיח את בעל התניא, ומאיך גיסא, אין זה מן הראוי לסרב, שכן אין מסרבין לגדול, הרהורים אלה גופא העלה המגיד בפני בעל התניא, ובה השכיל לצאת ידי חובת כל הצדדים. מה אמר, מה אמר ומה אדבר בפני דרדת אוננו, הרי כל מה שאני יודע גם כן דבר, מה נשכח ומה חשתי אינו יודע גם אני איני יודע, מה היא באמת הנפקא מניה בין שנינו, מה שאני איני יודע וכבוד הרב יודע. אין בכל זאת ההבדל בין מה שאני יודע לבין מה שבעל התניא ידע, הוא הרהיב יותר קטן מה שהבדל יודע לבין מה שהוא עדיין אינו יודע לשמע דברים אלו פרץ בעל התניא בבכי גדול.

ומפורסמת התשובה שכתב המהר"ץ חיות להחת"ס, (ש"ת ו"ח ס"י י"ח) לחדש דין שאמר ת"ח סמוך לסילוקו מן העולם הרי זה בכלל לא בשמים הוא, מהו דאמרו (ב"מ פו, ע"א) דאפילו במתיבתא דרקייעא בדין ספק בהרת קודמת לשיער טמא, דקוב"ה אמר טהור וכולוהו מתיבתא דרקייעא אמרי טמא, ואמרי נאמן נוכח רבה בר נחמני אמר אני יחיד בנגעים וכו', כי הוה ניהא נשמיא אמר טהור טהור יצאת בת קול ואמרה אשרי רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהרה, נפל פתקא מרקייעא בפמבדיתא רבה בר נחמני נתבקש בישיבה של מעלה.

והרמב"ם (ב' טומאת צרעות פ"ב ה"ט) פסק דטמא, והרמב"ם (שם) דטעמא דכין דבד"א נגעים (מ"א), נחלקו בה ת"ח ור' יהושע ע"כ פסק כת"ק, והוסף שם דאף דבפרק הפועלים, אמרין דקוב"ה אמר טהור, לא בשמים היא, ואף על גב דאמרין נאמן נוכח רבה בר נחמני ואיהו אמר טהור ויצאה נשמתו בטהרה, י"ל דכון דבשמיא יציאת נשמה הוא דאמר הכי, הוי בכלל לא בשמים היא, ואינו כדאי להוציא מכלל שבדינו דהלכה כת"ק, הרי חזוין מדברי הרמב"ם בפירוש דכל שאמר ת"ח דין סמוך למיתתו, הרי"ז בכלל תורה לא בשמים היא.

והחת"ס (שם) דחה דאין הדבר כן, דהוא דבר חדש ותמוה ובלא טעם וסברא. וכוונת האמר (שם) דרבה רב"ה לא נפשי בשדה, וכמ"ל בגמ' שם, ואת פסקו נאמר טהור טהור אף א' לא שמע ממנו, וכמ"ל א' לא שמע את הבת קול אשריך רבה שגופך טהור ויצאה נשמתך בטהרה, דהרי ה' צריך ליפול ונשמיא בשמיא בפומבדיתא להודיע דרבה ב"נ נתבקש לישיבה של מעלה, (ותפס) דלא ידעו כלל על איזה דין אמר רבה טהור, וכן יש של ק"ו דאף א' לא ידע דפליגי במתיבתא דרקייעא).

וע"כ צ"ל דחכמי הש"ס נודע להם כל זאת או בחלום או ע"י אליהו הנביא שסיפר לא מהם או לכולם. וע"כ כתב הרמב"ם, דאנחנו לא שמענו בפירוש מפי רבה דאין ספק בהרת שקדמה לו דטהור, ושמענו זאת או ע"י חלום או ע"י אליהו הנביא שכן אמר רבה, ע"כ שפיר אמרין דלא בשמים, היא ואין להוציא מהכלל דהלכה כת"ק, אבל הניא דשמינו מתת"ח עצמו מה שאמר בעת פטירתו וכלל דבריו, ולא אמרין לא בשמים היא.

ונתקשה החת"ס לפ"י, דבר דאמר (ע"יורבין מג.) הני שב שמעתא דאמאמרן בצפרא דשבתא קמיה דרב חסדא בסורא בהד" פניא דשבתא קמיה דרבא פומבדיתא נאמן אמרניהו לאו אליהו אמרניהו, דשמענו בגמ' דאי אליהו אמר להבא במאמרין מה שאמר ח"י בשבת בבוקר בסורא ה' רבה מקבל הדברים, (ורבה ה' מקבל דברי אליהו שכן אמר ר"ח), ולא אמרין לגבי זה תורה לא בשמים היא.

ותי' החת"ס בפטוטר, דכל שאליו אמר דחכם או כן פסק דלינא, והרי יכולים לברר דבר, אז שפיר יכולים לקבל דבריו ולא אמרין בזה תורה לא בשמים היא, אבל כל שאליו הנביא ז"ל אמר בשם חכם דין שא"ל לברר דבר, אז אמרין תורה לא בשמים היא ולא מקבלין דבריו, ומש"ה כתב הרמב"ם דאף בנודע לחכמי הש"ס שכן אמר רבה ספק בהרת מה שאמר רבה לפני מיתתו על אליהו ז"ל וכדו, הרי"ז בכלל לא בשמים היא, משא"כ היכן שיכול לברר א"ר"ח באמת אמר את הני שב שמעתא, א"כ שפיר יכולים גם להסתמך על עדותו של אליהו.

ויע' עוד בשו"ת החת"ס (ח"ו ת"ח ס"ח), דהא דאין מקבלין מאליהו משום לא בשמים היא, הני מילי כשמתגלה בלי גופו, דהוי כמלאך, אבל הכא ע"כ איירי שהתגלה בגופו, דא"ר"ח לא היה מצווה על התחומין, וע"כ שפיר מקבלין מאליהו חידושי תורה.

(ויע' במבאיר (שם) שביאר דהכוונה לשב שמעתא, שהווכחו בריש אלו טריפות. ו'אליהו הכוונה לאדם חשוב וכשר וכו', וקרא ודימה חשיבות אדם זה ל'אליהו מצד עופפותו ושוטו באויר וכו', דילמא יוסף שידא אמרניהו פ' ר"ש ז"ל שלא היה משמר שבת כלומר ובעבירה הלך (הבין שאין הכוונה לשב, אלא למחלל שבת וכינוחו שידא לגאון). ואני קורא אותו יוסף מוקיר שכי. והוא דבר פלא.

ובפרי צדיק (מקף) כתב, וכמו שאמר בספר נצח ישראל על מה שאמרנו בעירובין לאו אליהו אמרניהו וא"ל דילמא יוסף שידא אמרניהו, שבוודאי לא ראו האומר שאז לא נסתפקו בספק זה, רק שהופיעו ההלכות בלב אחד מביה"ד ולא ידעו אם מצד הקדושה על יד אליהו בבחי' רוח"ק או מצד יוסף שידא.

נחמד ונעים

רעיונות נפלאים ומחודדים בפרשה

תשובות רבים מיראה נחשב כתשובה מאהבה

אתם נצבים היום כולכם - ביאר בקדשו הרה"ק הישמוה בשפתו (ד"ה ע'ד יתבאר), ובפרשת האזינו (ד"ה) והנה מדריגה), דהא דאמרו (יומא פו), תשובה מיראה עושה מידונות שגונת, ותשובה מאהבה מהפך את העבירה לזכות ונעשו מייחיד, לכל זה ביחיד, אבל רבים אם עשו תשובה אפילו רק מיראה נעשה מהן זכיות, ובה יפה כח תשובה רבים מייחיד, ביחיד אמור החילוק בין מיראה לאהבה, אבל ברבים לעולם נעשה מהן זכיות, עיין שם שהאריך בזה בדברי טעם ובדרכי מוסר יורדים לחדרי בנט, וזה הכוונה אתם נצבים היום או ראש השנה כולכם, היינו הרבים. **וראה להמנחת חינוך** (מצוה ססד אות לה), דכל ד' חילוקי כפרה אמורין דוקא בעשה תשובה מיראה, דאז לא נמחק העון לגמרי ונשאר עוד רושם ממנה, על כן צריך לאלו החילוקי, אבל בתשובה מאהבה הדעבירה ההפכה לזכות, ממילא מובן דלא צריך עוד לרושם צער ויסורי, דהא כבר נעשה מהעבירה מצוה ולמה יסבול עוד יסורין, וכן הוא בבחי"א (מדבר קדמות אות ת"ח בשם מפרשים).

ולחנ"ל לתשובות רבים לעולם מהני להפך העבירות לזכיות, א"כ אצל תשובות רבים לעולם לא צריך לד' חילוקי כפרה, וליחיד נאמר ולא לציבור, ואם הרבים עושים תשובה נעשו זכיות ונמחל העון לגמרי, ולא צריך עוד לשום יסורים למרק.

וזה הכוונה, כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' טהרה, היינו שטהרו לגמרי שלא ישאר שום רושם חטא, לפני ה' טהרה, היינו שלא יהיה שום מסך ומבדיל ביניכם לבין המקום, כי ע"י שתעשו ברבים תשובה הנפך לזכות וע"כ לפני ה' בלא שום חציצה, לפני ה' טהרה, היינו ע"י שבינים זה עושים תשובה ברבים, וזה שכתוב בלשון רבים יכפר עליכם, וא"כ נעשה זכות, וע"כ לפני ה' טהרה, דוקא לפני ה' בלא מסך המבדיל.

הקב"ה מתבונן על האדם ביום בקשת המחילה

אתם נצבים היום וגו' לעברך בבבית - נראה לומר דהנה איתא (ר"ה טז), דהקב"ה אינו דן את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה וזאת שעה וזאת שעה (בראשית כ, יז) באשר הוא שם, דהיינו בשעת הדין אם מקבל עליו ללכת בדרכי ה', באותו שעה אז הוא נכתב לאלתר לחיים טובים, ואינו חושב אז העבירות שעשה מקודם לכן, אלא חושב כמו הוא מקבל על עצמו באותו יום ובאותו זמן, וזה שרמו משה רבינו כאן אתם נצבים היום דהיינו שיש לחשוב כמו שעומדים לפני ה' רק היום, דהיינו שהקב"ה אינו חושב העבירות שעשה מקודם אלא על אותו היום באשר הוא שם אולם זאת בתנאי אם מקבלים עליהם לעברך בבבית, ה' אלוךך דהיינו שעשה תשובה. (הגה"ר' מנחם כ"ץ פרוט"ץ אבדק"ק צעהלים).

כרחם אב על בנים

ראשיכם בשבטיכם וגו' לא איש ישראל- במדרש (תנחומא), לפי שבשר דם מורחם על הזכרים יותר מהנקבות והקב"ה אינו כן וכו', ובספרי (פר' פנחס) עה"פ ותקרבנה בנות צלפחד, כיון ששמעו בנות צלפחד שהאריך להתלכת לשבטים ולא לנקבות, נתקבצו כולם זו על זו לטול עצה, אמרו, לא כרחמיך בשר דם רחמי המקום, ב"ד רחמינו על הזכרים יותר מעל הנקבות, אבל מי שאמר והיה עולם אינו כן, אלא על הזכרים ועל הנקבות רחמינו על הכל. שנאמר טוב ה' לכל ורחמינו על כל מעשיו.

ובאוה"ק (ויקרא כ"ו, כ"ט) עה"פ, ואכלתם בשר בניכם וגו' כתב, טעם שכתב לומר תאכלו ב' פעמים (ואכלתם בשר בניכם ובשר בנותיכם תאכלו) וכו' כי לצד שרמי האב על הבנים יותר מהבנות, לזה הם מתחבבים לאכול הבנים תחילה, כדי שבוה יהיה נקל להם לאכול הבנות וכו' ע"ש היטב בדבריו, ומקורו ללא ספק הוא בדברי חז"ל הנ"ל. **ובקהלת יעקב למהר"י אלגזי** ז"ל (חלק לשון חכמים אות א' ס"ז) הביא בשם שו"ת ימ"ע מאנן (ס"י נ"ח), דהא דא' בגמ' (ב"ב קטז), דדעתו של אדם קרובה אצל בנו, היינו דווקא אצל בנו ולא אצל בתו, וראה עוד שם בחלק מדות חכמים (אות ב' ס"ח כ"ה), וזה נפ"מ דלינא, ראה שו"ת חז"מ (ר"י ס"א וס"ב ר"ג סכ"ז) ע"ש היטב.

ומסופר על האמרי אמת זצ"ל, שאמר פעם שאם מרחמתי על ילדיה יותר מאב, ושאלה אותו וזגותו הרבנית ע"ה הרי אמרתי אני בתפילה, כרחם אב על בנים, אמר מוכח דאבא מרחם יותר ולכן אנו מבקשים כן גם מאת הש"ת, וענה לה, שאנו מבקשים שהקב"ה ירחם עלינו לפחות כרחם אב על בנים, כי כרחם אב אנו מעזים לבקש.

הדר בחו"ל ולומד מצוות התלויות בארץ בארץ נאמן מקיימן

כי קרוב אליך הדבר מאוד בפין ובלבבך לעשותו - חידוש גדול חידש מרן החת"ס (תורת משה), דאדם הלומד בחו"ל הלכות מצוות התלויות בארץ, נמי נחשב לו כאילו קיימם בפועל וכדבריו ולא מעבר לים הוא שתאמר אמתו בחו"ל, מדינת הים ואין אקיים מצוות התלויות בארץ, לא תאמר כן, כי קרוב אליך הדבר, בלימוד הדתים, ונשלמה פרים, ובלבבך, להשתוקק לעשותם, ואז לעשותם בפועל.

לרמוז ש' הראשונים דמהרהר בתשובה נחשב לצדיק גמור

כי קרוב אליך הדבר מאוד בפין ובלבבך לעשותו - כתב החיד"א (נחל קדומים בפרשתנו) הפשוט הוא במחשבה דיבור ומעשה, וכן פירש רבינו שלמה אסתרוק ז"ל במדרשו כ"ן וכן פירשו המפרשים.

והוסיף, דאפשר להרהיב הדברים במ"ש (פ"ב דקידושין) וכו' האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שאני צדיק והוא רשע, מקודשת, דילמא הרהר תשובה בלב, וכתב רבינו ירוחם ז"ל בשם המפרשים דאפילו גב וזול כשיהיהר שיחזיר ונמשע שהיהר הוא צדיק גמור, וז"ש כי קרוב אליך שאתה חוטר מגזע האתנים ונשמת שדי בקרבך הדבר מאוד, בפין שתתהדר על כל חטא, ובלבבך שתהרהר לשוב בתשובה, אף שצריך לחזור הגול לעשותו אח"כ סגי ותיכף אתה נחשב צדיק גמור.

גם אם רבו עוונות הדור צריך היחיד להתחזק

ראה אנכי נתון לפניך היום את החיים ואת הטוב - ששמעתי בשם הגר"א שלפיכך אמר הכתוב בשלון יחיד, להורות, שאלפי בעת שח"י רבו עוונות הדור, ואין מועיל להם תוכחה, אפילו הכי צריך היחיד להתחזק ולדיע שהקב"ה עושה עמו דבריו בראי התורה, ולא ענין זה רמז זה רמז ג' להכתוב (נשיעה פ"ו) כה אמר ה' השמים כסאי וגו' ואלו לא אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי. (חפץ חיים חובת השמייה פ"ח)

צריך רצון שהש"ת יסלח לו

לא יאבה ה' סלח לו - כתב בסה"ק צמח ה' לצב, יש לדקדק שלא אמר לא יסלח לו ה', אך הענין כמ"ש חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א), אכן בל דבר שעומד בפני התשובה, וכמ"ש בספרי דאין כל מה שאומר לך ביה"ה עשה חוץ מצא (פסחים פו), וזה שאמר לא יאבה ה' ר"ל לא ירצה לסלוח, וכמ"ל בחגיגה (טו), שובו בני חוץ מאחר, אבל אם היה מפציר כביכול ה' מוכרח לסלוח, כי אין שום דבר שעומד בפני התשובה.

ובשם הרה"ק הקרייזר רב מיתאמרא, דלא יאבה לא קאי על הש"ת, רק שזה המשך מקרא למעלה (פסוק יח) והתחבר ללבבו לאמור שלום יהיה לי כי בשירותי לבי אלק יאבה, דכל כן יהיה נשקע בחטא, עד שלא יאבה כלל שו' סלוח לו, ר"ל שו' יסלח לו לא יהיה לו בזה שום רצון, כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא וכו', אבל כשישראל יאבה ויכסוף שו' יסלח לו על חטאיו, בודאי יסלח לו ה' כי אל רחום הוא ומרחם על בניו בכל עת ובכל שעה.

משפחה לב

בירורי הלכה בענינים אקטואליים ע"מ לעורר לב המעיין

יכול להוציא קטן כמותו משום דאפשר שהשומע הביא שתי שערות והמקדש לא הביא. והשומע חייב מדאוריתא והמוציא מדברנן.

כשיש הפרש ניכר

ו. ויש להעיר דהיכא דיש הפרש ניכר כגון שהבחור המוציא בן שש עשרה או שבע עשרה והיוצא בן י"ג י"ל דיכול להוציאם, דרחוק לומר דהמוציא לא הביא והיוצא הביא ב' שערות. דהרי אם שניהם לא הביא ג"כ יכול להוציא ואינו מוציא רק אם המקדש לא הבי והשומע הביא. ורחוק לומר דהבן י"ז לא הביא והבן י"ג הביא. וצ"ע. [וזה אינו מועיל לענין התרת נדרים דאפי' שיתור גדולים מ"מ הווי ספק].

המורם מהאמור

ז. בחורים צעירים לא יתירו נדרים אע"פ שאומרים התרת נדרים אבל לא יהיו מהמתירים, ובדיעבד י"ל דמהני. וא"צ פעם נוספת, ובקידוש לא יוציא אחד את חברו, וכשאחד גדול במדה נכרת כמה שנים מחבירו י"ל דמוציא, וצ"ע.

בחורים צעירים בהתרת נדרים ובקידוש

בחורים בגילאי 13-17 האם יכולים להתיר נדרים ומה הדין בדיעבד וכן בקידוש בלילה האם יכולים להוציא אחד את השני.

דברי הגר"א לענין התרת נדרים

א. הגר"א (יו"ד רכ"ח ס"ג) כ' לדון דבחורים שאינם יודעים אם הביאו ב' שערות סמכין על חזקה דרבא שהביאו רק לענין דרבנן, אבל לענין דאוריתא בהתרת נדרים אם לא ידעין אינם יכולים להתיר נדרים דלענין דאוריתא לא סמכין על חזקה דרבא. וכן הביא הפתחי תשובה (סק"ב) מתשובת הגר"א בהשטות לס' ע"ג דיש לזיזתה שלא לקחת מתירים כי אם אנשים שנתמלאו זקנייהם.

בחורים בישיבה קטנה

ב. ובתשובות שבת הלוי (ח"ד סי' נ"ד) כ' לענין התרת נדרים בער"ה דהיא התרה מן הדין. והביא דברי הגר"א דלענין נדרים לא סמכין אחזקה דרבא א"כ בהתרה בער"ה צריכים ידיעה ברורה

על גדול השערות וא"כ יש מקום להחמיר להצריך ממולא זקן. ובקובץ מבית הלוי (ח"ד) הביא מהגר"ש ואונר דבשיבה קטנה הבחורים אינם יכולים להתיר זה לזה כיון שאינם ממולאי זקן.

התירו בדיעבד

ג. אמנם אם הם התירו י"ל דא"צ להתיר פעם נוספת. דהנה בבה"ל סי' ל"ח ד"ה או הביא מחלוקת אם הם כתבו תפילין ואין בידיו לבדוק דהנודע ביהודה מהדו"ת סי' א' מכשיר וכן הפמ"ג סי' ל"ט והגר"ע סי' ז' פוסל, והתרת נדרים הוירק מנהג דאין בידיו בדרך כלל נדרים ודאים להתירם וגם היה מודע בשנה שעברה, ולכן בדיעבד י"ל שא"צ להתיר פעם נוספת.

בקידוש

ה. והנה לענין קידוש הביא בשש"כ פו"א הערה ל"ח בשם הגר"ש אוירבך דקטנים בני י"ג אינו

שאלות קצרות

מוצר שהפקיד לא העביר והשימוש בו

שאלה

העבירו מצרכים לתשלום בסופר והפקיד שכח לכתוב מצרך מסוים, האם חייבים ע"ז והאם אפשר להשתמש לפני תשלום.

תשובה

ע"ז אע"פ שיש לומר שהחנות מוחלת ע"ז מ"מ אם בדקו וראוי ששכחו לרשום מסתבר שחייבים בתשלום ע"ז שבכה"ג אין מחילה, ומ"מ אפשר להשתמש במוצר לפני שיש למה דכיון דבמה שלא הועבר באשמת הפקיד מסתבר שהחנות נותנת רשות להשתמש עד התשלום, ומ"מ יכתבו במקום ניכר שלא ישכחו לשלם.

מלווה מלכה לפני מעריב

שאלה

היה בשבת בצפת וכעת לא מוצא מנין למעריב ורוצה להתפלל במימון, האם יכול לאכול מלווה מלכה בצפת לפני מעריב.

תשובה

יכול, וכמוכן אחרי הבדלה, אע"פ שלפני מעריב, דהנה הבאר היטב (סימן ש"מ סק"א) כ' בשם א"ז שאם ממשיך הסעודה ג' עד אחר חשיכה א"צ עוד לאכול סעודה ד', ובתהלה לדוד הביא לחלוק ע"ז דליווי המלך שייך אחרי שיצא, ומ"מ זה דוקא בסעודה ג' אבל אחר הבדלה יכול לאכול סעודת מלווה מלכה, ומ"מ צריך שומר, כמבואר סי' רל"ה במשנ"ב ס"ק פ"ח.

הרותא רשמיתהא

צמיד שהזיק סוודר

אדם המזיק.

שנים שהזיקו והיו ברשות

ד. אך יש להביא מס' שע"ח ס"ז משניהם ברשות או שניהם שלא ברשות הוזהר זה בזה בין בגופם בין בממונם אם לא ידעו זה בזה פטורים אבל אם ראו זה את זה אע"פ שלא כינו חייבים, ומבואר כששניהם ברשות הזיקו זה"ז חייבים הוזהר זה בזה פטורים. ובש"ע הוסיף דאם ראו זה"ז בכל גוונא חייבים ובהגר"א (ס"ק י"ט) תמה דזה דעת הטור, ומקור הדברים ברש"י לא חילק שאם ראו זה"ז חייבים אלא כשהוזהר זה בזה פטורים.

מי עשה את פעולת ההזיק

ה. ולפ"ז בשבועת הצמיד עשתה פעולה והזיקה חייבת, וכשבעלת הסודר עשתה הפעולה וע"ז ניווקה יש מקום לפטור דהוזהר זה בזה. אך אם ראו זה את זה וכן מצוי לדעת הש"ע חייבים אפי' בהוזהר. ולדעת הגר"א בדעת רש"י יש לפטור. [ולענין ההזיק בסודר יש לשער כמה שהסודר הופחת].

המורם מהאמור

ו. כשבעלת הצמיד עשתה הפעולה יש לחייבה וכשבעלת הסודר עשתה הפעולה יש מקום לפטור שהוזהר זה"ז, אך כשראו אחת את השניה יש יותר סיבה לחייב, אך גם בזה י"ל לדעת הגר"א דפטורה.

נערה היה לה צמיד וחברתה היתה לידה עם סוודר, הצמיד נתפס בסוודר ועשה לו כמה צ'פים ויעד הערך, האם חייבת.

אדם המזיק באונס

הנה מבואר בגמ' ובטוש"ע (שע"ח ס"א) דאדם המזיק חייב בין בשוגג בין במזיד בין באונס, ודעת הרמ"א שם דבאונס גמור פטור. ויש לדון אי חשיב כה"ג אונס גמור, ומסתבר דלא הווי אונס גמור. ואע"פ שבתוס' ב"ק כ"ז: כ' דבאונס כעין גניבה אדם המזיק פטור. אף לשיטתו מסתבר דהכא לא הווי כעין גניבה אלא ע"י האדם. דבגניבה דבר חיצוני לגמרי.

הזיקו או הוזהרו

ב. אמנם יש לחלק בין אם בעלת הצמיד עשתה הפעולה שהזיקה ידה וע"ז הסודר ניווק או שבעלת הסודר התקברה לצמיד ובה"ג י"ל שהיא פטורה. דלא חשיב שהיא מזיקת.

צמיד על היד המזיק

. ויש להעיר בזה דמבואר בשניים שהיו מהלכים ברה"ר בב"ק ל"א ובטוש"ע שע"ט שאם עמד בעל קורה חייב בנזק שהוזהר בעל החבית שהיה מחלף אחריו ונתקע בו, וכ' הנמוק"י הטעם דהווי אדם המזיק ולא בור שהרי בעל הקורה עמד והחבית נתקע בו, ובאר דכל מה ששל האדם הווי אדם המזיק ואין לזה שם בור, ולפ"ז ה"ל צמיד יש דין

בית העירוב

בית העירוב

בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

גליין מס 44 פרשת נצבים וילך תשפ"ז

סוף סוף סיימנו? ומה הלאה?

בין מתלי בית העירוב

בימים אלה מסיימים הרבנים ומומחי העירוב מטעם בית העירוב, את התכנית להקמת והכשרת העירובין בשני יישובים אלה, ולאחר מכן תכנית ההקמה תוכל לצאת לפועל.

אך הכל תלוי בציבור הרחב, במידת היראתם לפרויקט. יש לנו כאן הזמנות נדירה להציל אלפי יהודים מחילול שבת. בסך הכל נדרשים בשני היישובים כמה עשרות עמודים, כדי לזכות את התושבים, יהודים מסורתיים, דתיים ושאינם, להציל אותם מעשרות איסורים בכל שבת. הזכות כאן הינה כפולה, ששום שכאמור על כל שקל שנחרם, יתרמו גם הם כנגדו.

אם גם אתה תצטרף לזכויות נצח, אוי כשתסב בבייתך בשבת הבאה בשולחן השבת, תדע שבכותך ניצלים בשעות אלה אלפי יהודים מחילולי שבת.

בימים אלו בהם כל יהודי מוחפש לעצמו זכות שתכריע אותו ואת משפחתו לטובה, בפרט בשנה זו, עליה כותבים העירובין, המושך חכמה, הערבי נחל ועוד, שכדי לזכות בדיון להיכתב בשנה טובה, חייב כל יהודי וזכיות של שבת קודש, אין לנו דבר גדול יותר מהצלת מאות יהודים מחילול שבת. אין זו מצווה אחת ולשבת אחת, אלא בכל שבת ושבת מחדש נצברים עוד אלפי זכויות של שמירת שבת!

דברי התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי ז"ע שכתב בוורר הקדוש שהמוציא הוצאות לשבת מקבול חזרה בכפליים, תקפים גם בהוצאה לעירוב, כן פסקו הגר"ח קנייבסקי והגר"נ קרליץ זצ"ל. ואדבר בהוצאות שבת ורוחניות עבור הרבים מצטרפים לזה עוד המון זכויות.

שבת קודש מחכה לך! סגולתה תעמוד לך ביום הדיון, לברכה בכל מעשיך, כי היא מקור הברכה. ניתן לתרום דרך בית העירוב בטלפון 02-566-999 שלוחה 4, או דרך נדרים פלוס בקופות בית העירוב בכותרת 'מגבית חירום יישובי הצפון'.

מושב אליפלט בלי עירוב

לאחר כמה חודשים שעבדנו ועמלנו על בנין והקמת העירוב החדש ביישוב הצפוני, יישוב שגרים בו כאלפיים יהודים, ומה שנים שתושבי המקום היו נכשלים מדי שבת באלפי איסורים וחילולי שבת, בסייעתא דשמיא גדולה זכינו לברך על המוגמר ולסיים את מלאכת הקמת העירוב. מעתה כל יהודי שגר ביישוב, דתי, מסורתי ואפילו חילוני, שמוציא ומטלטל ביישוב, הרי הוא עושה זאת בהיתר ובכשרות!

בשמחה עצומה אנו יכולים לברך יחד עם התורמים והמסייעים: ברוך שהחיינו והגיענו לזמן הזה. מובן שהזכויות הגדולות נקפות לזכות התורמים, שנטלו חלק בהוצאות הגדולות הכרוכות בכך. אפשר לקנאות בהם, בזכויות שהם צוברים; מעקשיו, כל שבת מתעשרים התורמים בעוד אלפי זכויות של מניעה והצלה מחילול שבת!

מכאן ואילך כשהשבת תפרוש כנפיה על ארץ ישראל, היא תהיה קדושה יותר ושמורה יותר. גם אנחנו, רבני ופעילי בית העירוב, מודים לה' שזכינו להיות שליחי הציבור ושליחי דרחמנא לדבר הגדול הזה.

אבל יחד עם הסיפוק הגדול, האם נוכל לעצור כאן ולומר שלום עלי נפש? בשבועות האחרונים הגיעו לפתחנו עוד ועוד בקשות מיישובים נוספים. 'למה ניגרע? גם אנחנו רוצים ומשתוקקים שיהיה ביישוב שלנו עירוב כשר כדת וכהלכה'.

לאחר שיחות עם תושבים ורבנים באזור, החליטו רבני בית העירוב שאי אפשר לעמוד מנגד, בפרט בימים גורליים אלה. בעזרת ה' הוחלט לצאת לפרויקט נוסף של הקמת עירובין בעוד שני יישובים הנמצאים בתחום המועצה האזורית מבואות החרמון בצפון הרחוק. מושב אליפלט שמתגוררים בו כ-800 יהודים, ומושב משמר הירדן שגרים בו כ-950 יהודים. חוץ מהתושבים יש ביישובים אלה גם תיירות רבה, ויהודים רבים מגיעים לנפוש שם בכל שבת. לשני המושבים יש רב, ויש גם שליח חב"ד שעושה עבודה נפלאה, אבל עירוב אין שם ויהודים רבים נכשלים באיסור הוצאה.

אבל בשני יישובים אלה הגענו לסיכום מיוחד: על כל עמוד ועל כל הוצאה שתורמי בית העירוב

מוח השבת בשנה הזאת

ממעייני החסידות

אבל הש"ת חפץ חסד למד דעת את העם, מאחר שמתכנן זאת תפיסו את השבת לשוב בתשובה על חילול שבת, ולקבל על עצמכם מהיום והלאה לבלתי חלל את השבת, ואז תזכו בדיון כי יתקן השבת לאוהב לכם.

וזה אמר הקתוב כאן דמריי בראש השנה שחל בשבת, אמר מחדש השביעי באחד לחודש אם הוא בשבת אזי יהיה לכם 'השבתון' בעצמו זכרון תרועה, ר"ל שהזכרון טוב שיש לכם על ידי התרועה יהיה לכם על ידי השבתון של השבת ואמרו, ולכן אני מזהירכם בני, ונלמד אתהם דעת 'כל מלאכת עבודה לא תעשו', ר"ל שלמען השם תקבלו על עצמכם מהיום והלאה לבל תעשו מלאכה בשבת. ולעשות תשובה על העבר ויתקן השבת לכם לאוהב, ותזכו בדיון ותקבלו בספר גאולה וישועה בקהרה אמן כן יהי רצון.

(עריב נחל פ"ר אמור דרוש ג')

קדשת שבת קדשת ישראל קרובים ומשפחה אחד באים, ועל ידי זה נזכה בדיון בעצרתו תתברר שמו, כי שבת קדש הוא ראש משפחנו ונאמרו אנחנו בעצמנו שופטים בדיננו.

והנה בכל ליל שבת משמקלנו ישראל שבת מתפשט קדשת שבת בכל העולם, וצדיקי ישראל מקבלים קנים ופות קבול גדול לבלתי תחלוהו, זה ודאי נזכה בדיון. אבל יש שאין מקבלין שבת בקבול, ואדרבה יבארו ח"ו, בדרם בדרים בטלים בשבת, ויש ג"כ שיבארו ויפציעו, שהוא ח"ו תחלוהו שבת במקלך גמורה, והוא ענין מחלליה מות יומת, (שהוא מלשון חלל פגוע) והוא ח"ו מיתה.

ובקצה יום ראש השנה בשבת שאז שבת ראש המשפט, אזי בספרא יצא דינו כאמור מחלליה וכו'.

היסטוריה רוויית כאב, בשנים בהן חל ראש השנה בשבת...

...וגם אסונות מירון, קרליץ ומיאני

בשנת תשפ"א נהרגו עשרות יהודים, בשורת אסונות טראגיות

בית העירוב

בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

חייגו עכשיו וקחו חלק בהצלת אלפי יהודים מחילול שבת:

02-5666-999

בעל הערוך לנו בגילוי נפלא
נשחל ראש השנה בשבת — גורל השנה תלוי בשבת:
ננבד אותה בכל כוחנו, והיא עצמה תעמוד לנו
לסניגור ותהפוך את השנה לשנת ברכה וישועה.

אדם המטלטל באיסור □ האם צריך לומר לו?

וכתב רבי עקיבא אייגר בשו"ת תשובה ח', דשונה פטור מתעסק מפטור מלאכת מחשבת. דפטור מתעסק אינו פטור על המלאכה, אלא שנפטור מקרבן אבל באמת עבד איסור מדין תורה. אבל פטור מלאכת מחשבת הוא פטור גמור על המלאכה.

בהמשך התשובה הביא שם רע"א 'וראיתי' לידידי בעל החוות דעת בספרו מקור חיים, שחולק על כך. וכפי שכתב במקור חיים סי' תל"א "אבל בשאר איסורים שאינו נהנה פטור מתעסק, ומכל שכן כשאנו מתכוון כלל דמות". כמו כן יש לדון באדם שעובר על איסור הוצאה ואינו יודע מכך, שיש בזה היתר דמתעסק. שהרי המטלטל בבית או ברשות אחת אין בזה כלום ולא חשיב כלל הוצאה וטלטול לענין שבת. וכיון שהעירוב עושה את כל העיר כחצר אחת וכרשות היחיד גדולה, נמצא דמי שחושב שמטלטל במקום שיש עירוב הוא מתעסק גמור, כיון שחושב שמטלטל כל הזמן ברשות היחיד וכלל אינו יודע שהוא יוצא כעת מרשות היחיד לרשות הרבים. שלדעתו הרי הוא עושה מעשה שאינו מעשה של איסור כלל.

במשנת רבי אהרן (שר"ת א"ח ד') הקשה על גמ' מנחות ה"ל ללישנא קמא שהיה המעשה ברשות הרבים למה באמת לא אמר רבינא למר בר רב אשי שטליתו פסולה כדי להצילו מאיסור הוצאה. ומוכיח מכאן שכיוון שמר בר רב אשי לא ידע כלל שנפסקה ממנו לא עבר כלל על איסור. שהרי לדעתו לא עשה מעשה טלטול, אלא מעשה לבישה שהלך לבוש בבגד, לכן הרי מתעסק הוא בכך ופטור.

אכן לדעת הרע"א עדיין יש בזה איסור תורה, אבל להמקור חיים אין בזה איסור. ובלחם משנה (שבת פ"א ה"ח) כתב שאיסור דרבנן יש בכל מתעסק. ויש שלמדו גם בדעת המקור חיים שאיסור דרבנן איכא.

□ דעת הפוסקים למעשה

בספר מועדים וזמנים (ח"ו סי' קמ"ב) הביא שהגר"ח מבריסק נשאל על ידי אחד ששכח והוציא בשבת, אם צריך תיקון תשובה. והשיב לו איסור הוצאה לא עברת שווה מתעסק, אבל עברת באיסור דרבנן שאמרו חייב למשמש בגדי ערב שבת עם חשכה, ועל זה אתה צריך לשוב בתשובה. ומשמע שהגר"ח התייר לגמרי בכל מתעסק, אך אולי אמר כן בגלל שסבר שאין שם רשות הרבים דאורייתא אלא כרמלית דרבנן, ולכן אם הוא מתעסק ליכא איסור כלל, אבל אם היה דאורייתא אסור מדרבנן.

בנתיבות שבת כתוב עוד טעם להקל ולא להודיע במקום שיש צורך גדול, כעין שמצינו גבי הרואה חבירו לבוש כלאים בשוגג, שא"צ להודיע לו בשוק, משום שגדול כבוד הבריות. וכן במקומותינו במקום שעושים עירוב ע"י צוה"פ וכיוצא בזה וסומכין על זה לטלטל, הוא מפני שסוברים שאין חשש רה"ר, ובדרבנן אפשר להקל משום דגדול כבוד הבריות.

בגליון וישמע משה הביא בשם הגרש"ק גרס והגר"נ נוסבים שבמקום הפסד וצער אפשר לסמוך על המתירים במתעסק, ואם ראה אדם שמטלטל באיסור, במקום צער לא יאמר לו כלום. אמנם בוודאי יאמר לאלו שעדיין נמצאים בתוך המולן לבל ייצאו לחוץ ולא ייכשלו.

□ להלכה מה יעשה אבי?

יצא לנו שדעת פוסקים רבים שבמקום צער אין אבי צריך לומר כלום לאדם שכבר מטלטל בלא ידיעה. אך בוודאי חובה עליו להזהיר ולהודיע מראש במודעות גדולות, את כל באי המקום שלא ייצאו מחוץ לגבול העירוב לבל יישאו משא ביום השבת.

כל הנכתב היט בדרך ליבון הלכה, למעשה ישאל כל אחד את רבו.

"שלוש הרב, שמי אבי", הגיעה שיחת טלפון לבית העירוב לפני תקופה. "אני משגיח כשרות במלון שנמצא קרוב לים. מתוקף תפקידי אני נמצא כאן עם משפחתי בכל שבת. בשבתות החורף כשיש לי קצת זמן, אני יורד לטייל קצת בחוף, שבחוף הוא ריק. אני יודע שגבול העירוב נמצא לפני הירידה לחוף. בעצם מי שיוצא לחוף יוצא מחוץ לעירוב.

הבעיה הגדולה היא שאנשים רבים לא יודעים על כך. וכמעט תמיד אני מוצא גם חרדים ממש, שמטיילים עם עגלות, או סתם כך מחזיקים ביד את המעיל או החליפה.

בהתחלה הייתי מעיר ואומר לאנשים שאסור לטלטל כאן. אבל ראיתי שבעצם אני תוקע אותם, כי אסור להם לזוז יותר מארבע אמות עד סוף השבת. יש גם כאלה שממשיכים ללכת, בטוחים שאני איזה מחמיר וכדו'.

אחת ולתמיד, רציתי לדעת מה עלי לעשות במקרים כאלה, האם עדיף לא לומר כלום?"

הבה נלמד ונדע מה לעשות.

איתא בגמ' שבת דף קלט. "אמר רב הונא אמר רב הוצא בטלית שאינה מצויצת כהילכתה בשבת חייב חטאת". וביאר ברש"י שם שכיוון שאינו צריך לחוץ הציצית אינן חלק מהבגד והרי הם משאוי, ועובר על איסור הוצאה של החושים מרשות היחיד לרשות הרבים.

במנחות דף לו: מצינו מעשה כעין זה, שם מסופר על רבינא שהיה הולך אחר מר בר רב אשי, ובאמצע הרחוב נקרע לו קרן אחד של הבגד, ונשאר רק עם ג' כנפות. כשהגיע לביתו אמר לו רבינא שבגדו נקרע. שאלו מר בר רב אשי למה לא אמרת לי מיד ברחוב והייתי פושט את הבגד שם, שהרי משעה שאין לבגד ד' כנפות אינו חייב בציצית, ואין שאר חוטי הציצית חלק מהבגד כלל, אלא סתם משאוי. ואם כן עבר על איסור הוצאה בשבת.

עוד יש שם איכא דאמרי שאכן אמר לו מיד ברחוב שנקרע הציצית, שאלו למה אמר לו, שהרי אינו צריך לפשטו שבאיסור דרבנן אמרין גדול כבוד הבריות שדוחה את האיסור.

וכן מובא בבית יוסף בהלכות ציצית סי' יג שהביא כמה וכמה ראשונים שלא היו יוצאים בשבת עם טלית קטן מחשש שמא לא יהא כשר, ואז חוטי הציצית אינם חלק בגד, נמצא שמטלטלים הם את חוטי הציצית ועוברים על איסור הוצאה. אמנם להלכה אין חוששים לזה.

וכתבו הפוסקים בדאמת יש כאן פטור של מתעסק, כפי שיבואר.

□ פטור מתעסק

במסכת שבת דף עב: הובא דין מתעסק, שאם נתכוון לחתוך פרי תלוש וחתך את המחובר רבא אמר פטור ואביי אמר חייב. ופירש רש"י שנתכוון לחתוך חתיכה מפרי שחשב שהוא כבר תלוש ואין בזה שום איסור, אך טעה וחתך פרי אחר שהיה מחובר, בזה נתחלקו האמוראים.

אך התוס' הקשו דמשמע מרש"י שאם נתכוון לחתוך פרי זה שהיה מחובר, ובטעות חתך פרי אחר שהיה ג"כ מחובר, משמע שחייב לכלול עלמא. ואמאי, הרי במלאכות שבת איכא דין 'מלאכת מחשבת', כפי שמשמע מהגמ' בכריתות, שרק מי שנתקיימה מחשבתו שחשב לעשות חייב, אבל אם נתכוון ללקוט תאנה זו ולקט תאנה אחרת, לא נתקיימה מחשבת המלאכה שחשב ופטור, והוא פטור מיוחד שנאמר בדיני שבת.

לכן חלקו התוס' ופירשו מהגמ' מיירי באופן שנתכוון לחתוך פרי מסוים ובאמת חתכו פרי זה, אלא שחשב שהוא תלוש, ולמעשה נתברר שהיה מחובר. ובוה בוודאי נתקיימה מחשבתו שחשב לעשות בפרי זה, ונתחלקו בזה אביי ורבא, האם מיקרי מתעסק שלומדים מהפסוק 'אשר חטא בה' שפטור. שדין מתעסק הוא שאינו חייב עד שירצה לעשות פעולה זו ממש, אלא שעשאו בשוגג, דהיינו שלא ידע ששבת היום, או שלא ידע שהפעולה אסורה. ופטור מתעסק הוא פטור בכל התורה כולה ולא דווקא בשבת.

שבת

פסוקי תורה
מסכת
שבת
פסוקי תורה
מסכת
שבת
פסוקי תורה
מסכת
שבת

מהיכן הדרך והחזון

מסע || פנינים מתוך שיטותיהן והחזון של הרב אברהם פישלר שליט"א

יומא דהילולא קדישא

יומא דהילולא של הרבי הקדוש רבי שלום רוקח ה'ש' שלום מבעלזא
זצוק"ל בנו של הגה"צ רבי אלעזר רוקח זצוק"ל נסתלק כ"ז אלול (תרנ"ו)

לקראת הסליחות הראשונות במוצאי שבת סליחות, נהרו אלפי אנשים לעיירה בעלזא, כדי לזכות לשמוע הסליחות מפי רבינו הקדוש השר שלום מבעלזא ז"ל. לפתע כשעה אחת לפני זמן אמירת הסליחות, אומר רבינו למשמשו רבי אלימלך, להכין את העגלה והסוסים לנסיעה דחופה. המשמש עמד משתומם, הרי אלפי אנשים מגיעים עכשיו לחצר הקדוש אל הרבי, ולהכין נסע עכשיו הרבי.

אך כמובן הוא שמר פקודת הרבי, והעגלה יצאה לדרך ונסעה, עד שהגיעה לאחד הבתים האחרונים שבעיירה, שם ציווה הרבי לעצור את העגלה, ליד ביתו של החייט שהיה יהודי פשוט ותמים מאד. המשמש תמה עכשיו עוד יותר, הרי כבר כמה שנים שאין רואים את החייט הזה בבית המדרש, ויש אומרים שסר מן הדרך הטובה רח"ל.

רבינו נעמד ליד ביתו של החייט, והסתכל מבעד החלון איך שהחייט לוקח בקבוק משקה ומוזג לתוך שתי כוסיות. כוסית אחת הניח בידו ושתי, ואילו הכוסית השנייה הניח ממולו על השולחן. אחרי כמה שניות שמעו איך שהוא ממלמל משהו בשפתיו, ושתייה גם את הכוסית השנייה. וכן היה כמה פעמים, החייט מוזג משקה לשתי כוסיות, שותה אחת, ואחרי כמה שניות ממלמל ושתייה גם הכוסית השנייה. לפתע אומר רבינו למשמשו, "כבר ראינו מספיק", בוא ונחזור לבית המדרש.

בבית המדרש כבר היה מלא וגדוש באנשים העומדים ומצפים לרבינו. והנה פתאום מבחין המשמש, איך שאותו החייט נכנס לבית המדרש בפנים בוערות, ובדיוק ברגע זה נפתחת הדלת, ורבינו נכנס לבית המדרש, והתחיל באמירת הסליחות.

המשמש שהבחין איך אותו חייט אומר את הסליחות בדמעות שליש, ועדיין היה המוהל מן המאד, למה נסע רבינו במיוחד לביתו, לא היה יכול להתאפק עוד, וניגש אל החייט אחרי הסליחות, והתחנן בפניו שילגה לו את הסוד, מדוע זה הגיע בדיוק הלילה לבית המדרש אחרי כמה שנים שאין רואים אותו כאן, ולמה נסע רבינו עד ביתו, ומה עשה שם עם המשקה.

החייט השיב בתמימות גדולה, אין לי שום השגה ברבינו הקדוש, ולמה נסע עד ביתי, אך אספר לך מה שעבר עלי בשנים האחרונות: נוהג הייתי לבוא תמיד לבית המדרש, להתפלל שחרית ולומר תהלים ומעמידות, ואכן פרנסתי הייתה בשפע גדול, הרבה לקוחות הזמינו אצלי בגדים, ובפרט אצילי הגויים. פעם אחת נפל רבי בני לבין אחד הפריצים והפסיק לומר אצלי, וכן הצטמצמה פרנסתי קצת. ואני במקום להתפלל ולבטוח בהש"ת, ואכן פרנסתי ברוב טפשותי לעשות "ברוגז" עם הקב"ה, ואמרוני פרק תהלים פחות. כעבור מספר ימים הפסיק פריץ נוסף לקנות אצלי, וצמצמתי עוד יותר באמירת תהלים ומעמידות, ולא למדתי לקח שזה בא לי כעונש מן השמים, ושעלי לחזור בתשובה.

במשך זמן קצר עזבני כל לקוחותי, ואני מצירי הפסקתי להתפלל ולהניח תפילין. ילדי מתו בזה אחר זה, ועדיין נשאיתי בטיפשותי והפסקתי אפילו לשמור שבת קדש. עד שלפני כמה ימים מריתי לגמרי את החנות, מאחר שכבר לא באו כלל לקוחות, ונשאיתי כמעט בלא פת לחם.

רק אז התחלתי להרהר בתשובה, והבנתי שלא התנהגתי יפה, היה עלי להתחזק בבריתו בהש"ת, ולא לעשות חליה "ברוגז" עם מלך העולם. ולכן התחלתי להתפייס עם הקב"ה, ונאמרתי, עד ילד שתיים כוס יי"ש ואמירת לחיים.

ואכן לקחתי בקבוק משקה, ומאזני כוסית אחת בשבילי, וכוסית אחת בשביל הקב"ה. שתינו ואמרתי, 'לחיים ריבנו של עולם, אני מוהל לך ואתה תמחל לי, מהיום והלאה כבר אהיה יחיד כשר בשלימות, ואתה ריבנו של עולם לך פרנסה ובריאות'. ואשרי גמולתי להגיד זאת, שתינו גם את הכוסית השנייה במקום הריבנו של עולם, וכן עשיתי כמה פעמים. ולכן היום כבר הגעתי לבית המדרש - סיים החייט את סיפורו האמיתי.

המשמש סיפר לרבינו השר שלום מבעלזא זצוק"ל את כל דברי החייט, ואמר, שעכשיו כבר מבין קצת למה נסע רבינו אלי לליל הסליחות. אמר לו רבינו הקדוש, כן כן, אם לא הפמליה של מעלה ירדה לראות איך יהודי מתפייס עם הקב"ה בתמימות אמתית, ומקבל על עצמו לעשות תשובה אמיתית, איך תאכן שיש לא אלא לראות את כל זאת.

להיכן נעלם הרבי הקדוש זצוק"ל כשעה לפני הסליחות הראשונות

גודל קדושת ומעלת ה"שיריים" של הצדיקים

הרבי הקדוש רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא זצוק"ל, התגדל בבחורותיו אצל הרבי הקדוש רבי אלימלך מגרודזיק זצוק"ל בעל הדברי אלימלך. לימים כאשר התחיל לנהוג באדמו"רות בעיר אוסטרובצא, הגיע פעם בידו עם פמליה מוסידיץ, לביקור מיוחד אצל רבו מגרודזיק זצוק"ל. הרבי מגרודזיק כיבדו עד מאד, וציווה לערוך סעודה מיוחדת לכבודו.

מאכל

שהצדיק
אוכל יש
בזה צורתו
ממש

בסוף הסעודה כאשר הגישו את הלפתן, חסידי אוסטרובצא שהגיעו ביחד עם רבם, התחילו "לחטוף" שיריים כדרכם. הקפיד הרבי מגרודזיק זצוק"ל, ושאל לתלמידו המובהק - הרבי מאוסטרובצא, אילו היה הלפתן מ'ראבנר' [-] המובהק - הרבי מאוסטרובצא, הלפתן הוול ביותר בזמן ההוא, ורק עניים אכלו אותו, וטעמו היה מריר, האם גם מזה היו החסידים חוטפים שיריים. כלומר, הם לא חוטפים משום שהוא "שיריים", אלא משום שהלפתן נעשה מפירות מיובשים של תפוחים ואגסים ושזיפים, והם רוצים לאוכלם להנאת נפשם.

בכדי לפייס את רבו הגדול, ענה תיכף ומיד הרבי מאוסטרובצא תשובה נפלאה מאד, וכן אמר בקדשו: הנה דרך החסידים הוא להסתיר מעשיהם ומדרגתם מעיני הבריות, כי כל חפצם ורצונם הוא לקיים 'הצנע לכת עם אלקיך' (מכילתא, וכן אינם עושים שום דבר שהוא "חד משמע", שהרואה יתחייב לומר שכונתם בזה הוא לשם שמים בלבד. רק הם עושים דווקא דברים שיש להם משמעויות ברורות, כדי שהרואה יוכל לחשוב ולומר שיתכן שהם עושים את זה לכבודם ולהנאתם.

ועל פי זה ביאר הרבי מאוסטרובצא דברי הברייתא המובא בדף היומי שלנו (חולין קג), "הצנועים מושכין את ידיהם". והענין מבואר יותר במסכת יומא (לט), דהנה במשך ארבעים שנה ששימשו שמעון הצדיק בביתוהנה גדולה, שותלחה ברכה בלחם הפנים, וכל כהן וכהן קיבל כית. אמנם לאחר שמת שמעון הצדיק, נשתלחה מִקָּאָה בלחם הפנים, וכל כהן קיבל רק כ'פול, ולכן "הצנועים מושכין את ידיהם" מקבלת חלקם בלחם הפנים.

לאכאורה אינו מובן למה היו הצנועים מושכין את ידיהם, הרי זה שירי מצוה, ומה החילוק אם מקבלים כית או כ'פול. רק הענין הוא על פי מה שכתב רש"י (ב"ק סח), ש'צנועין' פירושו 'בני אדם חסידים'. ולכן

כל עוד שהיה הברכה בלחם הפנים, היה גם הצנוע - החסיד "חוטף", מכיון שהיה לו דרך איך להחביא את כונתו האמיתית, שיתכן שהוא חוטף רק מפני שהוא לחם טוב, 'חם כיום הליקוף'.

אך לאחר שנשתלחה מִקָּאָה בלחם הפנים, וכל כהן קיבל רק חלק קטן כ'פול, נמצא ששוב לא יתכן לחשוב שהוא חוטף את החלק הקטן הזה לשם תאוה, רק בודאי כל בונתו בזה הוא רק לשם שמים. ולכן הצנועין - החסידים מושכין את ידיהן, כדי שלא לפרסם ברש גלי את כונתם הטוהרה והזכה תמיד, לשם שמים בלבד.

וכן - סיים הרבי מאוסטרובצא זצוק"ל ואמר, אילו היו באמת מוגישים לפתן מ'ראבנר', שטעמו מריר, ולא שייך בו כלל 'ענין תאוה', אכן היו החסידים מושכים את ידיהם מ'לחטוף' שיריים, כדי שלא יתגלה בזה, שכונתם האמיתית תמיד הוא אך ורק לשם שמים. לעומת זה ענה כאשר הלפתן הוא מפירות טובים ויקרים, ויכולים לחשוב שכונתם ב'חטיפתם' הוא לשם הנאתם ותאוותם לבד, שפיר "חטפ" החסידים שיריים. כאשר שמע הרבי מגרודזיק זצוק"ל ביאורו הנפלא של תלמידו הרבי מאוסטרובצא זצוק"ל, נחה דעתו והוטבו הדברים מאד בעיניו.

ומן הראוי לצייץ בזה, דברי הרבי הקדוש בעל השומרי אמונים בספרו טהרת הקדש (חלק א פרק כא), שכותב בארוכה להוציא מלבם של אותם האנשים שנמנעים מ'לחטוף' שיריים ממאכלי הצדיקים, מפני הבריתית המובא בדף היומי שלנו, "הצנועים מושכין את ידיהם". כי באמת אדרבה, "חטיפת" שיריים, הוא בכלל "חוטפין" מצות בלילי פסחים (פסחים קט), כך גם חטיפת שיריים הוא חטיפת 'מצוה': "כי כל מאכל שהצדיק אוכל יש בזה צורתו ממש, ועוד נצוצי קדש גבוהים, והוא סגולה לטעום מה האמאכל". יעניין שם עוד בארוכה.

ונסיים בלשון קדשו של התפארת שלמה (פרשת חיי שרה): 'על פי הידוע גדול מעלת הנהגה משולחנו של תלמידי חכמים הצדיקים, אשר קדושת מלכותם מביא אל האדם קדושה יתירה לסייעו לעבודת הבורא'. וכבר אמרו צדיקים, שעל ידי "חטיפת" השיריים, מתקנים בזה חטא דור המבול, ועוד ועוד.

שבת קודש פרשת שופטים בעיר הקודש צפת, בצילו של הוד כ"ק מרן הרבי מצאנו קלויזבורג שליט"א, ברא עולם האיר לי וארט נורא בחמלה ת"ע' ובסייעתא דשמיא, בחזרת הש"ץ בבית הכנסת דושינסקי, כאשר הגעתי כשליח ציבור למילים: "ממקומך מלכנו תופיע ותמלוך עלינו מהרה כי מחכים אנחנו לך, מתי תמלוך בציון בקרוב בימינו לעולם ועד תשכון". כידוע הסיפור הנורא על הרבי הקדוש הבית אחר ז"ע מקרלין, שפעם בעת אמירת "המלך" בראש השנה, התעלף. ולאחר מכן הסביר, שהוא נזכר בדברי הגמרא במסין (נז): "אי 'מלכא' אָנא, אָמאי לא קאָמית לגבאי עד האידנא" - אם אני 'המלך', מדוע לא באת אלי עד עכשיו. כלומר, למה רק עכשיו בראש השנה אתה ממריר 'המלך', היכן היית עד עכשיו... ולכן מן הראוי מאוד שבכל השנה כולה ובפרט בחודש אלול, כאשר אומרים התיבות האלו בקדושה, "ותמלוך עלינו מהרה כי מחכים אנחנו לך", מלבד המהווה הפשוטה בזה, שאנחנו מחכים שהש"ת יגלה כבוד מלכותו בהתגלות גדולה בעת הגאולה השלימה, בנוסף לזה יכוננו כך: ברא עולם, כבר מעכשיו "מחכים אנחנו לך" להמליך אותך עליו בראש השנה, ולא רק בעת אמירת 'המלך' בראש השנה, רק כל השנה כולה. ויהי רצון שזוכה בקרוב, שאכן הקב"ה יגלה כבוד מלכותו עלינו בציון 'בקרוב בימינו לעולם ועד תשכון'. אמן.

נועם שיח עם הגאון רבי ישראל ברזובסקי שליט"א מרבני העיר ביתר עילית יצ"ו בנו בכורו של בעל הדרכי נעם הוד כ"ק מרן אדמו"ר מסלונים שליט"א

חלק רביעי ואחרון - המשך מגיליון שכ"ו

החתונה הזאת הוא לא 'מקור חיות', וסוף כל סוף הוא חזר אחרי החתונה לבית שלו, ולסדר יומיו הרגיל.

ג) ויש חתן והכלה בעצמם, שמיום האירוסין ועד הנישואין, כמעט ואינם מסיחים דעת מהחתונה "שלהם" המתקרבת ובאה, ומכילים עצמם בכל סוגי ההכנות ברוחניות ובגשמיות. וכמובן בחתונה עצמה הם 'ראש המסיבה' לכל דבר. אך בעיקר, גם אחרי החתונה נשאר להם רושם גדול ותמידי מהחתונה, החתונה הזאת הוא מקור חיותם, הם לא חוזרים הביתה אחרי החתונה, רק מעתה הם הולכים ביחד, לבית חדש שהם מקימים לשם ולתפארת בכרם בית ישראל.

והנמשל פשוט - לגבי שבת קודש שהוא כאמור בבחינת 'חתונה'. כדי להרגיש התלהבות ועונג רוחני בשבת, זה תלוי מאוד באיזה אופן ניגשים אל השבת, האם כחבר וידיד של חתונת השבת, או כאחד מהמשפחה הקרובה, או כמו החתן עצמו.

א) יש כאלו שמגיעים לשבת רק כמו חברים וידידים, 'נופלים' לשבת בלי שום הכנה בימות החול, אומרים 'גוט שבת', ומקיימים בעיקר מצוות 'עונג שבת' כראוי, 'להתענג בתענוגים ברבורים ושילוי ודגים', שרים כמה ניגונים ורוקדים קצת, ומתפללים במהירות. ומיד אחרי השבת הם חוזרים הביתה - לימות החול, וכמעט לא נשאר אצלם רושם מן השבת.

ב) ויש כאלו שניגשים לשבת כמו אח של החתן, במשך כל השבוע כבר מכילים את עצמם לשבת קודש בהכנה דרבה ובהתרגשות יתירה, 'הנה' השבת קודש מתקרבת ובאה'. וכאשר מגיע השבת, הם מנצלים כראוי כל רגע של השבת, ומרגישים 'אז' תתענג על ה', מתפללים במתיקות ובנעימות, שרים זמירות שירות ותשבחות, ויושבים בשבת אחים גם יחד, ולומדים כמה שעות רצופות. אמנם סוף סוף אחרי השבת הם חוזרים הביתה - לסדר היום הרגיל כמו בשבוע שעבר, וכן גם אצלם לא נשאר רושם גדול כל כך מן השבת.

ג) אך אשרי אלו האנשים ואשרי חלקם, שניגשים לשבת קודש כמו החתן עצמו. במשך כל השבוע כמעט אינם מסיחים דעתם מן ההכנה לשבת קודש. וכאשר מגיע השבת, ניכר שזה כמו השמחה הפרטית "שלהם", ששים ושמחים ורוקדים בהתלהבות ובפנימיות עצומה, ומתענגים על ה' בתענוג עילאי שלא מעלמא הדיון. וניכר עליהם שהשבת הוא מקור חיותם, השבת זהו החיים שלהם. ועיקר העיקרים, אחרי השבת הם לא חוזרים הביתה... רק ששם שהחתן הולך לגור במקום חדש אחרי החתונה, ומשתנה לגמרי אחרי החתונה ונעשה כאיש אחר. כך גם הם משתנים ונעשים אנשים אחרים לגמרי אחרי השבת, בקדושה וטהרה יתירה, גם במשך כל השבוע.

הרב קובלסקי: ישר כח גדול על כל הדברים המלהיבים, דברים חוצבים להבות אש, דברים היוצאים מן

הלב, ובוודאי יתקיים בהם 'דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב' - הקוראים של גליון 'מתיקות הדף היומיו'.

הש"ת יעזור שרבינו שליט"א יאריך ימים על ממלכתו, ויזכה עוד רבות בשנים לקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים, ושזוכה לגאולה השלימה במהרה בימינו. אמן.

הרב ברזובסקי: אדמו"ר שליט"א מסלונים בעל הדרכי נעם, מתאר תמיד בהתרגשות גדולה, ה'שבת שבע ברכות' שלו, אצל הסבא הרבי הקדוש האמרי חיים זצוק"ל. כמובן שגם אביו הרבי הקדוש התיבות שלום מסלונים זצוק"ל השתתף בכל סדרי השבת. ופעם אף אמר לי הרבי התיבות שלום בדרך צחות, 'איך יתכן שאתה לא היית שם בשבת המרוממת הזאת, איך וויתרת על התענוג הרוחני הזה'...

כמו כן התבטא הרבי התיבות שלום מיד אחר השבת ואמר: בדרך כלל ידוע, שאדם צריך להכין את עצמו לשבת במשך כל השבוע, כדי לזכות להרגיש קדושת השבת. אמנם בשבת נתחדש לי חידוש גדול בזה, היה זה כאשר המחותן - הרבי האמרי חיים נכנס ל'הודו' בערב שבת קודש, ורומם ביחד איתו את כל הציבור, עד שבתוך רגע נהיה 'שבת' אצל כל הקהל ממש מגדול ועד קטן, ראיתי שהוא לקח 'מקל', ו'גירש' את 'מות החול' בעל כרחם מכל הקהל, וכן זכו כולם מיד לקדושת השבת, בין אלו שהכינו את עצמם כראוי לשבת, ובין אלו שלא, כולם כאחד זכו להרגיש מיד את קדושת השבת.

בהזדמנות אחרת כאשר הרבי התיבות שלום דיבר מהניגון "השבת נועם הנשמות" ששרו בויזניץ באותה השבת, אמרתי לו, שהרבי האמרי חיים בעצמו הלביש את המילים האלו על ניגון הזה. אמר לי הרבי התיבות שלום: 'רק מי שהוא 'חולת אהבה' על השבת קודש - 'שבת קודש נפשי חולת אהבתך', יכול לתבך ניגון כזה'.

הרב קובלסקי: ושאלת השאלה, אדם שלא זכה לראות את הצדיקים הקדושים שִׁבְּעֵרְו בקדושת השבת, כמו הרבי האמרי חיים ז"ע והרבי התיבות שלום ז"ע ועוד ועוד, אצלו מסתכם כל השבת בתפילה מהירה, הוא מסתובב ממניין למניין, ומחפש בדווקא את הבעל קורא המהיר, והבעלי תפילות המהירים, כדי שאחרי שעתים כבר יוכל להיות אחרי התפילה, וכן יוכל לקיים בהידור רב 'ש"נה ב'שבת ת'עונג' שהוא ר"ת 'שבת' כידוע...

מה אפשר להגיד לאדם כזה, שעוד לא טעם מעולם טעם אמיתי ורוחני של שבת קודש, אך עתה כאשר קורא את דברי רבינו שליט"א בגליונות 'מתיקות הדף היומי', ורואה כמה הרב שליט"א מדבר ממש מדם לבו, על הרבי האמרי חיים זצוק"ל, ועל גודל המתקוות וההתלהבות והתענוג הרוחני שהרגישו שם מדי שבת בשבתו, הוא מתעורר מזה ושואל, 'מתי אעשה גם אנכי לביתי', מתי אזכה גם אני להרגיש איזה טעם ועונג רוחני בשבת קודש. והשאלה הוא, מה הוא באמת יכול לעשות, כדי לזכות מהיום והלאה להתחיל להרגיש העונג הרוחני של השבת.

הרב ברזובסקי: התשובה לכך פשוט. הרי כל שבת הוא בבחינת 'חתונה', לכה דודי לקראת כלה, ולכן יש לנו להתבונן כיצד הם ההרגשות בשמחת נישואין, ומה נוכח לדון גם לענין השבת. ומצינו שיש שלשה סוגי מדרגות בעת שמחת נישואין:

א) יש אחד שנוכח ברגע האחרון שיש לו היום חתונה של חבר, אוי, אני הרי מוכרח ללכת. וכן בלי שום הכנה הולך ישירות לחתונה, אומר מל טוב לחתן, אוכל ושותה במשך רבע שעה, שר ניגונים ורוקד במשך חצי שעה, מקבל מחמאות מהחתן והמחותנים על מה ששימח כל כך בחתונה. אך מיד לאחר מכן חוזר הביתה, ומהר מאד שוכח לגמרי מהחתונה הזאת שהשתתף בה.

ב) יש אחר או יסוד של החתן או של הכלה. אשר כבר שבוע ויותר לפני החתונה הוא נמצא טפח מעל הקרקע, הוא מלא התרגשות ושמחה וגיל מהחתונה הממשמשת ובאה. ומי מדבר כאשר מגיע החתונה עצמה, הוא מגיע מלפני הקבלת פנים ועד אחרי המצוה טאנץ, כשכל הזמן הוא שמח ורוקד. אמנם בכל זאת אחרי החתונה הוא חוזר הביתה, אין הכי נמי 'רושם' של החתונה נשאר אצלו תמיד, שהרי קיבל עתה 'קרוב חדש' למשך כל ימי חייו. אך סוף סוף

מעצייבן ההייב

אמרים נעימים מפז ומפנינים מומעין מים היים
בעל שם טוב הקדוש התלמידיו ז"ע ונב"א
שנאמרו בנעימה מפי פה מפיך מרגליות
כ"ק אדמו"ר בטעמם עשוראדך שליט"א

שיעור חומש
רש"י

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל (דברים כט, ט)

כוח כל השנה כולה תלוי בשבת שלפני ראש השנה

איתא מהר"ק רבי אורי השרף מסטריעליס
זי"ע (אמרי קדוש אות יט), כי הכתיבה והחתימה
הטובה של הימים הנוראים, מתחילה כבר
מהיום הראשון של סליחות, כאשר במוצאי
מנוחה קדמנו תחילה.

ואפשר להוסיף לזה מה שאמר מהר"ק הבאר מים
חיים זי"ע (פרשת נצבים ב"ה אות נצבים), כי הקריאה
של 'אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם',
המורה על עמידת בני ישראל לדין ביום ראש
השנה, לקריאת בשבת שלפני ראש השנה, כי כל
הנעשה באמצע השבוע הרי הוא תלוי ועומד
בשבת שלפני, כן וממילא אם באמצע השבוע חל
להיות ראש השנה, יום הדין הגדול והנורא, הרי
הוא תלוי מכות יום השבת שלפני, כן, ולכן נקראת
פרשה זו בשבת שלפני ראש השנה, את דבריו
כתב גם כן לענין שבת הגדול, אשר גודל העניין
שנעשה בו הוא מה שאירע בשבוע שלאחר
מכן 'ציאת מצרים', שהיה זה בהכרח תלוי ביום
השבת שלפני, כן, ולכן נקרא שבת זו 'שבת
הגדול', שהיה בכוחו להשפיע על היום הגדול של
'ציאת בני ישראל ממצרים'.

נמצא לפי זה, כי על ידי שהאדם עורך את יום
השבת שלפני ראש השנה כראוי, כך יכול הוא
לקוות להיות הכתיבה והחתימה בימים הנוראים
לטובה, כי אם מתכוונים ליום השבת כראוי,
ומנצלים כל רגע באופן מרומם, עד שבמשך כל
יום השבת הרי הוא בוער בקדושת השבת, ממילא
נמשך מה להיות הנהגתו ביום ראש השנה כראוי.

ויותר מכך, בהיות וביום ראש השנה נכלל כל
השנה כולה, נמצא כי בזה יום השבת שלפני
ראש השנה, נכלל כל השנה הבאה לקראתנו,
והכל תלוי ועומד במידת התנהגותנו בעצם
יום השבת, על כן צריכים להתנהג בזה השבת
באופן הראוי.

כן גם כל חודש אלו כולו הוא הכנה לקראת
ראש השנה, וכמו שאמר מהר"ק מדר"א
מבעלזא זי"ע, אשר כל חודש אלו הוא בחינת

פנינים על פרקי אבות לשבת זו

כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו. וכל המחטיא את הרבים,
אין מספיקין בידו לעשות תשובה. משה זכה וזיכה את הרבים, זכות
הרבים תלוי בו, שנאמר (דברים לג, כא) 'צדקה ה' עשה ומשפטיו עם
ישראל' (פ"ה מ"ח)

השמירה על תלמידי החכמים אשר שגגותיהם נחשבות כדונות שלא יבואו לידי חטא על ידי היותם מזוכי הרבים

הגה"ק הרבי ר' יונתן אייבשיץ זי"ע* כותב בספרו מדרש יונתן (פרשת שמות
מאמר ע'), לבאר מדרש פליאה (שיר השירים ובה א, טו) רבי היה יושב ודורש ביקשו
הציבור להתנמנם, ביקש לעוררם, אמר, אשה אחת ילדה במצרים שישים רבוא
בכרס אחד. ודיק בדברי המדרש, כי מה פשר הדבר שהציבור שישב לפני רבי
שיש ודרש לפניו ביקש להתנמנם, והרי מדובר היה בתנאים קדושים
תלמידיו של רבינו הקדוש, והרי אף בימינו אנו כאשר אדם גדול יושב ודורש,
באים רבים וטובים להאזין לדבריו, וכיצד זה ביקש הם להתנמנם? עוד העיר,
כי הגם אומנם שדבר פליאה הוא מה שהזכיר רבי שהיה אשה אחת במצרים
שילדה שישים רבוא בכרס אחד, מכל מקום למה ביקש רבי לעוררם וזווקא
בענין זה.

רק ביאר בזה, כי הנה איתא בגמרא (בבא מציעא לב) על הכתוב (ישעיה נא, א) 'הגד
לעמי משעם ולבית יעקב חטאתם'. "הגד לעמי משעם", אלו תלמידי חכמים,
העבירה נעשית להם כדונות, ולבית יעקב חטאתם, אלו עמי הארץ, שדונותם
נעשית להם כשגגות, והמה המהרש"א* (בבא מציעא לב) חידוש אדוק בזה הגו', כי אם
כן מוטב לו לאדם להיות עם הארץ, שכן אף הוא תלמיד חכם שגגותיו נחשבות
לו כדונות, ואילו אם יהיה עם הארץ, אף דונותיו יהיו נחשבות רק כשגגות.

ובתחילה כתב ליישב בהקדמיו מאמר חכמינו ז"ל (אבות פ"ד מ"ח) אלא שנוג אחד
מודי בחילול השם, וביאר את המושג "ל" ביהודא אין עמי כמתי, אלא שהכוונה
היא, כי כאשר תלמיד חכם עושה עבירה שגויה לפני עם הארץ, אשר עם הארץ
לומד מדרכי התלמיד חכם כיצד להתנהג, ועל ידי זה הוא הולך ועושה את
העבירה במדיו, כשהוא חושב שהדבר ה"ה" גמור, לפי שראה את התלמיד חכם
עושה כן, על זה אמר כי שניהם שווים, משום שעל ידי זה שגגותיו של התלמיד
חכם נתפס העם הארץ כדונות, ובהם מושב קצת תמימה המהרש"א, כי אין
הדברים אמורים על שגגה ושגגה של תלמיד חכם, אלא על שגגת התלמיד
חכם הנעשית לפני עם הארץ, כגון שגגתו של תלמיד התנהג. אף עדיין תלמיד
במקומה עומדת, כי מוטב יותר להיות עם הארץ, מאשר להיות תלמיד חכם
הנתפס באופן הנזכר להחשיב לו שגגתו כמדי.

אכן תשובת הדבר היא, כי אמרו חכמינו ז"ל (אבות פ"ה מ"ח) כל המזכה את הרבים
אין חטא בא על ידו, אשר יש שמירה מיוחדת על המזכה את הרבים שלא יבוא
לידי חטא, ומשך על ידי שיהאדם מזכה את הרבים, אף אם הוא תלמיד חכם,

המשך בעמוד ג

א יומא דהילולא דיליה בימים אלו, כ"א אלול תקכ"ד.
ב שמעתי שר"ב רבי צבי אלימלך לייפער ז"ל שהיה חזן אב"ד נירעדיא זצ"ל,
שהיה נכד צדיק בית דעש זי"ע, כי מהר"ק המראה יחזקאל מקאפלסבורג זי"ע,
היה תלמידו של מהר"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימנאב זי"ע, וכיון כרבה של
קאפלסבורג שבאנבערגען, אשר שם כל ערי המוחזק היו מלאים בעמי תשובה
ואנשים נוסים ומנושמים, ובכוחו הגדול העלה את בני המדינה למדרגות נשבות,
וכפי שהמשיכו אחריו בנו מהר"ק רבי משה מדעש זי"ע, ושאר צדיקי בית דעש
זי"ע.

באחד השבתות הגיע מהר"ק המראה יחזקאל זי"ע לעיירה אחת במחוז
זינבערגען, שם התגוררו אנשים ששטים ועמי הארצות, ומנהגם היה כשהיו
קוראים לעלות בתורה ביום השבת, היו מכניסם אל כל בני עיר תבואה 'חבר',
אלא שכיון שהגיע מהר"ק המראה יחזקאל זי"ע התחבטו הביאים ביניהם כיצד
לכנות את הרבה המראה יחזקאל זי"ע, ששהפליא אחד מהם שכולים לכנותו
בתואר 'חבר חבר', ואכן כך היה שקראוהו לעלות לתורה בתואר 'חבר חבר',
יעמוד החובר בנו מונט רבי יחזקאל בן רבי יוסף, בשבת אחת הצטרפו רש
מהר"ק המראה יחזקאל זי"ע ברבים לעורר את הציבור להיטיב את מעשיהם, אלא
שהם שבאו מבני העיר להשתתף בדרשה, מכל מקום ביקשו מהם להתנמנם, ולא
רק ביקשו, אלא גם התנמנמו בדרשה, מההר"ק המראה יחזקאל זי"ע מצא את
עצמו דורש לפני אנשי העיר השקועים בתרומה. משך ענה מהר"ק המראה
יחזקאל זי"ע אמר, הנה בבורק עשיתם אותו 'חבר חבר', עתה הפכיתם אותו
להיות 'דורש אל המתי'...

ג אם כי אפשר לומר, כי המזכה את הרבים, טרוד הוא בכל שעות יומו ביוכי
הרבים, ואין לו כלל זמן להתפנות לחטאים, ולכן אין חטא בא על ידו.

א יומא דהילולא דיליה חל בימים אלו, כ"ג אלול תקפ"ו. יש לציין, כי קודם הסתלקותו אמר מהר"ק רבי אורי
מסטריעליס זי"ע לתלמידיו ומקורביו, כי קרבו ימיו להסתלק מן העולם, ואמר את סיבת הדבר, לפי שאמרו
לו מן השמים, כי הנה מהר"ק רבי יחיאל מיכל מולאטשוב זי"ע היה אחד מן הדיינים בבית דין של מעלה,
אלא שעל ידי שאל גסם מהר"ק רבי יחיאל מיכל מולאטשוב זי"ע מימיו, לא היה יכול להבין כי ביכולת אדם
לפגוע רח"ל בקדושת הסיוד, ועל זה היה מחמיר מאד להעניש אנשים שפגמו רח"ל בקדושת הסיוד, ומשכן
הגיעו הנשמות להתרעם על הדבר, עד שגמרו אומר כי על מהר"ק מולאטשוב זי"ע, ועל כן ידע כי עליו להסתלק מן העולם
ביומי הקרובים.

המשך בעמוד ג'

ובו תנשא מלכותך ויכון בחדס כסאך

בהתקרב יום הרת עולם ימסור כ"ק אדמו"ר שליט"א שיחת הכנה
והתעוררות לעבודת ימי ראש השנה הביאים לקראתנו לשלום
ביום רביעי שעה 22:00

(ביום חמישי לא יתקיים שיעור חקיע)

בהיכל בית מדרשונו

בברכת כתיבה וחתימה טובה

קבלת קהל על ידי כ"ק אדמו"ר שליט"א לקראת הימים הנוראים
במשך השבוע הבא ע"י לטובה
לפג"צ 9:30-10:30 בדיכל בית מדרשונו
בשעות הלילה 22:00-20:15 בביתו נאווה קודש רח' מדר"א 5
בזמנים אחרים ניתן לתאם בטלפון 0504 128377

של האדם הוא ד"ם, ורק אחר שהתדבק כבר אצל השם יתברך, נעשה שמו אד"ם, אז יוכל לאכול.

ויש להוסיף עוד מה דאיתא (תורי וזב מרשח ואתחנן בדי' פסוק כ"ט ובשקט) בשם הרמ"ק רבי יחיאל מיכל מלאטשטוב ז"ל, לקדקד בלשון חכמינו ז"ל 'היו שוהים שעה אחת ומתפללים כדי שיכוננו את ליבם לאביהם שבשמים', ולכאורה היה להם לומר 'היו שוהים שעה אחת כדי שיכוננו את ליבם לאביהם שבשמים ומתפללים', שהרי התפילה הייתה לאחר השעה בה היו שוהים בכדי להרכות את הכוונה. רק ביאר הכוונה, כי באותה שעה עצמה היו החסידים 'מתפללים כדי שיכוננו את ליבם לאביהם שבשמים', היינו שזה היה כל שהייתה באותה השעה, למען יוכלו לכוון את ליבם לאביהם שבשמים ולהתדבק לאלופו של עולם בעת התפילה.

בזה נמצא מבורא היטב דברי הרמ"ק הרבי ר' אילמלך מליעזנסק ז"ע, שאמר כי אלך בזה שאין לו שעה, הכוונה שאין האדם נחשב כ'אדם' כל עוד ואינו שוהה שעה אחת קודם התפילה, כי על ידי שהאדם שוהה שעה אחת קודם תפילתו, וזאת כאמור בכדי שיכונן את לבו לאביהם שבשמים, ועל ידי שעה זו הוא מתקשר אל אלופו של עולם, ובה נעשה שמו מ"ם לאד"ם, על כך על ידי שעה זו הרי הוא מכונה אד"ם.

כדבר הבורא נמצאנו גם כן לעניין ראש השנה, אשר בו מתבררים בני ישראל אל אלופו של עולם, וכמו שכתב הרמ"ק הבני ישישכר ז"ע (מאמר חדש תשרי מאמר ב' את א'), כי ראש השנה 'בגימטריא' פ' עמים אליהם ע' הכולל, כי אליהם בגימטריא פ"ו, ועשר פעמים אליהם' הוא תת"ם, ואילו פ' השנה' הוא תת"ס, והיינו כי הקומה השלימה היא בעשר מידות, ולכן ראש השנה בו מאיר אור הדין של שם אליהם' הוא בגימטריא עשר פעמים שם אליהם', ומה שנוסף בו הוא א', מורה על אלופו של עולם המחיה את כל באי העולם העוברים לפניו בכני מרון.

נמצא לפי זה מדויק היטב מאמרו של הרמ"ק מר"א מבעלזא ז"ע, כי חודש אלול הוא השעה אחת קודם התפילה של חודש תשרי, כי הוא גם כן בחינה זו, שבוים ראש השנה מתדבקים אל אלופו של העולם, ואז נעשים מ"ם לבחינת אד"ם.

האימה והיראה המשולבים בשמחה לקראת ראש השנה

כתב האור החיים הקדוש: "עוד רמז באמרו 'אתם נצבים וגו' לפני ה', לפי שכל שוהה מרוחק מהקדושה קומתו נמוכה וראשו שפלה (בראשית רבה י"ב, ד) לזה אמר כי להיות לפני ה' נצבו ונשאו ראשם".

במקום אחר (שמות י"ב) מוסיף האור החיים הקדוש וכתב: "כי החוטא גורם בחטאו כפיפת ראשו, כי בחינת רע המותה היא אל ארץ תביט, כי שפלה היא. ובחינת האדם היא נשיאת ראשו, והדמת המהות והתעלה".

ואכן עניין נשיאות הראש לפני השם יתברך ביום הדין, הרי זה מעצם עניינו של יום, וכידוע ששגז את צדיקים להיות ראי'ם וחרדים ומאמינים יום, כי ספרי חיים וספרי מותם מתחילים לפני ראש השנה (כ"ב), אז צדד שר בטחנים ונא בחדש השם יתברך שירחם עלינו, ויוציאו זכאים בדין, ועל כן אנו נצבים לפני השם יתברך בנשיאות ראש.

כוח עבודת התפילה בכל הדורות אף בדורות האחרונים

הנה תפילה 'אתם נצבים היום כולכם ראשיכם בשבטים וגו' כל איש ישראל' מכוון על עבודת האדם, שכן אין עמידה אלא תפילה (ברכות ז', ד) והוא על כך, שעבודת התפילה שייך לכל איש ואיש משום ישראל עד סוף כל הדורות, בכל מצב שהוא.

כך הביא הרמ"ק המגיד מטרקטין ז"ע (מן אברהם מרשח בלך בדי' וראי בלך מה) מה שאמר לו אביו הרמ"ק רבי מרדכי מטשענאבאל ז"ע בשם הבעל שם טוב הקדוש ז"ע, כי אף האיש המוטטר בקסוקי כל שנות היום, וכאשר השמש נוטה לשקוע, הרי הוא נוכר שעדיין לא התפיל מנחה, וכשהוא מרגיש כעם שחלף עברו עליו כל יומו, הרי הוא נאנח אנהא עמוקה, ונעמד במיטתו אלא להחפלה תפילת מנחה, וכמובן שאין תפילתו בשלימות הגרע, וזעם כל זה האנחה שגאנה חשבה היא מאד בעיני השם יתברך, ואמר הבעל שם טוב הקדוש ז"ע, כי האנחה שגאנה חשבה, עולה ובוקעת כל הרקיעים.

ב יומא דהילולא דיליה כל בינא אים, כ"ה אלול תקמ"ו.

ג. הנה כפשוטו ביאור דברי המדרש, ש'פ' דברי הגמרא (פליקס): "וישראל מזכירין את השם אשר שתי תיבות, שנאמר (דברים י"ד) 'שמע ישראל ה' וגו', ומלאכי השרת אין מזכירין את השם אלא לאחר שלוש תיבות, וכתב ר' קדוש מדרש קדוש' ה' צבא-וה', ובה ביאר הרמ"ק מר"א מבעלזא ז"ע (פליקס בדי' וקרבנות) את אמרנו (תפילה אבות בעלם) 'וקרבנות מלכנו לשמן הגדול סלה באמת להיותך קל וליחידך לאהבה את שמך', כי הנה יש כמה מקומות בהם בני ישראל אומרים את השם לאחר שתי תיבות, וכן בקריאת שמע שאומרים שמע ישראל, וכן בפרישת האבות שאומרים וזאת אהבה את ה', וכן בכל ברכה שאומרים ברוך אתה ה', וזהו 'וקרבנות מלכנו לשמן הגדול', היינו שקירב אתונו השם יתברך להוכיח את שמו יותר מן המלאכים אחר שתי תיבות בלבד, וזהו 'לחיותך קל וליחידך לאהבה את שמך' ששם ישראל ה' אהבה, וכן 'לחיותך קל וליחידך לאהבה את שמך' ששם ישראל ה' אהבה את שמך, והוא תבא אמירת מרשח 'זאת אהבה את ה' אלקיך'.

מה שהוסיף 'לחיותך קל וליחידך' בשבאל מכוון על ענין הברכות וקריאת שמע, שלפיה בזה מה שפירש הרמ"ק הישועות משה מוויניץ ז"ל כי אמר המגרא (שבת כ"ב) נר לאחד נר למאה, כ' הנה לבני ישראל יש עוד כל אחד את הנפסק המדרש עורן (אורי' י"ט ס"ח) שאם לא כיוון בפרשן ראשון של קריאת שמע צריכים לחזור ולקרוא את הפסוק הנשקל, ובפרט אנשי דעת העוברים את השם יתברך בדעת הבטנות, והוא מוסריהם את נפשם בעת פסוק ראשון של קריאת שמע, ועל זה אמר 'נר לאחד', והוא העבודה שהאדם עובד בעת אמירת פסוק של קריאת שמע ששם ישראל ה' אהבה, כך גם 'נר למאה', והוא על מה הברכות שחייב כל אדם לברך בכל יום (נחמתי' ז'א).

ד. א"ח הרמ"ק רבי יחיאל מוואשערהלי ז"ע היה אומר, כי הטעם בצדיקים מאחריהם להתפלל, הוא משום שבשעת אשמורת הבוקר, כאשר פותחים למעלה את שערי התפילה, עדיין רעבים מלאכי מעלה לכל תפילה ותפילה כאשר היא, ועל כן הם בוכאים באותה שעה את תפילת הצדיקים הנערכת בשלימות. שוב לאחר מכן לא היו מקבלים את תפילת המון העם שאין תפילתם מושלמת כל כך, על כן מקדישים תפילה אגשי ההמון להתפלל את תפילתם, בעד שמלאכי מעלה מחכים ומייחלים לכל תפילה, וכך תפילתם מתקבלת לרצון, ורק לאחר מכן מתפללים הצדיקים את תפילתם, אשר היא מתקבלת גם כן לתפילתם ולרצונן מחמת שלימותם.

ה. הרמ"ק מנחת אלעזר ז"ע מביא (דברי תורה בבישאת את קרא), כי פעם אמר הרמ"ק הדברי חיים מצאנז ז"ע, כי עלו לנו השנה בקדושת ידבריו של הרמ"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, כי כאשר היה אומר בכיכור דברי בדיחותא, והזכיר את האמירות, מה שאמר פעם אחת בערב יום הכיפורים, כאשר שורר ביעירות השולחן את הדיין 'אין כאלוקינו', לאחר מכן נענה הרמ"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע ואמר, כי הרי אומרים 'אין כאלוקינו' לאחר התפילה, ומדוע לא תיקנונו לומר לפני התפילה, אלא משום שאם היו אומרים 'אין כאלוקינו' לפני התפילה, היו הכל חושבים כי כבר שיימו את כל התפילה, והיו חולקים בלתימה, על כן תיקנונו לומר לאחר התפילה.

וביאר את הגמרא הדברי חיים מצאנז ז"ע, כי הנה הפיט' של 'אין כאלוקינו' מיוסד על ד' מיני שבחים, המכוון לד' מדרגות אלו של התפילה שהם כנגד ארבע העולמות, ולכן הייתה עומק כוונתו של הרמ"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, שאם היו אומרים את הפיט' של 'אין כאלוקינו' לפני התפילה, היו מכוונים בזה את שלימות התיקון של ארבע העולמות, והיו חושבים כי כבר שיימו את התפילה.

ואכן הבעל שם טוב הקדוש ז"ע לימד לתלמידיו הקדושים ז"ע, כי בכל הדורות כולם יש לאדם שייכות לעבודת התפילה, ואף שהבעל שם טוב הקדוש ז"ע השיג השגות נעלות במינת איש, עם כל זה השיג להבין גם כן את מדרגתו של האיש הפשוט ביותר בסוף כל הדורות כולם, וידע אל נכון להבין את כוחות נפשו.

הרמ"ק הדברי יחזקאל משינאווא ז"ע (דברי יחזקאל אדנות בדי' ראש השנה מאי זכרית) ביאר את מאמרו ז"ל (ראש השנה י"ד) על הכתוב (תהלים קטו, ו) 'דלותי ולי יהושעי'; 'אף על פי שאני אלה מן המצוות, לי נאה להושיע', ולכאורה הדבר תמוה, כיצד על אף שביי מצוות דלים מן המצוות, עם כל זה נאה שיושיע אותם השם יתברך.

רק הביאור הוא, כי אמרו חכמינו ז"ל (סנהדרין צ"ח) שמשיח יבוא בדור שכולו חייב או כולו זכאי, ובוודאי שאין אנו רוצים שיבוא המשיח בדור שכולו חייב, מכל מקום חייב אנו להיות, אנו לחשוב שבדורות אלו האחרונים יהיו הדור כולו זכאי, מה שלא זכינו בדורות הנגמרים והאמורים הראשונים והאחרונים, בהם הייתה התורה ברזם המעלה.

אכן תשובת הדבר היא, כי בדורות האחרונים ישנה להיות הדור כולו זכאי, כי בדורות עברו שהייתה התורה שולטת ברמה, וכל אחד ואחד מבני ישראל בניקל היה יכול לבוא לעוסק בתורה, על כן לא היה כל כך חשיבות לעסק התורה של אלו הדורות, מה שאין כן בימינו אנו בדורות האחרונים, כאשר חסידים בני רח"ל ראו חכמינו ז"ל (פסוק מה' י"א) 'ראי חסיד ימאסו, ונעשו תלמידי החכמים בשפלה המצב, הנה נסיון גדול הוא לישב וללמוד ולעשות את רצון השם יתברך, ולכן אף במינות פעולות כבר נחשב הדור כולו להיות דור שכולו זכאי, ולכן אמרה נכסת ישראל 'אף על פי שדענו אנו מן המצוות, מכל מקום אנו המצוות ששולט בזה, הרי הם חשוכים עד מאד, כי באו בקושי גדול של דורות האחרונים, ולכן 'לי נאה להושיע'.

מדרגת הצדיקים בעת תפילתם כמלאכי השרת

הרמ"ק האוהב ישראל מאטסא ז"ע (פרשת נצבים בדי' אתם נצבים ה') כותב מפרש את דברי המנחם, בהקדמו להביא את דברי המדרש (שמות רבה טו, ז): 'שידמה הקדוש ברוך הוא את ישראל למלאכים, במלאכים נאמר (ישעיהו י"ב, א) 'שרפים עומדים ממעל לו', ובשיראל נאמר (דברים י"ג, ט) 'אתם נצבים היום'. המלאכים אומרים בכל יום קדוש קדוש קדוש, וישראל אומרים אלקי אברהם אלקי יצחק אלקי יעקב', וצריך לבאר את דברי המדרש.

והקדים להביא את מאמר חכמינו ז"ל (ברכות ז') 'אין עמידה אלא תפילה שנאמר (תהלים קו, י"ז) 'יעמד פנים יופלל', ולכאורה יש לקדקד בזה, שהרי הגם אומנם שעמידה כולל גם כן תפילה, מכל מקום כיצד יוכלו לומר 'אין עמידה אלא תפילה', והרי נוכר לשון עמידה גם כן על עניינים אחרים שאינם בעסק התפילה.

אף ביאר בזה, כי בוודאי אין כוונת הדברים לתפילת כל איש ואיש מבני ישראל, אלא לתפילת הצדיקים, אשר בידי תפילתם המה עולים ובאים במדרגה למדרגה, אשר כידוע התפילה נחלקת לארבעת העולמות, עולם העשיה היצירה הבריאה והאצילות, אשר בכל עולם ועולם יש גם כן מדרגות לרוב, ואצלו הצדיקים ז"ע מתדבקים בתפילתם מהיכל להיכל, עד שבאים אל היכל האצילות, שם הינם עומדים בשלימות מדרגתם, להתדבק אל השם יתברך בתפילה. נמצא כי בכל התפילה האדם הוא הולך מדרגה לדרגה, ורק הצדיק שעולה בידו להגיע בשלימות העבודה עד לתפילת שמונה עשרה בהיכל האצילות, אז הוא בבחינת עמידה.

זהו שאמרו חכמינו ז"ל כי אין עמידה אלא תפילה, היינו שתכלית התפילה של הצדיקים ז"ע היא בהגיעם אל היכל האצילות, אז הינם בבחינת עמידה, ואינם הולכים עוד מדרגה לדרגה. והוא שאמרו חכמינו ז"ל שביי חושש לזה המלאכים, לפי שהמלאכים כידוע מקראים עומדים (דברים י"ג, א), ולזה הצדיקים גם כן במדרגתם משיגים את שלימות העבודה עד היכל האצילות, ואז הינם בבחינת עומדים, והוא כאמור 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה', בבחינת עמידה והתייצבות.

ואם כי הדברים אינם שייכים לכל אחד ואחד, מכל מקום צריכים אנשים כערכנו לידע, כי יש מדרגת הצדיקים ז"ע המגיעים בתפילה לשלימות המדרגות.

ג. הנה כפשוטו ביאור דברי המדרש, ש'פ' דברי הגמרא (פליקס): "וישראל מזכירין את השם אשר שתי תיבות, שנאמר (דברים י"ד) 'שמע ישראל ה' וגו', ומלאכי השרת אין מזכירין את השם אלא לאחר שלוש תיבות, וכתב ר' קדוש מדרש קדוש' ה' צבא-וה', ובה ביאר הרמ"ק מר"א מבעלזא ז"ע (פליקס בדי' וקרבנות) את אמרנו (תפילה אבות בעלם) 'וקרבנות מלכנו לשמן הגדול סלה באמת להיותך קל וליחידך לאהבה את שמך', כי הנה יש כמה מקומות בהם בני ישראל אומרים את השם לאחר שתי תיבות, וכן בקריאת שמע שאומרים שמע ישראל, וכן בפרישת האבות שאומרים וזאת אהבה את ה', וכן בכל ברכה שאומרים ברוך אתה ה', וזהו 'וקרבנות מלכנו לשמן הגדול', היינו שקירב אתונו השם יתברך להוכיח את שמו יותר מן המלאכים אחר שתי תיבות בלבד, וזהו 'לחיותך קל וליחידך לאהבה את שמך' ששם ישראל ה' אהבה, וכן 'לחיותך קל וליחידך לאהבה את שמך' ששם ישראל ה' אהבה את שמך, והוא תבא אמירת מרשח 'זאת אהבה את ה' אלקיך'.

מה שהוסיף 'לחיותך קל וליחידך' בשבאל מכוון על ענין הברכות וקריאת שמע, שלפיה בזה מה שפירש הרמ"ק הישועות משה מוויניץ ז"ל כי אמר המגרא (שבת כ"ב) נר לאחד נר למאה, כ' הנה לבני ישראל יש עוד כל אחד את הנפסק המדרש עורן (אורי' י"ט ס"ח) שאם לא כיוון בפרשן ראשון של קריאת שמע צריכים לחזור ולקרוא את הפסוק הנשקל, ובפרט אנשי דעת העוברים את השם יתברך בדעת הבטנות, והוא מוסריהם את נפשם בעת פסוק ראשון של קריאת שמע, ועל זה אמר 'נר לאחד', והוא העבודה שהאדם עובד בעת אמירת פסוק של קריאת שמע ששם ישראל ה' אהבה, כך גם 'נר למאה', והוא על מה הברכות שחייב כל אדם לברך בכל יום (נחמתי' ז'א).

ד. א"ח הרמ"ק רבי יחיאל מוואשערהלי ז"ע היה אומר, כי הטעם בצדיקים מאחריהם להתפלל, הוא משום שבשעת אשמורת הבוקר, כאשר פותחים למעלה את שערי התפילה, עדיין רעבים מלאכי מעלה לכל תפילה ותפילה כאשר היא, ועל כן הם בוכאים באותה שעה את תפילת הצדיקים הנערכת בשלימות. שוב לאחר מכן לא היו מקבלים את תפילת המון העם שאין תפילתם מושלמת כל כך, על כן מקדישים תפילה אגשי ההמון להתפלל את תפילתם, בעד שמלאכי מעלה מחכים ומייחלים לכל תפילה, וכך תפילתם מתקבלת לרצון, ורק לאחר מכן מתפללים הצדיקים את תפילתם, אשר היא מתקבלת גם כן לתפילתם ולרצונן מחמת שלימותם.

ה. הרמ"ק מנחת אלעזר ז"ע מביא (דברי תורה בבישאת את קרא), כי פעם אמר הרמ"ק הדברי חיים מצאנז ז"ע, כי עלו לנו השנה בקדושת ידבריו של הרמ"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, כי כאשר היה אומר בכיכור דברי בדיחותא, והזכיר את האמירות, מה שאמר פעם אחת בערב יום הכיפורים, כאשר שורר ביעירות השולחן את הדיין 'אין כאלוקינו', לאחר מכן נענה הרמ"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע ואמר, כי הרי אומרים 'אין כאלוקינו' לאחר התפילה, ומדוע לא תיקנונו לומר לפני התפילה, אלא משום שאם היו אומרים 'אין כאלוקינו' לפני התפילה, היו הכל חושבים כי כבר שיימו את כל התפילה, והיו חולקים בלתימה, על כן תיקנונו לומר לאחר התפילה.

המשך פרקי אבות

שהאדם מתפלל בפיו בהתלהבות, רואים זאת אנשים אחרים, ולומדים ממנו כיצד יש להתפלל, ועל ידי זה הוא מוכה את הרבים להיות גם כן מתפללים כראוי.

הוא ביאר את דברי הכותב **"תלתה' ידבר פי"**, כינת הדבר אשר בעת התפילה מוציאים את התיבות מן הפה, ואין מסתפקים במחשבת הלב, על זה הוא בכדי אשר **"יורכב כל בשר שם קדש לעולם ועד"**, שיתעוררו גם כן אחרים להתפלל כמות פתילות הוא.

משכן, כל איש ואיש מבני ישראל הזוכה להקים בית בישראל, ועזרו השם יתברך לבנים ובני בנים, הרי מוטל עליו חוב לזכות את בניו אחריו, שהרי כפי מה שרואים בניו את התנהגותו, בכל פעולה הינם מתנהגים, ועל כן כאשר אב עומד ומתפלל כראוי, לומד כדבעי, בזה חודרים הדברים אל פנימיות בניו, ואינם יודעים כי עליהם להתנהג גם כן בדרך זו, וזה הוא עניין של זיכוי הרבים, לזכות את בניו לילך בדרך טובים, כי שכל איש יחידיו לכול להיות מוכה את הרבים, בכל פעולה ופעולה שהוא עושה. כמובן, שאם האב עושה איזה דבר חסא או דבר שאינו הנוג בפני בניו, הרי זה הוא בבחינה של מחסאית את הרבים, ולכן צריכים להיזהר להיות תמיד מתנהג בדרך טובים, אשר אז רואים בניו ובני ביתו כיצד הוא לומד, וכיצד הוא מתפלל, וזה הוא בגדר **"תלתה' ידבר פי"** יורכב כל בשר שם קדש לעולם ועד, כדברי הרב חיד"א.

המקור רבי משה פריינד ז"ע באב"ד ירושלים הביא בספר **עטרת יהושע** (פרשת נח ב"ה אלא תולדות נח ה"ט), בשם אביו **הגה"צ רבי ישראל פריינד זצ"ל אב"ד הויזאד**, על דברי הכותב (בראשית י"ט) **"כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת בנותיהם וישמרו דרך ה'"**, כי לכאורה על פי דקדוק אימור להיות כתוב **"לשמור דרך ה'"**, שהוא מצוה את בניו לשמור את דרך ה', ומהו שאמר **"ישמרו דרך ה'"**, רק ביאר, כי בכדי שיוכל האב לתקן את בניו אחריו, לילך בדרך ה', או אז מוטל עליו החובה לשמור בעצמו את דרך ה', אשר רק על ידי זה יועיל לזכות את בניו לילך בדרך טובים, והוא שאמר **"ישמרו דרך ה'"**, היינו שהוא עצמו ישמור את דרך ה', בכדי שיוכלו בניו להתחנך לתורה ומצוות.

כן אמר גם **הרה"ק רבי שלמה ממונקאטש ז"ע** (הפארט פון פרשת כי תצא ב"ה וכו' י"ח) **לפרש את הכתוב (דברים כ"א, י"ז) **"כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסור אותו ולא ישמע אליהם"****, כי הנה כיצד בא לו לאיש הישראלי להיות בנו בן סורר ומורה. אלא, שאם הבן שומע בבית הוריו את קול התורה וקול התפילה של אביו, והוא רואה את הנהגת אמו, המדליקה את הנרות עם תפילות ותחנונים על חינוך הבנים, ושומע את קול תפילותיה וזמורה, הרי כל זה בוודאי נכנס ללב הבנים ואין הבן נעשה מזה סורר ומורה, אלא שאם נעשה מציאות של בן סורר ומורה, הרי זה משום שזכר יציר הבורא היה כן בבית אבא, אלא שעת אבא קול אביו בתורה ותפילה, ולא שמע את קול אמו בתפילות ותחנונים על חינוך הבנים, אלא רק יסרו אותו להיטיב את דרכיו, מה שכמוהו לא הבא כל תועלת.

זהו שאמר הכותב **"כי יהיה לאיש בן סורר ומורה"**, וכיצד נעשה הדבר שיהיה לאיש הישראלי בן סורר ומורה, הרי זה משום אשר **"איננו שומע בקול אביו ובקול אמו"**, אין הבן שומע בבית אביו ואמו את קולם בדברי תורה ותפילה, ובתפילות לפני השם יתברך, אין יסרו אותו, רק זאת המה מייסרים אותו לתקן את מעשיו, וכמובן אשר משום כן **"לא ישמע אליהם"**, אין הוא שומע לקול וזכותם, כי העיקר הוא הנהגות האב בעצמו, אשר כן לומדים הבנים להיטיב את דרכיהם.

העיקר הוא שזוכה להיות ממזכיר הרבים, ובפרט עתה בעמדתו לפני הימים הנוראים, אשר מבקשים אדם בהם **"הי רצון שירבו זכויותינו"**, ויתכן כי המזכה את הרבים בוודאי יש שממעות לפתילה זו, שהרי מנחת יצחק יכילם להתברר זכויותיו לדורות, ועל כן בוודאי יכילם לבקש בקשה זו שירבו זכויותינו, והי רצון שיתקדש שם שמים על ידינו, ונזכה לכתיבה וחתומה טובה לנו ולכל ישראל.

מכל מקום מאחר ואין הוא בא ליד חטא, שוב אין לו הפסד מכך ששגותיו נחשבות לדונות, הואיל ואינו בא כל עיקר ליד חטא.

הוא ביאר את דברי המדרש פליאה, כי הנה רבי ישע ודרש לפני הציבור, והזכיר לפניכם דרשה זו שלתלמידי חכמים שגנות נחשבות כדונות, ואילו לעמי הארצות דונות נחשבות כשגנות, וזכין ששמען כן, ביקשו הציבור להתנחם, היינו שגמור אומר כי מוטב להם שלא ללמוד, כי אם ילמדו יהיו תלמידי חכמים והיו שגנותיהם נחשבות להם כדונות, ועל כן מוטב יהיו עמי הארצות. אכן רבי ביקש לעוררם ולא לפסלם בינה, כי לא זו הדרך, וכי הגם אומנם שנכון הוא ישגותיו של התלמיד חכם נחשבות כדונות, מכל מקום על ידי שהתלמיד חכם מוכה את הרבים מכל לימודו, שוב אין חטא בא על ידו, ואין כל בית מיוחד בדבר.

זהו שאמר להם אשה אחת לידה במצרים שישים רבוא בכרס אחד, כי הנה הכוונה היא על משה רבינו, ששקול היה משה רבינו כנגד כל ישראל (מסילתא דרשב"י שמות י"א), וסיבת הדבר כתבו המפרשים (לקוטי תורה פרשת ואתחנן ב"ה ואמר ה' אלהי) שהוא לפי שמשה רבינו זיכה את כל בני ישראל, על כל על ידי היותו מוכה את הרבים נחשב היה כנגד כל ישראל שזיכה אותם, ובה צרה רבית הקדוש לעורר את התלמידים, שמוטב להם ללמוד ולהיות תלמידי חכמים ומזכיר הרבים, ובה אין להם לחשוש שיהיו שגנותיהם נחשבים כדונות.

ואכן יוכיז הרבים של משה רבינו היה על ידי לימוד התורה, וכמו שפירש **הרע"ב**: **"שלמד תורה לכן ישראל"**, ולקשן המשנה, משה זכה וזיכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו, שנאמר (דברים ל"ג) **"צדקת ה' עשה ומשפטי עמי ישראל"**, הרי שהדברים מתייחסים למשפטי השם יתברך שלמד משה רבינו לכל ישראל, ולכן תלמידי החכמים יכולים להיות ממזכיר הרבים, ושוב אין חטא בא על ידם.

ואכן כל איש ואיש הלימוד תורה, הרי הוא מוכה בכך את הרבים, וכמו שכתב **הרה"ק העבודת ישראל ז"ע** (אבות פ"ו מ"א ב"ה אבות) **לבאר את דברי המשנה (אבות פ"ו מ"א) הנאמרת גם כן בשבת זו: **"רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ולא עוד אלא שכל העולם כלו כדי הוא לו בקריא ריע אהוב אהוב את המקום אהוב את הבריות"****, וכתב בזה הלשון: **"כי בזה הוא לומד נפלאה השפעה לכל העולם ולבשראם, ומצא אהוב את הבריות"**, וגם מבאיר הארת ה' יתברך בלבבם, להתעורר לבם לעבודת ה' יתברך, ובה אהוב את המקום."

אכן העיקר הוא להרביץ תורה לרבים, וכמו שראיתי: **אצל מורי ורבי בעל שבט הלוי זצ"ל**, שזיכתי ללמוד אצלו, וראיתי כי השמחה היותר גדולה שהייתה לו, היא כאשר ראה את תלמידיו מרביצים תורה לאחרים, וכאשר ראיתי אצלי שכאמרחי לו כי התחלתי לומר שיעוריו תורה ברבים, היה מלא שמחה על כך, ותמיד כשהייתי מגיע אלי, היה שואל אותי, מה קורה אצלי, ושאל אותי: עדיין הינך מרביץ תורה, וכך ראו אצלו במוחש שהרבתצ התורה הייתה אצלו אוצר חביב, מה שהיה רואה את תלמידיו מרביצים תורה ברבים. והוא אכן הפלגה בהרבתצ התורה, כאשר זוכים והתלמידים עצמם נעשים גם כן מרביצי התורה, אשר כל זה הוא חסד וזיכוי הרבים.

השפעת האב על בניו כזיכוי הרבים

עוד אפשר לומר בכלל זיכוי הרבים, מה שכתב **הרב חיד"א** (דףק תולדות העולם קמ"ה, כ"א) **לבאר את הכתוב (תהלים קמ"ה, א) **"תלתה' ידבר פי יורכב כל בשר שם קדש לעולם ועד"****, בהקדמתו את דברי **הארי"ה הקדוש ז"ע** (לקוטי תורה תהלים ב"ה ק"ן וזמרה), שהרי אמרו חכמינו ז"ל (תענית ב') **"ולעבדו ככל לבבם"** (דברים י"ג, ג'), איזו היא עבודה שכל, כלומר אומר לו תפילה, ואם כן, מאחר והתפילה היא עבודה שכל, מדוע ראו אנשי כנסת הגדולה לתקן להתפלל בפה, הרי מוטב היה להתפלל באמצעות מחשבת הלב בלבד. רק ביאר הארי"ה הקדוש ז"ע, שסיבת הדבר היא, כי על ידי

ד יומא ההולולא דידיה חל בימים אלו, כי אלו תשני.

שיחות מלוה מלכה • המשך מעמוד הבא

דובר אמת בלכבו

סיפר **הגה"צ רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל ראש ישיבת טשעביץ**, כי הנה בזיווג שני היה **הגה"ק המנחת חינוך ז"ע** חתנו של **הרה"ק רבי דוד מאזבלטוב ז"ע**, שידוע היה בפקחותו וזכמתו, עד שכינוהו חכימא דיהודאי.

כאשר התקבל **הגה"ק המנחת חינוך ז"ע** לכהן כרבה של טארניפאל, היה צריך למסור דרשה לפני בני העיר, אלא שלא היה סיפק בידו להתברר דרשה ראויה לשמה, על כן אמר לו חותנו **הרה"ק רבי דוד מאזבלטוב ז"ע** דרשה נפלאה, והקנה לו אותה בקניין גמור, עד שלא יוצרך לצייץ את שמו, אלא יאמר את הדרשה ככילול היא דרשת עצמו.

בפעול, לאחר שסיים **הגה"ק המנחת חינוך ז"ע** לומר את הדרשה, שהייתה עריבה עד מאד לאוזני בני העיר, סיים **הגה"ק המנחת חינוך ז"ע** ואמר, כי הנה דרשה זו הקנה לו חותנו **הרה"ק רבי דוד מאזבלטוב ז"ע** בקניין גמור, אך האמת היא, כי הדרשה היא של חותנו, ומאחר ויש לו פסיקות ופקפוקים אם יכולים להקנות דבר רוחני, הרי הוא מגלה דעת כי הדרשה הוא של חותנו, וסיים ואמר, כי יכולים הם להחליט האם לקחתו כרכ לעירם. כמובן, שבני העיר התפעלו לראות את שירותו, ואת מידת האמת הטבועה בקרבם, עד שלקחוהו להיטיב כרב עליהם, כשהוא נמנה את רבנותו שינס ארוכות, עד להסתלקותו.

מדברי תורתו

הרה"ק הקדושת ציון מבאבוב ז"ע (קדושת ציון פרשת לך ב"ה לא האריך) הביא בשם **הגה"ק המנחת חינוך ז"ע**, לפרש את הכתוב (שמות כ"ב) **"לא תהיה משכילה ועקרה בארצך את מספר ימך אמלא"**, כי הנה איתא במדרש (פסיקתא דרב סנאן פסיקא) כי שבועה עקרותם, שרה ורבקה רחל ולאה, אשתו של מנוח ונהנה אשת אלקנה, וציון. והנה ששת העקרות והאבות נפקדו, אמנם ציון עדיין לא נפקדה, ועדיין היא עקרה לא לילדה. והנה שבע העקרות מכוונים למספר שבע ימות השבוע.

זהו שאמר הכותב **"לא תהיה משכילה ועקרה בארצך"**, היינו ציון שהוא ארץ ישראל, לא תהיה עוד עקרה, אלא תזכה אף היא להיפקד בפקדות ישועה ורחמים בהחשת הגאולה, וממלא את **מספר ימך אמלא**, כי אף ציון שהיא מכוונת כנגד היום השביעי, יום השבת, יהיה לה גם כן פקידה.

ז"ע ועכ"א

ד היה חתנו של **הרה"ק מהר"ר מבעלזא ז"ע**.
ה בנו של **הרה"ק האהבת שלום מקאסוב ז"ע**.

מדרקחת חיים

ענינים בפרשת השבוע מתוך שיעורו השבועי של
מורינו הגאון הגדול רבי חיים אלעזר זיזים שליט"א
גאב"ד ביתר עילית

נצבים וילך
תשפ"ז

מצות הקהל ומצות כתיבת ספר תורה

אם הציבור יוצאים קריאת הקהל מדין שומע כעונה או חייבים רק בשמיעה

ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון
ברית ה' ואל כל זקני ישראל. ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד

שנת השמטה בחג הסוכות. בבוא כל
ישראל לראות את פני ה' אלהיך במקום
אשר יבחר תקרא את התורה הזאת
נגד כל ישראל באזניהם. הקהל את
העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר
בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו
ויראו את ה' אלהיכם ושמרו לעשות את
כל דברי התורה הזאת (לא, ט).

הגמ' בסוטה (מא, א) מבארת סדר
מצות הקהל: פרשת המלך כיצד מוצאי
יו"ט הראשון של חג בשמיני במוצאי
שביעית, עושין לו בימה של עץ בעזרה
והוא יושב עליה, שנאמר 'מקץ שבע
שנים במעוד וגו', חזן הכנסת נוטל ס"ת
ונותנה לראש הכנסת, וראש הכנסת
נותנה לסגן, והסגן נותנה לכהן גדול,
וכ"ל נותנה למלך, והמלך עומד ומקבל
וקורא ויושב.

ויש לחקור אם יש על הציבור חיוב
קריאת פרשת הקהל ג"כ אלא שהמלך
מוציא אותם מדין שומע כעונה, או
דאין על הציבור כי אם חיוב שמיעה
ולא חיוב קריאה ולא בעינן בזה לדון
שומע כעונה, וראיתי בספר באר שבע
עמ"ס סוטה (שס) שהעיר בהא דהמלך
היה קורא ויושב דהיאך רשאי לקרות
יושב, הא אמרי' במגילה (כא, ב) הקורא
את המגילה עומד ויושב יצא משא"כ
בתורה, וילפי' לה מקרא דאסור לקרות
בתורה בצבור מיושב וכו', ומיישב
דשמוא י"ל דלא אמרינן שאסור לקרות
בתורה בצבור מיושב אלא דוקא להוציא אחרים ידי חובתן של מצות קריאה,
משא"כ בפרשת המלך שלא היה קורא להוציא אחרים ידי חובתן רק לזרם
ולחזקם במצות ע"ש. הרי דפשיטא ליה דליכא מצות קריאה ואין המקריא
מוציא הרבים ידי חובתן.

אמנם בספר חסדי אבות (שנדפס בסוף ספר יבין דעת להאגור ר' יהושע מקוטנא ס"ה)
ראיתי שהעיר למה לא קרא המלך פרשת הקהל בספר תורה שלו אלא
הביאו ס"ת מביהכ"נ^א, ומיישב דכיון דבהקהל כתיב 'אשר ילמדו' צריכים
הציבור לצאת מדין שומע כעונה דהמהרהר בדברי תורה א"צ לברך, וכיון
דהלדיוט אסור לקרות בס"ת של המלך לא קרא המלך בספרו שהרי מוציא
אחרים מדין שומע כעונה והרי זה
כאילו הם עצמם קוראים בס"ת.
ומבואר שהבין דאיכא מצות
קריאה גם על הציבור אלא שהם
יוצאים מדין שומע כעונה.

ובעיקר קושיותיו למה לא קרא
המלך בספר תורה שלו, היה
נראה ליישב דכיון דכתיב בפרשת
הקהל 'בבוא כל ישראל לראות
את פני ה' אלהיך במקום אשר
יבחר תקרא את התורה הזאת נגד
כל ישראל באזניהם' ואת התורה
הזאת' הכוונה לס"ת שכתבו משה
שהיה מונח בעזרה, וזהו כוונת
הפסוקים ויכתוב משה - שכתב
ס"ת, וע"ז אמר להם שיקראו
את התורה הזאת היינו בתורה זו
דוקא. ומבואר כן להדיא ברש"י
בבא בתרא (יד, ב ד"ה ספר עזרה)
שקריאת פרשת הקהל היה בס"ת
שכתבו משה וז"ל: ספר שכתב
משה ובו קורין בעזרה פרשת
המלך בהקהל וכהן גדול ביהכ"נ.

והנה המשנה בסוטה (לב,
א) מונה קריאת פרשת הקהל
בין הקריאות הנאמרות בלשון
הקודש. ותמחה המפרשים מהו
המקור לדין זה, והרמב"ם (פ"ג מהל'
תנינה גיה"ה) כתב הקריאה והברכות
בלשון הקדש שנאמר תקרא את
התורה הזאת בלשונה אע"פ שיש
שם לועזות. ומבואר דילפי' מהא
דכתיב 'התורה הזאת', ולרש"י יש לבאר דזאת קאי על התורה שכתבו משה
שהיה בלשון הקדש, וע"ז נאמר ויכתוב משה ותקרא את התורה הזאת, וכיון
שצריך המלך לקרוא דוקא בספרו של משה ע"כ שהיתה הקריאה בלשון

מרכז דוחנו לתורה ותפילה
אור משה
ק"מ המדרש רבי משה חיים ויזל
בראשות המרא דאתרא
מורינו הגאון הגדול רבי חיים אלעזר זיזים שליט"א

בית המדרש 'אור משה' • בית התורה והמדרש 'מנחת חיים' • בתי אברכים לתורה • בתי ערב • בתי ערב שבתות ויר"ט
ביתר עילית

ירח האיתנים תשפ"ז

סדרי הסליחות בבית מדרשנו

סליחות מוצאי יום מנוחה 05:00 בבוקר ולאח"כ שחרית
סליחות ערב ראש השנה 05:15 בבוקר ולאח"כ שחרית

סדר יום המסוגל י"ג מידות יום חמישי עשרת ימי תשובה

תהלים 15:30
קרבנות 17:30
מנחה 18:15

<על זמני תפילות ר"ה ויוה"כ תבוא הודעה נפרדת>

להרשמה למקומות לימים הנוראים בבית מדרשנו ובע"פ בבלא' 0548439930

כתיבה וחתומה טובה
הגבאים

רח' יסוד תבונה 4 בקמ"ב ביתר עילית • בית התורה • טלפון: 02-580-60-60 • מערכת הטיפולים והחזקת 073-383-4874

א. ולפי מה שהבאנו בפרשת שופטים דבס"ת של המלך לא היה כתוב רק עשרת הדברות א"ש.
ב. אולם בתוס' שם (ע"ב דה"א וי"א) מבואר שלא היו קורין הקהל בס"ת שכתבו משה.

במעשיו, וכענין שכתב בפירוש בזאת המצוה ולמען ילמדו ויראו את ה'. ולכאז' צ"ב מה שכתב שישאלו מה הקיבוץ, וכי למה צריך לשאול הלא התכלית הוא עצם הקריאה, ונראה דגם דעת החינוך כהרמב"ם שצריך להסביר להם הענין.

ויש להוסיף בדעת הרמב"ם דאף דבגמ' חגיגה (ג, א) ממעטינן אלם מהקהל וכמו שאמרו שם: רב אשי אמר ודאי למען ילמדו הוא, דאי סלקא דעתך למען ילמדו וכיון דלא משתעי לא גמר, וכיון דלא שמע לא גמר האי מלמען ישמעו נפקא אלא ודאי למען ילמדו הוא ע"ש. מ"מ אין זה סתירה לדברי הרמב"ם ד"ל דשאני אלם שאינו יכול להבין גם אח"כ משא"כ גר.

ועכ"פ ברמב"ם מוכח דלא כהטו"א, ויש לציין דאף שברמב"ם מבורר שבשעת הקריאה אינו צריך להבין, אין להביא רא"י מהרמב"ם דלא כהחסדי אבות הנ"ל דאיכא דין שומע כעונה בהקהל, דהרי לדעת כמה פוסקים לא אמרין שומע כעונה כשאני מבין. משום ד"ל דבהקהל יש שני דינים למען ישמעו ולמען ילמדו, וי"ל דכשאני מבין אה"נ דאינו בכלל ילמדו אך הרי הוא בכלל ישמעו כיון שיכול להבין אח"כ מדי דהוי הנשים. ולהטו"א הא דלמען ישמעו היינו הבנה שצריך להבין, ולהרש"ש סגי בשומע אף שאינו מבין וכחא דנשים חייבות בשמיעה בקריאת המגילה.

חדש קטן אם הוי במצות הקהל

דנו האחרונים על מי מוטל חיוב הבאת הטף, אם החיוב מוטלת רק על אביו או דמוטלת גם ב"ד, דדעת הטורי אבן שאין הקטן חייב אלא אם היה חייב אילו היה גדול, אבל כל שבגדלותו פטור כגון מי שאין לו קרקע שפטור מן הראיה ופטור גם מהקהל א"כ אף כשהוא קטן אין חייבים להביאו, אולם המנ"ח מצד דאף אם הוא פטור בגדלותו מ"מ חייב בקטנותו, שהרי אין החובה כאן משום מצות חינוך, אלא דגויא"כ שמוטל על המביאים, וגם קטן שלא הגיע לחינוך חייבים להביאו ולכן אף אם הקטן חרש או סומא וכדומה שגדול כזה פטור, בקטן חייבים להביאו, וכדבריו כתב השפת אמת בחגיגה (ג, א).

ולכאז' צ"ע דהרי כתיב 'תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם', ומינה ממעטינן חרש, וכיון דכתיב 'נגד כל ישראל' גם קטנים בכלל, וע"ז נאמר באזניהם, וכן בהמשך הפסוק 'ובניהם אשר לא ידעו ישמעו וגו'', ואף דלגבי מי שאין לו קרקע מובנים דברי המנ"ח דכיון שאין החיוב מצד עצמו חייב אבל לגבי חרש צ"ע, ואולי יש לדחוק דכוונת המנ"ח על אלם שנתמעט מילמדו וזה י"ל דלא קאי על קטנים".

הקודש. אכן מלשון הרמב"ם משמע דאינו חייב לקרות דוקא בתורה שהיתה בעזרה, אלא דילפי' שצריך להיות עכ"פ דומה לתורה הזאת שהוא בלה"ק, וכן לרש"י אולי י"ל דאין זה מעכב אך מ"מ כיון דהמצוה לכתחילה לקרוא בס"ת של משה צריך לקרוא בלה"ק.

ודוגמא לדבר שמצוה שמוטל על המלך היה בס"ת של משה רבינו, מצאנו בדברי הרמב"ם (פ"ג מה"ל מלכים ה"א) שכתב דבעת שישיב המלך על כסא מלכותו, כותב לו ספר תורה לעצמו יתר על הספר שהניחו לו אבותיו, ומגיהו מספר העזרה על פי בית דין של שבעים ואחד. הרי שהיה דין שמגיהו דוקא מספר העזרה, וי"ל דה"נ בפרשת המלך היה דין שיקראנו לכתחילה בס"ת שכתבו משה וכנ"ל.

לועז שאינו מבין לה"ק אם צריך לשמוע פרשת הקהל

הטורי אבן בחגיגה (ג, א) כתב: ותמה על עצמן מי שהוא לועז ואינו מבין בלשון הקודש הא וזדאי דפטור מהקהל דהקהל אינו נאמרת אלא בלה"ק כדתן ריש פ"ז דסוטה (ג, א) והאי אינו בלמדו ע"י נראה זו אפי' לעצמו ואפילו בישמעו נמי ליתא דישמעו לשון הבנה הוא כמו ולא ידעו כי שומע יוסף, וכן אמר גוי אשר לא תשמע לשונו שהוא לשון הבנה.

ובהערות שם הובא מהרש"ש שהעיר וז"ל: ולי מבעיא טובא, עיין מגילה (י"א, א) דפרץ על הא דתנן והלועז ששמע אשורית יצא, והא לא ידע מאי קאמר, ומתרץ מידי דהוא אנשים וכו'. וא"כ ה"נ נימא הכי ואף שיש לחלק, מ"מ לא קאמר התם אלא כו' ופרסומא ניסא, ופרש"י שואלין את השומעים ואומרין מאי היא הקריאה הזו ואין היה ומודיעים להם, מהרב מו"ה ש"ש.

והרש"ש בחגיגה (ג, א) ציין לדברי הטו"א ולמש"כ שם ע"ז והוסיף דנשמט שם בדבריו דכן נראה להדיא מהרמב"ם (פ"ג מה"ל חגיגה ה"ו), וז"ל הרמב"ם: וגרים שאינם מכירים חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה כיום שניתנה בו בסיני, אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתרה, ומי שאינו יכול לשמוע מכיון לבו לקריאה זו שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת ויראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה ומפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל. הרי דגם גר חייב בהקהל.

והנה החינוך (מצוה תריב) כתב בביאור מצות הקהל: ע"כ בהיות כל עיקרן בה ראוי שיקהלו הכל יחד בזמן אחד מן הזמנים לשמוע דבריה ולהיות הקול יוצא בתוך כל העם אנשים ונשים וטף לאמר מה הקיבוץ הרב הזה שנתקבצנו יחד כולנו, ותהיה התשובה לשמוע דברי התורה שהיא כל עיקרנו והודנו ותפארנו, ויבואו מתוך כך לספר בגודל שבחה והוד ערכה ויכניסו הכל בלבם חשקה, ועם החשק בה ילמדו לדעת את השם ויזכו לטובה וישמח ה'

מרכז דוחני לתורה ותפילה
אור משה
ע"ש הרב חיים שמואל ווייס זצ"ל
בראשות המרא דאתרא
מורנו הגאון צ"צ רבי חיים אלעזר ווייס שליט"א

בית המדרש 'אור משה' • בית ההוראה המרכזי 'שפת יוסף' • כולל אברכים להוראה • כולל ערב • כולל קדיש שבחתי יור"ם

בס"ד ירח האיתנים תשפ"ו

זמנים לר"ה

מנחה ער"ה	6:40
שחרית יום א'	08:00
מנחה יום א'	6:25
מקריב ליל ב'	8:05
שחרית יום ב'	08:00
תקיעת שופר (משוער)	12:30
מנחה יום ב'	6:25

סדר נעילת ההג מיד לאחר תפילת מנחה

להרשמה למקומות לימים הנוראים בבית מדרשינו ובעידן
ניתן להתקשר למס' 05-48439930 בשעות 7:30-8:30 בערב

כתביה ותחיתמה טובה
הנבאים

רח' יסוד העבודה 4 בבני ברק • ביתר עילית • בית ההוראה, טלפון: 02-589-50-50 • סניפות השיעורים והדפדפות 073-383-4874

ג. ויש לבאר לפי"ז גם דין הקריאה ביו"פ צריך להיות בלה"ק, דכיון דילפי' בגמ' יומא (ו, א) דכל הכתוב בפרשה מעכב ונכלל בזה גם קריאת הפרשה, א"כ צריך להיות כמו שהיה בעת פרשת המילואים שהיה בלה"ק.

ד. דאם אינו יכול להבין גם אח"כ פטור כיון דלא הוי בר ילמדו, דהיינו דלא רצו בעיני ילמדו, מ"מ בעיני שיהא בר ילמדו כמו דממעטינן אלם. וי"ע אם הילמדו קאי על נשים דהא נשים באות רק לשמוע.

עמק הפרשה

מאמרים שנשמעו מפי מורינו הגה"ח

ר' משה פרידמן שליט"א

ראש ישיבת נחלת תורה וזשכנב

- בהירות בשמעתא דבבא קמא

1

כח כריתת הברית לנצחיות קדושת ישראל

א

הקללות מציבים את ישראל

"אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם" (דברים טו, ו), פירש רש"י שאחר ששמעו בני ישראל את כל הקללות שמסר להם משה בפרשת כי תבוא היו נבהלים ויראים היאך יוכלו לעמוד בתוכחה זו, התחיל משה רבינו לפייסם ואמר להם בתוך הדברים 'והקללות והייסורים מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפני', וצריך ביאור בדברי רש"י.

מדוע הבחירה אמורה בסוף הפרשה

ובפרשת נצבים סדר הענינים המבוארים בפרשה כך הוא; ענין כריתת הברית בין ישראל להש"ת - "לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו", אחר כך ענין התשובה שיישובו בני ישראל אל הש"ת, וענין הגאולה העתידה להיות במהרה בימינו, ובסוף הפרשה מבואר ענין הבחירה הנתונה ביד האדם "החיים והמוות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים" וגו' כל הפרשה האמורה בה.

וצריך ביאור דלכאורה הבחירה היא העיקר הראשון הקודם לכל, והיה ראוי שיאמר לפני פרשת התשובה והגאולה, אחר כריתת הברית. שאחר שכרת הקדוש ברוך הוא ברית עם בני ישראל יורה להם לבחור בטוב ולעשות רצון הבורא, ורק אם לא יבחרו ח"ו בטוב יצטרכו לכח התשובה, ומדוע באה אחר פרשת התשובה והגאולה.

מה הוצרכו לברית נוספת

והנה בעיקר כריתת הברית האמורה בפרשתן יש לעיין, שהרי בפרשת כי תבוא (לעיל כח, טו) כבר נאמרה כריתת הברית שהיתה בין ישראל לאביהם שבשמים "אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכתוב את בני ישראל", ולמה הוצרכו בני ישראל לכריתת ברית נוספת עם הקב"ה, ומה נוסף בברית זו מה שלא היה בברית האמורה לעיל. ומוכח לכאורה שהיתה משמעות ייחודית לכריתת הברית הנוכחית מה שלא היה בברית הקודמת, שכן בכריתת הברית שבפרשתינו נכללו כל נשמות ישראל בכריתת הברית דכתיב כדאיתא ברמב"ן עה"פ (ט, ד) "כי את אשר ישנו פה, ואת אשר איננו פה עמנו היום" וגו', שבברית הזאת כלל את כל הדורות העתידים, וצ"ב במה נתייחדה והוסיפה כריתת הברית הלו.

בפרשתן היה מעמד כריתת הברית

ונראה לבאר, כי אף שכריתת הברית נאמרה בפר' כי תבוא לא היתה אז כריתת הברית בפועל, אלא שם נאמר רק מה שצוה ה' לכתוב ברית וזאת מסר וגילה משה רבינו לבני ישראל אלה דברי הברית צוה ה' לכתוב בינו ובין בני ישראל והוא שאמר 'אלה דברי הברית'. ואחר כך היה מעמד מיוחד נורא הוד, מעמד כריתת הברית באלה ובשבעה, וכמבואר ברמב"ן המצדד לומר שעשה כאן משה רבינו לבני ישראל כמעשהו בכריתת הברית הראשונה שהיתה אחר קבלת התורה במעמד הר סיני, שהקריב עליהם עולה ולקח חצי הדם לזרוק על המזבח וחצי הדם זרק על העם, כאמור בפר' משפטים (שמות כד, ו - ח), ובמעמד זה כלל משה רבינו על פי ה' בברית את כל נשמות ישראל לכל דורותיו העתידים.

ב

פלוגתא דרבוותא בגדר הקללות

בכריתת הברית הזהיר משה רבינו את בני ישראל "פן יש בכם איש או אשה... שורש פורה ראש ולענה" (דברים יז, טו), ואמר על זה כמה וכמה קללות חמורות כמבואר בפרשה. ומצאנו שנחלקו רבותינו בהגדרת ההזהרות האלו וכמבואר

בתוס' במגילה (לא, ב ד"ה קללות) שהביאו בשם רבינו נסים גאון שכתב שקללות אלו נחשבות בגדר קללות ולכן קוראים פרשת נצבים קודם ראש השנה 'כדי שתכלה שנה וקללותיה', אולם התוס' פליגי עליה וסבירא להו דהקללות שקילל משה רבינו בפרשתן אינן בכלל הקללות, והוכיחו כן מהגמ' בבבא בתרא (פט, א) שם מבואר להדיא דהקללות הן מ'ויהי אם לא תשמע' עד 'ואין קונה'. ומזה הוכיחו התוס' דאף דאמרין 'תכלה שנה וקללותיה' מכל מקום אין להסמיק הקללות לראש השנה אלא להפסיק שבת אחת ביניהם.

הקללות שאינן מכוונות לאיש אינן קללות

ולכאורה יש לבאר מדוע אכן לא נחשבו הקללות שבפרשתן כקללות שבפר' כי תבוא, ונראה בהגדרת הדברים דגרי 'קללה' הוא כשמקלל את האדם עצמו והקללה מכוונת עליו, והיינו ככל האמור בפר' כי תבוא, שם נאמרו הקללות מכוונות כלפי האדם, 'ארור אתה בבואך, בצאתך' "ככה ה" וכו', וכן הקללות האמורות בשאר הפסוקים הרי הן המשיך לאמור 'ארור אתה'. מה שאין כן הקללות האמורות בפרשתן לא נאמרו לבני ישראל בצורה זו אלא 'פן יש בכם איש' שיעשה רע ועליו יאמר 'לא יאבה ה' סלוח לו' 'ומחה ה' את שמו' וגו', ואין זה בגדר קללה אלא בגדר אזהרה.

ביאור סברת ב' השיטות

ונראה ברור שאף רבינו נסים לא נחלק על הגדרה זו, אלא סבירא ליה דכיון דכל הקללות האמורות הן חלק מכריתת הברית האמורה בפרשתן והיא הרי נסובה על כריתת הברית שנמסרה בפרשה הקודמת וכתבנו, וכיון שכן הרי כל הקללות נמשכות אל הקללות האמורות בפר' כי תבוא וכשם שהן כלולות בגדר קללות כך הן נחשבות לקללות, ואמרין בהו תכלה שנה וקללותיה.

אולם התוס' נחלקו על הרנ"ג, וביאור שיטתם נראה דבכל כריתת ברית ישנה אלה ושבעה, ועמהן באות ברכות וקללות, וכמו שמצאנו בפר' כי תבוא שנאמרו ברכות וקללות כנגדן, ובהר"ם והר"ם עיבל שם נמסרו גם כן ברכות וקללות כנגדן, מה שאין כן בפרשתן לא נאמרו ברכות כנגד הקללות אלא קללות בלבד, אם כן מוכרח שאין כן בגדר קללות חצי בגדר אזהרות ולא אמרין בהו תכלה שנה וקללותיה, ואף שהן חלק מכריתת הברית אין הן הקללות ההכרחיות לברית אלא הקללות שבפר' כי תבוא הן הנה הקללות דכריתת הברית.

ג

מטרת הברית שימשך האור בזמן החושך

והנה המטרה בכל כריתת ברית מבואר בדברי הר"ק בעל התניא ז"ל (במאמרי שברית אינה מיועדת לשעת כריתתה שבאותו זמן מצויים כלל ישראל בקשר אמין עם אביהם שבשמים והקב"ה מגלה פניו אליהם בהיות אותו הזמן זמן קירוב ואין צריכים לברית כדי לקיים הקשר, אלא כריתת הברית היא כדי שאם חלילה יהיו זמנים בהם ירד מצבם הרוחני של כלל ישראל ויהיה חשש שיפסק ברית עולם בהעדר הסיבות המביאות לגילוי חביבותו יתברך לישראל והופעת אלוקותו יתברך על עמו, ובכח החטאים והפגמים לגרום ח"ו סיבה לניתוק הקשר הפנימי בין ישראל לאביהם שבשמים, על זה באה כריתת הברית בזמן הקירוב שעל ידה נפעל קשר אמין בל ינתק, כך שאף בהעדר סיבה לקרבת ישראל להש"ת ואף אם תתעורר סיבה הפכית אין החיבור שהיה מאז פוסק.

התשובה והגאולה מכח הברית

על פי זה יבואר המשיך הדברים בפרשתן, אחר שנאמרה כריתת הברית נמסר ענין כח התשובה שלא ידח ממנו נדח ואף שיהיו בני ישראל בין כל הגוים אשר ידיחם ה' שמה עם כל זה 'ושבת עד ה' אלקיך' ואתה תשוב ושמעת בקול ה', כי

השל"ם מתקיים מדי שבוע בביהמ"ד ברחוב יחזקאל פינת ישא ברכה | תפילת מנחה 10 דקות אחר זמן הדלקת הנרות

על חלק היפה ואומר לו את זה ברור לך, ועל זה נאמר (תהלים טז, ה) 'ה' מנת חלקי וכוסית אתה תומיך גורלי, הנחת ידי על גורל הטוב ולומר את זה קח לך', "על"ך.

הבחירה מנח כריתת הברית

וכן זה נמשך מזה שיש לבני ישראל חלק אלו-ה ממעל בנשמתם פנימה, שהחלק הזה מושך את האדם לבחור בטוב ולהתנהג בדרך הישר שיועיל לנשמתו ולא לוקות השווה בקרבן, ונפעל משיכה זו מנח כריתת הברית שפעלה שהחלק האלקי השוכן בנשמותינו יתחזק ויתגבר אף באופן שיש מניעות וסיבות הפכיות להמשך אל הרע, כח הברית בינינו ובין אבינו שבשמים פועל עלינו להמשך אל הטוב ולבחור בחיים.

על כן נאמר ענין הבחירה דוקא אחר פרשת כריתת הברית ועניני התשובה והגאולה, שכשיאמרו לאדם לבחור בטוב בשעת נסיון הרי אין זה בדרך הטבע, ואין יצליח בכך, אך אחר שידע האדם ויכיר בכח הברית המקשר אותו אל אביו שבשמים בדביקות פנימית, ושלעולם לא יוכל להנתק מהש"ת כמו שמתגלה על ידי הברית בכח התשובה ובגילוי הגאולה העתידה, מכח כל זה יכולים לדרוש מן האדם לבחור בטוב, כי עתה יש בידו כח לאחוז בחזקה בבחירה בטוב ובחיים.

הקללות כחלק מהברית מציינים את ישראל

מעתה יבואר עוד מה שכתב רש"י שהקללות והייסורים מציינים את בני ישראל לפני הש"ת. שאילו היו הקללות תכלית לעצמה אכן לא היה לבני ישראל כח לעמוד בצ"ח הקללות הקשות, אך כיון שאין הקללות אלא כחלק מכריתת הברית כנבאר, והלא הברית פועלת שבכל מצב אליו יתדרדרו בני ישראל רח"ל שישבו וידבקו בהש"ת, אם כן נמצא שכל עיקר מטרת הקללות והייסורים אינו אלא כדי להציב וליסד את הקשר בין בני ישראל להש"ת, ושפיר אמר להם משה לישראל שאף שהכעיסו הרבה לפני המקום עם כל זה הרי הם קיימים לפניו לעולם על ידי כריתת הברית והקללות והייסורים מציינים אתכם לפניו.

(מתוך של"ס ה'תשפג)

בהיות חלק אלקי בקרבנו לא יתכן שנפרד מעל ה' לנצח ומוכרח מכח נשמותינו שנחזור לצור מחצבתנו.

וכן ענין הגאולה האמורה בהמשך הפרשה ענינה אחד עם ענין התשובה, שמנח כריתת הברית שבין ישראל להש"ת ישוב ה' ויבקש נדחי ישראל, משום שכריתת הברית פעלה שלא יאירע שיתנתקו בני ישראל מהש"ת, וכיון שבגלות רחוקים אנו כל כך מהש"ת פועלת הברית לזמן הריחוק, שנחזור אליו באחרית הימים.

ד

הבחירה אפשרית רק מנח מאמר ה'

עתה נאמרה פרשת הבחירה אחר כריתת הברית, כי הנה מצד טבע העולם הזה הגשמי והחמרי קשה מאד לבחור בטוב, כמאמר הצדיקים ז"ע שטענו כביכול כלפי מעלה היאך מצפים מעמנו לבחור בטוב ולמאוס ברע, והלא הגיהנם ועונשיו אינם גלויים אלא ב'ראשית חכמה' ואילו היצר הרע וכל תאוותיו עומדים לנגד עינינו בכל עת.

אולם כח הבחירה מתנה טובה היא מאת הבורא יתברך שנתן לבני ישראל כח מיוחד שיוכלו לבחור בטוב האמיתי, כמו שכתב הרה"ק המגיד מקאדניץ ז"ע בסה"ק עבודת ישראל (פר ראה) על פי המדרש (וב"ד ד, ג) שהבחירה טובה גדולה היא שעשה הקב"ה לישראל, כי היות שסלל הקדוש ברוך הוא שני דרכים לאדם היצר הטוב והיצר הרע, והמלחמה ביניהם כבד עד מאד שכמעט ואין ביד שום אדם כח לכבוש את היצר, אולם כשאמר הקב"ה "ובחרת בחיים" (י, יט) נתן בזה כח לכל אחד מישראל לבחור בחיים ובטוב.

וראה מה שכתב רש"י בפירוש הפסוק 'ובחרת בחיים' - "אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים, כאדם האומר לחבירו בחר לך חלק יפה בנחלתי ומעמידו

הרי"ף; מורשתו, פועלו ומפעלו (כד)

אם כי צריכים להבחין, כי מאחר והחיבור אינו מרבינו יונה עצמו, אלא מתלמידי רבינו יונה, וכפי שהבאנו שכלל הנראה מדובר ברבי שלמה בר עלי משוריא, הרי שכלל והדברים מובאים בשם רבינו יונה או שאר הראשונים, או אז הדברים מוסמכים ביותר, אמנם שאר הדברים שהובאו בלא שם אומנם, הינם מחידושי המחבר עצמו, והיחס כלפיהם אמור להיות שונה מאשר היחס לדברי רבינו יונה או הרמב"ן.

חיבורי תלמידי רבינו יונה על שאר מסכתות הש"ס

קיימים בידינו חיבורים נוספים מתלמידי רבינו יונה על שאר מסכתות הש"ס, בעיקר החיבור המלא על מסכת עבודה זרה, אף הוא מיוסד על הרי"ף, כשחיבור זה מוגדר כמפרש הרי"ף לכל דבר ועניין, לרבות ביאור הסוגיות שהוזכרו ברי"ף ממקורות אחרים בכדי להשלים את הדבר, כך שהחיבור למסכת עבודה זרה הינו פירוש אמיתי על הרי"ף, ולא פירוש על סדר הרי"ף.

מחבר הפירוש על מסכת עבודה זרה, הוא אינו מחבר הפירוש על מסכת ברכות, וכפי שמצוין בתחילת הפירוש, שם מחברו: "מסכת עבודה זרה, על דרך שקבלתי אותם, אני קטן התלמידים, מאיר בר יוסף בן אביסריו, מפי מורי רבי הרב הגדול מאיר עיני הגולה הרב רבי יונה זכרנו לברכה".

ההוכחות כי אין תלמיד זה מחברו של החיבור הנמצא בידינו למסכת ברכות, מרובות הן, בעיקר מחמת שינוי הסגנונות בצורת הפירוש על הרי"ף כפי שצינו והזכרנו את הדבר, ובנוסף לכך באופן הבאת הרמב"ן, כשבעוד שבחיבור למסכת ברכות מוזכר הרמב"ן כ'מורי', הרי שבחיבור על מסכת עבודה זרה אינו נזכר כ'מורי' אלא בשמו בלבד.

בנוסף לכך הוזכר חיבור תלמידי רבינו יונה על מסכת כתובות, והובא פעמים רבות בשיטה מקובצת על מסכת כתובות מתחילת המסכת ועד לסופה. כך גם הוזכר פעמים אחדות חיבור תלמידי רבינו יונה בדברי השיטה מקובצת על מסכת בבא מציעא. וגם הוזכר חיבור תלמידי רבינו יונה על מסכת מגילה, והוא בדברי הר"י אבובי שהובאו על ידי הבית יוסף (א"ח סי' קמ"ט אות א'), והבית יוסף עצמו מזכירו גם כן (א"ח סי' קמ"ט אות ב').

סגנון חיבור תלמידי רבינו יונה על ברכות

כאמור בארוכה, חיבור תלמידי רבינו יונה על מסכת ברכות, מאופיין בריבוי של ציטוטים מדברי הרמב"ם, זאת בשונה מחיבורו של רבינו יונה עצמו, עליות דרבינו יונה על מסכת בבא בתרא, בו אין הרמב"ם מובא לרוב, וזאת משום מעשה שהיה וכפי שהבאנו הדברים במאמרים הקודמים.

עם זאת, מאחר ורבינו יונה תלמיד היה לבעלי התוספות, חכמי אייבא, על כן מתמזגים בחיבורו מתורת בעלי התוספות, בד בבד עם דברי הרמב"ם והנוגע לפסיקת ההלכה.

בכל זאת, סגנונו העיקרי של החיבור, גם במקומות בהם הוא עוסק בענייני ההלכה, הוא בדרכם של בעלי התוספות, והחיבור נראה כ'תוספות' על הרי"ף, דוגמת 'תוספות' הנדפסים על הש"ס.

הגדרת הפירוש כ'פירוש על הרי"ף'

כשאנו באים להגדיר את הפירוש ביחס להגדרות מפרשי הרי"ף שהזכרנו זה מכבר, נראה כי פירוש רבינו יונה מתקרב להיות פירוש על הרי"ף, ולא רק פירוש על סדר הרי"ף, מאחר ובדבריו מתייחס הוא לכל עניין ועניין בדברי הרי"ף, כשללא ספק רבים מן הנושאים הנידונים בחיבור מתייחסים לפן ההלכתי של הסוגיות.

עם זאת, בחיבור מובאים גם כן ביאורים המתייחסים לסוגיות שלא הובאו על ידי הרי"ף, כך שמלבד ריבוי המקומות בהם הדברים מתייחסים ישירות לדברי הרי"ף, ישנם מקומות בהם הדברים אינם שייכים לגמרא שהובאה על ידי הרי"ף.

זאת ועוד, במקומות בהם מקורותיו של הרי"ף הינם מדברי הגאונים, אין החיבור מתייחס לדבריהם, בשונה ממפרשי הרי"ף המוגדרים כפרשני הרי"ף, הבאים לגלות ולהראות את מקורותיו של הרי"ף.

התקבלות פירוש על ידי גדולי הפוסקים

במשך הדורות התקבל החיבור על ידי גדולי הפוסקים בהערצה רבה, כשהבית יוסף מרבה לצטט מן החיבור עשרות פעמים, והוקבע החיבור והתקבלו דבריו עד מאד.

חמידא דאזרייתא

פניני הלכה מאת הר"ג רבי יעקב פרידמן שליט"א

מצות כתיבת ספר תורה בזמן הזה

החידוש להבנת הפרישה והש"ך בדעת הרא"ש כי החיוב כולל את מה שניתן לכתוב

ג. החידוש הראשון הוא, כי הנה בימי קדם שלא ניתנה עדיין תורה לכתוב, על כן כשהיו צריכים ללמוד את התורה היו צריכים ללמוד מתוך ספר תורה, על כן בזמנם קיום מצות כתיבת ספר תורה הייתה רק על ידי ספר תורה, מאחר וזה היה הצורה היחידה בה יכלו ללמוד את בני ישראל. לעומת זאת, בזמנינו אשר כבר ניתנה התורה להיכתב מפני 'עת לעשות לה' (תהלים קט, קכו) כמבואר בגמרא (גיטין ס), אם כן קיום המצוה הוא בכתיבת חומשי התורה המשנה הגמרא ופירושיהם, לפי שבכל זה יכולים ללמוד, וזוהו מקיימים את מצות כתיבת התורה.

החידוש להבנת הפרישה והש"ך בדעת הרא"ש כי חיוב הכתיבה כולל את חלקי התורה שבע"פ

ד. החידוש השני בדעת הרא"ש הוא, כי מצות כתיבת ספר תורה כוללת גם כן את חלק תורה שבעל פה, ולא רק את התורה שבכתב, וכמבואר בדבריו שהמצוה כוללת גם כן את כתיבת המשנה הגמרא ופירושיהם, והוא דבר חידוש.

הבנת הבית יוסף ודעימיה בדעת הרא"ש ודעת האחרונים בכיבוד הבנתו

ה. לעומת זאת, הבית יוסף (י"ד סי' ר"ע) הטור זהב (י"ד סי' ר"ע ס"ק ד') המעדני יום טוב (הלכות קטנות הלכות ספר תורה סימן א' ס"ק ה') הגר"א (י"ד סי' ר"ע ס"ב) ועוד, מבארים בדעת הרא"ש, כי כתיבת חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם אינם במקום מצות כתיבת ספר תורה ממש, אלא בנוסף לקיום המצוה על ידי כתיבת ספר תורה, יכולים לקיים את המצוה באמצעות כתיבת חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם.

כפשוטו משמע בדברי האחרונים הנ"ל, כי לפי דעת הבית יוסף אין לנו כל תועלת בדברי הרא"ש, הואיל ואף לדעתו קיום המצוה הוא בכתיבת ספר תורה, אלא שיכולים לקיימה גם כן באמצעות כתיבת חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם, ומשכך מי שאינו מקיים את כתיבת ספר התורה כפשוטו, אינו מקיים חלק זה של המצוה, ועל כן עדיין יהיה תמיהה כיצד אין מקיימים חלק זה ממצות כתיבת ספר תורה בזמן הזה.

דיוק בדברי הבית יוסף על הבנתו בדברי הרא"ש

ו. אמנם על אף שכן העתיקו האחרונים את דעת הבית יוסף, מכל מקום המדקדק בדברי הבית יוסף, יבחין מהרה כי לא זאת היא דעתו, שכן כתב הבית יוסף בתוך דבריו: "ויש לתמוה, היאך בא הרא"ש לפטור לאדם ממצות כתיבת ספר תורה ולהחליפה בחומשים ומשניות וגמרות ופירושיהן, שהרי לא תלה טעם החילוק בין הדורות הראשונים לדורות הללו, אלא שבדורות הללו אין לומדין בהן, אלא מניחין אותן בבית הכנסת לקרות בהם ברבים, ואם כן הוה ליה למימר שגם עכשיו חייבים לכתוב ספר תורה וילמדו בהם, כשם שהיו לומדים בדורות הראשונים, לא לפטרם ממצות כתיבת ספר תורה. לכך נראה לי, שלא בא אלא לחדש לנו חיוב כתיבת חומשים ומשניות וגמרות ופירושיהם ואיסור מכירתן,

הנה בפרשת השבוע נאמרה מצות כתיבת ספר תורה, וכמו שנאמר (דברים לא, יט) 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם', והיא מצוה חביבה עד מאד, בהיותה המצוה האחרונה שנאמרה בתורה.

מכל מקום, רוב בני אדם אינם מקיימים מצוה זו, רובם מחמת אונס שאין היכולת בידם להוציא הוצאה מרובה כזו של כתיבת ספר תורה, אמנם עדיין דבר זר ורחוק הוא, שרבים וטובים מקרב בית ישראל לא יקיימו את המצוה שכל אחד ואחד מבני ישראל מחויב בה, אתמהא.

במאמרינו נפתח שלושה פתחים בעניין, כשבשני הפתחים הראשונים נעסוק בדרכים המבארים שכיום בזמנינו אין צריכים לקיים את המצוה באמצעות כתיבת ספר תורה בפועל, והפתח השלישי יעסוק באפשרות ברת ביצוע לכל אחד לקיים את מצות כתיבת ספר התורה בפועל.

א. בדעת הרא"ש בנוגע למצות כתיבת ספר תורה בזמן הזה

דברי הרא"ש על קיום מצות כתיבת ספר תורה בזמננו

א. כתב הרא"ש (הלכות קטנות, הלכות ספר תורה סימן א'): "ואומר אני, דודאי מצוה גדולה היא לכתוב ספר תורה וגם אין למוכרו, אלא ללמוד תורה ולישא אשה. וכן כתב הרמב"ם ז"ל (פ"ז מספר תורה ה"א) דמצות עשה היא לכל איש ישראל לכתוב ספר תורה לעצמו, שנאמר (דברים לא, יט) 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת', כלומר כתבו לכם ספר תורה שיש בה שירה, לפי שאין כותבין התורה פרשיות פרשיות [עד כאן לשון הרמב"ם]. וזהו בדורות הראשונים שהיו כותבים ספר תורה ולומדים בו, אבל האידנא שכותבין ספר תורה ומניחין אותו בבתי כנסיות לקרות בו ברבים, מצות עשה היא על כל איש מישראל אשר ידו משגת לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם, להגות בהן הוא ובניו. כי מצות כתיבת התורה היא ללמוד בה, כדכתיב (דברים לא, יט) 'ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם', ועל ידי הגמרא והפירוש ידע פירוש המצות והדינים על בוריים, לכן הם הם הספרים שאדם מצווה לכתבם".

בביאור דברי הרא"ש נחלקו גדולי עולם, ושני שיטות מרכזיות בדבר.

הבנת הפרישה והש"ך בדברי הרא"ש

ב. הפרישה (י"ד סי' ר"ע ס"ק ח') והש"ך (י"ד סי' ר"ע ס"ק ה'), הבינו בדעת הרא"ש, כי לפי דעתו בזמננו אנו אין כלל מצוה בכתיבת ספר תורה, הואיל ואין מקיימים אותה כראוי כבדי ללמוד בה, על כן בזמננו קיום המצוה הוא רק באמצעות כתיבת חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם.

לפי דעת הפרישה והש"ך, ישנם שני חידושים בדברי הרא"ש, כאשר שני החידושים אינם שייכים זה לזה, ואין חידוש אחד מחיב את השני, אלא שבכל זאת לדעת הרא"ש שני החידושים קיימים.

אדם יוצא בהם ידי חובה כשהניחו לו אבותיו ספרים אלו, אלא יצטרך לכתוב את הספרים בעצמו או למנות שליח לכתוב ספרים אלו.

כך גם יש להסתפק, כי הנה נחלקו בגמרא (ר' מנחות ל) בדין הקונה ספר תורה מן השוק, אם יצא בו ידי חובתו, והרמ"א (י"ד סי' רע"א) הכריע כי אין מועיל קניית ספר תורה מן השוק, ויש לדון לדעת הרא"ש, אם לא יקיימו מצות הכתיבה בחומשי תורה משנה וגמרא ופירושיהם כאשר הוא קונה אותם מן השוק, שהוא דבר תמוה, ולא שמענו שנהגו כן.

דברי האחרונים שיוצאים ידי חובה בספרים שקיבל בירושה או שקנה

י. השבט הלוי (ח"ה סי' קנ"ט אות ב') כותב, כי בכל הנוגע לספרים הנוספים שהזכיר הרא"ש כקיום מצות כתיבת ספר תורה בזמננו, פשוט שיועיל גם בהניחו לו אבותיו, והוא הדין לעניין קניית הספרים, וככל הנראה טעמו ונימוקו אשר עמו, לפי שבספר תורה נאמרה מצות הכתיבה כמצוה בפני עצמה, מה שאין כן בספרים אחרים לא מצאנו כל כך חובה על הכתיבה עצמה, אלא שיוכל ללמוד בספרים אלו, ולא איכפת לו מי הוא הכותב והאם נכתב במיוחד לצורך אדם זה.

האגרות משה (י"ד ח"א סי' קס"ג) האריך להוכיח בכמה טעמים כי לדעת הרא"ש, קיום מצות כתיבת ספר תורה על ידי חומשי תורה המשנה והגמרא ופירושיהם, הרי זה מתקיים אף על ידי ירושה, ואף על ידי קניית ספרים, ואין כאן המקום להתייחס לכל אריכות דבריו.

הכרעת השולחן ערוך כדברי הרא"ש

יא. להלכה, הנה דעת רוב הראשונים שלא כדעת הרא"ש, ולדעתם אין קיום מצות כתיבת ספר תורה רק על ידי כתיבת ספר תורה בפועל, ללא כל חילוק בדבר בין דורות הראשונים לדורות האחרונים, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ז מספר תורה ה"א): "מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו, שנאמר (דברים לא, יט) 'ועתה כתבו לכם את השירה', כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו, לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות", הרי משמע להדיא בלשונו שאין החיוב כולל רק מה שנכלל בשירה זו, ולא תורה שבעל פה או שאר ספרים.

יב. אמנם מצד שני השולחן ערוך (י"ד סי' רע"ב) הביא לדברי הרא"ש, והגם שכאמור נחלקו האחרונים בדעת הרא"ש, מכל מקום הראינו לדעת כי אף לדעת הבית יוסף, אין מצוה בכתיבת ספר תורה הנהוג בזמנינו, שכותבים ספר תורה ומניחים אותו בבית הכנסת לקרוא בו, אלא רק בכתיבת ספר תורה על מנת שילמדו בו, ולכן האופן היותר מהודר לקיים את מצות כתיבת ספר תורה בזמננו, הוא על ידי כתיבת חומשי תורה משנה וגמרא ופירושיהם.

ב. קיום המצוה בזמננו כשאין אנו בקיאים בחסירות ויתירות

יישוב המנהג לדעת החולקים על הרא"ש

יג. ברם, כל המהלך הראשון יסודו כאמור בדברי הרא"ש, וכפי שהוכחנו יש דעות הרבה בראשונים דלא כדעת הרא"ש, ואם כן לפי דעתם, עדיין שומה עלינו לבאר כיצד זה אין מקיימים את מצות כתיבת ספר תורה בזמננו.

דברי השאגת אריה שאין יכולים לקיים את המצוה בזמננו מחמת העדר ידיעתנו בחסירות ויתירות

יד. השאגת אריה (סי' ל"ו) כתב לבאר בזה, על פי דברי הגמרא (קידושין ל) כי בזמננו אין אנו בקיאים בחסירות ויתירות, והנה הגם

שגם זה בכלל מצות כתיבת ספר תורה, ושזה יותר מצוה מלכתוב ספר תורה ולהניחו בבית הכנסת לקרות ברבים, אבל לכתוב ספר תורה לקרות בו הוא ובניו פשיטא דגם האידנא זהו עיקר קיום מצות עשה, שהרי הוא נוהג בו כמו שהיו נוהגים בדורות הראשונים.

הרי להדיא בדברי הבית יוסף, כי הרא"ש לא הגיע לומר שחיוב כתיבת ספר תורה שייך גם בזמנינו בכתיבת ספר תורה אף שאין לומדים בו, באותה מידה בה מקיימים את המצוה באמצעות כתיבת חומשי תורה והגמרא, אלא שהרא"ש הגיע לבאר, כי מוטב לכתוב את חומשי התורה והגמרא מאשר לכתוב ספר תורה ולהניחו לציבור, באופן שיש לדעת הרא"ש ג' מדריגות, המדריגה המהודרת ביותר, היא כתיבת ספר תורה ללמוד בו בעצמו, שהוא דבר שכמעט ואינו שייך בזמנינו, ואין נוהגים כן כל עיקר, הדרגה השנייה היא כתיבת חומשי התורה והגמרא ופירושיהם, אשר זה הוא קיום מצות כתיבת ספר תורה כראוי, והדרגה השלישית היא כתיבת ספר תורה והנחתו לציבור, אשר הוא מדריגה פחותה יותר מאשר כתיבת חומשי התורה והגמרא ופירושיהם.

נמצא כי אף לדעת הבית יוסף, הועיל לנו הרא"ש בשיטתו, שאין מקום להצריך לקיים את מצות כתיבת ספר תורה באופן המקובל בזמננו, לכתוב ספר תורה ולהניחו בבית הכנסת, אלא מוטב יותר לקיים את המצוה בכתיבת חומשי התורה המשנה הגמרא ופירושיהם.

כתיבת חומשים ונביאים בדורות הראשונים לדעת הרא"ש

ז. מה שיש להסתפק בזה בדברי הרא"ש, לפי המבואר בדבריו כי המצוה כוללת את כל מה שניתן לכתוב, האם לדעת הרא"ש היה מצוה בכתיבת חומשים בזמן הדורות הראשונים, שהלוא מבואר בגמרא (גיטין ס) כי חומשי התורה הותרו להיכתב כבר בזמננו, ואם כן לפי הבנה זו, מסתבר כי היה בזה גם כן מצות כתיבת ספר תורה, וצ"ע.

כך גם יש לחקור, אם בדורות הראשונים נכלל כתיבת ספרי נביאים בכלל מצות כתיבת ספר תורה, הואיל וספרי נביאים ניתנו להיכתב אף בדורותיהם, וצ"ע.

דין הניחו לו אבותיו ספר תורה שאינו יוצא בה ידי חובה לדעת הרא"ש

ח. השאגת אריה (סי' ל"ו) תמה על עיקר יסוד דברי הרא"ש, שמבואר בדבריו כי תכלית מצות כתיבת ספר תורה הוא בכדי שילמדו בו, והדברים סותרים את דברי חכמינו ז"ל (סנהדרין כא): שאין יוצאים ידי חובת כתיבת ספר תורה בספר תורה שהניחו לו אבותיו ירושה, אלא צריך האדם לכתוב בעצמו או למנות שליח שיכתוב עבורו ספר תורה, ולכאורה מאחר והעיקר הוא שיוכל ללמוד בו, מה גרועותא איכא בספר תורה שהניחו לו אבותיו. תשובת הדבר מבוארת בדברי החינוך (מצוה תרי"ג): "משרשי המצוה, לפי שידוע בבני אדם שהם עושין כל דבריהם לפי ההכנה הנמצאת להם, ועל כן ציוונו ברוך הוא להיות לכל אחד ואחד מבני ישראל ספר תורה מוכן אצלו שיוכל לקרות בו תמיד, ולא יצטרך ללכת אחריו לבית חברו, למען ילמד ליראה את ה', וידע וישיכל במצוותיו היקרות והחמדות מזהב ומפז רב. ונצטוונו להשתדל בזה כל אחד ואחד מבני ישראל, ואף על פי שהניחו לו אבותיו, למען ירבו הספרים בינינו ונוכל להשאל מהם לאשר לא תשיג ידו לקנות, וגם למען יקראו בספרים חדשים כל אחד ואחד מישראל פן תקוץ נפשם בקראם בספרים הישנים שיניחו להם אבותיהם".

הניחו לו אבותיו ספרים אם יוצא בהם ידי חובה לדעת הרא"ש

ט. מעתה יש להסתפק, האם הדברים אמורים גם כן לגבי קיום המצוה על ידי חומשי התורה המשנה והגמרא ופירושיהם, שאין

א. ושמה יש לומר, כי המצוה כוללת רק 'את השירה הזאת', אשר לכל היותר היא כוללת את ספר התורה כולה שיש בה את השירה כלשון הרמב"ם (פ"ז מספר תורה ה"א), ולכן תורה שבעל פה המרחיב ומבאר את דברי התורה הרי הוא בכלל המצוה, אמנם נביאים וכתובים שאינם מרחיבים את השירה הזאת, ייתכן שמעיקר הדין אינם בכלל מצוה זו, וצ"ע.

ג. קיום כתיבת ספר תורה בשותפות

קיום מצות הכתיבה בשותפות

כא. העצה היעוצה לקיים את מצות כתיבת ספר תורה בשלימות אף בזמן הזה, לדעת שאר הראשונים הסבורים כי קיום המצוה הוא שלא בשייכות ללימודה, אלא לעצם הכתיבה, הוא על ידי כתיבת ספר תורה בשותפות, וכמו שכתב הערוך השולחן (י"ד סי' ר"ע ס"א).

מחלוקת האחרונים אם יוצאים ידי חובת הכתיבה בשותפות

כב. בעיקר דין כתיבת ספר תורה בשותפות, הנה הבית אפרים (י"ד סי' ס"ג) מאריך לדון בזה ודעתו שאין מועיל כתיבת ספר תורה בשותפות, ואילו האור שמח (פ"ז מספר תורה ה"א) מאריך להוכיח כי מקיימים בזה מצות כתיבת ספר תורה, וכבר הביא הפתחי תשובה (י"ד סי' ר"ע ס"ק א') את דברי הפרדס דוד (פרשת כי תצא דרוש להכנסת ספר תורה) המביא, כי נהגו לקיים מצוה זו בשותפות.

הוכחת הגרעק"א מדין המקדיש ספר תורה לציבור שאינו יוצא ידי חובה

כג. אלא שהגרעק"א (י"ד סי' ר"ע ס"ק ב') כותב להוכיח בזה, מדברי התורת חיים (סנהדרין כא: בד"ה מצוה) שכתב, כי אדם שיש לו ספר תורה לא יקדישו לציבור, כי בכך מאבד את קיום מצות כתיבת ספר תורה. ומדייק מזה הגרעק"א, כי אין יוצאים ידי חובה בכתיבת ספר תורה בשותפות, כי אם היו מקיימים את המצוה אף בשותפות, אם כן מה חסרון יש בכך שהאדם מקדיש את הספר תורה לציבור, הרי עדיין יש לו חלק בספר תורה זה בשותפות עם הציבור. ומצאנו בזה שני דחיות בדברי האחרונים.

ישוב האור שמח לחלק בין שותפות עם נשים הפטורות לשותפות רק עם אנשים המהויבים

כד. האור שמח (פ"ז מספר תורה ה"א) כתב לחדש, כי כל החסרון בהקדשת הספר תורה לציבור הוא, כי הציבור כולל גם כן נשים, ונשים מאחר ופטורות הם ממצות כתיבת ספר תורה כמו שכתב החינוך (מצוה תרי"ג), אם כן ככל והם בשותפות בספר תורה זו, אין יכולים לקיים באמצעות שותפות זו את חובת כתיבת ספר תורה, אך בשותפות של אנשים בלבד, יכולים לקיים בו את מצות כתיבת ספר תורה.

ישוב האגרות משה לחלק בין בעלות בשותפות להעברת הבעלות לציבור

כה. האגרות משה (ח"א סי' קס"ג) כותב ליישב בזה בפשיטות, כי חלק הוא המקדיש ספר תורה לציבור מכתבת ספר תורה בשותפות, כי המקדיש ספר תורה לציבור, מאבד הוא כל זכות הבעת דעה בקשר לספר תורה, כי הספר תורה הופך להיות נחלת הציבור, וכפי הידוע דברי האחרונים אודות בעלות ציבורית שהוא נושא ערטילאי ואינו מוגדר כל עיקר, משכך אין יוצאים באופן כזה ידי חובת כתיבת ספר תורה.

אמנם כתיבת ספר תורה בשותפות, באופן שכל יחיד ויחיד יש לו חלק ונחלה בספר תורה, בוודאי מקיימים בזה את מצות כתיבת ספר תורה, שכן אין חסרון בכך שהמצוה מתקיימת בשותפות, ולכן באמצעות שותפות יכולים לקיים את מצות כתיבת ספר התורה.

המורם מכל הדברים

לדעת הרא"ש אין קיום מצות כתיבת ספר תורה בזמן הזה על ידי כתיבת ספר תורה והנחתו לרבים אלא על ידי כתיבת חומשים משניות וגמרא
לדעת השאגת אריה בזמננו אין יכולים לקיים מצות כתיבת ספר תורה הואיל ואין אנו בקיאים בחסירות ויתירות הרוצה להחמיר כדעת החולקים על הרא"ש ועל השאגת אריה, יכול לקיים מצות כתיבת ספר תורה בשותפות.

שכבר כתב הר"ן (מגילה ה. מדפי הרי"ף בד"ה וגרסינן) שיכולים לקרוא בספר תורה גם אם חסרים בו אותיות, מכל מקום קיום מצות כתיבת ספר תורה הוא רק בספר מושלם, כאשר אין בו חסירות ויתירות, ועל כן בזמננו שאין אנו בקיאים בחסירות ויתירות אין בידינו היכולת לקיים מצות כתיבת ספר תורה [וכתב עוד, כי יש רק מצוה דרבנן בכדי ללמוד בו, והוא כדברי הרא"ש (הלכות קטנות הלכות ספר תורה סימן א') שמצוה זו מדרבנן מתקיימת בכל הספרים הנלמדים].

כתיבת ספר תורה מספק שמא הוא הנוסח המועיל

טו. העירו האחרונים (ר' אבי עזרי פ"ז מספר תורה הי"א) על דברי השאגת אריה, כי מדוע אין חייבים מספק לכתוב ספר תורה לפי הידוע לנו, על הצד שהנוסח הנמצא בידינו הוא נוסח אמיתי שאינו לוקה בחסר וביתר, הרי ספיקא דאורייתא לחומרא, וראה בזה אריכות הדברים שהאריך המהר"ל (תפארת ישראל פרק ט"ז).

תמיהת המנחת חינוך מקיים מצות תפילין בזמננו למרות העדר ידיעתנו בחסירות ויתירות

טז. המנחת חינוך (מצוה תרי"ג) תמה על דברי השאגת אריה, שהרי מצות כתיבת תפילין ומוזות נוהגת גם בזמננו אנו, ואין אנו אומרים שאין אנו בקיאים בחסירות ויתירות, אם כן הוא הדין לענין מצות כתיבת ספרי תורה, שתהיה עדיין נוהגת גם בזמננו אנו, הגם שאין אנו בקיאים בחסירות ויתירות.

חילוק בין תפילין לספר תורה בענין ידיעת חסירות ויתירות

יז. בעיקר תמיהתו היה מקום להעיר, כי אין זו קושיא, כי תפילין ומוזות פרשיות קטנות הם, ועל כן ייתכן שבמשך השנים השתמרה ידיעת אופן כתיבתם בחסירות ויתירות, כך שכלפי פרשיות אלו יש מסורה עד ימינו אנו, ורק לגבי כללות הספר תורה חוששים אנו לחסירות ויתירות, ועל כן קושיא מעיקרא ליתא.

חידוש המנחת חינוך לחלק בין חסירות ויתירות המעכבות המצטמצמות לשאין מעכבים

יח. אמנם המנחת חינוך הוכיח מכוח תמיהתו, כי יש לחלק בין שני ענייני חסירות ויתירות, יש חסירות ויתירות המעכבות את כוונת התיבות כדרשת חכמינו ז"ל, אשר בוודאי חסירות ויתירות אלו מעכבות את דין הקריאה בספר התורה, אמנם בד בבד חסירות ויתירות אלו ידועים הם בכל הדורות, לעומת זאת ישנם חסירות ויתירות שאינם מעכבים את כוונת התיבה, באופן זה אין חסירות ויתירות אלו מעכבים את דין הקריאה בספר התורה, ולכן על אף שחסירות ויתירות מעין אלו אינם ידועות לנו, מכל מקום אין מניעה בחוסר ידיעתם שלא לקרוא בתורה, ועל כן יכולים לקיים מצות כתיבת ספר תורה אף בזמן הזה.

תמיהת האחרונים מדברי הרמב"ן שכל אות חסירה פוסלת

יט. דבריו של המנחת חינוך מחודשים הם ביותר, וכבר תמחו עליהם האחרונים (ספר ההשלמה למנחת חינוך, הגהות הגר"פ פערלא, עמ' ס"א) מבח דברי הרמב"ן (הקדמה לפירוש התורה) שכתב כי כל אות חסירה בתורה פוסלת, ואם כן כיצד יכולים לומר כי חסירות ויתירות שאינם משפיעות על פירוש התיבות אינם מעכבים את כשרות ספר התורה, ודבריו תמוהים בזה.

ספק ספיקא לקולא אף לחולקים על השאגת אריה

כ. בכל זאת, מידי ספק ספיקא לא נפקא, ויש כאן ספק ספיקא להקל, שכן ספק שמא הלכה כדברי הרא"ש, ואף אם נאמר שאין הלכה כדברי הרא"ש, מכל מקום שמא הלכה כדעת השאגת אריה, שבזמננו אין יכולים לכתוב ספרי תורה הואיל ואין אנו בקיאים בחסירות ויתירות.

בעל ה"זרע שמשון" רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זיע"א
הבטיח ברכות וישועות מופלגות לעוסקים בתורתו וכך כתב בהקדמה לספרו:
"ועינכם תחזינה בנים ובני כשתילי זיתים סביב לשולחנכם
בתים מלאים כל טוב גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם"

רשימת קניות לחג

שיעור מס' 289 | פר' ניצבים תשפ"ו

ברגש ובהשתפכות הנפש, ושהתפילה תעלה לרצון לפני אדון כל.
ד"ה נתינת פלגין היום את החיים ואת הטוב וגו'.

מקשה רבנו ה'זרע שמשון' זיע"א: קשה, שהיה לו לומר מתחילה את המוות ואת הרע ואחר כך את החיים ואת הטוב, כפי שמצאנו אצל יצחק - קודם "אורחך אורח" ואחר כך "מבקרך בך", שהרי צדיקים תחילתם יסורין וסופם שלווה, ומהפך הלפך. מתוך רבנו על פי דברי חז"ל: שלעולם יקדים אדם תפילה לצרה, ולכן הקדים הפסוק את החיים והטוב ללמדנו שידבק ויתפלל על אלו קודם שיבוא הרע ח"ו. בני הזוג הנ"ל לא שכחו להכין ולהטייב ב"רשימת הקניות". ועשו כעצת רבנו ה'זרע שמשון' זיע"א בפרשתנו "ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב": רשעים קרויים מתים ואין תפילתם נשמעת, וכשדם מבקש חיים עם התשובה ואחר כך מבקש שיבוא לו הטוב, אזי תפילתו נשמעת. ע"כ.

ברשימת הקניות שלהם הכניסו גם את מצוקתם ומשאלותיהם בנושא הדירה.

את ר"ה של אותה שנה ר' דני לא יכול לשכוח. ההכנה נתנה היטב את אותותיה על תפילותיו, על רגשותיו ועל התרוממות הרוח בה זכה. ר' דני חש על בשרו את דברי הוזהר הק', שהשכינה והקדושה מגיעים דווקא כאשר מזמינים אותם מראש.

בחורף של אותה שנה פונה אל ר' דני מתווך עם הצעה קסומה, נכנסה לפתע דירה יפה משובצת, ממוקמת באזור מעולה העונה על כל דרישותיהם, בניין טוב, שכנים טובים, והמחיר ממש מציאת... עליכם להוסיף, מלבד המשכנתא, עוד 300,000 ש"ח. נכון, זה כבר לא חצי מיליון! אבל עדיין 300,000 ש"ח... באותם ימים ר' דני, החל במעט שעותיו הפנויות לאחר הלימוד בכולל לשמש כסופר סת"ם, הוא חישב ומצא שהם ישיג הלוואה מתאימה, יוכל בתכנון ובהתנהלות כלכלית נכונה להחזיר קרוב למחצית מהסכום, אך עדיין חסרים להם כמאה וחמישים אלף ש"ח.

הדירה הזו כה התאימה להם ולצרכיהם, נראה כאילו נבנתה עבורם, אך לצערם אין באפשרותם להגיע ליעדם. המתווך, שזכיר בערך המציאה, אמר להם שיש לדירה הרבה קופצים, אך הוא מוכן לחכות שבוע נוסף מימי ליום לפני שמעביר את הדירה לקוחות אחרים שישלמו נספה יותר. בני הזוג מאוד העריכו את יושרתו של המתווך, אך שוב חשו שהחלום הולך ומתרחק מהם.

ר' דני ורעייתו חיקו עצמם באמונת אומן בבורא הכל יכול, ניסו להשתדל ולפנות כל זכה, אך לא עלתה בידם. יום לפני מועד האולטימטום הם מקבלים מכתב מחברת ביטוח המערכת שהגיע מועד משיכת הכסף בתכנית החיסכון על שם רעייתו. הם מאוד הופתעו, שכן לא ידעו שקיים עבורם ועל שםם דבר כזה. מבירור שעשו מתברר, שבילדותה, למעלה משלושים שנה, אביה הפקיד עליה כסף בתכנית חיסכון מאוד כדאית ומושלמת באחד הבנקים. לימים אורה בנק סגר את שעריו, והכספים שומפקדו שם והועברו בהסכמה לחברת ביטוח. כך, בתזמון הכי מושלם, הגיע משום מקום לידי בני הזוג סך של מאה עשרים וששה אלף ש"ח - בעזרתם השלימו עוד באותו שבוע את רכישת הבית המבוקש במרכז בני ברק.

חלמו כעשר שנים נוספות. שפתחו של ר' דני גדלה, והבית המושלם הפך להיות צר מהכיל את בני הבית. משך, ר' דני רעייתו, בעצת רבם פנו לחפש בית גדול ומרווח יותר. היה זה בתחילת הקיץ. הם ניסו שוב ושוב אך העלו חרס בידם. לפתע נזכרו הרי כבר למדנו על בשרנו את כוחו ועוצמתו של תפילתו של השנה! משך, החליטו: עוצרים כעת את כל הפעולות. וממתנים בכליון עיניים לר"ה.

הם צרפו ברשימת הקניות שלהם את גם נושא הדירה המרווחת להם הם זקוקים. וראו זה פלא: כבר בחודש חשוון פנה אליהם מיועדנו המתווך, המוכר משכבר הימים, עם הצעה קוסמת לדירה חדשה ומרווחת, המגשימה את חלומותיהם. ולא רק זו, אלא שהוא הציע במשולב עסקה סיבובית למכירת הבית שלהם - במחיר מהנה הררינוש פנמיים, המכירה הושלמה באופן המוכיח לעין כל שגם בפעם הזאת רשימת הקניות שצורפה לתפילות ר"ה נענתה ב"ה במלואה.

מאז, מעיד ר' דני: אימצנו בביתנו את זה כדרך חיים. ברשימת הקניות שאנו מכינים לקראת כל שנה חדשה, אנחנו מוסיפים את הילדים שיגיעו השנה לפרקם את כל החריץ לנו ולביתנו ברוחניות ובגשמיות. אנחנו מוסיפים לשם שמות לרוב של ידידים ומכרים הזקוקים לישועה בבריאות, בשידוכים, בני, חיי ומוזני רוחיים. שואגים בתפילה ומבקשים רישיון בעבור כולנו שתהיה זאת שנת גאולה וישועה, כתיבה וחתומה טובה לנו ולכלל בית ישראל!

היה זה לפני למעלה מעשור באותם ימים גרתי בפרדס כץ. בגלל כמה סיבות היה חשוב לנו לעבור דירה למרכז בני ברק. ניסינו כה וכה, ראינו דירות כאלו ואחרות, אך הפער במחיר היה גדול, כדי להשיג את המטרה היה עלינו להשיג כחצי מיליון ש"ח נוספים - סכום שבאותם ימים לא הצלחנו אפילו לחלום מאיפה נוכל להשיגו. התאמצנו רבות, רצנו מתווך פלוני למתווך אלמוני, חיפשנו מציאות כאלו ואחרות, אך כל ההשתדלויות עלו בתוהו. גם כאשר נמצאה דירה המתאימה תקציבית, היא לא התאימה מזווית אחרות, הרמנו ידיים בייאוש ואכזבה. התחלנו שעלינו להשלים עם המצב ולהישאר לגור בדירתנו. לפני שבין הרצוי למצוי עלינו לשמוח ולהיות מרוצים מהמצוי. כי כנראה החלום מתרחק לנצח.

בנו של יהודי נכבד ועשיר שהיה מקורב מאוד למלכות, הסתבך בפלילים. והושלך אל מאחורי סורג ובריה באחד מבתי הכלא האימתניים ברוסיה של אותם ימים. המשפחה ניסתה להכניס לעניין את טובי עורכי הדין של המלוכה, שכוונו להם מהמשפחה המקושרת והעשירה הרימו ידיים כאשר בדקו את התיק והבינו שהסיכויים לצאת זכאי בקיים הזה שואפים לאפס, ואף עו"ד מכובד, לא מעוניין לרשום כזה הפסד על שמו.

אחד מהיועצים הזכיר לאב כי לפני שנים רבות עשה טובה גדולה לשופט בזורתו הוא מוצא מעטפה בתאו. כשהוא פתח וקרא אותה כמעט נעתקה לשונו מפיו. "באהבתי ובהכרת טובה עמוקה לבית אביך, ברצוני לשלח אותך שהטענות היחידות שיש סיכוי שיתקבלו על לב השופטים הן כדלהלן, א', ב', ג'. אך דע לך, שבכדי שהטענות החזקות הללו יעשו את רושם הרצוי על השופטים, עליך לטעון אותן מנהמת הלב בכל לב ונפש. כאילו הטענות הם שלך לכן עליך לחזור ולשון, לשנות ולשלב את המכתב הזה, לקראת המשפט עד שיהיו הדברים חקוקים היטב על לוח לבך או אז תוכל לטעון אותן מנהמת ליבך כטענות חזקות שימיסו כל לב ויכריעו לצדק את דינך".

מיועדנו האסיר השכיל להתכונן למשפט היטב, דבריו שנאמרו ממעמקי הלב וברגש עצום פעלו את פעולתן וכנגד כל הסיכויים יצא זכאי במשפטו.

"מלך המשפט שואב אתונו אהבה גמורה, זוכר לנו חסדי אבות, ובעצמו גילה לנו את הטענות שהוא ית' רוצה שנטען לפניו בעת המשפט: 'אמרנו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, אמרו לפני זיכרונות כדי שיעלה זיכרונכם לפני לטובה, ובמה? בשופר!'

כך ממשיל בטוב טעם המחנך הרב אברהם דוד יעקובזון שליט"א בעת שמכין תלמידי תשב"ר לתפילות ראש השנה: הרי ככל שנתכונן יותר לתפילות, ככל שנגיע מרוממים ומזוכים יותר, נזכה להשראת שכינה גדולה יותר, ואז נזכה לשפוך כמים תפילותינו אל אֵל בשמים ובע"ה הם יעלו ויתקבלו שם לרצון לפני אדון כל.

מיועדנו הר"ר דני הי"ו בעל המעשה, חשקה נפשו להתכונן, לקראת המפגש עם המלך ביום הרת עולם. לשמחתו הגדולה, צדה את עינו מודעה כי ביום פלוני תתקיים שיחת הכנה לר"ה מהרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א.

הרה"צ תיאר שם בטוב טעם ודעת את גדולת ועוצמת יום המלכת הבורא יתברך על עצמנו, וחושינו, בשרינו ורגשותינו, על כל יחיד קטן נגדול, עולם מלא, לצד המלכת הבורא על כל העולם כולו, ביום הרת עולם כדאי גם להכין בצד "רשימת קניות" אישית, לבקש ולהתחנן שיעלה יכורנו מאלותינו לטובה. הוא סיפר אודות יהודי עשיר מחסידי קמאי למשפחה ויגבר, חסיד סלונים בכל רמ"ח וסס"ה, שבטריה לא אותם ימים, שהיה משקיע את כל אונו וכוחו בתפילות ר"ה באמרו: "היריד שלי הוא ראש השנה".

הרה"צ המשיך וסיפר, בשם הרב יוסף חיים זוננפלד זצ"ל רבה של ירושלים, שסירב פעם לשמוע הצעת שידוך עבור א' מצאצאיו שהגיע לפרק, כי לא זכר משום מה לבקש על זה בר"ה, ודבר שלא ביקשו והתפללו עליו בר"ה חסר בברכתו והצלחתו.

מיועדנו ר' דני סיפר לרעייתו כי הוא מרגיש שמשמייים הובילו אותו לשמוע את שיחת החיזוק. הם החליטו שעליהם להתכונן לתפילות ר"ה כראוי. הם עברו על המחזור קודם, הכינו מעטפה והתפללו וביקשו שיוכר להמליך את הקב"ה בכל ליבם, שמילות התפילה יאמרו בכוונה הראויה,

במשעולֵי החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

גיליון קל | נצ"י פ"ו

על 'הנסתרת לה' אלוֹקינו' ועל 'הנגלות לנו ולבנינו'

הדבר באופן פרטני יותר, לשני סוגי הקשר והיחס שיש בהתנהלות של אב ובנו הפעום, ובעת גידולו. שבקטנותו הקשר הוא כאשר הוא מתבטל ומתדמה אל אביו וחושב בדומה אליו בכל דבר 'מצד התקרבות שכלו ומידותיו של אביו אליו בהתגלות', ולכן שכלו העצמי הקטן של הבן אינו עצמאי ומתבטא ואינו פועל כלל ביחס אל האב, אלא הוא בטל ומבוטל לגמרי. ואם אביו אינו קרוב אליו, הוא חוזר לפעול כפי שהוא בקטנותו. לכן היות והרצון של כל הורה הוא לתת לילדו חינוך 'על פי דרכי' שיפנים את דרך האב וערכיו במידותיו ותכונותיו גם בשכלו בעצמו, הנה הוא מוכרח לתת לילדו עצמאות מסוימת ב'נסירתו' של ה'ל הילד מחיק האב על ידי הסתרת דרכו והתגותו שהם 'שכלו ומידותיו' של האב שהם המקימים לגמרי את הילד בהכרח גמור. כדי שבעצמאותו ההכרחית שהוא אמנם מדומה, יפתח ילדו לבד את תכונות שכלו ומידותיו וערכיו של האב, ו'גם כי יזקין לא יסור ממנו' כאשר יעמוד מולו בקומה שלימה ועצמאית, להמשיך ולהשפיע את דרכו שקיבל לביתו אחריו. ואינו חפץ שיישאר ילדו כל חייו בקומה קטנה ומבוטלת אליו לגמרי בעצם מהותה.

וכמכל הבן שבטל אל אביו. ומבטל מדות ושכל הקטנות שלו להתדמות לאביו, מצד התקרבות שכלו ומידותיו של אביו אליו בהתגלות. ו[לכן] בטל שכלו ומידותיו אליו, אבל עדיין מהותו לא נתהפך מקטנות שכלו. והיינו שכשלא יתגלה אביו בשכלו ומידותיו ישאר בקטנותו. וכאשר אביו רוצה לנסותו בביטול מהותו מצד עצמותו, אזי מסתיר אביו שכלו ומידותיו ממנו, כדי שיהיה בביטולו לאביו מצד שכלו ומידותיו [של בנו] בעצמו. וכאשר מבטל שכלו ומידותיו בבחינת מהותו בעצמו, אז על ידי זה נעשה כלי לקבלת מהות אביו העיקרי.

וכן הוא הבורא עם בראויו, הוא מסתיר מהם את 'גילוי ייחודו' הישיר, והיינו את עצם מציאות קיומם שהוא אחד ותלוי בו לגמרי, והיינו את 'הביטול בעצם' שלהם כלפיו. על מנת שיפתחו את עמידתם לפניו באופן של ביטול 'מצד אמיתיותו יתברך' והיינו חפצו העליון והאמיתי של השי"ת בקיומם מחד, ומאידך שיעמדו לפניו בעצמאותם 'בביטול ישותם' בלבד על ידי קבלת מלכותו והמשכת 'שכלו מידותיו לכל הבראה'. כהמש"ה.

כן כביכול בבחינת ביטול הנבראים, {שאם הוא} על ידי גילוי ייחודו יתברך עליהם, עדיין לא נגלה ביטול מהותם של הנבראים במהותם {של הנבראים עצמם}. ואז כביכול מסתיר פניו מהם בבחינת דורמנטא, בכדי שיהיה אופן ביטולם של הנבראים, מצד אמיתיותו הדבר אשר אין זולתו כלל, {ולא מצד גילוי ייחודו} ו[אף] ש[עיינו] יהיו מתגלים {הנבראים} במהותם לבדם, ו[אף] על פי כן לא יהיו נפרדים חס ושולם, כי אם בטלים מצד אמיתיותו יתברך.

'נשיאות ראש וקומה נאה ושלִימה': ואלו הדברים הם פירוש לנאמר באזהב ישראל פירשת שקלים. 'שאם רואים בחוש ממש' כיצד 'התגלות' התינוק בנשיאות ראשו וקומתו מול אביו, והולכת נעשית קמעא קמעא, ורק גם היא התגלות נשמתו בתורה ומעשים טובים והוא גם נעשה בהם קומה שלימה. 'ובחי' זו ישנו ג"כ בכללות ישראל שהם ג"כ בבחי' קומה שלימה' המתגדלת בעצמאותה לעמוד כביכול מול הקב"ה ככוונת הבראה מעיקרה, לקבל ולהשפיע לכולה.

והנה תינוק הנתון במעי אמו ראשו מונח לו בין ירכותיו וכלול תלת גו תלת כנודע מספח"ק. ואז אין לו שום שיעור קומה כלל. וכאשר יוצא לאויר העולם אז נעשה לו קצת נשיאות ראש וקומה. אך עדיין הוא בתכלית הקטנות. ואח"כ הילד הולך וגדל עד אשר הושווה קומתו לאביו ולאמו וזהו אנו רואים בחוש ממש. אכן מסתמא בהנשמה של התינוק ג"כ מתנהג בדרך זה, ועם שכלו ג"כ. שבתחלה הנשמה והשכל בתכלית הקטנות והולך וגדל עד אשר נשמתו ושכלו נתגדלים, ומסופך בכל עת חכמה ובינה ודעת יתירה ולומד תורה ומצות ועוסק במע"ט ומה בא ליראת ה' ואהבתו ית' לעבדו באמת ובתמים ומתחזק ביתר שאת בכל פעם בעבודתו עד אשר עובר את בורא בתכלית השלימות כמו שהיה רצונו ית' בעת בריאת זה האדם בעולם. אשר ברא את האדם ישר וחצב נשמתו היקרה מכסא כבודו ית', והוא משלים כוונת ורצון הבראה... והנה אדם כזה ודאי יש לו נשיאות ראש וקומתו נאה ושלִימה ונעשה בחי' סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ושמן על ראשו אל יחסר כי ממשיך תמיד שופע קדוש ומחשבות קדושות מחכמה בינה ודעת עליונים הק'. 'ובחי' זו ישנו ג"כ בכללות ישראל שהם ג"כ בבחי' קומה שלימה והוא ג"כ על זה הדרך.

'בניכם אשר יקומו מאחריכם': בפרשת נציבים למדים אנו על ה'נסתרות' שהם 'לה' אלוֹקינו', ועל ה'נגלות' שהם לנו ולבנינו, 'לעשות את כל דברי התורה הזאת עד עולם'. והוא פסוק קשה ההבנה הפשוטה בכוונתו. ופרש"י והרמב"ן, שהכוונה שיש דברים נסתרים וחטאים של שגיאה ושוגג שאין הם ידועים לעושים אותם, ועליהם אין חטא ועונש, מפני שהם 'לה' אלוֹקינו' והם מעשיו וענייניו שלו. ורק על הנגלות שהיו מעשים של ידונות, הם 'לנו ולבנינו' לתקנם ולעשותם 'עד עולם'. ועדיין אין מובן כ"כ מה נכנסים כאן 'בנינו' לכל אותה משימה של תיקון ה'נגלות'. ופסוק זה הוא המבדיל בין פרשת ה'נתישה העצומה וההשכלה הנוראה של כלל ישראל מארץ ישראל, 'ויתשם - וישליכם אל אחרת', שלפניו. נתישה שרואים אותה ומתפללים עליה עד מאוד 'הדור האחרון' שהם שוב 'בניכם אשר יקומו מאחריכם', ואף 'כל הגויים' וגם 'הנכרי אשר יבוא מארץ רחוקה'. ולבין פרשת התשובה הגדולה שאחריו, שבה אף 'אם יהיה נידח בקצה השמים ממש יקבצ' ה' אלוֹקך ומשם יקח'. והפסוקים הנשגבים, המתארים את השיבה הגדולה אל ה' ואל ארץ ישראל. 'ושבת עד ה' אלוֹקך ושמעת בקולו', ואח"כ 'והביאך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והיטיבך והרבה מאבותיך'. והוא שוב דיבור והבטחה אל הבנים אשר ירשו את הארץ ויטיב להם וירבה אותם עוד הרבה יותר מאבותיהם. ועד הפסוק המפורש אודות הבנים שהר"ת שלו מרמזים על חודש אלול. 'ומל ה' אלקך את לבבך ואת לבב רועך' ובסיום הנשגב והפלאי 'לאהבה את ה' אלקך בכל לבבך ובכל נפשך, וכל זאת 'למען חיך'. שצריך לזאת הסבר גדול מה קשורים הבנים למילת לב האבות לאהבת ה' למען חיהם שלהם. ודברים אלו הם הקדמה למשלול הנפלא של הר"א מסטראשעליע תלמיד הרב בעל התניא לכל האמור בספרי הקודש על הנעשה בימים הנוראים, שהוא כדוגמת הנעשה בין אב לבנו. שלפיהם אפשר שפסוק זה גם מגדיר את הנסתרות שבפרשת הגלות הראשונה והנגלות שבפרשת התשובה השנייה, הנעשים בין ה' ולעמו שהוא גם בין האבות והבנים בהמשך הדורות. וכמש"ת. והיא גם מצוות ה'הקהל' שבפ' וילך שמטרתה 'למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקים'. וגם אשר 'בבניהם אשר לא ידעו' ישמעו ולמדו ליראה את ה'. ומצוותה להביא גם את הטף בכדי 'יתרן שכן למביאיהם'. שכתב בואת השפ"א וילך תרל"ד. פירוש עמוק ו'שעל' פי דך הגיל נוכח להעמיד עוד פי' אמת באמנם 'לתת שכר למביאיהם' ולא ניתן לכתוב ודעת לבנו נקל.

'צמצום אלקות בהתלבשות הטבע': ראש השנה נקרא בכתובים 'בכסה ליום חגיני' ובפשוטו הוא החג 'שהחודש מתכסה בו' והוא חל בעת שאור הירח נסתר ומתכסה בו. אמנם בפנימיות הדברים דנו בואת הרבה הצדיקים תלמידי הבעש"ט, עפ"י מראות הקודש של הארז"ל, והם הוסיפו ונתנו משלים שונים, לקרוב דבר הכיסוי וההסתרה הפנימי לאן שכלנו בעצמיותם. ומתרת הדברים בצורה העליונה שבהם הוא כמו שכתב בשפת אמת לראש השנה תרנ"ו. שכל עצם הבראה הוא 'צמצום אלקות בהתלבשות הטבע', היינו שהאלוקות מסתתרת ומתכסה בהתלבשות בתוך מעשה הבראה, כדי לאפשר בכך את עצם מקומה וקיומה שלא היה אפשרי כאשר היה הכל 'מלא כבודו'.

פי' כי כל הבראה של מעשה בראשית הוא צמצום אלקות בהתלבשות הטבע. כמ"ש בספרים שזו ענין הבראה יש מאין מה שה' מקודם הבראה מלא כבודו ופלאי ה' מציאות שום דבר יש רק ע"י צמצום אורו ית' ונעשה יש.

ועצמם וכסוי כוח האלוקות המהווה את הבראה החולק ונמשך כל העת והוא הגורם לבחי' מיתה וכוליו של כל כוח הבראה. כמו נר הבורע ומכלה את עצמו לגמרי. ולכן נעשית ע"י השי"ת גם פועלה נגידת של בריאת האדם ברה"ק, עם נשמת חיים שליש של רצון ותענוג של ערכים ורוחנים, לתת לכל הבראה את טעם חיים ותכלית המתחלשים לה כל העת, ובעיקרם ברה"ק.

וכל מה שנתפשטו הברואים {יותר} ה"ז בחי' מיתה, דכל ירידה והשפלה נקראת מיתה. ואח"כ ברא האדם ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, פי' שהוא הכלי שיחזור ויחמשך החיים מחי החיים אל כל מעשה בראשית. ולכן האדם קרא שמות לכל. שהוא המעלה ומקשר כל הבראה אל חי החיים. ולכן הצדיק נק' חי. והרשעים בבחייתם קרויים מיתים. כי כל מה שמתדבק בנשמות הוא בחי' מיתה. והצדיק הוא חי. וזהו החיים שייורד ברה"ק שיש התחדשות משרוש החיים. ולכן נקרא ראש השנה כי עיקר החיים בראש. וכמו בבחי' נפש הראש נותן חיים לכל הקומה ויש איברים שהנשמה תלוי בהם.

הבן שבטל אל אביו: הנה אלו הדברים כפי שהם ברומם וביסודותיהם בכללות בריאת העולם. והר"א מסטראשעליע בספרי שערי עבודה שער א' פ' י"ב. ממשיל את

פלא, והחצי השני כביכול כביכול הוא הבורא ב"ה וב"ש משלים להיות אחדות גמור ואמיתי. והיונו ע"י התורה והמשפט אמת היוצא מפי הסנהדרין לכל ישראל וכולא ברא דאחד.

ובצורה הזאת של העמידה לפני ה' פב"פ לקבל ולהשפיע באמצעות עטיית ולבישת מידת המלכות, מקבלת כנס' מהקב"ה כמו הכן מהאב את כל תרומות' שכלו ומידותיו, שהם מתגדלים ומתוספים גם הם אצל האב יותר ויותר, להשפיעם לכל הבריא, וכך גם אצל הקב"ה. הכול מסוד הכוונה הראשונה וה'סוד העתיק' של 'הפצו יתברך להתגלות' באין הבדל ושווה כשווה על כנס' ברא ד'אחד'. כהמש"ד בשערי עבודה.

ובבחינת יחוד הזה יש בו כל בחינות הגדלות המבוארים לעיל. בנצח הוד יסוד, ובחסד גבורה תפארת, ושוין בקומתו, ואז נקרא יחוד פנים בפנים, דהיינו **שעיקרה של מלכות**, שהוא גילוי מציאות ה'בריא עשיה', פניה {מכוונת} למעלה. דהיינו **ההתקשר לעצמותו יתברך**, ועיקרו ופניו של בחינות ועיר אנפני שהוא **כוונו יתברך** המממש במדותיו מבח עצמותו, הוא למטה. כדי להשפיע בתחתונים שהוא עיקר כוונתו 'יתברך הבריא'. ועל ידי זה נתוסף גילוי אור עצמותו 'יתברך בכלים' שהמה מדותיו. כמשל הנזכר לעיל יותר ממה וכו'. ולתמיד מחכים את רבו כו'. דהיינו מחמת חפצו יתברך להתגלות. אשר זהו עיקר הכוונה לגלות יחוד עצמותו באין הבדל, או כביכול נתוספו אורות בכלים, וזהו סוד תוספת המוחין הנמשכים על ידי התפילה. וסוד ישמעאל בני ברכני כי בזה נתברר ונתגדלו המוחין.

הנסתרות והנגלות: ובהמשך הדברים שם באוהב ישראל שקלים, בא החידוש הגדול, שאף על ידי הנסאים של כללות ישראל, נעשית ההסתרה והכיסוי ובח' הפירוד והנסירה ביניהם ולבין 'מקום חיבורם העליון בקודש' הראשוני שבעת הבריא, שהוא הקב"ה באמצעות 'גילוי יחודו'. וע"י התשובה והחזרה 'להדביק עצמו לכללות ישראל' ואל מקורם הרמה בקודש. וע"י רומות מצות מחצית השקל וכך גם תקיעת השופר להקטין בחזרה את החיבור המלכותי וזוהא כי שני המחציות הנסורות ועומדות בפני עצמן אחר חטא, כדי שיהיו בבחי' רוא דאחד.

והנה כל הדורות מישראל שהיו והם עתה והעתידים להיות כולם היו כלולין באדם הראשון. אכן יש דור שהיה כלול בבחי' ראשו של אדם הראשון. ויש דור שהיה כלול בעיניו של אדה"ר. ויש בידיו. באצבעי היד. ובכטני ובגופו וברגליו ועקבים עד דור האחרון שיהיה בעקבות משיחא. וכן כל אחד ואחד היה כלול ג"כ באדם הראשון באותו אבר לפי בחי' מדרגתו ובחי' דורו. והנה כשהאדם בא לידי חטא ופגם ח"ו, אז הוא נפרד מבחי' כללות נשמת ישראל שהם הקומה הכללית, וגם ממקום חברו העליון בקודש וכנ"ל. וכן כשחוטאים ח"ו כללות ישראל, ג"כ נפרדו ח"ו ממקום חברם ושורשם הרמה בקודש, ונפרד ח"ו היחוד והחיבור שהוא ברא דאחד ונעשה אז שני מחציות כביכול. ונשאר **כביכול וכביכול בבחי' פלג גופא**. והתקין לזה הוא שיעשה האדם תשובה שלימה בלב שלם ויתקן את אשר עוית. ודביק עצמו לכללות ישראל. ובכללות ישראל יתחבר יחד לשורשם הרמה בקודש. ובהו יחבור האוהל להיות אחד. ולזה כשחטאו כללות ישראל בחטא העגל ונפרדו ממקום חיבורם בפרטות ובכללות ונעשו בבחי' מחצית. ורצה הבורא בחוב"ש לקרם אליו לרב טובו וחסדו הגדול ושיחבר ברא דאחד. לזה ציוה הבורא ת' שיתן כל אחד ואחד מישראל מחצית השקל אל הלשכה שהיה במקדש. וע"י נתחברו כל אחד ואחד עם כללות ישראל. וצויה דוקא מטבע ודוקא שיעשה בשם מחצית. ודוקא בשם שקל. ובכל לכוונה המבואר לעיל באר... וזה הוא ג"כ סוד הנסירה כי מקודש היה הבחי' דו פרצופין וכשצריך להיות הולדה ע"י נעשה נסירה כביכול ונעשה בחי' פנים בפנים... והמשכיל יבין כי כ"ז כי דברים עמוקים הם ורחבים מני ים:

ואלו המה החטאים והפירושים שמהנסתרות לה' אלוקינו שנעשים בכדי להעביר את ישראל ממצב עמידה קטנת קומה וראש, של ביטול בעצם כבן קטן לפני אביו. למצב של הנגלות ולנו לבנינו בעמידה עצמאית בקומה שלמה ומלכותית פנים בפנים של השפעה וקבלה, מתוך 'אהבה חדשה והתחברות גדולה' כבן גדול לפני אביו. כמש"כ מעין זה באהבת שלום - לראש השנה.

וברט שאז מתחיל ענין הנסירה. ויש להבינו על דרך משל לשני אוהבים, כשרוצים לעורר פניהם אהבה חדשה והתחברות גדולה, אז צריכים שתהיה מקורם הטרחקות ופירוד קצת {ביניהם}, כי תענוג ממדי אינו תענוג. ואחר כך כשנתקברו אוי תענוג ושמחה חדשה ביניהם. וכן בימים הנוראים, כביכול בין קוב"ה ושכינתה וישראל בניו עם קדוש בחינת נסירה בחינת פירוד קצת בהתרחקות, מחמת הסתלקות ועליה למקום גבוה מאוד, כדי שתהיה יותר התקרבות ואחדות ביניהם כשהיה היחוד הקדוש בשמיני עצרת באהבה ושמחה ותענוג חדש נפלא... והדבר תלוי בבחינת הפירוד קצת שמראש השנה עד שמיני עצרת, וזו בחינת ירידה לצורך עליה.

ולכן כל ההבטחות בפרשת השוכה וזה הקהל' על הבנים ומילת לבבם, עד שיהיו עוד יותר מאוהבים בעמידה פנים בפנים, הם דווקא אחר התנישה הגדולה וההשלכה אל ארץ אחרת בבחי' הנסירה, כדי שישבו ביתר שאת ועזו 'ובניהם אשר לא ידעו' ישמעו ולמדו וכו' הנעשים בכל הדורות וביותר בין אבות לבנים כדוגמא לקוב"ה וישראל.

'רצון תואר המלכות': ובהמשך דבריו שם באוהב ישראל שקלים, שזהו ה'סוד העתיק' ועיקר ההסכמה של הרצון הקדום והפשוט' שיהיו ישראל עומדים לפני ב'רוא דאחד' דהיינו כשני מחציות עצמאיות 'ופלגי גופא' בקומה שלימה, שרק יחדיו בעמדם זה מול זה פנים בפנים נקראים המה 'אחד'. וזאת על ידי צירוף מושג ה'מלכות', שהוא אפשרות הניתנת לברואים בעולם במהותם ועצמותם, להיות מקבלים ומשפיעים, דהיינו לעשות עליהם את מלכותו ית', באופן שהם נושאים את מלכותו יתברך ועבודתה כלפיו, ומשמישים בה כלפי כל העולם כממלכת כהנים ועם קדוש, וזאת ע"י התדבקות בשכלו ומידותיו ושכלו יתברך באמצעות תורתו ומצוותיו, והנחתם לכל הבריא. וכך יושפעו בכל מילי דמיטב.

דנהה כתיב שררך אגן הסהר אל יחסר המזג. וזה קאי על הסנהדרין שהיו יושבין כחצי גורן עגולה כמו הסהר כשאינה במילואה עדיין. אכן הכל צריך טעם ושום שכל. למה היו יושבין כסדר זה דוקא כחצי עיגול. וי"ל שזה מרמז על סוד עתיק. איך קוב"ה וישראל חד אינו מתמזגין ומתדבקין כביכול ע"י מצות התורה, כי כבר נבאר אצלנו כמה פעמים סוד ישראל עלה במחשבה להבראות. והיינו כי עיקר ההסכמה הרצון הקדום הפשוט אשר עלה במחשבה הקדומה לכל הקדומים להאציל ולברוא את העולמות היה רק ע"י רצון תואר המלכות. כי אין מלך בלא עם. ולזה האציל וברא הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא כל העולמות העליונים הקדושים והעולמות התחתונים, והעיקר תכלית כוונת הבראה היה רק גלולת ולפרסם לכל בא עולם שיכירו וידעו כי הוא לבדו מלך על כל העולם כולו בשמים וממלע ועל הארץ מתחת אין וולתו ומלכותו בכל משלה. וכאשר יקבלו עליהם עול מלכותו או רצונו ית' להיטיב להם ולהשפיע עליהם כל מיני טובות וברכות וחסדים טובים ורחמים כדרכו להיטיב לברואיו. וברט לבני ישראל עם קרובו אשר נשמותיהם חצובים ואוהים ודבוקים בכסא כבודו ית'. וברט ש"ע' נתגלה ונתפרסם אלהותו ומלכותו ית' לכל באי עולם... וכביכול כביכול הבורא ב"ה וב"ש לגדול עוצם אהבתו לבני ישראל עם קרובו ולמען טובו וחסדו הגדול מצמצם את עצמו כביכול וכביכול להקרא בשם בחי' פלג גופא, ובני ישראל הם בחי' פלג גופא השני. והם בסוד דבר נוקי. וזהו סוד יחוד קב"ה"ש היינו שהקב"ה מייחד את עצמו עם נשמת ישראל וכנ"ל ע"י מעשיהם הטובים ומשפיע להם חסדים ורחמים לבחי' כנסת ישראל לעילא ותתא.

'כוחו השווה בבחינת פלא': ובמילות הר"א מסטראשעלי, הנה הרצון הקדום והסוד העתיק של הש"ת שיהיו ישראל לפניו בקומה שלמה כשני מחציות שוות, נקראים 'כוח עצמותו' (השווה) על ידי תתו שהוא הפלא... אשר על פי מסתרי הש"ת מהברואים את עילת קיומם המבטלים בעצם אליו, ומשאר' להם רק את הרגשת הנקודה היחידתית של קיומם הבסיסי המוכרח, התלוי בו בדרך כלל. וכמו שכל נברא מרגיש שקיומו אינו מוחלט ומוכרח מעצמותו ורצונו לבדו והוא תלוי בדברים אחרים, אשר היהיה המאמין יודע שהוא הש"ת. וזה בדרך כלל. אבל באופן פרטני מאמין ומפתח לו היהיה קומה שלמה של עמידה שלמה ועצמאית בבחירה חופשית לפניו ית' ובקומה מלכותית שלמה של 'אצילות' שכלו ומידותיו יתברך אל היהודי עצמו. כמו הבן שאימין מאביו שאצל לו את דרכו ולמונתו אף באופן קיומו העצמאי. כהמש"ד שם.

ואז מצד ביטולם זה {של הנבראים}, נעשו כל על ידי התעוררותם זו לקבל אור יחודו יתברך פנים בפנים. כי בהתעוררותם זו אשר בטלים באמיתיותו, מעוררים כוחו השווה בבחינת פלא... אשר שם המה משתווים ממש מצד עצמותו, לעשותם כלי מוכן לגמרי שלא יסתירו בליהם כלל. כי אם שיהיו כלים לעצמות יחודו יתברך באופן בחינת אצילות... ואז בחירותם פנים בפנים מוכרח להיות {קודם} בחינת מלכות, שהיא גילוי יחוד הנבראים בבחינת נקודה תחת יסוד, דהיינו להתבטל ממהותם בדרך כלל בבחינת נקודה... כדי ששל ידי זה תהיה מוכן להתפשטות {מציאות} כליה באופן אחר ולהתגדל כמיהו {לעמידה} פנים בפנים ממש באין הבדל כלל, מצד גילוי כח עצמותו, על ידי תתו שהוא הפלא.

'כחצי גורן עגולה': ודברים אלו הם פירוש להמשך דברי בעל אוהב ישראל שקלים שם, שהעמידה פנים בפנים לפני ה' פירושה היא שכל השכל והמידות וה'רצונות' פונים בלתי א"ל לה' לבדו, ואז הקב"ה וכוס' ויטיבם כמו הסנהדרין כחצי גורן עגולה, פניה לא לעומת פני זה ברא ד'אחד' והסנהדרין מקבלים מהקב"ה דרכיו ומשפיעים לכלל' התורה והמצוות.

והנה הקב"ה נקרא אחד. וישראל נקרא ג"כ אחד וזהו כאשר בני ישראל מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומשעבדים את שכלם ומידותיהם וכל הרצונות בלתי לה' לבדו, ואין להם שום רצון ותאוה אחרת כי אם לעבוד הש"י בלבד או הם נקראים בבחי' אחד גוי אחד. משא"כ כשח"ו אינם בבחי' זו, אז אינם בבחי' אחד כי מחשבתם ושכלם מנותים את באותות וחיצוניות שונות. ובכל פעם נוטים כוחם ומחשבתם לדבר אחר חיצוני ר"ל. וא"כ מדותיהם ושכלם הם בפרודת שאינם במקום אחד. אכן כאשר מיישרים דרכם ומחשבותם ורצונם בלתי לה' לבדו. לעשות רצון ה' בתמים, אז הם באחדות גמור וכאשר הם בבחי' זו בחי' אחד. אז אחד באחד יגשו. ומתייחדים כביכול עם ה' אחד ברא דאחד... ולרמז יחוד הק' הזה היו הסנהדרין יושבים כחצי גורן עגולה. בבחי'

מישיב ובש

141

מעייני חיוזק וגאמורה מאוצרו של מרן הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

קול "אודיע אמונתך"
בארה"ק - 08-30-20-666
בארה"ב - 605-477-7011
בלאנדאן - 44-3003730634

נפשי בדברו | דיבורים מלב אל לב
במשנת מו"ר שליט"א

נפשי בשאלתי | שאלות המוגשות
לפני מו"ר שליט"א

מצפצפים לאבא שבשמים

אמנו משיח ה' נחמיל לחיות, אבל עד לשעה זו הרי אנו כנוססים ממש...

אין לו להאדם להאמין בשום סברא שבטתה אינו ראוי לגשת לעבודה, אלא ישריש בעצמו שנשמתו גדולה וגבוהה עד מאד, ויעורר בעצמו התשוקות העצומות שיש לו בקרב. כידוע, שכשאמר רבינו תורה מ"ט שאין סוף ואין תכלית לתשוקתו ולהביותו של האיש הישראלי להשי"ת, כמו הבן הנכסף לבא לאביו עוד יותר מכך - באותה שעה עורר רבינו כידוע את כל לבבות ישראל שהיו באותו מעמד, ומרוב דקות החלו לבכות בכיות עצומות, כי כשמתעורר באדם חלק הישראל שבו, תיכף עולה ההשתקקות שלו על גדוהה, עד שהוא מורץ בבכי - לא מעצבות ח"ו - אלא מרוב השתקקות להשי"ת, ואין גבול כמה דמעות יכול האדם לשפוך על ענין נעלה ונשגב זה הטמון בתוך תוכה של הנפש הישראלית...

אשר על כן, כאשר אנו נגישים לעבודת ימים אלו, והרי אנו שבורים ורצוצים ומבולבלים עד מאד, כאשר כל אחד מוציף רצונות לעצותיו של הבעל דבר, כל אחד עם פיתוי היצר ועוצות המיוחדים לו, לא נותר לנו אלא לדעת שרבינו הירבה עלינו הרבה דברי חיזוק ועידוד אמיתיים, והוסיף לנו כמה וכמה עצות כיצד להתעורר בימים אלו.

והעצה הראשונה הוא כוח הדיבור, שבאמת הזמן שמתקרב עתה הוא כידוע זמן של פחד ושל יראה, אך לדאבונו אין לנו הכוחות לסבול את הפחד הראוי בימים אלו, עד כדי כך שאם היה הפחד שלנו כמו שהוא באמת צריך להיות, לא היינו יכולים לעמוד בו, והיינו נופלים למרה שחורה, מרוב שאין לנו הכלים לעמוד בכך, וידוע מה שאמרו צדיקים שכאשר רק מברכים חודש אלול מתחילים הדגים שבים לרעד, ואילו אנו בדורות יש טמטום הלב נורא שלא חלי ולא מרגיש איניש, והעצה היחידה לזרוננו שהלב והמחשבה סתומים כ"כ, סוד הדיבור! לא לחשוב, אלא לעסוק בדיבור בפועל, וכח סגולת הדיבור שהוא מגלה לפני השי"ת את מהותנו, על אף שהרגשתנו קהה ונעלמת... (אורא אלול)

וכאשר מגיע יום הדין עצמו "יהי לון עיטא למתקע בשופר" לקרא אליו בקול בלא דיבור, כפי שמרבה מרר שליט"א להסביר שקול בלא דיבור מעלתו עוד יותר מן הדיבור עצמו, כי אז יוצא פנימיות הקדושה של כ"א החביה במעמקי לב, ומתגלה מהותו הפנימית - בן המתחטא לפני אביו שבשמים.

ממעמקים...

מתוך פניה נסתרת אפילה וחבוייה במעמקיו של לב שבור ומרוסק, מלא כעס ומסאוב ושבע רוגז מרצונות ותקוות שהתנפצו לרסיסים על סלע מציאות קשה וכואבת...

הנה חלפה עברה לה עוד שנה של מלחמת קיום סוערת ומאבק כח מתישים בשדה קרב מדמם.

הנשמה שבקרב, מול כוחות האופל אשר גליהם הסוערים מתרוממים עד שמי שמים ומאיימים כל רגע להטביע עוד חלקה טובה תחת נחשולי בוך עכור המסתערים באכזריות על כל הנקרה בדרך...

והנשמה, תועה ואבודה, מוכה חבלה ופצועה, תרה ומחפשת אחר שביב של אור ותקווה -

מול כוחות
האופל אשר
גליהם הסוערים
מתרוממים
עד שמי שמים
ומאיימים
להטביע עוד
חלקה טובה

ושם בתחתיות ארץ, ממקום שנגמרו המילים, ממקום של בושה ובזיון, בבחינת אין לי פה להשיב משם מתפרצת זעקה נוקבת, צעקה שהולכת מסוף העולם ועד סופו, זעקה של בן אבד שקורא לאביו שבשמים - "מן המיצר קראתי יי"ה - - -

תקיעה... נגיחות... לילות... קולות בכי ויבא... ושוב תקיעה - - - והתפילה הנוראה הזו, זו שמזדעקת ומתפרצת מהרוב הפנימי ביותר של ילד איש הישראלי אשר אין סוף ואין תכלית לתשוקתו אל השי"ת, התפילה הזאת בוקעת את כל המחיצות והמסכים המבדילים ומגיעה ישר לפני כסא הכבוד - ואז נמתק הכל בשורשו...

בהגיענו לימים הקדושים - ימי הדין והרחמים, יש לנו לחזור ולשנן ולהתבונן בדבר נפלא זה - שאנו גם קטנים וגם גדולים מאד, הן אמת מצד אחד הרי אנו קטנים ויש לנו הרבה להתבייש על קטנותנו מצד מעשינו, אך מצד שני הרי אנו גדולים עד מאד. ואיתא בזה"ק "אמר רבי יהודה, אלמלי הו' ידעין בני נשא רחומותא דרחים קב"ה לישראל, הו' שאנין ככפריא למידדף אבתריה" וזה עולה על כל אחד ואחד מישראל כפי שקבלנו מרבינו הק'.
אמנם, מה נעשה לגלותינו ביום שידובר בה, שלמרות רום גדול מעלתנו וסגולותינו, הרי אנו נמצאים במצב נורא של שברון לב ובלבול המוח, והוא מחמת חשכת הגלות דור המבול בו אנו נמצאים, שזרם טמטום הלב נורא שאנו יבשים כמתים רח"ל, וכלשון חזו"תא שבעלות דומים ישראל למתים, וכאשר נוכח במהרה בימינו לאוהלה על ידי רוח

שאלה • איך אפשר להתחזק בשמחה כשעובדים קשים ורוחניים?

תשובה: כמו שיש בבלולים שונים ברוחניות, לעומת יש בכ"א חלק אלוה-ממעל, וכשיעור חלק זה שבו, יתפשט הדבר עד שיתהפך לאיש חדש לגמרי. כ"א צריך להאמין שיש בו חלק הטוב. לכן אינני נבהל ממה שעובר עלי, כי גנוז בתוכי אור נפלא כזה שהוא יותר גדול מכל בבלולי הדעת. כשתאמין בזה, כך יהיה בע"ה.

שאלה • האם צריך לעבוד על תאוות האכילה גם במאכלי שבת?

תשובה: כבר מילתנו אמורה כמה פעמים שצריך עבודת האכילה בזמנינו היא לאכול במתינות, ולענוס היטב מה שאוכל, שיה נחוץ גם מצד הבריאות, ולברך בכוונה ברכות הנהיג, ועבודה זו פשוט שקיימת גם במאכלי שבת כי מי שאוכל במהירות ובהלטה ובעודו בכפף יבלענו, אינו אוכל לכבוד שבת אלא לשם תאוה.

שאלה • אני עובד לפרנסתי כשכיר, ויש לי צער מכך שאני צריך להיות כפוף לאחרים?

תשובה: אם היית מחליף עם הבעה"ב והיית מרגיש את האחריות הרובצת עליו שאין לו מזה מנוחה לא ביום ולא בלילה, ואינו מושהה כפועל שמסכים עבודתו והולך, וכן כל הענייני שיש לו מכל פועל וכו', היית מבין כמה אתה צריך להיות שמח בחלקך.

שאלה • מובא מצדיקים שיש דרך לעבוד את ה' ע"י שירות וניגונים, איך יודעים איך לקיים את זה?

תשובה: מתבוננים בערליכער ייד איך שהוא משורר, ומזה למדים.

בפיך ובלבבך לעשותו

צריך לדעת כי כל איש מורע ישראל יש לו שייכות במצוות הקדושות והנשגבות אם מעט ואם הרבה, כנאמר: "פי המצוה הזאת וגו' פי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" (דברים ל, יא-יד) - נמצא, שכל איש מישראל שייך ללימוד התורה וקיום המצוות, וכל אחד כפי מדתו גם שייך לזכות להשגה בהן.

כי לכל אחד מישראל יש לו "פנים של תורה", כלומר שטמון בו חלק מתורה שבע"פ (וכן במצוות מעשיות), כנ"ל. וכאשר עוסקים בתורה יומם ולילה ושמים כל מעיינים בהם - ע"י העסק והעמל הרב, יוכה שיעורו לו השי"ת לקבל ויזכר והארה, ונפתח ונתגלה אצלו הנועם המיוחד שיש לנשמתו בתורה, ועי"ז יורש את חלקו בתורה, וסגולה זאת נמצאת בכח אצל כל יהודי ויהודי, וכל יהודי יכול לפתוח מעיין בתורה הק' מהחלק השייך לו, שלאיש מלבדו אין את המפתח אליו. אך יחד עם זה צריך להזהר מאד מאד שהעל-דבר לא יקח ממנו את חלקו המיוחד שלו בדרכיו העקלקלות, ושל לא יאבד טובה רבה כזאת השייכת רק לו. על ידי פיתוי היצר ותכניו.

(אוסף אמרים, תורה, עמוד שבע)

לא אוכל עוד לצאת ולבוא

הרי מנבאר מדבריו ו"ל שאפילו משה רבינו היה צריך להיות בבחי' רצוא ושוב [כלומר, עליות וירידות לפום דרגתו הגבוהה], מחמת שכאן בעולם הזה אין מציאות של עליה תדירה, כי צריכים להיות גם בבחי' ישוב, כלומר במצבי ירידה, אשר על ידם יכולים אנו להשלים את תיקוננו. והגם שמשו רבינו ע"ה וכה להגיע אף בחיים חיותו להתפשטות הגשמיות מחמת התדבקותו באור א"ס ב"ה, מ"מ כל זמן שהיה צריך עדיין להתקיים כאן בעוה"ז, היה גם הוא בבחי' רצוא ושוב [לפום דרגתו].

ומה נאיה המה דבריו של הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין, בספרו פרי צדיק, עה"פ שאמר משה רבינו ע"ה קודם פטירתו: "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא", שמפרש שם שכאשר ראה משה ששוב אינו במצב של עליה וירידה, בחי' "לצאת ולבוא" היה ברור לו שהוא הולך להפריד מזה העולם, שהרי אין מציאות של קיום בעולם הזה בלא ירידות.

ולאמתו של דבר, הרי שעיקר הצמיחה היא דוקא כאשר האדם מחזיק מעמד וממשיך להפיש את השי"ת גם בימי ירידה, כי זו היא הדרך אשר רק על ידה יצליח ויתעלה.

(כדת נפש משיבת, מאמר 'צאני תמיד עמך')

כי לא תשכח מפי וזרעו

רק הדיבור נשאר לנו, ההבטחה של כי לא תשכח מפי וזרעו, יש לנו את הפה, והובטחנו מהתורה ומורבי שמעון בר יוחאי וכו', אשר לא תשכח מפי וזרעו, ועל האדם לתפוס להספיק לימוד התורה מה שיותר, ובי"ה שהיום יש ריבוי תורה עצום, וזכרנו שבעת לימודי בישיבה למדו לימודי הוראה, ולמדו כל יו"ד ח"א, שחיסה וסריפתו תעורבות ומליחה ובשר וחלב, ולא היה לנו מורה דרך, ולא ידענו פשט בש"ך וט"ז, ולא היה לנו היכן לעיין, ומשום כן רוב הלומדים אע"פ שגדלו לתלמידי חכמים מופלגים אע"פ לא היה לאחד הוראה והיום יש לאברכים צעירים ואף לבתורים בני י"ח שנה הוראה, ונתן לנו הבורא את ריבוי התורה כעצה כנגד ריבוי הטומאה, שזוהי התיבת נח.

לחזור ולהתחדש תמיד

מתוך שתי שיחות שנאמרו לבחורי ישיבת תו"א - אלו תשפ"ו

על הקבלה שמקבלים עתה בימי אלו?

בתחילה יש לשמוח עם הקצת שכן זכו לקיים. שכרו בלי גבול.

ואח"כ יבקש מהקב"ה שתמיד יאחז עצמו בו ית, ויהיו לו כלים להאורות הקדושים, כי כל הארה צריך שיהיה לה כלים, הן ברוחניות והן בגשמיות. כדי שהדבר יפעל כראוי ויהיה לו קיום, שיוכל גם להאיר באחרים את האורות האלה.

איזה סוג קבלה, טוב לקבל על עצמו, באופן שיהיה לו קיום.

ההתחלה צריך להיות יחד עם תפילה שתמיד יאיר לו הקבלה הזאת. ואח"כ יש עוד ענין, כי באמת צריכים תמיד להתחדש, אמנם יש זמן שמסוגל להתחדשות והתעוררות, אבל באמת צריך לחזור ולהתחדש בתמידות. כשאדם מתחדש תמיד, זה יחזיק אצלו תמיד.

וזה אחד מהעבודות, התמידיות. כי הקב"ה הוא נצחי תמיד, וצריך לעבוד אותו ית תמיד. ולכן להתחילה כל ענין ביהדות יצרף אליו את הרצון שיהיה תמיד קרוב להשי"ת, וינסוף ויתגעגע אליו תמיד. וכך יעזור לנו השי"ת תמיד.

מה יעשה בחור שנפל ונכשל רח"ל הרבה פעמים, והוא מיואש מעצמו.

צריך שידע שהקב"ה אינו עושה דבר שאין לו תיקון. וממילא, אם אדם נכשל, יבא לפעמים זמן של נסיון גדול, והקב"ה רוצה שיהיה לו את הנסיון הזה וכשיתגבר בדווקא שלא לשמוע לעצת יצרו, עי"ז יתקן מה שנכשל בתחילה ללכת בעצת יצרו. כשתתבוננו תראו שהיא אמיתית, ותקחו את העתיד ותתקנו בו את העבר. ולא להיפך, שלא לקלקל את העתיד ע"י העבר. אדרבה תעשו 'עתיד טוב, ועי"ז יתקן לו העבר בלי ספק.

מה עיקר העבודה של חודש אלול.

לומר בכל יום חמשה פרקי תהילים, ולבקש מהשי"ת 'רבונו של עולם זכני שארצה לשוב בתשובה באמת.

חזקו ואמצו. השי"ת אוהב אתכם, מה שאתם עושים לכבודו ית, הקב"ה אוהב אתכם תמיד, ותצליחו באופן המשובח ביותר.

כל יהודי יש לו לב טהור, שהלב אוהב את הקב"ה, ורוצה לעבוד את השי"ת, אלא שהלב מכוסה ואטום.

השי"ת יעזור לכם שתתעורר הנשמה הקדושה שלכם, עם הרצונות הקדושים שלכם שאתם רוצים לעבוד את השי"ת. ומהיום והלאה יעבוד כל אחד את השי"ת בשמחה רבה, ובאמת ובלב שלם.

הנני מבדק לכל אחד מכם, שיהיה לכם שנה טובה, שנה של בריאות ושמחה, שנה של חיות וקדושה, ובפרט שתזכו לעשות רצונו יתברך שמו בשמחה רבה, שמהיום והלאה יהיה לכם טוב תמיד, באמת ובלב שלם, תמיד תרגישו קרבת אלקים לי טוב.

יש לנו מתנת אלקים כזו שאנחנו בני ישראל, ואנו יודעים מבורא העולם.

כשאדם יודע מהקב"ה, כשם שהוא יתברך חי לנצח, כך האדם הדבק בו חי לנצח. ככה שאדם יותר דבוק בהקב"ה יש לו יותר שמחת חיים.

השי"ת יעזור שההכנה בימי אלול יחול על כל אחד בהצלחה גדולה. ומעתה ועד עולם יהיה לכם התלהבות בלב להקב"ה, באהבה רבה ובשמחה רבה, ובזכות זה תזכו שבנים ובני בנים לעולמי עד, ידעו מהקב"ה ויעבדו אותו ית לעולמי עד ולנצח נצחים. וכל זה יהיה בזכות הכח שלכם. אשרים אשרים. חזקו ואמצו.

איך זוכים לאהבת ה'

אהבת ה' אין לה גבול. צדיקים זכו שכלתה נפשם ממש מרוב החיות באהבת ה'. אנחנו צריכים להתחיל בפשטות להודות על החסדים, אנו אוכלים, שותים, ישנים, להודות ולהלל על כל דבר טוב.

ובעת התפילה כשנגיע ענין ההודאה, להכניס שם דגש מיוחד. כי עצם ההודאה להשי"ת היא עצמה קרבת אלקים.

הקב"ה עזר לכם הרבה דברים ברוחניות בגשמיות. אם תעסקו בהודאה, השי"ת יעזור לכם שתמיד תמיד תתמשך הקדושה והאמונה ביה העולמים, על ידם ועי" בניכם ובני בניכם לעולמי עד ולנצח נצחים. חזקו ואמצו.

פעמים שמקבלים קבלה טובה בימים הנוראים,

ואחר כמה חדשים שוכחים לגמרי מהקבלה הזאת. מה העצה שיוזכו לשמור תמיד

תנו עוז לאלקים

מהתפילות והתשבוחות הללו, ומעלים אותם יחדיו למלך מלכי המלכים הקב"ה.

אמנם אם ח"ו מדברים דיבורי חול בבית הכנסת, הוא פחד נורא לבטא בשפתים מה שהיה"ק מתבטא על חומר איסור זה, כי אסור לקטרג על כלל ישראל, אבל הוא עוון קשה וחמור ביותר, איום נורא מאד, ולא ניתן לשער ולתאר את החורבן וההרס הגדול המתהווה ע"י הדיבור בביהכ"נ. המדבר שם דברים בטלים, מקלקל והורס את תפילות ומקלקל גם את תפילת הציבור, ה' ירחם, ה' ירחם.

אני מקוה ומצפה שתתעורר חבורה שתתחיל לעשות פעולות בבתי כנסיות ובכוללים, והטוב ביותר להתחיל דוקא מהכוללים הקטנים יותר, ויחתימו את האברכים על קבלה לא לדבר בבית הכנסת, ובד בבד יבקש כל אחד משני אברכים חברים שישגיחו עליו שלא יכשל בדיבור. והיה אם ח"ו ישכח ויכשל בדבר בטל, יגשו אליו ויאמרו לו: זהירות, קדושת ביהכ"נ.

אם יהיה אפילו כולל אחד או בית מדרש אחד שלא ידברו בו דברים בטלים באופן מוחלט, יהיה נמשך על ידו המתקת הדינים גדולה מאד לרבים. כי לפי האמת אנו חיים בזכות הצדיקים ומעשיהם, עיקר חיותנו הוא מהמצוות ומהשמירת עינים של יהודים יראי ה'. כל העולם קיים בזכות ישראל, וכמה חלקי עולם תלויים ועומדים על יהודי המקיים תורה ומצוות כדת וכדין, ומכל-שכן כאשר תהיה ב'י כנישתא חדא המתנהגת כראוי וכיאות...

לך מתחננן

ברש"י הק' (בראשית ו, יג) כתב: כל מקום שאתה מוצא זנות וע"י, אנדרלמוסיה באה לעולם, והורגת טובים ורעים, ע"כ. דבר זה הוא מכה נוראה, יש כאן הסתר פנים נורא; וזו מכה אשר מחשיכה את העינים מלראות; מי מכה אותנו, מדוע הוא מכה, עבור איזה חטא אנו נענשים, כמו שאומרים בסליחות: "מורן דבשמיא לך מתחננן עשיקי אנן ובחשובא שרינן..."

הקב"ה פונה אלינו דרך היסורים ואומר לנו דבר-מה, אבל אין יודעים מה הוא מדבר ולמי הוא מדבר, ואין עוד נביא ולא אתנו יודע על מה ולמה. "הן בקדושי לא יאמין ושמים לא זכו בעיניו, אף כי [כל שכן] נתעב ונאלץ [מעורבב רש"י] איש שותה כמים עוולה" (איוב טו, טז).

אולם בודאי, ללא כל ספק, תחילה לכל בירור על מה עשה ה', צריכים לשוב בתשובה, להרבות בתשובה וחרטה וקבלה לעתיד, וגם להתפלל על כל כלל ישראל שישוּבו בתשובה שלימה, ולצעוק להשיית מעומקא דליבא: השיבנו ה' אליך גושבוה! ומי יודע ישוב ירחם עלינו, יכבוש עונותינו וישליך במצולות ים כל חסאתינו, ויאיר פניו אלינו כבמי קדם וגושה.

הנאמר בדור ההפלגה, מפרש הזה"ק באריכות שעולה על הערב-רב, ומאריך שם בפרטים רבים שבעוה"ר נתקיימו בנו, על כל צעד ושעל, מה שנעשה בזמננו ה' ירחם.

כי לא תשכח' - בדורנו

אמנם מצד שני נתקיים בנו ב"ה "כי לא תשכח מפי זרעו" - התורה הק' מסיני מפי הגבורה נמצאת בידינו. ואכן נתרבה מאד לימוד התורה בישראל, הישיבות, בתי כנסיות ובתי מדרשות מלאים בלומדי תורה, וכן גם נדפסים ספרים קדושים נפלאים רבים לאין ערוך, בנגלה ובנסתר, הלכה ואגדה, ספרי מוסר וחסידות -

הסתר גדולה
ועצומה מאד
מתלווה לאור זה,
ומלחמה גדולה
וכבדה ניטשת בין
הקדושה לסטרא
אחרא. אי לכך כל
אחד ואחד מעמנו,
מצווה על "תנו
עוז לאלקים"

שריבוי ספרים כזה לא היה מיום שהיה ישראל לגוי ומיום שניתנה תורה לישראל.

וכן ב"ה מצות נתינת צדקה נתרבתה ועצמה מאד, וגם זה בכלל חיווק התורה ולומדיה, כי בדרך כלל היא צדקה למען התורה ועוסקי התורה ומקיימי מצוותיה.

ומי יודע כיצד היינו מתקיימים בלא כל אלו. כי כתובים מפורשים הם: (ירמיה לג, כה) "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת" וכן (משלי י, ב) "צדקה תציל ממות".

אבל בעוה"ר גם ההסתרה גדולה ועצומה מאד, ומלחמה גדולה וכבדה ניטשת בין הקדושה לסטרא אחרא. אי לכך, מצווה כ"א על "תנו עוז לאלקים" (תהלים סח, לה) - על ידי חיווק וביצור יסודי הדת, לתקן ולשפר ולהוסיף חיל לקדושה בכל מה שאפשר, אשר בזה משפיעים טובה וברכה לכל העולם כולו.

קדושת בית הכנסת

בוה"ק מובא שכאשר נבנה בית-כנסת או בית-מדרש כאן למטה, נבנה כנגדו בית-כנסת ובית-מדרש למעלה. וכאשר מתאספים בו ציבור מבני ישראל המתפללים ומהללים ומשבחים בפסוקי דמזמרה, ואומרים קדיש וקדושה ואיש"ר וקוראים בתורה - אזי המלאכים החברים בבית הכנסת שכנגדו למעלה, עושים תיקונים גדולים

מבלה ומבלבל ומוריד

על גבואת ישעיהו הנביא "וחכיתי לה' המסתר פניו מבית יעקב וקויתי לו" (ישעיה ח יז) פירש"י הק': "אין לך גבואה קשה מיום שאמר משה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" (דברים לא, יח). עולמנו עולמא שפילה הדין מלא בכאבים ומיצרים ברוחניות ובגשמיות - אבל הגבואה הקשה מכל, היא אותה גבואה בה נאמר "ואנכי הסתר אסתיר פני". ומסיים רש"י: "ואף בו ביום הבטיחם "כי לא תשכח מפי זרעו" (שם לא, כא).

אין ספק כי פסוק זה, כמו שמפרשו רש"י [הן על גודל ההסתרה והן על התקוה הגדולה], נאמר ממש לזמננו זה הנוכחי; אשר מצד אחד אנו שרויים בהסתר פנים וחשכות נוראים ומבהילים כבימי דור המבול דור ההפלגה. כפי שמואב מרבי צדוק הכהן מלובלין ועוד ספר"ק, שבעקבותא דמשיחא ירדו שוב לעולם דור המבול דור ההפלגה רח"ל.

ומהו "מבול" מפרש רש"י (בראשית ו יז): 'מבול' - שבלה את הכל - שהכל נרקב וגבאש מפניו. 'מבול' - שבלבל את הכל - שהביא בלבולים וערוב הדעת קשים לעולם. 'מבול' - שהוביל את הכל מהגבוה לנמוך.

והדבר פשוט שלא רק המבול עצמו הביא את כל החורבנות וההרס הללו, אלא גם העונות שבעטיים בא מבול לעולם - מביאים הרס נורא כזה לעולם ברוחניות ובגשמיות: 'שבלה את הכל' - שהכל נעשה בלוי ורקוב, שאין מרגישים שום חיות בעבודת ה', 'שבלבל את הכל' - בלבולי המוחין קשים כאלה, שהיא מכת מדינה של כל אחד ואחד. ושהוביל את הכל מן הגבוה לנמוך - העונות של דור המבול הורידו את עולמינו כל כך נמוך, נמוך מאד מאד, ה"י.

דור המבול דור ההפלגה

ונוסף גם הוא על שונאינו, מכשלה נוראה בדמות כלי משחית, פרי הטכנולוגיה החדשה, כלי מלחמה שונים ומשונים רח"ל, מעשי ידי הסט"א וחילוחיו, המטמאים גדולים וקטנים רח"ל. ולדאבון ולמגינת הלב נפשות רבות ויקרות מעם ישראל ניצודים והולכים כצאן לטבח על ידם רח"ל, כאשר עינינו רואות וכולות. ואלקיהם של אלו שונא וימה הוא.

געוואלד, געוואלד! "עד מתי אלקים יחרף צד נאץ אויב שמך לנצח" (תהלים עד י). והמלבי"ם מוסיף: "הכי יהיה זה לנצח חס ושלום?! הלא נצח תאכל חרב כלי המשחיתים הללו?!!

כמו כן רוח דור ההפלגה ג"כ ירד לעולמנו, ונהפך לדור של אפיקורסות ומסיתים ומדיחים, כפירה ואפיקורסות על ה' ועל משיחו.

את הפסוק נעשה לנו שם (בראשית א ה)

משיב דבר

מכתבים ממור
בעניני רחמן

העיקר שאזכה להיות מהדופקים

ב"ה יום ה' כ"ו אלול תשכ"ח ירושלים ע"ה ק"ת י"ו

על מכתבך האחרון לא עלתה בידי להשיבך בפרטיות, וסלח לי מאד.

הנני מברך אתכם בכתיבה וחתימה טובה ומבורכת, בשפע גשמי ורוחני, ולחיות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ולראות בטוב ה' וישועת כל ישראל הכלל והפרט, ובביאת ינון בקץ הפלאות במהרה דידן אמן.

הדורש שלומך וטובתך והצלחתך ומקוה לראותך בלב ונפש חפצה

יעקב מאיר בן ח' דינה

אל ידידי חביבי טוב עין והוא יבורך... שליט"א עם כל אשר אתו ועמו ה' עמהם לעולם יחיו ויתענגו על רוב שלום.

אחדשה"ט יציאות ומקוה לשמוע אך טוב. הטרדות מתרבות אין לך יום שאין טרדות מרובה משל חבירו.

"אריה שאג מי לא ירא" (עמוס ג, ח) "אריה" ר"ת אלול ר"אש השנה יום הכיפורים. הימים הנוראים סמוכים מאד, ועדיין אני רחוק מהשי"ת הרבה, ה' ירחם, וכדל וכרש אני לפניו יתברך - פשוטו כמשמעו, כהתחלת נוסח הסליחות "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך". והעיקר שאזכה להיות מהדופקים דלתיו ולפתחו לי שער כאשר פותחים להדופקים בתשובה באמת.

שלום בין ישראל לאביהם שבשמים

ב"ה כ"ד אלול תשל"א ירושלים ע"ה ק"ת י"ו בב"א

עיקר תיקון העולם הוא שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, עד שיתוקן כל העולם, שיהיה העולם הזה אחדות אחד עם כל העולמות העליונים, וכל בחי' של שלום, היינו שאיש ישראל מבטל דעתו לדעת קונו - זה חלק מזה התיקון הנפלא.

[...] ומובן מה שכתב ברש"י ובתרגום על "ה' עו לעמו יתן" (תהלים כט) - שהקב"ה נתן לעמו תורה, וזה שמסיים "ה' יברך את עמו בשלום" (שם). כי גם התורה נקראת שלום.

וכתיבה וחתימה טובה לנו ולכל ישראל לשנה טובה ושנים טובות בכל משאלות לבבנו לטובה ולברכה וחיים

הדו"ש וטובתך בלב ונפש הפיצה.

יעקב מאיר שכטער

לכבוד ידיד נפשי ולבבי היקר ר'... עם אשר אתו ועמו ה' עמהם לעולם יחיו ויתענגו על רוב עוז ושלום.

אחר דרישת שלומכם הטוב באוות נפש.

כבר מזמן שלא הגיעני מכתב ממך, באופן שאין לי כמעט מה לכתוב לך

והנכון, כי מה יש לבשר-ודם לחשוב ולהתבונן ולהתעניין כעת לפני הימים הנוראים כי אם הבחינה מה שכתוב "אשמעה מה ידבר הקל"ה כי ידבר שלום אל עמו" היינו שלום בגופינו וממונינו ותורתנו, וגם אנו בכלל זה. והרבה מאד כלול בבחינה זו, כי "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום" (סוף עוקצין). וגם כל פגם ומרידה במלכות שמים זה בחי' היפך השלום. כי

סיפורים ולקחיהם
מאת מ"ר שליט"א

נפשות
חסידי

ניצוץ קודש ממאמרי
ומכתבי מוריניו שליט"א

ניצוץ
אחד!

אין בעל
הגם מכיר
בנסו

עונג גדול הוא
לנו לשבר
את התאוות
בעת תקפם
ולהתגבר
להחזיק
בהבורא עולם
בעת העלמו

הדבר בידם, יסעו להשתטח על קבר הרשב"י במירון - חרף הקושי שבדבר שהנסיעה באותם הימים התנהלה על חמורים במשך כשבוע ימים - ויעסקו שם בהודאה להשי"ת על ישועתם.

ואמנם בחסדי השי"ת עלה הדבר בידם וניצלו מהגזירה. חכם שאול קיים מיד את נדרו ונסע למירון, שם שפך את שיחו ונתן הודאה להשי"ת על הצלתו. ואילו חברו, כדרך שאין בעל הגם מכיר בנסו, התעלם ושכח מנדרו.

וראה זה פלא כעבור תקופה קיבל הלה צו התגייסות בשנית. ללמדך שאלמלי הקב"ה עוזרו אין פעולתו שווה מאומה.

בימי נעוריו התגוררנו בבתי מחסה. דר שם יהודי ת"ח מופלג, מחשובי אחינו הספרדים, בשם חכם שאול שרבי זלה"ה. פעם שמעתי אותו מספר לאחד סיפור שקרה עמו, היה זה בימי שלטון התורכים בארץ.

חכם שאול וחברו קבלו צו גיוס לצבא התורכים. הדבר נפל עליהם כרעם ביום בהיר, כי התגייסות לצבא היתה כרוכה בסכנות נוראות ברוחניות ובגשמיות גם יחד.

שני החברים נתוועדו ודנו כיצד להיפטר מהגזירה, עד שעזרם השי"ת ומצאו דרך שיתכן שעל ידה תצמח ישועתם. הם קבלו על עצמם שאם אכן יצליח

פניני הרמב"ן

מאת הטאון הרב ישודאל מאיר קעניג שליט"א
אבדק"ק יאקע (ארה"ב)
ראב"ד ביד"צ אורח מישור לדיני ממונות ואישות

ולא תימא" (ביתר ביאור "לא נטעה") כיון דכתיב קראי מקדם, פן יש בכס איש או אשה או משפחה או שבת אשר לבבו פונה היום וכו' (כל הכתובים, והעונש הבא אחריה, כי אז יעשן אף ה' וקנאו באיש ההוא וכו' וכו', ראה הפסוקים הקודמים) דבעובדי עבודה זרה-יעשה הקב"ה עמהם דין, "ע"כ לא נעשה דין כלל בעו"ז", נניח הכל בידי שמים, ע"ז בא אינו, כי כל מה שאמרו למעלה, עונש עובדי עבודה זרה, אין זה כי אם בעובדי בסתר, אבל עובדי בגלוי, "עלינו ועל בנינו" לעשות בהם את כל דברי התורה הזאת (ראה לעיל, אות הקדום) באופן דלפי זה, כתוב הזאת (הנסתרות וכו' וכו') בא "ק" להוציא מדעתינו, דלא נעשה דין בעובדי עבודה זרה כלל, דז"א (ואין הקרא בא לתרץ שום קושא כדלעיל אות הקדום- דעת רש"י, גם אין בקרא, "דבר קשור לברית ואלה"-דפרשתן-מקראות הקדומים, כדלחלן דעת הרמב"ן ודו"ק).

ג) דעת הרמב"ן ז"ל, דקרא זה הנסתרות לה' א-להינו, "קשורה היא ישירה", "להברית והאלה", אמורים במקראות הקודמים, קאמר, הנסתרות-החטאים הנסתרים מן בני האדם העושים אותם (השגיאות) לה' א-להינו, אין לנו בהן עון אשר חטא, והנגלות-הזדונות, לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, חוקת עולם, שכן קבלנו, על אשר ישנו פה ועל אשר איננו פה לדורות עולם, ע"כ (ראה לעיל העתקה, אות ב') והקרא אשמעינן, על דרך שכתב הרמב"ן אחר כך בדב"ה"ק, ולפי שהביא באלה לעשות כל המצוה, הוציא מן החרם העושה בשגגה, שלא יתקבל באלה הזאת, ע"כ, וע"כ קאמר ברישא דקרא, הנסתרות וכו', דהשגיאות בעבירה-אין לנו בהם חטא, וע"כ פירושים בהא קרא, פי' רש"י, דהקרא זה בא לתרץ קושא-אין יוענשו רבים על הרהורי חטא היחיד, לדעת המפרשים (דלעיל, העתקה הרמב"ן-אות א') בא לן קרא-הנסתרות וכו', ולא נטעה לומר, שאין עלינו לעשות דין כלל בעובדי עבודה זרה-אף בגלוי, ולדעת הרמב"ן בא קרא זה-הנסתרות וכו', "להוציא"-שוגג-בעבירות, מה'אלה, קורא יקר, טרחנו בזה, לסדר כל השיטות-ואם אחד ישיבע רצון מזה-ה"ה זה שכרי, כי לא ראינו שם שיסדרם, ובמקום שאין איש וכו' לפי דברי הרמב"ן א"ש דיוק עצום, דלכל הפי', הו"ל לקרא דידן, למיכתב, "הנסתרים" (לפי רש"י דקאי על "היחיד המהרהר", וכן לפי הראב"ע הג"ל-עובדי עבודה זרה בסתר, "דבהם" "הני עובדי עבירה-הנסתרים-יעשה הקב"ה" דין) לה' א-להינו, "והנגלים" לנו ולבנינו, אבל לפי דברי הרמב"ן, דעל "העבירות" קאי הקרא (עבירות "הנסתרות"-שגגות, ועבירות "הנגלות"-זדונות, כנ"ל בדב"ה"ק, העתקה אות ג') הפסוק מא"י.

ד) כעת נבא אל עצם דברי הרמב"ן ז"ל (דלעיל, העתקה אות ב') ודעתי בדרך הפשט, כי

ועל בנינו, שינה הרמב"ן כאן, מלשון הקרא דילן, כתיב, "לנו ולבנינו", וכתב לשו"ק, "עלינו ועל בנינו", והרי זה בדיוק גמור לפמש"כ, דהרי א"א לפרש, "לנו ולבנינו", כפשוטו, כי לנו ולבנינו-לעשות לעובדי עבודה זרה-ככל התורה הזאת, דאין זה מסורה בידינו, כי אם הפי', "עלינו ועל בנינו" "החובה" (וע"ד דאיתא בשם מגילה ח' ע"א, "על" כמאן דענין אכפיה דמי עיי"ש) שיבואו הדברים לידי כך, ודו"ק, כי לענ"ד הרי זה דיוק ופי' נכון, בעזה"ש.

מבואר בדברי רש"י, כי קרא דילן (הנסתרות לה' א-להינו וכו') בא לתרץ שאלה-קושיא גדולה, אין יוענשו רבים על "הרהורי היחיד", כדכתיב קרא פן יש בכס, כדלעיל ("הרהור היחיד" הוא, שאינו רוצה לקבל עליו הברית-או לבו פונה ללכת לעבוד ע"ז, ראה לעיל פרש"י, על הקרא "פן יש בכס" וכו' אשר לבבו פונה היום (דברים יט, כ"ז) וז"ל, אשר לבבו פונה היום, "מלקבל עליו הברית" (פולגוטא ש בין מפרשי רש"י ז"ל בהאי דיבורא, ראה בשמתי חכמים שם אות ס', ומדברי כולם ז"ל יוצא, דלכל היותר, אין כאן כי אם "הרהורי היחיד-לפנות וליקח לעבוד עבודה זרה", לא עבודה זרה "בפועל" (הרמב"ן (בהעתקה אות א', "על דעת המפרשים") כתב הלשון, הנסתרות וכו', כי השם א-להינו, לו לעשות משפט, "בעובדי עבודה זרה בסתר", ולהאמור בפרש"י (שלפנינו) הרי אין המדובר כאן, אלא ב"הרהורי היחיד" "מלקבל עליו הברית", או "הרהור לילקח לעבוד ע"ז", ומתרחק כן מלעיל "קבלת הברית", ועל זה "העיקר לבד" העבירה חמורה-והעונש כפול, ראה באר החיים חק' על קרא הנ"ל-פן יש בכס, בסת"ד) "זוהו המטמונות-הנסתרות", שאין בידיעתנו (ראה עוד הפעם לעיל, לישנא דרש"י) אבל מה דכתיב בקרא אח"כ, וראו את מכות הארץ ההוא ואת תחלאת וכו'-ואמרו כל הגוים וכו', ואמרו על אשר עובד וכו'- (ולעיל וייעבדו אלהים אחרים דברים כ"ט, כ"א-כ"ג-כ"ד-כ"ה) (דע זה בא העונש-על ההורח היחיד-ועל עבודתו עבודה זרה בפועל", זוה, "אי לא האי קרא דהנסתרות וכו', ודו"ק) יוכל להיות דמיון, ב"עבודה זרה בגלוי" (יצא מכלל "הרהור" ובא לידי עבודה זרה "בפועל" "ובגלוי" ומנ"ל לומר "דבסתר", היא זו כנ"ל לשון הרמב"ן, "על דעת המפרשים", "עובדי עבודה זרה בסתר") וע"כ דאין כונת רבינו רמב"ן ("על דעת המפרשים", דהנסתרות פי', "עובדי עבודה זרה-בסתר-כנ"ל לשונו ז"ל) לפרש"י שלפנינו (כי אם לדעת הראב"ע, ועוד מפרשים שהביא שם הראב"ע בהך קרא אח"כ, דנראה דלא נחלקו הם על זה, בפי' "הנסתרות", דקאי על ער"ז "בסתר" ודו"ק).

ב) כעת נבא לפי המפרשים ז"ל (הנ"ל, העתקה אות א') דקרא דילן, ד"הנסתרות לה' א-להינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם, לעשות את כל דברי התורה הזאת", קאי זה, א"משפט עובדי עבודה זרה בסתר", וצ"ב, מאי שמיט' דהאי קרא הכא (כי כאמור באות הקדום, הרי אין מקראות הקדומים, עוסקים ועוסקים, "בעובדי עבודה זרה בסתר", דייקא, ע"כ צ"ב רצון הקרא הכא, אחרי העיון, נראה הדבר פשוט (לא באנו בכאן בחיזויים גדולים, כי לברר הדברים עדיף, לאיש כערכי) דקאמר קרא, כאן, "לאפוקי,

הנסתרות לה' א-להינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת (דברים כ"ט, כ"ח).

וכתב על זה הרמב"ן, הנסתרות לה' א-להינו (א) על דעת המפרשים, יאמר, כי השם א-להינו, לו לעשות משפט, בעובדי עבודה זרה בסתר, כי כל התעלומות גלויות לפניו, והנגלות, עלינו ועל בנינו, לעשות להם את כל דברי התורה הזאת, להכות עובדי עבודה זרה, כדין התורה, וגם כפי המדרש (פנחסין מ"ג, ע"ב) כן הוא, (ב) ודעתי בדרך הפשט, כי הנסתרות, הם החטאים הנסתרים מן העושים אותם, כמו שגיאאות מי יבין מנסתרות נקני (תהלים י"ט, י"ג) יאמר, הנסתרות, לה' לבדו הם, אין לנו בהן עון אשר חטא, אבל הנגלות, שהם הזדונות, לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, חוקת עולם, שכן קבלנו על אשר ישנו פה ועל אשר איננו פה, לדורות עולם, (ג) ולפי שהביא באלה, לעשות כל המצוה (א"ה, והו דעת הרמב"ן בריש פרשתא, דהברית והאלה דפירשתינו, "על כל המצות" קאי, לא רק על "עבודה זרה", כפרש"י, הארכנו בזה בגליון דאשתקד) הוציא מן החרם העושה בשגגה, שלא יתקבל באלה הזאת, (ד) ודברי אונקלוס מטיין כן, שאמר דמטמון קדם ה' א-להנא, אם כדבי המפרשים, ראוי לו לומר דמטמון לה' א-להנא ע"כ.

א) נבא בכמה גרגרים, על דרך הפשט, בחילוקא, בין פירוש המפרשים בהאי קרא, הנסתרות לה' א-להינו (שהביא רבינו הרמב"ן ז"ל בקדמיתא, לעיל העתקה אות א') ובין פי' הרמב"ן עצמו בקרא (לעיל, העתקה אות ב') מקדם נעורר, כי פי' המפרשים, שהביא הרמב"ן כנ"ל, אין זה (לכאורה) פי' רש"י שלפנינו בקרא זה, הנסתרות לה' א-להינו (כי ראינו לכמה מציגים, שצינו על דברי הרמב"ן "על דעת המפרשים", כנ"ל, דכונתו, לפרש"י כאן בקרא דנן, אבל לענ"ד ברור, דזה אינו, כדלחלן) נבאר, ז"ל רש"י כאן, הנסתרות לה' א-להינו, ואם א-להינו, מה בידינו לעשות, אתה מעניש את הרבים, על "הרהורי היחיד", שנאמר, פן יש בכס איש וגו', ואחר כך, וראו את מכות הארץ ההיא (דברים כ"ט י"ז, כ"א) והלא אין אדם יודע מטמונותיו של שביר, אין אני מעניש אתכם, על הנסתרות, שהן לה' א-להינו, והוא ("הששית", י"ל, כי אין הקבי"ה מידע שמו על הרעה, ע"כ כתיב כאן הלשון "והוא-נסתר", ובתחלה כתיב פרש"י, "אין א-נ"י" מעניש אתכם, וק"ל) יפרע מאותו יחיד, אבל, הנגלות לנו ולבנינו, לבער הרע מקרבינו וכו' (א"ה, צריך לבאר, כי אין הפירוש בזה (וכן "ע"ד המפרשים" שברמב"ן הנ"ל, העתקה אות א') שה"נגלות", אנו "בעצמינו", נעשה בהם הדין-בהני ער"ז, דהרי מיתת ער"ז לבי"ד מסורה-לא לכאוי, אלא הכונה, שנעשה מה "שעלינו" לעשות, והוא, שיבואו הדברים לידי עונשם, על ידי "התראה בהם" "והגדת עדות עליהם", כנר"פ, וא"ש בזה מאד, דברי הרמב"ן "המדויקים" (לעיל העתקה-אות א') והנגלות "עלינו

הנסתרות, הם החטאים הנסתרים מן העושים אותם, כמו, שגיאות מי ביין מנסתרות נבני (התלים יט, יג) יאמר, הנסתרות לה לבדו הם, אין לנו בהן עון אשר חטא, אבל הנגלות, שהם הזדונות, לנו ולבנינו עד עולם, לעשות את כל דברי התורה הזאת, חוקת עולם, שכן קבלנו על אשר ישנו פה ועל אשר איננו פה, לדורות עולם ע"כ, מבואר מדברי הרמב"ן ז"ל, "עבירות שגגות" לה' א-להינו, הם, "אין לנו בהן עון אשר חטא", ולענין, הרמב"ן בזה, בשיטתו, בפרשת ויקרא, על הקרא, וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו (ויקרא ד, ט) שכתב שם, בזה"ל, אבל בשוגג (חטא השוגג) "אין עליהם שום נשיות חטא" וכו' "כי השוגג אף על פי שחטא רצוי השם הוא" (ע"כ לא הצריכן הכתוב, כפרה עיי"ש, מבואר דעת רבינו ז"ל, כי השוגג אין צריך לכפרה, ולא דעת הרמב"ן מיידי שם, בשיטתו, לא", עיי"ש (קשה להעתיק הכל) לא כן שגגת כרת דהצריכו הקרא, כפרה דקרבן (כאכול חלב וכדומה, ראה ויקרא ד, ו' ולהלן) ברם, גם בזה שיטת הרמב"ן מחודשת, ובקרא, נפש כי תחטא בשגגה (ויקרא ד, ו') וז"ל, וטעם הקרבנות, על הנפש השוגגת, מפני, שכל העונות יולידו גנאי בנפש והם מום בה, ולא תזכה להקביל פני יוצרה, רק בהיותה טהורה מכל חטא, ולולי זה היו טפשי העמים זוכים לבא לפניו, ולכן הנפש השוגגת, תקריב קרבן, שתזכה לקרבה אל הא-להים אשר נתנה, ובעבור זה גם כן, הזכיר (קרא) "נפש" עיי"ש, מבואר דעת רבינו רמב"ן, כי קרבנות שוגג דכרת באו, "על שמולידים גנאי בנפש", לא משום עבירה וחסא-הוצרך האדם לכפרה", כבר הארכנו בזה בגליון לפני שנתיים-פרשת ויקרא, קחנו משם, והרי זה אחוזה יד ביד, עם מש"כ הרמב"ן כאן, בקרא (הנסתרות וכו') כי החטאים הנסתרים מן העושים אותם (כלול בזה כל השגגות כולן-דלא ודכרת) "אין לנו בהן עון אשר חטא" (דטעם הקרבן בשגגת כרת, משום הגנאי בנפש הוא) וק"ל (חידוש בעיני, כי ידעו ציטוט מפורשי הרמב"ן למיניהם, בדברי הרמב"ן ויקרא הג'ל) אמנם, מש"כ הרמב"ן אח"כ, ולפי שהביא באלה, לעשות כל המצוה, הוציא מן החרם העושה בשגגה, שלא יתקבל באלה הזאת, ע"כ (לעיל העתקה, את ג') הרי זה צ"ב, דאם אין בשוגג, חטא (כנ"ל, דיבור הקדום) על מה הוצרך הקרא, להשמיענו כאן, "שלא יקולל (השוגג בחטא) באלה הזאת", הרי שוגג אין בו "חטא" כלל (ע"כ ראינו בפורשי הרמב"ן דומינו, כי זה גופא, משמיענו הך קרא (הנסתרות וכו') כי השוגג אין בו חטא, ושעל כן לא יקולל באלה, עכ"ד, אמנם לא נ"ל לפרש כן, דרב"ז כבר שמעין מלעיל, "השוגג אין בו חטא כלל", כנ"ל הרמב"ן ויקרא, עיי"ש שהביא ראיות לזה) ע"כ נ"ל, דגם דעת הרמב"ן ז"ל, דהשוגג לכפרה הוא זקוק, אלא דהאי כפרה דשוגג, "בידי הקב"ה עצמו, נעשית", ומקרא שהביא ז"ל, שגיאות מי ביין מנסתרות "נקני" (כנ"ל דבריו ז"ל, העתקה את ב') "נקני", הפי', שהקב"ה מקוהו להאי חטא דשוגג, "לא אנתנו" (אין ידענו כפרה זה, כי אם הקב"ה עושהו) והרי זה, מה דאשמעינן קרא כאן, דאף דהשוגג צריך הוא לכפרה (ובידי הקב"ה כנ"ל) לא יקולל באלה, בשגג בעבירה, וא"ש הכל.

(ז"ל) דלדברי המפורשים (הראב"ע ועוד, ראה לעיל אות א') דהש"ת יעשה דין "בעובדי עבודה זרה בסתר", הו"ל להתרגום לומר דמטמירין "לה" א-להנא, והפי' בזה, דהקב"ה "לו" לעשות דין עם עו"ז, אבל "קדם" ה' א-להנא (כמו שכתוב בת"א) הפי', דהחטא רק "לפני הקב"ה", וזה סיוע לפי הרמב"ן ז"ל באי קרא, עכ"ד, אמנם ק"ק, דהרי הרמב"ן ז"ל הביא קרא (דשגגות אין לנו בהם עון חטא, כדלעיל כ"כ פנים) שגיאות מי ביין מנסתרות "נקני", מקרא זה ("נקני") מוכח בעליל, דבעי "נקיון מאתו יתב"ש", גם על השוגג (ראה לעיל, אות הקדום) לפי זה, גם בשנפרש כדעת הרמב"ן ז"ל בפי' דהאי קרא (הנסתרות לה' א-להינו, קרא על חטאי שגגות, כדלעיל העתקה את ב') ג"כ אפשר לתרגם, "לה" א-להנא, והפי' יתב"ש, בזה, "לה" א-להינו", הוא ית"ש ינקה אותנו מזה, כמשנ"ה, ע"כ נ"ל הביאור בדברי הרמב"ן ז"ל (דבריו אונקלוס מסין וכו') עפ"י ד בספר ויקרא (כנ"ל, אות הקדום) שכל העונות יולידו גנאי בנפש והם מום בה, "ולא תזכה להקביל פני יוצרה, רק בהיותה טהורה מכל חטא", וזהו "קדם" ה' א-להנא, שתזכה אחר אריכות ימינו ושנותינו, להיות "קדם" ה' א-להנא, והיינו, דאין חטא השוגג חטא "לנו" (כדלעיל לשון הרמב"ן, העתקה את ב') כי רק "קדם" ה' א-להנא (אלא דבחסא שוגג-דכרת, בא קרבן לנקיון, ובחסא שוגג-דלאו הש"ת מנקוה, וככל האמור) שתזכה הנפש לקבל פני יוצרה, ודי למבין בזה.

(ו) פרשת וילך: וילך משה וגו', והיה כי תמצא את רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפני לעד כי לא תשכח מפי זרעו כי ידעתי את יצרו אשר הוא עושה היום בטרם באינו אל הארץ אשר נשבעתי (דברים י"א, כ"א) וכתב על זה הרמב"ן ז"ל, וטעם כי ידעתי את יצרו אשר הוא עושה היום, כטעם, כי עתה ידעתי כי ירא א-להים אתה (בראשית כ"ב, י"ב) שהיא הידיעה בפועל, כי הידיעה בעתיד ידיעה בכה, "ואם לא חטא ישראל במדבר", "ולא נודע יצרו בפועל", "לא היה הגון שיעיד בהם שירה, לומר, הגלוי לפניו ושמעוהו", "ואיעידה בהם, שתמצאנה אתכם רעות רבות וצרות כזה וזה", אבל היה הראוי, שיתן להם התורה בידיעה סתם, אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו, ואם תמאנו ומריתם חרב תאכלו, אבל עתה, שנודע גם להם, יצרם הרע ולבם הזונה, יגיד להם כל הקורות אותם, כענין שנאמר (ישעיה מ"ח, ד') מדעתי כי קשה אתה וגיד ברזל ערפתי ומצחק נחושה, ואגיד לך מאז בטרם תבא ושמעתי, ע"כ מדברי הרמב"ן ז"ל.

המבואר מדב"ה-ק של רבינו הרמב"ן ז"ל, כי "שירת האזינו העדות שיחטאו ישראל"-והתוצאה מזה, רח"ל, הרי זה רק מפאת "כי ידעתי את יצרו", כי "חטאו ישראל לפניו יתברך במדבר" (והתועד "בפועל" יצרם הרע, ראה לעיל דברי הרמב"ן דבריו "המצינונים" אם לא כן, ה"ה הראוי לקרא רק לומר, שיתן להם התורה בידיעה סתם, אם תאבו וכו', ככל הנ"ל ברמב"ן, ויורא"ן, דברי הרמב"ן ז"ל בפרשת האזינו, על הקרא, יקנאוהו בזרים בתועבות יכעיסוהו (דברים י"ב, ט"ז) ופרש"י על זה, יקנאוהו, הבעירו חמתו וקנאתו, בתועבות, במעשים תעובים, כגון משכב זכר, וכששים שנאמר בהם תועבה (ספרי י"ב, ט"ז) והרמב"ן שם הביא פרש"י זה ובשם הספרי, והשג"ע ע"ד בזה"ל, אבל אין בשירה תוכחה, אלא על עבודה זרה בלבד, עיי"ש ברמב"ן שפי' הקרא על עבודה זרה, ויפלא מאד, דהרמב"ן ז"ל סתם ולא פי' טעם הדברים,

מנ"ל דאין בשירה דהאזינו תוכחה "כי אם על עבודה זרה בלבד", ובפרט דבספרי מבואר היפך זה, דקרא הג'ל "בתועבות יכעיסוהו", קאי על שאר עבירות (כנ"ל בפירוש רש"י, וגם הרמב"ן העתיק דברי הספרי כנ"ל) ועל מה ולמה, שלא להסכים לדברי הספרי ז"ל, אמנם דברי הרמב"ן בפרשת וילך דלעיל-מפתח לדברי הרמב"ן אלו-דהאזינו, כי כאמור כתב הרמב"ן כאן (כפי וילך) דשירת האזינו (עדות בחטא ישראל דלעיל-ד) והעונש ע"ז, (כנ"ל דבריו ז"ל) "מיוסדת ומבוססת", על מה שנאמר בקרא הג'ל, "כי ידעתי את יצרו-חטאת ישראל במדבר", וזה חטא ע"ז-דעגל (קרא וילך בחטא ע"ז דישראל-דלעיל, קא עסיק, והרי על זה קאמר, "כי ידעתי את יצרו", וק"ל) ובחסא זו דע"ז, התועד יצר ישראל "בפועל", ולזה באה שירת האזינו, ע"כ כתב הרמב"ן ז"ל בפרשת האזינו-בקרא יקנאוהו בזרים הג'ל, דאין בשירה (דהאזינו) תוכחה, "כי אם על עבודה זרה בלבד", כיון דהשירה בא, על, "כי ידעתי את יצרו", יצר ע"ז דמדבר-דעגל (כמובן דבריו ז"ל ע"ד הפשט (דלא כהספרי) אבל מיוסד על מקרא הג'ל-וילך, "כי ידעתי את יצרו-פירוש הרמב"ן דשם) וא"ש.

(ז) גברו עלי הפצרות ידידי, בתכיפות-ואח"כ, לכתוב איזה סנסן על הסליחות (לקראת) תחלת יום אימרתם, באשמות הבוקר, יום ראשון הבע"ט) הנני לבקשתם, שמך א-להים חיים מתנפא, לחיים טובים ממך נשאר, מקור חיים עמך "מתבאר", רבו בזה הפי', ע"ע בסליחות המפורשים, טרחו בזה (ובעיקר-דלעת, מהו, שמך א-להים חיים "מתפאר" וכו' מקור חיים עמך "מתבאר", ע"ע) ונ"ל פי' נחמד בזה, בהקדם מה שראינו בספר דבש השדה (דף קע"ד-קע"ה, מדפי הספר) הביא שם אימרת, רבינו הגדול, רבש"י, ר"ח יונתן, ז"עו"כ" (והיה-שבו זה, יום ה', כ"א אלול) כי מאתו הש"ת לא תצא הרעות, "וכל כתיבה בימים אלו, ל'חיים היא", אלא דלרשעים, "קוצב הקב"ה להם חיים-לזמן קצוב-מועט", וזהו הכתיבה "ל'חיים" להם, ולצדיקים (ועמך כולם צדיקים) הכתיבה, "חיים לזמן ארוך, עמו"ש", עיי"ש שפי' בזה הפי'ט לראש השנה (פיוס הקליר-זכרונות, זכר תחלת כל מעש) וזה החיים, עד כמה הם חיים, "מן למות אם לחיים", "חי חי יזכור", פי', דאין הקב"ה כותב, כי אם "דרך חיים", לרשעים (אומה"ע) "זמן קצוב-מועט, לחיים", ולצדיקים "חיים ארוכים" (כעת ראיתי דהובא פי' זה הג'ל לר"ר יונתן, במחזור המפורש, על פיוס זכרונות הג'ל) וזהו מה שאתמרים כאן בסליחות, "שמך א-להים חיים מתפאר", תפארת היא זו להשגת דמאתו לא תצא הרעות, "וכל כתיבתו של הקב"ה-ל'חיים" (ועל דרך הג'ל) לחיים טובים ממך "נשאר", "ל"פ, ע"ד שכתב הנצי"ב בפי' העמק דבר על התורה, בקרא דפסח שני, לא "ישאירו" ממנו עד בוקר (במדבר ט' י"ב, לא כתיב, לא "תותירו" כפסח ראשון (שמות י"ב, י"ז) דבפסח שני אין האיסור, כי אם "הותרה-במכוון", לפסח "הותרה-במחנה וממילא", עיי"ש הטעם בזה, וזהו-ל'חיים טובים ממך- "נשאר" (כתיבה "ל'חיים טובים", "במכוון" "נשאר", מורה "על מכוון", כדלעיל דברי העמק"ד) כתיבה לחיים "ארוכים", דבריו ר"ר יונתן) והכתיבה ל'חיים על דרך הג'ל, והיינו דקאמר, מקור חיים עמך "מתבאר", פי', הרי הכתיבה של הקב"ה ל'חיים, ע"ד הביאור הג'ל, כנ"ל דברי הגה"ק ז"ע, ע"כ בקשתינו-מקדם, לחיים טובים ממך "נשאר" (כתיבה "ל'חיים טובים-במכוון" "נשאר", כנ"ל) וזהו ביאור נחמד ותגון, לענ"ד.

היכל הוראה

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע
בראשת בנו נאב"ד היכל הוראה הגאון הגדול רבי משה בראנדסדארפער שליט"א
מגדולי פוסקי דורנו ובעל שו"ת היכל הוראה • זי"ע • איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון קסח * פרשת נצבים-ויילך תשפ"ו

בין כותלי ההיכל

אודות מה שעלה על שולחנו של מורינו הגאב"ד שליט"א בהיכל הוראה על ידי האברך המופלג הרב חיים מלין שליט"א נבדו של מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א דבר בעל תוקע מומחה שידוע לתקוע בצורה הפוכה דהיינו שידוע לתקוע באופן שמושב האויר במחוץ אל תוך השופר ומתוך כך נשמע קול השופר [דהיינו שברוך כלל התוקע מוציא אויר מפיו אל תוך השופר במקום הצר והקול יוצא מהשופר במקום הרחב וכאן מושך אויר במחוץ דרך מקום הרחב ועובר דרך מקום הצר אל תוך פיו רק השופר ומתוך כך נשמע קול השופר בדרך הרגילה דהיינו מקום הצר נמצא בפיו]. והביא בשם דודו זקנו שר התורה מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל בדרך אפשר דמ"ש בגמ' ר"ה (כח ב) דשמע קול שופר יצא א"כ י"ל דגם באופן זה יצא אף שהקול משונה קצת מהקול הרגיל ודוק סוף שמע קול מן השופר, ואמר הגאון הנ"ל דלא זכה להבין הראיה, שהרי על זה כתב המחבר (סימן תקפ"ו ח"ו) היה קולו עב מאד או דק מאד, כשר, שכל הקולות כשרים בשופר, עכ"ל. ומשמע דדוקא בקול שופר שיוצא מן השופר בדרך תקיעה רגיל או אין חילוק אם הקול הוא עב או דק דזה הוא הקריק קול שופר אבל אם הקול הוא קול שאינו נשמע בדרך תקיעה רגילה לכאורה יש לומר דאין זה קול שופר כלל.

ואמר מורינו הגאב"ד שליט"א שלדעתו מתלת עניני איכא למימר שלא יצא ידי חובתו: חדא דהא כתב הרמ"א (סי' תקפ"ו סעי' יב) והוא הדין אם תקע במקום הרחב פסול (ר"ן פ"ב דרי"ה). והטעם כד במשנה ברורה (שם ס"ק ט) כיון דכתיב והעברת שופר תרועה דרך העברה בעינן דהיינו כדרך שהאיל מעבירו בראשו מחיים ובס"ק סב כתב דאפילו בשופר שעשוי כהוגן אם תקע במקום הרחב לא יצא והר"א ש"א מסכימה אקרא דכתיב [תהילים קיח, ה] מן המצר קראתי יי' (אשר"י שם פ"ג סימן ד בשם ירושלמי הרי"ף שם ג, ב סוף ד"ה גמ'). והעולה מפורש מדבריהם דצריך שקול התקיעה יצא ממקום צר אל מקום רחב והוא קול השופר, ומעתה אפשר לומר דמה שאמר בגמ' שמע קול שופר הכונה לקול שופר כביריתו שיוצא ממקום צר אל מקום רחב.

עוד הוסיף מורנו הגאב"ד שליט"א דקול זה אף שהוא נחשב לקול לגבי הנודר מן השופר שאסור לו לשמוע קול השופר באופן הזה, מ"מ אין יוצאין בו ידי חובת דאין לו שם קול שופר מ"מ כיון שהוא תוקע שלא כדרך התוקעים אין לזה שם תקיעה ולא שם קול שופר, דקול שופר הוא קול שיוצא מן המצר אל המקום הרחב והשופר מתרחב וכאן הקול יוצא אל חלל הבטן ולכאורה הוה כתוקע לתוך הכור והודות שהקול הנשמע הוא קול מושג.

בשאלה שהקול הנשמע הוא קול מושג. עוד הוסיף טעם השלישי שלדעתו נראה שהוא עולה על כולנה, דהנה הלכה היא שאם יש סתימה ודבקה כתב המשנה ברורה (סימן תקפ"ו ס"ק כט) דאע"ג וכשלא סתמו כשר לדעת המחבר כשסתמו גרע טפי דכסתמו בשגינתו מינו א"כ אין שומעין קול שופר בלחוד רק קול שופר קול דבר אחר שמעורבו בו. ומשמע מדברי המשנה ברורה דקול השופר אינו רק הקול היוצא מפי השופר אלא כל מה שיוצא מהצר הקצר אל הצד הרחב וממנו לאויר העולם הוא בכלל קול השופר שעל ידי יוצאין ידי חובת תקיעה. ובנ"ד"י שקול השופר אינו נשמע ממעבר הקול מן הצד הצר אל הצד הרחב של השופר אלא האויר נכנס לתוך מעי ומשם יוצא כלפי חוץ ומשמע קול התקיעה ואין זה נקרא שופר.

מתוך שאלות ותשובות
שעלו על שולחן ההיכל לפני מודת הגאב"ד שליט"א

פסקי דינים

קניית מקום בבית הכנסת לימים נוראים ממענות מעשר כספים

בתקופה זו שקודם הימים הנוראים, שמוכרים כעת מקומות בעזרת גברים ובעזרת נשים לימים נוראים הבעל"ט, מותר לקנות מקום בעזרת נשים ממעות מעשר בב' נאנים אלו: א. רק אם היה דעתו לכתחילה בשעת קניית המקום דישראל ממעות מעשר, משא"כ אם בשעת קניית המקום לא נתכוין ליתן ממעות מעשר ואח"כ רוצה לפרוע ממעות מעשר אסור דה"ל כפורע חוב ממעשר. ב. כשהתחיל לנהוג בהפרשת מעשר כספים התנה שיוכל לעשות ממנו דבר מצוה משא"כ אם בג"פ הראשונים נהג להפריש מעשר מירוח שלו ולתתו דוקא לעניים אז אינו יכול לשנות ולעשות ממנו דבר מצוה הנה. ג. אמנם כל זה הוא רק כשקונה מקום לאשתו שאינו נחשב כדבר שהוא חייב בו כיון שאין הכרח שתבוא האשה לביהכ"נ, אבל אם קונה לעצמו מקום הרי מפני שהוא בא לבית הכנסת באופן קבוע יחשב קניית המקום כדבר מצוה שנתחייב בה שאסור לקנותו ממעות מעשר.

מי שהזמין כרטיס טיסה עבור חבריו וחברת התעופה משלמת פיצוי, כיצד חולקים

אם אחד הזמין כרטיס עבור חבריו שישע לחול' עבור ענין מסויים, ולבסוף התעכבה הטיסה וחברת התעופה מפצה את הלקוחות, הרי שהנוסעים הם שנשתכרו, ואף שהחברה מכניסה את דמי הפיצויים לחשבונם של המממן מכל מקום סוף סוף הם אלו שהיו צריכים לקבל את הפיצוי על האיחור כיון שהם כמו השליח שקיבל תוספת מהממוכר ולשיטת רש"י יש לנו ספק למי החברה נותנת את הפיצוי לנוסע או למשלח (למממן) ולשיטת הר"ף והרא"ש כיון שהריחיק בא להם על ידי ממונו של המממן לכן חולקים.

1. בנימוק הדברים האר"י מורינו הגאב"ד שליט"א בשו"ת היכל הוראה חלק א' (הוראה קסט), ועתה שאלה זו תלויה בג' שאלות: א. אם מעשר כספים צריכים לתת דוקא לעניים או אפשר לתת אפי' לשאר מצוה. ב. על הצד דאפשר לתת מעשר כספים לשאר מצוה, אם החזקת בית המדרש נחשבת לדבר מצוה שיהא מותר להחזיקה ממעשר כספים. ג. אם נאמר דמותר לתת ממעשר לשאר מצוה וכן דהחזקת בית המדרש נחשבת לדבר מצוה אם מותר שתהיה לו טובת המה במה שנותן המעשר להחזקת בית המדרש. דהנה כתב הרמ"א ב"ד סימן רמט סעיף א' אין לעשות מעשר של דבר מצוה כגון נרות לבית הכנסת או שאר דבר מצוה רק יתנו לעניים [ומקורו מהר"ל הלכות ראש השנה] ע"כ. אלא דמעשר כספים צריכים לתת לעניים דוקא לא לשאר מצוה. אמנם בבאר הגולה שם פירש שלא כ' (הרמ"א בשם מהר"ל) דענין אלא מצוה שכבר נתחייב בה אבל מצוה שלא נתחייב בה מכבר, מודה מהר"ל שרשאי לעשות ממעות מעשר [ענין ש"ך ס"ק ג' מה שכתב מהר"ל והדריש בשם תשובת מהר"ל ועיין שם בפ"ק ב"ב מה שכתב ע"כ]. וכדברי הבאר הגולה משמע בג"ד ס"ק א' שכתב ח"ל ולענין לקנות מצוה בבית הכנסת או דבר מצוה רק יתנו קניית המצוה היה דעתו על זה שרי, דהא המעות דוקא אלו, ואף שהוא נהג במכר דמכר לקנות לאחרים לס"ת אין זה איסור שהרי בכל מעשר יש טובת המה לכלעלם, מה שאין כן אם בשעת קניית המצוה לא נתכוין ליתן ממעשר ואח"כ רוצה לפרוע ממעשר ה"ל כפורע חובו ממעשר עכ"ל. מוכח בפירוש מהט"ו דדעתו כתבאר הגולה דרך מצוה דבר נתחייב בה אסור לתת ממעשר דהוי כפורע חובו, אבל מצוה שדעתו על זה לכתחילה שיקלוק ממעות מעשר מותר, וז"ל דלא זה נתייבש שאלה א' דמעות מעשר מותר לתת גם לשאר דבר מצוה באופן שנתבאר, ועוד נראה שמדברי מהט"ו נתייבש שאלה א' דמותר שתהיה לו טובת המה מזה, כמו שכתב מהט"ו דאף שהוא נהג במה שמכר לקנות לאחרים לס"ת אין זה איסור שהרי בכל מעשר יש טובת המה לכלעלם ע"כ.

ואכתי' נשאר ליישב רק שאלה ב' אם החזקת בית המדרש נחשבת לדבר מצוה שיהא מותר להחזיקה ממעשר והנה בעירוי השולחן סימן רמט סעיף ח' משמע בפירוש דהחזקת בית המדרש נחשבת לדבר מצוה לגבי מעשר דכתב דכל מה שנותן צדקה למשרתי הקהלה ודאי דהוי בכלל צדקה והוי בכלל מעשר ע"ש.

ועכשיו לפי מה שנתבאר עד כאן נראה דמותר לקנות מקום בעזרת נשים ממעות מעשר, אבל פשוט דכל זה רק אם היה דעתו לכתחילה בשעת קניית המקום דישראל ממעות מעשר, משא"כ אם בשעת קניית המקום לא נתכוין ליתן ממעות מעשר ואח"כ רוצה לפרוע ממעות מעשר אסור דה"ל כפורע חובו ממעשר כן לעני'.

וכן כ"א מיד כשהתחיל לנהוג בהפרשת מעשר כספים התנה שיוכל לעשות ממנו דבר מצוה משא"כ אם בג"פ הראשונים נהג להפריש מעשר מירוח שלו ולתתו דוקא לעניים אז אינו יכול לשנות ולעשות ממנו דבר מצוה אחר, כמבאר בשו"ת חתם סופר י"ד סימן רלא. וכאן המקום לצין דאין ללמוד דוקא משהבנו זה שיוכל לקנות כל דבר מצוה ממעות מעשר, אלא דבכל דבר מצוה כגון אחרון שופר וכו' צריך לזכור בפני עצמו דיש פוסקים דנים שממשיכים הדין בכל מצוה באופן אחר כמבאר בפוסקים.

אמנם כל זה הוא רק כשקונה מקום לאשתו אבל אם קונה לעצמו היות הוא בא לבית הכנסת באופן קבוע יחשב קניית המקום כדבר מצוה שנתחייב בה, כמו שכתב הבאר הגולה שם על הרמ"א.

2. כמבאר בבית היכל הוראה מורינו הגאב"ד שליט"א על דבר השאלה אודות כרטיסי נסיעה ליומא דהילולא של אחד מגדולי הצדיקים בארופה זי"ע שיהיה אחד קנה עשרה כרטיסים למנין אנשים שיעלו על ציונו הקדוש בעיר היהודים הללו נסעו לשם והתפללו על הציון ולאחר התפילה נסעו לשרה התעופה לחזור לארץ הקודש, המוסד שהיה צריך להחזיקם התמנהגו והגיעו רק לאחר שם שעות, לפי תקנה החברה מגיע לנטיסיה פיצוי על האיחור ועתה בא המממן של הכרטיסים וטוען שהפיצוי מגיע לו שהרי הוא זה ששמן את כרטיסי הטיסה הילולא ונוסעים טוענים שהם אלו שסבלו כתוצאה מהתעכבות ועל כן הפיצויים שייכים להם.

ונראה שהנוסעים חולקים הפיצויים עם זה שקנה את הכרטיסים עבורם שיה בוש שכן פסק המחבר (שריע ח"מ סי' קפ"ט ס"ו), ונחלקו הראשונים בטעם שבדבר יש לו קצבה חולקים, דעת רש"י דלכן חולקים בתוספת, משום דיש להסתפק למי נתכוין המוכר לתת, האם לבעל המעות שהוא הקונה, או לשליח שבחר בו לקנות אצלו, ולכן חולקים מספק. ושיטת הרא"ש והר"ף היא, דלכן דבר שיש לו קצבה חולקים משום שהשליח שכתבר לקנות ממנו על ידי מעותיו של בעל המעות, ולכן חייב להתחלק עמו בריחיו. ונפקא מינה כאשר אמר המחבר מפורש שהיה נותן לשליח, שלדעת רש"י הכל לשליח, וכן פסק הרמ"א, ולדעת הר"ף והרא"ש חולקים, כיון שקיבל ממנו ע"י מעותיו של בעל המעות, וכן כתב הסמ"ע (סי' ק"ח) והש"ך (סי' קכ"א).

ומעתה בנ"ד שהנוסעים הם שנשתכרו ואף שהחברה מכניסה את דמי הפיצויים לחשבונם של המממן מכל מקום סוף סוף הם אלו שהיו צריכים לקבל את הפיצוי על האיחור כיון שהם כמו השליח שקיבל תוספת מהממוכר ולשיטת רש"י יש לנו ספק למי החברה נותנת את הפיצוי לנוסע או למשלח (למממן) ולשיטת הר"ף והרא"ש כיון שהריחיק בא להם על ידי ממונו של המממן לכן חולקים.

מילי דהוראה

בענין הסימנים בליל ראש השנה אכילת סלק במקום סילקא

וכשיאכל רוביא וכו' והוא הדין מה שנקרא בלשונות אחרים לשון רביה יאכל כל מדינה ומדינה כלשונה, ע"כ. ועד"ו נהגו בקהילות אשכנז לאכול גור שנקרא בלשון אשכנז מעהר"ן שהוא לשון ריבוי, ולפי זה שפיר יכול לאכול סלק אדום שגם הוא לשון נופל על לשון לומר שישתלקו אויביו. והוסיף עוד מורינו שליט"א דבאמת אין זה חוב לאכול בדוקא מן המינים המנויים וסגי להניחם על השולחן ולהגיד עליהם הדין צוון וכוה יוצאים ידי חובה, כמו שכתב בכף החיים (סי' תקפ"א אות א') דיש גורסין בגמ' "למחור" לראות המינים הנ"ל ועל כן מי שאינו יכול לאכול או שחושש באיזה מין משום תולעים דדי לו בראיה בלבד.

אודות מה שנשאל מורינו הגאב"ד שליט"א מאחד שנוהג בראש השנה לאכול כל הסימנים המובאים בגמ' (כריתות ו' א') אמר אב"י השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיכל ריש שתא קרא ורוביא, כרתה, סילקא ותמרי, ע"כ. כדי שתתחדש עליו שנה טובה בכל מילי דמיטב ובגמ' אמרו ש לאכול סילקא שהוא עשב ידוע אלא שהוא עצמו קשה לו לאכול הסילקא הנ"ל וכיון דסימנא מילתא היא חפצו עז לקיים דברי הגמרא פשוטן כמשמען ושאלו לא יעשה. ואמר לו מורינו שליט"א שבאמת אין קפידא לאכול דוקא המינים המנויים שם בגמרא וכמו שכתב הפוסקים ועיין משנ"ב (סי' תקפ"א סק"א) שכתב:

הלכה והוראה בישראל

מתוך שיעור על ארבעת המינים שנאמרו על ידי מורינו הגאב"ד שליט"א לרבנים תלמידי היכל הוראה העונים על שאלות בד' מינים, אודות השימוש בזכויות מגדלת בבדיקת האתרוגים

נראה לרוב בני אדם בהשקפה ראשונה, (ולכך זה מודיעך מתוך לשון המבי"ט), ולא זו בלבד, אלא כשהיה מסתכל על נקודה שחורה בחוטמו, היה מרחיק את האתרוג מעיניו "כמלא הושטת ידו" ולא נגע בכלל בזכויות מגדלת (עיין תמונה 2), (וכשנסמית לשון המבי"ט שכל מראית עיניו עד ידו וכו', ובפסול המובא בשה"ש כתב ומתקן אינו נראה וכו' - יתור: בחור"א אר"ח סי' קמ"א פ"ה ד"ה מה שכתב המבי"ט וכו' דאם צריך הסתכלות אינו פסול היינו נגמ בקרוב צריך הסתכלות) וככה היה מסתכל בחוטמו רגע אחד או שנים, ופוסק אם הקודם נראית לעין בהשקפה ראשונה ופוסל, ואם עלתה לו שצריך להתבונן באתרוג עד שיראה את הקודם, היה מביט את האתרוג לכתחילה, ואומר שזה נקרא אינו נראה לעין, ואם היה האתרוג גם נאה ומהודר במידול, היה אומר כי הוא אתרוג יפה ומהודר לקחתו למצוה לכתחילה. ושיטת מור הגאון רבי חיים שאול גרינמן זצוק"ל היא לא כשיטת מור הגרמ"ד סולוביצקי זצוק"ל שצריך להחזיק את האתרוג סמוך לעין ממש, וכן לכבדו עם זכויות מגדלת [עיין תמונה 1] ולא כשיטת מורינו הגאב"ד שליט"א שצריך להחזיק האתרוג בשעת הבדיקה כמלא הושטת ידו ובלא הכרת המשקפים [עיין תמונה 2] אלא שהיה מתבונן באתרוג בלי משקפים עד סמוך לעיניו ממש ולמרחק הושטת ידו [עיין תמונה 3]. וכן הוסיף מורינו הגאב"ד שליט"א שיש לו ראייה מפורשת לדעתו של אביו מרן הקנה בשם זצוק"ל ממה שכתב הגאון אברהם (ספי"א פ"ה ס"א) וכן הוא באליה רבה לענין רבינו הגאון בפת"ם שצריך להיות בבדיקת האתרוג בלשון יחידינו היטב מעל ס"ת שע"ה הכימה כשקורא בו, ע"כ. וכן כתב במשנה ברורה במנחת סופרים צורת אות ה', חזו"ן דהמרחק שצריכים להתבונן הוא לא שהיה סמוך לעיניו ממש אלא המרחק הרגיל שבין האדם הקורא לספר שנמצא על גבי הכימה, והוא הדין באתרוג שהתבוננותו בנקודות באתרוג וכדומה אינו כשהוא סמוך לעיניו ממש אלא במרחק כדרך אדם המתבונן על חפץ שמחזיק בידו. שמהוה החפץ כהושטת ידו. וכן הביא ראייה מדברי מור הגרמ"ד קנייבסקי זצוק"ל בספר דרך אמונה (ה) שמיטה יובל פ"ה ה"א באור הלכה ס"ד"ה בין מן העשירים) שביאר דברי הרמב"ם שם דכל דבר שאין נראה לעין לא אסרה תורה בי לא ינהגה אלא לחוש העין הרגיל ולכן אם יש נגיעה או הפסק שאין נראה אלא בזכויות מגדלת אין פוסל וכן באתרוג, עכ"ל.

וכן על פולמוס שנחשדו בין ג' גדולי עולם מהודר האתרוג והם ג' שיטות באופן בדיקת האתרוג שיטה (א) מרן הגאון רבי משולם דוד סולוביצקי מבריסק זצוק"ל, שיטה (ב) אביו מרן רבינו בעל הקנה בשם הגאון רבי מאיר ברנדסדארפער זצוק"ל, שיטה (ג) ומרן הגאון רבי חיים שאול גרינמן זצוק"ל. (ובמחור בדבריו אמר מרן הביא בספר מסורת האתרוג (מהרב יצחק פרענקל שליט"א) ... סיפ"ה הג"ר שמועל גרינמן זצ"ל: כאותה שנה שהחזו"א שהה במינסק בערבי סוכות, כשנודמן למקום אחד עם הגר"ח הלוי מבריסק בעת שהיה מחזר אחר אתרוג. במהלך בדיקת האתרוג ביקש רבי חיים מאהרן הונדוויץ להביא לו זכוכית מגדלת, התווך איש שעמד שם מאחוריו לחש לעצמו, א' והוא שטייט אין די תורה אז מידארף קוקן מיט א שפאקטיב? (ובכן כתוב בתורה שצריך לבייך ואתרוג עם זכוכית מגדלת?), הפנה הגר"ח את ראשו לאחור כדי לראות מי אמר את הדברים, וראה שזה התווך איש, חר וקרא לאותו אחד ואמר לו: האבך הזה אומר שהתורה לא חייבה להסתכל עם זכוכית מגדלת, ויתר על השימוש בזכויות המגדלת. מעשה דומה סיפר הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל: כשבאתי בשעתו לירושלים להג"ר זרח ברוורמן זצ"ל: לשאול שאלה על אתרוג, אמר לי רבי זרח: לא מוכרחים להסתכל עם מיקרוסקופ, אם העין רואה - אז רואים, אבל אם צריך כבר מגדלת - אין חייבים. - מצאתי אז אצלו בית מלא בתלמידי חכמים, הוא היה חולה ושכב במיטה. (ספר "דברי חיים" לתלמידו ח"א עמוד ר"א). ומרן הגר"ח כשהיה בודק אתרוג היה משתמש עם זכוכית מגדלת. ובנו מרן הגרמ"ד הלוי סאלאוויצקי זצוק"ל הפביר מדוע שישקחת זכוכית מגדלת בבדיקת האתרוג [עיין תמונה 1], דאע"פ שכתוב במשנה ברורה שרקמה שנראה להדיא פוסל, מ"מ מאן יימר לן שהראיה שלנו היא טובה, דילמא ראייה שלנו היא ראייה גרוועה, והרי

[תמונה 3] שיטה ג' מרן רבינו הקנה בשם זצוק"ל בעת בדיקת האתרוג בלי משקפים לא סמוך לעיניו ממש ולא במרחק הושטת ידו

[תמונה 2] שיטה ב' מרן רבינו הקנה בשם זצוק"ל בעת בדיקת האתרוג במרחק סמוך לעין כמלא הושטת ידו ובלא זכוכית מגדלת

[תמונה 1] שיטה א' מרן הגרמ"ד סולוביצקי מבריסק זצוק"ל בעת בדיקת האתרוג סמוך לעין וזכוכית מגדלת

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" ביחשלים רח' הרב זוננפלד 3 ט' 02-5322775

א-ה משהעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בערב

ו-שבת וערב יו"ט משהעה 1:00 עד 11:00

שבת יו"ט משהעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה

חול המועד אחרי זמן ר"ת למשך שעה

בית מורינו הגאב"ד שליט"א מעל בנין היכל הוראה 053-3111159 פל 02-5370033

בית בנו דודמ"ץ הר"ח"ג שמוען עוזר בראנדסדארפער שליט"א כמה דקות מההיכל רחוב רבינו גרשום 5 (בנימין א' קומה 2) 0527155774 פל 01-5

אגוד הרבנים תלמידי היכל הוראה בארדה"ק העונים לשואלים דבר ה' זו הלכה

יחשלים	חפיה
בית משמש	קריית ספר
בית	דמיאל
בני ברק	טבריה
טולסטון	צפת
אשדוד	אור הגנוז
תצור	טף הגליל
תענה	

322775@GMAIL.COM לקבלת הגיליון במייל 5322775

שיעורי הלכה

הרה"ג רבי מנחם מענדל גייגר שליט"א

שנאמר בבורר חסדי ישעיה אשדוד

פרשת נצוי תשפ"ו

מעניי דיומא

שואלין ודורשין בהלכות החג – שלושים יום קודם החג

חיוב כבוד ועונג בשבת וז"ט

דמשמע דדין אכילה הוא רק מדין עונג, ואילו ממה שכתב הרמב"ם שאין לקבוע סעודה בערב שבת מפני כבוד השבת מוכח שדין אכילה בשבת הוא גם מדין כבוד שבת, ומיישב הגר"א דכוונת הרמב"ם דקיום מצות עונג הוא בשבת עצמו ומצות כבוד שבת שייך כבר מערב שבת, ע"י שיימוע מלאכול סעודה מהמנחה ולמעלה כדי שיוכל לתאבון בלילה, וע"י רחיצת פניו ידיו ורגליו ולבישת כסות נקייה בערב שבת לכבוד שבת, ולמדנו מדבריו שדין אכילה ושתייה בשבת הוא גם מדין כבוד השבת ולא רק מדין עונג בעלמא, ודין כבוד שבת כבר מתחיל מערב שבת.

ד. ולפי"ז נראה לבאר סברת המג"א דלכן צריך לאכול פת יותר משיעור כביצה מכיון שרק שיעור כזה נחשב לאכילת קבע ויש בזה משום כבוד שבת, דזה נחשב לאכילה חשובה של פת, וכשאוכל שיעור פחות מכן אע"פ שמתענג גם באכילת כזית, ומקיים בזה חיוב עונג שבת, אבל "כבוד שבת" מקיימים רק בסעודה חשובה של פת דלכן יש לאכול יותר מכביצה פת.

ה. ובסברת המקילים שדי בכזית או כביצה פת אע"פ שזה נחשב אכילת ארעי ואינה אכילה חשובה, נראה ליישב שלמדו דמכיון שבשעת הסעודה הוא מתענג במאכלים משובחים כבשר ודגים, מקיים בזה ענין כבוד השבת, ולכן אע"פ שאוכל פת בשיעור כזה שנחשב אכילת ארעי הוא מקיים מצות סעודת שבת כראוי, אלא שלפי"ז צריך להתבונן בסברת השועה"ר שמחייב אכילת כביצה פת, ונראה דלמד דדוקא באכילת שיעור כביצה שיש בזה איזה שיעור שביעה, מקיים מצות עונג כראוי כבר בשעת אכילת הפת, דעיקר העונג ע"י השביעה הבאה, אולם נפלאטי בסברת השועה"ר למה החמיר לענין שיעור אכילה ביו"ט יותר, דז"ל בסי' תקכ"ט ס"ד "ועיקר הסעודה הוא הלחם אשר הוא אוכל לפיכך צריך ליהצר שיאכל בכל סעודה פת יותר מכביצה עכ"ל, והנה לענין שבת כתב שדי בשיעור כביצה וצ"ע.

ו. וחשבתי להוסיף עוד טעם לחיוב אכילת פת בשיעור כביצה שיש בה שיעור שביעה, דמכיון שלומדים חיוב אכילת פת ממה שנאמר במן "אכלוהו היום" לכן יש לדמותו למן שאכלו ושבעו מזה כמו שנאמר (שמות ט"ז, ח) בתת ה' לכם... ולחם בבקר לשבע" וענין שכתבו הר"ן והמרדכי בשם ר"ת (הו"ד בב"י סי' רצ"א ס"ו) דגם נשים חייבות בשלוש סעודות ובלחם משנה משום שאף הן היו בנס המן.

א. לענין שיעור אכילת פת ביו"ט מצינו לכמה אחרונים (ראה בצ"ח ברכות מ"ט בתוד"ה אי בעי) שחידשו שביו"ט די באכילת כזית ומוכח דיו"ט קיל משבת לענין זה, דהרי מצינו בזה ג' שיטות לענין סעודת שבת האם השיעור הוא בכזית או כביצה או יותר מכביצה, דהנה בסימן רצ"א ס"א כתב המחבר "יהא זהיר מאד לקיים סעודה שלישית ואף אם הוא שבע יכול לקיים אותה כביצה" וכתב ע"ז המ"א "בכביצה לאו דוקא אלא יותר מעט מכביצה דכביצה מקרי אכילת ארעי" ובשו"ע הרב שם כתב לבאר דעת המחבר שכוונתו לכביצה "ואף שכביצה היא סעודת ארעי מ"מ מאחר שיש בה כדי שביעה נקרא סעודה (ויוצא בה) ומוסיף בשועה"ר "וי"א שאפילו בכזית יוצא ידי חובתו לכתחילה בכל אחת משלוש סעודות, ויש להחמיר כסברא הראשונה אם אפשר לו" עכ"ל, וכ"כ המ"ב שם להלכה דלכתחילה יש להחמיר באכילה יותר מכביצה, ובדיעבד יוצאים אף בכזית, ומעתה יש להתבונן בטעמא דמילתא לחלק בין שיעור אכילת פת בשבת שלכמה דעות צריך כביצה ואף יותר מכביצה, ולענין יו"ט די באכילת כזית פת.

ב. ובהשקפה ראשונה שומה עלינו לבאר סברת המחמירים לענין שיעור אכילת פת בשבת, דלכאורה מסתבר דמכיון שלמידין דין אכילת פת בסעודות שבת מהפסוק "אכלוהו היום" הלא בשאר דיני התורה שיעור אכילה בכזית, ואף אם נאמר דחיוב אכילה בשבת הוא מדין "וקראת לשבת עונג" שיש לענגו במאכל ומשתה, הרי למדנו בפוסקים לענין קידוש במקום סעודה שלמידין מ"וקראת לשבת עונג" דאפשר לקיים דין עונג באכילת כזית.

מצות עונג שבת האם היא מדין כבוד שבת

ג. ונראה לבאר סברת המג"א דצריך לאכול יותר מכביצה פת, עפ"ד הרמב"ם (ריש פ"ל מהל' שבת) "ארבעה דברים נאמרו בשבת שניים מן התורה ושניים מדברי סופרים והן מפורשין ע"י הנביאים כבוד ועונג שנאמר וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכוונ... וממשיך שם "אסור לקבוע סעודה ומשתה בערב שבת מפני כבוד השבת, איזהו עונג זהו שאמרו חכמים שצריך לתקן תבשיל שמן ביותר ומשקה מבושם לשבת... עכ"ל. ובביאור הגר"א או"ח סימן תקכ"ט תמה שהרמב"ם התחיל שכבוד שבת הוא שילבש כסות נקייה וגו'.

יו"ט על פת מכיון מקיים ענין העונג יו"ט כראוי, אבל די בכך כשיאכל מאכלים משובחים בסעודת יו"ט לכבוד יו"ט ובזה יקיים ענין כבוד יו"ט כראוי ולכן יכול לאכול פת בשיעור כזית אע"פ שאינה נחשבת אכילה חשובה.

דעת הרמב"ם שהימים לאכול שלש סעודות גם ביו"ט

ומעתה יש להעיר דלפי מה שלמדו הטור והכל בו בדעת הרמב"ם שאף ביו"ט חייבים בשלש סעודות מכיון שהפסוק "אכלוהו היום" עולה גם על יו"ט נמצא שלדעת הרמב"ם גם ביו"ט חייבים לאכול פת בשיעור יותר מכביצה, לקיים עין כבוד יו"ט בשעת אכילת הפת.

ט. ועוד נראה לבאר החילוק בין שבת ויו"ט לפי דברי הרא"ש (בדרכי מ"ט) שחייב אכילת פת הוא מדין שמחת יו"ט, ולא מדין כבוד ועונג כלל, ומעתה מובן החילוק דדוקא בשבת צריך לאכול אכילה חשובה של פת משום כבוד שבת משא"כ ביו"ט די באכילת כזית פת.

האם נשים חייבות באכילת פת ביו"ט?

חוב לאדם משנה הוא ממצות כבוד השבת

ג. ונראה ליישב דתיקנו חוב לאדם משנה לזכר המן שלא ירד בשבת ויו"ט רק למי שנתחייב באכילת פת משום כבוד ועונג שבת ויו"ט, דהרי סיבת התקנה היא גם להזכיר מעלת השבת דלכן המן ירד משמים בער"ש ובערב יו"ט, מכיון שסעודת שבת ויו"ט צריך הכנה מבעוד יום, אבל נשים שפטורות מכבוד ועונג יו"ט דהוה מצות עשה שהזמן גרמא, דלכן יש מקום לפוטרו מאכילת פת ביו"ט, להם לא תיקנו חוב לאדם משנה לזכר נס המן שלא ירד ביו"ט, מכיון שפטורות ממצות כבוד ועונג יו"ט פטורות מחוב לאדם משנה לזכר נס המן שגם זה ענינה משום כבוד השבת.

מי שלא אכל פת בלילה האם חייב להשלים הסעודות ביום בשבת ויו"ט

לסעוד ג' סעודות בשבת וישלים ביום, אבל ביו"ט חוב הסעודה בלילה הוא כדי שיקיים מצות עונג אף בלילה, ומה יועיל לזה שיסעוד ב' סעודות ביום.

ונראה לבאר טעמא דמילתא דהרי דרך העולם שאוכלים במשך המצת לעת לפחות ב' סעודות כדי לשבוע כראוי, ואם לא אכל בלילה ישלים עוד סעודה ביום ולכן בדיעבד אם לא ישלים עוד סעודה ביום נמצא שמזלזל בכבוד היום טוב בזה שאינו מתענג כראוי ע"י אכילת ב' סעודות במשך היום כדרכו בימות החול.

ז. ומעתה שומה עלינו לבאר שיטת המג"א שיש לאכול יותר מכביצה פת, הלא כבוד השבת יוכל לקיים אח"כ באכילת בשר ודגים שהם מאכלים מיוחדים שאוכל לכבוד השבת, ונראה לבאר דלמד דהחוב אכילת פת שלמדין מהפסוק "אכלוהו היום" הוא מדין כבוד השבת, ולכן יש לקיים את הדין של "אכלוהו היום" ע"י אכילת פת בשיעור כזה שיש בזה משום כבוד השבת ע"י אכילה חשובה של פת.

ח. ולפי"ז נרויח לבאר החילוק בין שיעור אכילת פת בשבת לשיעור אכילת פת ביו"ט, דדוקא בשבת שלמדין חוב אכילת פת מהפסוק אכלוהו היום יש לאכול שיעור שנחשב אכילה חשובה שיש בזה משום כבוד שבת, משא"כ ביו"ט שאין פסוק מיוחד על אכילת פת, וטעם אכילת פת הוא מדין כבוד ועונג יו"ט וכדברי הרמב"ם (בפ"ו משביתת יו"ט ה"ז) "כשם שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים טובים" עיי"ש, וא"כ י"ל שאע"פ שיש לקבוע סעודת

א. בשו"ת רעק"א (מהדו"ק ס' א' בהשמוטות) חידש שאשה ששכחה לומר יעלה ויבוא בברכה ביו"ט אינה צריכה לחזור ולברך מכיון שחייב אכילת פת ביו"ט הוא משום מצות עונג יו"ט ונשים פטורות מזה מכיון שהוא מצוה שהזמן גרמא, ולכן אף אם נאמר שחייבות במצות שמחת יו"ט אינן חייבות לאכול פת, ומוכיח זאת מזה שבחול המועד אין חוב לאכול פת, אע"פ שבחול"מ ג"כ נאמרה מצות שמחה.

ב. והקשה ע"ז בשו"ת שאלות שמואל תוספאה (ס' י"א) הלא אף ביו"ט יש חוב לאדם משנה לזכר שלא ירד המן ביו"ט וכמו שנשים חייבות בלחם משנה בשבת כיון שאף הן היו באותו נס המן שירד במדבר ולחם משנה מערב שבת, כמו"כ אף ביו"ט נאמר שנשים חייבות לזכר הנס שירד במדבר לחם משנה מערב יו"ט.

ניתן לקבל את הגליון במייל: 963096@gmail.com

הגיריון יו"ל ע"י מורל הכנה לשבת 'חסדי ישעיה' אשדוד

ע"י שומעו לקחו של ראש המורל מוריני דה"ג רבי מנחם מענדל גינר שליט"א בעמח"ס תורה ושבת

להשרות ותגובות והנצחות פלא 0533107868 או באייל 963096@gmail.com

פניני הכהן

פנינים ודא"ח מתורתו של הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זיע"א
מאוצרותיו של המשפיע הרב החסיד רבי יצחק דוב מנדלסון שליט"א | נצבים וילך

פניני הכהן

|| פרי צדיק את ג' ||

אתם נצבים. במדרש תנחומא (פרשה זו א') דבר אחר מפני מה עשאן משה מצבה מפני שמשמשין מודת לדעת מדרת משה לדעת יהושע וכו' ואף יהושע עשאן מצבה וכו' ואף שמאל וכו'. הענין הוא שכל שופט ומנהיג הדור יש לו דרך וסדר מיוחד בהליכתו ובהנהגתו בהקדושה כמו למשל הנהגת משה רבינו ע"ה והליכתו היה למעלה מסדר העולם הזה בכל עניני והנהגת האדם כמו באכילת המן שהיה בזכותו והיה לחם מן השמים וכל עסקיהם היה רק בתורה וכמו כן בכל ענינים שהם בפנימיות בקדושה.

ואחר זה יצאו מודעת משה לדעת יהושע להשתמש ולעבוד בהנהגה של יהושע ועסקו היה דוקא על ידי קדושת הארץ ולעסוק בעבודת הארץ כידוע. ומפני זה הוצרכו לעשות אותם מצבה שהיו נצבים בדעתם שלא יתבלבלו על ידי התחלפות ההנהגה בעיני הקדושה רק שישארו על עומדם בעמידה קיימת בהקדושה מהנהגה שהיה להם מכבר. ובכח הזה יהיה להם ביכולת להגיע מחדש להקדושה של הנהגה שניה.

וזה הענין שקורין תמיד הפרשה זו בשבת האחרון של השנה כמו שדיברנו כבר על פסוק (ישעיה ס"ו, כ"ג) והיה מדי חודש בחודשו ומדי שבת בשבתו ועל פסוק (במדבר כ"ח, י"ג) עולת שבת בשבתו שבכל שבת של כל השנה יש התחדשות קדושה מיוחדת השייך לשבת זה. וכן בכל חודש יש הנהגה מיוחדת בקדושה כידוע מהשנים עשר צירופי הוי"ה ב"ה שבכל חודש יש צירוף אחר. לכן בסוף השנה שמגיע הזמן להתחדשות השנה בכל זמני הקדושה שעברו בשנה שלפניה בתכונת הנהגה חדשה בכל פרטי ומני ועסק הקדושה נצרך לזה גם כן להיות נצב ועומד שישאר בידו קיום בהנפש מקדושת הזמנים משנה העברה ובכח הזה יכנס במדרגת קדושת הזמנים בהתחדשות שנה החדשה הבא לטובה:

ואיתא עוד בפתיחת מדרש תנחומא (פרשה זו א') זה שאמר הכתוב (משלי י"ב, ד) הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד כל זמן שהקה"ה מסתכל במעשיהם של רשעים ומהפך בהם אין להם תקומה וכו' אבל ישראל נופלים ועומדים וכו' כי נפלתו קמת.

כי האמות לאשר לא נמצא בהם בפנימיות שום שורש בקדושה לכן על ידי דחיה מועטת נופלים ודוחו ולא יוכלו קום. מה שאין כן בקדושת ישראל שבפנימיות שורשם המה דבקים בו יתברך וממילא על ידי זה גם חס ושולם בכל הנפילות והירידות שבעולם נשארו קיימים בקדושתם כמו שנאמר (משלי כ"ד, ט"ז) כי שבע יפול צדיק וקם. כי במספר שבע נכללו הנפילות חס ושולם בכל השבע מדות ועם כל זה נשארו קיימים על ידי הנקודה שבקדושה שנמצא בכלל נפשות ישראל שנקראים צדיקים כמו שאמר חז"ל (ענין חגיגה כ"ז א) רשעים מלאים חרטות.

ודייקא על ידי הנפילה והירידה שישארע להאדם נבנה ממנה הקיום והעמידה וכמו שדרשו חז"ל (ברכות ד' ב) נפלה אל תוסיף עוד רק קום בתולת ישראל. מפני שישאל הם בנים למקום וכל מיני הירידות שישארע להאדם המה סיבות הקירוב והקדושה כאשר ייסר איש את בנו להחזירו למוטב.

וזה שקורין שני הסדרים הללו בסוף השנה התוכחות בפרשת כי תבוא ואחרי זה אתם נצבים. והוא על רמז הפסוק (תהלים כ"ג, ד) שבטך ומשענתך המה ינחמוני שלא יפול לב האדם בעצמו על כל הירידות שעברו עליו בשנה העברה. כי המה לסיבת טובתו שאחר כל זה ישאר קיים בנקודת קדושתו כנאמר אתם נצבים היום כולכם וגו' מהוטב עצרך ועד שזאב מיימך שגם הנפש הפחות עד מדרגה האחרונה ישאר קיים בהקדושה לעברך בברית ה' אלהיך:

|| פרי צדיק מתוך את י"ז ||

ויש לומר שהוא על פי מאמר הגמרא שם (עירובין כ"ה א) על אל בשמים הוא שלא תמצא התורה במי שמגביה דעתו עד לשמים ולא מעבר לים הוא

שלא תמצא אצל מי שמרחיב דעתו כים. והנה שבדאי אין מדברים מהגסי רוח לבטלה רק ממי שיש לו באמת גובה לב בדרך ה' להיות מנושא בנפשו על כל עניני חמדת עולם הזה והוא רוכב על במתי ארץ רק נפשו מקושר תמיד בשמים.

וכמו כן מי שלבו רחב כים היינו שיש לו רוחב לב בדברי תורה שלבו מלא בדברי תורה הנמשלו למים כמו שנאמר (ישעיה י"א, ט') כמים לים מכסים. ואף על פי כן אם יש לו מזה איוה התנשאות ויתרון בנפשו על אחר אין לו שייכות בעצם להיות נקנה בו הדברי תורה כי דברי תורה נמשלו כמים שיוורדים ממקום גבוה למקום נמוך דייקא.

ועל רמז זה ירמו הפסוק באומרו לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו היינו שבאמת צריכים לנפש גבוה כזה שיהיה מנושא על כל חמדת העולם הזה עד לשמים שהוא יהיה לרב ללמוד תורה ממנו כאומרו ז"ל (חגיגה ט"ו ב) אם הרב דומה למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו. וזה מי יעלה לנו וגו' ויקחה לנו היינו שנלמד מאתו דברי תורה וכן מי יעבור לנו אל עבר הים ויקחה לנו היינו נפש יקרה כזה שלבו מלא מדברי תורה והאמת דצריך כן וכמו שאמרו בסוף הוריות (י"ג ב) ניתני מר עוקצין וכו' מי ימלא וכו' שיכול להשמיע כל התלות.

וכדי שלא יפול לב האדם עליו מזה שרואה ומרגיש בנפשו שיש לו נפש נמוכה שאין בכוחו להגיע למדריגות הנ"ל וגם אין לו רב כזה שיוכל ללמוד ולקבל מאתו. ועם כל זה לא יאמר נואש לנפשו ועל זה אמר לא בשמים וגו' ובאמת דברי תורה קרובים לכל אדם כי קרוב אליך הדבר מאד בפ"ך ובלבבך דייקא כל אחד כפי מה שהוא. ועל כן אמר זה לשון יחיד אף שפתח לשון רבים לנו וישמיענו ונעשה דרצה לומר דגם כי רחמנא ליבא בעי ואין שהוא עומד גם אם יש לו נפש נמוכה מאד אם יתן על לבו לעשות עבודתו המוטלת עליו לפי כוחו ושכלו יהולל בפיו על ידי תורה ותפילה הוא חשוב מאוד לפניו יתברך.

כמו שאמר האר"ז"ל להרב חיים ויטאל ז"ל על אחד שיש לו נשמה גבוה מאד יותר ממנו ועם כל זה הוא יותר חשוב על ידי עבודתו לפי ערכו לפניו יתברך. וגם אם יהיה נצרך לרב כזה בודאי יזמין לו ה' יתברך לטוב לו.

וזאת מצינו בדוד המלך ע"ה שהוא היה הנפש הנמוכה בתולדתו מאד כידוע מהאר"ז"ל וכן אמרו במדרש (שחר טוב תהלים ט"ז) על פסוק (תהלים פ"ד, י"א) בחרתי הסתופף בבית אלהי אברהם יצחק ויעקב בקיטון משה ואהרן בטרקלין ואני בסף ודייקא במעמד הנמוך כזה פעל לפניו יתברך עד להפליא כמו שנאמר (שם ק"ח, כ"ב) אבן מאסר הבונים היתה לראש פנה ואמרו על זה (ספר הבחיר סימן ק"צ) דהאבות מאסו ולא רצו נפש זה ובאמת הוא יהיה לראש כי משיח הוא דוד בעצמו ועליו נאמר (ישעיה נ"ב, י"ג) ירום ונשא וגו' ודרשו חז"ל (תנחומא מלכות י"ד) מאבות וממשה רבינו ע"ה.

ומסיים כי קרוב אליך הדבר מאד בפ"ך היינו על ידי תפילה שדייקא על ידי שמכיר את שפל ערכו וישפוך את נפשו לפני ה' יתברך הוא חשוב מאד לפניו יתברך כמו שנאמר (תהלים ק"ב, א) תפילה לפני כי יעטוף שהוא עוטף את כל התפילות שבעולם מפני שתפילתו מקובלת לפניו יתברך. כמו שמצינו במנשה מלך יהודה שהוא היה בין הנמנים שאין להם חלק לעולם הבא ועם כל זה דרשו עליו במדרש שחר טוב (תהלים ק"ב) פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם. וגם דרשו זאת (ויקרא כ"ב, ג') על הדור הזה שהוא ערער ממעשים טובים ואין לו מה להשען ולא נשאר לנו רק התפילה ועם כל זה לא בזה את תפילתם שכל פרט נפש מישראל איך שהוא עומד תפילתו מקובלת לפניו יתברך להושיע בכל עניניו:

הדי זהיר במלאכתו

דברי חזקוני ודודושי הלכות להחזיר את לימודו ושינון הלכות סודים
מקרב הסופרים והמנהיגים מאתגר שיעורי

הרב רבי **מושה אורי בלוי** שליט"א רב ומו"ץ פעילה"ק
(נפטר על דעת הכתוב בלמד)

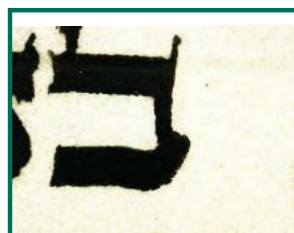
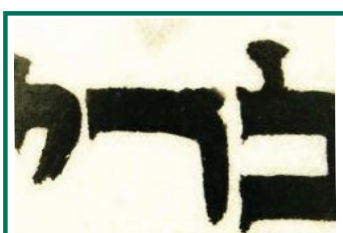
יו"ל ע"י

קוצו יו"ד
הודו לנחית סוד

נצבים וילך תשפ"ו | עלון קפו

לע"נ הרה"ח רבי פתחיה בן רבי יוסף יונה ז"ל

שאלות שנשאלו

שאלות

- א. ו - חשש רי"ש. ב. ע - הפסק באמצע האות. ג. צ - חשש קו משוך. ד. ב - חשש כ"ף. ה. ר - חשש דל"ת
ו. ת - חשש נחלק לשתי אותיות

תשובות לגליון קודם

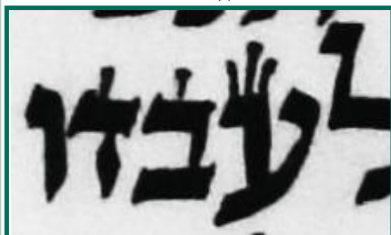
ב

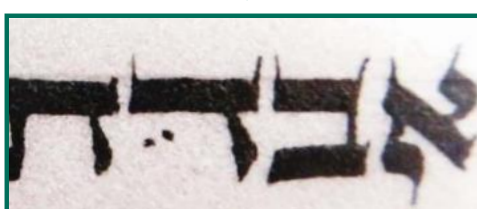
א

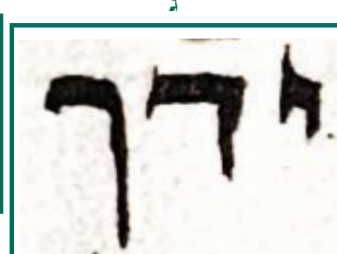
ה

ד

ג

- א. ועב"ת - היה נראה להבשיר אף בלי תעק ועב"פ אפילו למחמיר בזה עם תעק ודאי נראה להבשיר
ב. ועב"ת - נראה לחמיר (ואכן תעק קראו למד)
ג. ידך - כשר שיש לו זוית ברורה ואפילו מעט חדה
ד. ועב"ת - כשר דאין כאן שום שני צורה שהעקדה אינו במקום רגל ה"א
ה. ולעב"ו - ח"ת אין כאן חשש איך יש כאן ספק שני צורה לוי"ן ותעק ירגי בין לוי"ן ובין דל"ת

השאלות נועדו לעורר לב המעיין ואין לפסוק מזה הלכה למעשה, כי בדבר קל מאוד ישתנה הדין

לקבלת הגליון לפקס/מיייל חייגו 0733-45-45-14

חידות נפלאות במשנת שו"ע הרב הלכות ראש השנה

נערך ע"י המשפיע
הרה"ג ר' דוד נתנאל שווארץ שליט"א,
יו"ר מכון 'פלאי התורה'

פלאי הרב

לחודש אלול תשפ"ו

תשובות לחידות מחודש אב

חידו א' - איך יתכן, אדם יושב על כסא רגיל בשבת, והוא עובר על ידי כך, על אחד מהל"ט מלאכות של שבת, וחייב סקילה אם זה היה במזיד והתראה, ובמזיד ללא התראה - חייב כרת, ובשוגג - חייב קרבן חטאת ?

תשובה: מדובר באופן שנכנס צבי לבית וישב אחד על הפתח ומילאוהו, דהיינו שלא נשאר בינו למזוזות הפתח מקום פנוי כל כך בכדי שיוכל הצבי לברוח דרך שם, הרי הוא חייב על כך משום מלאכת צידה (שו"ע הרב הלכות שבת סימן שט"ז סעיף ט', ומקור הדין במסכת שבת דף ק"ו ע"ב במשנה). ודינו כשאר המלאכות של שבת, דאם עשאו במזיד והתראה חייב סקילה, ובמזיד ללא התראה חייב כרת, ובשוגג חייב חטאת.

חידו ב' - ידוע שיום טוב קל יותר משבת, שהרי בשבת אסור לעשות מלאכות לצורך אוכל נפש וביום טוב מותר. לגבי מה מצינו בשבת יותר קל מיום טוב ?

תשובה: נולד מותר בשבת, כגון נכרי שעשה כלי חדש בשבת מעצמו, מותר לטלטלו ולהשתמש בו בו אף על פי שלא היה דעתו עליו מאתמול לטלטלו למחר, אבל ביום טוב יש להחמיר בנולד כמו שיתבאר בסימן תצ"ה (שו"ע הרב הלכות שבת סימן ש"ח סעיף כ"ב).

חידו ג' - איך יתכן, שאדם חייב משום מלאכת 'מכה בפטיש', אף שלא גמר את הכלי כתיקונו ?

תשובה: מדובר באופן שצר צורה בכלי העומד לציירו, "אפילו לא צייר אלא מקצת הצורה", הרי עשה 'מקצת גמר הכלי' וחייב, ואף שהציור מצד עצמו אינו חשוב מלאכה, מכל מקום עכשיו שהכלי נגמר וניתקן על ידו, הרי הוא נחשב מלאכה, וכל העושה שום דבר שהוא גמר עשיית כלי ותיקונו, הרי זה נחשב מלאכה, והוא תולדת מכה בפטיש שהיה במשכן (שו"ע הרב הלכות שבת סימן ש"ב סעיף ה').

שמות הזוכים במדור 'פלאי הרב' לחודש אב:

4 זוכים ב-500 ₪:

הרה"ג ר' מאיר שיק שליט"א
בני ברק

הרה"ג ר' אלימלך טרבינו שליט"א
כולל קרלין מודיעין עילית

הרה"ג ר' יהושע רייזמן שליט"א
כולל בעלזא בית שמש

הבה"ח ישכר בער טייטלבוים הי"ד
אור ירושלים - עיה"ק ירושלים

הזוכה במצגת 'פלאי התורה':

הרה"ג דוד צבי שלינגר שליט"א
כולל בית דוד בית שמש

חידו א'

יש כלל דמצוה בו יותר מבשלוחו (קידושין דף מ"א ע"א), וכן הוא גם במצוות תקיעת שופר (בפרט להראשונים והפוסקים שסוברים דהמצוה הוא התקיעה, או דהמצוה הוא גם השמיעה וגם התקיעה). איך יתכן מציאות, דלא רק שאין מצוה בו יותר מבשלוחו בתקיעת שופר, אלא שאי אפשר לקיים המצוה 'בו' - דהיינו, שאם יתקע בעצמו לא יצא ידי חובתו, אלא 'בשלוחו' - דהיינו, שרק אם אחר יתקע בשבילו יצא ידי חובתו ?

מקור לתשובה: שו"ע הרב הלכות ראש השנה סימן תקפ"ט סעיף א'.

חידו ב'

איך יתכן, שאדם יכול לצאת ידי חובת מצוות תקיעת שופר מחבירו, אבל אסור לו לומר לחבירו שיתקע עבורו, ורק אם חבירו תקע לו על פי דעת עצמו מותר ?

מקור לתשובה: שו"ע הרב הלכות ראש השנה סימן תקפ"ט סעיף ג'.

חידו ג'

יש מהדרים לקחת לתקיעות בראש השנה שופר שהכין יהודי ירא שמים, ואם אפשר לוקחים שופר שהיה שייך לצדיקים, והשאלה הוא - איך יתכן שאי אפשר לקיים מצוות תקיעת שופר רק אם השופר שייך לגוי ?

מקור לתשובה: שו"ע הרב הלכות ראש השנה סימן תקפ"ו סעיף ו'.

תשובות לחידות ניתן להשיב, כדלהלן.

[א] בקו שערי הוראה: 0772619222, שלוחה 2.2

נא להשאיר את התשובות בקול ברור עם הפרטים שלכם ומקום הלימודים ומספר טלפון לחזרה.

[ב] בנדרים פלוס: 'שערי הוראה' קטגוריה תשובות לחידון.

בין כל העונים נכון לפחות על 2 חידות, יתקיים הגרלה מיוחדת של 4 זוכים ב-500 ₪ כל אחד.

להזמנת דרשות, שיעורים, זיכים, ושבתות מהמשפיע שליט"א

פנו למזכיר ר' יוסף פייוז, טל': 0548572683 | דוא"ל: 8572683@gmail.com

הזמנת כבוד

הועידה השנתית לרפואה והלכה
לזכרו של עמוד ההוראה מרן הגר"מ הלכרשטאם זצ"ל

אנו מתכבדים להזמין את מע"כ הרבנים הגאונים,
פוסקי הלכה ומורי הוראה היושבים על מדין שליט"א להשתתף
ב"ועידה השנתית לרפואה והלכה" המסורתית

שתתקיים אי"ה

באולם עטרת נחום,
רח' שפת אמת 25
בית שמש

בשעה
19:00
בדיוק

ביום רביעי,
ה' תשרי תשפ"ז,
16/09/2026

במהלך הועידה נשמע "דבר ההלכה" מפי גדולי הפוסקים שליט"א
וכן הרצאות וסקירות יסודיות ע"י בכירי הרופאים
בעיני צום יום הכיפורים הבעל"ט

נודה על אישור השתתפותכם

בטל': 02-5715727 | בדוא"ל: a5715727@gmail.com

כתיבה וחתימה טובה

בכבוד רב

מכון יד הרמ"ה

ע"ש כ"ק מרן הגר"צ רבי משה הלברשטאם ז"ע, חבר הבר"צ
בשיאות וחנו הגאון רבי מנחם מייזש שליט"א, רב שכונת רמת שלמה

בית הוראה • המרכז לרפואה לאור ההלכה • קדושת עבודה גמ"ח

מאוחדת
רמה אחרת

פטרון מערכת דעהו
נחנבד לעינ הרה"ח
זאב ב"ר משה ע"ה
חו' ראה"ח מרת
פעריל ב"ר טובי ע"ה

מתוך
משנתו
של כ"ק
מרן
רבינו
של ש"א

דעהו

דע את אלקי
אביך ועבדהו

מהודות זכרון ברוך. לעינ הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה • חו' מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה • חו' רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

על הצדיקים גמורים לעשות תשובה
- לעבוד את ה' בחילא יתיר

ועפ"י יסוד זה יובן היטב איך שייך גם לצדיקים גמורים ענין 'לאהדרא בתויבתא'. שכן לעומת מה שעבודתם והשתדלותם להיות צדיק ולהטיב מעשיהם נעשית בדרך כלל באופן רגיל ובכוחות רגילים, הנה עתה מוטל עליהם להתעלות ולשוב בתשובה לפניו, דהיינו להתאמץ ברצון עז ובכוחות חזקים יותר ולעבוד את הקב"ה בחילא יתיר.

'תשובה' היא דרך נעלה בכללות עבודת השי"ת

ולפי זה, כיון שלמדנו ש'תשובה' אין עניינה דוקא עזיבת החטא ולשוב על עבירות שבירו, אלא עיקר מהותה הוא - ההתגברות וההתאמצות בעבודת ה' באופן חזק ומושלם יותר, נמצא אפוא, **שהתשובה אינה מובגלת ומצומצמת כמצוה אחת ופרטית בלבד, אלא היא מהלך חדש ודרך נעלה יותר בכללות עבודת השי"ת**, עד שאפשר לקיים את כל התורה והמצוות בדרך 'בעל תשובה'. והיינו שאכן ניתן לקיימן באופן פשוט ובכוחות רגילים - והיינו בלי אור התשובה, ומאידך גיסא אפשר לקיים את כולן כשהן מאורות ומרוממות באור התשובה, ברעותא דליבא יתיר ובחילא סגיא.

פרשת 'כי המצוה הזאת' - קיום כל
התורה כולה עפ"י מדת התשובה

ומעתה צדקו יחידו דברי רש"י ז"ל והרמב"ן ז"ל בביאור הפסוק 'כי המצוה הזאת' הנ"ל, ודברי שניהם עולים יחד בקנה אחד. כי אם אמנם לפי פשוטו של מקרא הכונה על מצות תשובה הנזכרת מקודם, כשענת הרמב"ן, מכל מקום הרי זה כלל גדול לכל התורה כולה, כי כל המצוה הזאת אפשר וראוי לקיימה עפ"י מדת התשובה, בחילא סגיא ויתיר. ונמצא שמצות התשובה - שבה עוסקת התורה בפרשה הקודמת - מפשטת כנפיה על כללות התורה והמצוות, כי כולן יכולות וצריכות להתקיים באופן נעלה יותר - עם אורה הגדול של התשובה, אשר על דרך נעלה זו בעבודה הגדי הכתוב 'לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא'.

פטרון הגליון - אלול

נחנבד עי דיינו הנכבד
מור"ר **בנימין אליעזר זאב הערבסט** ה"ו
לעין זקנו והחז"ר **משה שלום** ב"ר **יעקב** ע"ה
נלב"ע כ"י אלול תשנ"א לפ"ק
חו' האשה התשובה מרת **יבט** ב"ר **בנימין אליעזר** ע"ה
נלב"ע ד' ניסן תשפ"ה לפ"ק

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מצות תשובה היא דרך נעלה בכל עבודת השי"ת | היאך אפשר לאדם שלא חטא מעולם לעשות תשובה? | **הבעל תשובה מכיר את מעלת התורה והמצוות הרבה יותר מן הצדיק הגמור** | איך שייך להבטיח לאדם השב 'שלא ישוב לזה החטא לעולם?' | **מדוע הוצרך הקב"ה לצוות בהדיא 'זכורת בחיים'?** | החיים שאנו מבקשים עליו בראש השנה - ההכרה בלחיותנו כחיים הזה'

וּבְחֶרֶת בְּחַיִּים:

עבודת השי"ת - מתוך בקשת והשגת החיים

ולהתוודות לפניו, ובזה תגיע לו כפרה על עוונותיו, ושכר ורפא לו. ולפי סברה זו נמצא, שכל ענין התשובה אינו שייך אלא למי שעבר על רצון קונו ח"ו.

'לאהדרא לצדיקא בתויבתא'

אולם לא כן חזינו בדברי הוזהר הקדוש, שכן שם מבואר ענין של (ח"ג קנב) **'לאהדרא לצדיקא בתויבתא'**, עיי"ש. הרי מפורש יוצא מדברי הוזהר, שגם לצדיקים גמורים ישנה עבודה מיוחדת של תשובה, ואין היא מיוחדת לבעלי עבירה בלבד.

אלא שלכאורה הדבר צריך ביאור והסבר, כי אכן איזו תשובה נדרשת מן הצדיקים שלא חטאו כלל, ולא נמצא במעשיהם שום דופי ופגם.

יסוד התשובה: 'רעותא דליבא יתיר וחילא סגיא'

אך יתבאר הדבר עפ"י דברי הוזהר הקדוש במקום אחר, שביארו שם יסוד עצום בשורש מהותה של עבודת התשובה, וזה לשונם שם (ח"א קסט): 'ר' יוסי אמר, תנינן, אתר דמאריהו דתשובה קיימא ביה בהווא עלמא, צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה, בגין דאינון קריבין למלכא יתיר מכולהו, ואינון משכי עלייהו ברעותא דליבא יתיר, ובחילא סגיא, לאתקרבא למלכא, עד כאן.

ומבואר בו, שיסוד ושורש התשובה הוא: עבודת השי"ת העשה 'ברעותא דליבא יתיר, ובחילא סגיא' [ברצון הלב יותר, ובכח וחוזק רב]. ביאור הדברים, הדנה יכול האדם לקיים את כל מצוות ה' באופן פשוט, וכפי מדת כוחותיו הרגילים והמוגבלים. אך מצות תשובה עניינה - ההתעלות וההתגברות לעבוד את השי"ת בחילא יתיר ובכוחות נעלים ונשגבים יותר מן הרגיל. וזהו כל יסוד התשובה, להתעלות ולהתחזק בעבודת הבורא ית' בחילא יתיר ובכוחות איזירים יותר [ומה שביארו שם בזה"ק במעלת הבעל תשובה על הצדיק גמור, יבואר להלן בעז"ה].

א

עבודת השי"ת בבחינת 'בחילא יתיר'

'כי המצוה הזאת' - לרש"י קאי על כללות התורה, ולרמב"ן על מצות תשובה

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחוקה הוא וגו', כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו (ו, א-ד). פרש"י: 'כי קרוב אליך' - התורה ניתנה לכם בכתב ובעל פה. מבואר בדבריו הקדושים כי 'המצוה הזאת' קאי על כללות התורה כולה, שניתנה לנו בכתב ובעל פה.

מאידך הרמב"ן ז"ל כתב בפירושו, וזה לשונו: 'וטעם כי המצוה הזאת, על כל התורה כולה. והנכון, כי על כל התורה יאמר (לעיל ה, א) 'כל המצוה אשר אנכי מצוה היום'. אבל 'המצוה הזאת' על התשובה הנזכרת, כי 'השבות אל לבבך' (פסוק א), 'שבת עד ה' אליך' (פסוק ב), מצוה שיצוה אותנו לעשות כן, עד כאן.

נמצא, שלכאורה נחלקו רש"י והרמב"ן ז"ל ביסוד הפסוק, דעת רש"י היא שקאי על כללות התורה, ודעת הרמב"ן היא שהכוונה למצות תשובה. איברא כי יש לומר שבאמת 'אלו ואלו דברי אלקים חיים', ושני הפירושים עולים יחד בקנה אחד.

לפי פשוטו לא ניתנה תשובה אלא כדי לכפר עוונות

וכדי לבוא אל הביאור, נפתח תחילה להבין מעט עצם מהותה של מצות התשובה. הדנה, במושגל ראשון ובמבט שטחי נראה לכאורה, כי התשובה לא ניתנת אלא כלפי החטא והעון בלבד, והיינו, כי כאשר יחטא איש ישראל לאלוקיו באיזה עון ופשע חלילה, הנה מרוב רחמנותו ית' הצופה לרשע וחפץ בהיצדקו נתן לו מקום לשוב

פלוגת רש"י ורמב"ן בפרשת 'כי המצוה הזאת' אי קאי על כללות התורה או על מצות תשובה בלבד, ויש לומר ש'אלו ואלו' דברי אלקים חיים, שכן אפשר לקיים כל התורה כולה ע"י מדרגת תשובה, 'בחילא סניא' השייכת גם לצדיקים גמורים.

התורה והמצוות הן עצם ה'חיים' של האדם

נבוא עתה להעמיק בביאור שתי המדרגות האמורות בקיום התורה והמצוות: הדרך הפשוטה והמוגבלת, ומאידך אופן העבודה בבחינת 'חילא יתיר'.

קיום תומ"צ - טעם 'לטוב לנו כל הימים' ו'לחיותנו כחיים הזה'

הנה בפרשת ואמתנו נאמר בתורה, שנצטוונו להשיב את בנינו דבר על טעם קיום התורה והמצוות (לעיל ו, כז) 'ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כחיים הזה'. ביאר הכתוב שני עניינים שבעבורם ציונו הבורא יתברך לעשות ולקיים את כל החוקים האלה. ואלו הם: **'לטוב לנו כל הימים'**, ו**'לחיותנו כחיים הזה'**.

התורה והמצוות הן בבחינת 'טוב'

וביאר עניינים הוא, כי הנה באופן פשוט אפשר להבין את מעלות התורה והמצוות וגודל ההטבה שבקיומן, מפני שהן **'טוב'**, שהרי התורה היא 'לקח טוב' שנתן לנו השם יתברך (ע"פ משלי ד, ב), וכן כל מצוותיה ונתיבותיה טובים וישרים המה למי שמקיים אותן. ומאידך גיסא, ההעברה על רצון ה' ח"ו ועשיית ההיפך מרצונו אינן אלא מצאות של רע מוחלט. ומכיון שכן, הנה בודאי ראוי לו לאדם לומר לדבק טוב, לבחור בטוב - בתורה ובמצוות, ולברוח מן הרע - עוונות ופשעים. וזהו המדרגה הראשונה בקיום התורה, המכונה בכתוב 'לטוב לנו כל הימים', שהיא עשיית ושמירת החוקים מצד היותם דבר טוב וישר.

ביותר מכן - הן בבחינת 'חיים' לעומת המות'

אך במדרגה יתרה וגבוהה מזו, ישנה סיבה עמוקה ונשגבה הרבה יותר אל האדם הנגלב לבחור בקיום תורה ומצוות, ולהתרחק מן החטא. והיא, מכח ההכרה וההרגשה כי **התורה והמצוות אינן רק דבר 'טוב' ומטיב, אלא הן העצם החיים ממש**, ורק הדבק בהן יש לו חיות אמיתית ונחשב בגדר 'ח'.

שהרי התורה הלא היא 'עץ חיים' (שם ג, יח), וכל הדבק בה ובנתיבותיה הרי הוא מתדבק בחי החיים ב"ה, שהוא מקור ושרש כל החיות כולה, ובכך קונה לעצמו חיים אמיתיים, וכמו שכתוב בפרשתנו (ל, טו-טז) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו', אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' אלקיך ללכת בדרכיו ולשמור מצוותיו וחוקותיו ומשפטייו וחיות ורבות'. ואילו **הפורש מן התורה והמצוות הרי הוא כפורש מן החיים**, וקונה לעצמו מיתא והיפך החיות (ע"ג: ג' זוה"ק ח"א יא). והכרה זו שהתורה היא סם החיים והחטא הוא המות, היא המדרגה השנייה והעליונה ענין שביאר הכתוב על קיום רצון ה' - בחינת 'לחיותנו כחיים הזה'.

ההכרה שהתורה היא 'חיים' מסירה לגמרי כח הבחירה ברע

והנה הכרה זו שבנפש האדם להבין ולהשכיל את טעם 'לשמוע בקולו ולדבקה בו', שהוא מפאת 'כי הוא חיין ואורח ימין' (פסוק כ), וההיפך מזה אינו אלא אבדון ומות, מהווה סיבה וגורם חזק לאין ערוך בשמירת התורה

והמצוות, יותר מהטעם לקיימן רק מצד היותן בגדר 'טוב' מול הרע.

שכן על אף שלכל אדם הנחנך בקצת ישרות הלב ושכל ובינה ישנו חפץ ורצון פשוט מטבעו לעשות את הטוב והישר, ולהימנע מעשיית הרע והמעוות, **מכל מקום סוף סוף עדיין זה בגדר הבחירה אצלו**, שכן בידו לבחור לעשות את הרע, ולהיות איש רשע ושלל חלילה. ונמצא שההכרה וההבנה במהות התורה והמצוות, שהינן 'טוב' בלבד, איננה מכרחת עדיין את האדם להידבק בהן, ולהתרחק מעשיית ההיפך.

שונה מכך לחלוטין היא הכרת האדם והשגתו כי התורה והמצוות הן עצם חיותו של האדם, ובלעדיהן אין חייו נחשבים לחיים כלל, והרי הוא כנבילה מתה ממש. שכן הכרה זו מסירה ומבטלת לגמרי את כח הבחירה שלו לבחור ברע. **כי כאשר משיג האדם בבהירות שכל חלקה של הטומאה והטט"א אינו אלא חתיכה אחת של מות ואבדון, שוב אין בידו כלל לבחור בהן ובמעשיהן**. שהרי אין לך אדם בעולם הבוחר ב'מות', ואין מציאות כזו כלל בטבע האנושי שיחפץ האדם שיבחר האדם ברצונו הפשוט למות מיתה נצחית והחללית! ומעתה, כאשר רק יבוא האדם לידי הכרה ברורה ובהירה שעשיית רצון השל"ת היא לבדה נחשבת 'חיים', שוב יכולת ממנו כל האפשרות לעשות ההיפך מכך, והוא נמשך אל הקדושה מטבעו בכל נפשו ובכל מאודו.

סיכום ותמצית

טעם קיום תורה ומצוות מצד 'לטוב לנו כל הימים' - טוב לעומת רע, ולמעלה מזה - 'לחיותנו כחיים הזה' - חיים כנגד מות. ההכרה שהתורה היא חיים וההיפך הוא מות מסירה את כח הבחירה, שכן שום אדם אינו בוחר במות.

..... א

מעלת התשובה - עשיית רצון ה' מתוך הכרת 'כי הוא חיין ואורח ימין'

ומעתה, ביסוד זה יוכן היטב מהות ענין 'התשובה' ומעלתה היתרה של עבודת 'חילא יתיר' - לעומת סדר קיום תורה ומצוות באופן הפשוט. ונאמר, כי גודל הרבותא והנמצאות בעבודת התשובה היא: שכולה מיוסדת ומשולבת על הכרה העמוקה בתכלית התורה והמצוות, שהיא בחינת 'לחיותנו כחיים הזה'.

עבודת הצדיק מיוסדת על הכרת 'לטוב לנו כל הימים'

וביאר הדבר הוא, כי הנה **הצדיק הגמור** שלא חטא מעולם, ולא עבר מימיו על רצון וציווי השי"ת, הרי **יתכן שכל צדקותיו ועבודתו נבנית אך ורק על הכרת ה'טוב' שבתורה ומצוות**, שהן בלבד בגדר ה'טוב' האמיתי, ואילו ההעברה על רצון קונו היא רע גמור. ואשר לכך, הנה מטבעו הישר שבו עשאוהו האלקים, הוא משתוקק תמיד לדבוק בטוב ולהתרחק מן הרע. נמצא אפוא, שלא בהכרח הוא שהצדיק הגמור יעבוד את בוראו מתוך ההכרה כי הם חייו ואורח ימיו, וכי עשיית הרע היא כמיתה ממש, כי אם שום דבר שיכריח אותו לבוא לידי הרגשה והגשה זו, שכן בלאו הכי עושה הוא את מה שעליו, ודי לו בידיעה הפשוטה ש'טוב' הוא להידבק בשכינה, ומכאן זה בלבד מקיים הוא את רצון הבורא.

לעומת כן, הבעל תשובה מוכרח לבוא לידי השגת 'לחיותנו כחיים הזה'

אך לעומת זאת, הבעל תשובה השב מחטאיו, הנה **כל השתוללותו וחזרתו מעתה לעבוד את בוראו ולעשות את**

רצון קונו, בהכרח אינה נובעת אלא מתוך הכרה עצומה שקיים התורה והמצוות הוא בלבד ה'חיים', ובלעדיהן לא יתקיים איש באמת.

שכן אדם זה שבעבר דבק ברע ונכשל בחטאים ועוונות רח"ל, הרי מעשי הראשונים הכיחיו עליו שאין הוא מתפעל ומדועדע כל כך מעצם מהות הרע, ולא בהכרח הוא שיתרחק מן העבירות מתוך הידיעה שהן 'רע' בלבד, כי מחיצה זו שבין 'טוב' ל'רע' כבר נפרצה ונשברה אצלו. ומעתה, **מה שהתעורר עתה האדם וניחם על הרעה שעשה, אין זה אלא מכח הכרתו הברורה ועמדו על דעתו כי הרע איננו 'רע' גרידא, אלא הוא מות ממש**, וכל הדבוק בו אינו אלא כנוטל את נפשו בידיו ובוחר בכליו. וכיון שכאמור אין לך אדם שיבחר מרצונו במות, על כן בהכרח עליו לעזוב את חטאיו ולשוב לדרך הטוב והישר.

נמצא שבמדה זו גדלה מעלתו של זה החוזר בתשובה **ממעלת הצדיק דמיעקרא**. כי בניגוד למה שהצדיק הגמור יכול לייסד את כל העבודת ה' שלו על בסיס היותה 'טוב' ולא 'רע', הנה עבודת הבעל תשובה מיוסדת בהכרח על ההכרה שהיא 'חיים', וכי ההיפך ממנה הוא מות ממש, שכן לולא הכרה זו לא היה שב מדרכו הרעה. ונמצא שבהכרח אוחז הוא במדרגה הגבוהה של עבודת השל"ת, שהיא ההשגה של 'לחיותנו כחיים הזה'.

דוקא מתוך הכרת 'אפסיתו' הרע ניכרת ה'חיים' שבפניו הטוב

יתרה מזו, כי **עשיית הטוב מצד היותו טוב, יכולה לבוא גם בלי הכרה מוחשית בעצם רעתו של חלק הרע**, כי מתוך הידיעה בלבד שדבר זה הוא בגדר 'רע', מצי לאדם לפרוש ממנו. ועל כן הצדיק שלא חטא מימיו, ולא הכיר כלל את פחיתותו וגריעתו של צד הרע, עובד את הקב"ה מצד ידיעתו שטוב לו לאדם לידבק בטוב.

לעומת כן, ההכרה השלימה במדרגת ה'חיים' של עבודת ה', לידע ולהכיר בבירור שהיא בלבד נחשבת חיים אמיתיים, ואילו מי שאינו דבוק בה חסר לו בעצם חיותו - נובעת בעיקר מתוך הכרה במהות המות! וההסטרא אחראי וצד הקליפה. כי **דוקא לאחר שכבר דבק האדם ברע, והכיר את האפסיות, הריקנות, והעדר החיות שבו, איז הוא בא לידי הכרה עצומה שהתורה והמצוות בלבד הן 'חיים' ממש**, ורק הדבוק בהן הוא שנחשב לחי', ועליו לקיימן את רק בגלל ה'טוב' שבהן, כי אם בשביל כי הם חייו ואורח ימיו.

ומעתה, הכרה זו עומד עליה השב מחטאיו ומשיגה בט וביותר מן הצדיק הגמור, וזה בהיותו מכיר מקרוב את חלק הרע, מאותו הזמן שדבק בו, בניגוד להצדיק שלא נתלכלך כלל בעוונות, ומעולם לא היתה לו שייכות ונגיעה עם צד הרע. ועל כן ה'בעל תשובה' קרוב יותר להשיג השגה נוראה זו במעלת התורה והמצוות.

'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים יכולים לעמוד' - כי עבודתם נובעת מתוך בקשת ה'חיים'

ומטעם זה הוא שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות ד): 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד'. ולדברינו יבואר **שלא התכוונו חז"ל בזה להגדיר את עצם מהותו של הבעל תשובה, לומר עליו שהוא בעצמותו עומד בדריגה גבוהה ונעלה יותר מן הצדיק דמיעקרא**, כי כן לכאורה מן התימה לומר כן, וכמו שכבר נתקשש בזה ראשונים ואחרונים. אלא עיקר כוונתם ז"ל בזה הוא - למקורה ומוצאה של עבודת הבעל תשובה, לומר שהוא **עובד את הקב"ה במדרגה עליונה יותר מן הצדיק הגמור**, וכמו שביארו כן להדיא בדברי הזוהר הנזכר, כי 'אינון משכי עלייהו ברעותא דליבא יתיר ובחילא סניא', כלומר, שהם עובדים את בוראם בחילא יתיר, והיינו כדי 'לחיותנו כחיים הזה', ולא רק בשביל 'לטוב לנו כל הימים', ואילו

א. ומה שנמצא לפעמים בני אדם הנוטלים את נפשם ומאבדים את עצמם לדעת רח"ל, הנה לפי האמת אין כאן בחירה במות כלל. שכן בעומק נפשם - אף אם אינם נודעים לכך בהשגה גלויה - מאמינים הם בהשגת הנפש ובנצחיותה, ומצפים ומייחלים להיות שם במצב טוב ונוח יותר מאשר הם נמצאים בו כעת בעולם הזה בעת צרתם. ונמצא שלפי האמת אף מעשה זה אינו נובע אלא מתוך דחף פנימי ותנועה של בחירה ב'חיים' ובטוב, ולא במות ובאבדון ח"ו.

בקשת החיים בראש השנה - חיות של עבודת ה' וקבלת עול מלכותו

בעשרת ימי תשובה מתמללים רבות על חיים'

והנה פרשה זו נקראת תמיד בשבת שלפני ראש השנה, שבים זה מתחדשת מלכות שמים בכל שנה ושנה, ובו ביום אנו מקבלים עלינו מחדש עול מלכותו ית' ועל קיום תורה ומצוות. ויום זה הוא גם ראש וראשון לעשרת ימי תשובה, המתחילים מיום הכסא ונמשכים עד יום העשור בו.

ואכן בימים אלו שנקבעו לתשובה, מריבים להתפלל ולבקש על החיים' - השייכים למדרגת התשובה כנ"ל, כמו שאומרים בתפילותינו 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים', מי כמוך אב הרחמן זוכר יצוריו לחיים' וכו', ועוד, עד שכל קוטב תפילתינו בימים הללו סובבים והולכים על בקשת החיים.

'נקודת המלכות' היא שורש חיות האדם - שבה ממליך עליו את הבורא עולם

והענין בזה הוא, כי הנה בכל איש ישראל נמצאת נקודה טמירה ונעלמה בתוך עומק הנפש הנקראת 'נקודת המלכות'. ועניינה, שבה הוא ממליך עליו את הבורא עולם ומקבל על עצמו עול מלכות שמים. ונקודה פנימית זו היא שורש חיותו האמתית, כי ממנה הוא שואב את כל חיותו וקיומו בעולם.

נקודה עמוקה זו מתעוררת ע"י קול השופר

והנה נקודה עמוקה זו הגנוזה בנפש הישראלי, היא היא המתעוררת בכל 'ראש השנה' ע"י קול השופר. שכן קול השופר, המסוגל לעורר את הישנים מתרדמם, חודר הוולך לתוך פנימיות מעמקי הנפש, ומעורר את נקודת המלכות הטמונה שם, שהאדם יקבל עליו עול מלכות שמים שלימה ביום הנורא הזה.

עיקר בקשת החיים - הוא חיים של דבקות בבורא ועשיית רצונו

ואכן כל כוונותינו ובקשותינו בימים הללו על השנת החיים', אינן אלא לזכות להידבק במקור חיים זה, המקבל על עצמו עול מלכותו ית' ברצון ולבלב שלם. והעבודה בימים אלו היא, שהאדם יתעורר בעצמו ויבוא לידי הכרה שלימה ובורורה, כי קבלת עול מלכות שמים ועול תורתו ומצוותיו נחשבת כחיים ממש, והיא נוגע לעצם חיותו, ולולא כן - למה לו חיים, כי חיים כאלו שהם בלי עבודת השל"ת ובלי דבקות בו, אינם מוגדרים בשם חיים כלל וכלל.

ומתוך הכרה רבה זו יבוא לבקש ולהתחנן מלפניו ית', מלך החפץ בחיים, 'כתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים', ובכך יזכה להארת אור פני מלך חיים (משל טו, טו), ויקוים בנו מקרא שכתוב (ה. ד) 'אתם הדבקים בה' אלקים חיים כולכם היום', אמן סלה.

סיכום ותמצית

בקשת החיים' בראש השנה ובכל עשרת ימי תשובה - השייכים למדרגת 'חיים', בימים אלו מתעוררת נקודת המלכות, שהיא שורש חיות האדם, והיינו קבלת עול מלכות שמים באופן שטוגע לעצם חיותו ממש.

'ובחרת בחיים' - בחינת 'לחיותנו כהיום הזה'

'אתה תומיך גורלי' - 'הנחת ידי על גורל הטוב לומר אתה קח לך'

וביסוד זה נבין עוד דבר נפלא הנזכר בפרשתנו. והוא מה שנאמר מיד אחר הפרשה שפתחנו בה תחילה (טו-טז) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' אלקיך וגו' וחיות ורבות וגו', החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים' למען תחיה אתה וחרצך'. ורש"י ז"ל הביא בזה את דברי הספרי (נג), וזה לשונו: 'אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים. כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתו, ומעמידו על חלק היפה, ואומר לו את זה ברור לך. ועל זה נאמר (תהלים טו, ה) 'ה' מנת חלקי וכסי אתה תומיך גורלי, הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך', עכ"ל.

לכאורה לא מובן הצורך לצוות בהדיא 'ובחרת בחיים'

ולכאורה הדבר נפלא מלהבין, מהו גורל המעלה והתרבות במה שאמר הקב"ה 'ובחרת בחיים', עד כי הפליג דוד המלך לומר על כך 'אתה תומיך גורלי' - 'הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך'. הלא וכי אילו לא היה השל"ת מורה ומצוה מפורשות 'ובחרת בחיים', ורק היה מצוה ומצינו לפנינו את שני הצדדים, את 'חיים והטוב' לעומת 'מות והרע', האם לא היה מובן ממילא ומאליו לכל בר דעת שעל האדם לבחור בצד הטוב הגורם חיים, אתמורה.

עיקר ההוראה הוא 'ובחרת בחיים' - לעומת ובחרת ב'טוב'

אך לפי דברינו והיסוד האמור יתפרשו הדברים בטוב טעם. כי אכן דבר זה פשוט ומובן מאוד - גם בלא שום ציווי והוראה מפורשת מן השמים - שעל כל אדם לבחור בצד הטוב, ולמאוס בצד הרע. ועיקר המעלה וההטבה הגדולה במה שהורה לנו השל"ת ואמר 'ובחרת בחיים', היא בכך שלא אמר 'ובחרת בטוב'. כי בכך הורה לנו הבורא יתברך שעלינו לבחור בצד הטוב ובקיום תורה ומצוות ולא רק מפני שהוא 'טוב' - כנגד רע, אלא בעיקר מפני שהוא 'חיים', והיינו שמחויב האדם להתבונן ולהשכיל כי הדבקות בהש"ת ובתורתו היא בלבד הנחשבת כחיים. ובלעדי כן אין לו חיים כלל, ומתוך הכרה רבה זו עלינו לגשת לכל ענין עסק התורה וקיום המצוות.

ועל הוראה זו היה דוד המלך ע"ה - אשר הקים עולה של תשובה (פ"ג ה.) - משבח ואומר 'אתה תומיך גורלי, כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתו. שכן בזה שאמר הקב"ה 'ובחרת בחיים' דייקא, העמידו על חלק היפה והמעולה ביותר, ולימד אותנו השל"ת שעיקר תכלית הבחירה צריך להיות במדרגת החיים' שבתורה, שהוא הדרך הנעלית ביותר, בחינת 'חילא יתיר', בעבודת השל"ת.

סיכום ותמצית

הוראת הכתוב 'ובחרת בחיים' - ושבו של דוד המלך ע"ה על זה 'אתה תומיך גורלי' - הוראה לקיים תורה ומצוות מצד הכרת החיים' שבו, ולא מפני ה'טוב' גרידא.

הצדיקים שלא חטאו מעולם, לא בהכרח הוא שיבואו ועלו למדרגה עליונה זו בעבודת ה'.

'ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם'

וישפך אור בהיר על דברינו אלה, היסוד הנשגב שהציב הרמב"ם ז"ל בגדר מהותו של ה'בעל תשובה', וכך הוא לשונו ז"ל בפרק שני מהמלכות תשובה (ה"ב): 'ומה היא התשובה, הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמר בליבו שלא יעשה עוד וכו', ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם', עד כאן.

יסד לנו הרמב"ם ז"ל, שגדר התשובה הוא: שהחוטא שכל כך מחטא, עד שיש לו כעין עדות והבטחה מן השם יתברך שלא ישוב לזה החטא לעולם. והרי הבטחה נשגבה כזו לא מצינו אף אצל צדיקים גמורים, כי גם הצדיק הכי גדול שבעולם יש לו בחירה חופשית, ואין לו מוכסב שלא יחטא בשום דבר מעתה ועד עולם, ואילו הבעל תשובה מגיע למדרגה גדולה כזו שמעיד עליו היודע תעלומות שלא יחטא עוד, וכאילו שכבר ניטלה ממנו אפילו הבחירה על כך.

הבעל תשובה שדבק בעבודת ה' מצד החיים' שבה - אין לו עוד בחירה על כך

אך הוא הדבר אשר אמרנו במעלת הבעל תשובה, שטעם ההתבוננות בהש"ת ובמצוותיו אינו אלא מפאת בחירה בחיים, ומתוך ההכרה שההיפך מכן הוא מות ואבדון. ולפי זה, כיון שכבר עמד הבורא הלוש שבעריה זו שעבר נחשבת כמיתה ממש, שכן אין לו מקום כלל לעבור עוד עליה. כי הרי בנוגע לימות וחיים' אין לו לאדם בחירה כלל כנ"ל, שכן שום אדם לא יבחר בעצמו למות. ועל כן, כיון שבהכרח כבר השיג בדעתו שדבר זה נחשב כסם המות - שכן רק מוכח זה הינו שב עתה עליו - מעתה כבר אין לו בחירה לעשותו שוב, ויכול היודע תעלומות להעיד עליו בבטחה שלא ישוב על כך לעולם².

הרי נתבאר גדרה ועניינה של מצות ה'תשובה', שהיא עבודת השל"ת הנעשה בחילא יתיר', ומתוך הבחירה בחיים' לעומת המות', ולא רק מצד שהיא 'טוב' כנגד 'רע'.

גם צדיקים גמורים יש להם לעבוד את ה' מתוך השגת 'לחיותנו כהיום הזה'

וכפי שכבר נתבאר לעיל, אם אנחנו מדרגה זו מוכרחת לאדם שנכשל בעונות הרח"ל בעבר, וחזרתו אלי השל"ת בהכרח אינה אלא מתוך חרדה זו, אולם גם הצדיק הגמור יכול להיות 'בעל תשובה', וכפי שהזכרנו את דברי הזוהר הקדוש 'לאהרדא לצדיקאית בתיובתא', שכן הגם שאין לו לצדיק הכרח לבוא לידי הכרה זו - כי בלא הכי הוא בדוק בתורתו ומצוותו מצד היותו 'מלב בלבד - מכל מקום בוודאי גם הוא יכול להתעלות למדרגה גבוהה מזו, ולעבוד את השל"ת בחילא סגיא, מתוך בחירה בחיים' ולא רק ב'טוב', כדרכו של הבעל תשובה ממש.

סיכום ותמצית

עבודת הצדיק דמיעיקרא מוסידת על הכרת 'לטוב לנו', מאידך הבעל תשובה מוכרח לבוא לידי הכרת 'לחיותנו כהיום הזה', שהרי כבר נפצו לפניו ההבדל בין טוב לרע. ועוד, כי דוקא ע"י הכרת הרע ניכרת אפסותו והעדר החיות שבו. ועל כן 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים יכולים לעמוד'. ההבטחה לבעל תשובה 'ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם' - כיון שעבודתו מושתת על הכרת החיים', וניטלה ממנו הבחירה לעשות ההיפך הגורם מיתה.

ב. ועפ"י האמור כאן שזאת היא עצם מהותה ועניינה של התשובה, שהאדם מגיע על ידה לידי מצב ומדרגה שכבר ניטלה ממנו האפשרות והבחירה לעשות הרע ולחטוא שוב, הנה מהאי טעמא חזינו שגם כל עצם התשובה היא דבר שלמעלה מן הבחירה, והיינו לומר שהתשובה היא דבר הכרחי בטבע הבריאה, ובהכרח הגמור 'יבוא כל ישראל לידי תשובה שלימה', באופן שלתי תחיה להם בחירה על כך. וכמו שביאר הרמב"ם ז"ל בפרשתנו על הפסוקים 'ושבת עד ה' אלקיך וגו', ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך' וגו' - 'כי בימי המשיל לא יהיה באדם חפץ אבל יעשה בטבעו המעשה הראוי, עייש באורכו.

וכן הם דברי הרמב"ם ז"ל הנודעים בפרק שביעי מהמלכות תשובה (ה"ה) 'וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו ומיד הן נגאלין, שנאמר 'והיה כי יבואו עליך כל הדברים' וגו', 'ושבת עד ה' אלקיך', 'ושב ה' אלקיך' וגו'. (והדברים בזה ארוכים ועמוקים מאוד, ואבמ"ל). שכן מאחר שכל מדת התשובה עניינה - ההתעלות למצב שאין בה מקום לבחור ברע, הכי נמי גם עצם עשיית התשובה והגעתה היא הבטחה עליונה לכלל ישראל באופן שלמעלה מן הבחירה.

דברים נעימים

דברי נועם ומפראות
על הפרשה ומעני' השנה

א

קדושת שבת ממתיקה את דיני התוכחה

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם (ספ. טו).

יש לרמוז על פי המבואר בספרות ארמי נועם (פר' כי תבוא את כנ) על הפסוק 'רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ה'' (תהלים לו, כ) כי 'רעות' הוא בני 'הויה' פעמים 'הויה', וזה עולה על התוכחה שבפרשת כי תבא, שיש שם כ"ו פעמים שם הויה, עיי"ש.

וי"ל כי הצדיק ממתיק את התוכחה על ידי שהוא מוסיף עוד 'הויה', ואז מתעלים ממספר 'רעות' למספר 'שבת', ובהו הוא ניצול מכל הרעות. והוא שאמר הכתוב 'רבות רעות צדיק, ומכולם יצילנו הויה', שעל ידי שהוא מוסיף עוד הויה, הרי הוא ניצל [ויש לומר שיש לה שייכות עם 'צדיק' דוקא, כי שם כ"ו אותיות בצירוף אותיות מנצפ"ח, והאחרון שבהם שהוא האות כ"ו הוא אף, והוא ענין ה'צדיק' המוסיף שם הויה נוספת כנגד אף דמנצפ"ח].

ויש לרמוז על כך בתחלת פרשתנו, כמו שכתב רש"י בשם המדרש שמשו רבינו מדרב לכלל ישראל על אודות דברי התוכחה שבפרשת כי תבא. והוא שנאמר 'כולכם לפני ה' אלקיכם', אשר 'כולכם' בחשבון ו' דמנצפ"ח. וזהו ענין ה'צדיק' הוא בני 'רעות'. ועל זה נאמר 'לפני ה' אלקיכם', שצריכים להביא את התוכחה לפני הויה נוספת, ואז יהיו כ"ו פעמים הויה כמספר 'שבת' אשר בה כל הדינים נמתקים [והוא בני 'הויה אלקיכם' בחשבון מ' דמנצפ"ח (תהלים ח"א עם האותיות)].

ב

ריבוי המצוות הוא התפשטות נקודת האמונה באופן של ברכה

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה הוא ממך וגו' (ל' טו).

יש להבין איך אמר הכתוב כך על התורה והמצוות, שהם קרובים אל כל אחד מישראל, לא נפלאים ממנו ולא רחוקים.

ויבאר בהקדם מה שנתבאר במאמרנו באריכות בענין ברכת ריבוי העם של כלל ישראל, אשר מצאנו בכמה מקומות שבידן הקב"ה את כלל ישראל שיפרו וירבו כחול הם וכוכבי השמים. ולכאורה תמוה, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב 'לא מורכבים מכל העמים וקשק'ו' בכנס ויבחר בכנס, כי איתם המעט מכל העמים (דברים יז, א), ואם כן מה מעלה היא שיתרבו כלל ישראל כאשר כל עניינם הוא היפך הריבוי.

ונתבאר בזה, כי אומות העולם שהם רבים ועצומים, הרי כל מעלת ריבויים הוא עצם ריבוי העם, שאין בהם שום מעלה פנימית של יחידות, כי אם ריבוי כמות חיצונית של המון עם. ועל זה אמר הכתוב שאין לכלל ישראל חלק ונחלה בריבוי כזה, 'כי איתם המעט מכל העמים', שכן כלל ישראל מתפשטים את האמונה הפנימית ולא את הכמות החיצונית. אבל אחר שנתברר יסוד ההיבט, שיש חלק אחד הוא יחיד בעולם, ודבוק בה בקשר פנימי שאינו חלוי בריבוי עם וחיצוניות כלל, אז ישנה מעלה מיוחדת בריבוי כלל ישראל. כי אז אין פירוש ריבוי העם כענין של רבים נפרדים, אלא הרי זה כענין של אחד יחיד שנתברר, אשר 'ברכה' אין פירושה קיבוץ של רבים נפרדים, אלא נקודה אחת המברכת ומתריבת. ומעלת ברכה זו היא, כי אז יוצאת נקודת האחדות הפנימית, ומתפשטת אף במקום הריבוי החיצוני, ומרחיבה את גבול הקדושה עד שם.

והוא ענין מה שנאמר על אברהם אבינו, הוא הצור אשר חוצצנו ממנו, 'הביטו אל אברהם אביכם וגו' כי אחד קראתיו ואברהם ואברהם' (שע"ת א"ב, ב), הרי שהוא 'אחד' שנתברר ונתברר בדרך 'ברכה' דוקא. כי אין 'אחד' היה אברהם' (יחזקאל לו, כ) כאשר התדבק בה בעדו אחד יחיד בעולם. והיה 'כל העולם כולו מערב אחד, והוא מערב אחד' (ב"ר מב, ח), ועצם יחידותו הזאת התברכה והתברכה אצל זרעו אחרי עם בני ישראל.

ועל דרך זה נוהג הדבר בענין תרי"ג המצוות, כי שורש כל המצוות כולם הוא אצות האמונה היחידה, אשר נאמרה במעמד הר סיני בדברת 'אנכי ה' כמו שאמר הכתוב 'כל מצוותי אמונה' (תהלים קט, טו). והוא ענין מה שאמר חז"ל על אברהם אבינו שקיים את כל התורה כולה עד שלא ניתנה (קידושין פב, ב). כי הוא היה הראש למאמינים כידוע, ולכן עמד על נקודת יסוד כל המצוות. ומאחר ששורש כל המצוות בנקודה אחת של אמונה, לכן רואי אין ריבוי המצוות כענין של ריבוי כמות חיצונית גרידא, אלא כענין של ברכה שחלה על נקודת האחדות כלי, ואכן כל המצוות מרחיבות ומגלות את ענין הנקודה שהתפשטות נוספת [ויש לומר כי גם זה מקושר למה שהיה אברהם אבינו בעל מדת החסד, כי כאשר השיג את התפשטות האמונה בתוך כל המצוות, גרם לו זה השיג את מדת החסד שהיא שורש הריבוי והתפשטות, ואכמ"ל].

ובזה יש לבאר את מה שאמר חז"ל כי חכמים ונביאים לא השיגו את סיבת החורבן 'על מה אבדה הארץ' (ירמיה טו, א), עד שבא הקב"ה בכבודו ובעצמו ופירש 'על עובם את תורת' (שם, יב), דהיינו 'שלא ברכו בתורה תחלה' (ב"מ פה, ו) ויש לומר כי פי המבואר, שהם לא השיגו את ענין הריבוי הנמצא בתורה ובמצוות, וסברו שהוא ריבוי של כמות, תרי"ג מצוות וריבוי הלכות. ולא עמדו על כך ששורש הכל היא בנקודה אחת של אמונה בה, אשר קיומה זו פנימית ביותר, עד אשר רק הקב"ה בעצמו עומד עליה. והיא צריכה להתברך ב'ברכת התורה', שהוא 'ברכה' החלה על נקודת האחדות. ועל ידי זה להתפשט בין כל הפרטים הרבים. ומפני שלא עמדו על נקודת 'ברכת התורה', היינו שכל קיומה זו כל המצוות באופן של התפשטות נקודת האמונה, אלא כריבוי של מצוות נפרדות.

והנה מצות האמונה שנאמרה בפסוק 'אנכי ה' אלקיך', נחלקו בה הראשונים אם היא נמנית במנין תרי"ג המצוות. אבל לכל הדעות נאמרה מצוה זו בנוסח אחד מכל המצוות, כי לא ניתנה באופן של ציווי שצריכים לקיים, אלא בנוסח של בקיעת מציאות קיימת שה' הוא אלקינו דהיינו שאנו מאמינים בו. כי יסוד האמונה מושרשת כל כך בעומק לבבם של כל ישראל, עד שאין צריכים לצוות עליה בכלל. ואפילו לפי השיטות שהיא מצוה בין תרי"ג המצוות, הרי המצוה שבה אינה אלא שלא יתכחש האדם למציאות קיימת זו. ואם יכיר האדם באמיתת קיום יסוד זה בנפשו, ואת היות כל המצוות מסתעפות ממנה באופן של ברכה כנזכר, הרי שהוא קרוב מאוד לקיום כל המצוות. שהרי אין חן אלא בסיטום והרחבות לנקודת האמונה הקיימת ומושרשת היטב בעומק נפשו. והוא שאמר הכתוב 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום' וגו', כי אם יכיר בנקודת האנכי הנמצאת בתוך כל המצוות באופן של ברכה, הרי יראה כי 'לא נפלאה היא ממך ולא חזקה היא'.

ובראש השנה שהוא 'יום המלכות' להעמיד את מלכות שמים בעולם, אנו עוברים עם ענין ריבוי העם המקושר לשלימות המלכות, כמו שכתוב 'ב"ר עם הדרת מלך' (משלי יד, כח), ולכן צריכים לגלות את אמיתת ענין הריבוי כמו שהוא בתקינו אצל כלל ישראל, שאין כאן רבים נפרדים בריבוי חיצוני של כמות, אלא נקודת אחדות פנימית אשר התברכה והתברכה להתפשט אל החוץ רק כדי להרבות כבוד שמים. והוא ענין מה שצנעטו במצות הקדושה בלשון יחיד 'יום תרועה יהיה לכם' (מזכר כ"ט, א), וחז"ל דרשו ר"ב עוד תקיעות ותרועות, עד שנתקוץ למעשה מנין של מאה קולות. כי באים אנו להדגיש ביום זה את אמיתת עומק ענין הריבוי, שהוא נובע מאין מקום האחדות ומתברכה באופן של ברכה. ולכן התקיעים 'מאה קולות', שהוא ענין 'מאה ברכות' שאומרים בכל יום. וכן 'תרועה' הוא בני ג' פעמים 'ברכה', כענין 'ברכה' משולשת, הכל להורות על ענין הברכה הנמשך ביום זה לריבוי העם של מלכות שמים.

א

זכירת השירה מכת ההארה הנצחית של קדושת האמונה

וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו וגו' (ל"א כא).

יש לדיקדק על הלשון הסתם הנאמר בפסוק זה, 'לפניו לעד', כי לא תשכח מפי זרעו, שלא תתפרש 'לפניו' וזרעו של מי. ובפסוקים לפני כן נאמר 'ולמדה את בני ישראל וגו' לעד בבני ישראל' (ל"א ט), ומה הענין כאן להשמיט את

שם המפורש.

ויש ליישב בדרך רמז, כי אמר הכתוב 'למען תהיה לי השירה הזאת לעד' (שם), וכן נאמר 'וענתה השירה הזאת לפניו לעד', אשר חבית 'לעד' במילואו (למיר עין דלת) הוא בני 'אברהם יצחק יעקב'. והינו אשר בשירה זאת שצטוו משה רבינו לומר לכלל ישראל, הכנים הקב"ה את כח קדושת האבות הק', שתאיר בכח שירה זאת בנפשות בני ישראל.

וקדושת האבות הק' היא נקודת קדושה הנשאת קיימת לעד בנפשות ישראל, ובהו תהיה השירה הזאת 'לעד' נצחי. כי אין השירה יכול להישכח מבני ישראל לעולם, כיון שיש בה את הכח הנצחי של האבות הק'. ולפי זה כוונת הכתוב 'כי לא תשכח מפי זרעו', היינו זרעו של 'לעד' הם אברהם יצחק ויעקב, אשר מפני הארת קדושתם בשירה זאת, לא תשכח השירה הזאת מפי זרעם לעולם.

ב

לבושי יקר תפארת הקדושה מתבררים על ידי עבודת הגלות

שוש אשויש בה' תגל נפשי באלקי כי הליבשני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני, כחתן יכהן פאר וכללה תעדה כליה (ישעיה סא, י' הפרשה שביתת דחמאח).

הפרשה זו נאמרת בסיום ה' דחמאח, ויש לומר כי הנחמה נשלמת כאשר מתגלה גם מה שהורווחו בימי האבלות, והוא ענין הפרשה זו.

כי איתא באריהיק בכוונות ימי בין המצרים (שע"כ ענין בין המצרים) לכוין בי ברכות ראשונות בתפלת העמידה, כמה שמוה"ק הנחשבים 'לבושים' של שם הויה. והם האותיות הקדומות לשם הויה (ספרי) האותיות המאחרות (ספרי) וכן חלוקת השם הא"ת ב"ש (צפ"ח), אשר כל שמוה"ק אלו עולים כמכונים אות ש' במילואו (ש"ף). וכך גם מכונים בברכות האחרונות שמוה"ק השייכים לענין 'לבוש' שם הויה, כי בברכת יצוה מכונים על שם אלקיכם במילוי היה (א"ף למיד היה יד מ"ס) העולה יצוה, והוא גם נחשב לבוש תהומה, שהרי לפעמים יש הויה בניקוד אלקים. ובברכת מודים מכונים לשם אדני, שהוא השם הנקרא של שם הויה, והרי שהוא 'לבוש' אלו. ושני שמוה"ק אלו בידו גם עולים כמספר ש' במילואו הנ"ל, ונמצא שיש כאן ג' פעמים ש' במילואו [וכולם יחד מרומזים בברכת שים שלום, כי 'שים שלום' עולה כמספר ב' השינין הנ"ל עם מספר ה' השמות ועוד א' כנגד שם הויה המלוש בהם]. והוא ענין העבודה של ימי בין המצרים, שהם ימי הסתר פנים אשר בהם מתלבשת תהומה של הויה בלבושים. וזה נרמז בפסוק 'אכן אתה א"ל מסתתר' (ישעיה מה, טו), כי 'אכן' בחשבון ו' דמנצפ"ח (העולה ח"ש) הוא בני השמוה"ק הנ"ל עדי"כ.

והנה בשעת ימי בין המצרים, הרי זה נראה כמו הסתר פנים וחסרון הגילוי. אבל למעשה נתברר בסוף תפלת התחנה, כי כל הסתר זה לא היה אלא כדי להביא לבושים לשם הויה, והם לבושים המשמשים לכך שיוכל שם הויה להתגלות יותר. והענין הוא כמו שכתוב בזה"ק (ח"ב צה, ז) על השכינה הק' מתקשטת 'בקישטין דלא חוי', ופירשו בו צדיקים (עי' מאור עינים עמים ספחים) דהיינו שהשכינה הק' מתקשטת על ידי כל הברירות העוליים מן הסתור והחושך שיש בעולם הזה, על דוקא על ידי זה יכולה השכינה להתגלות בתחנותיה ביתר שאת. כי כל עוד שהקדושה היא בתכלית תופעה ותפארתה, אי אפשר להעלות את כל העניינים הנמוכים והתחתונים, ואי אפשר לשכינה הק' לרדת אל צמצומי והסתרות העולם הזה. אבל על ידי הקדמת הסתור ויברור הלבושים בומי החושך יכולה השכינה הק' אתר כך להתלבש ולהתגלות בתכלית תפארתה.

והוא ענין גמר כל הנחמות בענין 'שוש אשויש', אשר הוא מרמז על ב' השינין של לבושי שם הויה. והם אכן גורמים לשמחה גדולה, כי הליבשני בגדי ישע' שהם בחי לבושי כבוד ויקר. והוא מה שהפסוק ממשך ומסיים 'וכללה תעדה כליה', אשר כ"ד קישוטי הכלה הם בחי הקישוטים העוליים מתוך החושך כלי מדרבי הוה"ק. ורומזו מכבר, כי לכן יש כ"ד פקים במ"ס שבת, אשר המה מכונים כנגד כ"ד קישוטי הכלה, וכן מסיימים עם פיר' מי שהחשיך', כי דוקא מתוך החושך יוצאים כל קישוטי השכינה הק', ועל ידי זה תאיר ארץ מכבוד ה' יתברך במהרה בימינו אמן.

N

מי יתנני כִּירְחֵי קֶדֶם:

הגעגועים למדרגת אדם הראשון קודם החטא

כל התפילות של ראש השנה הן הבקשה שיתגדל ויתקדש שמיא רבא | למה מזכירים את הענין של 'און יעקב' בראש השנה? | גירוש אדם הראשון מגן עדן היינו שלקחו ממנו את המדרגות שהיו לו קודם החטא | בראש השנה מרגישים שייכות עם המדרגות של קודם החטא | הקשר של הבכיה בראש השנה לבכיה של במסחרים תבכה נפשי | מהי דרך התשובה של ראש השנה?

הקשר בין יום הזכרון והבכיה של ראש השנה

הנה עומדים אנו בימי הרחמים והסליחות, ימים שכלל ישראל מכינים בהם את עצמם לקראת הימים הנוראים, בתורה ובתפילה, בתשובה ובמעשים טובים. ובודאי שישנם דברים ועניינים לרוב שיכולים לצרור עליהם ולחתבונם בהם, וכעת עתה נדבר אודות ענין אחד מרכזי שראוי לשים אותו על לב ולהתעלות בו יותר ויותר.

יום טוב של ראש השנה נקרא גם יום הזכרון. חלק גדול
מן היום טוב הוא ענין הזכרון! וכמו שאנו אומרים 'בזכרונות':
"אַתָּה זֹכֵר אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים... כִּי זָכַר כָּל הַיְצוּר לְפָנֶיךָ בָּא...
כִּי זָכַר כָּל הַמַּעֲשִׂים לְפָנֶיךָ בָּא..."

ידוע מאי דאיתא מהאריה"ק (שעה"ר ר"ה בהקדמה) שבראש השנה צריכה ליפול בכייה על האדם, והיא סימן ועדות על מעלת נשמתו. ונבוא לבאר קמעה את ענין הבכיה של ראש השנה והקשר שלה עם ענין הזכרון.

הגאווה דקדושה של ראש השנה

אחד הדברים הבולטים ביותר בראש השנה הוא, שביום זה
אנו מדברים מאד על הגאווה קדושה. הגאווה של הרינו
של עולם - שהוא היחיד שבאמת שייך אצלו גאווה, וכמו
שאנו אומרים 'מלכויות' ה' מִלְךָ גָּאוֹת לְבָשׁ - היא הדבר
שעלינו אנו מבקשים בראש השנה. **הגאווה הלה של ראש**
השנה הם הכרזה אחת גדולה על הגאווה קדושה של הרינו
של עולם! אנו מדגישים שוב ושוב את חובת כל הברואים וכל
היצורים שבעולם לעמוד לפניו ולשרת אותו! אנו ממריים
שכל חפצנו ורצוננו הוא שכבר יתגדל ויתקדש שמיא רבא!
כל הפסוקים של 'מלכויות' אומרים דבר אחד: שרק הרינו
של עולם ראוי לגאווה ולגדולה!

ה'גאון יעקב' של כלל ישראל

[illegible]

אחר החטא איבד האדם את הגאווה דקדושה

כל הגאווה וקדושה שיש לנו עתה היא וק שירי שירים
מן הגאווה וקדושה שהיתה נחלתו של אדם הראשון בשעה
שנברא. כי ביום בריאת האדם - שהיה בראש השנה, וכמו
שעלנו אומרים "זה היום תחילת מעשיך" - היה האדם בתחילת
מעלות ונפתרות. וזו ימי שירי לדברי: הוא האדם הראשון
נכפיו של היינונו של עולם! הוא היה יצירה אלוהית במדרגה
שנשגבה זאת - עד שכל הברואים בעו בו וחשבו שהגאווה
וקדושה שיכחל לו! ואדם הראשון קטעו היה צריך לומר
להם שהגאווה והגדולה היא רק לחיי עולמים, ואז פתחו
ואמרו "ה מלך גאות לבש. (פרקי דבי אליעזר יא).

אמנם למגינת כל לב - ליידיע ליידער, חטא אדם הראשון וגירשו אותו מגן עדן. כל אותן מדרגות שהיו לו קודם שחטא, כל האורות העליונים, כל השגות הנפלאות, שהיו לו בגן עדן, נלקחו ממנו והסתלקו מאיתו. והיינו שלקחו ממנו את האוויר הקדושה שהייתה לו עד תתה, ומאז והלאה נפתחה מסכת חדשה של תיקונים ושל חשבונות שנמשכים עד עצם היום הזה.

בראש השנה היא חוזרת ומתעוררת

אפס כי בכל שנה ושנה כאשר חזר ובא יום בריאת האדם - ד' הייליגע לעכטיגע טעג פון ראש השנה - מעוררות שוב אותה גאווה דקדושה שיהיה מנת חלקו של אדם הראשון קודם החטא: כל יחיד מרגיש בקרבן התרוממות והתעלות שניה לאי ערך המעשים שלו. מרגיש בעומק נפשו שהוא באמת, לאין עורר יתר גבוה ועלה ממה שנראה לו בחיצוניותו! הוא מרגיש בעומק הנפש שבאמת אין לו שום שיבות לשכלות ולפחיתות! הוא אדם גדול ועלה! הוא אדם שראוי מצד האמת למדרגות גבוהות! להשגות! לאורות! הוא אדם שיש לו שיבות לאווה דקדושה של חריבותו של עולם!

בקורות:

עבודת התשובה של
ראש השנה היא עבודה
של גאווה קדושה.
עבודה של גלות
האדם! עבודה של אדם
שישיר מזב האמת שלו
למלכות אדם הראשון
קודם החטא! בראש
השנה אסור להזכיר את
החטאים. כי התשובה
והעבודה של ראש
השנה היא, שהאדם
לוקח את עצמו לידים
מגלות שלו: 'אני'
נברא בעל שאר רוח
וקומה! אני על עוד
בראיתו של שאר כל
הבראים!

האדם בוכה מתוך געגועים
למדרגות הראשונות שלו

כאשר אדם עומד בתפילות של ראש השנה - 'וְעוֹן דִּי הָאָרֶץ צוֹגִיט מִיט דִּי פִּסְקוּסִים' - והוא כבר מקבל לפי ערך מעט הכנה בגדלות האמיתית שלו! הוא כבר מקבל קצת הכרה בגאווה דקדושה שהיתה לו קודם שחטא! והוא מבין איזה 'אדם' הוא אמור להיות! **ממעוררת** 'מקרב' להיות עמוקה ופנימית **שחוכשת**

את כל כולו. הנשמה שלו בוכה על האבדה הגדולה. על כל המעלות והמדרגות שנלקחו ממנה! היא בוכה בכייה, מעין הבכייה של (ירמיה יג ז): "מִמְסֻתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי מִפְּנֵי גִּזְוֶה", שעליה אמרו חז"ל שהיא בכייה על גאוןה של ישראל (חגיגה ה:).

כי כאשר אדם מבין לאיזו גאווה דקדושה הוא שיך
מצד האמת שלו - נופלת עליו בכייה עמוקה מאוד! בכייה
גדולה עד מאוד! הוא מרגיש רחמים עצמים כלפי עצמו.
ובימים החרוץ הזה, כאשר זכר כל המעשים לבני ית', הוא
מבטירה רחוקה את כל זכרון תל המדרגה הראשונה שלו, ו
עצמו זוכר כל הנשכחות: "אלו מדרגות נראות היו לאדם
הראשון קודם החטא! איזו מדרגה נפלאה היא להיות 'ציר'
כפיו של הריבון של עולם! לאלו מדרגות הוא היה יכול
להתעלות! אלו עבודות קדושות המתניו עליו! איזה פאר
והדר וזיו קדוה היה בלצל אלוקים שלו! עם איזו אמת
אמיתית הוא היה חי!"

ומנגד הוא מתבונן: "באיזה שפלות אני נמצא כעת? לאיזה תהום נפלת? הלא אין בי שמץ מן הגדלות הזאת! מן הגאווה דקדושה הזאת! מן האמת הזאת! היכן התאון יעקב שלי? מה יהיה איתי? איזה שנה עברה עלי?", אז באחת ונפלת לחורב בכייה גדולה ומעצמו, והוא נכבש כל כולו בנענועים ורכיסופים לחזור למקומו ומעמדו הראשון!

בראש השנה רוצה האדם לחזור
ולחיות כמו בן מלך

עבודת התשובה של ראש השנה היא עבודה של גאווה וקדושה. עבודה של גדלות האדם: עבודה של אדם ששייך למדע האמת שלו למדרגת אדם הראשון קודם החטא; אדם שהשנה לא מתבוססים - 'מען' פאטשקעטן זיין נישט' - ולא מנועסקים עם חטאים ושפלות. אדרבה! בראש השנה אסור להזכיר את החטאים. **כי התשובה והעבודה של ראש השנה היא, שהאדם לוקח את עצמו לדייט מצד השולות, אזי "אני נברא בעל שאר רוח וקומה! אני לא עוד בריאה בין שאר כל הברואים! אני נבראתי למען מטרה גדולה מאוד! אני לוקח על עצמי את האחריות על כל הבריאה כלולה והיום דנים אותי ומבררים אותי מה אני עושה עם התפקיד שלי? היכן אני נמצא בעולם? מה פעלתי והועלת לי השנה האחרונה? ואם כן צריך אני אפוא לעזוב את עצמי. היכן אני אכן עומד בזה? וכי אני מכיר את הכוחות שבי? וכי אני יודע עד כמה חשוב ונכבד אני? כי השנה שחלפה עליה עול כאדם שיש לו צל של מושג בגדלות של ואם לא - עלי להגיע להכרה הזאת עכשיו! אני צריך לדעת מי אני! אני צריך להתחיל לחיות כמו בן מלך! אני צריך לחיות עם גאווה וקדושה!"**

יהודי עומד בבית המדרש עם המחזור

וממליך את הריבונות של עולם על כל העולמות. הוא מתפלל בהשתפכות הנפש, עם כל השלוניות הנפלאים הללו מן התורה והנביאים והכתובים, שכולם כאחד מביעים געגועים

וכיסופים נוראים: **מתי כבר יבוא היום ששוב יתגלה בו הדר נאון עוזך? מתי כבר יתגלה הגאון יעקב שלי? מתי יחזור האדם לגאווה דקדושה שלו!**

ונהי בעינינו כחגבים:

הקטנות המוחין שבדורנו

אנשים אבדו כל תקווה להיות אנשים גדולים! **הרשעים מתחפשים עצות אידך לדרדר את הדור מטה מטה!** הוא עוד מרגיש חשיבות שהוא כמו אותם כפריים שהצדיקים שבחו את העבודה שלהם | יש לו 'שימה' שעליו לשים! | הטעם והחן שהיו לסיפורי צדיקים שנשמעו מפי חסידים בדורות הקודמים | **התבוננות במצב הדור גורמת לאדם לבכות בכייה גדולה מאד**

הגאווה דקדושה ירדה פלאים בזמננו

אחד הנגעים הגדולים שפשו במחננו, והוא ממדוי הדור הנוראים ביותר, הוא החסרון בגאווה דקדושה שיש בזמננו. מסתובבים להם בחורים ואברכים, גם כאלו שכבר חפצים להיות עובדי ה' ובני עלייה, והם נמצאים כזכו קטנות המוחין, שה' ירחם. אנשים חיים היום במין שטחיות ורדידות, בצמצומים ובהרשעה של שפלות ופחיתות, שלא עולה על דעתם שהם יכולים להיות טפח מעל גבי הקרקע. אנשים לא מאמינים בעצמם! הם לא מאמינים שהם יכולים להיות עובדי ה' אמיתיים! ומי כבר מדבר על השגות ועל מדרגות, או כללל, להבין דברים קצת יותר עמוקים ופנימיים. אלו ממש דברים זרים בעיניהם. כל המציאות נשלטת היום תחת הקליפה הגדולה הזאת של קטנות המוחין וקטנות הדעת.

הקליפה של קטנות המוחין מתפשטת בכלל ישראל ומאבדים כל חיות וטעם בקדושה

הרעה החולה הזאת מקורה ושוורשה הוא אצל אומות העולם. כל קליפה וסטרא אחרא ראשיתה אצלם, ועם הזמן היא הולכת ומתפשטת גם בכלל ישראל - אשר הם בהאמת כל המטרה של היצר הרע.

בעשרות השנים האחרונות התחילו הגויים לדבר על 'ליברליזם'. כל אחד רשאי לעשות ככל העולה על רוחו - גם להתנהג כמו בהמה גסה וחיות היער. יושבים להם חכמים גדולים, ועם כל הרשעות והשפלות שלהם, הם מטכסים עצות ותחבולות ועושים כל אשר בידם על מנת להוריד את כלל האנושות לשאול תחתית. הם עובדים על דבר אחד: **להשחית ולשטש אצל האדם כל שמץ של הרגש נפשי ורוחני - ולחבר אותו ולהוציא ממנו את כוחות הבהמיות והשפלים שבו.**

והגם אמת כי כאשר הקליפה הזאת של 'ליברליזם' מוצאת לה מקום ושיבתה במחנה שומרי התורה והמצוות - הם אכן לא מתנהגים כמו בהמה גסה וכמו הגוי שברחוב, אבל הם נהיים שטחיים ורדודים. הם מאבדים את הכוחות הרוחניים שלהם! אותם כוחות הנפש והחושבים הרוחניים והנאצלים, אשר מבדילים את האדם מן הבהמה, הולכים ומשטשטים! הולכים ומתעמעמים! יהודי מאבד את החיות

נקודות:

כאשר מדברים על הכבייה של ראש השנה שנובעת מן הגעגוע העמוק שבנפש למדרגה של אדם הראשון קודם החטא. על הכבייה על הגאווה דקדושה של האדם שמושפלת עד שאלו תחתיה מבינים שבימינו יכולים לבכות, לא כליה כלשהי, אלא בכייה עד לב השמים. כבייה לכשות, לא יכולים לכשות, לא כבייה כלשהי, אלא כבייה עד לב השמים

אכן אמת הכיסופים הללו הולכים בד בבד עם יראה גדולה - אבל היא יראה נעימה ומתוקה! היא הארה שתובעת מן האדם להתקרב אל האמת האמיתית.

ובכלל היה לחסידים הרגש עמוק בכל תנועה של צדיקים; כאשר רבינו ז"ל היה מספר סיפורי צדיקים, היו מרגשים תענוג נפלא והרגשה של רוממות דקדושה שאין לשער. שמורים היו אצלו עובדות וסיפורים שקבל איש מפי איש, והוא היה מספר אותם עם כל הפרטים - 'מיטן גאנצן ארום און ארום' - ועם כל הנילווה עליהם. הוא אפילו ידע לחקות את התנועות של הראשונים רב, ושל הצאנזער רב, ושל הראוואדאווער רב. הוא קלט בקרבן את כל הסגנון ואת כל הטעם וקנים שהיה שם, הוא הכיר את כל השפאך שהיה מורגל אצלם. וממילא היתה לו קבלה ומסורה על עניינים רבים באדישקייט, וידע מה היתה דעתם בכל ענין וענין.

בזמננו אוהבים לשמוע סיפורי מופתים! אנשים רוצים סיפורי ישועות! רוצים לדבר על בעלי עגלה שבאו לפעול ישועות... אבל לשמוע אודות המושג 'צדיק'! לדבר אודות הנקודה של הצדיק! לקבל איזה הבנה עמוקה יותר בענין של הצדיק! לדבר מתנועה של צדיק; איך הוא דיבר ואיזו תנועה עשה בידי - בזה הם כבר לא מוצאים טעם וענין. זה כבר מידי עמוק ופנימי עבורם. וכל זה היא תוצאה מן הקטנות הדעת וצמצום המוחין שיש בזמננו. לא רוצים לדבר על הגדלות המוחין של הצדיק. אין היום השגה מהו צדיק, ומה לו דיבור כלול בתוכו - 'וואס דאס באדייט אלץ' - ומה המשמעות של כל תנועה שלהם.

אפילו אם נזכור איך היו נראים חסידים לפני דור אחד - כבר יש לנו על מה לבכות

ונחזור לענייננו: כאשר מדברים על הכבייה של ראש השנה שנובעת מן הגעגוע העמוק שבנפש למדרגה של אדם הראשון קודם החטא. על הכבייה על הגאווה דקדושה של האדם שמושפלת עד שאלו תחתיה - **מבינים שבימינו יכולים לבכות, לא בכייה כלשהי, אלא בכייה עד לב השמים.** לא מדברים אודות הגאווה דקדושה של אדם הראשון קודם החטא, וגם לא על המדרגות והגדלות של יהודים בזמן הבית - אלא אפילו סתם רק מן הקומה רוחנית שהיתה לחסידים ואנשי מעשה בדורות שקדמו לנו, ויודעים כמה ראו לנו לבכות.

על זה אנו בוכים! לא צריך לחזור בזכרון מאות בשנים אחורנית, די לנו אם נזכור איך היו נראים חסידים לפני דור אחד! איזו מוחין היו להם! אילו השגות! איך הם היו נראים בשעה שדברו מצדיקים! נזכרים מההשגות שלהם - ותיכף נופלת בכייה של ממש על מיעוט ההשגות שיש בדורנו.

הרוחנית שבו! את הצימאון האלוהי! את הכיסופים ואת הרצונות שיש בכל נשמה לדבק את עצמה בבורא כל עולמים. הכל הופך להיות אצלו פשוט שבפשוט. הוא נהיה 'מרוכז' בכל שטחי החיים! והוא עוד תולה בוקי סריקי באילנות גדולים, ואומר שהוא כמו אותם כפריים מגושמים שלא ידעו בחייכון ובימיכון, וחרף זה כל כך החשיבו הצדיקים את העבודה שלהם... גם הוא אדם פשוט, הצדיקים בוודאי היו מעריכים את העבודה שלו עד מאד... וזה נהיה הסטייל היהודי בזמננו. זה כבר דבר הכי מקובל, להיות אדם פשוט! אדם שחי את חייו בטוב ובנעימים ומרוצה מן העבודה שלו. הוא אינו מרגיש צורך להתעלות. הוא אינו מחפש דרכים לקבל קצת השגות! הוא אינו מתעניין לדעת איך יכולים להיות את השבת כמו עם מודשני עונג! הוא פשוט צריך 'לעשות וי' ולסיים את הרשימה שלו - ותו לא מיד. וכאשר באים לדבר איתו אודות ענין קצת יותר נעלה, על ענין יותר פנימי - מרגשים שנדברים עם אדם שזה מקורב בא ומת האיים הרחוקים שבים. אדם שלא קרא ולא שנה ולא ראה מאורות מימי.

מה נחשב היום לסיפורי צדיקים

אפילו אם נקח לדוגמה - לא דבר עיקרי ושורשי בעבודת ה' כמו עבודת התפילה ושבת קודש, אלא נושא כמו סיפורי צדיקים, גם נראה איזו קטנות המוחין וצמצום שוררים בימינו. כאשר חסידי קמאי - 'פארציטישע חסידישע אידן' - היו יושבים ומספרים סיפורי צדיקים, הם ידעו איך ומה צריכים לדבר. הם ידעו להבחין בין עיקר לטפל. הם לא סיפרו סתם 'קערטשמע מעשיות', שהרבה של הכפרי היתה מקשה לילד והרבי נתן לו ברכה, וברוך ה' היא ילדה במזל טוב... הם ידעו איך להבין את הנקודה. הם דברו בהתעוררות הלב והזכרון בהתרגשות כל הגה ותנועה שראו אצל הצדיק. בקיצור, היה לזה את כל הטעמים שבעולם.

חסידים ישבו ודברו אודות המדרגות של הצדיקים, אודות העבודה שראו אצלם. הם סיפרו על היראה עילאה שהמפה על כל מי שבא בקרבם, ועל ההשראה השכינה שהרגישו כל אלו שהסתופפו בצילם. דברו על הרגשת הרוממות! על התענוג דקדושה! זה היה עולם מלא של לחיות עם צדיקים.

ויגבה לבו בדרכי ה':

העבודה הנחוצה בזמננו

לפעמים צריכים ללכת בג'דול' דוקא! כמה עצות כדי לצאת מקטנות הדעת! ללמוד חסידות בעומק ובעיון! להתחבר לבני עלייה ובעלי דעת! כל אחד צריך להיות קצת 'רוינער קינד'! להתאים את המעשים למדרגת ה'בן מלך' שלו

ופשוטה: הם הרבו באמירת תהילים, והלכו לקבץ מעות להכנסת כלה ולפזרין שבויים. היו צדיקים שהיתה להם עבודה גדולה לזון ולפרנס עניים ונצרכים, והם ישבו שעות רבות כל יום כדי לחזק ולעודד שבויי לב. היו צדיקים שעשו עסק מלשון הרע! ומכל מיני זהירות במידות, וכדומה עוד ועוד עבודות, כל צדיק לפני עניינו ושורש נפשו.

עצות ודרכים איך להימלט מכל דבר שיש בו ריח של קטנות המוחין.

יש כמה וכמה דרכים בעבודת ה', וכולם אוהבים וכולם ברויים. אמנם יש מהן שנחשבות לפי ערך לדרכים פשוטות יותר, ויש דרכים אשר הן נעלות ונשגבות יותר. היו צדיקים גדולים ומפורסמים אשר לקחו להם דרך של עבודה מעשית

הרבה דרכים למקום

אדם שנפשו חשקה לרומם את עצמו קמעה מן השטחיות ומן הצמצום המוחין שהדור לקי בו, צריך לגמור אומר בנפשו, כבר מן הרגע הראשון: **שהוא רוצה לעבוד את הריבונות של עולם מתוך גדלות המוחין.** הוא רוצה להתבונן בעבודת ה', הוא רוצה לקבל מושגים בעבודת ה', הוא רוצה לחפש

ער רעדט דאך יא! ער האט געזאגט 'נ' ווייזנדיג אויפן זייערער'. למה את אומרת שהוא לא מדבר? הוא הרי כן מדבר! הוא הרי אמר 'נ', בעוד שהוא מראה על השעון...

כל אחד לפום דרגא דיליה צריך להתנהג כמו בן מלך

כמובן שאין אלו הנהגות שאנו יכולים יא מותר לנו לחקות - אנחנו לא במדרגה שלהם, אבל יש ביכולתנו להשתמש בתאורים הללו כדי לזכור, אלא שישנה אחד מיני אלף. אנחנו יכולים להרחיב על די הידיעות הללו את כח הציור שלנו, ולדעת איך אנו צריכים לחנך את עצמנו כדי להיות בני אדם קצת יותר נעלים. לחיות קצת מעל הפשטות והשפלות של הדור.

אכן אמת שאסור לעלות ולהתעסק עם מדרגות שהן לא לפי ערך האדם, ובכל דבר וענין צריך האדם סייעתא דשמיא והדרכה כדי לדעת, איך ומה עליו לעשות. אבל כל אחד לפי המדרגה שהוא נמצא בה. כל אחד לפי מדרגת הבן מלך שלו, צריך להתאים את מעשיו למדרגה שלו.

עובד ה' צריך להחזיר בלבבו: "אני בן מלך - איך בין א קרוי פרינץ" - אני שייך למלוכה! אני חלק אלוף ממעלה אני לא סתם עוד אחד כאן בעולם. לא כל מה שמתאים לפלוגי מתאים גם לי. אני לא איש המוני! אני לא נגרר אחר המון העם! אני אדם שנמצא כעת בהיכל המלך".

אתה אכן לא נזהר בדבירך כמו 'ר'וינע קינד', אתה רחוק מן המדרגה הזאת אלפי אלפים פרסאות. אתה חזק רחוק אל תדבר בלי חשבון. אדם צריך לדעת: מה הוא מדבר? ולמה הוא מדבר? ועם מי הוא מדבר? אנשים חושבים לעיתים שאסור להם קצת לשחק... הם תמיד צריכים לדבר... מי הגיד לך שאתה תמיד צריך לדבר? למה אין לך אחריות על הדיבורים שלך? למה אתה לא שוקל יותר את הדברים שאתה מוציא מפיו? ואם אתה צריך לדבר, אזי שמוך על מוצאי פיך: אל תדבר לשון הרע וריכות! אל תדבר דברי חנופה וגזמאות! תיזהר מהלבנת פנים ותיזהר מאונאת דברים! אל תדבר סתם דברים בטלים, תדבר דיבורים עם תוכן ועם משמעות.

וכאשר אדם בונה את ביתו והוא רוצה לחנך דורות; ובוודאי צריכים לדבר בבית, וצריכים לעשות אווירה טובה ולדבר על דא ועל הא. צריכים אבל לזכור את המטרה: "אני מדבר בכונה תחילה! אני יודע מה אני עושה כאן! יש לי כאן מטרה מסוימת! אני לא מלה ומפנטז כאחד הריקים!". וכשאדם מדבר עם אחריות 'ער האלט קאפ' - ויודע למה הוא מדבר, אזי יש לכל הדיבור שלו משמעות אחרת.

להיכנס לעולם המחשבה

עוד עצה טובה לאדם שחפץ לצאת מקטנות הדעת: להרגיל את עצמו להיות בעל מחשבה. כל אדם צריך ללמוד איך נכנסים לתוך עולם המחשבה, לעולם של עומק ושל התבוננות. להיות אדם שחושבות ליבו ועשונותו תפוסים תמיד במחשבות של תורה ויראת שמים. הוא הולך ברחוב ומתעסק בעסקיו, אבל מוחו וליבו נתונים לרעיונות של מוסר וחסידות. הוא אינו מוח חלול ונבוב, שמחשבותיו ורהוריו ליבו אצים ורצים מחשבה אחת לחברתה, בלי שום ריכוז וכלי שום משמעות. בלי האה הוא אדם מלא וגדוש בתוכן שיכול להרחיב ולחשוב מחשבות של רוחניות ועבודת ה' - שעות על גבי שעות.

לראבוננו אנשים בזמננו לא יודעים איך להגיע לעולם המחשבה. הם פשוט לא יודעים לחשוב. הם כמעט ואינם מקדישים זמן לחשוב ולהתבונן באיזה ענין. אנשים התרגלו לשטחיות! לרדידיות! ולקטנות הדעת - שממש רחוקה ליצול. ושוב לא פלא שניאים כמו שניאים... בלי בפנימיות בלי עומק וכלי תוכן.

עיקר האדם הוא המחשבה שלו, ומאז ומקדם ידעו שאדם נעלה, אדם שמחפש קרבת אלוהים, נמצא כל היום בעולם

בקרבן, ועם הזמן הם 'פוחתים' לו את הראש. המושגים שלו משתנים. הרעיונות שלו ודרך המחשבה שלו הם באיכות אחרת לגמרי, וככל שהזמן הולך ועובר הוא מתחיל לחשוב יותר ויותר כמו אדם פנימי.

לחפש את הקירבה של עובדי ה'

ככל שאכן יכולים לקנות גדלות המוחין על ידי שלומדים חסידות, אמנם אינו דומה לקנין בנפש שיכולים לקבל כאשר רואים את ההשגות הללו עין בעין. גם בימינו אנו - חרף הדור יתמי ידמי שאנו שרויים בו, יש בעלי עבודה ובני עלייה, חסידים ואנשי מעשה, שעדיין יכולים לראות אצלם איזו דוגמה ממה שמדברים כאן. וכאשר מתבוננים אצלם יכולים לקבל מושג מה, איך מתפללים ואיך לומדים תורה. איך שבת צריכה להיראות ואיך יהודי צריך לערוך את הימים טובים. מרגשים אצלם אוויר פסגות. נושמים שם אוויר אחר לגמרי, וכן זוכים להכיר אידישקייט שכולה גדלות! גדלות המחשבה וגדלות הנפש.

תרגיש בנפשך שאתה בן מלך

עוד עצה איך להינצל מקטנות הדעת: שירגיל האדם את עצמו להיות כמו בן מלך. והיינו כמו המציאות האמתית של כל איש ישראל; וכמו שאמר רבי שמעון בן יוחאי (שבת 10): "כל ישראל בני מלכים הם".

כאשר אדם רוצה לקחת את עצמו לעבודת ה', אם הוא באמת מחפש דרך איך להתרומם טפח מעל גבי הקרקע, עליו לציייר לעצמו שהוא מתחילך בלשון בן מלך. הוא נמצא כעת בחצר המלוכה! הוא לא אדם ככל שאר המון - הוא בן מלך! עובד ה' צריך לציייר לעצמו שהוא מתחילך כעת בביתו של ה'ה'ק' מרויח' ו"ע... בבית בן גדול וצמחו דבקים, כמו ה'סאדיגורער', וה'טשארטקאווער', ו'הוסיאטנער' וכן הלאה. כל בניו הקדושים. בית שהיה כל כולו משכן ומדור לגאווה וקדושה! בבית בו הרגישו כל היום שנמצאים בהיכל המלך! כל הנועה שלהם היתה כמו של בני מלכים! הם חיו עם האוויר והמציאות של הראש השנה - 'ווי ראש השנה'דיגע מענטשן' - כל השנה כולה.

כל המציאות שלהם היתה: נאן יעקב! כל מי שאן הביט בהם, תיכף ראה שהם מופשטים לגמרי מחיוז דהאי עולמא והם דבוקים כל כולם בחי' העולמים. לא היו צריכים להיות 'גוריסער מבין', כדי להכיר שכל תנועה שלהם מלאה דבוקות ובייחודים. וכמו שאמר פנעם הר"ק רבי איציקל מוורקא ז"ע: "כאשר המזין אותם לסידור עמו: 'איך האב געזען, אז זיי זענען לגמרי נישט אויף דעם עולם'. אני ראיית שהם כלל לא בעולם הזה.

הר'וינע קינדער היו חטיבה אחת של פנימיות. הם מנו וספרו כל דיבור והגה שיצא מפה קדש - במשקל הזהב. כל תנועה שלהם היתה מלאה אצילות. כמעט לא ראו עליהם תנועה חיצונית, האש שבערה בקרבם היתה עצורה ומאד פנימית, אבל כל אחד הרגיש תיכף ומיד שזאן שורה השכינה. ראו עליהם שהם שרויים בדבוקות עילאה.

וכמו שמעתי מפי אחד ממוקני ירושלים, יהודי שעוד הכיר את הרה"ק מהוסיאטין ז"ע, שכאשר הוציא תיבה מפי, היו ממש רואים עליו שהוא צריך לרדת מעולמות עליונים. הוא היה כל כולו בדבוקות, והיה מוציא שברי חברות מפי הא... המממ... כמו מתוך 'עליית נשמה'. הוא ממש היה צריך לנתח את עצמו.

עובדא הוי: אחותו של הרה"ק מסאדיגורער שטחה בפניו את טענותיה על אחיהם הרה"ק מהוסיאטין, שהוא ממעט מדי דיבור וכמעט אינו מוציא הגה מפי, והדבר עלול להזיק לו למח. אחרי תקופה הזדמנו להם האחים הללו לשבת יחדיו בשמחת נישואין, ולקראת סוף החתונה, כאשר כבר היה מאוחר, פנה ה'סאדיגורער' לסאדיגורער, בעודו מחוזה בידי על השעון ואמר: "נ", כאומר: "כבר מאד מאוחר". תיכף הלך ה'סאדיגורער' לאחורו ואמר לה: "וואס זאגסטו, אז ער רעדט נישט?

מאידך היו צדיקים שהשתיתו את העבודה שלהם על דרך נעלה ועמוקה יותר: הם היו ספונים בביתם תדיר והתעסקו במשכלות וברעיונות עמוקים. הם יסבו בדבוקות שעות רבות. היו צדיקים שהשקיעו שעות רבות בתורת החסידות: ללמוד וללמד חסידות ופנימיות התורה בעומק ובעיון. היו צדיקים שהתעסקו בעיקר בעבודות הייחודים ובתיקונים עליונים.

ומן המותר לומר שאין הכוונה כאן להבחין בין צדיק לצדיק, ולומר שהצדיק שנתן עבודה פשוטה הוא צדיק פשוט יותר. כלל וכלל לא! אין לנו שום מושג בגדלות הצדיקים. וכל זמן שהוא צדיק אמת, יהודי משועלם לא חטא והוא תמיד עומד מוכן ומזומן לעשות רצון קונו לשם שמים! ובמסירת נפש - אין שום הבדל איזו דרך יש לו. הוא הגיע לתכלית ולמטרה שעליו להגיע, ואין לנו שום נפקא מינה איך ובאיזו דרך הוא הגיע לשם.

כדי לצאת מקטנות הדעת צריכים ללכת בדרכים נעלות יותר

אולם כל זה נוגע לצדיקים, אשר הם יודעים לפי שורש נשמתם מהו השליחות שלהם בעולם ובאיזו דרך הם צריכים לעבוד את הריבונו של עולם. אמנם בנוגע לשאר כל אדם! הוא הוא יבא ויבקש עצה לנפשו: איך הוא יכול לרומם את השגות שלו? איך הוא יכול להינצל מן הקטנות הדעת של הדור? אזי בוודאי היעצה לו היא: ללכת לתחילה בדרך גבוהה יותר. כלומר, לחפש דרכים ולהתעסק עם עבודות שמצאים את האדם מקטנות ומשחיתות.

כי אם אדם יקח לעצמו עבודה, לסיים את כל ספר התהלים בכל יום, נ, זה בוודאי דבר נפלא, והוא יקבל עליו על שר גדול בשמים - אבל זו לא יעלה לו לצאת מקטנות המוחין. הוא בסך הכל יוסיף את העבודה הזאת לרשימה שלו; שמהיום והלאה עליו לסיים את התהלים בכל יום. מהמיום והלאה הוא יאמר תהלים - עם כל השחיתות והרדידות שלו...

אם אדם קיבל הוראה כזאת מרבו, או שהוא עצמו עוד זכה לראות את העבודה הזאת אצל רבו, ניחא. יש לו עוד למה לצפות. אבל אם הוא עצמו, לא ראה את רבו אומר מסיים תהלים בכל יום, אלא ראו ראה ענין זה בספרים שלו או שמע שכן נהג הרבי - והוא הרי שייך לגזע הזה כבר דורי דורות, וממילא הוא חושב שגם הוא מוכרח לסיים תהלים בכל יום - אזי כמעט ברור שלא יתורם ויתעלה באמת על ידי עבודה כזאת.

מאידך, אם הוא יבחר ללכת בדרך נעלה יותר, ומראש ומלכתחילה הוא כבר יתעסק עם עבודות גבוהות יותר - אזי הדרך הזאת נוגף תרומם ותגביה אותו. כי הצדיק שידס הדרך הזאת, ייסד זאת אדעתא דהכי, שההולכים בדרך זו אכן יעלו ויתעלה ויהיו לים מפוארים. הוא ירגיל את עצמו להרחיב את רעיונותיו, הוא ילמד איך 'להשתמש עם ראשו' ולהתבונן בעבודת ה', וכל העבודות הללו יעלו וישם בנפשו, ועם הזמן הוא יעלה ויתרומם מאד.

ללמוד חסידות בעיון ובעומק

כמובן שיש כמה וכמה דרכים ועצות איך 'להרחיב את המוחין' ולהתרגל לחשוב כמו אדם פנימי - וגם בזה צריך כל אחד לדעת, כדת מה לעשות לפי תכונות וכוחות נפשו. אמנם נדבר עתה אודות כמה נקודות באופן כללי.

אחד מהדברים הנוצצים הוא להקדיש זמן ללימוד תורת החסידות: תלמידי הבעל שם טוב ז"ע היו להם דרכים נעלות ונשגבות בעבודת ה', והם היכנו את אלו שהסתופפו אצלם ללכת בדרכים הללו. וכאשר לומדים את הספרים שלהם, עם כל הלב והמח, יכולים לקבל מושגים והשגות נפלאים בעבודת ה'. יכולים להתעלות ולהתרומם ולגשת לעבודת ה' בגדלות המוחין. ובפרט יכולים להשיג תועלת רבה כאשר לומדים בספרים אלה שנתנו מלכתחילה על מנת להרחיב ולהסביר מושגים בחסידות, כמו ספר חב"ד, ספר בני יששכר, ספר רבי צדוק, ועוד. כמו כן יכולים להשיג תועלת עצומה מספרי שפת אמת ושאר 'פולישע ספרים' שנכתבו בסגנון הזה. וכאשר אדם לומד ענין בחסידות בעומק, והוא מתבונן בו שוב ושוב במשך השבוע, אזי הדברים מחלחלים לאיטם

הרה"ק השר שלום מבעלזא ז"ע היה נוסע כבר בצעירותו אל הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע, ואף על פי שהיה מצעירי בני החברייא הקדושה, בכל זאת היו מתייחסים אליו כאחד מגדולי וחשובי התלמידים. שנה אחת ביום הפורים כיבד אותו הרבי מלובלין בקריאת המגילה, ואחר הקריאה התבטא ואמר לסביבו: "די מעשה האב איך שזין אסאך מאל געהערט, אבער ווי דער יונגערמאן פארציילט עס, האב איך נאך קיין מאל נישט געהערט". (את זו המעשה שמעתי כבר הרבה פעמים, אבל איך שאבדך זה מספר זאת, לא שמעתי מעולם...)

פעם אחת שאל אחד את הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע אם היה לקינוי השר שלום איזו שייכות עם הרה"ק 'יהודה הקדוש' מפרשיסחא ז"ע, שהיה היהודי 'פתח' את החברייא שלו בעודו בלובלין אצל החוזה. ענה הרה"ק מבעלזא כי אכן היה זקינו הק' מסתופף גם אצל היהודי הק', אבל הוסיף: "אבער מי שכל" (אבל עס שכל). דהיינו שלא היה נמצא אצלו יותר מדי, באופן שיכול להפחית ח"ו מכבודו של הרבי מלובלין.

הרה"ק רבי שלום מקאמינא ז"ע היה אחד מגדולי תלמידי הרה"ק מבעלזא, כאשר היה נוסע אליו מאז פטירת רבו הראשון הרה"ק מראפשיץ ז"ע. והיה לעת זקנותו חלה וקיבל ל"ע 'סטאק' (אירוע מוחי), ונהיה מזה 'נעלעמט' (משתוק), והיה צריך לישועה גדולה. ציוה הרה"ק מבעלזא שייבאו אותו אליו לבעלזא על שבת פרשת יתרו, והנה הרה"ק מבעלזא היה קורא בתורה בעצמו, ובאותו שבת ציוה שייכבדו את הרה"ק מקאמינא שהיה 'לוי' לעלות לתורה. וכאשר הגיע לפסוק האחרון של הקריאה, אמר בקול רם בנעימת נוסח בעלזא: "ציוקן אלקים ויכלת עמוד". ואכן תיכף ומיד כאשר אמר זאת, התרפא הרה"ק מקאמינא ועמד על רגליו, וחזר ללכת כאחד האדם.

שמעתי מהרה"ח ר' יאָשע [יוסף] ליפשיץ ז"ל: בתחילת התקדושות של הרה"ק מקאמינא בבעלזא, היו שואלים אותו כסדר על השינויים שהוא רואה בין בעלזא וראפשיץ. והיה הרה"ק מקאמינא עונה כדרכו בקודש בדברי צחות ומילתא דביחזתא, כאשר הוא מליבש בהם סודות נסתרות. פעם אחת כאשר שאלו אותו על כך, ענה ואמר: 'אין ראפשיץ אין געוועזן נר חנוכה בישיבה און נר שבת בעמידה, און דא אין בעלזא איז אויך נר שבת בישיבה' (בראפשיץ היה נר חנוכה בישיבה ונר שבת בעמידה, ואילו כאן בבעלזא גם נר שבת בישיבה). אחר כך הסביר את דבריו, ואמר להם: 'אין ראפשיץ האט מען פאר משכונ'ט זיין חנוכה מגורה פון יאר צו יאר לצורכי צדקה, איז עס געוועזן בישיבה, ס'איז

געוועזן פארעצטע... און די שבת לייטער איז כסדר געוועזן בעמידה, געשטאנען אין שטוב. אבער אין בעלזא איז די שבת לייטער

אויך פארעצטע... (בראפשיץ היו משמנים את מנורת החנוכה משנה לשנה לצורכי צדקה, ולכן היה זה 'בישיבה', כי זה היה ממושך - משך שנה נופל על לשון, שיבה ומשכן ביידיש, ואילו מפותות גרות השבת היו בעמידה, כי היו עומדים בבית, אבל בבעלזא, גם מפותות גרות השבת ממשמנים...)

שמעתי מפי הגה"צ ר' אהרן מרדכי רוטנער זצ"ל: פעם אחת הגיע לבעלזא אדם חשוב אשר היה רב באחת העיירות, והתאכסן באכסניה עם עוד יהודי. והנה אותו יהודי החזיק בדרושת הרבה מעות ולא רצה להתהלך עמהם בעיר, והלך והטמינם במקום מסתור בבית האכסניה. יום אחד חזר אותו יהודי לבית האכסניה, וגילה כי גנבו ממנו את הכל. עשה אותו יהודי חשבון בנפשו, והגיע למסקנה כי הרב שהתאכסן עמו ודאי איננו גנב, ואם כן הרי מוכרח להיות כי בעל האכסניה גנב את ממונו. יגש היהודי אליו ותבע ממנו שיחזיר לו את כספו, אבל בעל האכסניה הכחיש כל קשר אל הענין.

תוך זמן קצר נהייתה המומה גדולה, כי היהודי טען בוודאות כי בעל האכסניה הוא הגנב, ובעל האכסניה מצידו הכחישו מכל וכל. עד שהחליטו ללכת אל הרה"ק מקאמינא שהיה באותה עת בבעלזא, והיה ידוע כחכם ונבון, לשאול אותו כדת מה לעשות בדבר זה. למרבה האליהו ענה להם מיד, כי לא בעל האכסניה הוא האשם בדבר, אלא הרב שהתאכסן עם אותו היהודי הוא הגנב. לא היתה להם ברירה, נגישו אל הרב וסיפרו לו כי כך אמר עליו הרה"ק מקאמינא. והיה לפלא, כאשר תיכף ומיד הודה הרב כי אכן ידו היתה במעל, ועד מהרה ישיב הכל. והתנצל ואמר כי לא התכוון ממש לגנוב, אלא רק ללוות זאת לכמה ימים, מפני שהיה דחוק במעות וכו'.

התפעלו כולם ותמהו מהיכן ידע לומר זאת, כי לא היה מי שחשב כי הרב הוא גנב ח"ו. ניגשו אליו ושאלוהו על כך, האם רוח הקודש יש בדבר. ענה ואמר להם: 'אין בזה שום חידוש, אלא זה עתה לפני כמה ימים עמדתי בשורה להיכנס אל הרה"ק מבעלזא עם 'קוויטל', ועמד זה הרב לפני עם ה'קוויטל' שלי בדיו, ובשעת ההמתנה הצטתי לרגע אחד בתוך ה'קוויטל' שלי, ומיד ראיתי כי הוא גנב...'

הלכו וסיפרו את הדברים לפני הרה"ק מבעלזא בהתפעלות, וציוהו שיקראו לו לבא לפניו. ובבואו אמר לו, כי גם הוא בתחילת אשמו היה קורא 'קוויטל' היה רואה בהם את כל העבירות שעשה מי שכתבם מעודו. אבל אחר שהבחין כי זה מפריע לו לאהבת ישראל, התפלל שלא יראה זאת עוד, ומאז שוב איננו רואה עבירות של יהודים ב'קוויטל'ען.

המחשבה. היכן שהוא רק הולך ובא, אם הולך ברחוב או אם הוא יושב בחנותו, הוא שרי בעולם המחשבה. בזמנו צריכים אנשים לבלות שעות על גבי שעות בחנותות ובכל מיני אירועים שונים, נו, מי אמר להם שהם צריכים לשבת שם ולבטל את זמנם להלב ולרקי? לשבת ולהסתכל מי נכנס ומי יצא? אולי הם יכולים להתחבר לפנימיות שלהם? אולי הם יכולים לחזור על מה שלמדו היום? אולי הם יכולים להתבונן במחשבות של יראת שמים ומסור? הם הרי יכולים ללמוד כל כך הרבה מוסר השכל ממה שהם רואים לפניהם!

אדם לא צריך להיות כלי ריק ומנוער מכל תוכן - א' ליידיגער זאק' - בלי טעם ובלי ריח. יש לו מה! יש לו לב! הוא יכול להיות אדם מלא וגדוש בתוכו, אדם שתמיד יש לו על מה לחשוב. על איזה מהלך בסוגיא, על איזו כבדא טובה, על איזה חידוש. כל אחד לפי עניינו. אם הוא לומד חושן משפט - שיחשוב חושן משפט. ואם הוא לומד בשר וחלב שיחשוב על בשר וחלב. שיחשוב על הסוגיות שהוא עוסק בהן בימים אלו. תחדש קצת! למה לא? תעביר בראשך את הסוגיא הלך ושוב, אולי תחדש בה איזה חידוש. ואם אחד מוצא חיות בחסידות, ובה הוא יכול לחשוב כעת - שיחשוב חסידות. אם הוא יכול להיכנס לעולם הפנימי שלו עם מחשבות של קבלה - שיחשוב קבלה. העיקר לא להיות אדם שטחי וריק. שימלא את ראשו ואת מוחו עם תוכן: לחשוב מחשבות של תורה, מחשבות של אהבה ה' ויראת שמים, מחשבות של גדלות הבורא ושפלות עצמו.

עבודת ה' אינה תלויה במצבי הרוח

ברם, כי כאשר מדברים אודות עולם המחשבה, אודות הנחיצות לַפֶּה את היכולת לחשוב ולהתבונן, צריכים בדבד מאד להיזהר שלא להישאר בעולם המחשבה... **צריכים לקחת את כל דברי המוסר והחסידות שלומדים, ולראות איך מכניסים אותם לעולם המעשה.** ואם אדם רוצה להתעלות בעבודת ה', עליו להתנהל לפי השכל שבמוחו - ולא לפי המצב רוח שלו. **השכל הוא לפי ערך דבר קביעא וקיימא - ויכולים לבנות עליו בנין! אבל מצב רוח הוא דבר שיכול להתשתנות מיום ליום, ומן הבוקר עד הצהריים - ואי אפשר לבנות עליו כלום!** וכאשר אדם בא לבנות את חייו, עליו לבנות בנין איתן וחזק ששום רוח לא תזוהר ממקומו! הוא אדם עם סדר יום מסודר! אדם בעל אחריות! מילה שלו זו מילה! וקבלה טובה שלו נשמרת אצלו לאורך ימים ושנים! לא פעמים בכה ופעמים בכה! היום כן ומחר כבר לא! הוא מתנהג עם ישוב הדעת, עם התמדה ועם עקביות! ואם הוא גמר בדעתו שעליו לבנות ברכת המזון מתוך סידור - הוא תמיד יבין מתוך סידור, ולא ימצא אצלו היכי תמצא שהוא מבין בעל פה. כי הוא עובד עם שכל - ולא עם מצב רוח! אבל אדם שהגיע להחלטה הזאת מתוך המצב רוח שלו - 'עס האט אים עפעס געקאפט' - אז ההחלטה הזאת כבר תלויה בשאלה, על איזה צד הוא קם היים... הוא לא מיושב בדעתו! הוא אינו בעל אחריות! הוא לא יודע לקבל החלטות! הוא נגרר ונסחף אחרי מצבי הרוח שלו - ואינו הולך אחר המוח והשכל שלו.

כאשר מתבוננים בעובדי ה' יכולים להבחין בניקל, כי הם מתפללים באותו אופן יום אחר יום. צדיק אחד מתפלל במהירות ואילו הצדיק השני מתפלל בנחת ובאריכות. צדיק אחד דרכו להתפלל בסופה ובסערה, בקולי קולות, ואילו צדיק אחר מתפלל חרש חרש. אבל שום צדיק לא ישנה כל יום את דרך התפילה שלו. כי הסיבה שהצדיק מתפלל באופן מסוים, אינה מחמת מצבי רוח והרגשים חולפים, כי אם מחמת שיכור לעצמו את דרך התפילה שלו. הוא יודע את אשד לפניו להישאר! ומה שיש שהוא ישנה היום ממה שהיה אתמול? ומה נשתנה היום הזה משאר כל הימים? אדם שיש לו איזו קומה רוחנית, איז כל דבר אצלו נעשה בחשבון ובסדר! כל דבר יש לו משמעות! אין אצלו דברים שהוא עושה רק, כי אם לא יועיל לא זיק, ופעם יעשה כך ופעם יעשה ההיפך, אלא הכל בדעת ובחשבון.

תמצית הדברים

עומדים כעת ימים ספורים לפני ראש השנה, הכל הולך ונגרר אחרי ראשית השנה - וכל אחד צריך להעמיד את ראשית הזאת על יסודות חזקים ואיתנים. **וכאשר מבקשים בימים הללו "זכרנו לחיים", צריכים לבקש שנוכח לחיים של דביקות בריבוננו של עולם. חיים של תענוג וחיות בעבודת ה'.** ראש השנה הוא זמן של גאווה וקדושה! זמן שמכריזים את מלכותו של הריבוננו של עולם, וממילא גם על הגאון יעקב של כלל ישראל.

כל אחד יכול לחנך את עצמו להיות אדם עם גאון יעקב! אדם שחי כמן בן מלך! הוא חי צעת כמו 'רוז'ינער קינד! הוא זוכר שהוא מתהלך כל היום בארמון המלכות! כל דיבור שהוא מוציא מפיו הוא בדעת והשכל! הוא שוקל את מעשיו בפסל! כל דבר בעולם נבחן אצלו על פי אמות מידה הראויות לבן מלך! הוא מתרחק מכל דבר שיש בו שמץ של פחיתות - אלפי פראסוא! כאשר אדם כזה נכנס השכם בבוקר לבית המדרש - וראים עליו תיכף שכאן הולך אדם כזה מרומם ונעלה. ההתעטפות שלו בטלית, אינה סתם כך כלאחר יד, אלא רואים שמתרחש כאן משנה... רואים שכל תנועתו שלו מחושבת. כאשר הולך הולך לחפש אתגרו, אינו הולך סתם להתסובב בין הסוחרים, אלא זה אצלו עבודה שלימה. הוא חי ושמח והוא מלא נעימות ויישוב הדעת.

לקבל הגילוי מדי שבוע במייל:
לסדר מוקד הפצה, ולתרומו:

a0765993813@gmail.com | 076.5993813

ארה"ק: 072.3323310
ארה"ב: 718.536.2347
ענגלאנד: 033.0175.9024
קאנאדע: 438.771.1003

מערכת
השיעורים
תולדות יהודה טייטלבוים

כל הזכויות שמורות
לשבת תולדות יהודה טייטלבוים
אין להעתיק שום חלק מגיליון
זה בלי רשות ומערכת

לחידוק והעצמה רחוקת מזל פגיע הטכנולוגיה

אמרו לנו שאי אפשר

אז אמרו

הם התריעו, חזו שרחורות ונופפו בנתונים. סענו שכולם ייכנעו, ייאלצו להשתמש במכשירים פסולים. והם סענו.

אלפי ה'מאושורים' מוכיחים בכל יום מחדש - אפשר ואפשר

מוקד 'סערוויס'
מזנה אנושי ומצאנו לביצוע פעולות ברוקטיות חיוניות

מוקד ייעוץ ותמיכה
מתספת הדרכה וליווי למתמודדים ובני המשפחה בריסוקיטות מלאה.

מערך הפקסים הארצי
פריסת עמדות זמינות במקומים רבים בכל רחבי הארץ

מערך הסברה
3,500,000 עותקים של חומרי חידוק והסברה הופצו עד כה ברחובים השונים.

ארגון 'אשרה' הוקם כדי להרים את הראש, להשמיע את קולם של המאושרים ולספק מענה היקפי ומעשי לכל בית שמור ולכל יסמן מאלו.

בתומתך אתה זוכה להגיע את גלגלי המחפכה

שעת ייעוץ	שעת מוקד שירות	הקמת מוקד פקס	נקודות הפצה ארציות	שותף מאושר
54 ש' לחודש	94 ש' לחודש	150 ש' לחודש	180 ש' לחודש	250 ש' לחודש

כדי ש'אשרה' יוכל להמשיך ולהרחיב את הפעילות אנו זקוקים לעזרתכם

0799-690-403

מוקד השותפות:

דיסקרטיות ותשואות מיבטות
מוקד תמיכה וסיוע 02-6524490
// זמינים גם בימים אלו //

עוד לא היה כבושים הזה
אז חדש יקר ונשגב
בעולם התורה והחסידיים והמוסר

לדוד ודוד המליכו לקל
כי הוא לבדו מרום וקדוש

להתרום. להתחדש. להתחבר.

להתקרב אל מלכו של עולם!!!

ובכן יתקדש שמו
ד' אלקינו על ישראל עמו

דב מבר
כ-600 עמודים
מלאים דיו ומפיקים נגה
בעבודת ימי האלול
ודבנה דרכה לקראת
הימים הנוראים
הבעלי"ט

הזכיע ויצא לאור

ספר "שבת חיים" ירח האיתנים

והוא ילקוט אמרים ושיחות קודש
שנאמרו במקדלות עם מפי
כ"ק מו"ח אדמו"ר
מתולדות משה
שליט"א
מגדולי משפיעי דורינו

ייחודי: אוצר בלום של תפילות ובקשות על כל הענינים שצריכים ישראל
מכ"ק מו"ח המחבר שליט"א להיזכר ולהיפקד בדבר ישועה ורחמים

להשיג עכשיו בחנויות הספרים המובחרות

לגבאי אוצח"ס ומנהלי תת"ס וכן לשיבות ולמוסדות
המעוניינים בכמות ישנו אפשרות להשיג במחיר מסובסד

הפצה ראשית: עמודי שש - טל': 02-5377-134
בארה"ב ובאירופה ניתן ליצור קשר בפלא': +1-929-493-1019

לכל עניני הספר וכן להזמנות ומכירות
חייגו עכשיו למכון "שפת חיים"
בטל': 02-313-5020
052-717-6542

